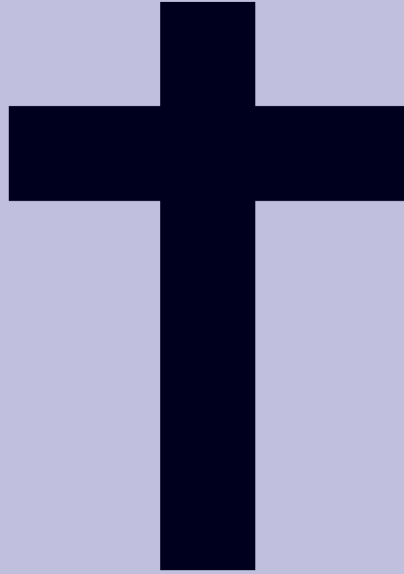

K̄bas Qae-xg'ae
sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana

copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b

Contents

Kabas Qae-xg ae sa	1
MATAIO	8
MAREKO	69
LUKA	106
JOHANE	170
TSÉÉ ZI	215
ROMA NE	272
1 KORINTA NE	298
2 KORINTA NE	323
GALATIA NE	339
EFESO NE	348
FILIFI NE	357
KOLOSANE	364
1 TESALONIKA NE	371
2 TESALONIKA NE	377
1 TIMOTEO	381
2 TIMOTEO	389
TITO	394
FILEMONE	398
HEBERANE	400
JAKOBO	420
1 PETERE	427
2 PETERE	434
1 JOHANE	439
2 JOHANE	446
3 JOHANE	448
JUTA	450
XGÒRE-KG'AI	452

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Kabas Qae-xg ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana
[nhr]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2012 The Bible Society of Botswana

Print publisher, 2012 by The Bible Society of Botswana

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Table of Contents

page

Téé-cookg ai sa Naro dis Baebeles di góá-kābian koe

Tcgāyas ncēe tsi ko nxará kana ko komsana sa, qarian dis tcgāya si i, a Nqarim dim kg ui me e. Kgoarakuan di qaria nes úúa hāa, a sa a ga wée kg òè-kg áma tsi kābi. Ncēe komsana si tsi kò ne tsi ga kg òèa tsi ka aaguse cgaeè, igabaga tsi gha chòò tamas kg òè sa hòò!

Ncēe ba cām dim xòè me e Baebeles di ba, Kābas Qáé-xg ae sa ta ko ma tcièè ba, Naro kg uis cgoa góá kābièa ba. Baebele sa c ēe zi tcgāya zi ka kias tcgāya si i. Q āa-q āa ta as ko, ntam ko ma Nqari ba khòè ne cgoa tsée sa. A sa a ko Gam ka kg ui, Gam di ncàm kuan ka hēéthēé e. Cgáé si i. Ncēe c ēes gúùs cgáé sa tsi ko tcáós q oo koe tcāà kg oana ne méé tsi tcáóa tsi koe hānas kg ui sa tséékagu. Si tcáóa tsi dis kg ui sa saòs dim tam me e. Gaa domkam cgáém dàòm Baebele sa tsi gha nxará ba saòs dim tam cgoa a.

Tcoman ta úúa hāa Baebele sa gha kóma q āaè sa. X aigam Nqari ba méém Baebeles di góá-kābian ncēe Naros di tséékagu naka khòè ta di zi tc ēe zi hēé, naka tcáóa ta hēé, naka kg òè-kg áma ta hēé, naka x áea ta hēéthēé kāba-kāba. Dqomèmè méém!

Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me ntcuukg ai cgoa, còrè Me koaba ka.
Còrè Me, còrè Me,
Còrè Me cáms ko dqòa ka.

Baebele sa tséékagua ne

Baebeles q oo koe ta ko tǎáka zi gúù zi Baebeles ka nxará. Ncēe zi gúù zia ko x áí ta a, nta nooses Baebele sa cgáé ii sa, a zi a gha ntcàm ta a, ta Baebele sa tséékagu.

- Jeso ba kò Mk 13:31 koe máá: “Nqarikg aian hēé naka nqōókg aian hēéthēéa gha chòò, igaba i Tiri kg uian chòò tite,” témé.
- Jn 5:39 koem kò máá: “Nqarim di zi Tcgāya zi tu ko kaisase bóò q oo, gatua tc ēea máá, gazi koe tu gha chòò tamas kg òè sa hòò, ta tc ēea khama. Igabaga zi ko ēe zi Tcgāya zi Tíí ka nxàea tseegukagu,” témé.
- Paulo ba ko Rom 15:4 koe góá a máá: “Wée zi gúù zi ncēe xg ao góáèa hāa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxāasega ta gha Nqarim di zi Tcgāya zi koe guua hāa qáò tcáóan hēé naka ghùì-ghui-tcáókuan hēéthēé koe guu a nqòòan úú ka,” témé.
- Paulo ba ko 2 Tim 3:15-17 koe Timoteo ba góá máá a máá: “Cg áré-q ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgāya zi Nqarim di zi ma q ana hāa, ncēe ko kgoana a qāè tc ēean q āa di máà tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. Wées Tcgāya sa Nqarim koe guua hāa, a xgaa-xgaan hēé, naka dqàèkuan hēé, naka tchàno-tchanokuan hēé, naka tchànoan ka xgaa-xgaan hēéthēé di tsééan úúa; nxāasegam gha

Nqarim dim khòè ba tc ãòà hãa xgaa-xgaasean úú, a gha wèés tséés qãè sa kg ónòsea máána hãa ka,” témé.

- Hebera ne 4:12 ba ko máá: “Nqarim dim kg ui ba kg òèa hãa, a ko tséé, a wèé za ga ntcõe-kg ám ntcàum ka kaisase ts èè me e, a ko khòèan koe qhàea tcãàse, a tcáó sa hëé naka tc èè ba hëéthhëé gáòà q aa, a q amku-q oo zi hëé naka tcgaèan hëéthhëé q aa-q aa, a ba a ko tcáós di cauan hëé naka tc èè-kg áman hëéthhëé bóòà tcg òó,” témé.
- Me Jeso ba Xgorekg ai dis tcgãyas koe (22:18,19) máá: “Wèém khòèm èè ko ncëes tcgãyas di porofitan di kg uian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: Ncèè c èèm khòèm kò c èè gúúan gaan koe càùà mááse, nem gha Nqari ba ncëes tcgãyas koe góáèa hãa cg àèan càùà máá me, a ncèè c èèm khòèm kò ncëes tcgãyas porofitan dis koe c èè kg uian séèa tcg òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg òèan dis hìis koe hëé, naka tcom-tcomsam x áé-dxoom koe hëéthhëé séèa tcg òó, ncëes tcgãyas koe góáèa a,” tam Jeso ba méé.

Nqarim dim Kg ui ba tãáka zi kg ui-kg ám zi úúà hãa. Johane 1 ba ko Nqarim dim Kg ui ba cgàa ba kúrúà hãas ka kg ui. Ncèè sa kò Nqarim dim Cóám koe kúrúse, gatá dim X aigam Jeso Krete ba. Kg uim ncèè ko 2,000 xu kuri xu cookg ai ka cgàa ba kúrúsea ba méém gataga wèé cáím ka cgàa ba kúrúse gatá di kg òè-kg áman koe, Baebes di qarian koe guu a.

Dàò-kg ám zi nta ta gha ma Baebes sa tséékagu di zi

Baebes sa ta ga ma tséékagu xu dàò xu:

- Qhàòà tsi cgoa nxará si
- Khòè ne èè nxará c úúà ne cgoa nxará si
- Cúím cáím ka tu cúím tceè ba nxará
- Chòá xg ae tu, dùús ka tu kòò nxará sa: qhàòà tu cgoa hëé, naka gatu di tcáràn cgoa hëé, naka c èè ne khòè ne cgoa hëéthhëé e
- Tc èèm èè kaisase qgóó tcáó tsia hãa ba tcáóà tsi q oo koe tcãà
- C èè xòèan tcáóà tsi koe xgaa-xgaase
- Bóòà tcg òó, Baebes ko nta méé sa c èè zi gúù zi ka
- C èè ne khòè ne Baebes ka xgaa-xgaa

Baebes sa

Baebes sa cúis tcgãya si i, igabas tãáka zi tcgãya zi dis xg ae-q oo si i. Cáím xòèan cgoas q aa-q aaèa: Nciís Qáé-xg ae sa hëé nakas Kãbas Qáé-xg ae sa hëéthhëé e. Nciís Qáé-xg aes di góá-kãbian koe ta ko gataga thëé tséé, a ta a nqòòan úúà hãa, 10 kurian qãá q oo koe ta gha xg ara cgoa si di i.

Kãbas Qáé-xg aes ncèè tu ncëeska tshàu q ooa tu koe úúà sa, 27 zi tcgãya zi úúà hãa.

- 5 zi tcgãya zi hàna hãa, nxàea ko tcg òó zi, dùús kúrúsea hãa sa:
  - Mataio, Mareko, Luka naka Johanem di zi tcgãya zia ko Jesom di kg òèan ka kg ui nqóóm koe, si ko
  - “Tséé zi” dis tcgãya sa ko nxàe, dùú sam Nqari ba gaa x aèan qãá q oo koe nqarikg ai koe guu a Gam di xu xgaa-xgaase-kg ao xu koe hëé naka kerekes koe hëéthhëé kúrúà hãa sa.
- Kái zi tcgãya zia hàna, Paulo ba hëé naka Petere ba hëé naka Johane ba hëéthhëé ka góáèa zi, naka c èè xu hëéthhëé e.
- Chòò dis kas ko “Chómsea zi gúù zi xgòrekkg ai” dis tcgãya sa x áí ta a, Nqarim ko ma nqóómkg ai koe kúrúsea zi gúù zi bóò sa, naka kái-kg aise ko hàà kúrúse zi hëéthhëé e.

Ncēes tséés góá-kābian dis ma tshoa-tshoasea hãa sa

Tséés ka

Tséés ncēe sa 1990 ka tshoa-tshoasea hãa. Gaa x aè ka xu kò tc ãà-cookg ai xu RCBs Dtcoaga dis di xu “Christian Reformed Churches” zi Holland di zi cgoa xg ae, a hùian dtcàrà, Naro kg uis dis Baebeles gha góàè di i. Si kò tséé sa 1991 ka tshoa-tshoàè.

Hùia ne

Kái ne khòè nea kò ncēes tséés koe hùì: kái-kg aise x áém di ne khòè ne, naka gataga xg ae zi ncēe zi hēéthēé e: “Wycliffe Bible Translators” di ne hēé, UBS (“United Bible Societies”) sa hēé, naka “Bible Society of Botswana” di ne hēéthēé e. C ēe ne khòè nea kò góá kābi dis xg aes koe tséé, ne ko c ēe ne khòè ne ēe góá kābièa zi bóò q ooaan koe hùì. Eē góá kābièa sa bóò q ooa ne kò khòè ne x áé koe dàra a kúrúè, tçgāyan koe hēé naka khòè ne xg ae-xg ae a workshopoan kúrúan ka hēéthēé e. Gatagam kò tãá nqõó koe guua hãam kg ui zi q ãa-kg ao ba hàà, a ēe góá kābièa hãa sa bóò q oo.

Tséé sa kò qóm si i, igaba i kò kái khòèan hùì. Wèé zi gúù zi tc amkg ai koem kò Tcom-tcomsam Tc ēe ba hùì ta a. C ēe ne khòè nea kò gatá cookg ai koe Baebele sa nxará, a góá kābi sia hãa, ta gane dis tséé sa tséékagua hãa thēé.

Naro dis Baebele sa wèém khòè ba kúrúá mááèa, dtcòm-kg ao ne cúí ne tamase, kg uim Nqarim di ba wèém khòèm di me e khama.

Gáo-kābi sa xg ara tite. Wèé x aè ka i tãáka dàòan hàna, me wèém dàò ba qãè xòèan hēé naka tshúù xòèan hēéthēé úúa hãa. Kái xu dàò xu ta tcana, a qãèse bóò q ooa hãa. C ēe gúù tu ko bóò i qãè tama, kana tu ko qãè khama iim dàòm c ēe ba c ēe xu kg ui xu koe úúa hãa, ne tu cgómna gatá koe ēe kg uian óá.

Gatá ncēe kg ui sa ko góá kābi ta kaisase ncēes gúùs ka korè tu u kg oana:

GÓÁ KĀBIÈA KG UIAN TSÉÉKAGU!
Nqari ba méém gaan koe guu na kg ui cgoa tu u.

Gúù zi ncēe góá-kābian koe tu ga q ãa zi

Góá ta ko kābi ka ta kòò kg aia Gerika dis kg uis ka góàèa hãa kg uian qãèse bóò q oo. Góá-kābi sa méés ncēe ko xùri zi khama ii:

1. Góá-kābi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam̀ gúùan nxàe.
2. Góá-kābi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xam̀.
3. Góá-kābi sa méés khòèan ka kóma q ãaè.

1. Góá-kābi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam̀ gúùan nxàe

Nqarim di Kg uian koe méé ta táá c ēe gúù càù guu, naka ta táá cúí gúù ga tcg òó guu. Nqarim di Kg uian wèé ga méé i góá-kābian q oo koe hãa, c ēe xòèan gaan di cúí tamase, naka ta táá cúí kg uian khòèan di ga càù guu. C ēe gúù ta ga tãákase nxàe sa ta kgoara mááè tama. Kg ui zia tãáka zi i khama i gha tãáka zi kg ui zi koe gúùan tãákase nxàèè. Gatà i ga ma ii-q ooaan tãáka a igaba méé ta kúrú naka i méése-q ooaan cúíta ii.

2. Góá-kābi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xam̀

Góá-kābis ncēe sa ta kúrúá bóò hãa, si khòèan ko ma kg ui khama xam̀.

Lk 1:12 koes ko Gerika sa máá: “q áòà nea ko cg áè cgae me” témé. Naro di ne khòè nea ncēeta méé tama, khama ta ko bóò me cgám kg uim tséékague gha ba “q áòs ka tcàèè” me e, tchànose ko Naros koe kómse ba.

Lk 2:26 koem “x oo sa bóò” dim kg ui ba qãèse kómse tama, khama ta kò “x óó” dim kg ui ba tséékagu.

Lk 3:14 koe ta kò bóòà tçg òóà hãa, “tshuu-ntcõan cgoa chibi-chibi” dim kg ui ba qãèse tséékaguè tama sa, ta nxãaska ncëe ba téé-q ooa ba koe tòóà: “khóèan gaan di tama chìbian hãakagu” di ba.

Lk 9:44 koe ta “Tcãà ncëe kg uia ne tceea tu koe” di kg uian téé-q oo koe “Qãèse dxãa tcee” di kg uian tséékagu.

Tsee 4:24 koe ta “Ghùì dom” dim kg uim téé q oo koe “tchàa-tchaa dom” dim kg ui ba tséékagua.

3. Góá-kabi sa méés khóèan ka kómá q ãàè

Wèè x aè ka méé ta qãèse bóò, kg uian ko kómá q ãase sa. Ncëè c ìem khóèm kòo c ìem xg aekum koe nxará a ko c ìe qgái koe tēèse, a tēèse dim x áí ba [?] kg áí ba koe úúà ne ta bóòà tçg òóà hãa, gaam khóèm dis tēèse sa ta gha tçg òó cgae me sa, a kgoanase i kò ne qãè-tcaokagu me, me qãè-tcaoan dim x áí ba [!] kg áí ba koe úú.

Ncëè c ìem kg uim kò wèèm khóèm ka kómá q ãàè tama ne méé ta c ìem kg ui ba tséékagu. Guùn gha qãèse kómá q ãàè sa ta ko tc ìe ne méé ta c ìe x aè ka kg uian càù.

Mt 28:3 koe i ko máá, bóòse-q ooaan moengelem di ko “nxõa-nxõan khama ma q úú u,” témèè. Naros ka ta ìeta méé tama. Kg uim tséékagu ta ga ba “nqõara-nqau” di me e. Tc úúm úú tama khama ta ko “nqõara-nqau” ba tséékagu a máá, “nqõara-nqauan khama q úú,” témé, igabam nxãam igaba qãèse kómá q ãase tama. Gaa domka ta “gõya-gõya” dim kg ui ba tséékagua hãa, kómam gha q ãàè ka.

Tsee 6:10 “q ãan di tc ìean hēé naka Tc ìe ba hēéthēéa” cuiskaga kómá q ãasea hãa tite, “tc ìean” hēé naka “Tc ìem” hēéthēé di tsara kg ui tsara kò ko tséékaguè ne, khama ta ko *Tcom-tcomsa* dim kg ui ba tséékagu “Tc ìem” cookg ai koe.

Tsee 12:4 koe xu kái xu kg ui xu “me” di xu hàna hãa. Kómá i gha q ãase ka ta ko “Herote” dim cg òè ba cúí q oro tséékagu.

Kómá i gha q ãase ka ta kò c ìe xu dàò xu tséékagu:

- Ncëè khóèm kò càùm cg òèan tãáka úúà hãa ne ta ko q ãa-q ãasam cg òè ba tséékagu.

o X áí sa: Petere ba ko c ìe x aè ka “Kefase” ta ma tciè. Gatà ii xg aeku koe ta “Petere” ba tséékagua hãa gaam xg aekum koe, a ta a kò gaam tceem ka nqãaka góá a máá: “Gerika sa ko máá ‘Kefase’ témé”.

o Perisila (Tsee 18:36) sa ko Rom 16:3 dim xg aekum koe Gerikas koe “Perisika” ta ma tciè, igaba ta kò “Perisila” dis cg òè sa tséékagu.

- Gatá dim X aiga ba Kãbas Qáé-xg aes koe kái xu cg òè xu ka tcièa hãa. C ìe koem ko “Jeso” ta ma tciè, a c ìe koe “Kreste” ta ma tciè, a c ìe koe “Jeso Kreste” ta ma tciè, c ìe koem ko “Kreste Jeso” ta ma tciè. Naros koe, càùm dim cg òè ba kái-kg aise saòm dim cg òè me e, khamam gha “Krestem Jesom” dim cg òè ba tãáse kómá q ãàè “Jeso Krestem” dim cg òèm ka, a ba a gha nqùu sa tcãà ta a. C úúà ta hãa, dùú sa tãáka si i sa cg òèan ka, domka ta kò “Jeso Krestem” dim cg òè ba tséékagu.

Kg ui sa góá-kabian koe hàna zi xháé zi

- Naro sa kái kg uian qgóóas kg ui si i. Naro sa ko ncëe kg uian tséékagu: “tsao, “sao”, “khao”, “xao”, naka “tu” ba hēéthēé e, si ko Gerika sa wèé kg uian ncëe koe cúím kg ui ba tséékagu, ncëe ko góá-kabi-kg ao ne koe

kúrúa bóò zi ghùì ba. Gerika sa ko kái-kg aise “Tíí qõe ga xaoè” dim kg ui ba tséékagu, igabam ga gataga “tíí qõe ga saoè” dim kg ui ba thée nxàe, gaa domka ta “xao” dim kg ui ba “tum” koe kabia hãa.

- Naros koe ta kái zi xháé zi úúa hãa nxará-q oolan di zi. Naro sa nxarán koe nqoana ba nqáé tama, gaa domka ta ko c ãe kg uian koe nxará-q oolan cgóbè. Ta gataga q ana hãa, kái ne Naro ne ko nxarán koe tãá zi kg ui zi di kg uian tséékagu sa.

C ãe koe ta kò kg ui xu kabì, kómá ko q ãase kg uian koe, Mk 14:5 dim tceem koe khama: “300 denarii” di marian ta kò kabì a “kurim di maria ne” témé (c ãe koe ta ko “qano mari” dim kg ui ba tséékagu).

- Botswana koe ko tséékaguè qóm-q oolan hée naka qáo-q oolan hée thée ta ko tséékagu, “kilomitara” dim kg uim khama.

Baebeles di zi kg ui zi koe i ko cg òèan tãákase kómse Naros koe. Ncèe i Naros ka góásea ka, qaase i ko cg áré zi gúù zi méé zi tshentshaè sa.

- Gerika sa ko “Iesus,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jeso,” témé. Naro di ne khòe nea ncèe góá-q oolan q ana hãa (c ãe zi góá-kabì zi q oo koe).
- Gerika sa ko “Yakoobos,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jakobe” ba tséékagu Nciis Qáé-xg aes koe (X àù kg ui sa ko “Jacob” ba tséékagu), ta ko Kabas Qáé-xg aes koe “Jakobo” ba tséékagu (X àù kg ui sa ko ncèe koe “James” ba tséékagu).

C ãe zi x áí zi tçgãyas q oo koe hàna zi

Ncèe ko xùri zi gúù zia Baebeles koe Gerika dis kg uis ka góáè tama.

- a. Téé-cookg ai zi Baebeles di zi tçgãya zi di zi ko xòmse birí ta a, wèes tçgãyas q oo koes dùú hàna sa.
- b. Tcúú dim tcee ba ko wèém xg aekum ko méé sa nxàe. Gataga xu c ãe xu xg aeku xu xg ae-xg aeèa hãa cgáé zi tcúú zi koe, nxãasegam gha wèém dàòm cgáém wèes tçgãyas di ba thamkase kómá q ãase ka. Ncèe zi tcúú zi cgáé zia gataga x áíèa hãa wèes téé-cookg ais koe.
- c. C ãem xg aekum ko c ãem khama xam, nem ko ãem xg aekum dim kg ui ba c ãe xu xg aeku xu koe x áíse.
- d. Xg aeku xua x áíèa hãa, nxãasega i gha x áí ndaka xòèan ko qõòa mááku sa ka, nxárase-kg áman gha kúrú i thamka a.
- e. Kái-kg aise ta sere-sere zi tcana hãa, nxãasega i gha sere-serean ãe góásea hãas cgoa qõòa mááku ka, ne nxará-kg ao ne kómá q ãa a.
- f. Qãèse i gha kómse ka ta ko nqãaka kg uian góá, qãèse tu gha kómá q ãa a ka.
- g. Nqõó xu ko x áí zi sere-sere zi Baebeles qãá koe hàna.
- h. Kg uian kaikagu sa

Cg òèan ta kò góá ne ta ko kaim kg uim cgoa tshoa-tshoa a, Nqari ba ko nxàe kg uian hée thée e (Gam, Me; “ba” ka tamase).

Kaim kg uim cgoa ta tshoa-tshoa tama satana ta kò góá ne, kaikagua ba ta tc ãe tama khama.

Ncèe c ãe kg uian kò cgáé-cgaeè ne ta ko kaia kg uian cgoa góá a. Gal 3:16 koe tsara kg ui tsara hàna: “ba” ba hée naka “xu” ba hée thée tsara. Qãèse tsara gha ncèe tsara kg ui tsara x áíse sa ta ko tc ãe domka ta ko kg ui tsara ncèe tsara kaikagu.

Wèé xu kg ui xu kg uim koe hàna xua ga kaikaguè a tcúú sa x áí (Tsee 17:23m khama).

- i. C ãe xu xg aeku xu koe i kg uian nqúù xg aekuse dxàe xòè dim xg aekum koe góáèa, gaa domka i c ãe kg uian kg áòm xòèm za hãa.

X áí sa Mt 5 koe:

³“Ts ee-ts eekg aièa nea
gane ãe tc ãem koe dxàua hãa
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,
nqarikg ai di x aia nea gane di i khama.

⁴Ts ee-ts eekg aièa nea
gane ãe ko kg ae ne,
qgài-qgai tcáòè ne gha khama.

j. Tc úú-tc uuèa hãa qgáia ne

Tc úú-tc uuèa hãa qgáia nea ko càua máásea hãa kg uian x áí. Càua máásea hãa kg uian ta kò táá kaisase tcãà. Eã kg uia nea tséékaguèa hãa ãe qãèse kómse tama qgáian koe. Baebete sa góá hãam Khóm (Nqarim) di qámsea máán ka hëé, naka nxára-kg aoan koe ga hëéthëé ta ko bóò i ko qaase x áí ta gha sa dùútsa xòè xu cúí xu ta càua máásea hãa sa.

k. Kg ui xu [xgàris q oo koe hãa xu] ko x áí, gaa kg uia nea kò c ãedaoka Baebes ãe kò nciúsega góáèa hãas koe hãa tama sa.

Ncëe kg uia nea góá-kabi-kg ao ne dis xg aes ka góáèa.

MATAIO Mataiom ka góáèa qǎè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncēe kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tcgāyas koe bìrí ta a, Jeso Kreste ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kg'uian Nciís Qáé-xg'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncēm dàòm ka x'ái, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khòè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrú hãa zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncēe qǎè tchõà nea Juta ne di cúí tama, gane ncēm kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ǎèa hãa ne, igabaga i wèém nqòóm di ne khòè ne di i. Mataiom dis tcgāya sa ko kg'aia tc'ǎà a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tcguù-tcguukuan ka hēé naka kúrú bódèan ka hēéthēé nxàe. A sa a nxãaska Gam di qǎè tchõàn di xгаа-xgaan ka hēé naka Me kò ma khòè ne Galilea koe kg'õèkagus ka hēéthēé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncēm kò Galilea koe guu a Jerusalema koe síian ka hēéthēé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hēéthēé e: Gam dis xgàus koe hēé naka ìem kò ko x'ooan koe tēe x'aè ka hēéthēé e.

Jeso ba kiam Xгаа-xгаа-kg'ao Me e sas ko ncées tcgāya sa x'ái. Gaam ncēe Nqarim di x'ǎèa nem gha nxàea kabí, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа di qarian úúa hãa ba. Gam di xгаа-xгаа ne ko tǎáka zi gúù zi di zi dtcõo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàèè:

1. Xàbim dis xгаа-xгаа sa. Ncēe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khòè ne ka nxàe: ne ii sa hēé, naka tséé zi kúrú méé ne ga zi hēé naka ts'eets'eekg'aiku zi ìe ne gha máàè zi hēé naka ìe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hēéthēé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu di x'ǎè-kg'ama ne, ìe xu kò tsééa tcg'òòè hãa ka (Mt 10)
3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xгаа-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncēm x'aèm di chõò-q'ooan hēé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hēéthēé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqarikg'ai di x'aia ne

- “nxãasega i gha Tcgāyas di kg'uian tseegukaguè”

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

- Jeso ba Galilea koe (4:12-16:12)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (16:13-20:34)

- Jeso ba Jerusalema koe (21:1-25:46)

- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam di x'ooan koe tēe sa hēéthēé e (26:1-28:20)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

Jesom dis qhàò sa

(Lk 3:23-38)

¹ Tcgāyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgõose-coa ba, Abrahamam ka tsgõose-coa ba.

² Abrahama ba kò Isakam ka xǎò me e,
me Isaka ba Jakobem ka xǎò me e,
me Jakobe ba Jutam ka xǎò me e,
káíkhoe ga xu hěé naka qǎese ga xu hěéthěé di ba.

³ Me kò Juta ba Perese ba hěé
naka Sera ba hěéthěé tsara ka xǎò me e
(gatsara ka xǎò sa kò Tamara si i).
Me Perese ba Hesonem ka xǎò me e,
me Hesonem ba Ramem ka xǎò me e,
⁴ me Rame ba Aminadabem ka xǎò me e,
me Aminadabe ba Nasonem ka xǎò me e,
me Nasone ba Salemonem ka xǎò me e,
⁵ me kò Salemonem ba Boasem ka xǎò me e
(gam ka xǎò sa kò Rahabe si i),
me kò Boase ba Obetem ka xǎò me e
(gam ka xǎò sa kò Rute si i),
me Obete ba Jesem ka xǎò me e,
⁶ me Jese ba x'aigam Dafitem ka xǎò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xǎò me e
(xǎò sa kò Uriam ka kò séèèas khóè si i).
⁷ Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xǎò me e,
Me Rehoboame ba Abiam ka xǎò me e,
me Abia ba Asam ka xǎò me e,
⁸ me Asa ba Jehosafatem ka xǎò me e,
me Jehosafate ba Joramem ka xǎò me e,
me Jorame ba Usiam ka xǎò me e,
⁹ me Usia ba Jotamem ka xǎò me e,
me Jotame ba Ahasem ka xǎò me e,
me Ahase ba Heskiam ka xǎò me e,
¹⁰ me Heskia ba Manasem ka xǎò me e,
me Manase ba Amosem ka xǎò me e,
me Amose ba Josiam ka xǎò me e,
¹¹ me kò Josia, Jekonia ba hěé
naka qǎese ga xu hěéthěé ka xǎò me e,
ncěe khóè ne kò tcg'òòè a ko Babilone koe úúè ka.

¹² Eēs séèa tcg'òòku a Babilone koe chùia úúkus qǎá q'oo
koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
me Salatiele ba Serobabelem ka xǎò me e,
¹³ me Serobabele ba Abiutem ka xǎò me e,
me Abiute ba Eliakimem ka xǎò me e,
me Eliakime ba Asorem ka xǎò me e,
¹⁴ me Asore ba Satokem ka xǎò me e,
me Satoke ba Akimem ka xǎò me e,
me Akime ba Eliutem ka xǎò me e,
¹⁵ me Eliute ba Eleasarem ka xǎò me e,
me Eleasare ba Matanem ka xǎò me e,
me Matane ba Jakobem ka xǎò me e,
¹⁶ me kò Jakobe ba Josefam ka xǎò me e,
ncěe kò Marias dim khóè ba ii ba,
ncěe Jesom ka xǎò kò ii sa,
ncěe ko Krete ta ma tciè ba.

¹⁷ Nxãaska zi kò wèè zi qhàò zi Abrahamam koe guu a sí Dafitem koe tcãà zi 14 zi i, zi kò Dafitem koe guu a sí sèèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus dim x'aèm koe tcãà ka zi 14 zi qhàò zi i, zi kò sèèa tcg'òóku a Babilone koe úúkus dim x'aèm koe guu, a sí Krestem di x'aèan koe tcãà ka zi kò 14 zi qhàò zi i.

Jeso Krete ba ko ábàè
(Lk 2:1-7)

¹⁸ Ncèe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam ka xõs Maria sa kò Josefam ka séèkuan tòóa mááèa hãa. Igaba ãe khara qanega xg'ae ta ga hãa kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'èem ka ncãàn úúkaguèa.

¹⁹ Gas dim khòèm Josefa ba kò tchànóm khòè me e, a kò tc'èe tama nxàea tcg'òóan gaan di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa ba q'oo koe bìrísea hãa, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa.

²⁰ Qanegam hãa a ko ncèe zi gúù zi ka tc'èe-tc'èese kam ko moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sòokuris q'oo koe qhúí cgae me, a bìrí me a máá: “Josefaè, Dafitem ka tsgõose-coaè, táá Maria sa sèè bèe guu, nakas tsaris khòè sa kúrú. Eè gas ka qómmea nea Tcom-tcomsam Tc'èem koe guua ke.

²¹ Si gha kg'áòm cóá ba ábà, tsi gha cg'õèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne khòè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama,” témé.

²² Wèéan ncèea kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncèe kò máá:

²³ “Dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa gha ncãàn úú, a sa a gha kg'áòm Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciiè,” tam méé, ncèe sa ko máá, ‘Nqari ba hãa cgoa taa,’ témé.

²⁴ Me Josefa ba tc'oman koe tãe, a ba a ãem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a sí Maria sa gam dis khòès iise sèè.

²⁵ Igabam kò táá xóé cgoa si, si nxãakg'aiga sí kg'áòm cóá ba ábà. Me cg'õèa ba Jeso ta ma tcii.

2

Cg'áè-k'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu

¹ Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tçonò q'ãa-k'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà,

² a hàà tèè a máá: “Gaam ãe ábàèam x'aigam Jutea ne di ba ndaa? Gaam dim tçonò ba xae ncãa cáms ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa, hàà xae gha dqom Me ka,” témé.

³ Eèm ko x'aigam Herote ba ncèes gúùs ka kóm kam kò tcg'ái-tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hëéthëé e, gam cgoa.

⁴ Me wèé xu kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-k'ao xu khòè ne di xu hëéthëé tcii xg'ae, a tèè xu nda koe méém ga *nqòòkaguèam* Krete ba ábàè sa.

⁵ Xu bìrí me a máá: “Betelehema koe e, Jutea di i. Ncèea porofitim kò ma góá hãa ga a khama:

⁶ ‘Tsáá Betelehema tseè,

Jutea dim nqõóm koe hãa tsi,

cg'aré tama tsia x'aiga xu Jutea di xu koe.

Tsáá koem gha tc'ãa-cookg'ai ba guu a tcg'oa khama,

ncèe gha Tiri ne khòè ne Iseraele di ne kòre ba,

témé,” ta xu méé.

⁷ Nxãaskam kò Herote ba tçonò q'ãa-k'ao xu kàa ka tcii tcg'òò, a ba a qãèse tèèa kg'ónò xu dùútsa x'aè kam tçonò ba bóòsea sa.

⁸ A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá: “Qõò naka síí Cóám ka qãèse kóm, naka ãe xao kòò hòò Me ne kg'uian tsééa máá te, nakar gha nxãasega tíí igaba síí dqòm Me,” témé.

⁹ Eẽ xu ko x'aiga ba kóma xg'ara ka xu kò xgoaba a qõò. Me gaa x'aè kaga tconòm ãe xu kò cáms ko tcg'oa xòè za bóò ba tc'ãà-cookg'ai xu, a ba a nxãakg'aiga síí Cóám hãa qgài tc'amkg'ai koe téé.

¹⁰ Tconò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase qãè-tcao.

¹¹ Nquum q'oo koe xu kò tcãà, a Cóá ba bóò xõòs Marias cgoa, a xu a qámse a dqòm Me, a x'aian di cãan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi guú zi hëé, qãè hmòm xg'ãò tshãán hëé naka tcg'ause di tshãán hëéthëé di zi aba zi tcg'òò a máà Me.

¹² Sõokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem koe kabise sa khama xu kò tãám dàò ba sèè a gaxu dim nqõóm koe kabise.

Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé

¹³ Eẽ xu qõòa hãa kam kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sõokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: “Tëe, naka Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, naka Egepeto koe ts'ãà naka qgóé! Gaa koe méé tsi hãa nakar nxãakg'aiga síí bìrí tsi *kúru tsi gha sa*. Kúruúse i gha me gha Herote ba Cóá ba qaa, cg'õo Mem gha ka ke,” témé.

¹⁴ Me ãem ntcúúm ka tãe, a ba a Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, a Egepeto koe qõò.

¹⁵ Gaa koem kò hãa, me nxãakg'aiga síí Herote ba x'óó.

Ncëe sa kò kúruúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncëe ko máá: “Egepeto koer Cóám Tiri ba tciia tcg'òò hãa,” témé ba.

Herote ba ko cóá xu cg'õo

¹⁶ Eẽm ko Herote bóòa q'ãa, tconò q'ãa-kg'ao xu kam qàe-qaeèa hãa sa, kam kò nxãaska kaisase xgòà, a ba a ncõo-kg'ao xu tsééa tcg'òò, síí xu gha wèé xu cóá xu ãe cámm kuri xu, kana gaxu ka nqãaka hàna kurian úúá xu, Betelehema ba hëé naka gam qàe koe hàna xu qgài xu wèé xu koe hëéthëé hàna xu cg'õo ka. Ncëe sam kò kúruú, tconò q'ãa-kg'ao xu hàà bìrí mea hãas domka, ãe xu kò bìrí meam x'aèm koe guu a.

¹⁷ Ka i kò nxãaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncëe kò máá:

¹⁸ “Dòm ba kò Rama koe kómse,
kg'ae sa hëé
naka thòò-tcaoase kg'ae sa hëéthëé di ba.
Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgae,
a kò qgài-qgai-tcáókuan xguì,
kaàra i hãa khama,”
témé ba.

Josefa ne ko kabise, a Nasareta koe qõò

¹⁹ Herotem ko x'óó qãá q'oo koem kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba Josefam koe sõokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe,

²⁰ a ba a máá: “Tëe naka tsia Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, naka tsia Iseraele dim nqõóm koe qõò, ãe kò Cóám di kg'õèan qaa nea x'óóa hãa ke,” témé.

²¹ Me tãe, a Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, a ba a Iseraele dim nqõóm koe qõò.

²² Igaba ãem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia sa, gam ka xõòm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe síán bèe. Sõokuris koem ko q'ãakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe qõò,

²³ a síí Nasareta ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe x'ãè, ãe porofiti xu ka kg'uièa hãas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncëe kò máá: “Nasareta dim khòè ba, tam gha ma tcièe,” témé sa.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xгаа-xгаа
(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Eẽ xu cárn xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgóós Jutea dis q'oo koe Nqarim di zi kg'ui zi xгаа-xгаа a máá:

² “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùu u ke,” témé.

³ Ncëem Johane ba porofitim Isaiam kò gam ka kg'uia hãam ga me e, a ko máá:

“C'ẽem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu

a q'au a ko máá:

'X'aigam Nqari ba tu dàò ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,' ”

témé ba.

⁴ Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáian hana, a khòo dim bàne ba kháóa ba koe qáéa. Gam di tc'õoa nea kò tcòman hẽé naka qãáka di dènean hẽéthẽé e.

⁵ Ne kò khòè ne Jerusalema hẽé naka wèè Jutea hẽé naka wèém xg'aeku-coam Jorotane qàe dim koe hẽéthẽé guu a síí cgae me,

⁶ a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

⁷ Igaba ãem ko kái xu Farasai xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽé bóò, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò bìrí xu a máá: “Gaxao cg'aoan di xao cóá xaoè! Dìín ka xaoa q'ãa-q'ãaèa hãa a ko hààko xgóàn Nqarim di bèe?”

⁸ Nxãaska méé xao chìbian koe xao tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúrú.

⁹ Táá méé xao bìríse naka máá, 'Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgõose ba,' témé guu. Bìrí xao or ko a ko máá: Nqari ba qarian úúa, ncëe zi nxõá zim gha sèè a Abrahama ba tsgõo-coan kúrúa máá di i ke.

¹⁰ Bòò sa nxãakamaga hìi zi di tobean kg'ónòa tòóa mááèa, si gha wèés hìis ãe qãè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'òó, a c'eean q'oo koe xaoa tcãè.

¹¹ “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha tcóóse ka, igaba Gaam ãe ko tíí qãá q'oo koe hàà ba tíí ka qari Me e, ncëe Gam di zi nxàbo zi qgóóan gar tc'ãò tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hẽé naka c'eeem cgoa hẽéthẽé tcguù-tcguu tu u.

¹² Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáís koe dqòròa xgãá a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irì tamam c'eeem koe tsoroan dàò,” tam méé.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm gha Johanem ka tcguù-tcguuè ka.

¹⁴ Igabam kò Johane ba xgáè-kg'am Me, a máá: “Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tíí koe hàà?” témé.

¹⁵ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Guu u ncēeska, kg'anoa i máá tsama, ncēeta tsam gha hēé sa ke. Ncēm dàòm ka tsam gha ko wèé zi gúù zi tchàno zi kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi,” témé. Me dtcòm Me.

¹⁶ Eēm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúúga tshàam koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarikg'aian xgobekg'amse, Me Nqarim dim Tc'èe ba bóò, Me tcbís khama ii a ko Gam koe xõa.

¹⁷ Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncēe ba Tirim Cóám ncàma Raa Me e, Gam kar ko kaisase qãè-tcao,” témé.

4

Jeso ba ko kúrúá bóòè (Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Me nxãaska Jeso ba Tc'èem ka sèé a qãáka úúè, síim gha dxãwam ka kúrúá bóòè ka.

² Eēm ko 40 cáman hēé naka 40 ntcùúan hēéthéé tc'õoan carasea hãa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

³ Me kò kúrúá bóòè-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, ncēe nxõán bìrí naka i péréan kúrúse,” témé.

⁴ Me Jeso ba xɔa a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khòè ba péréan ka cúí kg'òèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka a, èe ko Nqarim di kg'áman koe guu a tcg'oa ba,’ téméèa,” tam méé.

⁵ Kam ko nxãaska dxãwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalema dim* koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tçobe dim koe síí tòò Me,

⁶ a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, nqãaka xaoa xòóse. Góásea i hãa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà,
xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùí Tsi,
táá Tsi gha nxãasega nqàrèa Tsi
nxõán koe xg'áma tòó ka,’ ”

tam méé.

⁷ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Gaicara i góásea hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúá bóòè guu,’ ” témé.

⁸ Gaicaram kò dxãwa ba sèé a kaisase kaïam xàbim koe úú Me, a ba a wèé x'aian nqõómkg'ai di hēé, naka gaan di karean hēéthéé x'áí Me.

⁹ A ba a bìrí Me a máá: “Wèéan ncēe gar gha máà Tsi, gómankg'ai koe Tsi kòò cg'áé a ko dqòm te ne,” témé.

¹⁰ Me Jeso ba nxãaska bìrí me a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqari ba tsi gha dqòm, a Gam cúí ba kúrúá máá,’ témé,” tam méé.

¹¹ Me nxãaska dxãwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùí Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa (Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Eēm ko Jeso ba Johane ba qáéèa hãa sa kóm, kam kò Galilea koe kabise.

¹³ Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síí x'ãè, ncēe ko tshàam qàe koe hànám qgáì ba, Sebulone ba hēé naka Nafetali ba hēéthéé tsara dim nqõóm koe,

¹⁴ èe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncēe kòò máá:

¹⁵ “Sebulonem dim nqõó ba hēé

naka Nafetalim dim nqõõ ba hěéthěé tsara
 tshàam koe ko qõòm dàòm koe hãa,
 Jorotanem qàe koe, Galilea koe,
 nqõóm tãá zi qhàò zi di ba;
¹⁶khòè ne ncěe *gaa koe* ntcùúan q'oo koe x'ãèa hãa nea
 kaim x'áà ba hòòà.
 X'ooan dim nqõóm ntcùúm q'oo koe hãa ne koe
 i x'àn hààraa,"
 témé.

¹⁷Eēm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoa-tshoa a xгаа-xгаа a máá: "Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cúù u ke," témé.

Jeso ba ko tc'ãà di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tcii
 (Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸Eēm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qõò kam kò khòè qõeku tsara bóò, Simonem ncěe kòo Petere ta ma tciiè ba hěé naka Anterea ba hěéthěé e, tsara c'uisí sa tshàan q'oo koe tcãà, x'au qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁹A ba a bìrí tsara a a máá: "Xùri Te tsao, kùrú tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao tsao ii," témé.

²⁰Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu, a xùri Me.

²¹Gaa koem guu a ko qõò kam kò khòè qõeku tsara c'ěe tsara bóò, Sebetem ka cóasem Jakobo ba hěé naka qõesem Johane ba hěéthěé e, tsara gatsara ka xõòm Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hãa, xu ko gaxu di c'uisían kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara a.

²²Ka tsara kò kúúga dxòro ba hěé naka gatsara ka xõò ba hěéthěé guu, a xùri Me.

Jeso ba ko tsàako ne khòè ne kg'õèkagu
 (Lk 6:17-19)

²³Me Jeso ba wèém Galileam koe qõòà te, a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a ko x'aian di qàè tchòàn ka khòè ne bìrí, a ko wèè tciiàn koe hěé naka wèè thòòan koe hěéthěé qãèkagu ne.

²⁴Gaam di tchòà ne kò wèém Siriam koe tsai-tsaise, ne kò Gaam koe wèè ne ěe ko tãáka zi tcii zi tsàa ne óá, naka thòòkase tsàara hãa ne hěé naka dxāwa tc'ěean ka tcãàèa ne hěé, naka x'óóa qae ko ne hěé naka nqõara ne hěéthěé e, Me kùrú ne ne qàè.

²⁵Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hěé naka Dekapolise koe hěé naka Jerusalema koe hěé naka Jutea koe hěé naka c'ěe xòè Jorotane di koe hěéthěé guu a xùri Me.

Jeso ba ko xàbìm koe xгаа-xгаа (5:1–7:29)

5

¹Eēm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbìm koe qaò, a síí gaa koe ntcõó, xu Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hàà cgae Me.

Tseegu dis ts'ee-ts'ee'kg'aku sa
 (Lk 6:20-23)

²Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа xu a máá:

³"Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea

gane ěe tc'ěem koe dxàua hãa

igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,

nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

⁴Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea

gane ãe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáoè ne gha khama.

⁵ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ãe ko cg'aré-cg'arese ne,
nqõó ba ne gha q'õò khama.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ãe tchànoan xàbà máána hãa ne,
a cáma máa ana ne,
xg'ãàkaguè ne gha khama.

⁷ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
ãe thõò-xama-máákuan úúa ne,
Nqarim ka ne gha thõò-xama máàè khama.

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ãe q'ano-tcáo ne,
Nqari ba ne gha bóò khama.

⁹ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ãe ko tòókuan kúru ne,
Nqarim di ne cóa ne ta ne gha ma tciiè khama.

¹⁰ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ãe ko tchànoan domka xgàràè ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

¹¹ Ts'ee-ts'eekg'aièa tua,
ncèè khóèan kòo ncõi tu u, a ko xgàra tu u ne,
a ko Tíi domka wèè zi gúù zi cg'ãè zi
[tshúù-ntcõase] gatu ka nxàè ne.

¹² Qãè-tcao méè tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,
gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke,
gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra
ncèè kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu khama.

Tabean hëé naka x'áàn hëéthëé e
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Gatua nqõómkg'ai di tu tabe tu u. Igaba i kò tabean di tsau-q'ooan kaà
cgae e, ne i gha gaicara ntama kúruè a tsau? Cúí gúù ga i qãèa máánaa hãa
tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khóèan ka náàès cúí si i.

¹⁴ “Gatua nqõóm di tu x'áà tu u. X'áé-dxoom xàbim tc'amkg'ai koe hàna ba
cuiskaga chómmea hãa tite.

¹⁵ Cúí khóè ga gataga lampi sa x'áà-x'aa naka q'ores ka nqãaka tòó sia hãa
tite, igaba i gha téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèè ne ãe nquum q'oo koe hàna
ne x'áàn máà.

¹⁶ Gatu di x'áàn méè i gatà iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'áà, naka ne
gha nxãasega gatu di qãè tsééan bóò, naka nea gatu dim Xõòm nqarikg'ai koe
hàna ba dqòm.

X'áèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

¹⁷ “Táá tu tc'èea máá, hààr ko x'áèan ko méè sa kana porofiti xu ko méè sa
kaàkagu, ta tc'èe guu. Hààra Raa, hààr gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà
tseegukagu si.

¹⁸ Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Nqarikg'aian hëé naka nqõókkg'aian
hëéthëéa gha kaà, igabam cúim góám cg'arém ga ba kana góá-hiim ka góáèa
gúùan ga igaba x'áèan koe guu a kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí wèè gúùan
kúruè.

¹⁹ Khama nxãaska, diim wèém ãe gha ncãe x'áè-k'áman ka cg'aré ba kaàkagu ba, a ba a ncães gúù sa kúrúan khòè ne xгаа-xгаа ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ba ta ma tciìè. Igaba ãe ko x'áè-k'áman kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа a ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tciìè.

²⁰ Birí tu ur ko a ko máá: Gatu di tchànoan kòo x'áè xгаа-xгаа-k'ao xu dian hãe naka Farasai xu dian hãéthãe nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite.

Cg'õo sa
(Lk 12:57-59)

²¹ “Kóma tu hãa, ne kò ncí kuri di ne khòè ne biríè a ko máá: ‘Táá cg'õo guu.’ Wèém ãe gha cg'õo ba gha xgàrakuan tééa máá, témèè.

²² Igabar ko Tíi birí tu u a ko máá: Diim wèém ãe qõesem koe xgòà hãa ba gha xgàrakuan tééa máá. Gataga diim wèém ãe ko qõese ba birí a máá: ‘Kàà hùì tsi gúù tsi i,’ témé ba gha x'áèan di xu kaia xu cookg'ai koe xoara mááse. Igaba diim wèém ãe ko máá: ‘Tsáá kàà tc'èe tsi gúù tsi,’ témé ba chõò tamas c'ees dxãwam dis ka tééa mááèa hãa.

²³ “Khama nxãaska, ãe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'èe-tc'èese tsáá qõe ba c'ees gúù sa tsáá cgoa úúa sa ne,

²⁴ méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qõò naka síi tsáá qõem cgoa tòókuan kúrú, naka nxãwa hàà tsari aban úú.

²⁵ “Qhãésega méé tsi ãe ko chìbi-chibi tsim cgoa kómku, ãe tsi kòo xgàrakuan dis qhàis koe síi cgoa me ne. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-k'ao tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-k'ao ba qáé-k'ao tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè.

²⁶ Tseegua ner ko birí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síi ãe qàua hãam mari-coa ba suruta.

Cg'ará kúrúa ne

²⁷ “Kóma tu hãa i kò ncãeta mééè a ko máá: ‘Táá cg'arán kúrú guu,’ témèè.

²⁸ Igabar ko Tíi birí tu u a ko máá: wèém khòèm ãe ko dxàe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóó si ba, ncãa nxãakamaga cg'arán kúrú cgoa si tcáóa ba koe.

²⁹ A ncèè kg'áò xòè dim tcgáim tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi nxòbea tcg'òò naka aagu me. Qãè e, c'èe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèé tc'áróa tsi chõò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa tcãàèan ka.

³⁰ Gataga ncèè kg'áòm x'òàm tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òò naka aagu me. Qãè e c'èe xòèa tsi gha aaguè sa, wèé tc'áróa tsi gha chõò tamas c'ees dxãwam dis koe tcãàèan ka ke.

Khòès cgoa q'aa sa

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Gataga i kò ncãeta mééè a ko máá: ‘Diim wèém ãe ko gam dis khòès cgoa q'aa ba méém tcgãya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hãa di sa,’ ta mééè.

³² Igabar ko Tíi birí tu u a ko máá: Wèém khòèm ãe ko gam dis khòè sa aagu ba, cg'ará nes kúrúa domka tamase, ba ko cg'ará-k'ao sa kúrú si, me ko diim wèém ãe ko aaguèas khòè sa sèè ba cg'arán kúrú, tar ko méé.

Gãisea ne

³³ “Gataga tu kóma hãa, ne kò ncí kuri di ne khòè ne biríè a ko máá: ‘Táá tshúù-ntcõan cgoa gãise guu, igaba méé tsi tsari gãisean X'aigam Nqarim cookg'ai koe tseegukagu,’ témèè.

³⁴ Igabar ko Tíi birí tu u a ko máá: Táá gãise guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcõó-q'oos x'aian di si i ke,

³⁵ kana nqõómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòò qgái i ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kiam X'aigam dim x'áé-dxoo me e ke.

³⁶ Gataga méé tsi táá tcúúá tsi cgoa gaise guu, cuiskaga tsi cúim c'òòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana ntcúúá hãa tite ke.

³⁷ Kg'amaga méés gatu dis 'Eè' sa 'Eè' sa ii, nakas gatu dis 'Eè èè' sa 'Eè èè' sa ii. A ncèè c'èes gúù sa tsi kò ncèè zi kg'ui zi koe càùà mááse nes gha nxãa sa dxãwam koe guua.

*Kabia mááku sa
(Lk 6:29-30)*

³⁸ “Kóma tu hãa i kòo ncèeta méèè a ko máá: ‘Tcgáí ba méém tcgáím c'èem domka tcg'òòè, nakam xõó ba xõóm domka tcg'òòè,’ ta méèè.

³⁹ Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: Táá cg'ãè tc'èem khòè ba kabia máá guu, igaba diím wèém èè ko kg'áò xòè di góóa tsi koe xg'ám tsi ba, nxãa ba c'èem góó xòè ba máà thèé *nakam xg'ám*.

⁴⁰ A ncèè khòèm kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáían sèè kg'oana ne, máà me gataga thèé tsari kaisa marian di qgáía ne.

⁴¹ Diím wèém èè gha ko chùì tsi, cúim kilomítara ba tsi gha gam di zi gúù zi xgàm a qõò ba, nxãam cgoa méé tsi cam kilomítaran qõò.

⁴² Máà èè ko dtcàrà tsi ba, naka èè cgóbè cgae tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

*Tsari cg'õo-kg'aoan ncàma ne
(Lk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Kóma tu hãa i kòo ncèeta méèè a ko máá: ‘Tsáá ka c'èè ba méé tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'õo-kg'ao ba hòre,’ témèè.

⁴⁴ Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm, naka còrèa máá èè ko xgàra tu u ne,

⁴⁵ naka tua gha nxãasega gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hánam di tu cóá tu ii. Gam dis cam sam ko kúrú si èè cg'ãè ne hèé naka èè qãè ne hèéthèé qàò cgae, a ba a ko túúan èè tchàno ne koe hèé naka èè kàma ne koe hèéthèé tsééa úú.

⁴⁶ Eè ncàm tua hãa ne tu kò ncàma hãa, ne ia gha dùútsa surutan kabisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thèé gataga hèé khama.

⁴⁷ A ncèè gatu di qõean cúí ga tu kòo tsgámkagu, ne tu ko dùús cgáé sa kúrú? A táá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thèé gataga hèé tama?

⁴⁸ Nxãaska méé tu tchàno ii, ncèem ma gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

6

Tchàno zi tséé zi

¹ “Q'ãa méé tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khòè ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khòè ne x'ái zi guu. Gatà tu kò hèé ne tu surutan hòò tite, gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hánam koe.

² “A c'èem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'èes gúù sa máà kg'oana ne méé tu còrè-nquuan hèé naka x'áéan xg'aeku koe hèéthèé táá torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãè khòèan khama ko ma kúrúse xu khòè xu ko hèé khama, nxãasega xu gha c'èè khòèan ka dqomèè ka. Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'oèase hòò.

³ Igaba tsáá èè tsi kòo c'èem dtcàrà-kg'ao ba c'èes gúù sa máà ne, táá hèé nas dxàes x'òàs tsari sa q'ãa, kg'áòm x'òàm tsarim ko kúrú sa.

⁴ Naka i gha nxãasega gúúan tsi tcg'òó q'oo chómsea hãa, Me gha Saòm ncèè ko chómsea zi gúù zi bóò ba gha suruta tsi.

*Còrèan ka xgaa-xgaa sa
(Lk 11:2-4)*

⁵ “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xu khóè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hěé naka x'áéan xg'aeku koe hěéthěé ko nqàrè ka téé a còrèan ncàma xu, nxãasega ne gha wèé ne khóè ne bóò xu ka. Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khóè ne koe* cg'oèase hòòà.

⁶ Igaba tsáá ěe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim nquum q'oo koe tcǎà, naka nquu-kg'ám ba tcēekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncēe hòòse tama ba. Nakam gha nxãasega Saò ba suruta tsi, ncēe ko chómsea zi gúù zi bóò ba.

⁷ Naka gatà còrè tu kò ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, táá zi qhào zi di ne ko hěé khama, kái zi kg'ui zi ěe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'ēea khama.

⁸ Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xòò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcào sa nxãakamaga q'ana hãa ke.

⁹ Ke méé tu ncēeta ma còrè na máá:

Sita ka Xòò Tseè
nqarikg'ai koe hàna Tseè,
cg'òèa Tsi méé i dqòmè,

¹⁰ Tsari x'aian méé i hàà.
Tsáá ko tc'ēe sa méés nqǒómkg'ai koe kúrúè
nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.

¹¹ Sita dis tc'òos wèé cáám di sa
ncēe cáám ka máà ta a.

¹² Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,
sita ma c'ēe ne gane di chìbian
ma qgóóa máána hãa khama.

¹³ Táá kúrúá bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,
igaba dxāwam dim dàòm koe tcg'òó ta a.

[X'aian hěé,
naka qarian hěé,
naka x'áàn hěéthěéa
chòò tamase Tsari i ke.
Amen.]

¹⁴ “Khóè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba gatu di chìbian koe qgóóa máá tu u khama.

¹⁵ Igaba ncēe khóèan tu kò gaan di chìbian qgóóa máá tama, nem gatu ka Xòò ba thěé cuiskaga chìbia tu qgóóa máá tu ua hãa tite.

Tc'òoan carasea ne

¹⁶ “Gataga thěé, ěe tu kò tc'òoan carase ne méé tu táá cg'ǎè-cg'ǎe kg'ái guu, qǎè khóèan khama ko ma kúrúse xu khama ma, ncēe cg'ǎè-cg'ǎe kg'ái ko xu, c'ēe ne xu gha nxãasega x'ái, tc'òoa ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khóè ne koe* cg'oèase hòòà.

¹⁷ Igaba ěe tsi kò tc'òoan carase ne méé tsi xg'aà kg'ái naka nxúian tcgáùse.

¹⁸ Naka i gha nxãasega tsari tc'òoan carasean táá c'ēe ne ka bóòè guu, igaba tsarim Xòòm ka, ncēe hòòse tama ba. Me gha Saòm ncēe chómsea zi gúù zi ko bóò ba suruta tsi.

Qguùan ka xgaa-xgaa sa (Lk 12:33-34)

¹⁹ “Táá méé tu nqǒómkg'ai koe qguùan tòóa mááase guu, ncēe tcg'ǎàn hěé naka ncàbàn hěéthěé ko tc'òó o koe, ncēe ts'ǎà-kg'aoan ko khóá a tcǎà a ts'ǎà a koe.

²⁰ Igaba méé tu gatu di qguùn nqarikg'ai koe tòóa mááse, ncēe tcg'ään hēe naka ncàbàn hēéthēe tc'òó o tite koe, kana ts'ää-kg'aoan ga khõá naka tcãà na ts'ää tite koe.

²¹ Eē tsari qguùn hãa koe i gha gataga thēe tsari tcáóan hãa khama.

*Qǎem tcgáí ba
(Lk 11:34-36)*

²² “Tcgáí ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncēe tcgáí tsi kò qǎe ii, nem tsarim tc'áróm wēe ba x'áàn ka cg'oèa.

²³ Igaba ncēe tcgáí tsi kò tshúù ii, nem tc'áróm tsari ba dcúú-qoman ka cg'oèe cgaeèa. A ncēe tsari x'áàn kò dcúú-qom sa ii ne, i gáe gha nta noose dcúú-qoman kaia!

*Cám x'aigan tsééa máá ne
(Lk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ “Cám x'aigan gha tsééa máám khòe ba káà me e. C'ēe bam gha hòre, a c'ēe ba ncám khama, kanam gha c'ēm koe dtcãàse, a c'ēe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hēe naka qguùn dim nqàrì ba hēéthēe tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite.

Táá káise tc'ēe-tc'ēese guu

²⁵ “Gaa domkar ko bìrí tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'õèan ka káise tc'ēe-tc'ēese guu, dùú tu gha tc'òó kana kg'áà sa, kana tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hãa sa. Kg'õè sa gáe tc'òoan ka cgáe tama, me tc'áró ba qgáían ka cgáe tama?

²⁶ Bòò nqarikg'ai di tsará ne: xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga tòóa mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba xàró o. Ka gatu gáe gaan ka cgáe tama?

²⁷ Gatu ka c'ēm dìi ba gha gáe káise tc'ēe-tc'ēesean ka, kg'õèa ba di cáman koe cáman ba càù?

²⁸ “A tu a ko dùús domka qgáían ka káise tc'ēe-tc'ēese? Bòò, nta i qǎáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tsòm sa. Tsééa tama i hãa, a gataga qgáían qgãéa mááse tama.

²⁹ Igabar ko bìrí tu u a ko máá: *x'aigam* Solomonem gabà kò gam di x'aian wēe koe ga ncēe zi x'aa zi ka c'ēea zi khama ma táá hãa.

³⁰ Ncēe Nqarim kòò qǎáka di dcãan, ncēe ko ncēe cáman ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàe, nxãan ncēeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáese gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncēe cg'aré dtcòmàn úúa tuè!

³¹ “Gaa domka méé tu táá káise tc'ēe-tc'ēese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'òó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu.

³² Táá zi qhàò zi di nea ko wēe gúàn ncēe ga qaa, Me gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba ncēe gúàn tu ko tcào sa q'ana hãa ke.

³³ Igabaga méé tu kg'áíka *X'aigam* Nqarim di x'aian hēe naka Gam di tchànoan hēéthēe qaa, naka tua gha ncēe zi gúù zi wēea zi ga thēe máàe.

³⁴ Ke tu táá q'uu dim cáman ka káise tc'ēe-tc'ēese guu, q'uu dim cáman ba gha cúia tc'ēe-tc'ēese gam ka ke. Wém cáman ba gam di xháéan tc'ãòa.

7

*C'ēe ne bòò a tc'ēea máá sa
(Lk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Táá c'ēm khòe ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràe guu.

² Gaam dàòm cúím ãe tu ko c'ãe ne bóò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bóò a xgàràè ke, si gha tc'ãò-tc'ãòs ãe tu ko c'ãe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

³ “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ãem tcgáí q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòò máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hãam hìi-dxoo ba hòò tama?”

⁴ Nta tsi gha tsáá ka c'ãe ba bìrí a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’ témé, ncãe tsáá tcgáí q'oo koe hãam hìi-dxoo ba tsi hòò tama koe.

⁵ Tsáá qãè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgáí q'ooa tsi koe hànam hìi-dxoo ba tcg'òó, naka nxãwa qãèse bóò naka tsáá ka c'ãem tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó.

⁶ “Táá ãe tcom-tcomsa ii sa haghuan máá guu, naka gataga táá gatu di tcàako nxõán xgùuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hãe ne i gha nqàrèan gaan di ka náà tcãà a, a i a gha kabise a tòà q'aa tu u.

Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am
(Lk 11:9-13)

⁷ “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke.

⁸ Diím wèém ãe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ãe ko qaa ba hòò, me gha wèém ãe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

⁹ Kana ndakam khòè ba gha gam dim cóám kòò péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxõán máà me?

¹⁰ Kana ãem kòò x'au ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me?

¹¹ A ncãe gatu ncãe cg'ãè tc'ãe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa, ne ba gha nxãaska gatu ka Xòòm ncãe nqarikg'ai koe hãa ba ãe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase qãè aban máà!

¹² “Gaa domkar ko bìrí tu u a ko máá: wèè zi gúù zi ãe tu ko tc'ãe khòè ne méé ne gatu koe kúrú zi, nxãa zi méé tu gane koe thée kúrú. Ncãe sa x'áèan ka hãe naka porofitian ka hãéthhée ko nxàèes ga si i khama.

Cg'áres heke-kg'ám sa
(Lk 13:24)

¹³ “Xgám-xgam naka nquu-kg'ám koe tcãà. Cg'ãèan koe ko úúm kg'ám ba tchàà me e, me gaa koe ko qõòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcãà ne kái ne e.

¹⁴ Igaba bóò, kg'òèan dis heke-kg'ám sa cg'aré si i, me gaa koe ko qõòm dàò ba qóm me e, ne ãe ko hòò me ne cg'orò ne e.

Hìi sa hãe naka tc'ároa sa hãéthhée e
(Lk 6:43-44)

¹⁵ “Tshúù-ntcõan di xu porofiti xu méé tu q'ãa! Gatu koe xu ko ghùuan di khòoan hãa a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaúko xu ncuutshaa xu u.

¹⁶ Gaxu di tc'ároan ka tu gha bóò q'ãa xu. Khòèa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hìi-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hìi-coa zi koe faian tcuù?

¹⁷ Gatagas ko ma wèès hìis qãè sa qãè tc'ároan kúrú, igabas ko tshúùs hìi sa tshúù tc'ároan kúrú.

¹⁸ Qãès hìi sa cuiskaga tshúù tc'ároan kúrú hãa tite, kanas gataga tshúùs hìi sa cuiskaga qãè tc'ároan kúrú hãa tite.

¹⁹ Wèès hìis ãe tc'ároan qãè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òòè, a c'èean q'oo koe tcãàè.

²⁰ Gaa domka tu gha gaxu di tc'ároan ka q'ãa xu.

Ncùsegar kò c'úù tsia
(Lk 13:25-27)

21 “Wèém khòem ãe ko bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè,’ témé ba nqarìkg'ai di x'aian koe tcãà tite, igaba ãe ko Tirim Abom nqarìkg'ai koe hànám ko tc'ãe sa kúrúm cúím ga ba gha tcãà.

22 Káí ne gha ãem cáím còo *dim* ka bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncãe kòo Tsarim cg'òem cgoa porofita ta, a Tsarim cg'òem cgoa dxãwa tc'ãean xhàigu ta, a gam cgoa káí zi gúù zi are-aresa zi kúrú ta?’ témé.

23 Ra gha nxãaska tchànose bìrí ne a máá: ‘Nciìsegar c'úù tua, gatu cg'ãe gúù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!’ témé.

Cám tsara tshào-kg'ao tsara
(Lk 6:47-49)

24 “Díím wèém ãe ko Tiri kg'uian ncãe kóm, a i ko méé sa kúrú ba gha tc'ãegam khòem khama ii, ncãe ko gam dim nquu ba qãès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba.

25 I túúan hàà, i tshàn cg'oè a tòè, i tc'ãán tc'ãá a i a ãem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qãès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòòèa khama.

26 Igaba díím wèém ãe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama ba gha káà tc'ãem khòem khama ii, ncãe ko gam dim nquu ba gómankg'ai koe tshàoa tòò ba, qãès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase.

27 I túúan hàà, i tshàn cg'oè a tòè, i tc'ãán tc'ãá, a i a ãem nquu ba tcãò, me cg'áé, a kias gúùs khama ma cg'áé ba,” tam méé.

28 Eãem ko Jeso ba ncãe zi gúù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa.

29 Qarian úúam khòem khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'àe xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

8

Jeso ba ko lepero dis tcì sa úúam khòe ba qãèkagu
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

1 Eãem kò Jeso ba xàbìm koe guu a ko xõa ka zi kò káí zi xg'ae zi khòe ne di zi xùri Me.

2 Me gaa x'ae kaga lepero dis tcì sa tsàaram khòe ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: “X'aigaè, tc'ãe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

3 Me tchoanà tshàu, a qgóó me, a máá: “Gatàr ko ma tc'ãe, ke q'ano!” témé. Kas kò gam dis tcìs lepero di sa kúúga kaà cgae me.

4 Me Jeso ba bìrí me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòe ga c'ãe gúù ga bìrí guu. Igaba méé tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka ãem Moshe x'áea hãas aba sa tcg'òó, x'áís iise khòe ne koe,” témé.

Ncõo-kg'aom di dtcòma ne
(Lk 7:1-10)

5 Eãem ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcãà kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá:

6 “X'aigaè, tirim qãà ba x'áea te koe xõe, a nqõara hãa, a ba a kaisa thõan koe hãa,” témé.

7 Me bìrí me a máá: “Síír gha a kúrú mem qãe,” témé.

8 Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba xõa a máá: “X'aigaè, díí cgáér tama ra a, nquua te tcõbe dòm q'oo koe Tsi ga tcãà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba kg'òè.

9 Tíí igabar kaia xu dòm q'oo koe hànár khòe ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm q'oo koe hàna ke. Ra ko ncãe ba bìrí a máá: ‘Qòò,’ témé, me qòò, ra c'ãe

ba bìrí a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: ‘Ncêe sa kúrú,’ témé, me kúrú si,” tam méé.

¹⁰ Eëm ko Jeso ba ãe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a ãe kòo xùri Me ne bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Qanegar cúí khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa ncêeta ma kaias dtcòm sa úúa hãa a.

¹¹ Bìrí tu ur ko, kái ne gha cáms ko tcg'oa xòè koe hêé naka cáms ko tcheè xòè koe hêéthêé guu a hàà, a ne a hàà Abrahama ba hêé naka Isaka ba hêé naka Jakobe ba hêéthêé xu cgoa ntcóò a tc'óò, nqarikg'ai di x'aian koe.

¹² Igaba ne gha gane ãe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'òòè, dcúú-qoms q'oo koe, ncêe kg'aeen hêé naka gãò xóóan hêéthêé gha hãa koe,” tam méé.

¹³ Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Eë tsi ma dtcòma hãa khamaga méé i tsáá koe ii, ke qõò,” témé. Me kò gam dim qãà ba gaa x'aèan ãe kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne kúrú ne qãè

(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Eëm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãà kam kò Peterem ka c'uìse sa bóò, si cgùrukagu si kos tcìs ka qgóòèa, a xóé-xòe.

¹⁵ Me kò tshàua sa qgóò, i tcìlan guu si, si tãe a sa a tshoa-tshoa a tséèa máá Me.

¹⁶ Eëm dqòam ka ne kò kái ne khòè ne dxãwa tc'èean úúa hãa ne Gam koe óá. Me kg'uim cgoa dxãwa tc'èean xhàigu, a ba a wèé ne ãe kò tsàa ne kúrú ne kg'òè.

¹⁷ Ncêe sa kò kúrúse, nxãasegas gha ãem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè ka, ncêe ko máá:

“Gatá di thòò nem séèa,
a ba a tcìla ta xgàm a qõò cgoaa,”
témé sa.

Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe

(Lk 9:57-62)

¹⁸ Eëm ko Jeso ba khòè ne dis xg'ae sa qàea ba koe bóò, kam kò x'áèan tcg'òò, tchoaba méé xu c'èem xòèm tshàam dim koe di i.

¹⁹ Me nxãaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, ãe Tsi ko sí qgài wèé koer gha xùri Tsi,” témé.

²⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “Círía ne gaan di hãéan úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóa ba tòò tcúúm gha qgài úú tama,” témé.

²¹ Me c'èem xгаа-xгаа-kg'ao ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, kg'aia qãà te nakar sí tirim xòò ba kg'ónò,” témé.

²² Igabam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Xùri Te, naka ãe x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ãe x'óóa hãa kg'ónò,” témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba nqaekagu

(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Eëm ko dxòrom q'oo koe tcãà ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xùri Me.

²⁴ Me kò kúúga kaiam tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe tãe, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùà tcg'òòè, igabam kò Jeso ba x'òma hãa.

²⁵ Xu sí ghùì Me a máá: “X'aigaè, hùì xae e! Tom xae ko ke!” témé.

²⁶ Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncêe cg'aré dtcòmàn úúa hãa xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tãe a ba a tc'ãá ba hêé naka tshàa ba hêéthêé dqàè, si kaisas nqoo sa xóé.

²⁷ Xu ãe kò hãa cgoa Mea xu are, a tèeku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncêe ba? Tc'ãán ga hêé naka tshàan ga hêéthêé ka ko komsanaè ba!” témé.

*Cám tsara khòè tsara dxāwa tc'ēan úúa tsara ko qāèkaguè
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)*

²⁸ Eēm ko c'ēm xòèm tshàam dim koe síí, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cám tsara khòè tsara dxāwa tc'ēan úúa tsara cgoa xg'ae, tc'ám zi koe kò guua hāa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khòè ga gaam dàò ba sèè naka nqáé tite.

²⁹ Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: “Dùú sa Tsi ko tc'ēe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóa Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxàrá tòòèam x'aèm cookg'ai koe?” ta méé.

³⁰ Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'árése nqùu ka hāa a ko dxòó.

³¹ I kò gatsara di dxāwa tc'ēan Jeso ba dtcàrà a máá: “Ncèè hàà Tsi kò ko xhàiagu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a,” témé.

³² Me bìrí i a máá: “Qòò!” témé. I tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcāà. Si wèés xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xōa a síí tshàan q'oo koe x'óó.

³³ Xu ēe kò xgùuan kòre xu khòè xu bèe a qgóé, a x'áé-dxoom koe síí, a síí wèéan ga nxàe, ēe kò dxāwa tc'ēan úúa tsara khòè tsara koe kúrúsean ga hēéthéé e.

³⁴ Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eē ne ko bóò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqóóm koem gha tcg'oa sa.

9

*Jeso ba ko nqaram khòè ba kúrú me qāè
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)*

¹ Nxāaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcāà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí.

² Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ēe xu khòè xu khòèm nqōara hāa ba Gam koe óága, gam dim tcoam koe xòò mea hāase. Eēm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò ēe nqōara hāa ba bìrí a máá: “Tòón tcáó, Tiri tsi cóa tseè, chìbia tsi tsi qgóóa mááèa hāa ke,” témé.

³ Ka xu ko c'ēe xu x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: “Ncēm khòè ba ko Nqari ba cóè!” témé.

⁴ Igabam ko Jeso ba bóò q'āa ēe xu tc'ēea hāa sa a máá: “Dùús domka xao ko cg'āè zi gùu zi tcáóa xao q'oo koe tc'ēea máá?”

⁵ Ndaka nea thamkaà? ‘Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,’ témé saa kana máá: “Tēe naka qòò, témé saa?” tam ma tēè xu.

⁶ “Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxāasega q'āa, Khòèm dim Cóa ba nqōómkg'ai koe qarian úúa hāa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé. Nxāaskam kò ēe nqōara kò hāa ba bìrí a máá: “Tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áé koe dìbi,” témé.

⁷ Me tēe a ba a x'áéa ba koe dìbi.

⁸ Eē zi ko khòè ne di zi xg'ae zi ncēs gùu sa bóò, ka ne kò q'áòs ka tcāàè, a ne a Nqari ba dqòm, ncēe kò ēeta ii qarian khòèan máà ba.

*Jeso ba ko Mataio ba tcii
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)*

⁹ Eēm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciièm mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bóò, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcōá-ntcōe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tēe a xùri Me.

¹⁰ I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hāa a ko tc'óó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthéé hàà, a hàà Jeso ba hēé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēéthéé cgoa ntcōó.

¹¹ Eẽ xu ko Farasai xu ẽes gùu sa bóò ka xu kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tẽe a máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xгаа-xгаа-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽe naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽe cgoa tc'õóa máá?” témé.

¹² Ncẽes gùu sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khòe nea naakan qaa tama, igaba ẽe ko tsàa ne ko qaa a.

¹³ Ke xao qõò naka síi xгаа-xгааse, ncẽem kg'ui ba ko dùú sa méé sa: ‘Thõò-xama-máákua ner ko *khòe ne xg'aeku koe* tc'ẽe, dàòà-máákuan ka tamase,’ ta ko méé ba. Tchàno ne khòe ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka khama,” tam méé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tẽeè
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu síi cgae Me a síi tẽe Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hẽe naka Farasai xu hẽéthẽe xae káise tc'õoan carase, igaba xu Tsari xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tc'õoan carase tama?” témé.

¹⁵ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Sèe-kg'aom kò gam di ne cg'áe-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hàà, sèe-kg'aom gha gane koe guu a sèea tcg'òòe ba, ne gha nxãaska tc'õoan carase.

¹⁶ “Dím ga ba cuiskaga qgáí cg'anà ba kábam qgáím cgoa nqàba hãa tite, ẽes nqàba sa gha ẽem qgáím koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse khama.

¹⁷ Gataga i khòean cuiskaga kàba gõéan ncii zi khòo dtcòbè zi gõéan di zi q'oo koe gõéan qg'oea hãa tite. A ncèe gatà i kò ko hẽe ne zi gha khòo dtcòbè zi qgáise, i gõéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kàba gõéan kàba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qãè qgáí koe tòòe,” tam méé.

X'óóas cóa sa hẽe naka tsàakos khòe sa hẽéthẽe e
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Eẽm qanega hãa a ko ncẽes gùu sa gane cgoa nxàe kam kò kúúga c'ẽem tc'ãa-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: “Tiris cóa sa ncãa sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòò cgae si, nakas kg'õè,” témé.

¹⁹ Me Jeso ba tẽe a qõò cgoa me, xu Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu xùri tsara a.

²⁰ Kas ko 12 kurian kò úúa hãa, a ko xòm x'aèse nxoean hòòs khòe sa qãaa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím di xgám-kg'aman qgóó.

²¹ Gaas kas kò bìrise a máá: “Gam dim qgáí bar kò qgóó ne cúígar gha qãè,” témé.

²² Me Jeso ba kàbise a bóò si, a máá: “Tòón tcáó, Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãekagu sia ke,” témé. Si khòe sa gaa x'aèan ẽe kaga qãè.

²³ Eẽm ko Jeso ba tc'ãa-cookg'aim dim nquum koe tcãa, a ko fulutu cii-kg'ao xu hẽe naka tcèe-tcèe kò kos xg'ae sa hẽéthẽe bóò,

²⁴ kam kò máá: “Qõò tu, cóa sa x'óó tama, igabagas kg'ama x'óma hãa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'ãè Me.

²⁵ Igaba ẽes kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òòèa xg'ara kam kò q'oo koe tcãa, a ba a cóa sa tshàua sa koe sèe, si tẽe.

²⁶ Ncèe tchõà ne kò wèém xg'aekum ẽem koe qõò.

Jeso ba ko khòe tsara kàa tcgáí tsara kúru tsara qãè

²⁷ Eẽm Jeso ba ẽe koe guu a ko qõò ka tsara ko kàa tcgáí tsara khòe tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thõò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgõose-coa Tseè,” témé.

²⁸ Eẽm ko nquum q'oo koe tcãa ka tsara ko gaa tsara kàa tcgáí tsara khòe tsara hàà cgae Me, Me tẽe tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qaria ner úúa sa, ncèe gúua ner gha kúru di i?” témé. Tsara xọa Me a máá: “Eè, X'aigaè,” témé.

²⁹ Me nxãaska tcgáía tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòman khamaga méé i ma kúrúse,” témé.

³⁰ I gatsara di tcgáian xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bóò méé tsao naka i táá cúí khòè ga ncēes gúù sa q'ãa guu!” témé.

³¹ Igabaga tsara kò qõò, a síí Gam di tchõàn wèém xg'aekum ãem koe xàà.

Jeso ba ko khòèm kg'ui tama ba qãèkagu

³² Eẽ tsara kòo qõò kam kò dxãwa tc'ëean ka tcãàèa a kg'ui tamam khòè ba Jesom koe óágaè.

³³ Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ëean xhàiguè kam kò gaam khòèm ãe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncēeta iis gúù sa qanega Iseraele koe kúrúse tama!” témé.

³⁴ Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxãwa tc'ëean dim tc'ãà-cookg'aim cgoam ko dxãwa tc'ëean xhàigu,” témé.

Tséé-kg'aoa nea cg'orò o

³⁵ Me kò Jeso ba wèè xu x'áé-dxoo xu koe hēé naka x'áé-coa xu koe hēéthēé qõòa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a kò x'aian di qãè tchõàn khòè ne xгаа-xгаа, a ba a kò wèés tcìi sa hēé naka wèés thõò sa hēéthēé tsoò.

³⁶ Eẽm ko xg'ae zi bóò kam kò thõò-xama máá zi, ntcãa-ntcãè ne kòo, a ne a kò kàà hùì ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma.

³⁷ Me nxãaska Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bìrí a máá: “Tcuùè gha gúùa ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o.

³⁸ Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù,” témé.

10

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tsééa tcg'òó

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tciia óá, a ba a dxãwa tc'ëean xhàigu di qarian máà xu, naka wèè zi tcìi-kg'ám zi hēé naka wèè zi thõò-kg'ám zi hēéthēé qãèkaguan di i.

² Ncēea kò cg'õèan x'áè úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'ãà di ba kò Simonem ncēe kò Petere ta ma tciè me e, naka gam ka qõesem Anterea ba hēé, naka Sebetem ka cóásem Jakobo ba hēé, naka gam ka qõesem Johane ba hēé,

³ Filipi ba hēé naka Baretolomaio ba hēé, Tomase ba hēé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hēé, Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hēé naka Tadaio ba hēé,

⁴ Simonem ncēe kò tòókuan x'ãà máá ba hēé naka Jutasem Isekariote ba hēéthēé e, ncēe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba.

12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Nxãa xu 12 xum kò Jeso ba ncēe x'áè-kg'ámán cgoa tsééa tcg'òó, a máá: “Táá tãá zi qhàò zi di qgáian koe síí guu, naka táá x'áè-dxooan Samaria ne di ka c'ëean koe ga tcãà guu.

⁶ Igaba méé xao Iseraele di ne khòè ne koe qõò, ncēe aagusea ghùuan khama ii ne.

⁷ Naka xaoa ãe xao xóé a ko qõò ka, ncēe kg'uiian xгаа-xгаа naka máá: ‘Nqarikg'ai di x'aia nea cúù u!’ témé.

* **10:2: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

8 Eë ko tsàa ne kg'òèkagu, ãe x'óóa ne ghùì, gane ãe lepero dis tcìis di ne q'ano-q'ano, dxãwa tc'ëean xhàiaagu. Surutakaguè tamase xao máàèa hãa, ke xao kg'ama c'ëe ne surutakagu tamase thëé máà.

9 Táá xao c'ëe mari x'òà ga qòè guu.

10 Gaxao dis qòòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cáàm tsara qgáí tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba sèè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'òoan ka kg'anoèa hãa ke.

11 “Wèém x'áé-dxoo ba kana x'áém ãe xao ko tcãàm koe méé xao khóèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hãa naka nxãakg'aiga síí gaa koe tcg'oa.

12 Eë xao kòo x'áém koe tcãà ne méé xao tsgámkagu me.

13 A ncèè x'áém kòo kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hãa, igaba ncèè gatàm kòo ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kabise cgae xao o.

14 A ncèè c'ëe khóè ga kòo qãèse hàakagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe.

15 Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: xgàrakuan dim cáàm kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma hëé naka Gomora hëéthëé ka kaisa xgàrakuan hòò.

Xgàrakuan hààko kúrúse e

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

16 “Bòò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxãaska tc'ëega ii cg'aonan khama ma, naka xaoa tcíbí zi khama ma tc'aua hãa.

17 Igabaga méé xao khóè ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàis cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke.

18 Xao gha Tíí domka c'ëe xu tc'ãà-cookg'ai xu koe hëé naka x'aiga xu koe hëéthëé tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe hëé naka táá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hëéthëé Tíí ka nxàea tseegukagu.

19 Igaba ãe ne kòo ko gaxu tshàu q'oo koe tcãà xao o ne méé xao táá káíse tc'ëe-tc'ëese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, ãe xao gha kg'ui sa xao gha ãem x'aèm ka máàè ke.

20 Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xòòm dim Tc'ëe Me e gha ii, ãe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

21 “Khóè ba gha qòese ba x'oos koe tcãà, me xòò ba gam dim cóám ka gataga hëé, i gha cóán gaan di xòòan ntcoe, a gha cg'òo o.

22 Xao gha Tiri cg'òèan domka wèé khóèan ka hòrèè. Igaba gaam ãe gha qarika téé a chòò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè.

23 Eë c'ëem x'áém koe xao kòo ko xgàràè ne méé xao c'ëem za bèea síí. Tseeguan ner ko bìrí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qòoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síí Khóèm dim Cóá ba hàà.

24 “Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, kana qãà ba gam ka q'òòsem ka tc'amaka hãa tama.

25 Tc'ãà i hãa, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qãà ba gaam ka q'òòsem khama ii. X'áém dim tcúúm kòo ko Belesebule ta ma tcièè ne, ne gha gaam x'áém di ne nxãaska ntama cg'ãèse tcièè!

Dìí ba q'áò sa

(Lk 12:2-7)

26 “Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúús ãe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs chómsea sa nxàese ke.

²⁷ Eër ko ntcùúan q'oo koe bìrí xao o gúùan méé xao x'áàn q'oo koe nxàe. Naka ãe xao kóm si ko c'amà hãase nxàeè sa méé xao nquuan tcoḃe koe kgoarasea hãase nxàe.

²⁸ Táá méé xao *khòè ne* ãe ko tc'áró ba cg'õo, igaba tc'ãe ba ne gha cg'õo di qarian úú tama ne q'áo guu. Igaba méé xao *Nqarim* ãe tc'áró ba hãe naka tc'ãe ba hãethãe gha chõò tamas c'ees dxãwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hãa ba q'áo.

²⁹ A nxãe tsará sara gáé cúim mari-coam cgoa x'amàe tama? Igabas cúis ga sa gatu ka Xõòm tc'ãe tamase, góman koe tcheèa hãa tite.

³⁰ I gataga wèé c'õðan tcúúa tu di ga nxaráèa.

³¹ Ke táá q'áo guu. Kái zi nxãe tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàese sa hãe naka xõase sa hãethãe e
(Lk 12:2-7)

³² “Khama wèém khòèm ãe ko khòè ne cookg'ai koe Tíi ka nxàese bar gha Tíi igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe nxàea tcg'òó.

³³ Igaba ðiim wèém ãe ko khòè ne cookg'ai koe xõase Te bar gha Tíi igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe xõaseè.

Tòókus tamase igaba ntcàu ba
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Táá tc'ãea máá, nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'ãea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e.

³⁵ Hààra Raa,
hààr gha khòè ba kabi ka,
me gam ka xõòm cgoa táá kómku,
si cóá sa gas ka xõòs cgoa táá kómku,
si c'uìse-coa sa c'uìses cgoa táá kómku ka.

³⁶ I gha khòèm di cg'õo-kga'an
gam ðim x'áém di ne khòè ne ii.

³⁷ “Wèém ãe xõò ba kana xõò sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wèém ãe gam ðim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíi ka ncàma ba kg'ano Te tama.

³⁸ Me ðiim wèém ãe gam ðim xgàu ba séè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama.

³⁹ ðiim wèém ãe ko gam dis kg'õè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaèè si, me gha ðiim wèém ãe ko Tíi domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaèè ba gha hòò si.

Suruta ne
(Mk 9:41)

⁴⁰ “Wèém ãe ko qãèse hààkagu xao o ba ko Tíi ga Ra qãèse hààkagu, Me ko ðiim wèém ãe ko qãèse hààkagu Te ba qãèse hààkagu ãe tsééa óága Tea ba.

⁴¹ ðiim wèém ãe ko porofiti ba qãèse hààkagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha ðiim wèém ãe ko tchànóm khòè ba qãèse hààkagu, tchànóm khòè me e domka ba tchànóm khòèm ko máàè surutan hòò.

⁴² Tseeguan kagar ko gataga bìrí xao o a ko máá: ðiim wèém ãe ko qgàisa tshàn dis kubis igaba ncèe ne cg'aré ne ka c'ãe ba máà, Tirim xgaa-xgaase-kga'o me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

11

Jeso ba hãe naka Johanem tcguù-tcguu-kga'o ba hãethãe e
(Lk 7:18-35)

¹ Eēm ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'áèa xg'ara, kam kò ãe koe guu a qõò, síim gha Galilea di xu x'áé xu koe khòè ne xгаа-xгаа, a *Nqarim di kg'uian* bìrí ne ka.

² Me Johane qáé-nquus koe hànase Krestem ko kúrú zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'uian gam di tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara cgoa tsééa úú,

³ síi méé tsara tãè Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncãe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'ẽem khòè ba nqòò?” témé.

⁴ Me kò Jeso ba xõa tsara, a máá: “Qõò naka síi Johane ba bìrí ãe tsao ko kóm a ko bóò sa:

⁵ Ncãe káà tcgái ne ko bóò, ne ko ãe kò qõò tama ne qõò, ne kò lepero dis tcìis di ne qãèkaguè, ne ko ãe kóm tama ne kóm, ne ãe kò x'óóa hãa ne ghùìè, ne ko ãe dxàua hãa ne qãè tchõàn xгаа-xгааè.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ãe gam di dtcòmàn Tíi koe tcgàba tite ba *ncãe khòèm ko kuri ma nxõás koe ma tcgàba a cg'áé khama*,” tam méé.

⁷ Eẽ tsara ko qõò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõò ka tu kò síi dùú sa bóò? Tc'ãán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii? *Eẽ-ẽe*.

⁸ Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko síi dùú sa bóò? Khòèm xaam qgái ba hãa baa? *Eẽ-ẽe*, khòè ne ãe xaa qgáian ko hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa.

⁹ Kháé dùú sa tu kò nxãaska síi ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e.

¹⁰ Ncãe ba gaam ka i góàèa hãam ga me e, a ko máá:

‘Bóò, Tirim tchõà xàa-kg'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncãe gha síi Tsarim dàò ba

kg'ónòa máá Tsi ba,

ta mééèa ba.

¹¹ Tseegukar ko bìrí tu u, a ko máá: Eẽ khòè zi ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káà me e, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam kaia hãa sa. Igaba gam ãe nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e.

¹² Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di cáman koe guu a ncãem x'aèm koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qarìs di ne khòè ne qarian cgoa sèè e.

¹³ Porofiti xu wèè xu hëé naka *Moshem di* x'áèan hëéthëéa kò ko porofita khama, me síi nxãakg'aiga Johane hàà.

¹⁴ A ncães gúù sa tu kò dtcòm kg'oana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncãe *Nqarim kò nqòòkagu tua ba* hààm gha sa.

¹⁵ Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm.

¹⁶ “Igaba Ra gha kháé ncãem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa nxará xg'ae? Kg'amaga i cg'aré cóán khama ii, ncãe gúúan ko x'amáguè qgái koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

¹⁷ ‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u,

tu kò táá ntcãà,

ta kò gataga x'ooan di ciian nxàè,

tu kò táá kg'ae,’

témé.

¹⁸ Johanem ko hàà kam kò tc'õó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: ‘Dxãwa tc'èea nem úúa,’ témé khama.

¹⁹ Igabam kò Khòèm dim Cóa ba hàà, a ko tc'õó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: ‘Bóò, tc'õó-kg'aom ncãe ba, a kg'áà-kg'aom gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoman hëé naka chìbi-kg'aoman hëéthëé dim tcárà ba,’ ta méé. Igaba i ko q'ãan di tc'èean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áíse.”

*X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Me Jeso ba nxãaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncêe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá:

²¹ “Haò, cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncêe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hêe naka Sitone hêéthêe koe kúrúsea hãa ne ne ga kò nciise gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáían hãa, a tháúan tcgáúsea.

²² Igabar ko bìrí tsao o a ko máá: ‘Xgàrakuan dim cáím ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,’ témé.

²³ A ncêe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncêe x'ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncêeska qanega hàna. Gaa domka tsi gha kaisase nqãaka xòóè, x'óóa ne khòè ne dim qgáím koe, nqarìkg'ai koe tsi gha ghùì a úúè, ta tsi tc'èea igaba.

²⁴ Igabar kò bìrí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáím kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé,” tam Jeso ba méé.

*Tíí koe tu hàà naka sãa
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba nxàe a máá: “Dqòm Tsi ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarìkg'ai hêe naka nqóómkg'ai hêéthêe di Tsi, ncêe zi gúù zi Tsi kò tc'èega ne hêe naka xгаа-xgaasea hãa ne hêéthêe chóm-kg'aia hãa, a Tsi a kò èe cg'aré ne xгаа-xgaase tama ne* x'ái zia hãa khama.

²⁶ Eè, Aboè, ncêea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

²⁷ “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóá ba c'úúa, Xòòm oose, i cúí khòè ga Xòò ba c'úúa hãa, Cóásem oose, naka wèém èe Cóám ka nxará tcg'òóèa ba hêéthêe e, gaam koem gha Cóá ba Xòò ba x'ái ka ba.

²⁸ “Hàà tu Tíí koe gatu wèé tu èe xhòea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke.

²⁹ Sèè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíí koe xгаа-xgaase. Tíí Ra kgàea hãa a ko cg'aré-cg'arese, a Ra a tcáóa Te koe tc'aua, tu gha nxãaska sãa-q'ooan hòò gatu di i.

³⁰ Tiris joko sa xhòà-xhòà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

12

*Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

¹ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xhàrà m q'oo koe ko Sabata dim cáím ka qòò. Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò xàbà hãa ka xu kò nxãaska tshoa-tshoa a maberean tc'áro khòá a tc'óó.

² Igaba èe xu ko Farasai xu èe sa bóò, ka xu kò bìrí Me a máá: “Bóò! Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko Sabata dim cáím ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúú,” témé.

³ Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa Dafitem xg'ao kúú sa, gabá hêe naka gam ka c'èea xu hêéthêe kò xàbà hãa ka?

⁴ Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà, a ba a gam ka c'èea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa pérean tc'óó, ncêe peresiti xu ka cúí ko tc'óóè e, gabá hêe naka èem kò hãa cgoa xu hêéthêe kò tc'óóan gaan di kgoara máàè tama a.

⁵ Kana xaoa qanega Moshem di x'áèan koe nxará ta ga hãa, Sabata dim cáím ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cáím ba táá tcom, igaba xu kò táá chibi-chibiè sa.

* **11:25:** èe cg'aré ne xгаа-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: “cg'aré ne cóá ne,” témé.

⁶ Bìrí xao or ko a ko máá: C'ëes gúùs tempelem ka kaia sa ncêe koe hàna, témé.

⁷ *Nqarim di kg'uia* ne ko máá: 'Thõò-xama-máákua ner ko qaa, dàò-a-máákuan ka tamase,' témé. Ncêe tseegukaga xao kò q'ana ncêes gúùs ko nxàe sa ne xao ga kò khòè ne ncêe chibi úú tama ne, chibi-chibi naka xgàra tama.

⁸ Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cáím dim X'aiga Me e khama," tam méé.

Khòèm nqoara x'òà hãa ba

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Eëm qgáim koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síi tcãà.

¹⁰ Gaa x'aè kagam kò nqoara tshàua hãam khòè ba gaa koe hàna. C'ëe xu khòè xu kò hàna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chibi-chibi di i, khama xu kò tèe Me, a máá: "A x'áèan koe i kgoaraèa Sabata dim cáím ka khòèan qãèkagua ne?" ta méé.

¹¹ Me bìrí xu a máá: "Kháé ncêe gaxao ka c'ëem kò cúis ghùu sa úúá, si Sabata dim cáím ka hãém q'oo koe cg'áéa tcãà ne, a cuiskaga baa qg'óó si naka tcg'òó sia hãa tite?"

¹² Nta noose ba khòè ba ghùuan koe cgáé baa! Gaa domka i x'áèan koe kgoaraèa Sabata dim cáím ka qãèan kúrúá ne," tam méé.

¹³ A ba a nxãaska gaam khòè ba bìrí a máá: "Tchoanà tshàua tsi," témé. Me khòè ba tchoanà a, i tshàua ba kabise a qãèa xg'ara a c'ëean khamaga ii.

¹⁴ Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'òo di i.

Nqarim nxará tcg'òóa mááseam Qãà ba

¹⁵ Eëm ko Jeso ba bóò a q'ãa kàa nem ko kúrúá mááè sa kagam kò ãem hànám qgáim ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me, Me wèéa ne kg'òèkagu.

¹⁶ A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'ëe ne bìrí, dii Me e sa ka.

¹⁷ Ncêes gúù sam kò kúrú, porofitim Isaiam kò kg'uia gúúan gha nxãasega hàà tseegukaguè ka, ncêem kòo máá:

¹⁸ "Bòò, Ncêea tirim Qãàm ga Me e,

nxárár tcg'òóa hãa ba,

ncêer ncàma ba,

ncêe Gam kar ko qãè-tcao ba.

Tirim Tc'ëe bar gha Gam koe tòó,

Me gha tchànoan ka *nqòóm di zi qhàò* zi bìrí.

¹⁹ Khòèan cgoam mēékua hãa tite

kana q'aua hãa tite,

i cúí khòè ga dòma ba

dàòan q'oo koe kóma hãa tite.

²⁰ Nãiseam tc'áà bam khõá tite,

a ba a x'óó kg'oanam lampi dqùu ba ts'íría hãa tite,

a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

²¹ Gam dim cg'òèm koe

zi gha *nqòóm di zi qhàò* zi

gazi di nqòòan tòó,"

témé ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Nxãaska ne kò khòè ne dxãwa tc'ëean ka tcãàèam khòè ba Gam koe óá, ncêe kò bóò tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba qãèkagu me, me kg'ui a bóò.

²³ Zi kò wèé zi xg'ae zi area, a zi a máá: "A ncêe ba Dafitem ka Tsgõose-coam gabàa?" témé.

24 Igaba ãe xu ko Farasai xu ncẽes guù sa kóm ka xu kò máá: “Ncẽem khòe ba ko Belesebulem ncẽe dxãwa tc'ẽean dim tc'ãà-cookg'aim di qarian cgoa cú ga dxãwa tc'ẽean xhàiaгу!” témé.

25 Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'ẽean q'ana khamam kò birí xu a máá: “Wèes x'ais ãe q'aara hãa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan ãe q'aa-q'aasea hãa a, táá gaicara hãa.

26 A ncèè satanam kò satana ba xhàiaгу, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháé nxãaska gam di x'aian hãa?

27 A ncèè tí kò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiaгу, ne ia ko gaxao di khòèan diim cgoa xhàiaгу u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòe ne chibi-chibi xao o a ãe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o.

28 Igaba ncèè Tí kò ko dxãwa tc'ẽean Nqarim dim Tc'ẽem cgoa xhàiaгу, nes ko nxãa sa Nqarim di x'aia ne gatu koe hààraa sa x'ái.

29 “Ka ba gha khòe ba ntama ma qarim khòem dim nquum koe tcãà, a gam di zi guù zi ts'ãà, kg'aia méem ãem khòem qari ba qáéa ntcò. Nxãaska cúgam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi guù zi ts'ãà.

30 “Gaam ãem Tí cgoa hãa tama ba q'aumana Tea, me gaam ãem Tí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai.

31 Khama Ra ko birí tu u a ko máá: Khòe ne gha wèes chibi sa hèé naka wèes cg'ãès guùs Nqarim ka ne ko kg'uis ka hèéthèé qgóóa mááè, igaba ne cuiskaga cg'ãès guùs Tc'ẽem ka ne ko kg'uis ka qgóóa mááè tite.

32 Me wèem khòem ãe ko Khòem dim Cóám ka cg'ãèse kg'ui ba gha qgóóa mááè, igaba wèem khòem ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè tite, ncẽem x'aem koe igaba kana hààkom x'aem koe ga igaba,” tam méé.

Hì sa hèé naka tc'ároa sa hèéthèé e
(Lk 6:43-45)

33 “Qãès hì sa tsi kò úúa ne tsi gha qãè tc'ároan hòò, a tshúùs hì sa úúa ne gha tshúù tc'ároan hòò. Hì sa ko gas di tc'ároan ka xáma q'ãàè khama.

34 Cg'aoan di tu cóá tuè, ncèè cg'ãè cau tu kò ii ne tu gha ntama qãè zi guù zi nxàe? Dùús wèes ãe tcáós koe cg'oèa hãa sas ko kg'ám sa nxàea tcg'òó ka.

35 Qãem khòe ba ko gam di qãèan koe guu a qãè zi guù zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khòe ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi guù zi tcg'òó.

36 “Igabar ko birí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cáím ka ne gha khòe ne cg'ãem kg'uim wèem ãe ne kò kg'uia hãam ka xqara mááse.

37 Tsari kg'uian ka tsi gha tchàno iise bóòè, a tsi a gha tsari kg'uian ka chibi-chibi a xgàràè khama,” tam méé.

Jonam dis x'ái sa
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

38 Xu kò nxãaska c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hèé naka Farasai xu hèéthèé xu birí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, are-aresas x'ái sa xae Tsáá koe bóò kg'oana,” témé.

39 Igabam kò xqà xu a máá: “Qhàòs ncèe cg'ãè cau a cg'árà di sa ko are-aresas x'ái sa qaa. Igabas cúís x'áís ga sa x'áièa hãa tite, porofitim Jonam dis x'áís cúís oose.

40 Eem xg'ao ma Jona ma nqoana cáíman hèé naka nqoana ntcúúan hèéthèé kaiam x'aum ncãà q'oo koe hãa khamagam gha gataga Khòem dim Cóá ba nqoana cáíman hèé naka nqoana ntcúúan hèéthèé nqóóm ka nqãaka hãa.

41 Xgàrakuan dim cáím ka xu gha khòe xu Ninefe di xu tãe a téé, a gha ncèes qhàò sa chibi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóóse khama. Me ncèeska Jonam ka kaia ba ncèe koe hàna.

⁴² X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cárm ka tēe a tée, a ncēes qhàò sa chìbi-chìbi, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ēegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncēeska ncēe koe hàna.

Dxãwa tc'ēean di kabisean ka
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Eē i ko dxãwa tc'ēean khóèm koe tcg'oa, ne i ko c'óòà qgáian koe qõò, a síi sãa i gha qgáian qaa, a ncēè hòò o tama i kò hãa ne

⁴⁴ i ko nxãaska bìrìse a máá: “Tirim nquum ēer guua hãam koer gha kabise,” témé, a ēe i kò hàà nquu ba bóò me káà guú ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãese kg'ónòèa,

⁴⁵ ne i ko nxãaska qõò a síi 7 tc'ēean sèè ncēe gaan nqáéase cg'ãè tc'ēe e a hàà cgoa, i hàà tcãa a ia a gaa koe x'ãè. Si ēem khóèm dis tée-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka. Ncēeta ga i gha qhàòs ncēe cg'ãè caus ka ii,” tam méé.

Jesom ka xõò sa hēé naka Gam ka qõese ga xu hēéthēé e
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Eēm Jeso ba qanega hãa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xõò sa hēé naka qõese ga xu hēéthēé ne tchàa za hàà tée, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa.

⁴⁷ [C'ēem khóè ba kò bìrì Me a máá: “Bóò, saò sa hēé naka Tsáá qõe ga xu hēéthēéa tchàa za tēe, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.]

⁴⁸ Igabam kò xõa me a máá: “Dìi sa tiris xõò sa, i dìin Tíi qõea?” témé.

⁴⁹ A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bóò, ncēea Tiris xõòs ga si i, a Tíi qõe ga ne ne e.

⁵⁰ Wèem khóèm ēe ko Tirim Xõòm nqarìkg'ai koe hànam ko tc'ēe sa kúrú ba Tíi qõem ga me e, a Tíi qões ga si i, a gataga Tiris xõòs ga si i khama,” témé.

13

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Eēm cárm kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a síi tshàam-kg'ám koe ntcõó.

² Káí ne khóè ne kò hàà cgae Me, khamam nxãaska dxòrom q'oo koe tcãa a gaa koe ntcõó, si wèes xg'ae sa tshàam-kg'ám koe tée.

³ Kam ko káí zi guú zi sere-sere zi cgoa bìrì ne a máá:

“Bóò, c'ēe x'aè kam kò xhàrà-kg'ao ba qõò a síi xhàrà.

⁴ A ēem kò xhàrà ka i kò c'ēe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'óò o.

⁵ I c'ēe cgùrian nxõá-kg'ai di qgáian koe tcheè, ncēe káí góman kò káà a koe. I kò kúúga qhàése tsòm, góma ne kò kaisa tama khama.

⁶ Igaba ēes ko cárm sa qaò ka i kò gaa tsoman dào. A i a kò tobe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ēe cgùrian dxàman hàna qgài koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'ēe cgùrian qãè góman koe tcheè, a i a tc'óòan kúrú, i c'ēean 100 q'oro kúrúse, i c'ēean 60 q'oro kúrúse, i c'ēean 30 q'oro kúrúse.

⁹ “Eē tceean úúa hãa ba méém kóm,” tam Jeso ba méé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Xu kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà, a tēe Me a máá: “Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” témé.

¹¹ Me xõa xu a máá: “Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi nqarìkg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igaba ne gane máàè e tama.

¹² Wèém khòèm ãe úúa hãa ba gha káían máàè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba wèém ãe gùù úú tama ba, ãem úúa hãa gùù-coan gam gha sèè cgaeè.

¹³ Gaa gùù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, bóòan kaga ne bóò tama, a ne a kómán kaga kóm tama, a kóma q'ãa ga hëé tama khama.

¹⁴ “Gatà iis gúùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, *ncẽem kò Nqari ba máá:*

‘Kóm tu gha, igaba tu kóma q'ãa tite, a tu a gha bóò, igaba tu bóò q'ãa tite.

¹⁵ Ncẽe ne khòè ne di tcáóa nea c'óò hãa, i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm, ne tcgáía ne tcẽkg'ama khama, nxãasega ne gha táá tcgáía ne cgoa bóò, a táá tceea ne cgoa kóm, a táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa, a ne a táá Tíí koe kabise, Ra qãèkagu ne ka,’ ta ko méé e.

¹⁶ Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'eekg'aièa, bóò i ko khama, naka tceea xao ga hëéthëéa ts'ee-ts'eekg'aièa, kóm i ko khama.

¹⁷ Tseegukar ko bírí xao o a ko máá: Kái porofitian hëé naka tchàno khòèan hëéthëéa kò bóò kg'oana, ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si, a kò kóm kg'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano (Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸ “Ke xao nxãaska komsana xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa.

¹⁹ Gane ãe x'aian dim kg'ui ba ko kóm, igaba kóma q'ãa me tama nea dàòm qàè koe xhàràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'ãèm *ncẽe dxãwa ii ba* ko hàà a hàà gane tcáó koe xhàràèa sa ntcàua tcg'óò ne.

²⁰ A ncẽe nxõán hàna qgáì koe xhàràèa nea: ãe kg'ui ba ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e,

²¹ igaba ne káà tóbe ne e, a ko xòm x'aè sèè a hãa. A ãe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháésega cg'áé.

²² Cgùrian ãe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khòè me e, igaba tc'ẽe-tc'ẽese zi ncẽes kg'õès di zi hëé, naka qguù sa ncàmàn hëéthëéa kò kg'ui ba xgáè-kg'am, me táá tc'áróan kúú.

²³ Igaba ãe qãè gómàn koe xhàràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kóma q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ãe ko xhàràèa cgùrian ka,” témé.

Tc'ẽese tama tsoman dis sere-sere sa

²⁴ Jeso ba ko gaicara c'ẽes sere-sere sa bírí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khòèm gam dim xhàràem koe qãè cgùrian xhàràem khama ii.

²⁵ Igaba ãe i wèè khòèan x'óm hãa kam kò gam dim cg'õo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'ẽese tama tsoman xhàrà, a ba a qòò.

²⁶ “Eè i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúú ka i ko tc'ẽese tama tsoman qhúí thëé.

²⁷ Xu qãà xu xhàràem koe ko tséé xu hàà q'òò mea ba bírí a máá: ‘X'aigaè, a tsarim xhàràem koe tsi gáé kò qãè cgùrian xhàrà hãa tama? Kháé tc'ẽese tama tsoma nea nxãaska nda guua?’ témé.

²⁸ Me x̄ōa xu a máá: ‘Tiri cg'õo-kg'aoa nea nc̄ee gúùan kúrúá,’ témé. Xu q̄à̄ xu tèe me a máá: ‘Kháé tsi ko tc'ēe, sí méé xae tshōé e sa?’ témé.

²⁹ Me x̄ōa a máá: ‘Eē-ēe, tc'ēese tama ts̄oman xao kò tshōé ne xao gha maberean di t̄obean cgoa xg'ae-xg'ae a q'òè e.

³⁰ Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nx̄aakg'aiga sí khōá di x'aèan hàà. Eē x'aè kar gha khōá-kg'ao xu bìrí a máá: ‘Tc'ēese tama ts̄oman méé xao kg'aia tshōe naka q̄áé xg'ae, naka i sí dàòè, naka xao nx̄aska maberean khōá naka tòóa mááse nquum tirim koe óága,’ témé,’ ” tam Jeso ba méé.

Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ C'ēes sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis h̄is* dim cgùrim khama ii, nc̄ee khòem kò sèe a gam dim xháràm koe xhàrà ba.

³² Wèé xu cgùri xu kam cg'aré me e, igaba ēem kò ts̄om nem wèé h̄ian xháràm di ka kaiam ga me e, a ba a ko h̄i sa kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di nx̄an koe nquuan kúrú,” témé.

Péré ḡáé-ḡáean dis sere-sere sa
(Lk 13:20-21)

³³ Gatagam kò c'ēes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'ai ne péré ḡáé-ḡáean khama ii, nc̄ees ko dxàes khòe sa sèe a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si ḡáe,” tam méé.

Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékaqu sa
(Mk 4:33-34)

³⁴ Jeso ba kò wèé gúùan nc̄ee ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cúí gúù ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékaqu tamase.

³⁵ Nc̄ee gúùa nem kò kúrú, porofitim kg'uia gúùan gha hàà nx̄asega tseeguk-aguè ka, nc̄em kò máá:

“Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am, a gha nq̄óm dis tshoa-tshoas koe guu a chómsea zi gúù zi bìrí ne,” témé ka.

Tc'ēese tama ts̄oman dis sere-seres ko nx̄ae sa

³⁶ Jeso ba kò nx̄aska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tc̄à̄. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Bìría tchàno-tchano xae e xháràm koe tc'ēese tama ts̄oman dis sere-seres ka,” témé.

³⁷ Me x̄ōa xu a máá: “Gaam ēem q̄àè cgùrian xhàrà baa Khòem dim Cóa Me e,

³⁸ me xhàrà ba nq̄ó me e, i q̄àè cgùrian khòe ne e *nqarikg'ai di x'aian di ne*, i tc'ēese tama ts̄oman nx̄aska khòe ne e ēe cg'āem di ne *nc̄ee dx̄awa ii ba*.

³⁹ Me cg'õo-kg'aom ēe xhàrà ana ba dx̄awa me e, i khōán di x'aèan kurian ch̄ò-q'oo o, xu khōá-kg'ao xu moengele xu u.

⁴⁰ Nc̄ee ēe i ko ma tc'ēese tama ts̄oman q'òèa tcg'òèe a ko ma dàòè khamaga i gha kurian ch̄ò-q'oo koe ii:

⁴¹ Khòem dim Cóa ba gha Gam di xu moengele xu tsééa tcg'òó, xu gha wèé gúùan ēe ko khòean ch̄ibian kúrúkaguan h̄éé naka cg'āèan ko kúrú khòean h̄ééthéé Gam di x'aian koe q'òèa tcg'òó.

⁴² A xu a gha c'eean dim h̄ám q'oo koe xaoa tc̄à̄ ne, nc̄ee kg'aeen h̄éé naka ḡào x̄óan h̄ééthéé gha hàna koe.

⁴³ Nx̄aska ne gha ēe tchàno ne gane ka X̄òm di x'aian koe cáms khama ma x'áa. Gaam ēe tceean úúa ba méém kóm.”

Nqoana zi sere-sere zi

⁴⁴ “Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xhàrà m koe chóm m èas khama ii, khòem ko hòo nem ko gaicara chóm sa, a ba a gam di qãè-tcaoan ka qõò a sí wèéan ãem úúa ga x'ámágu, a ba a ãem xhàrà ba hàà x'ámá.

⁴⁵ “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámá-kg'aom khama ii, ncëe tcãako zi nxõá zi ko qaa ba, ncëe kaisa marian ko tc'òà zi.

⁴⁶ A ãem kò c'ees tcãakos nxõás kaisase kái marian ko tc'òà sa hòò, nem ko qõò a sí wèè gúúan ãem úúa x'ámágu, a ba a hàà x'ámá sí.

⁴⁷ “Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncëe ko tshàan q'oo koe tcãàè sa, a wèè x'aù qhàòan qgóó.

⁴⁸ A ãe cg'oèas kò hãa ne xu ko x'aù qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'ám koe tceea úú sí, a xu a sí ntcõó a qãè x'aùan sáà tcãà gàba xu koe, a ãe qãè taman aagu.

⁴⁹ Ncëeta ga i gha hàà ii kurian chõò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a ãe tchàno tama ne ãe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òó.

⁵⁰ A xu a gha c'eean dim hãém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncëe kg'aeen hëé naka gãò xõóan hëéthëé gha hàna koe,” tam méé.

Kaba zi qguù zi hëé naka ncii zi hëéthëé e

⁵¹ Me Jeso tãe xu a máá: “Ncãa xao wèè gúúan ncëe kóma q'ãa?” témé. Xu xoa Me a máá: “Eè” témé.

⁵² Me bìrí xu a máá: “Gaa domkam wèém x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba, ncëe nqarikg'aian di x'aian ka qãèse xgaa-xgaaèa ba, nquum ka q'òòsem khama ii, ncëe ko gam di zi qguù zi kaba zi hëé naka ncii zi hëéthëé gam dim nquum tòóa mááse dim koe tcg'òó, a gam di ne khòè ne máà ba.

Jeso ba ko Nasareta koe xguè

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Eëm ko Jeso ba ncëe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgái ba tcg'oara guu.

⁵⁴ Gam dim x'áé-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khòè ne xgaa-xgaa, ne khòè ne kaisase are a máá: “Ncëem khòè ba ncëe tc'ëean hëé naka are-aresa zi qari zi hëéthëé nda hòò?”

⁵⁵ A ncëe ba gáé hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xõòs di cg'òèa ne gáé Maria tama? A gataga gaam ka qõesea xu gáé Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua?

⁵⁶ A gam ka qõese ga zi wèè zia gáé gatá cgoa hãa tama? Kháé ba nxãaska ncëem khòè ba ncëe zi gúù zi wèè zi nda séèa?” ta ne ma tãe.

⁵⁷ Ne bóòa xguì Me.

Igabam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèè za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hëé naka gam di x'áéan koe hëéthëé cúí oose,” témé.

⁵⁸ A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòmàn úú tama domka.

14

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Eëm x'aèm kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóm.

² A ba a gam di ne qãà ne bìrí a máá: “Ncëe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tãea! Gaa domka i ko ncëe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

³ Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcãà mea khama, Herotiasies gam ka káíkhoem Filipim dis khóès domka.

⁴ Johane ba kò bìrí mea a máá: “X'áèan koe tsi kgoara máàè tama, sèè si tsi ga kò hãa sa,” tam mééa khama.

⁵ *Gaa domkam* kò Herote ba cg'õo me kg'oana hãa, igabam kò khòè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise sèè khama.

⁶ Igaba Herotem di ábà x'aèan di cáman kas kò Herotiasies ka cóáse sa ntcãà máá ne, a sa a Herote ba kaisase qãè-tcaokagu.

⁷ Me gaisies cgoa nqòòkagu si, dùús wèés èes ko dtcàrà sam gha máà si sa.

⁸ Xòòs kas kò qg'áìèa xg'ara khamas kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gãbas q'oo koe máà te,” témé.

⁹ Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisèan èem kò kúrúa hãa hëé naka cg'áè-khoe ne hëéthëé domka x'áè sa tcg'òó, máàè sis gha sa.

¹⁰ A ba a *ncõo-kg'ao* ba qáé-nquus koe tsééa úú, síím gha Johanem dis tcúú sa q'ãe ka.

¹¹ Si kò gam dis tcúú sa gãbas koe óàè a hàà dxàè-coa sa máàè, si kò sèè a xòòs koe úú si.

¹² Xu gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba sèè a síí kg'ónò. A xu a qõò a síí Jeso ba bìrí i.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

¹³ Èem ko Jeso ba ncëe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgáìm koe qõò a síí cúise hãa. Igaba èes ko xg'ae sa ncëes gúú sa kóm ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me.

¹⁴ Èem ko Jeso ba tcg'oa kam kò kias xg'ae sa bóò si ko xùri Me, Me thòò-xama máá ne a ba a gane di tcìi-khoean kg'òèkagu.

¹⁵ Dqòara i ko qõò ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Ncëe ba cúia hãam qgáì me e, i ncãa gataga dqòà, ke khòè ne qõòà q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dìbi, naka síí tc'òoan x'ámá mááse,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xòà xu a máá: “Qaase tama ia qõò ne gha sa, gaxao c'èe gúùan máà ne naka ne tc'òó,” témé.

¹⁷ Xu bìrí Me a máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa, naka cam x'au tsara hëéthëé e,” témé.

¹⁸ Me máá: “Ncëe koe óága a, Tíí koe,” témé.

¹⁹ A ba a khòè ne bìrí ne dcãan-kg'ai koe ntcõó, Me 5 xu péré xu hëé, naka cam x'au tsara hëéthëé sèè, a nqarìkg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khòá q'aa. A ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a.

²⁰ Ne kò wééa ne ga tc'òó a ne a xg'ãà, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu èe ncãa tc'òóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'oè.

²¹ Eè kò tc'òóa hãa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u, khòè zi hëé naka cóán hëéthëé ko nxará tcãàè tama ne.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)*

²² Me nxãaska Jeso ba qháése xgaa-xgaase-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcãà, a c'èem xòèm *tshàam dim* koe Gam ka tc'ãà a qõò, Gam qanega qaù a ko khòè ne di zi xg'ae zi qõòà q'aakagu ka.

²³ Èem ko xg'ae zi qõòà q'aakagua xg'ara kam kò cúise xàbìm koe q'ábà qaò, síím gha còrè ka. Eè i ko dqòà kam kò gaa koe cúise hãa.

²⁴ Igabam kò dxòro ba tshàan nqáè koe hãa, nqõóm ka nqúù ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcãa-ntcãàè, tc'ãá ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

25 Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe nàà qōò a.

26 Igaba ãe xu ko xгаа-xгааse-kg'ao xu bóò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe nàà qōò ka xu kò kaisase q'ae, a máá: “Dcausoma me e!” témé, a xu a q'áòan ka q'au.

27 Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a ke xao tòón tcáó! Táá q'áò guu,” témé.

28 Me Petere xoa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síí cgae Tsi,” témé.

29 Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxãaska Petere ba dxòrom koe xōa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qōò a Jesom koe síí.

30 Igaba ãem ko tc'ãá ba bóò kam kò q'áò, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tòmmè, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé.

31 Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóó me, a bìrí me a máá: “Tsáá ncēe cg'aré dtcòman di tsi, dùús domka tsi kò káíse tc'ēe-tc'ēesea máá?” témé.

32 Eè tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'ãá ba téé.

33 Xu nxãaska ãe kò dxòrom koe hàna xu dqomè Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóa Tsi i,” témé.

*Jeso ba ko Genesarete dim nqōóm koe tsàara ne khòè ne qãèkagu
(Mk 6:53-56)*

34 Eè xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqōóm koe hàà.

35 Eèm nqōóm di xu khòè xu ko Jeso ba bóò q'ãa ka ne kò kg'uiian tsééa úú gaam nqōó ba nxama-nxama hãa xu nqōó xu koe, ne wèè ne khòè ne gane di tcìi-khoean Gam koe óága,

36 a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáím xgám-kg'am qgóó sa. Ne kò wééa ne ãe ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

15

*Ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di i
(Mk 7:1-13)*

1 Xu nxãaska Farasai xu hěé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tēè Me a máá:

2 “Dùús domka xu ko Tsari xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di ntcoea máá? Eè xu ko tc'òós cookg'ai koe xu xg'aà tshàu tama ka,” témé.

3 Me Jeso ba xoa xu a máá: “Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ãà-tc'ãa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá?”

4 Nqari ba ko máá: “Tcom méé tsi saò ba hěé naka saò sa hěéthěé e,' a ko gataga máá: ‘Wèém ãe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'ãèse kg'ui ba gha cg'òoè,’ témé.

5 Igaba xao ko gaxao máá: ‘Khòèm kò ko xòò ba kana xòò sa bìrí a máá: ‘Eèr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa Nqari bar nqòòkagua hãas máàku si i khamar ko hùia tsi ka tààè,’ témé

6 ne i qaase tama xòò bam gha tcom sa,' ta xao mééa, a xao a ncēem dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa.

7 Gaxao qãè khòèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncēem kò ko Nqarim kg'uia hãa sa nxàè ka a ko máá:

8 ‘Ncēe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa tcom Te, igabaga i gane di tcáóan Tíí koe nqúú u,

9 a ne a ko káà hùise dqomè Te.

Gane di zi xгаа-xгаа zia
x'áè-kg'ám zi khòè ne di zi i khama,'

témé ka,” tam Jeso ba méé.

Gúù zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mk 7:14-23)

¹⁰ A ba a khòè ne Gam koe tciia óá a bìrí ne a máá: “Komsana naka tua kóríá q'ãa.

¹¹ Eẽ ko kg'áms koe tcãà sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ãe ko khòèm kg'ám koe tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i,” témé.

¹² Xu nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrí Me a máá: “A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'aia hãa sa, ncẽes gúù sa xu kò kóm ka?” témé.

¹³ Me xoa xu a máá: “Wèém hìim Tirim Xòòm nqarikg'ai dim xhàrà tama ba gha q'òèa tcg'òòè tɔbea ba cgoa.

¹⁴ Guu xu! Káà-tcgái xu tcéè-tcuì-kg'ao xu u, káà-tcgái ne khòè ne di xu ke. Káà-tcgáim khòèm kò c'ẽem khòèm káà-tcgái ba tcéè-tcuì ne tsara gha wèèa tsara ga hãem q'oo koe cg'áéa tcãà,” tam méé.

¹⁵ Me Petere xoa Me a máá: “Ncẽes sere-seres ka bìríá tchàno-tchano xae e,” témé.

¹⁶ A ba a máá: “Qanega xao gáé kóríá q'ãa tama?”

¹⁷ Bòò tama xao gáé hãa, dùús wèes ãe ko kg'áms koe tcãà sa ko ncãàs koe qòò, a sa a síí tc'áróm koe tcg'oa sa?

¹⁸ Igaba ãe kg'áms koe guu a tcg'oara hãa sa tcáós koe guua, si ko nxãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri.

¹⁹ Tcáós koe i ko cg'ãè tc'ẽean guu a tcg'oa khama, cg'òokuan hẽé, cg'áràn hẽé, xóe cgoakuan hẽé, ts'ãàn hẽé, tshúù-ntcõakagukuan hẽé, naka cóèkuan hẽéthẽé e.

²⁰ Ncẽea gazi gúù zi khòè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'òó sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama,” tam méé.

Khòès di dtcòma ne
(Mk 7:24-30)

²¹ Eẽm qgáim koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé dim nqòóm koe qòò.

²² Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khòès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thòò-xama máá te, tiris cóá sa ko kaisase dxãwa tc'ẽean ka xgáèè ke,” témé.

²³ Me Jeso ba táá c'ẽem kg'uim ga ba xoa si. Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: “Bìrí si nakas qòò, q'auas ko xùri xae e ke,” témé.

²⁴ Me xoa a máá: “Iseraele di ne khòè ne ncẽe hòàra ghùuan khama ii ne koe cúíga Ra tsééa óáèa hãa,” témé.

²⁵ Si khòè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùa sa cgoa qom a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé.

²⁶ Me xoa si a máá: “Qãè tama ia cóán di péréan gha sèè a haghuan xaoa mááè sa,” témé.

²⁷ Si máá: “Èè X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi péréan di zi q'òòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'òó na,” témé.

²⁸ Me nxãaska Jeso ba xoa si a máá: “Khòè seè, kaisa dtcòman si úúa! Eẽ si ko ma tc'èe khamaga ma méé i kúrúse,” témé. Si kò gas dis cóá sa gaam x'aèm ãem kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qãèkagu

²⁹ Me Jeso ba ãe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbì ba q'ábà qàò a síí ntcõó gaa koe.

³⁰ Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'íiko ne hěé naka káà tcgái ne hěé, naka nqoara ne hěé naka kg'ui tama ne hěé naka kái ne c'ěe ne hěéthěé e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qàèkagu ne.

³¹ Ne khòè ne are, ěe ne ko kg'ui tama ne khòè ne bóò ne ko kg'ui ka, naka ěe nqoara hàà ne hěé ne ko qàè ka, naka ěe ts'íiko ne hěé ne ko qòò ka, naka ěe káà tcgái ne ko bóò ka hěéthěé e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqom̃.

*Jeso ba ko 4,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'óókagu
(Mk 8:1-10)*

³² Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tcíia óá a máá: “Ncěe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncěeska ne nqoana cáman Tíi cgoa hàà khama, a tc'óò ne gha guù ga úú tama, Ra xàbà ne hãase dibikagua ne tc'ěe tama, hěé ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama,” tam méé.

³³ Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xoa Me a máá: “Ncěem tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'ãda péréan hòò, a ncěeta noos xg'ae sa tc'óókagu?” témé.

³⁴ Me Jeso ba tềe xu a máá: “Nta noo péréan xao úúa?” témé. Xu máá: “7 péréan hěé naka cg'orò x'aù-coan hěéthěé e,” témé.

³⁵ Me xg'ae sa bìrí si góman-kg'ai koe ntcóó.

³⁶ Me gaxu péré xu 7 xu hěé naka x'aùan hěéthěé séè, a ba a Nqari ba qàè-tcaoa máá xg'ara, a khóá q'aa a, a xгаа-xgaase-kg'ao xu máá a, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a.

³⁷ Ne wèéa ne ga tc'óò a ne a xg'ãà, gaa koe guus ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ěe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe.

³⁸ Khòè ne ěe kò tc'óò nea kò 4,000 ne e, khòè zi hěé naka cóan hěéthěé kò nxárá tcãàè tama ne.

³⁹ Me kò khòè ne dibikagu, a ba a dxòrom koe tcãà a Magatane dim nqóóm koe qòò.

16

*Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěéa ko x'ái sa qaa
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Xu kò Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé xu hàà cgae Me, a qgóó Me xu gha qgáian xu kòo qaa khama dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái xu sa.

² Me xoa xu a máá: [“Dqòara i kò hàà ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne ncoà a, khamam gha q'uu dim cárn ba qàè me e,’ témé,

³ a ncěe ntcùúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne ncoà a, a ntcùú u, khama i gha ncěe cárn ka tuu-c'òòan hàna,’ témé. Nqarikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea kabian tu q'ana hàà, ka tu gáé cuiskaga ncěem x'aèm ka ko kúrúse zi x'ái zi kgoana naka nxàea kabia hàà tite?]

⁴ Qhàòs ncěe cg'ãè cau, a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áiea hàà tite, Jonam dis x'áis cúis oose,” tam Jeso ba méé. A ba a nxãaska guu ne a qòò.

*Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di péré gãé-gãea ne
(Mk 8:14-21)*

⁵ Eě xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò péréan séè c'urùà hàà.

⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka xaoa kòresea hàà Farasai xu hěé naka Saduke xu hěéthěé di péré gãé-gãean koe,” témé.

⁷ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Ncãa xae táá péréan cgoa hàà,” témé.

⁸ Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'ui*an q'ana hãase bìrì xu a máá: “Gaxao ncêe cg'aré dtcòmàn úúá xaoè, dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá?”

⁹ Qanega xao gáé bóða q'ãa tama? A tc'êe-tc'êese tama xaoa 5 xu péré xu ncêe Ra kò 5,000 ne khòè ne khóá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹⁰ Kana xaoa tc'êe-tc'êese tama 7 xu péré xu ka, 4,000 ne khòè ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa?

¹¹ Dùúska xao bóða q'ãa tama, péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hêé naka Saduke xu hêéthêé di péré gâé-gãean koe kòresea,” tam méé.

¹² Xu nxãaska kómá q'ãa, péré gâé-gãean koe méé xu kòresea sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hêé naka Saduke xu hêéthêé di xгаа-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõð (16:13–20:34)

*Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Eëm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciièm nqõóm koe hàà kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tõe a máá: “Khòèm dim Cómá ka ne ko khòè ne máá dìi Me e, témé?” ta méé.

¹⁴ Xu xoa a máá: “C'êe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,” témé, ne ko c'êe ne máá: “Elija Tsi i,” témé, ne ko c'êe ne qanega máá: “Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'êe Tsi i,” témé.

¹⁵ Me máá: “Kháé xao ko gaxao nta méé, dìi Raa, ta xao ko méé?” témé.

¹⁶ Me Simone Petere ba xoa Me a máá: “Tsáá Tsia nqòðkaguèa Tsi Krete Tsi i, kg'òèam Nqarim di Tsi Cómá Tsi,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncêe sa tsi khòèan ka x'áiè tama, igaba tirim Xòòm nqarikg'ai koe hànam ka a khama.

¹⁸ Ra ko Tíí bìrì tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncêes nxõás tc'amkg'ai koe tshào, i dxãwam di qarian ga tàà si tite.

¹⁹ Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aiàn dir gha máà tsi, si gha wèes gúús èe tsi ko nqõómkg'ai koe qáé sa nqarikg'ai koe qáéèa hãa, si gha wèes gúús èe tsi ko nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa,” tam méé.

²⁰ A ba a nxãaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu qarika x'áè a máá, táá méé xu cúí khòè ga bìrì Krete Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean hêé naka Gam di x'ooan hêéthêé ka kg'ui
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

²¹ Jeso ba kò èem x'aèm koe guu a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'ái, Jerusalema koe méém qõð sa, naka síi kaia xu hêé, naka kaia xu peresiti xu hêé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hêéthêé thòò-thòè sa, naka baa cg'òè, naka baa nqoana dim cárn ka x'ooan koe ghùè.

²² Me Petere ba séèa tcg'òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigaè, ncêes gúú sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé.

²³ Igabam kò Jeso ba kabise a Petere ba bìrì a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gúú zi koe tsi tc'èea tsi tcàà tama ke, igaba tsi khòèan di zi gúú zi koe tcàà tc'èea,” témé.

²⁴ Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Ncêe c'èem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóða xguise naka baa gam dim xgàu hì ba dcêé naka xùri Te.

²⁵ Diím wèém ãe gaam dis kg'òè sa qg'óó qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba diím wèém ãe ko Tíí domka gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò sí khama.

²⁶ Dùús ka ba gha khòè ba kháé kabisea mááè, ncèè wèém nq'óó bam kòò hòò, a ba a gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba gaam di kg'òèan téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máá?

²⁷ Xòòm dim x'ààm koe hãnasem gha Khòèm dim Cóá ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khòè ba ãem kúrúá hãa zi tséé zi koe guu a suruta.

²⁸ Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncèè koe téé-tèe ne ka c'èea ne x'ooan xáàa hãa tite, Khòèm dim Cóá ba ne bóò, Me Gam di x'aian koe hãase hàà tama cookg'ai koe," tam méé.

17

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tãá

(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ 6 cáman qãá q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hãé, naka Jakobo ba hãé, naka gam ka q'oesem Johane ba hãéthèé xu sèè, a kiam xàbì ba q'ábà qaò cgoa xu, xu gaa koe síí cúia hãa.

² Gaxu cookg'ai koe i kò bóòse-q'ooa ba kabise a tãá, i kg'áía ba cáms khama ma tcàà, i Gam di qg'áian x'ààm khama ma q'úú.

³ Ka tsara kò gaa x'aè kaga Moshe ba hãé naka Elija ba hãéthèé tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg'ui.

⁴ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: "X'aigaè, qãès gúù si i ncèè koe xae hãa sa. Ncèè tc'èe Tsi kòò ne, ra gha nqoana nquu xu ncèè koe tshàò, me gha c'èe ba Tsari ii, me c'èe ba Moshem di, me gha c'èe ba Elijam di," tam méé.

⁵ Eëm qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga x'ààkos túú-c'òò sa qàbia tcãà xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe tcg'oa a máá: "Ncèè ba Tirim Cóá Me e, ncàà Raa ba, Gaam kar kaisase qãè-tcaoa hãa. Komsana Me," témé.

⁶ Eè xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncèes gúù sa kóm ka xu kò kg'áía xu cgoa gómankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae.

⁷ Igabam kò Jeso ba hàà a qg'óó xu a máá: "Tèea xao téé, naka táá q'áò guu," témé.

⁸ Eè xu ko ghùì-kg'ai ka xu kò táá cúí khòè ga hòò, Jesom cúím oose.

⁹ Eè xu ko xàbìm koe xõa kam kò Jeso ba x'aè xu a máá: "Táá cúí khòè ga èe xao bóòà hãa sa bìrí guu, nakam nxãakg'aiga Khòèm dim Cóá ba x'ooan koe síí tãe," témé.

¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Dùús domka xu ko nxãaska x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?" témé.

¹¹ Me Jeso ba xõa xu a máá: "Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèè zi gúù zi kg'ónò,

¹² igabar ko bìrí xao o a ko máá: Elija ba nciísega hààraa, igabaga ne kò bóòà q'ãa me tama, a kò wèè zi gúù zi tc'èe ne kò ko zi kúrú cgae me. Gaam dàòm cúím kagam ko Khòèm dim Cóá ba hàà tshàò q'ooa ne koe xgàràè," tam méé.

¹³ Xu nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu kómá q'ãa, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko dxãwa tc'èean ka tcãàèam cóá ba kg'òèkagu

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eè xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'èem khòè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qom,

¹⁵ a máá: “X'aigaè, thõò-xama máá tirim cóá ba, x'óóa qae dis tcìi sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hěé naka tshàan hěéthěé q'oo koe cg'áéa tcāà ke.

¹⁶ Ra Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe óága mea, igaba xu kò kg'õèkagua ba ka tààè,” tam méé.

¹⁷ Me Jeso ba xọa me a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncěe sa, a cg'ãè tc'ěe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa! Nta noose Ra gha qàò-tcaoa máá tu u! Ncěe koe óá me, Tíi koe!” témé.

¹⁸ Me Jeso ba dxāwa tc'ěean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qàè.

¹⁹ Nxāaska xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxùukg'ai koe séèa tcg'òó, a tèè Me a máá: “Dùús domka xae kò tààè, a táá xhàiyagu u?” témé.

²⁰ Me xọa xu a máá: “Cg'aré dtcòmàn xao úúa hãa domka a. Tseeguan kar ko bìrí xao o, a ko máá: Dtcòmàn xao kò úúa mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncěem xàbì ba bìrí a máá: ‘Ncěe koe tcg'oa naka ěe síi hãa koe síi,’ témé, nem gha tcg'oa. Cúí guù ga tàà xaoa hãa tite.

²¹ [Igaba i ncěeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hěé naka tc'õoan carasean ka hěéthěé cúíga i ko kúrúse],” témé.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)

²² Eě xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Khòèm dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāàè,

²³ ne gha cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáám ka x'óóan koe ghùèè,” témé. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase tshùù-tcao.

Tempelem ko tcg'òóa máàè maria ne

²⁴ Eě xu ko Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé xu Kaperenaume koe tcāà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tèè me a máá: “Gaxao dim xгаа-xгаа-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?” témé.

²⁵ Me xọa a máá: “Eè, tcg'òó om ko,” témé.

Eěm ko Petere nquum q'oo koe tcāà, kam kò Jeso ba tc'ãà a kg'ui cgoa me a máá: “Nta tsi ko ma tc'ěe, Simoneè? Dìin koe xu ko nqõóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ěe ne koea?” ta méé.

²⁶ Me Petere xọa a máá: “C'ěe ne koe e,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Nxāaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea.

²⁷ Gatà i ii igaba méé xae táá ghãa xu guu, ke tshàam koe qđò naka x'aù qgóó cgoa dim dqùì ba síi tcāà, naka tc'ãà dim x'aùm qgóó tsi ko ba séè, naka kg'áma ba kgóà, ka iam mari ba tsi gha hòè ke. Séè me naka síi mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máà me, Tíi hěé naka tsáá hěéthěé tsam di suruta iise,” tam méé.

18

Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Eěm x'aèm ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a tèè Me a máá: “Dìina nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.

² Me cg'árém cóá ba Gam koe tciia óá, a hàà xg'aekua xu koe tòó me,

³ a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Kàbise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcāà tite.

⁴ Gaa domkagam gha wèém ěe ko ncěem cóám khama ma cg'aré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii.

⁵ Diiim wèém ãe ko ncēeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu.

*Chìbi kúrúagaku sa
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)*

⁶ “Igabaga diim wèém ãe ko ncēe ne cg'aré ne ncēe ko Tíí koe dtcòm ne ka c'èe ba chìbian kúrúagum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxõás kias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòóe, me tshàam ka nqãaka xaoa tcãàè, a tómmè ne.

⁷ Haò, cg'ãè i gha ii nqõóm koe, gúù zi ncēe ko khóèan chìbian kúrúagaku zi ka! Eèta ii zi gúù zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khóèm ãe zi ko gaa zi gúù zi gam koe guu a hààm ka.

⁸ “Ncēè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi kúrúagaku tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãèa i gha máá tsi, nqoara hãase kana ts'íkose tsi gha kg'òèan koe tcãà ne, cam tshàu kana cam nqàrèse chòò tama c'eean koe xaoa tcãàèan ka khama.

⁹ “A ncēè tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrúagaku tsi ne, hõbea tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, káá tcgáise tsi gha kg'òèan koe tcãà sa, cam tcgáí úúase chòò tamasa c'ees dxãwam dis koe xaoa tcãàèan ka ke.

*Hoàra hãas ghùus dis sere-sere sa
(Lk 15:3-7)*

¹⁰ “Q'ana méé tu hãa naka táá ncēe ne cg'aré ne ka c'èea ne ga cg'ãa-cg'ana iise bóò guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: gane di xu moengele xu nqarikg'ai koe hãa xu ko Abom nqarikg'ai koe hàna ba wèé x'aè ka bóò ke.

¹¹ [Khóèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha hòàra ne kgoara ka.]

¹² “Nta tu ko ma tc'èe? Ncēè khóèm kò 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga ãe zi 99 zi xàbian koe guu naka ãe hòàra hãa sa síí qaa tite?

¹³ A ncēè hòò sim kòo ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas ães cúís domka qãè-tcao, hòà ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase.

¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam gatu dim Xõòm nqarikg'ai koe hàna ba tc'èe tama, ãe cg'aré ne ka i gha cúía ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncēe ko chìbian kúrú máá tsi ba

¹⁵ “Ncēè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne méé tsi síí cgae me, naka dqàè me cam tsao ii koe, a ncēè komsana tsim kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòò mááse.

¹⁶ Igabam kò komsana tsi tama ne méé tsi cúí kana cam khóèan cgoa síí cgae me. *Ncēs gúù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgãya zi ko nxàe sa kúrú ncēe ko máá: ‘Cam kana nqoana khóèan kò c'èes gúù sa nxàea tseegukagu ne i gha wèé khóèan ga tseeguan bóò hãa, témé sa.*

¹⁷ A ncēè komsana ne tamam kò hãa ne méé tsi kerekes dis xg'aes di ne koe síí naka bìrí ne. A ncēè kerekes di ne nem kò komsana tama ne méé tsi tãám nqõóm dim khóèm khama ma qgóó me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

¹⁸ “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dùús wèés ãe tu gha nqõómkg'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáéèa hãa. Si gha gatà dùús wèés ãe tu gha nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa.

¹⁹ “Gaicara Ra ko [tseeguan] bìrí tu u a ko máá: A ncēè gatu ka cam tsara kò nqõómkg'ai koe c'èes gúús dtcàrà koe dtcòmku ne, ne tsara gha Abom nqarikg'ai koe hànam ka kúrú máàè si.

²⁰ Nda koe ga igaba cam kana nqoana khóèan kòo tirim cg'òèan cgoa xg'aea hãa, ner gaa koe gane xg'aeku koe hàna,” tam méé.

Cgómku úú tamam qãàm dis sere-sere sa

21 Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tēè Me a máá: “X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíi qōe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q'oroa gáé?” témé.

22 Me Jeso ba xōa me a máá: “Bìrí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

23 “Gaa domka i nqarikg'ai di x'aian x'aigam cgoa ko nxará xg'aeè, ēe ko gam di ne qāa ne cgoa xg'ae a ntcōo a ēe ne cgóbè cgae mea zi gúù zi nxàe cgoa ne ba.

24 Eēm ko tshoa-tshoa a ko gatà hēé kagam kò khòem 10 cāan marian di kò cgóbè cgae mea ba gam koe óàè.

25 Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'àè sa tcg'òó, gabá hēé naka gam dis khòè sa hēé naka cóáa khara hēé naka wèé gúúan ēem úúa hāa hēéthēé méé i x'ámáguè, nakam suruta kabiè sa.

26 Me qāa ba cookg'aia ba koe qom, a còrè me a máá: ‘X'aigaè, qào-tcaoa máá te, wèé gúúa ner gha suruta kabi ke,’ témé.

27 Me ēem qāam dim x'aiga ba thōò-xama máá me, a kgoara me, a chìbia ba qgóóa máá me.

28 “Igabaga ēem ko gaam qāa ba tcg'oa, kam kò c'ēm qāam cg'aré mari-coan kò cgóbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: ‘Cgóbè cgae tea tsias gúù sa suruta kabi,’ témé.

29 Me gam ka c'ēe ba qom a dtcàrà me a máá: ‘Qào-tcaoa máá te, surutar gha kabi tsi ke,’ témé.

30 Gabagam ko xguì, a ba a qōò a síí kúrú me khòè ba qáé-nquus koe tcāàè, a nxãakg'aiga síí suruta kabi me.

31 “Eē xu ko c'ēe xu qāa xu ēe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a síí gaxu dim x'aiga ba bìrí wèé zi gúù zi ēe kúrúsea zi.

32 Me nxãaska x'aiga ba qāa ba tcia tcāa a máá: ‘Tsáá qāa tsi cg'āè cau tsi, wèé chìbia tsi ēe gar kò qgóóa máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hāa domka.

33 Qaase tama i gáé kò hāa, thōò-xama-máákuan tsi ga tsáá ka c'ēm koe úú sa, ncēer kò ma thōò-xama máá tsia khamaga ma?’ témé.

34 Me xgòam hāa khama gam ka q'òòse ba síí qáé-nquus koe tcāa me, me kaisase thōò-thōòè, a síí nxãakg'aiga suruta kabi wèéan ēem kò cgóbèa a.

35 “Ncēea tirim Xòòm nqarikg'ai dim gha thēé gatu koe kúrús ga si i, ncēè gatu ka c'ēm wèém kò gam ka qōese ba wèé tcáóa ba cgoa qgóóa máá tama ne,” tam Jeso ba méé.

19

Aagukus khòè khara di sa (Mk 10:1-12)

1 Eēm ko Jeso ba ncēe zi gúù zi kg'ua xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qōò Jorotane di c'ēe xòèan za.

2 Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qāè.

3 Xu c'ēe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgálan xu kòo qaa khama a máá: “A x'àèan koe ia kgoaraèa, khòem gha gam dis khòè sa aagu sa c'ēs gúús domka?” témé.

4 Me xōa a máá: “Nxará ta ga xao gáé hāa, tshoa-tshoas koem Kúrú-kg'ao ba khòè ba hēé naka khòè sa hēéthēé kúrú hāa sa?” témé.

5 A ba a máá: “Gaa domkagam gha khòè ba gam ka xòò ba hēé naka xòò sa hēéthēé khara guu a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, khara gha cúim cgàa ba ii.

⁶ Gaa domka khara cuiskaga cím tite, igabaga khara gha cím cgàa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aèa sa khòem ka q'aa-q'aaè guu.

⁷ Xu tèè Me a máá: “Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxãaska x'áèan tcg'òóa máá, khòem ga gam dis khòè sa q'ara khara hãa dis tcg'ãya sa máà, a aagu si di i?” témé.

⁸ Me xõa xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khòè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama.

⁹ Igabar ko bìrí xao o a ko máá: Dìím wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, cg'ará di gúú ka tamase, a ko c'èes khòè sa séè ba ko cg'arán kúrú,” ta méé.

¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “A ncèè séèkus kò ncèeta ii ne i qãè e khòè khara gha táá séèku sa,” témé.

¹¹ Me xõa xu a máá: “Wèé khòèan ga cuiskaga ncèe kg'uian kóma q'ãa tite, igaba ãe máàè ea ne cím ne ne e.

¹² Khòè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'èe xua gatà ma ábàèa, xu c'èe xu khòèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'èe xu gaxu ka kúrúse ana, nqarikg'ai di x'aian domka. Eè ga kóma q'ãa ba méém kóma q'ãa,” témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Nxãaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne dqàè.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgàè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke,” témé.

¹⁵ A ba a tshàua ba gane koe tòó, a gaa koe guus ka tcg'oa a qõò.

Qáí-kg'aom qguàa ba
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Kam kò gaa x'aè kaga c'èem khòè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùútsa gúús qãè sa ra gha kúrú a nxãasega chõò tamas kg'õè sa hòò?” témé.

¹⁷ Me bìrí me a máá: “Dùútsa tsi ko qãèan ka tèè Tea máá? Cím khòem cím ga ba qãè Me e. Igaba tsi kò kg'òèan koe tcãà kg'oana ne méé tsi x'áè-kg'áman qgóóa qari,” témé.

¹⁸ Me tèè Me a máá: “Ndaka nea?” témé. Me Jeso ba xõa a máá: “Táá méé tsi cg'õo guu, táá méé tsi cg'ará kúrú guu, táá méé tsi ts'ãa guu, táá méé tsi tshúù-ntcõan nxàe guu.

¹⁹ Saò ba hëé naka saò sa hëéthëé méé tsi tcom. Tsáá ka c'èe ba ncàm, ãe tsi ma ncàmseá khamaga ma,” témé.

²⁰ Me gam qáí-kg'ao ba máá: “Wèé x'áè-kg'áman ncèe gar qgóóa qaria, dùú sa ra qanega tcàoa hãa?” témé.

²¹ Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncèè wèé za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qõò naka tsia sí wèé zi gúú zi ãe tsi úúa hãa zi x'amágu naka tsia ãe dxàua ne khòè ne máà, nxãaska tsi gha nqarikg'ai koe qguúan úúa. Naka nxãaska hàà xùri Te,” tam méé.

²² Eëm ko gaam qáí-kg'ao ba ncèe sa kóm kam kò tshúù-tcaoase qõò, kái zi gúú zim kò úúa hãa khama.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Qguàm khòem gha nqarikg'ai di x'aian koe tcãà sa kaisase qari si i.

²⁴ A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguàm khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka,” témé.

²⁵ Eẽ xu ko xгаа-xгааse-kg'ao xu ncẽe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tẽe a máá: “Kháe ba gha nxãaska dií ba kgoaraè?” témé.

²⁶ Me Jeso ba bóò xu a máá: “Khòea ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèé gúua ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

²⁷ Me Petere nxãaska xoa Me a máá: “Bóò! Sixaea wèé gúuan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kabisea máá xae e?” témé.

²⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: kabam nqõóm koe, ncẽe Khòem dim Cóám ko x'aian dis ntcõó-q'oos x'áàn dis koe hàà ntcõó, ne xao gha gaxao ãe ko xùri Tea hãa xao thẽe x'aian di zi ntcõó-q'oo zi 12 zi koe síí ntcõó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra.

²⁹ Igaba diím wèém ãe Tiri cg'õèan domka x'áea ba guua ba, kana qõese ga xu, kana qõese ga zi, kana xõòm ga ba, kana xõòs ga sa, kana cóán ga, kana xhàràn ga, nxãa ba gha 100 q'oro ncẽe zi gúuú zi máàè, a ba a gha chõò tamas kg'òè sa q'òò.

³⁰ Igabaga ne gha kái ne ãe tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka di ne tc'ãà di ne ii,” tam méé.

20

Kg'om xhàràn di tséé-kg'aoan di surutaa ne

¹ Nqarikg'ai di x'aia nea xhàrà ba q'òòam khòem khama ii khama, ncẽe ko ntcùúkg'ai cgoa tcg'oa a qõò, a síí khòè xu gam dim kg'om xhàràn koe gha tséé xu qaa ba.

² A ba a dtcòmku cgoa xu, cáman di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xhàràn koe tsééa tcãà xu.

³ A ba a 9 di x'aè ka tcg'oa, a qõò a síí c'ẽe xu bóò xu x'ámágu dis qgáis koe téé-tẽe, cúí gúuú ga kúrú tamase.

⁴ Me bìrí xu a máá: “Gaxao igaba méé xao thẽe tirim kg'om xhàràn koe síí tséé. Eẽ tchàno ii sar gha suruta xao o ke,” témé.

⁵ Xu qõò. Me gaicara koaba ka hẽe naka dqòa tcgàl ka hẽéthẽe tcg'oa a qõò, a síí gatà iis gúús ga sa kúrú.

⁶ Me dqòa ka tcg'oa a qõò, a gaicara c'ẽe xu bóò xu tẽe. Me tẽe xu a máá: “Dùús domka xaoa koabam wèé ba gúuú kúrú tamase ncẽe koe téé-tẽe?” témé.

⁷ Xu xoa me a máá: “Cúí khòè ga tsééan máà xae e tama domka a,” témé. Me máá: “Gaxao igaba méé xao tirim kg'om xhàràn koe síí tséé,” témé.

⁸ Cáms ko tcãà kam kò kg'om xhàràn ka q'òòse ba tc'ãà-cookg'aim gaxu di ba bìrí a máá: “Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'ãà di xu koe síí chõò,” témé.

⁹ Xu tséé-kg'ao xu ãe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hàà a xu a wèea xu cáim dim mari ba gàbakaguè.

¹⁰ Igaba ãe kò tsééan tc'ãà a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'ẽea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'ẽea. Igaba xu kò gaxu igaba wèea xu ga cáim dim mari ba gàbakaguè.

¹¹ Eẽ xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xhàràn ka q'òòsem cgoa mẽéku,

¹² a máá: “Khòè xu ncẽe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúim aoara ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncẽe tsééan di qóman hẽe naka cáms ka dàoku sa hẽéthẽe xáma hãa xae,” ta xu méé.

¹³ Me xhàràn ka q'òòse ba gaxu ka c'ẽe ba xoa a máá: “Khòè tseè, kàa tsi tama ra hãa, ka tsam gáé ncãa dtcòmku tama cáman dim marim ka?”

¹⁴ Sèè tsari maria ne naka qõò. Kháóka tsééan tshoa-tshoa hãam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke.

¹⁵ Kgoarasea tama ra gáé hãa, tc'ëer kos gúù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tcgái ba tiri qãè tcáoan domka nxãè te?" ta méé.

¹⁶ Ncëem dàòm ka ne gha tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'ãà di ne ii.

Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu 12 xu cúia sèèa tcg'òó, a dàò q'oo koe birí xu a máá:

¹⁸ "Bòò, Jerusalema koe xae ko qõò, Me gha Khòèm dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé tshàu q'oo koe tcãè. Xu gha x'óós koe chibi-chibi Me.

¹⁹ A xu a gha tãá zi qhàò zi di xu khòè xu tshàu q'oo koe tcãà Me, nxãasega xu gha ncòi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana dim cáím ka x'ooan koe ghùè.

Xõòs dis dtcàrà sa
(Mk 10:35-45)

²⁰ Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóá tsara ka xõò sa gas di tsara cóá tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qom, a c'ëes gúù sa dtcàrà Me.

²¹ Me Jeso ba gas ka máá: "Dùú sa si ko dtcàrà?" témé. Si xoa Me a máá: "Nxàè, tiri tsara cóá tsara gha Tsari x'aian koe Tsáá qàè koe ntcõó sa, me c'ëe ba kg'áo xòèa Tsi koe ntcõó, me c'ëe ba dxàè xòèa Tsi koe ntcõó," tas méé.

²² Me Jeso ba xoa a máá: "Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'ãa tama. A Tiris kubis kg'áàr kos koe tsao ga kg'áà?" ta méé. Tsara máá: "Kg'áà tsam ga," témé.

²³ Me birí tsara a máá: "Kubis Tiris koe tsao gha kg'áà. Igaba ncëe kg'áo xòèa Te koe hëé naka dxàè xòèa Te koe hëéthëé ntcõóan ka, nxãa nea Tíí ka kúrúè tama, igaba i gane ëe Abom ka kg'ónò mááè ea ne di i," ta méé.

²⁴ Eë xu ko 10 xu ncëe sa kóm ka xu kò ëe tsara khòè qõeku tsara kaisase xgòà cgae.

²⁵ Igabam Jeso ba Gam koe tciaa óá xu a máá: "Q'ana xao hãa, tãá zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'ái sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu.

²⁶ Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba dìím wèém ëe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii.

²⁷ Naka méém wèém ëe gaxao xg'aeku koe tc'ãà kg'oana ba gaxao dim qãà ba ii,

²⁸ ncëem ma Khòèm dim Cóá ba ma hàà khòè ne ka tsééa mááè tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khòè ne tsééa máá ka, a gha hàà kg'òèa ba máá, kái ne khòè nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

Jeso ba ko kàà tcgái tsara khòè tsara bóòkagu
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Eë xu ko Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hëéthëé Jeriko koe tcg'oa kas kò kaias xg'ae sa xùri Me.

³⁰ Ka tsara kò gaa x'aè kaga cáím khòè tsara kàà tcgái tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcõe. Eë tsara ko kóm Jesom ko nqáé sa ka tsara kò q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé.

³¹ Igabas kò xg'ae sa dqàè tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé.

³² Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: "Dùú sar gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'ëe?" ta ma tèè.

³³ Tsara bìrì Me a máá: “X'aigaè, tcgáia tsam méé i xgobekg'amse sa *tsam ko tc'èe*,” témé.

³⁴ Me Jeso ba thòò-xama máá tsara am ko khama tcgáia tsara qgóó, tsara kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

21

Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse hààkaguè
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eè ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbìm koe, kam kò Jeso ba càìm xгаа-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó,

² a bìrì tsara a, a máá: “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáésea tēe, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si.

³ A ncèè c'èem khòèm kò c'èe gúù bìrì tsao o, ne méé tsao bìrì me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ témé, nxãaskam gha kúúga guu khara a,” témé.

⁴ Ncèes gúù sa kò kúrúse, porofitim ka kò kg'uièa hãas kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncèe kò máá:

⁵ “Cóás Sione di sa bìrì naka máá:
‘Bóò, sarim X'aiga ba ko cg'áré-cg'aresease hàà cgae si,
a ba a donghi sa qábìa hãa, donghi-coam cgoa hàna sa,
donghis dim cóá ba,’ ” ta méèè sa.

⁶ Tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara qòò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú,

⁷ a síí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáian gam koe tcee, Me gaa koe ntcóó.

⁸ Si káís xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáian khárà, ne c'èe ne hìian di nxãan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khárà.

⁹ Si kò xg'aes èe kò cookg'aia ba koe hēé naka kháóa ba koe hēéthēé hãa sa q'au a máá:

“Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!
Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,
Gaam èe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba!
Hosana, èe kaisase tc'amaka hàna ba!”
témé.

¹⁰ Eèem ko Jeso ba Jerusalema koe tcãà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncèe ba diì baa?” témé.

¹¹ Zi xg'ae zi xõa a máá: “Ncèe ba Jeso Me e, porofitim Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hãa ba,” témé.

Jeso ba ko tempelem koe tcãà
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Me Jeso ba tempelem koe tcãà, a ba a wèè ne èe kòò tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiaagu, a ba a kò khòè ne ncèe tãá nqõó di marian ko sèè a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khòè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane èe ko tcíbian x'ámágu ne di ntcóó-q'ooan hēéthēé e,

¹³ a ba a bìrì ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tcièè,’ igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúrú mea,” témé.

¹⁴ Ne káà tcgáí ne hēé naka nqõara ne hēéthēé tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qãè.

¹⁵ Igaba ãe xu ko kaia xu peresiti xu hãe naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hãethãe ko are-aresa zi gúu zi kúrúu ko zi bóu, i ko cóan tempelem koe q'au a ko máa: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coam koe,” témé ka xu kò xgòà,

¹⁶ a xu a Gam ka máa: “A kóm Tsi ko ncãe cóan ko mées gúu sa?” témé. Me Jeso ba xoa a máa: “Eè, qanega xao gáe nxará naka kóm ta ga hãa Nqarim di zi Tcgãya zi koe góasea sa, ncãe ko máa: ‘Cóan hãe naka comko cóa-coan hãethãe di kg'áman koer dqomàn kg'ónò máasea hãa, ta méé sa?’” témé.

¹⁷ A ba a guu xu a x'áe-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síi, a gaa koe síi x'óm.

Jeso ba ko faia dis hii sa cgúu
(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kaisa ntcúukg'ai cgoa, ãem ko x'áe-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hãa.

¹⁹ Faia dis hii sam ko dàom qàe koe bóu kam kò síi cgae si, a síi cúu gúu ga táa hòu cgae si, igaba toaran cúu ga a. Kam kò gaas ka máa: “Chòu tamase méé i cúu tc'õo ga sáa koe gaia táa tcg'oa guu!” témé. Si kò faia dis hii sa gaa x'aè kaga nqai.

²⁰ Eè xu ko xгаа-xгаа-kg'ao xu bóu si ka xu kò are, a máa: “Nta sa ko ma faia dis hii sa kúuga nqai?” ta ma tãe.

²¹ Me Jeso ba xoa xu a máa: “Tseegukagar ko birí xao o: Dtcòman xao kò úua hãa, a káise tc'ãe-tc'ãese tama, ne xao cuiskaga faia dis hii koe kúrúseas gúus cúu sa kúrúu hãa tite, igaba ãe xao kò ncãem xàbì ba birí a máa: ‘Séa ghuiè naka síi tshàam q'oo koe ncemea tcãàe’ témé, ne i gha gatà ii.

²² A ncãe dtcòman xao kò úua hãa ne xao gha dùús wèes ãe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòu,” témé.

Jesom di qarian ka tãe sa
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Jesom ko tempelem koe tcãa ka xu kò kaia xu peresiti xu hãe naka khòe ne di xu kaia xu hãethãe hàa cgae Me, ãem hãa a ko xгаа-xгаа ka, a xu a máa: “Dùútsa qaris cgoa Tsi ko ncãe zi gúu zi kúrú, i gataga diin ncãe qarian máa Tsia hãa ncãe gúu zi kúrú di i?” témé.

²⁴ Me Jeso ba xoa xu a máa: “Tíi igabar gha cúu gúu sa tãe xao o thãe, a ncãe xoa ba xao kò máa Te, ner gha Tíi igaba birí xao o dùútsa qaris cgoar ko ncãe zi gúu zi kúrú sa.

²⁵ Tcguu-tcguukuan Johanem dia kò ndaa guua, nqarikg'ai koea kana khòean koea?” témé.

Xu xóe a tãeku a máa: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé nem gha tãe xae e a máa: ‘Dùús domka xaoa kò kháe nxãaska gam koe dtcòm tama?’” témé.

²⁶ Igaba ncãe: ‘Khòean koe e,’ ta xae kò ko méé ne xae ko khòean bèe. Wèe ne khòe ne ko Johane ba porofitim iise bóu khama,” ta xu méé.

²⁷ Xu Jeso ba xoa a máa: “C'úua xae hãa,” témé.

Me birí xu a máa: “Nxãaskar Tíi igaba cuiskaga birí xaoa hãa tite dùútsa qaris cgoar ko ncãe zi gúu zi kúrú sa,” témé.

Cóa tsara dis sere-sere sa

²⁸ “Nta xao ko ma tc'ãe? C'ãem khòe ba kò cam cóa tsara úua. A ba kò tc'ãa dim cóam koe síi, a birí me a máa: ‘Tiri cóaè, qòu naka síi ncãe cam ka kg'om xhàram koe tséé,’ témé.

²⁹ Me xoa me a máa: ‘Cuiskaga a,’ témé, igabam kò kháoka tc'ãea kabi, a ba a qòu.

³⁰ “Me khòè ba cà m dim cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xò a máá: ‘Qòòr gha àboè,’ témé, igabam táá qòò.

³¹ Gatsara ka ndaka ba kòo xòòm ko tc'èe sa kúru’?” tam Jeso ba ma tèè. Xu máá: “Tc'áà di me e,” témé.

Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka cg'ára-kg'ao zi hēéthēéa gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'áà a tc'áà.

³² Johane ba kò gaxao koe tchànò m dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka cg'ára-kg'ao zi hēéthēé gam koe dtcòm. Gataga xao kò ncēes gúù sa bóò, igaba xao kò táá kháóka tc'èea kabi a gam koe dtcòm,” témé.

*Chóó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ A ba a máá: “C'èes sere-sere sa kóm. C'èem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncēe kò kg'om xhàrà ba xhàràa ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúru'a nxàma-nxàma, a ba a gòéan ko kúru'em qgài ba hēé naka qáòm nquu ba hēéthēé gaa koe tshào, a ba a xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'èem nqòóm koe qòò.

³⁴ “Eēm ko tc'òoan ko kúru'sem x'aè ba cúù kam kò gam di qàan tsééa úú, xhàrà-kg'ao xu koe, síí xu gha gam di tc'òoan sèè ka.

³⁵ Xu kò xhàrà-kg'ao xu gam di qàan sèè, a c'èe ba xg'ám, a c'èe ba cg'òo, a xu a c'èe ba nxòán cgoa xgàrùbe.

³⁶ “Gaicaram kò c'èe qàan tsééa úú, kg'aiakan nqáéa hãa a, xu síí gataga hēé e.

³⁷ “Kháókam kò gam dim cóá ba tsééa úú cgae xu, a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé.

³⁸ Igaba èe xu ko xhàrà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kò bìríku a máá: ‘Ncēe ba gúù zi ka q'òòsem ga me e, ncēe gha ko hàà xhàrà ba q'òò ba, ke hàà naka xae cg'òo me naka gam di x'aian sèè,’ témé.

³⁹ Xu kò sèè, a kg'om xhàrà m ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'òo me.

⁴⁰ “Kháé nxãaska, èem kòo kg'om xhàrà m ka q'òòse ba hàà, ne ba gha èe xu xhàrà-kg'ao xu xhàrà m di xu dùú sa kúru’?” tam ma Jeso ba tèè.

⁴¹ Xu bìrí Me a máá: “Eè xu cg'ãè kúru'-kg'ao xum gha cg'ãè m dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'èe xu xhàrà-kg'ao xu kg'om xhàrà ba máà, xu qgóóa máá me, ncēe gha gam di xòèan tc'òoan di máà me xu, tc'áróan ko kúru'se x'aèan kòo hàà ne xu,” témé.

⁴² Me Jeso ba gaxu ka máá: “Qanega xao gáé Nqarim di zi Tcgãya zi koe nxárá tama, ncēe ko máá:

‘Nxòás èe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguèa hãa sa,

kaisase cgáés nxòá sa kúru'a hãa.

Ncēea X'aigam Nqarim ma kúru'a hãa a,

si ncēe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,

témé zi?

⁴³ “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: X'aian Nqarim dia gha gaxao koe sèèa tcg'òòè, a ia a gha qhàòs èe ko qàè tc'áróan kúru' sa máàè.

⁴⁴ [Gaam èe ko ncēes nxòás koe cg'áé ba gha khoana tò m-tomse, igaba èes kòo c'èe khòèan koe cg'áé nes gha tò m-tom m,” témé.]

⁴⁵ Eè xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka Farasai xu hēéthēé Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kò q'ana hãa gaxu kam ko kg'ui sa.

⁴⁶ Qáé Me kg'oana xu kò hãa, igaba xu kòo khòè ne dis xg'ae sa bèe, porofitim iise ne kòo sèè Me khama.

22

*Séèkuan dis kōès dis sere-sere sa
(Lk 14:15-24)*

- ¹ Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá:
- ² “Nqarikg'ai di x'aia nea x'aigam ncēe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kōè sa kúrúá máám cgoa nxará xg'aeèa hãa.
- ³ Me nxãaska gam di qãàn tsééa úú ãe ko séèkuan dis kōès koe tciiea hãa ne koe, sí ne gha bìrí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xguì.
- ⁴ “Me gaicara c'ēe qãàn tsééa úú a máá: ‘Bìrí ãe kò tciiea hãa ne naka máá: ‘Bòò, kg'ónòar xg'ara hãa tc'òoan kōès di i, tiri xu ghòè xu hēé naka tiri ghòè-coan tsáúá hãa hēéthēéa cg'òoèa hãa, i wèé gúùan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kōès koe hàà,’ témé.
- ⁵ Igaba ne kò tc'irì-tc'irise, a ne a qòò, Me c'ēe ba gam dim xháràm koe qòò, me c'ēe ba gam di tsééan koe qòò.
- ⁶ Ne c'ēe ne wèéa ne ga gam di qãàn qgóó, a xgàra a, a ne a cg'òo o.
- ⁷ Me x'aiga ba xgòà, a ba a gam di ncõo-kg'aoan tsééa úú, a ãe ne cg'òo-kg'ao ne cg'òo, a gane di x'áé-dxooan dàò.
- ⁸ “A ba a nxãaska gam di qãàn bìrí a máá: ‘Séèkuan dis kōè sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba ãer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama.
- ⁹ Ke ncēeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qòò, naka séèkuan dis kōès koe tciia óá khòèan wèé ãe xao gha hòò o,’ témé.
- ¹⁰ I kò ãe qãàn x'áéan xg'aeku di dàòan koe qòò, a i a wèéan ãe xu kòò xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúùan ga hēé naka qãèan ga hēéthēé e, me séèkuan dis kōès dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'oè.
- ¹¹ “Igabam ãem ko x'aiga ba tcãà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kōès di qgáían hãa tamam khòè ba bóò.
- ¹² A ba a bìrí me a máá: ‘Tíí tcáràè, nta tsi ma ncēe koe tcana, séèkuan dis kōès di qgáían úú tamase?’ témé. Me khòè ba káàn kg'ui.
- ¹³ Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu bìrí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hēé naka nqàrèa ba koe hēéthēé e, naka tchàa koe xaoa tcg'òó me, dcúú-qoms q'oo koe, ncēe gaa koe i gha kg'aeen hēé naka gào xòóan hēéthēé hãa koe,’ témé.
- ¹⁴ Káí nea kò tciiea, igaba ne kò cg'orò ne nxará tcg'òóèa hãa khama.”

*Kaesaram koe surutan dis tēè sa
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

- ¹⁵ Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a sí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uiian cgoa qgóó Me sa.
- ¹⁶ A xu a nxãaska gaxu di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēé naka Herotem di xu xùri-kg'ao xu hēéthēé Gam koe tsééa úú, xu sí máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa sa, a c'ēe khòè cgoa ga tchòà úú tama, khòèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama.
- ¹⁷ Ke ncēeska bìrí xae e, dùú sa tsi ko tc'ēe sa: A tchànoa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu méé.
- ¹⁸ Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ãè sa q'ana hãase máá: “Dùús domka xao ko kúrúá bóò Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'ãè cau xaoè?”
- ¹⁹ X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'ái Te,” témé. Xu gaam mari ba máá Me.
- ²⁰ Me Jeso ba x'ái xu me a tēè xu a máá: “Dìín dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa dìín di cg'òèa ncēe e?” témé.
- ²¹ Xu xòà a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxãaska bìrí xu a máá: “Eè Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ãe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé.

22 Eẽ xu ko ncẽe sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qõò.

*X'ooan koe tẽean dis tẽe sa
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

23 Gaam cárn ãem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncẽe x'ooan koe tẽes hàna sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tẽe Me,

24 a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khóem kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qõese ba ães khóès káà kg'áò-khoe sa sèe naka káíkhoe ba cóán ábà máá,’ témé.

25 Nxãaska xu kò 7 xu khóe qõeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò sèèa hãa, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qõese ba khóe sa qaua máá.

26 Me kò cárn di ba gataga hẽé, nqoana di ba hẽéthẽé e, Me nxãakg'ai ga síí 7 di ba tcãà.

27 Si wèèa xu qãá q'oo koe khóès ga sa x'óó.

28 Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tẽem cárn ka ndakam di saa, ãe xu 7 xu ka? Wèèa xu kò úú sia hãa ka,” ta xu méé.

29 Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tsaa xao hãa, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé sa hẽe naka Nqarim di qarian hẽéthẽé xao c'úua hãa khama.

30 Eẽ ne ko khóe ne x'ooan koe tẽe ne i gha séekuan káà ii khama, ne gataga séekuan kgoara máàè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

31 X'ooan koe ghùiès ka: A nxará ta ga xao gáé hãa, Nqarim gatu koe nxàea hãa sa? Ncẽem kò máá:

32 ‘Tí Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’ témé ka. X'óóa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'õèa hãa ne di Me e,” tam méé.

33 Eẽ zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xgaa-xgaan ka arekaguè.

*Kaiam x'áè-kg'ám dis tẽe sa
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

34 Eẽ xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcẽekg'am kg'ám sa, ka xu kò xg'ae.

35 Me gaxu ka c'ẽe ba, ncẽe x'áè q'ãa-kg'ao kò ii ba, qáé Mem gha qgài nem ko qaa khama tẽe Me a máá:

36 “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, x'áèan q'oo koe ba ndakam x'áè-kg'ám ba kaia?” témé.

37 Me bìrí me a máá:

“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi wèè tcáóa tsi cgoa hẽé, naka wèé kg'õèa tsi cgoa hẽé naka wèé tc'ẽea tsi cgoa hẽéthẽé ncàm.’

38 “Ncẽea tc'ãà di a kaiam x'áè-kg'ám ga me e.

39 Me cárn di ba ko gam cgoa qõòa mááku a ko máá:

‘Tsáá ka c'ẽe ba ncàm, ãe tsi ma ncàmsea khamaga ma,’ témé.

40 “Ncẽe tsara x'áè-kg'ám tsara koe i wèé x'áèan ga hẽé naka porofiti xu ka góáèas ga sa hẽéthẽé qgóó xg'aeèa,” tam méé.

*Krestem diín dim tsgõo-coam ii dis tẽe sa
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

41 Eẽ xu ko Farasai xu xg'aea hãa kam kò Jeso ba tẽe xu

42 a máá: “Krestem ka xao ko ntama ma tc'ẽe? Diín dim tsgõo-coa baa?” témé. Xu bìrí Me a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Me e,” témé.

⁴³ Me bìrí xu a máá: “Gatà i ko ii ne, ne ba kò kháé nxãaska Dafite ba dùús domka *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me, ncëem kòo máá:

⁴⁴ 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'àò xòèa Te dim x'òàm koe méé tsi ntcóó,
nakar gha nxãakg'aiga síí tsari cg'õo-kg'aoan
nqàrè-kg'ama tsi ka nqãaka tòó,
témé ka.

⁴⁵ “A ncèè Dafitem kòo 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me ne ba gha nxãaska ntama ma gam dim tsgõo-coa ba ii?” témé.

⁴⁶ I kò cúí khòè ga táá kgoana a Jeso ba xòə, i kò ãem cáím koe guu a khòè ne bèe a táá gaicara c'ëe tèè ga tèè Me.

23

Jeso ba ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé dqàè
(*Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47*)

¹ Me nxãaska Jeso ba xg'ae zi hëé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé bìrí a máá:

² “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëéa Moshem dis téé-q'oos koe hãa.

³ Ke méé tu wèè zi gúù zi ãe xu ko bìrí tu u zi kúró naka qgóóa qari zi. Igaba ãe xu ko kúró zi táá kúró guu, ãe xu ko xгаа-xгаа sa xu kúró tama ke.

⁴ Kaia zi xgàm zi qóm zi xu ko qáé a khòèan nxàra koe tòó, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghùì a nxònokagu zia hãa tite.

⁵ Wèè zi gúù zi kúró xu ko zi, xu ko khòèan gha bóò zi ka kúró zi: gaxu di zi tcàà tcúú zi hëé naka horo q'óm zi hëéthëé, còrè di kg'uian góásea hãa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qgáían di x'òàn qáò-qao.

⁶ Tcomkuan di zi qgáì zi xu ncàma hãa, naka dòàn xõe koe hëéthëé e, a xu a gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcóó-q'oo zi ncàma hãa thëé,

⁷ naka x'ámágu di zi qgáì zi koe tsgámkaguku sa hëéthëé e, naka gataga khòè ne ka 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciikuan hëéthëé e.

⁸ “Igaba méé tu táá 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciie guu, cúím Khòè ba gatu dim Xгаа-xгаа-kg'ao Me e, tu wèéa tu ga qõekua hãa ke.

⁹ Naka tua nqõómkg'ai koe táá cúí khòè ga 'àboè' ta ma tcii guu, cúím Khòè ba gatu dim Xòò Me e ke, ncëe nqarikg'ai koe hàna ba.

¹⁰ Táá méé tu gataga 'tc'ãà-cookg'aiè' ta ma tciie guu, cúím Khòè ba gatu dim Tc'ãà-cookg'ai Me e ke, Krete ba.

¹¹ Gatu xg'aeku koe kaia hãa ba méém gatu dim qãà ba kúró.

¹² Wèém ãe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha wèém ãe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè.

¹³ “Igaba haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé e, gaxao ncëe qãè khòèan khama ko ma kúróse xao! Nqarikg'ai di x'aian xao ko khòè ne cookg'ai koe tcëekg'am khama. A gaxao igaba táá tcàà, a xao a gataga ãe tcàà kg'oana ne guu naka ne tcàà tama khama.

¹⁴*

¹⁵ “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé e, gaxao ncëe qãè khòèan khama ko ma kúróse xao! Nqõó ba hëé

* **23:14:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúá:
14Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé ka, qãè khòèan khama ko ma kúróse

naka tshàa ba hēéthēé xao ko qōòà nxama-nxama, khòèm c'ēes qhàòs di ba xao gha séèa mááse me hàà gaxao dis xg'aes koe tcàà ka! A ncēè gatàm kò ko hēé, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chōò tamas c'ees dxāwam dis koe síia ne, cam q'oro nqáé xaoa hāase.

16 “Haò, cg'āè i gha ii, gaxao tc'āà-cookg'ai xao káà tcgái xao ka, ncēe ko máá: ‘Khòèm kò tempelem cgoa gaise ne i káà hùì i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaise ne méém gaas gaise sa tséékagu,’ ta ko méé xao.

17 Gaxao káà tc'ēe xaoè, a káà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Gautaa, kana tempele baa, ncēe q'ooa ba koem úúa hāa gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba?

18 Xao ko gataga máá: ‘Khòèm kò altaram cgoa gaise ne, i káà hùì i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òóá mááès abas cgoa gaise ne, ncēe altaram koe hàna sa, ne méém gaas gaise sa tséékagu,’ témé.

19 Gaxao káà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Nqarim ko tcg'òóá mááès aba saa, kana altara baa, ncēe aba sa ko kúrú si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba?

20 Gaa domkam, gaam ēe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hēé naka wèès gúús ēe gam tc'amkg'ai koe hànas cgoa hēéthēé ko gaise.

21 Gatà iim dàòm kam kò ēe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hēé, naka Gaam ēe q'ooa ba koe x'āèa hāam Nqarim cgoa hēéthēé gaise.

22 Me ko gaam ēe ko nqarikg'aian cgoa gaise ba Nqarim dis ntcōò-q'oos cgoa hēé, naka Gaam ēe gaas koe ntcōem cgoa hēéthēé gaise.

23 “Haò, cg'āè i gha ii gaxao ka, x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, qāè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Nqari ba xao ko tc'ōoan ko xg'āò-xg'āò zi gúù zi[†] koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òó a máà. Igaba xao kaisase cgáé zi gúù zi x'āèan di zi xguìa hāa khama: ncēe qāèse qgóókuan hēé, thōò-xama-mááku sa hēé naka tcom-tcomsa sa hēéthēé zi. Qaase i ko, ncēe zi gúù zi cgáé zi xao ga kò kúrúá hāa sa, igabaga c'ēe zi c'urù tamase.

24 Gaxao tc'āà-cookg'ai xao káà tcgái xaoè. Dcēne ba xao ko ēe xao ko kg'áà gúúan q'oo koe tcg'òó, igaba xao ko kamele sa tòm!

25 “Haò, cg'āè i gha ii, gaxao x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xao hēé naka Farasai xao hēéthēé ka, qāè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Kubi sa hēé naka gāba sa hēéthēé ka xao ko qāáa sara xg'aà, igaba sara q'ooa sara koe chiikuan hēé naka cēèan hēéthēé ka cg'oèa hāa.

26 Tsáá káà tcgái tsi Farasai tseè! Kg'áika q'ano-q'ano kubis q'oo naka gāba sa hēéthēé e, naka i gha nxāasega qāáa sara q'ano ii.

27 “Haò, cg'āè i gha ii gaxao ka, x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, qāè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'aàèa a q'úú zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe tchàa za tsi kò ko bóò zi ne t'òè ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóá hāa khòèan di c'óán hēé, naka wéè cg'uri qhàòan hēéthēé ka cg'oèa hāa zi.

28 Gataga xao ii a khòè ne koe tchàa za tchàno khòèan di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'āè cauan ka hēé naka cg'urian ka hēéthēé cg'oèa hāa.

29 “Haò, cg'āè i gha ii gaxao ka, x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, naka qāè qgóóse ko igaba cg'āè cau xao hēéthēé e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe xao ko dqom cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, a xao a ko ēe kò tchàno ii ne di tc'áman t'òè-t'òe.

30 A xao a ko máá: ‘Sixae ka tsgōosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'òèa hāa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áòan ntcāáguá hāa tama,’ ta ko méé xao.

[†] 23:23: tc'ōoan ko xg'āò-xg'āò zi gúù zi - Gerika sa ko nqoana hìi-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama zi.

³¹ Ncēeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, ãe xg'ao porofitian cg'õo ne di xao tsgõo-coa xao o sa.

³² Ke méé xao ncēeska gaxao ka tsgõose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

³³ “Gaxao cg'ao xaoè! A dcàùan di xao cóa xaoè! Nta xao gha ma chõò tamás c'ees dxāwam dis koe xgàrakuan bèe?”

³⁴ Q'ãa méé xao: porofiti xu hēé, naka tc'ēega xu khóè xu hēé naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēér ko tsééa úú sa. Xao gha c'ēe-kg'áia xu cg'õo, a gha c'ēe xu xgàu, a gha c'ēe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'ám, a xao a gha wèè xu x'áe-dxoo xu koe xgàra.

³⁵ Ncēes gúù sa gha kúrúse, nxāasega xao gha xgàraè ka, káa chìbi ne khóè ne di c'áòan xao gómán koe ntcāàgua khama. Ncēes ntcāàgu c'áòku sa kò tchànóm khóèm Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a sí Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcāà, ncēe xao xg'ao tempele ba hēé naka altara ba hēéthēé xg'aeku koe cg'õoa ba.

³⁶ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèéan ncēea gha ncēm x'aèm di ne khóè ne koe hàà kúrúse, témé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá

(Lk 13:34-35)

³⁷ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncēe ko porofitian cg'õo tsi, a ko ãe tsáá koe tsééèa hãa xu nxõán cgoa cg'õo tsi. Nta noose ra kò tc'ēea hãa, tsari khóèa ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóáa sa tcgàmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'ēe e tama.

³⁸ Q'ãa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'ãa-cg'anasea hãase guua mááè sa.

³⁹ Bìrí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxāakg'aiga máá: ‘Gaam ãe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'áièa,’ témé,” tam méé.

24

Nqõó ba ko chõò di zi x'ái zi

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qõò, xu Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'ái Me ka.

² Me xõa xu a máá: “Wèéan ncēe ga xao ko bóò na? Tseegukar ko bìrí xao o: Cuiskagas ncēe koe cúis nxõás ga sa c'ēes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèea zi ga gha xòóa qàriè,” témé.

Cg'ãè zi hēé naka xgàraku zi hēéthēé e

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Eēm Jeso ba Olife dim xàbìm koe ntcõóa-ntcõe, ka xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: “Bìrí xae e, n-cáma i gha ncēe gúùan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hēé naka nqõóm di chõò-q'ooan hēéthēé dùús ka x'áiè sa?” témé.

⁴ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Q'ãa xao naka i táá cúí khóè ga hòakagu xao o guu.

⁵ Kái ne gha Tirim cg'õèm cgoa hàà, a máá: ‘Tíí ra Krete ra a,’ témé, a ne a gha kái ne hòakagu ke.

⁶ Tu gha ncõoan hēé naka ncõoan di zi nxàe zi ka hēéthēé kóm, igaba bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gúù zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà ta ga hãa.

⁷ *Nqõóm di zi qhàò zi gha c'ēe zi qhàò zi cgoa x'ãaku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãaku, i xàbàn hãa, i nqõóan di cgùruan kái zi qgài zi koe hãa khama.*

⁸ Wèé zi ncêe zia ábàn di thòòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹ “Ne gha nxãaska xgàrakuan koe tcãà tu u, a cg'õo tu u. Tu gha Tiri cg'òèan domka *nqõóm di zi qhàò zi wèé zi ka hòrèè*.

¹⁰ Nxãaska ne gha kái ne gane di dtcòmàn aagu, a gha qáékuan koe tcãàku, a ne a gha gane ka c'èea ne hòrè.

¹¹ I gha tshúù-ntcõan di porofitian kái x'áíse, a kái ne khòè ne hòàkagu.

¹² Cg'ãèan di càùse-q'ooan domka i gha kái khòèan di ncàmkuan qgài,

¹³ igaba gaam èe ko qarika téé a chòò-q'oos koe sí ba gha kgoaraè.

¹⁴ I gha *Nqarim di x'aian di qãè tchòàn wèém nqõóm koe xгаа-xгааè*, x'áís iise *nqõóm di zi qhàò zi wèé zi koe*, si gha nxãaska chòò-q'oo sa hàà.

Q'áò-q'aosas gúù sa

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ “Èè tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò, ncêe ko tcom-tcomsam qgài ba kúru me xàòm khama ii sa, si gaa koe téé-tèe. Porofitim Daniele m kò tcom-tcomsam qgáim koe hàase gaas ka kg'ui sa (èe ko nxará ba méém kóma q'ãa).

¹⁶ Ne méé ne nxãaska èe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa sí,

¹⁷ nakam èe nquuan tçobe koe hàna ba táá xõa na sí èe nquuan q'oo koe hà sa sèè guu,

¹⁸ nakam èe xhàràan koe hàna ba táá kabise naka sí gam di qgáian sèè guu.

¹⁹ Hàò, cg'ãè i gha ii, èe zi cáim zi ka èe ncàà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hèè naka èe gha ko comkagu zi ka hèéthèé e!

²⁰ Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'aè ka hà sa guu kana Sabata dim cáim ka.

²¹ Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hà sa ke, ncêe nqõóm di tshoa-tshoases koe guu a qanega hà sa tama a, ncêes noose ga, a i a gaicara hà sa tite e.

²² A ncêè èe xu cáim xu kò xòm-xommè ta ga hà sa ne, i cúí khòè ga kgoaraèa hà sa tite, igaba xu gha èe nxará tcg'òòèa hà sa ne domka èe xu cáim xu xòm-xommè.

²³ “A ncêè èem x'aèm kam kò c'èem khòè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bóò, ncêe ga Me e Krete ba,’ kana máá: ‘Èè gam sí hà sa,’ témé ne, méé tu táá dtcòm m guu.

²⁴ Tshúù-ntcõan di xu Krete xu hèè naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hèéthèéa gha x'áíse, a kaia zi x'ái zi hèè naka are-aresa zi gúù zi hèéthèé kúru ke, èe nxará tcg'òòèa ne xu gha hòàkagu ka, kgoanase i kò ne.

²⁵ Bóò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua.

²⁶ “A ncêè gatu ka ne kòo máá: ‘Bóò, tchàa-xgóóm koem hà sa,’ témé ne méé tu táá tcg'oa naka qòò guu. *A ncêè gaicara ne kòo máá: ‘Bóò, nquum q'oo koem hàna,’* témé ne méé tu táá dtcòm guu.

²⁷ Cáim ko tcg'oa xòè koe i ko ma túú-tebean guu a cáim ko tcãà xòè koe ma sí bóòse khama i gha ma Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii.

²⁸ Èè x'óóa hà sa tc'áróm hà sa qgài koe i gha kg'ãean xg'ae.

Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ “Èè xu cáim xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha kúúga cáim sa ntcúú-ntcuuè,

Me nxoe ba x'áà tite,

i gha tçonòan nqarikg'ai koe guu a tcheè,

i gha nqarikg'ai di qarian ntcãa-ntcãaè.

³⁰ “Èèem x'aèm kas gha Khòèm dim Cóám di x'ái sa nqarikg'ai koe x'áíse, zi gha wèé zi qhàò zi nqõómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khòèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'òòan koe guu a ko hàà, qarian hèè naka kaia x'áàn hèéthèé cgoa.

³¹ Me gha Gam di xu moengele xu kiam q'aum torompitam dim cgoa tséa tcg'òó, xu gha Gam nxará tcg'òó hãa ne wèe xòèan ãe tc'ãán ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chõò-q'oom c'ẽem koe guu a sí c'ẽem koe tééan koe.

³² “Ke tu ncẽes gúús faia dis hìis koe kúrúsea hãas koe xgaa-xgaase: ãe i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsòm, i ko tɔara sa tsòm, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa.

³³ Gataga ãe tu kòo ncẽe zi gúù zi wèe zi bóò ne tu q'ana hãa cúu Me e sa, a nquu-kg'áman koe hãa.

³⁴ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncẽes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga sí ncẽe gúúan wèe ga kúrúse.

³⁵ Nqarikg'aian hẽe naka nqõók'g'aian hẽéthẽéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

*Cúí khòè ga c'úúa hãa cáím ba kana x'aè ba
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Igabaga i cúí khòè ga ãem cáím ba kana ãem x'aè ba q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xòòm cúím ka oose.

³⁷ Nowam di x'aèan ka i kò ii khama i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii khama.

³⁸ Eẽ xu cáím xu ka kiam tshàam hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'òó a ko kg'áà, a ko séèku, a ko séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga sí Nowam ko arakam koe tcãàm cáím ba hàà,

³⁹ igaba ne kò *cúí gúù ga c'úúa dùús ko hàà kúrúse sa*, me nxãakg'aiga kiam tshàa ba hàà, a hàà tchùua tcg'òó ne. Gatà i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii.

⁴⁰ Cáím tsara khòè tsara gha xhàràam koe hãa. C'ẽe ba gha séèè, me gha c'ẽe ba guuè.

⁴¹ Cáím sara khòè sara gha hãa a ko hãkg'um koe maberean táó. C'ẽe sa gha séèè, si gha c'ẽe sa guuè.

⁴² “Gaa domka méé tu kòrese hãa, dùútsa cáím kam gha gatu dim X'aigam *Nqari* ba hàà sa tu c'úúa hãa ke.

⁴³ Igaba méé tu ncẽe sa q'ana hãa: Ncẽe nquu ba kàoa hãam khòèm kò q'ana, dùútsa x'aè kam ko ts'ãà-kg'ao ba ntcúú ka hàà sa, nem ga kò ãem x'aèm ka kòrea hãa, a táá kúrú me gam dim nquu ba khõàè.

⁴⁴ Gaa domka méé tu gatu igaba wèe x'aè ka kg'ónòsea. Khòèm dim Cóá ba ko ãe tsi q'ãa tamam x'aèm ka hàà ke.

*Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba
(Lk 12:41-48)*

⁴⁵ “Kháé dìí ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ẽegam qãà baa? Ncẽe gam ka q'òòsem ko nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'òoan máà xu ba?

⁴⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ãem qãà ba, ncẽe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hẽe ba.

⁴⁷ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá; wèe zi gúù zi ãem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó.

⁴⁸ Igaba ãem qãàm cg'ãèm kò ko tcáóa ba koe bìríse a ko máá: “Tíí q'òò ba ão me e, témé,

⁴⁹ a ba a tshoa-tshoa a qãà ne gam ka c'ẽe ne xg'ám, a ko tc'òó a ko kg'áà-kg'aoan cgoa kg'áà,

⁵⁰ nem gha ãem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáím ka hàà, c'úúam hãa x'aè ka,

51 a ba a gha hàà xgàra me, a qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau khóèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncèe gaa koe i gha kg'ae an hēe naka gāo xōōan hēéthēe hāa koe.”

25

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

1 “Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxará xg'aeè. Gazi di lampian zi kò sèè a zi a síí séèkom khòè ba qãà, xg'ae cgoa me zi gha ka.

2 Gazi ka 5 zia kò kàà tc'ēe ii, zi 5 zi tc'ēega ii.

3 Kàà tc'ēe zi kò lampia zi sèè, gabà zi ko táá nxúlan séèa mááse.

4 Zi tc'ēega zi lampian séè a zi a nxúlan gāban koe séèa mááse.

5 Me séè-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'óma zi ko cg'áé khama.

6 “Ntcúu nqáè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bòò, séè-kg'aom ga me e síí ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà xg'ae cgoa me!’ témé.

7 Ka zi ko wèé zi dxàe-coa zi tēe a lampia zi kg'ónò.

8 Zi kàà tc'ēe zi tc'ēega zi bìrí a máá: ‘Au se e nxúia ne gasao di nxúlan koe, gase di lampia nea ko ts'irì ke,’ témé.

9 Zi tc'ēega zi xōa a máá: ‘Cuiskaga i wèéa se ga tc'ãò tite. Ke qōò sao ēe ko x'ámágu u ne koe naka saoa síí x'ámá mááse e,’ témé.

10 Igaba ēe zi dàò q'oo koe hāa, síí zi gha gaa nxúlan x'ámá, kam kò séè-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ēe ko kg'ónòsea zi kōès séèkuan dis koe gam cgoa tcãà, me nquu-kg'ám ba tcēekg'ammè.

11 “Gam x'aè-coam qãá q'oo koe zi gha c'ēe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,’ témé.

12 Igabam kò xōa a máá: ‘Tseegua ner ko bìrí sao o: C'úu saoa ra hāa,’ témé.

13 “Gaa domka méé tu kòresea, cá m ba hēe naka x'aè ba hēéthēe tu c'úua hāa ke,” tam Jeso ba méé.

Nqoana qãà xu dis sere-sere sa

(Lk 19:11-27)

14 “Gaicara i gha nqarikg'ai di x'aian c'ēm nqōóm koe xóé a ko qōòm khòèm khama ii, gam di xu qãà xu ko tcii a ba a gam di zi gúu zi gaxu tshàu q'oo koe tcãà ba.

15 A cúí ba 5 xu cãa xu marian di xu máà, a c'ēe ba cá m cãan máà, a c'ēe ba cúím cãa ba máà. Wèém khòè bam kò gam di qarian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa máà. A ba a tshoa-tshoa a dàò ba koe qōò.

16 Me 5 xu cãa xu marian di xu máàèam khòè ba kúúga qōò a ba a síí tséékagu u, a gaicara c'ēe xu cãa xu 5 xu kúru.

17 Me gataga ēe kò cá m cãa tsara máàèa ba c'ēe tsara kúru.

18 Igabam kò cúím cãam mari di ba máàèa ba qōò a síí gómankg'ai koe hāe ba tshào, a gam ka q'òðsem dim cãa ba kãé.

19 “Qáòm x'aèm qãá q'oo koem kò ēe xu qãà xu ka q'òðse ba kabise a hàà cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nxàe cgoa xu.

20 Me khòèm ēe kò 5 xu cãa xu máàèa ba cúu-cuuse a 5 xu cãa xu c'ēe xu úú, a ba a máá: ‘Tíí q'òðè, 5 xu cãa xu tsi kò máà tea hāa. Bòò, 5 xu cãa xu c'ēe xur kúru,’ témé.

21 Me gam ka q'òðse ba bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúru, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'aré gúuan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúu zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'òðè cgoa qãè-tcao,’ témé.

22 “Me gataga cá m cãa tsara ko máàèa ba cúu-cuuse a ba a máá: ‘Tíí q'òðè, cá m tsara cãa tsara tsi kò máà tea. Bòò, c'ēe tsara cãa tsarar kúru,’ témé.

23 Me gam ka q'òose ba bìrí me a máá: 'Qǎese tsi kúrúá, tsáá qǎe a tcom-tcomsa tsi qǎa tsi. Cg'aré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máa tsi. Tcǎa naka tsia tsáá q'òòr cgoa qǎe-tcao,' témé.

24 "Gatagam kò cúím cǎa ba kò máàèa ba hàà a máá: 'Tíí q'òòè, q'ana ra hǎa tsi kàa tsi khòè tsi i, a tsi a ko xhàrà tama tsi hǎa koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàa sa.

25 Ra kò nxǎaska q'áò tsi, a ra a q'òò a síí tsarim cǎa ba góman q'oo koe kǎé. Bòò, ncèe ga ia tsari gúùa ne,' témé.

26 "Me gam ka q'òose ba xǒa me a máá: 'Tsáá cg'ǎè cau a kg'amka tsi qǎa tsi! Q'ana tsia, xhàrà tama ra hǎa koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàa sa.

27 Khama tsi ga kò marian ko tòòè koe marian tiri úúá, ne i ga kò ncèeska càusea, ra kabise a hàà sée e, càusea i hǎase.

28 " 'Ke xao gam koe cǎa ba séèa kabi, naka ãe 10 xu cǎa xu úúá hǎa ba máa me.

29 Wèém khòèm ãe c'èe gúùan úúá ba gha máàè, a ba a gha káían úú, igabaga ãe cúí gúù ga úú tama ba gha ãem úúá hǎa gúù-coan ga sée cgaeè khama.

30 Naka xaoa ãe káà tséém qǎa ba tchàa za dcùú-qoms q'oo koe xaoa tcǎa. Ncèe gaa za i gha kg'aeen hée naka gǎò xǒóan hěéthěe hǎa koe,' témé."

Ghùuan hěe naka pirian hěéthěe e

31 "Khòèm dim Cóám kò Gaam dim x'áám koe hǎase hàà naka wée xu moengele xu Gaam di xu cgoa hěéthěe e, nem gha Gaam di x'áàn dis ntcóò-q'ooos koe hàà ntcóó.

32 Zi gha nqǒóm di zi qhàò zi wée zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'èe zi koe q'aa-q'aa zi, ãem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma.

33 Ghùua nem gha Gam dim x'òám kg'áòm xòè za tòò, a ba a pirian dxàes x'òàs xòè za tòò.

34 "Me gha X'aiga ba nxǎaska kg'áòm x'òám xòè di ne bìrí a máá: 'Hàà gatu ãe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aiian di ntcóó-q'ooan xàè, ncèe tu kò nqǒóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòa máàèa a.

35 Xàbàr kò hǎa, tu tc'òoan máà ter tc'òó, ra kò cáma hǎa tu c'èe gúùan máà ter kg'áà, ra kò tǎá za guuar khòè ra ii, tu x'áéa tu koe qǎese qgóó te,

36 qg'aeè-cgaeer kò hǎa tu hǎakagu te, ra kò tsàa tu q'óé te, ra kò qáé-nquus koe hàna tu hàà kabi te khama,' tam méé.

37 "Gaa x'ae ka ne gha ãe tchàno ne xǒa Me a máá: 'X'aigaè, n-cáma ta kò bóò Tsia Tsi xàbàa hǎa, ta tc'òókagu Tsia, Tsi cáma hǎa ta c'èe gúù au Tsi, Tsi kg'áàa hǎa?

38 Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi tǎá za guua Tsi khòè Tsia, ta x'áéa ta koe qǎese qgóó Tsia, ta n-cáma bóò Tsi, Tsi qg'aeè-cgaea, ta hǎakagu Tsia?

39 Ta kò n-cámá bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcǎàèa, ta síí kabi Tsia?' témé.

40 Me gha X'aiga ba xǒa ne a máá: 'Tseegua ner ko bìrí tu u: Wées gúùs ãe tu Tíí ka c'èe ne ncèe ne cg'aré ne ka cúía ne koe ga kúrúá sa, tu Tíí ga ra kúrúá máánaa,' témé.

41 "Me gha nxǎaska ãe dxàes x'òàs xòè di ne bìrí a máá: 'Tcg'oa cgae Te tu, gatu ãe chòò tama c'eean koe cgúísea hǎa tu, dxǎwa ba hée naka Gam di xu moengele xu hěéthěe kg'ónòa máàèa ba.

42 Xàbàr kò hǎa, tu tǎá gúù máà ter tc'òó, ra ko cámaa, tu tǎá gúù máà ter kg'áà,

⁴³ tǎá za guuar khóè ra a kò ii, tu tǎá x'áéa tu koe qǎèse qǎóó Te, qǎ'aè-cgaea kò hǎa, tu tǎá hǎakagu Te, ra kò tsàa, a qǎé-nquus koe hàna, tu tǎá kabi Te khama,' tǎmé.

⁴⁴ “Nxǎaska ne gha gane igaba gataga xǒa a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta bóò Tsi Tsi xǎbàa, a cámaa, a tǎá za guua Tsi khóè Tsia, a qǎ'aè-cgaea, a kò tsàa, a qǎé-nquus koe hàna, ta tǎá hùì Tsia?’ tǎmé.

⁴⁵ Me gha nxǎaska xǒa ne a máá: ‘Tseegukar ko bìrí tu u: Wèés gúùs ãe tu ncèe ne cg'aré ne ka cúia ne kúrúa máá tama sa, nxǎa sa tu Tíí ga ra kúrúa máá tama thèé,' tǎmé.

⁴⁶ Ne gha nxǎaska chòò tamas xǎarakus koe qǒò, ne gha ãe tchàno ne chòò tamas kg'òès koe qǒò,” tam Jeso ba méé.

Jesom di xǎarasean hǎé naka Gam dis x'oo sa hǎé naka Gam di x'ooan koe tǎe sa hǎéthǎé e (26:1–28:20)

26

Kàas Jeso ba qǎe di sa

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Eém ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xǎ'ara kam kò Gaam di xu xǎaa-xǎaase-kg'ao xu bìrí a máá:

² “Q'ana xao hǎa, Paseka dis kǒè sa cím cáman qǎá q'oo koe hǎa sa, Me gha Khóèm dim Cóa ba khóè ne tshǎu q'oo koe tcǎàè, nxǎasegam gha xǎàuè ka,” tǎmé.

³ Xu kò nxǎaska kaia xu peresiti xu hǎé, naka khóè ne di xu kaia xu hǎéthǎé kaia peresitim Kaifase ta ko ma tciièm dis qhàis koe xǎ'ae,

⁴ a xu a Jeso ba xu gha qǎóó a cg'òo di kàan kúrú.

⁵ Igaba xu ko máá: “Kǒès di x'aè ka tamase, nxǎaskas gha kaias xǎ'ore sa khóè ne xǎ'ae ku koe hǎa khama,” tǎmé.

Jeso ba ko Betania koe nxúian cǎo tcǎàè

(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Eém ko Jeso ba Betania koe hǎa, Simonem ncèe xǎ'ao lepero dis tcì sa tsàara hǎam dim nquum koe

⁷ kas kò khóè sa hàà cǎe Me, kaisa marian ka x'ámàèa tshǎán qǎóó a, alabasetere di nxǒán cǎo kúrúèam ts'oo-c'òà-coam koe hàna a, a sa a ntcǒó a ba a kò tc'òó koe hàà ntcǎá tcúú Me.

⁸ Eè xu ko Gam di xu xǎaa-xǎaase-kg'ao xu ncèe sa bóò ka xu kò xǎ'òà a máá: “Dùús ka sa ko ncèeta ma ma kǒè cǎo a?”

⁹ Ncèe tshǎá nea ga kò kái marian cǎo x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khóè ne máàèa hǎa!” tǎmé.

¹⁰ Igabam kò Jeso ba ncèe sa q'ana hǎase bìrí xu a máá: “Dùús ka xao ko khóè sa xǎàèa máá? T'òès tséé sas Tíí koe kúrúa hǎa ka.

¹¹ Dxàua ne khóè ne cǎo xao gha wèé x'aè ka hǎa, igaba xao wèé x'aè ka Tíí cǎo hǎa tite.

¹² Ncèes ncǎa ko ncèe tshǎán cǎo ntcǎá tc'áró Te kas ncǎa ko kg'ónòna máá Te kg'ónòkuan Tiri i.

¹³ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèém nqǒóm ãe i ko ncèe qǎè tchǒàn xǎaa-xǎaèem koe i gha ès kúrúa hǎa gúùan nxàèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha x'ámágu sa

(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

14 Me kò nxãaska 12 xu ka c'ëe ba ncëe Jutase Isekariote ta ko ma tciie ba, kaia xu peresiti xu koe síí,

15 a ba a máá: “Dùú sa xao máà te kg'oana, ncëe gaxao tshàu q'oo koer kò tcãà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me.

16 Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcãà Me sa.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao cgoa Paseka di tc'õoan tc'õó
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)

17 Tc'ãá dim cáím péré gãe-gãe úú tamas pérés di kōèan dim ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónò máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'ëe?” témé.

18 Me xọa a máá: “Qõò naka x'áe-dxoom koe síí, c'ëem khóèm koe naka bìrí me naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá: ‘Tsarim nquum koer gha Tiri xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,’ témé,’ ” tam méé.

19 Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ãem ma Jeso ba bìrí xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

20 Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qaò.

21 Eë xu hãa a ko tc'õó kam ko máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'ëe ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te,” témé.

22 Xu kò kaisase tshùu-tcao, a xu a wèea xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tèe Me a máá: “A tíí tama raa, X'aigàè?” témé.

23 Me Jeso ba xọa a máá: “Eë Tíí cgoa tshàua ba gãbas q'oo koe tcana hãa ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te.

24 Eë i ma Khóèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãè i gha ii, ãe ko Khóèm dim Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qãea i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” témé.

25 Me Jutasem ãe ko hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba máá: “A tíí tama raa, xгаа-xгаа-kg'ao Tseè?” témé. Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncãa tsi nxàese,” témé.

Dqòa di tc'õoan X'aigam Nqarim di i
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

26 Eë xu hãa a ko tc'õó kam kò Jeso ba péré sa sée, a ba a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a xгаа-xgaase-kg'ao xu máà si, a ba a máá: “Sée naka xaoa tc'õó, ncëea cgàaa Te ga a ke,” témé.

27 A ba a kubi sa sée a ts'ee-ts'eekg'ai si a máà xu si a máá: “Wèea xao ga méé xao gaas koe kg'áà.

28 Ncëea c'áòa Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncëe gha ntcãáguè e, kái ne khóè ne gha chibia ne qgóóa máàè ka.

29 Bìrí xao or ko, ncëe kg'om dis hìis di gōéan ncëer ncëem cáím koe guu a kg'áà tite, me gha nxãakg'aiga síí cáím ãer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kabase kg'áà a ba hàà,” témé.

30 Eë xu ko cii ba nxáèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbìm koe qõò.

Jeso ba ko Peterem gha xọase Me sa nxàe
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

31 Me nxãaska Jeso ba bìrí xu a máá: “Ncëem ntcùúm ka xao gha gaxao wèea xao khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá: ‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám, si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’ téméè khama.

³² Igaba ãer ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qõò," témé.

³³ Me Petere ba nxàe a máá: "Eèta xu ga ko ma wèèa xu khuùagu Tsi igabar tíi cuiskaga khuùagu Tsi tite," témé.

³⁴ Me Jeso ba xõa me a máá: "Tseegukar ko bìrí tsi: Ncèem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xõase Te," témé.

³⁵ Me Petere ba xõa Me a máá: "Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xõase Tsia hãa tite," témé. Xu kò wèè xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gatà méé.

Getesemane koe
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Kam kò nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tciièm qgáim koe qõò, a ba a síí gaa koe bìrí xu a máá: "Ncèe koe xao ntcõó, ãe síí hãa koer ko síí còrè ke," témé.

³⁷ A ba a Petere ba hëé naka Sebetem di tsara cóá tsara hëéthëé sèè, kam kò tshoa-tshoa a tshúù-tcao a kaisase thõò-xám.

³⁸ A ba a bìrí xu a máá: "Tcáóá Tea x'oos q'oo koe tshúù-tcaoan ka cg'oèa hãa. Ncèe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòà hãa," témé.

³⁹ Cg'árèsem ko còoka qõò kam kò kg'áía ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: "Aboè, kgoanase i kòo ne, kúrú nakas ncèes kubis *xgàrakuan di sa* Tíí koe tcg'òòè. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí ko tc'èes ka tamase," témé.

⁴⁰ Kam kò xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'òma. Me Petere ba bìrí a máá: "A tààè xao koáé, x'aè-coa ba Tíí cgoa hãa a kókòà hãan ka?"

⁴¹ Kókòà hãa naka còrè, naka xaoa nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'èe ba kúrú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke," témé.

⁴² Cám di sam kò gaicara kabise a síí còrè, a máá: "Tiri Aboè! Ncèe kgoanase i kòo ne méés cgómna ncèes *kubi* sa Tíí koe sèèa tcg'òòè, nakar táá nxãasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncèe kgoanase tama i kò hãa ne méés nxãaska Tsáá ko tc'èe sa kúrúse," tam méé.

⁴³ Eëm ko gaia kabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, nqãéa xu kò hãa khama.

⁴⁴ Me gaicara guu xu a qõò a síí nqoana di sa còrè, a cúís gúús ga sa gaicara méé.

⁴⁵ A ba a nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a máá: "A qanega xao x'òma, a ko sãa? Bóò, x'aè ba hààra, Me ko Khóèm dim Cóá ba hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãè.

⁴⁶ Tèe xao, naka xae qõò! Bóò, khòè ne tshàu-q'oo koe tcãà Team khòè ba cúuse hàna ke!" témé.

Jeso ba ko qgóóè
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Eëm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncèe 12 xu ka c'èe ba hàà, xu kò kái xu khòè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu hëé naka khòè ne di xu kaia xu koe hëéthëé guua hãa.

⁴⁸ Me kò nxãaska ãe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'áí sa máà xua hãa a ko máá: "Eër gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me," témé.

⁴⁹ Me Jutase tchànose Jesom koe síí a máá: "Tsgámno, Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè!" témé. A x'obè Me.

⁵⁰ Me Jeso ba gam ka máá: "Tiri Tsi ncàm-khoe tseè, dùú sa tsi hààra máána?" témé.

Xu kò nxãaska cúù-cuuse a Jeso ba qgóó a sèè Me.

⁵¹ Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'ëe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaim peresitim dim qãm dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁵² Me kò nxãaska Jeso ba gam ka máá: “Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèem ëe ko ntcàuan séè ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke.

⁵³ Kana tsi c'úua qari ner úua sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncëeskaga 12 sa nqáa zi xg'ae zi tcàm-tcàm zi moengele xu di zi tséa óa máá Te sa?

⁵⁴ Ncëes gúu sar kò ko kúrú ne zi gha *Nqarim di zi Tcgãya* zi ntama nxàea tseegukaguè, ncëe zi ko máá, ncëeta méé i ga kò ma kúrúse, témé ka?” tam méé.

⁵⁵ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba khóè xu dis xg'ae sa birí a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hàaraa khama xao gáé ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé cgoa hàaraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wèé cám kar tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao gaa koe síí táá qgóó Te.

⁵⁶ Igaba wèéan ncëea kúrúsea, nxãasega zi gha *Tcgãya* zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka,” ta méé. Ka xu kò nxãaska wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Xu ëe kò Jeso ba qgóóa xu kaim peresitim Kaifasem koe úú Me, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka kaia xu hëéthëé kò xg'aea koe.

⁵⁸ Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kaim peresitim dis qgàis koe síí. A ba a síí q'oo koe tcàa a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcóó, chõò-q'ooa nem gha bóò ka.

⁵⁹ Xu kaia xu peresiti xu di xu hëé, naka wèés xg'aes x'áèan di xu kaia xu di sa hëéthëé tshúu-ntcõan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chibi-chibi cgoa ba, cg'õo Me xu gha ka.

⁶⁰ Eëta i kò ma kái tshúu-ntcõan di chibi-chibi-kg'aoan hàaraa xg'aea igaba xu kò táá cúim dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cám tsara hàà,

⁶¹ a tsara a máá: “Ncëem khóè ba kò máá, qari nem úua *Nqarim* dis tempele sam ga kòbea q'aa, a nqoana cám q'oo koe gaicara tshào si di i, témé,” ta tsara méé.

⁶² Me nxãaska kaim peresiti ba tõe a Jeso ba tõe a máá: “C'ëe gúu ga Tsi gáé xqà tama? Ncëe ne khóè ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.

⁶³ Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaim peresiti ba birí Me a máá: “Kg'õèam *Nqarim cookg'ai koe méé Tsi* tseeguan birí xae e, Krete Tsi ii sa, *Nqarim di Tsi Cóa Tsi?*” témé.

⁶⁴ Me Jeso ba xqà me a máá: “Eë tsi ko méé khamaga i ii. Igabar ko birí xao o, ncëe koe guus ka xao gha Khóèm dim Cóa ba bóò, Me ëe qari iim dim kg'ám x'òàm xòè za ntcóóa-ntcõe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'òòs cgoa hàà,” témé.

⁶⁵ Me nxãaska kaim peresiti ba gam dim qgái ba tòà q'aa a máá: “Ncãam nxàe e, cóèkua nem kg'ua! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aoan qaara máá? Bóò, ncãa xao ncëeska Gam di cóèkuan kóma mááse.

⁶⁶ Ka xao ko ntama ma tc'ëe?” témé. Xu xqà a máá: “X'oo sam kg'anoa,” témé.

⁶⁷ Xu nxãaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'ëea xu x'ábú Me a máá:

⁶⁸ “Porofita naka birí xae e, Krete Tseè! Dìina xg'ám Tsia sa?” témé.

Petere ba ko Jeso ba xqase

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Me kò Petere ba tchàa koe ntcōóa-ntcōe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qāà di sa hàà cgae me a máá: “Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hãa,” témé.

⁷⁰ Igabam kò wèéa ne cookg'ai koe xōase a máá: “Eë si ko nxàes gúùs sar c'úùa,” témé.

⁷¹ Si kò èem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síi, ka c'èes qāà sa gaa koe bóò me, a gaa koe hãa ne khóè ne bìrí a máá: “Ncēm khóè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hãa,” témé.

⁷² Me kò gaicara gaisés cgoa xōase, a máá: “Eēm khóè bar c'úùa!” témé.

⁷³ X'aè-coam qāá q'oo koe ne ko èe kò téé-tèe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: “Tseeguan kaga tsi Gam ka c'èe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama,” témé.

⁷⁴ Me kò nxāaska tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khóèm èe bar c'úùa hãa!” témé.

Me kò kúúga ghòrò ba kg'ae.

⁷⁵ Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uiian tc'èe-tc'èese ncēm kòò máá: “Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xōase Te,” témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síi thōòkase kg'ae.

27

Jeso ba ko Pilatom koe úúè

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Eë i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèè xu hëé naka kaia xu khóè ne di xu hëéthëé xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'ōo sa.

² Qáé Me xu kò a tc'āà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcāà Me.

Jutasem dis x'oo sa

(Tsee 1:18-19)

³ Eēm ko Jutasem ncēe kò Jeso ba x'ámágu ba ko bóò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááè sa kam kò tc'èea kabi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hëé naka khóè ne di xu kaia xu koe hëéthëé kabi,

⁴ a máá: “Chìbi ner kúrúa, khóèm káà chìbim di c'áòà ner ntcāágu khama,” témé. Xu xōa me a máá: “Kháé sa ko nxāa sa sixae koe dùú sa méé? Tsáá tsi gha nxāan bóòà mááse ka,” témé.

⁵ Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síi qáé a tceese.

⁶ Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sáà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááè tama, ncēe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcāàè sa, khóèm tcúú di mari i khama,” témé.

⁷ Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tãá za guua ne khóè ne kg'ónò ka.

⁸ Gaa domkam kò gaam xhàrà ba “C'áòan dim xhàrà ba” ta ma tcièè, ncēs noosega.

⁹ Nxāaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè ncēm kòò máá: “Gaa 30 marian selefera di ne kò séè, ncēe Iseraele di ne khóè ne kò x'ámá cgoa mea a,

¹⁰ a ne a 'Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba' x'ámá, èem kò ma X'aigam Nqari ba ma x'áèa hãa khamaga ma,” téméa sa.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Jeso ba kò nqōóm dim kaim cookg'ai koe hàà téé, me tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé Tsi?” témé. Me Jeso ba xōa a máá: “Eë tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

¹² Igaba ãem ko kaia xu peresiti xu ka hãe naka *khòe ne di xu* kaia xu hãéthhãe ka chibi-chibi, kam kò táá xõa.

¹³ Me nxãaska Pilato ba tãe Me a máá: “Ncãeta noo zi kg'ui zi chibi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?” témé.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúia zi ga táá xõa, me Pilato* kaisase are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááe

(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Cau me e kò ii nqõóm dim kiam koe, Paseka di x'aèan ka khòe ne kò nxará tcg'òoa mááse hãam khòem qáèèa kò hãa ba kgoara sa.

¹⁶ Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chibi-kg'ao ba úúa, [Jeso] Barabase ta kò ma tciiè ba.

¹⁷ Nxãaska ãe ne ko khòe ne xg'ae kam kò Pilato birí ne a máá: “Dí ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ãe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncãe Krete ta ko ma tciiè baa?” témé.

¹⁸ *Tc'ãa-cookg'ai* xua kò chikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hãa sam kò q'ana hãa khama.

¹⁹ Eãem qanega ntcõó-q'oos xgàrakuan dis koe hãa kas kò gam dis khòe sa kg'uian gam koe tséèa úú a máá: “Tcg'òó tshàua tsi ãem khòem tchànóm koe, ntcúúm ncãem kar ncãa kaisase tshúús sòokuri sa gam ka sòokuri, a ncãa táá qãèse x'óm† ke,” témé.

²⁰ Ka xu ko kaia xu peresiti xu hãe naka *khòe ne di xu* kaia xu hãéthhãe khòe ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse sa, naka nea Jeso ba cg'òo.

²¹ Me nqõóm dim kaia ba xõa ne a máá: “Khòe tsara ncãe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ãe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé.

²² Me Pilato ba birí ne a máá: “Kháè ra gha nta hãe Jesom ncãe Krete ta ko ma tciièm ka?” témé. Ne wèé ne máá: “Xgàuè méém!” témé.

²³ Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúús cg'ãè sa ba kúrúa hãa?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàuè méém!” témé.

²⁴ Eãem ko Pilato bóò, cúí gúú kúrúm gha ga káa a sa, si ko tshúú sa tãe, kam ko tshàan sèè a khòe ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: “Ncãem khòem di c'áòan koer chibi úú tama, ke tu gatu kúrú naka bóòa mááse,” témé.

²⁵ Ne wèé ne khòe ne xõa a máá: “Gam di c'áòan ta gha sita hãa, sita di cóán cgoa!” témé.

²⁶ Me nxãaska Barabase ba kgoara máá ne, a ãem ko Jeso ba xg'ámmèa xg'ara kam kò ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãa Me, sím gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncõi

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Nxãaska xu kò nqõóm dim tc'ãa-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba sèè a nqum koe úú, a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae.

²⁸ A xu a kò qgáia ba nxõo cgae Me, a ncòàm qgái ba hãakagu Me.

²⁹ A xu a dxàman cgoa kúrúèas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áo xòè di tshàua ba koe tc'áa ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qom, a ncõi Me, a máá: “Tsgámmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!” témé.

³⁰ A xu a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áa dim hì ba sèè a xg'ám tcúú Me.

³¹ Eã xu ko gatà ma ncõi Mea xg'ara ka xu kò qgái ba nxõo cgae Me, a Gam di qgáian hãakagu Me, a xu a nxãaska sèè a úú Me, sí xu gha xgàuè Me ka.

* **27:14: Pilato** - Gerika sa ko máá: “nqõóm dim kaia ba” témé. † **27:19: ntcúúm ncãem kar ...** Gerika sa ko máá: “ntcúúm ncãem kar ncãa sòokuris q'oo koe gam domka kái zi gúú zi ka xháèè,” témé.

*Jeso ba ko xgàuè**(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)*

³² Eẽ xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khòem Simone ta ko ma tciièm cgoa xg'ae, a xu a chùì Me xgàu sam gha dcěé ka.

³³ A xu a Gologota ta ko ma tciièm qgáim koe síí, ncěe sa ko máá: 'Tcúú-c'õás dim qgái ba,' témé.

³⁴ Gaa koe xu ko hàà ka xu kò Jeso ba tgabian cgoa xg'ae-xg'aeèa qgarìan máà, kg'áà am gha ka, igaba ãem ko xám m kam kò xguì i.

³⁵ Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáia ba q'aa-q'aaku.

³⁶ A xu a gaa koe ntcõó a kòre Me.

³⁷ A xu a tcúúa ba koe Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgāya sa tòó, ncěe kò máá: "NCĚEA JESO ME E, JUTA NE DIM X'AIGA BA," témé sa.

³⁸ A xu a nxāaska cáim ts'āà-kg'ao tsara Gaam cgoa xgàu, me c'ěe ba Gam dim kg'áòm x'òàm xòè za téé, me c'ěe ba dxàe xòèa ba za téé.

³⁹ Ne ãe kò ko gaa koe nqáé ne cg'āèse kg'ui cgoa Me, a nxāa-nxānan tcúú

⁴⁰ a ko máá: "Tsáá ncěe ga ko koma tempele ba kòbea q'aa, a nqoana cáman qāá q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne xgàus koe xōa naka kgoarase," témé.

⁴¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hěé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěé naka *khòè ne di xu* kaia xu hěéthěé xu ma ncõi Me, a ko máá:

⁴² "C'ěe nem kgoara hāa, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke méém ncěeska xgàus koe xōa, nxāaska ta gha Gam koe dtcòm ke.

⁴³ Nqarim koem kò tcoma hāa. Ncěè *Nqarim* kò ko tc'ěe Me ne méém ncěeska kgoara Me. 'Tíí ra Nqarim dir Cóa Ra a,' tam ko méé ke," ta xu méé.

⁴⁴ Tsara kò ãe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts'āà-kg'ao tsara thěé gataga ma còe Me.

*Jeso ba ko x'óó**(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)*

⁴⁵ Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu a wèém nqõóm koe ntcúú sa xóé a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé.

⁴⁶ Me kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaim dòm cgoa q'au a máá: "Eli, Eli, lama sabakatani?" témé. Ncěe sa ko máá: "Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùus domka Tsi aagu Tea?" témé.

⁴⁷ Ne ãe kò gaa koe téé-těe ne ka c'ěe ne kóm Me a máá: "Ncěem khòè ba ko Elija ba tcii," témé.

⁴⁸ Me kò gane ka c'ěe ba kúúga qgóé, a x'úrúan sèè, a síí gaa x'úrúan koe tsau tshàan ntcāà, a tc'áàm koe qhàea tòó, a hàà máà Me kg'áàm gha ka.

⁴⁹ Ne c'ěe ne máá: "Qāà, naka ta bóò Elija ba gha hàà kgoara Me sa," témé.

⁵⁰ Me kò Jeso ba gaicara kaim dòm cgoa q'au, a ba a còo di sa sònòa tcg'òó.

⁵¹ Ka bóò, còrè-nquum dim qgái ba kò cáim xòè tsara cgoa tòàra q'aase, tc'amaka guu a síí nqāaka téé, me kò nqõó ba cgùru, i nxōán q'aa,

⁵² zi tc'ám zi xgobekg'amse, i tc'ároan ncěe kò x'óóa‡ hāa ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'oan koe ghùè.

⁵³ Ne kò Jesom x'oan koe ghùèa qāá q'oo koe tc'ám zi koe tcg'oa, a ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcāà, a kái ne khòè ne koe x'áise.

⁵⁴ Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hěé naka gam cgoa kòo hāa a ko Jeso ba kòre xu nqõóm di cgùruan bóò naka ãe ko kúrúse zi hěéthěé e, ka xu kò q'áòs ka tcāàèa, a máá: "Tseegukagam kò ncěem khòè ba Nqarim dim Cóa Me e," témé.

‡ 27:52: x'óóa - Gerika sa ko máá: "x'òma hāa," témé.

⁵⁵ Gataga zi kò kái zi khóè zi ãe koe hàna, a nqúu ka téé a ko bóò. Ncãe kò Galilea koe guu a Jeso ba còò a hààraa zi, hàà zi gha hùì Me ka.

⁵⁶ Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xòòs Maria sa hãé, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xòò sa hãéthéé e.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Eë i ko dqòà kam kò qguùam khóèm Arimatea di ba hàà. Cg'òèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao me e.

⁵⁸ Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me Pilato x'áèan tcg'òò máàè mem gha di i.

⁵⁹ Me Josefa ba tc'áró ba sèè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcám Me.

⁶⁰ A ba a Gam dis tc'áms kabas koe tcãà Me, ncãe nxõám koem kò tshàoa sa. A ba a kiam nxõá ba tc'áms-kg'ám koe ghànèa úú, a qõò.

⁶¹ Sara kò Maria Magatalena sa hãé naka Marias c'ãe sa hãéthéé sara tc'ám sa q'óá-kg'amase ntcõóa-ntcõe.

Kòre-kg'ao xu tc'áms di xu

⁶² Xùrikom cáím ka, *Sabata dim cáím ko kg'ónòsea* máàèm cáím qãá q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hãé naka Farasai xu hãéthéé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae,

⁶³ a xu a máá: “Kaia tseè, ncãem kàa-kg'aom kò qanega kg'òèa hãa kam kò ko méé sa xae ko tc'ãe-tc'ãese, ncãem kòò máá: ‘Nqoana dim cáím kar gha x'ooan koe tãe,’ témé sa,

⁶⁴ ke x'áèan tcg'òò nakas tc'ám sa qarika kòrèè nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cáím ba tcãà, naka xu nxãasega Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áró ba ts'ãà guu, naka xua khóè ne bìrí naka máá: ‘X'ooan koem tãea,’ témé guu. Ncães tshúù-ntcõas kháóka ka di sa gha tc'ãà dis ka kaisase cg'ãè sa ii ke,” ta xu méé.

⁶⁵ Me Pilato xqà xu a máá: “Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qõò naka síí tc'ám sa kòrè ãe xao ma q'ana khama ma,” témé.

⁶⁶ Xu qõò, a síí tc'ám sa kòrè, a tc'ámà-tcèekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòò.

28

Jeso ba ko x'ooan koe tãe

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Sabata dim cáím qãá q'oo koe, tc'ãà dim cáím di ntcùúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hãé naka c'ães Maria sa hãéthéé sara qõò a síí ko tc'ám sa bóò.

² Kas kò kúúga kias cgùrus nqõóm di sa kúúse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xõa khama, a *tc'áms koe* síí, a ba a síí nxõá sa ghànèa dìbì, a gaas koe q'ábà ntcõó.

³ Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di qgáían tsõàn khama ma *gõya-gõyase* q'úú u.

⁴ Xu kò kòre-kg'ao xu káíse q'áò me, a cgùru, a xu a x'óóa khóèan khama ma xgàruku.

⁵ Igabam kò moengele ba khóè sara bìrí a máá: “Táá sao q'áò guu, Jesom ncãe kò xgàuèa hãa ba sao ko qaa sar q'ana ke.

⁶ Ncãe koem káà Me e, ghùìèam hãa, ãem kò mééa khama. Ke sao hàà naka xòòèam kò hãa qgáían bóò.

⁷ Naka saoa ncãeska qháése qõò naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí, x'ooan koem ghùìèa hãa sa, a ncãeska gaxao ka tc'ãà a ko Galilea koe qõò.

Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bòò, táá sao c'urù guu bìrí saoar hãa sa," tam méé.

⁸ Sara kò q'áòan hěé naka kaisa qãè-tcaoan hěéthěé cgoa tc'ám̄s koe guu a qháése tcg'oa, a qàrò a síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí.

⁹ Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: "Tsgám̄ saoò!" témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgóó, a sara a dqom̄ Me.

¹⁰ Me nxãaska Jeso ba máá: "Táá q'áò guu, qõò naka síí Tíí qõe ga xu bìrí naka xu Galilea koe qõò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke," témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàà sa

¹¹ Eě sara khóè sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'ěea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wèè zi gúù zi ěe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe xàà.

¹² Xu kò kaia xu peresiti xu *khóè ne di xu* kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áìku, a xu a ncõo-kg'ao xu kái marian máà,

¹³ a bìrí xu a máá: " 'Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncãa ntcùú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, ěe xae ncãa x'óm̄a hãa ka,' ta méé xao méé.

¹⁴ Ncěes xààs kò ko tc'ãà-cookg'aim ka kóm̄e ne xae gha bìrí tchàno-tchano me, a xae a gha qóm̄an koe tcg'òò xao o ke," ta xu méé.

¹⁵ Xu ncõo-kg'ao xu marian sèè a xu a ěe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncěes tchòà sa Juta ne koe tsai-tsaiè, ncěes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁶ Xu 11 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Galilea koe síí, ěem kò Jeso ba bìrí xuam xàbim̄ koe.

¹⁷ Eě xu ko bóò Me ka xu kò dqom̄ Me, igaba xu kò c'ěe-kg'áía xu káise tc'ěe-tc'ěese.

¹⁸ Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: "Wèè qaria ner nqarikg'ai koe hěé naka nqõóm̄kg'ai koe hěéthěé máàèa hãa,

¹⁹ ke xao qõò naka síí *nqõóm̄ di zi* qhàò zi wèè zi kúrú, naka zi Tiri xгаа-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xòò ba hěé, naka Cóa ba hěé, naka Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hěéthěé xu di cg'òèan cgoa tcguù-tcguu ne,

²⁰ naka xгаа-xгаа ne naka ne wèè zi gúù zi ěer x'áè xaoa hãa zi qgóóa qari. Q'ãa méé xao: Tíí ra gha wèè cáman ka gaxao cgoa hãa, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chõò-q'oo tcãa sa ke," tam méé.

MAREKO Marekom ka góàèa qǎè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qǎè tchõà ne ko ncëe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncëe ko máá: “Jeso Krestem di qǎè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao ne góá máàèa hãa.

Ncëes tcgãya sa Marekom ka góàèa hãa, igabas ko Peterem nxàea hãa kg'uian ka kg'ui. (Ncëe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgãyas koe zi ko gúù zi qháése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hëé naka “gaa x'aè kaga” di ba hëé naka “qháése” di ba hëéthëé xu ko ncëes tcgãyas koe kái q'oro tséékaguè.

Gataga ta ko bóò, Jeso ba qarian úúa hãa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xгаа-xgaan koe hëé, naka Gam di qarian ncëem dxãwa tc'ëean koe úúa hãa koe hëé, naka khòèa nem ko ma gaan di chìbian qgóóa máás koe hëéthëé x'áise.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kg'aise “Khòèm dim Cóa ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncëe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khòè Me e, témé ba. Hààraa baa, nxãasegam gha hàà Gam di kg'òèan khòè ne tcg'òóa máá, a gane di chìbian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tsééan koe tcãà tcgáía hãa, Gam di kg'uian hëé naka Gam di xгаа-xgaan ka hëéthëé tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qǎà (8:34-37; 10:45)

- kúúga, gaa x'aè kaga, qháése

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba Galilea koe (1-9)

- Jeso ba Jutea koe (10)

- Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

- Jesom di xgàrasean hëé naka Gam dis x'oo sa hëé naka Gam dis x'ooan koe tõe sa hëéthëé e (14-16)

Jeso ba Galilea koe (1-9)

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xгаа-xгаа ne

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Jeso Krestem di qǎè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba.

² Ncëe i ma porofitim Isaiam dis Tcgãyas koe ma góásea hãa khama, a ko máá:

“Bóò, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncëe gha síi Tsarim dàò ba kg'ónòa máá Tsi ba.

³ Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá:

‘X'aigam Nqari ba tu dàò ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’

témém dòm ba.”

⁴ Me ko nxãaska Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khòè ne tcguù-tcguu, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxãasegam ne gha gane di chìbian qgóóa máàè ka.

⁵ Me kò wèém nqǎóm Jutea di ba hěé, naka wèé ne khóè ne Jerusalema di ne hěéthěé sí cgae me, a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

⁶ Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáían hana, a khòò dim bàne ba kháóa ba koe qáéa, a kòò tcòmàn hěé naka qǎáka di dènean hěéthěé tc'óó.

⁷ A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xгаа-xгаа a ko máá: “Tíí qǎá q'oo koem ko Gaam ěe tíí ka qari ba hàà, ncĕe qarian ka nqáé tea hãa ba, ncĕe qámse a nxàòo tcaia ba kgoara gar tc'ãò tama ba.

⁸ Tshàan cgoar tcguù-tcguu tua hãa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ĕem cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

Jesom dis tcguù-tcguuku sa hěé naka kúrúá bóòè sa hěéthěé e
(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Eĕ xu cárn xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè.

¹⁰ Eĕm ko Jeso ba tshàan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bóò i xgob-ekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba tcíbís khama ii a ko xǎa cgae Me.

¹¹ Me kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi ncàma Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qǎè-tcao,” témé.

¹² Tc'ĕe ba kò kúúga sèè a qǎáka úú Me.

¹³ Me kò 40 cáman qǎáka hãa, a ko satanam ka kúrúá bóòè. A ba a kò gataga qǎáka di kg'oo-coan cgoa hãa, i kò moengelean hàà hùì Me.

Jeso ba ko Gam dis tséé sa tshoa-tshoa
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Eĕm ko Johane ba qáé-nquus koe tcǎàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síí, a Nqarim di qǎè tchǎn síí xгаа-xгаа,

¹⁵ a máá: “X'aè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cúu u, ke tu gatu di chìbian koe tcoóse naka qǎè tchǎn koe dtcòm,” témé.

Jeso ba ko 4 xu x'àu qgóó-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Eĕm kòò Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe nqáé, kam ko Simone ba hěé naka Simonem ka qǎesem Anterea ba hěéthěé tsara bóò, tsara ko c'uisí sa tshàan q'oo koe xaoa tcǎà; x'àu qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama.

¹⁷ Me Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khóè ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé.

¹⁸ Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

¹⁹ Eĕm ko cg'árése còoka qǎò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěé naka qǎesem Johane ba hěéthěé tsara bóò, tsara dxòrom q'oo koe hãa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò.

²⁰ Me kò kúúga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xǎòm Sebetem ba hěé naka gam koe ko tséé xu khóè xu hěéthěé dxòrom q'oo koe qaù, a xùri Me.

Jeso ba ko dxǎwa tc'ĕean xhàigu
(Lk 4:31-37)

²¹ Xu kò Kaperenaume koe síí. Me kò kúúga Sabata dim cárn ka Jeso ba còrè-nquum koe tcǎà, a xгаа-xгаа.

²² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa. Qarian úúam khóèm khamam kòò ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

²³ Gaam x'aèm ěem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ĕem khóè ba hãa, cg'ǎè tc'ĕean kò úúba, me kò q'au a máá:

24 “Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ëe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díí Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

25 Igabam kò Jeso ba cg'ãè tc'ëean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé.

26 I kò cg'ãè tc'ëean khòè ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

27 Ne kò wèè ne khòè ne area hãa, a ne a kò tèèku a máá: “Dùútsa gúú saa ncëe sa? Kabas xгаа-xгаа saa - qarian úúa hãasem ko cg'ãè tc'ëean ga dqàè i komsana Me ka!” témé.

28 I kò kúúga nxàea ba wèém xg'aekum Galilea dim koe qháésega tsai-tsaise.

Jeso ba ko kái khóèan kg'òèkagu

(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

29 Eëm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'áé koe síí tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa.

30 Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìis ka qgóòèa, xu kò Jeso ba gaa x'aè kaga gas ka bìrí.

31 Me kò hàà, a hàà tshàua sa koe séè a ghùì si. Si tcìi sa guu si, si tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

32 Eëm dqòam ka, cáms ko tcãà ka ne kò wèè khóèan tsàako Gam koe óá, dxãwa tc'ëean úúa hãan ga hëéthéè e.

33 Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khòè ne nquu-kg'ám koe xg'aea hãa.

34 Me kò *Jeso ba* kái ne èe ko tãáka zi tcìi zi tsàara hãa ne kg'òèkagu, a kò gataga kái dxãwa tc'ëean xhàia tcg'òó cgae ne, a kò táá dxãwa tc'ëean kgoara máá i kg'ui, q'ãa Mea i kò hãa khama.

Jeso ba ko Galilea koe xгаа-xгаа

(Lk 4:42-44)

35 Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tée a c'ëem qgáim nqooa hãam koe qòò, a ba a síí gaa koe còrè.

36 Xu kò Simone ba hëé naka gam cgoa kò hãa xu khòè xu hëéthéè xùri Me.

37 A xu a èe xu ko hòò Me ka bìrí Me a máá: “Wèém khòè ba ko qaa Tsi,” témé.

38 Me bìrí xu a máá: “Hààn xae cúúse hãa xu x'áé-coa xu koe qòò, nakar gha nxãasega gaa koe thëé síí xгаа-xгаа; gaan domkagar hààraa hãa ke,” témé.

39 Me kò wèém Galileam koe qòòa te, a gane di xu còrè-nquu xu koe Nqarim di kg'uiian xгаа-xгаа, a dxãwa tc'ëean xhàiaagu.

Jeso ba ko lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba kg'òèkagu

(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

40 Me kò lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: “Tc'ëe Tsi kòò ne, Tsi ga kúru ter q'ano,” témé.

41 Me kò Jeso ba thòò-xama máá me, a tchoanà tshàu a qgóó me, a bìrí me a máá: “Gatàr ko ma tc'ëe, ke q'ano,” témé.

42 Kas kò tcìis lepero di sa kúúga kaà cgae me, me q'ano.

43 Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a tcg'òó mem qòò,

44 a bìrí me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòè ga c'ëe gúú ga bìrí guu! Igaba méé tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí dàò-a-mááku zi tcg'òó, ncëem kò Moshe x'áèa hãa zi, x'áís iise khòè ne koe,” témé.

45 Igabam kò gaam khòè ba tcg'oa a qòòa te a ba a tshoa-tshoa a wèè za ga nxàe e. Me kò gaas gúús domka Jeso ba tààè, x'áéan q'oo koem gha kgoarasea hãase qòòa tean ka, igabagam ko nqoo-nqoosa zi qgáì zi koe hãa. Ne kòò khòè ne qanega wèè za guu a hàà cgae Me.

2

Jeso ba ko nq̄ara hãam khòè ba kg'õ̀èkagu
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Cg'orò xu cáim xu q̄áá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaperenaume koe síí, ne kò khòè ne x'áé koem hàna hãa sa kóm.

² Ka ne kò kái ne khòè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm ga káà a, nquu-kg'ám koe ga igaba, Me kò *Nqarim dim* kg'ui ba xгаа-xгаа ne.

³ Ka xu kò 4 xu khòè xu hàà, khòèm nq̄ara kò hãa ba ko qgóóa mááku a óágara xu.

⁴ Eẽ xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khòè ne di kái-q'ooan ka, ka xu kò nxãaska ãem kò Jeso ba hànam qgáim di tchànoan cgoa nquum tcōbe chùrù, a xu a ãem khòèm nq̄ara kò hãam kò xòòèam tcoà ba qám.

⁵ Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò nq̄ara hãam khòè ba bìrí a máá: “Tiri cóáè, chibia tsi tsi qgóó mááèa,” témé.

⁶ Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu gaa koe ntcṍa-ntcṍe, a ko tcáóa xu q'oo koe tc'èe a ko máá:

⁷ “Dùúska ba koáé ncẽem khòè ba ncẽeta mééa máá? *Nqari bam* ko cóè! Dìí ba ga khòèan chìbian gaan di qgóóa máá, *Nqarim cúí Me e ka?*” ta tc'èe.

⁸ Me kò Jeso ba qháése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'èea hãa sa bóò, a ba a tèe xu a máá: “Dùús domka xao ko ãe zi gùù zi tcáóa xao q'oo koe tc'èea máá?”

⁹ Ndaka nea thamkaà? Khòèm nq̄ara hãa ba bìrí a máá: ‘Chibia tsi tsi qgóó mááèa,’ témé, kana máá: ‘Tẽe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia q̄ò,’ témé saa?

¹⁰ Igabar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khòèm dim Cóá ba nq̄óokg'ai koe qarían úúa hãa sa, khòèa nem gha chìbian qgóóa máá di i,” témé. A ba a nq̄ara hãam khòè ba bìrí a máá:

¹¹ “Bìrí tsir ko a ko máá: tẽe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áéa tsi koe dìbi,” témé.

¹² Me *kúúga* qháése tẽe a ba a gam dim tcoà ba sèè, a wèé ne khòè ne cookg'ai koe tcg'oa, ne wèé ne khòè ne are, a ne a Nqari ba dqom̄ a máá: “Ncẽeta iis gúù sa ta qanega bóò ta ga hãa,” témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Me Jeso ba gaicara tshàam qàe koe síí, ne kò kái ne khòè ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа ne.

¹⁴ Eẽm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom dim cóá ba, me marían ko sèèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcṍa-ntcṍe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tẽe a xùri Me.

¹⁵ Eẽm Jeso ba hãa a ko Lefim dim nquum koe tc'ṍo, ka i kò kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chibi-kg'aoan hẽéthhẽe tc'ṍo cgoa Me, Gabá hẽé naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽéthhẽe cgoa; kái ne khòè nea kòò xùri Me khama.

¹⁶ Eẽ xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hẽé naka chibi-kg'aoan hẽéthhẽe cgoa ko tc'ṍo, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tèe a máá: “Dùús domka ba ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chibi-kg'aoan hẽéthhẽe cgoa tc'ṍo máá?” témé.

¹⁷ Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóm kam kò máá: “Eẽ tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba ãe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ka,” témé.

Jeso ba ko tc'ṍoan carasean ka tèè
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěé naka Farasai xu di xu hěéthěé tc'õoan carase. Ne kò c'ěe ne khóè ne Jeso ba sí cgae a tề Me a máá: “Dùús domka xu ko Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé tc'õoan carasea máá, igaba xu Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'õoan carase tama?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xọa ne a máá: “Sée-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc'õoan carase? Eẽm sée-kg'aom ko qanega gane cgoa hãa x'aè ka ne cuiskaga tc'õoan carasea hãa tite.

²⁰ Igabam gha x'aè ba hàà, ěem gha ko sée-kg'ao ba gane koe séea tcg'òòè ba; gaam cáń ka ne gha nxãaska tc'õoan carase.

²¹ “Cúí khóè ga káà a, k̄abam qgáí ba gha ncíim cgoa nq̄aba a; gatà i kòo hěé nem gha k̄abam qgáí ba ncíim koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càùse.

²² Gataga i khóèan káà a, k̄aba gōéan gha ncìi zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncěè gatà i kòo hěé ne i gha gōéan dtcòbè zi tòà, i gha gōéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba méé i k̄aba gōéan k̄aba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè,” tam méé.

Sabata dim cáń dis tề sa
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ C'ẽem cáń Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhárà xu xg'aeku koe qđò, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúúan tcuù.

²⁴ Xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Bóò, dùúska xu ko Sabata dim cáń ka x'áèan koe kgoara mááè tama sa kúrúa máá?” témé.

²⁵ Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxárà ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrús ka? Eẽ xu kò gabá hěé naka gam ka c'ěea xu hěéthěé xàbà hãa a kòo c'ěe gúúan tcào ka xu kò kúrú sa.

²⁶ Nqarim dim nquum koem kò ma tcãa sa, Abitarem kò kaiam peresiti ba ii x'aè ka, a ba a gam ka c'ěea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncěe peresiti xu ka cúí ko tc'õóè e, ncěe gabá hěé naka ěe hãa cgoa mea xu hěéthěé kò tc'õóan gaan di kgoara mááè tama a,” témé.

²⁷ A bìrí xu a máá: “Sabata dim cáń ba khóèan kúrúa máàèa, i khóèan Sabata dim cáń ba kúrú máàèa tama.

²⁸ Khamam Khóèm dim Cóa ba Sabata dim cáń koe ga igaba X'aiga Me e,” témé.

3

Khóèm nq̄ara tshàua ba
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Me kò gaicara còrè-nquum koe síi tcãa. Me kò nq̄ara tshàua hãam khóè ba gaa koe hãa.

² Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bóò Sabata dim cáń kam gha gaam khóèm ěe nq̄ara tshàua hãa ba q̄èkagu sa, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka.

³ Me kò ěe nq̄ara tshàua hãam khóè ba bìrí a máá: “Tề naka tsia síi khóè ne cookg'ai koe tée,” témé.

⁴ Me kò bìrí xu a máá: “Sabata dim cáń ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: q̄èan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khóè ba kg'òèkagu saa kana cg'õo me saa?” témé. Igaba xu kò kg'ama nqoo.

⁵ Me kò xgòàse bóò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka thòò-tcaoa hãase khóè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me kò khóè ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba k̄abise a q̄è.

⁶ Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a x'aigam Herotem di xu tsée-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áiku, nta xu gha ma Jeso ba cg'õo sa.

Jeso ba ko tshàam qàe koe kái ne khòè ne kg'òèkagu

⁷⁻⁸ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa tshàam koe sí, ne kò kái ne khòè ne Galilea koe guu a xùri Me. Eẽ ne ko wèé zi ãem kò kùrú zi kóm, ka ne ko kái ne khòè ne Jutea koe hěé, naka Jerusalema koe hěé, naka Itumea koe hěé, naka Jorotane ka ncií za hěé, naka Ture koe hěé naka Sitone koe hěéthěé guu a hàà cgae Me.

⁹ Me Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu bìrì xu dxòro ba kg'ónòndà máá Me, khòè ne dis xg'aes domka, táá ne gha nxãasega qãea cg'õo Me ka.

¹⁰ Kái ne khòè nem kò kg'òèkagua hãa, khama ne kòo ãe kò tcìia hãa ne dqùria sí, sí ne gha qgóó Me ka.

¹¹ Eẽ ne kòo cg'ãè tc'ëean ka tcãà cgaeèa ne bóò Me ne ne ko cg'áé a q'au a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé.

¹² Me kaisase dxãwa tc'ëean dqàè, táá i gha c'ëe ne bìrì dìim ii sa ka.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгааase-kg'ao xu nxará tcg'òó

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Me Jeso ba xàbì ba q'ábà qaò, a ba a Gam ko tc'ëe xu tcii, xu Gam koe hàà.

¹⁴ Me 12 xu nxará tcg'òó a x'áé úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tséèe a Nqarim di kg'uian qõòkagu,

¹⁵ a dxãwa tc'ëean xu gha xhàiaгу di qarian máàè.

¹⁶ Ncëe xua kò: Simonem ncëem kò Petere ta ma tcii ba hěé,

¹⁷ Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěé, naka Jakobom ka qõesem Johane ba hěé (ncëem kò Boaneregese dis cg'òè sa máá tsara; ncëes cg'òè sa kòo máá: “Túú tebean di tsara cóá tsara a,” témé),

¹⁸ Anterea ba hěé, naka Filipi ba hěé, naka Baretolomaio ba hěé, naka Mataio ba hěé, naka Tomase ba hěé, naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hěé, naka Tadaio ba hěé, naka Simonem (ncëe kò tòókuan x'ãà máá ba) hěé,

¹⁹ naka Jutase Isekariotem (ncëe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) hěéthěé xu u.

Jeso ba ko Belesebulem ka xгаа-xгаа

(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Me nxãaska Jeso ba dibi a sí nquum q'oo koe tcãà. Ne gaicara kái ne khòè ne xg'ae, xu Gabá hěé naka Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hěéthěé péréan tc'òó ka tààè.

²¹ Eẽ ne ko Gam x'áé di ne ncëe sa kóm, ka ne ko sí tceea tcg'òó Me, tc'ëea ba nxana hãa, ta ne kò tc'ëea hãa khama.

²² Xu kò x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu Jerusalema koe kò guua hãa xu hàà máá: “Belesebulem kam hãa cgaeèa, a ko dxãwa tc'ëean dim x'aigam cgoa dxãwa tc'ëean xhàiaгу,” témé.

²³ Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá: “Ntama ba ga ma satana ba c'ëem satana ba xhàiaгу?”

²⁴ X'aian kò q'aa-q'aasea hãa ne i cuiskaga ãe x'aian hãa tite.

²⁵ X'áém kò gataga q'aara hãa nem cuiskaga ãem x'áé ba hãa tite.

²⁶ A ncëe satanam kò cúia ntcoeku cgoase a q'aara hãa nem cuiskaga téea hãa tite, igabam ko chõò-q'oos koe sí.

²⁷ Igabam c'ëem khòè ba cuiskaga qarim khòèm dim nquum koe tcãà, naka gam di zi gúù zi ts'ãà hãa tite, kg'aia méém ãem khòèm qari ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúigam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi gúù zi ts'ãà.

²⁸ Tseegukar ko bìrì tu u: Khòè ne gha wèé chìbia ne koe hěé naka wèé cg'ãè kg'uian kg'ám q'ooa ne koe ko tcg'oa koe hěéthěé qgóóa máàè.

* **3:14:** x'áé úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

²⁹ Igaba ãe ko Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãese kg'ui nea chõo tamase qgõoa-máákuan hòo tite, igaba ne chõo tamase chibiga ne e," tam méé.

³⁰ "Cg'ãe tc'ẽea nem úúa," ta ne mééa domkam Jeso ba ncẽeta mééa.

Jesom di ne qhàò ne

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Jesom ka xõo sa hẽe naka qõese ga xu hẽéthẽea kò hàà, a hàà tchàa koe téé, a c'ẽem khòe ba tséé, me síí Jeso ba tcii.

³² Ne kò kái ne khòe ne ntcõoa nxama-nxama Mea hãa khama ne máá: "Bóò, saò sa hẽe naka Tsáá qõe ga xu hẽéthẽea tchàa za tẽe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa," témé.

³³ Me xõa ne a máá: "Tiris xõo sa dìi saa, xu Tíí qõe ga xu dìi ga xua?" témé.

³⁴ Me ãe kò ntcõoa nxama-nxama Mea ne ntcáa, a ba a máá: "Ncẽea Tiris xõos ga si i, a Tíí qõe ga xu u.

³⁵ Wèem khòem ãe ko Tirim Nqarim nqarikg'ai koe hànám ko tc'ẽe sa kúru ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xõos ga si i," tam méé.

4

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Me gaicara tshoa-tshoa a tshàam qàe koe xгаа-xгаа. Si kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hãa, Me dxòrom q'oo koe tcàa a tshàam qàe koe síí ntcõó, si kò wèes xg'ae sa tshàam-kg'ám koe gómankg'ai koe téé-tẽe.

² Me kái zi gúu zi xгаа-xгаа ne sere-sere zi cgoa, a ba a Gam di xгаа-xgaan koe máá:

³ "Komsana méé tu. Xhàrà-kg'ao ba kò qõo a síí xhàrà.

⁴ Eẽm ko xhàrà ka i kò c'ẽe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'õó o.

⁵ I c'ẽe cgùrian nxõá-kg'ai di qgálan koe tcheè, ncẽe kái góman kò kàa a koe. I kò kúuga qháese tsom, góma ne kò kaisa tama khama.

⁶ Eẽs ko cáam sa qàò ka i ko gaa tsoman dào, a i a kò tõe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ẽe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táa tc'õoan kúru.

⁸ I c'ẽe cgùrian qãe góman koe tcheè, a i a tc'õoan kúru, ãe i ko qhúí a ko kai ka i c'ẽean 30 khama noo, i c'ẽean 60 khama noo, i c'ẽean 100 khama noo tc'õoan kúru.

⁹ Me Jeso ba máá: "Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm," témé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Eẽm cúia hãa ka xu kò 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽe naka c'ẽe ne ãe kò gaa koe hãa ne hẽéthẽe sere-sere zi ka tẽe Me.

¹¹ Me kò bìrí ne a máá: "Gatua máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ãe tchàa za hãa ne koe i ko wèe gúuan ga sere-sere zi cgoa nxará xg'aeè.

¹² Nxãasega

'ne gha wèe x'aèan kaga bóo

igaba ne bóò q'ãa tite ka.

A ne a gha wèe x'aèan kaga kóm

igaba ne kóma q'ãa tite,

Nqarim koe ne ko kabise

a qgõoa máàè ne cúí ga a gha ii.' "

13 Me bìrí ne a máá: “Ncēes sere-sere sa tu gáé kóma q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ēe zi sere-sere zi ntama kóma q'ãa?”

14 Xhárà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhárà.

15 C'ēe ne khòè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncēe kg'uim xháràèa koe. Eē ne ko kóm me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ēe gane koe xháràèa hãa ba séèa tcg'òó.

16 Ne c'ēe ne khòè ne nxõán hàna qgài koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncēe kg'ui ba ne ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e,

17 igaba ne káà tobe ne e khama ne ko xòm x'aè séè a hãa, a ne a ēe i ko kg'uim domka xháa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháésega cg'áé.

18 “C'ēe ne khòè nea ēe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ēe kg'ui ba kóma ne ne e,

19 igaba kg'òès di zi xháé zi hēé, naka qguù sa ncàman hēé, naka c'ēe zi gúù zi ncóóan hēéthēéa kò tcãà cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áróan kúrú.

20 “C'ēea ne qãè góman koe kò xháràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóm a ne a ko dtcòma mááse me, a ne a ko tc'áróan kúrú, i c'ēean 30, i c'ēean 60, i c'ēean 100 ne ne e.”

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa
(Lk 8:16-18)*

21 Me bìrí ne a máá: “Díina ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa gãbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dòm q'oo koe tòó? Tseeguan kagas gha téé-q'ooa sa koe tòòè!

22 Wèés gúùs ēe chómsea hãa sa gha x'áíse, si gha ēe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-kg'aiè khama.

23 Khòèm ēe tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

24 Me bìrí ne a máá: “Qãèse tu komsana! Eē tsi tcg'òóa hãas tc'ãò-tc'ão sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càua máàè si.

25 Wèém khòèm ēe úúa hãa ba gha káían máàè. Me gha ēe gúù úú tama ba, ēem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaeè khama,” tam méé.

Tsòmkom cgùrim dis sere-sere sa

26 A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncēeta ii: ‘Khòèm góman koe cgùri ba xhárà hãam khama i ii,

27 ncēe ko ntcùú ka x'óm a ko koaba ka tēe, me cgùri ba ko cúíga kai, gam c'úúa hãase.

28 Góm ba kò cúíga kg'ama tc'òoan kúrú: kg'aíam ko tsòm a qhúí, a ba a kai, a x'òàn kúrú, i x'òàn tc'áróan kúrú.

29 Eē i ko tc'òoan x'áé kaga i ko tcuùè, tcuù di x'aè ne hààraa khama,” tam méé.

*Mosetara dis hìis di cgùrian dis sere-sere sa
(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)*

30 A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxárá xg'aeè, kana dùútsa sere-seres cgoa ia gha nxárá xg'aeè?”

31 Mosetara dis hìis dim cgùrim khama i ii. Ncēè cgùrian kò ko góman koe xháràè nem wèè cgùrian nqòómkg'ai di kaga cg'áré me e.

32 Igaba ēem kò xháràè nem ko tsòm, a kaias hìis xhárà di sa kúrú, a kaia nxãan kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di sóman koe nquuan kúrú,” tam méé.

33 Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséékagu, a kg'ui ba bìrí ne tc'ãò-tc'ãos ēe gane ko kóma q'ãas cgoa.

³⁴Táám kò cúí gúù ga gane cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase, igabam ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoam kò cúía hãa ka wèés gúù sa qãèse bìrí xu.

Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵Me gaam cámi ãem ñim ñqòam ka bìrí xu a máá: “Hàà naka xae c'ẽem xòem tshàam ñim za tchoaba,” témé.

³⁶Xu kò khòè ne gaa koe qaù, a xu a ãem kò hãam dxòrom q'oo koe tcãà, zi kò gataga thée c'ẽe zi dxòro zi gaa koe hàna.

³⁷Me kò kaim tc'ãá ba tãe, i tshàam di qhonèan qùbise a dxòrom q'oo koe tcãà, me dxòro ba cg'oè ka hãe.

³⁸Igabam kò Jeso ba dxòrom kháo koe hàna, a tcgábí ba dcãa a x'ómà xõe. Xu ghùí Me, a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tsee, tomè xae ko igaba i gáé Tsáá koe gúù méé tama?” témé.

³⁹Me tãe a ba a tc'ãá ba ñqàè a tshàa ba bìrí a máá: “Ñqoo naka kgàe!” témé. Me tc'ãá ba téé, si kò kaisas ñqoo sa xóé.

⁴⁰Me tãe xu a máá: “Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòmàn xao gáé úú tama?” témé.

⁴¹Xu kaisase q'áò, a xu a tãèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncãe ba? Tc'ãán ga hãe naka tshàan ga hãéthãe ka ko komsanaè ba?” témé.

5

Jeso ba ko dxãwa tc'ãean úúam khòè ba qãèkagu

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹Xu tshàa-dxoom ka c'ẽe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne ñim ñqòóm xòè koe.

²Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'ãè tc'ãean kò úúa hãam khòem cgoa xg'ae, tc'ám zi xòè koe kò guua hãa ba.

³Tc'ám zi koe kò x'ãèa hãa ba, ncãe khòè ne kò qáéa ba ka tààèa hãa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba.

⁴Kái-kg'aisem kò ko tshàua ba koe hãe naka ñqàrèa ba koe hãéthãe qano cgoa qáéa ntcòè, igabam kò ko qhòm m, a ba a ñqàrè di qanoan khòà q'aa. Cúí khòè ga kò káa a ncèè me i ga di qarian kò úúa hãa a.

⁵Ntcùú ba hãe naka koaba ba hãéthãem kò ko tc'ám zi hãe naka xàbì xu koe hãéthãe q'aua te, a ko ñxòán cgoa thòò-thòose.

⁶Eẽm ko Jeso ba ñqúú ga ii a ko bóò, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qom,

⁷a kaisase q'au a máá: “Jesoè, kaisase tc'ámáka hànám Nqarim di Tsi Cóá Tsee, dùú sa Tsi ko tíí cgoa tc'ẽe? Nqarim cgoa ra ko gáise Tsi a ko máá, táá xgàra te guu,” témé.

⁸Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncãem khòem koe tcg'oa, tsáá cg'ãè tc'ẽe tseè!” témé.

⁹Me ñxãaska Jeso ba tãe me a máá: “Cg'òèa tsi ñíí?” témé. Me máá: “Cg'òèa te Milione e, kái xae e khama,” témé.

¹⁰Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ãem qgáim koe xhàigu xu ka.

¹¹Kái zi xgùu zia kò xàbim dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó.

¹²Ka i ko dxãwa tc'ãean Jeso ba dtcàrà a máá: “Xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcãà,” témé.

¹³Me cg'ãè tc'ãean kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcãà, i ãe xgùuan ncãe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xõa a síí tshàam koe tcãà a tomè.

¹⁴Eẽ kòò xgùuan kòre xu khòè xua kò bèe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hãe naka x'áé-coa xu koe hãéthãe xàa a. Ne kò khòè ne ãe kúrúsea hãa sa hàà bóò.

15 Eẽ ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ãe kò dxãwa tc'ëean úúa hãam khòe ba bòò, me gaa koe ntcõóa-ntcõe, a qgáian hana, i tc'ëea ba qãe e, ka ne kò q'áo.

16 Gane ãe kò ãe kúrúsea hãa sa bóò ne kò dxãwa tc'ëean kò úúam khòem koe hëe naka xgùuan koe hëéthëe kúrúsea hãa sa khòe ne bìrí.

17 Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

18 Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe tcãa kam kò ãe kò dxãwa tc'ëean ka tcãàèa hãam khòe ba Gam cgoam gha qõò sa dtcàrà Me.

19 Igabam kò Jeso ba táa kgoara máa me Gam cgoa qõò ne, a bìrí me a máa: “Dibi x'áea tsi koe, tsari ne khòe ne koe, naka tsia síí X'aigam nta noose kúrú máa tsia hãa sa hëe naka nta noosem thõò-xama máa tsia hãa sa hëéthëe ka bìrí ne,” témé.

20 Me kò khòe ba wèe xu x'áe-dxoo xu ãe kò Dekapolise koe hãa xu koe qõò te a Jesom gam koe kúrú hãa zi gùu zi kaisa zi ka tshoa-tshoa a khòe ne bìrí, ne wèe ne khòe ne are.

Jairom ka cóase sa hëe naka khòe Jesom dim qgái ba kò qgóó sa hëéthëe e (Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

21 Eẽm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàam ka ncíi za ka xòea ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khòe ne Gam koe xg'ae, Me kò tshàam dxùukg'ai koe téé-tëe.

22 Me kò c'ëem khòem, còrè-nquum di xu tc'ãa-cookg'ai xu ka c'ëe ba hàà, Jairo ta kò ko ma tcièe ba, a ba a ãem ko Jeso ba bóò ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áe.

23 A kaisase dtcàrà Me a máa: “Tiris cóas cg'aré sa x'oos qàe koe hãa, ke cgómna hàà naka Tsia tshàua Tsi tòò cgae si nakas gha nxãasega qãe naka kg'òe,” témé.

24 Me tãe a qõò cgoa me, ne kái ne khòe ne xùri Me, a ne a ncqurú Me.

25 Si kò thëe c'ëes khòes 12 kurian kò úúa hãa a ko xòm x'aèse nxoean hòò sa hãa,

26 ncëe kò kái kurian sèe a ko naakan koe tsoòse sa, a kò wèe gùuan ães úúa hãa ga tséekagu, qãèkaguses gha ka, igabagas kò táa qãe, i kò gaas di tcìian càùse.

27 Eẽs ko Jesom ka kóm, kas kò kái ne khòe ne xg'aeku koe guu a hàà Jesom kháó koe tcãa, a sa a ãem kò hanam qgáim di xgám-kg'aman qgóó.

28 Gas kas kò bìrise a máa: “Ncëe Gam dim qgái bar kòo qgóó ne cúigar gha qãe,” témé.

29 Si Gam dim qgái ba qgóó, i kò gaa x'aè kaga gas di tcìian kaà, si cgáe-q'ooa sa koe xám ncãas gas di tcìian koe tsoèe sa.

30 Me Jeso ba qarian ncãa tcg'oa cgae Me sa qháésega xama q'ãa. A ba a kabise khòe ne koe a máa: “Díi na ncãa qgáia Te qgóó?” témé.

31 Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xoa Me a máa: “Khòe ne ma xg'ae cgae Tsia hãa sa Tsi ko bóò, igaba Tsi ko tãe díin qgóó Tsia hãa sa!” témé.

32 Me Jeso ba ntcãa, díin ães gùu sa kúrú hãa sam gha bóò ka.

33 Si nxãaska khòe sa ãe kúrúse cgae sia hãa sa bóò q'ãa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cg'áe q'áòan cgoa, a wèe tseeguan bìrí Me.

34 Me bìrí si a máa: “Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò naka sia sari xháean koe tcg'oa,” témé.

35 Eẽm qanega hãa a ko khòe ne cgoa kg'ui, ka ne kò c'ëe ne *Jairom ncëe* kò còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'aim dim nquum koe kò guua hãa ne hàà, a ne a máa: “Tsáa xùu sa ncãa x'óó, ka tsia ko dùús domka xгаа-xгаа-kg'ao ba qanega xhõe-xhõea máa?” témé.

36 Igabam kò Jeso ba táa nqábé kg'uian ãe kòo kg'uiè e, a ba a còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'ai ba bìrí a máa: “Táa q'áo guu, kg'amaga méé tsi dtcòm,” témé.

37 A ba a kò táa c'ëe khòe ga kgoara máa i xùri Me, Petere ba hëe naka Jakobo ba hëe naka Johanem Jakobom ka qõese ba hëéthëe xu ka oose.

³⁸ Eẽ xu ko còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'aim dim nquum koe sí tcãa, kam ko Jeso ba bóò zi gùù zi qãè tama, ne ko khòè ne q'aua kg'aeku a ko xoò.

³⁹ Me tcãa a sí bìrí ne a máá: “Dùús domka zia gùù zi qãè tama, tu ko kg'aeku, a ko xoò? Cóá sa x'óó tama a x'òma hãa ka,” témé.

⁴⁰ Igaba ne kò kg'ãè Me. Me wèéa ne ga tcg'òó, a ba a cóás ka xòò ba hěé, naka xòò sa hěé naka ãe kò Gam cgoa hãa xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nqoana xu hěéthěé sée a cóás kò hãa koe tcãa cgoa ne.

⁴¹ Me tshàua sa koe qg'óó si, a bìrí si a máá: “Talita kumi!” témé. Ncēe sa ko máá: ‘Cóa seè, tēe tar ko sáa ka méé,’ témé.

⁴² Si gaa x'aè kaga cóá sa tēe a sa a qòòa te (12 kuri si i kò ii). Eēs ko ncēe sa kúrúse ka ne kò kaisase are.

⁴³ Me Jeso ba qarika q'ãa-q'ãa ne, táa ne gha cúí khòè ga ncēes gúùs ka q'ãakagu sa. A ba a bìrí ne a máá: “C'ēe gúù máa si nakas tc'òó,” témé.

6

Jeso ba ko Nasareta koe xguè

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Jeso ba kò ãem qg'ái ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe sí, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

² Me kò Sabata dim cáń ka tshoa-tshoa a còrè-nquum koe xгаа-xгаа. Ne kò kái ne ãe kò kóm Me ne kaisase are a máá: “Ncēem khòè ba wéé zi ncēe zi nda hòòà? Dùútsa tc'ēe saa ncēe Gam máàèa sa, ncēem ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa?”

³ Kháé ncēe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hěé, Josefa ba hěé, Jutase ba hěé, naka Simone ba hěéthěé xu ka káimkhoe ba. Gam ka qòesea zi gáé gatá cgoa ncēe koe hãa tama?” ta ne méé. A ne a bóòa xguè Me.

⁴ Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wéé za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hěé naka gam di x'áéan koe hěéthěé cúí oose,” témé.

⁵ A ba a kò gaa koe táa are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khòè ne tsàa ko ne koe cúíga tshàua ba tòó, a kg'òékagu ne.

⁶ Kaisasem kò area hãa, gane di dtcòman úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qòòa te a xгаа-xгаа.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó

(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Me kò Jeso ba 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia óá, a ba a tshoa-tshoa a cáń-cáń tsééa tcg'òó xu, a cg'ãè tc'ēean xhàiagu di qarian máa xu.

⁸ A ba a x'áè xu a máá: “Táa méé xao cúí gúù dàò q'oo di ga séèa mááse guu, igaba méé xao dqàbi hìim cúim gabá sée, naka táa péré kana dtcòbè ga sée guu, naka táa cúí mari ga qòè guu.

⁹ Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táa c'ēe qg'ái ga séèa mááse guu,” témé.

¹⁰ Gatagam kò thée bìrí xu a máá: “Eẽ xao ko tcãam x'áém koe xao kò qãèse hàakaguè, ne méé xao gaa koe x'ãè, naka xaoa nxãakg'aiga sí ãem qg'ái ba tcg'oara guu.

¹¹ A ncēè c'ēe qg'ái gaa kò qãèse hàakagu xao o tama, ne khòè ne komsana xao o tama, ne méé xao ãem qg'áim koe nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe, naka xaoa tcg'oaragu me, nxãasegas gha ãe sa ãe ne khòè ne koe x'ái sa ii ka,” témé.

¹² Xu tcg'oa a xu a sí Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа, khòè ne méé ne gane di chìbian koe tcóóse di ba.

¹³ A xu a kái dxãwa tc'ēean khòè ne koe xhàiagu, a kái ne khòè ne tsàako ne nxúian cgoa tcg'áu, a xu a qãèkagu ne.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)*

¹⁴ Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóm, cg'õèa ba kò q'ãsea hãa khama. C'ëe ne khòè nea kòo máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem tãea! Gaa domka i ko ncëe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

¹⁵ Igaba ne kò c'ëe ne máá: “Elija Me e,” témé, ne ko c'ëe ne máá: “Porofiti Me e, c'ëe xu porofiti xu ncüi x'aè di xu khamaga ma,” témé.

¹⁶ Igaba ãem ko Herote ncëe sa kóm kam kò máá: “Johanem, ncëer kò q'ãe tcúúa hãa ba, x'ooan koe tãea hãa,” témé.

¹⁷⁻¹⁸ Herote ba kò gam ka káíkhoem Filipim dis khòès Herotiase sa séèa hãa. Me kò Johane ba Herote ba biría hãa a máá: “X'áèan koe tsi kgoara máàè tama, tsáá kíim dis khòè sa tsi ga kò séèa hãa sa,” témé. Khamam kò Herote ba c'ëe khòèan tsééa úú, síi i gha Johane ba qgóó, a qáé, a qáé-nquus koe tcãà ka.

¹⁹ Herotiase sa kò Johane ba hòrea hãa, a kò cg'õo me kg'oana, igabagas kòo tààè.

²⁰ Herote ba kò Johane ba q'áòa hãa, a kò nqáó-nqao mea hãa, tchàno a tcom-tcomsam khòè me e sam kò q'ana hãa khama. Eëm kòo Johane ba kóm nem kò qãèse hãa tama, igabam kò komsana ba ncàma hãa.

²¹ Igabas kò qãèm x'aè ba hòò, me kò Herote ba ábà cáma ba ka gam di xu tc'ãà-cookg'ai xu kaia xu hëé, naka ncõo-kg'ao xu di xu kaia xu hëé, naka Galilea koe kò tc'ãà-cookg'aia xu khòè xu hëéthëé kòè sa kúrúa máá.

²² Eës ko Herotiasas ka cóáse sa tcãà a ko Herote ba hëé naka kòès di xu cg'áè-khoe xu hëéthëé xu ko ntcãà máá kas ko Herote ba kaisase qãè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóá sa birí a máá: “Wèés gúús ãe si ga dtcàrà te sa dtcàrà te, máà si sir gha ke,” témé.

²³ A ba a gaises cgoa nqòòkagu si a máá: “Dùús wèés ãe si gha dtcàrà te sar gha máà si, tiri x'aian di xòèan c'ëea ga ii igaba,” témé.

²⁴ Si xòòs koe síi a máá: “Dùú sa ra gha dtcàrà?” témé. Si xòò sa máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa dtcàrà,” témé.

²⁵ Si kò x'aigam koe kúúga kabise a máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gàbas q'oo koes tòòèa hãase dtcàrà,” témé.

²⁶ Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisean ãem kò kúrúa hãa hëé naka cg'áè-khoe ne hëéthëé domkam kò gam dim kg'ui ba ntcoean tc'ëe tama.

²⁷ A ba a kò cg'õo-kg'ao ba qháése x'áèan cgoa tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa óága ka. Me kò qòò a síi Johanem dis tcúú sa q'ãe, qáé-nquus koe.

²⁸ A ba a gaas tcúú sa gàbas koe tòó a óá, a hàà gaas dxàe-coa sa máà si, si kò cóá sa séè a xòò sa máà si.

²⁹ Eë xu ko gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ãe sa kóm, ka xu kò hàà tc'áróa ba séè, a síi tc'áms koe kg'ónò o.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'õókagu
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

³⁰ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kabise, a hàà wèé zi gúú zi ãe xu kò kúrú zi hëé naka ãe xu xgaa-xgaa hãa zi ka hëéthëé birí Me.

³¹ Igaba i kòo nxãaska káí khòèan hààku a ko qòòku, xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hëéthëé táá tc'õó di x'aèan ga úú khamam kò birí xu a máá: “Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáim koe qòò naka xaea síi cúia hãa naka xao gha nxãasega sãa,” témé.

³² Xu dxòrom cgoa qòò a xu a cúíaga nqoo-nqoosam qgáim koe síi hãa.

³³ Ne káí ne khòè ne bóò xu, xu ko tcg'oa, ne dii ga xu u sa bóò a q'ãa. Ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a tshàam dxùukg'ai séè, a tc'ãà a nqàrèa ne ka gaa za qgóéa síi, a síi còoka hãa a qãà xu.

³⁴ Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa kam ko kaias xg'ae sa bóò, a ba a thõò-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxãaska tshoa-tshoa a kái zi gúu zi ka xgae-xgae ne.

³⁵ Eẽs ko cáim sa dqòara qòò ka xu ko Gam di xu xgae-xgae-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: “Ncẽem qgái ba cúia hãam qgái me e, i ncãa gataga dqòa,

³⁶ ke khòè ne qòò q'aakagu naka ne nxãasega cúuse nxama-nxama hãa xu x'áé xu koe hẽe naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽe sí c'ẽe gúuan x'amá máase naka tc'õó,” témé.

³⁷ Igabam kò xõa xu a máá: “Gaxao c'ẽe gúuan máà ne naka ne tc'õó,” témé. Xu birí Me a máá: “Kháé méé xae sí kái marian 200 xu qano mari xu tséekagu naka pérén x'amá máá ne naka ne tc'õó?” témé.

³⁸ Me máá: “Nta noo pérén xao úúa? Qòò naka sí bóò,” témé. Xu sí bóò a máá: “5 xu pére xu hẽe naka cáim x'aù tsara hẽéthẽe e,” témé.

³⁹ Me Jeso ba birí xu xu wèé ne khòè ne xg'ae-coa zi cgoa ntcõókagu, tsãa dcãan kg'ai koe.

⁴⁰ Ne xg'ae-coa zi 100 ne khòè ne di zi hẽe, naka 50 ne khòè ne di zi hẽéthẽe cgoa ntcõó.

⁴¹ Me *ẽe* xu 5 xu pére xu hẽe naka x'aù tsara hẽéthẽe sèè, a nqarikg'ai koe ghùu-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a pérén khòá q'aa. A ba a xgae-xgae-kg'ao xu máà a, nxãasega xu gha khòè ne sama a ka. Me gataga x'aù tsara wèé ne khòè ne q'aa-q'aaa máá.

⁴² Ne kò wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ãà,

⁴³ xu xgae-xgae-kg'ao xu ẽe ncãa tc'õóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu pére-qàmàn hẽe naka x'aù-qàmàn hẽéthẽe di xu tcãà, xu cg'oè.

⁴⁴ Eẽ kò pérén tc'õó xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u.

Jeso ba ko tshàm tc'amkg'ai koe náà qòò
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Me Jeso ba qháése Gam di xu xgae-xgae-kg'ao xu chùi, xu dxòrom q'oo koe tcãà, Gam ka xu gha tc'ãà a Betesaida koe qòò ka, Gam qanega qaù a ko khòè ne qòò q'aakagu ka.

⁴⁶ Eẽm ko x'áè nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qaò a sí còrè.

⁴⁷ Eẽs ko cáim sa dqòa kam kò dxòro ba tshàm nqáe koe hàna, Me kò Gabá gómankg'ai koe cúise hàna.

⁴⁸ Dxòro ba xu kò ko xháé-xháésase qòòkagu sam kò bóò, tc'ãá ba xu kò q'óá-kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàm tc'amkg'ai koe náà qòò a, qàea xu koem kò hãa a ko nqáé xu,

⁴⁹ igaba ẽe xu kò bóò Me, Me tshàm tc'amkg'ai koe xóé a ko náà qòò, ka xu kò tc'ẽea máá dcausoma Me e, ta tc'ẽea hãa, a xu a kaisase q'au.

⁵⁰ Wèéa xu ga kò bóò Me khama, a xu a kaisase q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a, ke xao tòón tcáo! Táá q'áò guu,” témé.

⁵¹ Eẽm ko dxòrom koe gaxu cgoa q'ábà kam kò tc'ãá ba téé. Xu kò kaisase area.

⁵² Pérén kaga xu kò q'ãa tama, i tcáoá xu ga qari-qarièa khama.

Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khòè ne qãèkagu
(Mt 14:34-36)

⁵³ Eẽ xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqòóm koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tòó.

⁵⁴ Eẽ xu ko gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khòè ne kúúga Jeso ba bóò q'ãa.

⁵⁵ A ne a wèé x'áéan koe qgóea te, a tshoa-tshoa a tcì-khoean gaan di tcoàn koe xòóa hãase sèèa úú, ẽe ne ko kóm i ko máá hànam hãa téméè qgái koe.

⁵⁶ Me ãem ko nqõõ-coa zi koe hãe, naka x'áe xu koe hãe naka nqõõm di c'ãe xòean koe hãethãe tcãa ka tsàako khòean Gam koe sãe a úuè, a sí gùu zi ko x'amáguè qgái koe xòòe, a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa, ne kò wèea ne ãe ko qgóó Me ne kg'òekaguè.

7

Nqarim di x'áe-kg'áma ne kana khòean di caua ne (Mt 15:1-9)

¹ Xu Farasai xu hãe naka Jerusalema koe kò guua hãa xu x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu c'ãe xu hãethãe Jesom koe hàara xg'ae.

² Ka xu ko c'ãe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'õó, xg'aà tshàu tamase.

³ (Farasai xu hãe naka wèe ne Juta ne hãethãea kò ncí cauan tsgõosea ne di koe ga guu a xg'aà tshàu tama ne hãas cookg'ai koe tc'õó tama.

⁴ Eã ne kò x'amágu dis qgáis koe guua hãa ne ne tshàua ne xg'aà tamase cookg'ai koe tc'õó tama. Gataga ne kò kái cauan c'ãe úúa hãa, kubian hãe naka suuan hãe naka tc'õó cgoa di zi gàba zi [hãe naka tcoà xu] hãethãe xg'aà di i.)

⁵ Xu nxãaska Farasai xu hãe naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hãethãe Jeso ba tãe a máa: “Dùús domka xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gatá ka tsgõosea ne di cauan khama ma kg'òe tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'õó?” témé.

⁶ Me Jeso ba xoa xu a máa: “Eãm kò ko Isaia ba porofita kam kò tseegukaga gaxao qãe khòean khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncãe i ma góãsea hãa khama a ko máa:

‘Ncãe ne khòe ne ko kg'áma ne cgoa dqom Te,
igaba i tcáoa ne Tíi koe nqúu u.

⁷ Káa hùise ne ko dqom Te,
a ko khòe ne di x'áean xгаа-xгаа,’
témé khama.

⁸ Nqarim di x'áe-kg'áman xao kúrú tama a xao a khòean di cauan qgóóa qaria hãa,” tam méé.

⁹ A ba a bíri xu a máa: “Nqarim di x'áe-kg'áman xao gha máa xguì sa xao q'ana hãa, nxãasega xao gha gaxao di cauan di x'áean qgóóa qari ka.

¹⁰ Moshe ba kò ncãeta méea a máa: ‘Saò ba hãe naka saò sa hãethãe tcom,’ a ba a kò gaia máa: ‘Díim wèem ãe ko xòom ka kana xòos ka cg'ãese kg'ui ba méem cg'òoe,’ témé,

¹¹ igaba ncãe khòem kò ko xòom ka kana xòos ka máa: ‘Eãr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa *Nqari bar nqòòkagua hãas máaku** si i *khamar ko hùia tsi ka tààe*,’ témé ne xao ko *ncãe sa dtcòm*.

¹² Gaa koe guus ka xao guu me nakam xòò ba hãe naka xòò sa hãethãe c'ãe gùu ga kúrú máa tama.

¹³ Gaxao di cauan ncãe xao kúrú máãsea hãa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba káa-hùikagua hãa. A xao a kò ãeta iim dàom ka kái zi gùu zi kúrú,” tam *Jeso ba méé*.

Gùu zi khòe ne ko kúrú ne cg'uriga zi (Mt 15:10-20)

¹⁴ A ba a khòe ne Gam koe gaicara tciaa óá, a bíri ne a máa: “Komsana Te tu wèea tu ga, naka tua kóma q'ãa.

* **7:11:** Gerika sa ko “korebane” dim kg'ui ba tséekagu, a sa a kháóka nxàe, dùu sam ko ncãem kg'ui ba méé sa: “ ‘korebane’ (ncãe sa ko máa ‘*Nqarim tcg'òóa máãea hãas máaku sa*,’ témé)”

¹⁵ Khòem ka tchàa koe hãa, a ko gam koe tcãa sa khòe ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ãe ko khòem koe guu a tcg'oa sa ko khòe ba cg'uri-cg'uris ga si i.

¹⁶ [Dìim wèem ãe tceean úúa hãa ba méém kóm,]” tam méé.

¹⁷ Eẽm ko Jeso ba khòe ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcãa, ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ães sere-seres ka tẽe Me.

¹⁸ Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé kóma q'ãa tama? Bòò tama xao gáé hãa? Dùús wèes ãe ko khòem koe tchàa za guu a tcãa sa cg'uri-cg'uri me tite,

¹⁹ tcáóa ba koes tcãa tama, a ko ncãaa ba koe tcãa, a gatà ma nqáé khama,” témé. (Ncẽeta mééan kam kòò Jeso ba wèé tc'õoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

²⁰ Me máá: “Eẽ khòem tcáó koe ko guu a tcg'oa sa, gaas khòe ba ko cg'uri-cg'uris ga si i.

²¹ Igaba i ko q'oo koe, tcáós koe guu a cg'ãè tc'ẽean hẽé, xóé cgoakuan hẽé, ts'ãan hẽé, cg'õokuan hẽé,

²² cg'arán hẽé, cg'ãè zi cau zi hẽé, kàa sa hẽé, cèèan hẽé, qgóóse tama sa hẽé, cg'ãè tcgái cgoa bóòku sa hẽé, zàróku sa hẽé, tc'amaka bóòse sa hẽé, naka cg'ãè tcáó sa hẽéthẽé tcg'oa khama.

²³ Wèé zi cg'ãè zi ncẽe zia kò q'oo koe guu a tcg'oa a zi a ko khòe ba cg'uri-cg'uri,” tam méé.

Khòès di dtcòma ne (Mt 15:21-28)

²⁴ Me Jeso ba gaa koem kò guu a tcg'oa ne Ture dim nqõóm koe síí. A gaa koem ko síí ka c'ẽem nquum koe tcãa, a ba a kò tc'ẽe tama c'ẽe khòe gha gaa koem hãa sa q'ãa sa, igabam gha ma xài sa kò káa si i.

²⁵ Kas ko kúúga khòès gas dis cóás kò cg'ãè tc'ẽean ka tcãàèa hãa sa Jesom ka kóm, a sa a hàà a nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.

²⁶ Khòès ãe sa kò Gerika si i, a sa a kò Sirofonike dim nqõóm koe ábàèa hãa. A sa a kò Jeso ba dtcàrà, dxãwa tc'ẽea nem gha cóás koe tcg'òó sa.

²⁷ Me Jeso ba xoa si a máá: “Hààn ta kg'aia cóán tc'õókagu, qãè tama i hãa cóán di péréan gha sèè a haghuan xaoa máàè sa ke,” témé.

²⁸ Igabas kò khòe sa xoa Me a máá: “Eè, X'aigaè, ãe tafolean ka nqãaka hàna hãa haghuan ga ko cóán di péré qàmàn tc'õó,” témé.

²⁹ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Eẽm xom domka si gha qõò, saris cóás koe i dxãwa tc'ẽean tcg'oara hãa khama,” témé.

³⁰ Si x'áéa sa koe dìbi a sa a síí sao-xg'ae, si cóáse sa tcoàm koe xõe i dxãwa tc'ẽean tcg'oa cgae sia.

Jeso ba ko q'omase tcee dòmam khòe ba qãèkagu

³¹ Me Jeso ba Ture dim nqõóm koe gaicara guu a xgoaba a ba a síí Sitone dim nqóó ba gãá a tshàam Galilea dim koe síí, Dekapolise dim xg'aekum koe.

³² Ne kò khòem ncẽe kò q'omase tcee dòma a kg'ui tama ba Gam koe úú, a ne a dtcàrà Me, síim gha tshàua ba gaam khòem koe tòó sa.

³³ Me Jeso ba khòe ne xg'aeku koe cúia tciaa tcg'òó me, a ba a síí gaam khòem di tcee dòman koe tshàua ba tcãa a ba a tcg'ae a gaam khòem di taman qgóó.

³⁴ Me Jeso ba nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai a ba a kaisase sònò, a bìrí me a máá: “Efata!”† témé (ncẽeta i kò méèè ne i ko máá: “Xgobekg'amse,” témèè).

³⁵ I khòem di tcee dòman xgobekg'amse, i tama ba ga gataga kgoarase, me qãèse kg'ui.

³⁶ Me Jeso ba khòe ne x'áè, táá ne gha cúí khòe ga bìrí i ka. Igabaga ne kò ãem ko ma kúru u khama noose Gam ka kg'ui.

† 7:34: *Efata* - Ncẽem kg'ui ba Hebera dis kg'uis di me e.

³⁷ Ne kò khòè ne kaisase are a máá: “Wèé zi gúù zim qǎèse kúrúá hãa, kg'ui taman gam kg'uikagua hãa, a ãe kóm taman ga kómkagua hãa,” témé.

8

Jeso ba ko 4,000 ne khòè ne tc'óókagu (Mt 15:32-39)

¹ Eẽ xu cáím xu koes kò gaicara kaias xg'aes khòè ne di sa xg'aea, ka ne kò tc'óó ne gha gúù úú tama, Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tciaa óá, a bìrí xu a máá:

² “Ncēe ne khòè ner ko thōò-xama máá, ncēeska ne nqoana cáman Tíí cgoa hãa khama, a tc'óó ne gha gúù ga úú tama.

³ Ncēè x'áéa ne koer kò xàbà ne hãase dìbikagu ne, ne ne gha dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé; c'ēe-kg'áía nea nqúù ka guua hãa khama,” tam méé.

⁴ Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xǒa Me a máá: “Ncēm tchàa-xgóóm koe nea gha ncēe ne khòè ne ntama ma péréan xg'ãà?” témé.

⁵ Me tèè xu a máá: “Nta noo péréan xao úúá?” témé. Xu máá: “7 xu péré xu u,” témé.

⁶ Me *Jeso ba* xg'ae sa bìrí si góman-kg'ai koe ntcóó, Me gaxu péré xu 7 xu séè, a ba a Nqari ba qǎè-tcaoa máá xg'ara a khóá q'aa xu, a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máà xu, nxãasega xu gha khòè ne máà a ka.

⁷ Xu kò gataga thēè cg'orò x'aù-coan úúá, Me kò gataga Nqari ba qǎè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máà xu, xu khòè ne máà xu.

⁸ Ne kò tc'óó a ne a xg'ãà, xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe.

⁹ Gane ãe kò tc'óó hãa nea kò 4,000 khama noo. Me kò qǒòà q'aakagu ne,

¹⁰ a ba a gaa x'aè kaga dxòrom q'oo koe tcàà, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa, a Dalamenuta òim xg'aekum koe qǒò.

Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa (Mt 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Farasai xu kò *Jeso ba* hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku cgoa Me, a xu a qgóó Me xu gha qgáian qaa ka *are-aresas* x'áís nqarikg'ai di sa qaa cgae Me.

¹² Me nxãaska kaisase sónò a kg'ui a máá: “Dùús domka sa ko ncēes qhàò sa *are-aresas* x'ái sa qaa? Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Cuiskagas ncēes qhàò sa cúis x'áís ga sa x'áíèa hãa tite!” témé.

¹³ Me guu xu a dxòrom q'oo koe tcàà, a xgoaba a *tshàa ba* bǎra, a tshàam di c'ēe xòèan za qǒò.

Farasai xu hēè naka Herote ba hēéthēè xu dis péré gǎé-gǎe sa (Mt 16:5-12)

¹⁴ Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu péréan séè c'urúa hãa, a cúim péré ba dxòrom q'oo koe úúá hãa.

¹⁵ Me Jeso ba q'ãa-q'ãa xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka kòresea hãa Farasai xu hēè naka Herotem di péré gǎé-gǎean hēéthēè koe,” témé.

¹⁶ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Péré cgoa xae hàà tama,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba tc'ēea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? Qanega xao gǎé bóòà q'ãa tama kana kóma q'ãa tama? Tcáóa xao gǎé tsóágase x'óó-x'ooèa?”

¹⁸ Tcgáian xao úúá hãa ka xao gǎé bóò tama, a tceean úúá hãa ka xao gǎé kóm tama? Tc'ēe-tc'ēese tama xaoa?

¹⁹ Eēr kò ko 5 xu péré xu 5,000 ne khòè ne khóá q'aa máá, ka xaoa kò ãe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xǒa Me a máá: “12 zi q'ore zi i,” témé.

²⁰ Me gaia máá: “7 xu péré xu 4,000 ne khòè ner ko khóá q'aa máá xu, ka xaoa kò ãe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xoa Me a máá: “7 zi q'ore zi i,” témé.

²¹ Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa qanega kóma q'ãa tama?” témé.

Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáim khòè ba bóòkagu

²² Ka xu kò Betesaida koe síí. Ne c'ãe ne khòè ne káà tcgáim khòè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòó cgae me ka.

²³ Me kò Jeso ba káà tcgáim khòè ba x'òàa ba koe sée, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a ãem ko tcg'ae tcgái mea xg'ara, ka tshàua ba tòó cgae me, a tèè me a máá: “C'ãe gùù ga tsi ko bóò?” témé.

²⁴ Me ghùì-kg'ai a ba a máá: “Eè, khòèa ner ko bóò, igaba i hìi zi khama ii a ko qòòa te,” témé.

²⁵ Me Jeso ba gaicara gaam tcgái koe tshàua ba tòó, me qãèse bóò, i tcgáia ba qãè, me wèès gùù sa qãèse bóò.

²⁶ Me x'áéa ba koe tsééa úú me a máá: “Táá x'áém q'oo koe tcãà guu,” témé.

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Kaesaream Filipim dim qgáim qàe koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe tcg'oa a síí.

Eè xu dàò q'oo koe hãa kam ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: “Khòè nea ko máá, dìí Raa témé?” témé.

²⁸ Xu xoa Me a máá: “Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, ta ne ko méé, ne ko c'ãe ne máá: ‘Elija Tsi i,’ témé, ne ko c'ãe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'ãe Tsi i,’ témé,” ta xu méé.

²⁹ Me gaicara tèè xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, dìí Raa?” témé. Me Petere xoa Me a máá: “Tsáá Tsia Krete Tsi i,” témé.

³⁰ Me Jeso ba qarika x'èè xu, táá xu gha cúí khòè ga Gam ka bìrí sa.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Me nxãaska tshoa-tshoa a xгаа-xгаа, Khòèm dim Cóá ba gha kái zi gùù zi koe xgàrase sa, a gha khòè ne di xu kaia xu hëé, kaia xu peresiti xu hëé, naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hëéthëé bóòa xguè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tèe sa, tam méé.

³² Ncèe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séèa tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me.

³³ Igabam kò Jeso ba ãem ko ntcèè a ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi gùù zi koe tsi tc'èea tsi tcãà tama, igaba tsi khòèan di zi gùù zi koe tcãà tc'èea ke,” témé.

³⁴ Kam ko kaias xg'aes khòè ne di sa hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncèè c'ãem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguise naka baa gam dim xgàu ba dcéé naka xùri Te.

³⁵ Dìim wèém ãe gam dis kg'òè sa qgóóa qari kg'oana hãa bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèém ãe ko Tíí hëé naka qãè tchòàn hëéthëé domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama.

³⁶ Dùúska ba gha khòè ba kháé kabisea mááè, ncèè wèém nqòó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne?

³⁷ Kana ba gha khòè ba gam dis kg'òès téé-q'oo koe dùútsa gùù sa tcg'òó a máá?

³⁸ Dìim wèém ãe ko Tíí hëé naka Tiri kg'uian hëéthëé sau-cgaese ba, ncèes qhàòs cg'àràn hëé naka cg'ãèan hëéthëé dis koe, ba gha thëé Khòèm dim Cóám

ka sau-cgaeseè, ãem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xõòm di x'áàn koe hãase hàà ne,” tam méé.

9

¹ Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncêe koe téé-têe ne ka c'êea nea x'ooan xáma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne bóò, i qarian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tãá
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Jeso ba kò 6 cáman qãá q'oo koe Petere ba hêé naka Jakobo ba hêé naka Johane ba hêéthêé xu sêé a gaxu cúí xu cgoa kaim xàbì ba q'ábà qaò; i kò gaa koe ga cookg'aia xu koe bóòse-q'ooa ba kabise a tãá.

³ Gam di qgáía ne kò kabise a tcaàkose q'úú, ncêe cúí khòè ga nqõómkg'ai koe qgáían xg'aà naka i q'úúa hãa titem q'úú ba.

⁴ Ka tsara kò kúúga Elija ba hêé naka Moshe ba hêéthêé tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui.

⁵ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, qãès gúù si i ncêe xae ncêe koe hãa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu ncêe koe kúrú, nakam c'êe ba Tsari, nakam c'êe ba Moshem di, nakam c'êe ba Elijam di,” témé.

⁶ C'úúam kò hãa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea hãa khama.

⁷ Si kò túú-c'õò sa qàbia tcãà xu, me kò kg'ui ba túú-c'õòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: “Ncêe ba Tirim Cóá Me e, ncàma Raa ba, komsana Me,” témé.

⁸ Eè xu ko qháése ntcêè ka xu kò cúí khòè ga táá bóò, a Jesom cúím Gabá bóò.

⁹ Eè xu ko xàbìm koe xõa kam kò x'áè xu, táá xu gha ncãa xu ko bóòs gúù sa cúí khòè ga bìrí sa, qaneam Khòèm òm Cóá ba síí x'ooan koe tãe tamas còokg'ai koe.

¹⁰ Xu gaam kg'ui ba tcáóa xu koe tòóa mááse, a gaxu ka tãèku: x'ooan koe tães ko dùú sa nxàe sa.

¹¹ Xu nxãaska tãè Me a máá: “Dùús domka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá: ‘Elija ba méém kg'aia hàà?’” témé.

¹² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Elija ba ko kg'aia hàà wèé zi gúù zi kg'ónò; ka i dùús domka góàèa hãa, Khòèm òm Cóá ba méém xgàrase, naka baà khòè ne ka xguè, ta ma ma?”

¹³ Igabagar ko Elijam hààraa hãa sa bìrí xao o, ne kò wèés gúùs ãe ne kò tc'êea hãa sa kúrú cgae me, ãe i kò ma gaam ka ma góásea hãa khamaga ma,” tam méé.

Jeso ba ko dxãwa tc'êean úúam cóá ba qãèkagu
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eè xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kias xg'ae sa bóò si nxàma-nxàma xua hãa, xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hãa a ko ntcoeku cgoa xu.

¹⁵ Si kò kúúga wèés xg'ae sa Jeso ba bóò, a sa a kaisase are, a qàrà síí cgae Me a síí tsgàm Me.

¹⁶ Me kò tãè xu a máá: “Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?” témé.

¹⁷ Me xg'aes koe kò hãam khòèm c'êe ba xõa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tirim cóá bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dxãwa tc'êe bam úúa hãa khama.

¹⁸ Wèé x'aèan ãe i ko qarú cgae me ka i ko qáú me, me kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òó, a xõóa ba gãò, a xgàruku. Ra ncãa Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè,” témé.

19 Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncēe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa? Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.

20 Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ëean Jeso ba bóò kaga i kò cóá ba qarika ntcãa-ntcãa, me gómankg'ai koe cg'áé a dìbi-dibise, i kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'oa.

21 Me Jeso ba cóám ka xõò ba tēè a máá: “Nta noo x'aèan ba úúa a ko ncēeta hēé?” témé. Me cóám ka xõò ba máá: “Cg'áré-q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa.

22 Káí-kg'aise ēe i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'eean q'oo koe xaoa tcãà me naka tshàan q'oo koe hēéthēé e, cg'õo me i gha ka, igaba ncēè c'ēe gúù tsi ga kòò kúrú ne méé tsi thõò-xama máá ta a naka hùì ta a!” témé.

23 Me Jeso ba bìrí me a máá: “A ncēè dtcòmà tsi kò hãa ne i wèé gúùan ga thamka a,” témé.

24 Kúúgam ko cóám ka xõò ba q'au a máá: “Dtcòm ra ko, ke tiris káà dtcòm koe hùì te!” témé.

25 Eẽm ko Jeso ba xg'ae sa bóò si ko qàrà síí cgae Me, kam ko cg'ãè tc'ëean dqàè a máá: “Tsáá tc'ēe tsi nqóbó a q'omasen tcee dòmà tseè, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá gaia gam koe tcãà guu!” témé.

26 Ka i ko dxãwa tc'ëean q'au, a ēe i ko kaisase qgae-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me. Me kò cóá ba x'óóam khóèm khama ii, ne káí ne khóè ne tc'ëea máá, x'óóam hãa, ta tc'ëea.

27 Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùì me, me tēe a nqàrè ka téé.

28 Eẽm ko nquum q'oo koe tcãà, ka xu kò Gam dì xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tēè Me a máá: “Dùús domka xaea kò tààè, a xhàiaгу u tama?” témé.

29 Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Ncēeta iia nea c'ēe gúù kaga tcg'òòèa hãa tite, igaba còrèan ka cúíga a,” témé.

Jeso ba ko gaicara Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

30 Eẽm qgáim koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqõó ba tchoaba. Jeso ba kò c'ēe khóèan ga gha hàna xu hãa qgálan q'ãa sa tc'ēe tama,

31 Gam dì xu xgaa-xgaase-kg'ao xum kòò xgaa-xgaa khama, a ko bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, ne gha cg'õo Me, Me gha ēem cg'õòèa ka nqoana cáman qãá q'oo koe tēe,” témé.

32 Igaba xu kò ēem ko méé sa táá kómá q'ãa, a xu a kòò gataga thēé tēèa ba q'áò.

Dìí ba kaia?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

33 Xu kò Kaperenaume dim nqõóm koe síí. Me ēe xu nquum q'oo koe hãa ka tēè xu a máá: “Dùú sa xao ncãa ko dàòm q'oo koe ntcoekua máá?” témé.

34 Igaba xu kò nqoo, ncãa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku dìina kaia hãas ka khama.

35 Me ntcõó a ba a 12 xu tciia xg'ae a bìrí xu a máá: “Ncēè c'ēem khóèm kò tc'ãà dì ba ii kg'oana hãa, ne méém wèé ne ka kháóka ka dis téé-q'oos dì ba ii, naka qãà ba ii,” témé.

36 A ba a cg'árém cóá ba sèè a xg'aekua xu koe tòó, a sèè a tchàma me, a bìrí xu a máá:

37 “Dìim wèém ēe ko ncēeta iim cóá ba Tiri cg'õèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu; me dìim wèém ēe ko Tíí qãèse hààkagu Te ba, Tíí qãèse hààkagu Te tama, igabam ko Gam ēe tséé Tea hãa ba qãèse hààkagu,” témé.

Eë gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ëe me e
(Lk 9:49-50)

³⁸ Me Johane ba birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, c'ëem khóè ba xae kò bóò, me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ëean xhàigu, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hēéan cara me,” témé.

³⁹ Igabam kò Jeso ba máá: “Táá cara me guu. C'ëem khóm̄ èe ko Tíí cg'òè cgoa kaias tséé sa kúrú ba qháése kabise naka Tíí ka cg'ãèse kg'uia hãa tite ke,
⁴⁰ èe gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae xòè koe hàna khama.

⁴¹ Tseeguan kagar ko birí xao o a ko máá: Dìím wèém èe ko Tiri cg'òèan domka qgàisa tshàan dis kubi sa máà xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòè,” témé.

Chìbi kúrúaguku sa
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² “Dìím wèém èe ko ncēe ne cg'áré ne ncēe ko Tíí koe dtcòm̄ ne ka c'ëe ba chìbian kúrúagum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kaim tshàm q'oo koe xaoa tcãàè ne.

⁴³ “A ncèè tsarim tshàm kòo chìbi kúrúagu tsi ne, q'ãea tcg'òò me. Qãèa i máá tsia, nq̄qara tshàu tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam̄ x'òà tsi gha a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãàn ka ke.

⁴⁴ *

⁴⁵ “A ncèè nq̄rèa tsi kò ko chìbian kúrúagu tsi ne, q'ãea tcg'òò o. Qãèa i gha máá tsia, cúí c'òá tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam̄ c'òá a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãàn ka ke.

⁴⁶ †

⁴⁷ “A ncèè tsarim tcgáím kò ko chìbian kúrúagu tsi ne, hōbèa tcg'òò me. Cúí tcgáí a Nq̄arim di x'aian koe tcãà sa qãè si i, cam̄ tcgáí a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãàn ka ke,

⁴⁸ ncēe gaa koe hàna ne di nxāian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe.

⁴⁹ “Wèém khóè ba gha c'eean cgoa tsaubereè, si gha wèés dàò-a-mááku sa tabean cgoa tsaubereè.

⁵⁰ Tabea ne qãè e, igaba gaan di tsau-q'ooan kòo káà, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsau? Gatu xg'aeku koe méé tu tabean khama ii, naka tua tòókuan úúa hãase c'ëe ne cgoa x'ãè,” tam méé.

Jeso ba Jutea koe (10)

10

Aagukus khóè khara di sa
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg'aekum koe síí, a Jorotane dim tshàa ba tchòaba, zi kò khóè ne di zi xg'ae zi gaicara xg'ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xгаа-xгаа ne.

² Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúá xu kòo bóò Me khama tèè Me a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa khóm̄ gha gam dis khóè sa aagu sa?” témé.

³ Me Jeso ba tèèm cgoa xoa xu a máá: “Moshe ba kò ntama ma x'áè xao o?” témé.

⁴ Xu máá: “Moshe ba xg'ao khóè ba kgoara máá aagukuan dis tcgāya sam gha góá, a gam dis khóè sa aagu sa,” témé.

* **9:44:** C'ëe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úúa: “ncēe gaa koe hàna ne di nxāian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe” (48 dim xg'aeku ba bóò thēé). † **9:46:** 44 dim xg'aeku ba bóò

⁵ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncēm x'áè ba góá máá xao o.

⁶ Igabam xg'ao Nqari ba nqõóm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khòè ba hěé naka khòè sa hěéthěé kúrú.

⁷ Gaa domkagam gha khòè ba xòò ba hěé naka xòò sa hěéthěé khara guu, a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse,

⁸ khara gha nxãaska ãe khara cãm khara cúím tc'áró ba kúrú, a gaicara cãm ii tite, igaba khara gha cúím tc'áró ba ii.

⁹ Gaa domka méés ãem Nqari ba xg'ae-xg'aeà hãa sa táá cúí khòè kaga q'aa-q'aaè guu,” tam méé.

¹⁰ Eẽ xu Gam cgoa nquum q'oo koe hãa ka xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu gaicara ncēs gúùs ka Jeso ba tēè.

¹¹ Me kò bìrí xu a máá: “Dìím wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, a ko c'ēs khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúrú,

¹² a ncèè gaas igabas kòo gas òm khòè ba aagu, a ko c'ēm khòè ba sèè nes ko cg'áràn kúrú,” témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Ne kò khòè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae e ka, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dqàè ne.

¹⁴ Igaba ãem ko Jeso ba ãe sa bóò kam kò kaisase xgòà, a bìrí xu a máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

¹⁵ Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dìím wèém ãe Nqarim di x'aian, cóán ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

¹⁶ A ba a nxãaska gaa cóán sèè a tchàma, a tshàua ba tòó cgae e, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i.

Qguàm khòè ba
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Eẽm ko Jeso ba xgoaba a ko dàòà ba koe qõò, kam kò khòè ba qàràa sí cgae Me, a sí cookg'aia ba koe qhòm tsi qúrú ntcõó, a tēè Me a máá: “Qãè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, nta ra gha hěé a nxãasega chòò tamas kg'òè sa hòò?” témé.

¹⁸ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Dùúska tsi ko qãè tsi khòè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè qãè ga kàà a, igaba Nqarim cúí Me e.

¹⁹ X'áèan tsi q'ana hãa: Táá cg'õo guu, táá cg'áràn kúrú guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu, táá kàan cgoa gúùan sèèa mááse guu, saò ba hěé naka saò sa hěéthěé tcom, ta ko méé e,” tam méé.

²⁰ Me bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ncēe zi gúù zir ncísega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúrú,” témé.

²¹ Me kò Jeso ba ãem ko bóò me ka ncàm me, a bìrí me a máá: “Cúís gúù sa tsi ko tcào. Qõò naka tsia sí wèés gúùs ãe tsi úúa hãa sa x'ámágu, naka tsia ãe dxàua hãa ne khòè ne máà, naka tsia gha nxãasega nqarikg'ai koe qguù sa úúa hãa, naka hàà xùri Te,” témé.

²² Me kò ncēs gúùs ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcoa hãase qõò, kái zi gúù zim kò q'òà hãa khama.

²³ Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ntcáà a ba a máá: “Tsóágase i gáé gha qaria, gane ãe qguù hãa ne khòè ne gha Nqarim di x'aian koe tcàa sa,” témé.

²⁴ Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di kg'uian ka kaisase area.

Igabam kò Jeso ba gaia bìrí xu a máá: “Cóá xaoè, tsóágase i gáé qarria Nqarim di x'aian koe tcãà sa.

²⁵ Kameles ga dqààm tcgái di kòman koe tcãà sa thamka si i, qguàm khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka,” tam méé.

²⁶ Xгаа-xgaase-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tēè Me a máá: “Kháé ba gha nxãaska dii ba kgoaraè?” témé.

²⁷ Me Jeso ba bóò xu a máá: “Khóèa ne ko tàèè, igabam Nqari ba tàèè tama, wèé gúua ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

²⁸ Me nxãaska Petere ba tshoa-tshoa a bìrí Me a máá: “Bóò, wèé gúuan ga xae guua hãa a ko xùri Tsi,” témé.

²⁹ Me Jeso ba máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: Wèém khòem ã gha Tíí hēé naka Tiri qãè tchõàn hēéthēé domka x'áéa ba guu, kana káíkhoea ba, kana qõea ba, kana xõò sa, kana xõò ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba,

³⁰ nxãa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áéan ga hēé, naka káíkhoea ba ga hēé, naka qõea ba ga hēé, naka dxàe xõò ba ga hēé, naka cóáa ba ga hēé, naka xhàràn ga hēé, naka xgàrakuan ga hēéthēé e, ncēeta hãa x'aèan kaga, a gataga hàako x'aèan ka chòò tamas kg'òè sa hòò.

³¹ Igaba ãe kái ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka hãa ne còoka di ne ii,” tam méé.

*Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)*

³² Xu kò dàòm q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, Me Jeso ba tcãà-cookg'ai xua, xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase area hãa, ne kò ãe ko xùri Me ne q'aea hãa. Me kò gaicara 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu séèa tcg'òó, a tshoa-tshoa a dùútsa gúús gha hàà kúrúse cgae Me sa bìrí xu

³³ a máá: “Bóò, Jerusalema koe xae ko qõò, Me gha Khòem dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'oos koe chibi-chibi Me, a gha tãá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà Me,

³⁴ a ncõi Me, a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'õo Me. Igabam gha nqoana dim cáim ka x'oan koe tēè,” tam méé.

*Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa
(Mt 20:20-28)*

³⁵ Tsara kò nxãaska Jakobo ba hēé naka Johane ba hēéthēé tsara síi cgae Me, ncēè kò Sebetem ka cóáse ii tsara, a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, wèés gúús ãe tsam ko Tsáá koe tc'òà sa méé Tsi kúrúá máá tsam m sa tsam ko tc'èè,” témé.

³⁶ Me bìrí tsara a a máá: “Dùú sa ra gha kúrúá máá tsao o sa tsao ko tc'èè?” témé.

³⁷ Tsara máá: “Kúrúá Tsi gha máá tsam sa ncēè si i: Tsari x'áàn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'èè ba Tsarim x'òàm kg'ám xòè za ntcõó nakam c'èè ba dxàes x'òàs xòè za ntcõó,” témé.

³⁸ Igabam kò Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'úua hãa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíí ko kg'áà q'oos koe kg'áà kana tsaoa gha ncēer tcguù-tcguuèa hãas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?” témé.

³⁹ Tsara máá: “Kgoana tsam gha a gatá hēé,” témé. Me Jeso ba bìrí tsara a, a máá: “Kubis ãer ko kg'áà q'oos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguukus ãer gha ko tcguù-tcguuès cgoa tcguù-tcguuè,

⁴⁰ igabaga ncēe kg'ào x'òàa Te xòè za ntcõó sa hěé, naka dxàe x'òàa Te xòè za ntcõó sa hěéthěér Tíí kgoara máá tama, igaba i nxãan ěe i kg'ónòà mááèa hãa ne di i," tam méé.

⁴¹ Eě xu ko c'ěe xu 10 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboa tsara Johanea tsara xgóà cgae.

⁴² Me Jeso ba Gam koe tciiá óá xu a bìrí xu a máá: "Q'ana xao hãa, ěe tãá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséékagu sa, xu ko gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'ái sa.

⁴³ Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ěe ga gaxao ka kaia hãa ba méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii,

⁴⁴ nakam díim wèém ěe gha gaxao ka tc'ãà-tc'ãase ba wèém khòém dim qãà ba ii.

⁴⁵ Khòém dim Cóá ba hààraa, hààm gha tsééa mááè ka tamase, igabam hààraa, hààm gha *khòè ne* tsééa máá ka khama, a ba a hààraa, kg'òèa bam gha hàà *khòè ne* máà ka, kái ne khòè ne di chìbia nem gha x'ámá tcg'òó di iise," tam méé.

Jeso ba ko kàà tcgáim Baretimaio ba qãèkagu
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Xu kò Jeriko koe hàà. Eěm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa hěé naka kái ne khòè ne cgoa hěéthěé e, kam ko kàà tcgáim dtcàrà-kg'aom Baretimaio, Timaiom ka cóáse ba dàòm qàe koe ntcõóà-ntcõe.

⁴⁷ Eěm ko kóm Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: "Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thòò-xama máá te," témé.

⁴⁸ Ne kái ne dqàè me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: "Dafitem ka cóáse Tseè, thòò-xama máá te," témé.

⁴⁹ Me Jeso ba téé a ba a máá: "Tcii me," témé. Ne ěe kàà tcgáim khòè ba tcii, a bìrí me a máá: "Tòón tcáo naka tsia tēe, tcii tsim ko ke," témé.

⁵⁰ Me gaam khòè ba gam dim kòà ba ncemeagu, a ba a nxàa tēe a Jesom koe síí.

⁵¹ Me Jeso ba tēè me a máá: "Dùú sar gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ěe?" témé. Me kàà tcgáim khòè ba bìrí Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ěe," témé.

⁵² Me Jeso ba bìrí me a máá: "Qõò, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke," témé. Me kò kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

11

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Eě ne ko Jerusalema koe hěé naka Betefage koe hěé naka Betania koe hěéthěé cùù, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cãm tsara tsééa tcg'òó,

² a bìrí tsara a, a máá: "Gatsao cgoa q'óá-kg'amkua hãam x'áém koe tsao qõò. Eě tsao ko tcãà ne tsao gha qanega cúí khòè kaga qábìè ta ga hãam donghi-coa ba hòò me qáésea tēe; kgoara naka Tíí koe óága me.

³ A ncēe c'ěe khòè kòo tēè tsao o, dùúska tsao ko ncēeta hěé sa ne méé tsao bìrí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúúga kabi me,' témé."

⁴ Tsara qõò a síí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'ám ka tchàa koe qáéa tòóèa, tsara kgoara me.

⁵ Ne kò c'ěe ne khòè ne gaa koe kò téé-těe ne tēè tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko kúrú, a ko donghi-coa ba kgoara máá?” témé.

⁶ Tsara kò ěem ko ma Jeso ba ma bìrí tsara a khamaga ma bìrí ne, ne guu tsara a, tsara qõò.

⁷ A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óá, a tsara a kò gatsara di qgáían gam koe tcee, Me qábi me.

⁸ Ne kò kái ne khòè ne gane di qgáían dàòm q'oo koe khàrà, ne c'ěe ne hìian di nxãán khõá a khàrà.

⁹ Eě kòo cookg'aia ba koe qõò ne hěe naka kháóa ba koe kòo xùri Me ne hěéthěéa kò q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aiè méém

ěe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba.

¹⁰ Ts'ee-ts'eekg'aiè méé i x'aian

gatá ka xõòm Dafitem di i, ncěe kò hàà a,

Hosana, ěe kaisase tc'amaka hàna ba!”

témé.

¹¹ Me kò Jerusalema koe tcãà, a tempelem koe síí, a ěem kò caate a wèè zi gúù zi bóò ka, nxãakamaga i kò dqòara hãa khamam *Gam di xu* 12 xu cgoa xgoaba a Betania koe qõò.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí

(Mt 21:18-19)

¹² Q'uu dim cám ka, ěe xu Betania koe guua hãa kam kò xàbàa hãa.

¹³ Khamam kò nqúù ka hãa a faia dis hìi sa bóò, si tɔàran úúa, kam ko síí cgae si, síím gha c'ěe gúù ga hòò cgae si ka. Eěm ko hàà cgae si kam kò cúí gúù ga táá hòò, igaba tɔàran cúí ga a, faia di zi hìi zi gha tc'õoan kúrúm x'aèm tama me e kò ii khama.

¹⁴ Kam kò gaas ka máá: “Táá méé i cúí khòè ga gaicara chòò tamase, sáá koe tc'õoan tc'õó guu,” témé. Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kóm Me.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Xu ko Jerusalema koe hàà tcãà, Me kò Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà a tshoa-tshoa a khòè ne ěe hãa a ko x'ámágu ne hěe naka ěe ko hàà x'ámá ne hěéthěé xhàigu, a ba a marin ko xg'áma q'aa ne di tafolean hěe naka ntcõó-q'ooan ěe ko tcíbían x'ámágu ne di hěéthěé xùbuku cgoa.

¹⁶ A kò cúí khòè ga táá kgoara máá i c'ěe gúù cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé.

¹⁷ Me kò khòè ne xгаа-xгаа, a bìrí ne a máá: “Góáse tama i gáé hãa naka máá:

‘Tirim nquu ba gha

wèè zi qhàò zi dim còrè-nquu ba

ta ma tciè'

témèè tama?

Igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú mea!” tam méé.

¹⁸ Xu kò kaia xu peresiti xu hěe naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé gaas gúù sa kóm, ka xu kò cg'õo Me xu gham dàò ba qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèés xg'aes khòè ne di sa kò Gam di xгаа-xgaan ka area hãa khama.

¹⁹ Eě i ko dqòa ka xu kò *Jeso ba hěe naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé* x'áé-dxoom koe tcg'oa.

Faia dis hìis nqáia sa

(Mt 21:20-22)

²⁰ Eẽ xu ko ntcùúkg'ai cgoa nqáé ka xu ko faia dis hìis qàe koe nqáé, a bóò si si tobea sa cgoa ga c'óòà hãa.

²¹ Petere ba kò tc'ëe-tc'ëese a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóò! Faia dis hìis ncëe Tsi ncãa ko cgúí sa ncãa nqai,” témé.

²² Me Jeso ba xọa xu a máá: “Nqarim koe méé xao dtcòmàn úú.

²³ Tseegukagar ko bìrí xao o: Dìím wèém ãe ko ncëem nxõá xàbì ba bìrí a máá: ‘Tëe naka tshàam q'oo koe xaoa tcãàè,’ témé, a tcáóa ba q'oo koe káíse tc'ëe-tc'ëese tama, igaba ko dtcòm, ãem nxàea hãas gha kúrúse sa, nxãam ka i gha hàà kúrúse.

²⁴ Gaa domkar ko bìrí xao o a ko máá: Dùús wèés ãe xao ko còrèan cgoa dtcàràs ka méé xao nxãakamaga xao mááè sia hãa sa dtcòm, nxãaskas gha gaxao koe kúrúse.

²⁵ Gataga méé xao wèé x'aèan ãe xao téé ko còrè ka qgóóa mááku, c'ëe gúú xao kò gaxao ka c'ëean cgoa úúa hãa ne, nakam gha nxãasega gaxao ka Xõòm ncëe nqarikg'ai koe hãa ba chìbia xao qgóóa máá xao o.

²⁶ [Igaba ncëe qgóóa mááku tama xao kò hãa nem cuiskaga gaxao ka Xõòm nqarikg'ai koe hãa ba chìbia xao qgóóa máá xaoa hãa tite,]” tam méé.

*Jesom di qarian dis tèè sa
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)*

²⁷ Xu gaicara Jerusalema koe hàà. Eẽm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hëé, naka x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé, naka *khóè ne di xu* kaia xu hëéthëé hàà cgae Me.

²⁸ A tèè Me a máá: “Ndaka qari cgoa Tsi ko ncëe zi gúú zi kúrú kana ia dìn qarian máà Tsia hãa Tsi ko ncëe zi gúú zi kúrú?” témé.

²⁹ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Cúis gúú sar gha tèè xao o. Xọa Te méé xao, nakar gha nxãasega bìrí xao o, ndaka qarian cgoar ko ncëe zi gúú zi kúrú sa.

³⁰ Johanem dis tcguù-tcguukus ka bìrí Te: nqarikg'ai koe sa kò guua hãa, kana sa kò khóèan koe guua hãa? Xọa Te,” témé.

³¹ Xu kò gaxu ka c'ëea xu cgoa xóé a tèèku a máá: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé, nem gha nxãaska tèè xae e a máá: ‘Kháé xao nxãaska dùús domka dtcòm me tama?’ témé.

³² Igaba xae gha máá: ‘Khóèan koe e,’ témé - Khóè ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu dim porofiti me e sa ne kò wèé ne khóè ne q'ana hãa khama.”

³³ Xu kò nxãaska Jeso ba xọa a máá: “C'úúa xae hãa,” témé.

Me kò Jeso ba xọa xu a máá: “Tíí igabar bìrí xao o tite, ndaka qarian cgoar ko ncëe zi gúú zi kúrú sa,” témé.

12

*Chõó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá: “C'ëem khóè ba kò kg'om xhàrà ba xhàràa, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúá nxama-nxama, a ba a gõéan ko kúrúem háé ba hëé naka tc'amaka qáòm nquu ba hëéthëé gaa koe tshào. A ba a c'ëe xu xhàrà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ëem nqõóm koe qõò.

² “Eẽm ko *tcuúan dim* x'aè ba hàà kam ko qãà ba xhàrà-kg'ao xu koe tsééa úú, nxãasegam gha síí kg'om xhàrà di tc'õoan c'ëe sèè cgae xu ka.

³ Xu kò sèé a xg'ám me, a káá gúúse tsééa kabi me.

⁴ “Me gaia c'ëem qãà ba tsééa úú cgae xu, xu síí tcúúa ba koe thòò-thòo me, a sau-saugase qgóó me.

⁵ “Me kò c'ëe ba tsééa úú, xu nxãa ba cg'õo. A xu a c'ëe xu kái xu kaga gataga hëé, c'ëe xu xu kò xg'ám, a c'ëe xu cg'õo.

6 “Cúim cóám kaisasem kò ncàma hãa bam kò úúa, a ba a kò gaam gabá tsééa úú cgae xu, a bìríse a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé.

7 Igaba xu kò ãe xu xhàrà-kg'ao xu bìríku a máá: ‘Ncãe ba gúù zi ka q'òðsem ga me e, ke hààn xae cg'òo me, naka zi gha gúù zi gaxae di ii,’ témé.

8 Xu kò sèè a cg'òo me, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òo me,” tam méé.

9 *Me nxãaska Jeso ba tãe xu a máá:* “Kháé ba gha nxãaska kg'om xhàrà ka q'òðse ba hàà dùú sa kúrú?” *témé, a ba a máá:* “Eã xu xhàrà-kg'ao xum gha hàà cg'òo, a ba a gha xhàrà ba c'ãe xu xhàrà-kg'ao xu máà.

10 Qanega xao gáé ncães Tcgãyas *Nqarim di* sa nxará tama, ncãe ko máá: ‘Nxõás ãe kò tshàò-kg'ao xu ka bóòà xguìèa hãa sa, kaisase cgáés nxõá sa kúrú hãa.

11 Ncãea X'aigam *Nqarim* ma kúrú hãa ga a, si ncãe sa tcgáí-q'ooa ta koe t'òè si i,” *témé.*

12 Ka xu ko qáé Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèè, ães sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, xu kò guu Me a qòò.

*Kaesaram koe suruta ne
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

13 Ka xu ko nxãaska kháóka c'ãe xu Farasai xu hãe naka c'ãe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hãéthãe Gam koe tsééa úú, nxãasega xu gha síí kg'uim ko zi gúù zi cgoa qgóó Me ka.

14 Xu hàà a bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a c'ãe khòè cgoa ga tchòà úú tama, khòèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba Tsi ko Nqarim dim kg'ui ba tseeguse xgaa-xgaa. Ka i gáé kgoara máàèa hãa *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa, kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?” *témé.*

15 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko kúrú bóbò Tea máá? C'ãem qano mari ba xao máà Te nakar bóbò,” *témé.*

16 Xu mari ba máà Me, Me bìrí xu a máá: “Dìín dis tcúú sa ncãe sa, naka gatàa dìín cg'òèa ncãe e?” *témé.* Xu máá: “Kaesaram di si i,” *témé.*

17 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Eã Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ãe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” *témé.* Xu kò kaisase are Me.

*X'ooan koe tães qãá q'oo koe séèku sa
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)*

18 Xu kò Saduke xu, ncãe kò ko máá, x'ooan koe tãe sa kàa si i, *témé* xu hàà cgae Me, a hàà tãe Me, a máá:

19 “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'àèan koe góá a máá, ncãe khòèm kò kàa cóáse khòè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qòese ba ães dxàe-ntcõa sa sèè, naka baà gam ka káímkhoe ba cóán ábà máá.

20 Xu kò 7 xu khòè qòeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khòè sa sèè a cóán úú tamase x'óó.

21 Me kò cam di ba gaas dxàe-ntcõa sa sèè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò nqoana dim ka gataga cúí ga thãe ii.

22 Xu kò wèèa xu ãe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khòès ga sa thãe kháóka x'óó.

23 Eã i ko x'ooan koe tãeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncãe wèèa xu 7 xu xg'ao sèè sia hãa ka?” ta xu ma tãe Me.

24 Me Jeso ba xòe xu a máá: “Dùús domka xao tsaa hãa? *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé sa hãe naka Nqarim di qarian hãéthãe xao c'úúa hãa domkaa?”

²⁵ Eẽ ne ko khóè ne x'ooan koe tẽe ka ne séèa hãa tite, a ne a séèkuan kgoara mááèa hãa tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii.

²⁶ A ãe x'óóa hãa ne ko x'ooan koe ghùìès ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgãyas koe nxará ta ga hãa, hìis di tchõàn dim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka méé sa a máá: 'Tíí Ra Abrahamam dir Nqari Ra a, a Isakam dir Nqari Ra a, a Jakobem dir Nqari Ra a,' tam mééa koe?

²⁷ Eẽ x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam ãe kg'òèa hãa ne di Me e; khama xao kaisase tsaa hãa," tam méé.

Kaiam x'áè-kg'ám ba

(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸ Me kò c'ẽem x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà, a kóm xu xu hãa a ko ntcoeku. Me ãem ko Jeso ba qãèm xõa ba máà xua hãa sa bóòa q'ãa ka tẽe Me a máá: "Ndakam x'áè-kg'ám ba wèè xu ka tc'ãà di baa?" témé.

²⁹ Me Jeso ba xõa me a máá: "Wèè xu x'áè-kg'ám xu ka tc'ãà di ba ncẽe me e:

'Oo, Iseraeleè, komsana,
gatá dim X'aigam Nqari ba,
X'aigam Nqari ba cúí Me e,

³⁰ naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba
wèè tcáóa tsi cgoa hẽé,
wèè kg'òèa tsi cgoa hẽé,
wèè tc'ẽea tsi cgoa hẽé,
naka wèè qaria tsi cgoa hẽéthẽé ncàm,'
témé,

³¹ Me ko cáàm di ba máá:

'Eẽ tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma
méé tsi tsáá ka c'ẽe ba ncàm,'

témé. C'ẽe x'áè-kg'ám ga káà a ncẽem x'áè-kg'ám ka kaia a," tam méé.

³² Me kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tseegu Tsi ko, c'ẽean ga káà a, igaba gaam cúí Me e,

³³ gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèè tcáóa tsi cgoa hẽé, naka wèè kóma q'ãa tsi cgoa hẽé, naka wèè qaria tsi cgoa hẽéthẽé ncàm sa, naka ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma tsáá ka c'ẽe ba ncàmman hẽéthẽé e. A wèè zi dàò-a-mááku zi hẽé naka qhàea-mááku zi ka hẽéthẽé cgáé e," témé.

³⁴ Eẽm ko Jeso ba bóò, tc'ẽegasem ncãa xõa sa kam kò bìrí me a máá: "Nqarim di x'aian ka tsi nquù tama," témé. I kò gaa koe guus ka khóèan bèe, c'ẽe tẽe ga i gha tẽe Me sa.

Dafitem ka Tsgõose-coam dis tẽe sa

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Eẽm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa kam kò tẽe ne a máá: "Nta hẽés ka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá, Krete ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé?

³⁶ Dafitem tc'áró-tc'aróa kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka kg'uikaguè, a máá:
'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò x'òàa Te xòè za ntcõó
nakar nxãakg'aiga sí Tsari cg'õo-kg'aoan
nqàrè-kg'ama Tsi koe tòó,'
témé.'

³⁷ Dafitem ga ba ko 'X'aiga' ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?" témé.

Si kò kaias xg'ae sa qãè-tcaoan cgoa komsana Me.

Jeso ba ko Farasai xu hěe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé dqàè
(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Eēm ko xгаа-xгаа kam kò Jeso ba máá: “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé tu q'óése hãa, ncēe ko qáò qgái-dxooan hãa, a x'amágu di zi qgái zi koe tsgámkagukuan qaa xu,

³⁹ a ko kaia zi ntcōó-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcōó-q'oo zi hěéthěé e kōèan di zi qgái zi koe.

⁴⁰ Ncēe ko dxàe-ntcōa zi di nquuan tc'òóa xgãá, a ko x'áise xu gha ka qáòse còrè xu. Eēta ii khóèa ne gha kaisase thōokase xgàràè,” tam méé.

Dxàe-ntcōas dis tcg'òóa mááku sa
(Lk 21:1-4)

⁴¹ Me kò Jeso ba aban ko tòòem qgái ba q'óá-kg'ama hãase ntcōó, a ntcōó a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean di ma tcãa sa bóò. Ne kòò kái ne khóè ne qguà hãa ne kái marian tcãa.

⁴² Si kò dxàua hãas dxàe-ntcōa sa hàà cáàm qano mari tsara ncemea tcãa, xg'ae-q'ooa tsara kòò thebe dim mari ba kúrú tsara.

⁴³ Me kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam koe tciia óá, a bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncēes dxàe-ntcōas dxàua hãa sa ncãa wèé ne khóè ne nqáéa hãase aban ko tòòem qgáim koe marian tcana.

⁴⁴ Wèé ne khóè nea kò gane di qguàan koe guu a tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ães kò úúa hãa ga tcg'òó khama,” témé.

13

Jeso ba ko tempelem dis kōbes ka kg'ui
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Eēm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'ēe ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tsóágase t'òè xu nxōá xu hěe naka nquu xu hěéthěéa gáé ncēe e,” témé.

² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēe xu nquu xu kaia xu tsi ko bóò? Cuiskagas ncēe koe cúis nxōás ga sa c'ēs tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàriè,” témé.

Xгаа-xгаа-kg'ao ne gha xgáèè
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Me ēem kò qanega Olife dim xàbim tc'amkg'ai koe q'ábà ntcōe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hěé, Jakobo ba hěé, Johane ba hěé naka Anterea ba hěéthěé xu dxùukg'ai koe tēè Me a máá:

⁴ “Bìrí xae e, n-cáma i gha ncēe gúúan kúrúse sa, naka gataga ncēe gúúan wèé ga gha hàà kúrúse dis x'áís gha dùú sa ii sa thěé?” témé.

⁵ Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: “Q'ãa xao, naka i táá cúí khóè ga hòakagu xao o guu.

⁶ Kái ne gha Tíí cg'òè ka hàà a gha máá, ganea Tíí ga Ra a, témé, a ne a gha kái khóèan hòakagu.

⁷ Naka ēe tu kòò ncōoan hěé naka gaan di nxàean hěéthěé kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncēe gúúa ne gha kúrúse, igaba i qanega chōò-q'ooan hàà tama ke.

⁸ Nqōóm di zi qhàò zi gha c'ēe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãàku. Me gha nqōó ba gataga cgùru tãáka zi qgái zi koe, xàbà ne gha nqōómkg'ai koe tcãa. Zi gha ncēe zi gúú zi ábàn di thōòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

9 “Igabaga méé tu gatu q'óése, séèè tu gha a qhàis cookg'ai koe úúè, a tu a gha síi còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíi domka tc'ãà còo-kg'ao xu hěé naka x'aiga xu hěéthěé cookg'ai koe tòòè. Gatà hěéan ka tu gha Tíi ka nxàea tseegukagu.

10 Kg'aia méé i qàè tchòàn *nqóóm di zi qhàò zi wèé zi koe xгаа-xгааè.*

11 Naka èe xu kòo séè a ko qhàis cookg'ai koe úú tu u ne, táá èe tu ga kg'ui kg'oana hãas gúùs ka q'áò guu, igaba tu wèés gúùs èe tu gha ãem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u èe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'èe Me e gha ii.

12 “Khòè ba gha qóese ba x'oos koe tcãà, me gha xòò ba gam dim cóám ka gataga hěé, i gha cóán gaan di xòòan ntcoe, a gha cg'òo o.

13 Tu gha Tiri cg'òèan domka wèé khòèan ka hòrèè. Igaba gaam èe gha qarika téé a chòò-q'oos koe síi ba gha kgoaraè.

Q'áò-q'aosas gúù sa

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

14 “Igaba èe tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò si èes ga kò téé tama qgàì koe tēe (èe ko nxárá ba méém kórna q'ãa!), ne méé ne nxãaska èe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síi,

15 nakam èe nquuan tcoèbe koe hãa ba táá xõa, naka gam dim nquum q'oo koe tcãà guu, naka síi gaa koe hãa sa séè,

16 nakam èe xháràn koe hãa ba táá kàbise naka síi gam di qgáían séè guu.

17 Haò, cg'ãè i gha ii, èe zi cáím zi ka èe ncãaa zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hěé naka èe gha ko comkagu zi ka hěéthěé e.

18 Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu.

19 Eè xu cáím xu ka i gha gatà ii xgàrakuan hãa, ncèe nqóóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncèem kò Nqari ba kúrú ba, ncèes noose ga, a i a gaicara hãa tite.

20 A ncèè X'aigam *Nqarim* kò èe xu cáím xu xòm-xom ta ga hãa, ne i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite. Igaba èe nxárá tcg'òóèa hãa ne domkam kò èe xu cáím xu xòm-xom.

21 “A ncèè ãem x'aèm kam kò c'èem khòè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bòò, ncèe ga Me e Krete ba,’ kana ko máá: ‘Bòò, èe gam síi hãa,’ témé ne méé tu táá dtcòm m guu.

22 Tshúù-ntcõan di xu Krete xu hěé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hěéthěéa gha x'áise, a gha x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé kúrú, èe nxárá tcg'òóèa ne xu gha hòakagu ka, kgoanase i kòo ne.

23 Ke méé tu gatu q'óése hãa, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua hãa ke.

Khòèm dim Cóá ba gha hàà

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

24 “Igabagas gha èe xu cáím xu di xgàrakuan qãá q'oo koe ‘cáím sa ntcúú-ntcuuè, me nxoe ba x'áà tite,

25 tconò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè, i gha nqarikg'aian di qarian ntcãa-ntcãaè.’

26 Ne gha èe x'aè ka Khòèm dim Cóá ba bóò, Me túú-c'òòan q'oo koe guu a ko hàà, kaia qarian hěé naka x'áàn hěéthěé cgoa.

27 Me gha nxãaska moengele xu tsééa tcg'òó, a ba a gha Gam di ne èe nxárá tcg'òóèa hãa ne wèé xòèan èe tc'ãán ko guu za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqóóm di chòò-q'ooan koe guu a síi nqarikg'ai di chòò-q'ooan ko chòò koe guu a Nqarim di ne èe nxárá tcg'òóèa hãa ne xg'ae-xg'ae.

Faia dis hùis dis sere-sere sa

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ke tu faia dis hìis koe xgaa-xgaase: Eẽ i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsom, i ko tɔara sa tsom, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa.

²⁹ Gataga ãe tu kò ncẽe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse, ne tu q'ana hãa cúu me e sa, a nquu-kg'áman koe hãa sa.

³⁰ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncẽes qhàò sa kaà tite, ncẽe gúùan wèé ga kúrúse tamas cookg'ai koe.

³¹ Nqarikg'aian hẽé naka nqõók'g'aian hẽéthẽéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

Cúí khòè ga cáím ba kana x'aè ba c'úùà

(Mt 24:36-44)

³² “Igabaga i cúí khòè ga ãem cáím ba, kana ãem x'aèm gabá q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba, kana Cóásem ga igaba, Xòòm cúím ka oose.

³³ Q'õése méé tu hãa, naka kókòà hãa, c'úùà tu hãa n-cámám gha ãem x'aè ba hàà sa ke.

³⁴ Khòèm x'áéa ba koe ko guu a tãám nqõóm koe dàram khama i gha ii: gam dim nquu ba ko guu a qãà xu qarian máà ba, a wèém khòè ba gam di tsééan máà, a ba a nquu-kg'ám ba ko kòre ba x'áè, q'õé mem gha sa.

³⁵ “Gaa domka méé tu kòresea hãa, n-cámám ko nquum ka q'õòse ba hàà sa tu c'úùà hãa ke, dqòà kaa, kana ntcúú nqáé kaa, kana ghòròan ko kg'ae x'aè kaa, kana ntcúúkg'ai cgoaa.

³⁶ A ncẽe qhásem kòò hàà ne méém táá hàà sao-xg'ae tu u, naka tu x'òma hãa guu.

³⁷ Ncẽer ko birí xao o sar ko wèéa tu ga birí a ko máá: ‘Q'õése méé tu!’ témé.”

Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam dis x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (14–16)

14

Tc'ãà-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'õo sa dtcòmku

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ I kò ncẽeska cáím cáman qaùà hãa Pasekan hẽé naka péré gãé-gãé úú tamas pérés dis kòè sa hẽéthẽé gha kúrúès cookg'ai koe, xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé kàan qaa, Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di i,

² a xu a kò máá: “Kòès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kias xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hãa khama,” ta xu méé.

Khòè sa ko Jeso ba Betania koe tshãán cgoa ntcãá

(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Jeso ba kò Betania koe hãa, Simonem ncẽe kò lepero dis tcìi sa úúà hãam dim nquum koe. Eẽm gaa koe hãa a ntcõó a ko tc'õó koes kò khòès alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe kò qãè hním xg'ãòm tshãám, kaisa marian di ba qgóóa hãa sa hàà, a hàà alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õá ba óè, a *Jesom* tcúú koe ntcãá.

⁴ Ne kò c'ẽe ne khòè ne ãe kò gaa koe hãa ne xgòà a máá: “Dùús domka ba koáé ncẽem tshãá ba ncẽeta ma kòè cgoaèa máá?”

⁵ Ncẽe tshãá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa,” ta ne méé. A ne a kaisase mée si.

⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dùús ka tu ko xgàè sia máá? T'õès tséé sas Tíi koe kúrúà hãa.

⁷ Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, a tu a gha ãe tu ko tc'ãe x'aè ka qãè zi gùu zi kùrúa máá a, igaba tu wèè x'aè ka Tíi cgoa hãa tite.

⁸ Eës ga kò kùrúa sas kùrúa hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcãá hãa khama.

⁹ Tseegukar ko birí tu a ko máá: Wèém nqõóm ãe i ko ncãe qãè tchõàn xgaa-xgaaèm koe, i gha ães kùrúa hãa gùuan nxàè, tc'ãe-tc'ãesès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko tc'ãà-cookg'ai xu cgoa dtcòmku
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'ãe ba, kaia xu peresiti xu koe síi, nxãasegam gha síi *Jeso ba* tshàu q'ooa xu koe tcãà ka.

¹¹ Eë xu ko ãe sa kóm ka xu ko kaisase qãè-tcao, a birí me mari xu gha máa me sa. Me nxãaska qãèm x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaaese-kg'ao xu cgoa Pasekan tc'õó
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Tc'ãà dim cám péré gãé-gãe úu tamas pérés di kõèan dim ka, ãe xu ko ghùu-coam Paseka di ba cg'õo, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaaese-kg'ao xu birí Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síi gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'ãe?” témé.

¹³ Me Gam di xu xgaa-xgaaese-kg'ao xu koe cám tsara tsééa tcg'òó a birí tsara a, a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síi, c'ãem khòèm tshàa gàba ba qgóóa hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me,

¹⁴ naka ãem kòo nquum ka q'õòse ba tcãà ne birí me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaaese-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa sa?’ témé.

¹⁵ Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèè zi gùu zi tc'ãeseko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e,” témé.

¹⁶ Tsara kò xgaa-xgaaese-kg'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qõò, a síi ãem kò ma birí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

Jeso ba ko c'ãem xgaa-xgaaese-kg'aom gha x'ámágu Me sa nxàe

¹⁷ Eë i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà.

¹⁸ Eë xu hãa a ko tc'õó kam ko Jeso ba máá: “Tseegukar ko birí xao o, gaxao ka c'ãe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, ncãe *koe hãa a* ko Tíi cgoa tc'õó ba,” témé.

¹⁹ Xu tshoa-tshoa a tshúu-tcaoa, a wèéa xu cúi mana cúi tèè Me a máá: “A tíi tama raa?” témé.

²⁰ Me xõa xu a máá: “Eë gaxao 12 xao ka c'ãe me e, ncãe ko Tíi cgoa gàbas koe péréan tcgùu-tcguu ba.

²¹ Eë i ma Khòèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba hàò, cg'ãè i gha ii, ãe ko Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” tam méé.

Dqòa dis tc'õo sa
(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²² Eë xu hãa a ko tc'õó, kam ko Jeso ba péré sa sèè, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a máà xu si, a ba a máá: “Sèè, ncãea Tirim cgàa me e,” témé.

²³ A ba a kubi sa sèè, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a máà xu si, xu wèé xu ga gaas q'oo koe kg'áà.

²⁴ Me birí xu a máá: “Ncãe nea Tiri c'áò o, qáé-xg'aes di i, ncãe ko kái ne khòè ne di iise ntcãáguè e.

²⁵ Tseegua ner ko bìrí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hìis di gõéan kg'áa hãa tite, me gha nxãakg'aiga sí ãem cáím Nqarim di x'aian di ba tcãà, gaicara Ra gha kabase kg'áa a di ba," tam méé.

²⁶ Eẽ xu ko cii ba nxáèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbim koe qõò.

Jeso ba ko Peterem gha xõase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Wèéa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

'Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,
téméè khama.

²⁸ Igaba ãer ko x'ooan koe ghùiea xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o, a Galilea koe qõò," témé.

²⁹ Me Petere ba bìrí Me a máá: "Eẽta xu ga ko ma wèéa xu ga khuùagu Tsi, igabar tíi cuiskaga gatà hëé tite," témé.

³⁰ Me Jeso ba bìrí me a máá: "Tseegukar ko bìrí tsi: Ncẽem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba cáím q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xõase Te," témé.

³¹ Igabam kò Petere tcana hãa tcáó cgoa kg'ui a máá: "Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xõase Tsia hãa tite," témé. Xu kò wèé xu gatà méé.

Jeso ba ko Getesemane koe còrè
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Xu Getesemane ta ko ma tcièm qgáim koe qõò. Eẽ xu ko gaa koe síi kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Ncẽe koe xao ntcõò, nakar nxãakg'aiga síi xg'ara còrèan cgoa," témé.

³³ Kam ko Petere ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka Johane ba hëéthëé xu sée, si kò tshoa-tshoa a kaisas tshùù-tcao sa hëé nakas nxùrù-tcao sa hëéthëé tcãà Me.

³⁴ Me bìrí xu a máá: "Tc'èea Tea kaisase thõòan xáma hãa, x'óór ga khama noose. Ncẽe koe xao qaù naka q'õé," témé.

³⁵ Me cg'arése còoka síi a gómankg'ai koe cg'áé, a ba a còrè, ncẽè kgoanase i kò nem ga ãem x'aè ba nqáé Me sa,

³⁶ a ba a máá: "Aboè, Tiri Tsi Xõò Tseè, wèé zi gúù zia Tsáá koe tàà tama, ncẽes kubis xg'arasean di sa Tíi koe sèèa tcg'òó. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíi ko tc'èes ka tamase," tam méé.

³⁷ A ba a kabise a síi cgae xu, a síi sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, Me Petere ba bìrí a máá: "Simoneè, x'òma tsi gáé hãa? Táá tsi gáé ga kò kg'ama cúim aoram ga ba kókòda ntcõó a q'õé?

³⁸ Q'õésea méé xao hãa naka còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'èe ba kúrú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke," tam méé.

³⁹ Me gaicara kabise a qõò, a síi ãem ncãa ko ma còrè khamaga ma còrè.

⁴⁰ Eẽm ko gaicara kabise a ko hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, tcgáía xu kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'ãa nta xu gha ma xõa Me sa.

⁴¹ Me gaicara nqoana dis ka hàà, a máá: "Qanega xao gáé x'òma hãa, a ko sãa? Ncãa i tc'ãò ncẽeska, x'aè ba ncãa hàà. Bóò, Khóèm dim Cóa ba ko hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàe.

⁴² Tèe xao, naka xae qõò. Eẽ khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Team khòè ba cúuse hàna ke," tam méé.

Jeso ba ko qgóóè
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Eēm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka c'èe ba, a kái xu khòe xu cgoa hãa, ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe hëé, naka x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe hëé naka *khòe ne di xu* kaia xu koe hëéthëé guua hãa xu.

⁴⁴ Me kò nxãaska èe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba x'ái sa máa xua hãa a ko máá: “Eër gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa q'óé Mea hãase úúa tcg'òó Me,” témé.

⁴⁵ Me Jutase èem ko hàà ka gaa x'aè kaga Jesom koe síí a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,” témé. A x'obè Me.

⁴⁶ Xu khòe xu Jeso ba séè a qgóó Me.

⁴⁷ Igabam kò èe kò cúuse tõe xu ka c'èe ba gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaia peresitim dim qãam dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁴⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Ts'ãa-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka?”

⁴⁹ Wèè cáím kar kò tempelem koe gaxao cgoa hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao kò gaa koe síí táá qgóó Te. Igaba méés *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe goásea hãa sa nxàea tseegukaguès gúú si i,” tam méé.

⁵⁰ Xu kò nxãaska wèé xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

⁵¹ Me c'èem qárí-kg'ao-coa ba xùri Me, gúú ga kò hãa tama, a kò q'úúm qgáím cgoa tcámsea hãa ba, xu ntcàu me ka hëé, igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa,

⁵² a qgáí ba tshàu q'ooa xu koe qaù, a ba a hãa tamase qgóé.

Jeso ba ko kias xg'aes cookg'ai koe tõeè

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ka xu kò Jeso ba kaia peresitim koe úú. Xu kò nxãaska wèé xu kaia xu peresiti xu hëé, naka *khòe ne di xu* kaia xu hëé, naka x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé xu hààra xg'ae.

⁵⁴ Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síí nxãakg'aiga kaia peresitim dim xhàrom q'oo koe tcãa, a ba a síí kòre-kg'ao xu cgoa c'ees-kg'ám koe ntcõó a kùru-kuruse.

⁵⁵ Xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka wèé xu tc'ãa-cookg'ai xu hëéthëé Jeso ba xu gha chibi-chibi a cg'òm dàò ba qaa, igaba xu kò táá hòò kòm Me.

⁵⁶ Kái xu khòe xu kò ko Gam ka tshúù-ntcõan nxàea tseegukagu khama, igaba zi kò èe xu ko nxàe zi gúú zi táá qõòa mááku.

⁵⁷ Tsara c'èe tsara tõe-a-téé a tshúù-ntcõan Gam ka nxàe a máá:

⁵⁸ “Sitsama kò kóm Mea Me ko máá: ‘Tíí Ra gha ncēm tempelem *khòean* tshàu ka tshàoèa ba kòbea q'aa, a ra a gha nqoana cáman qãá q'oo koe táá ba tshào, *khòean* tshàu ka tshàoèa tama ba,’ témé,” ta tsara méé.

⁵⁹ Igabagas kò èe tsara ko nxàea tcg'òó sa táá qõòa mááku.

⁶⁰ Me kaia peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso ba tõe a máá: “C'èe gúú ga Tsi gáé xòa tama? Ncēm tsara khòe tsara ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.

⁶¹ Igabam kò nqoo a táá cúím tēm ga ba xòa.

Me gaicara kaia peresiti ba tõe Me a máá: “Kreste Tsi Tsia, Gam ncēm ts'ee-ts'ee kg'aièa hãam di Tsi Cóa Tsi?” témé.

⁶² Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a. Khòem dim Cóa ba tu gha bóò, Me Gaam èe wèé qarian úúa hãam dim kg'ám x'òam xòe za ntcõó-a-ntcõe, a ko nqarikg'ai di túú-c'òan cgoa xòa,” témé.

⁶³ Me kaia peresiti ba qgáí ba tòàra q'aa a máá: “Dùú di nxàea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa?”

⁶⁴ Ncãa xao kóm kaisas cóèkus ncēm sa! Gaxao ko ntama ma tc'èe?” témé.

Xu wèéa xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.

⁶⁵ Xu c'èea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgáí Me, a xu a xg'ámku cgoa Me, a bìrí Me a máá: “Porofita *naka bìrí xae e ndaka kg'áí xae ncãa xg'ám Tsi sa*,” témé. Xu kòre-kg'ao xu sèè a xg'ámku cgoa Me.

Petere ba ko Jeso ba xqase

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Eëm kò Petere ba nqãaka qanega xhàrom koe hãa kas kò kaïam peresitim di zi qãà zi ka c'èe sa hàà cgae me,

⁶⁷ a èes ko Petere ba bóò me hãa a ko kùru-kuruse, kas kò qãèse bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi kò thèé Nasareta dim Jesom cgoa hãa!” témé.

⁶⁸ Igabam kò xqase e a máá: “C'úuar hãa, a ra a kóma q'ãa tama, dùús ka si ko kg'ui sa,” témé. A ba a xhàros-kg'ám koe síí tcg'oa, [me ghòrò ba kg'ae].

⁶⁹ Si kò qãà sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara èe kò gaa koe téé-tèe ne khòè ne bìrí a máá: “Ncèem khòè ba gaxu ka c'èem ga me e!” témé.

⁷⁰ Igabam kò gaicara xqase e.

X'aè-coam qãá q'oo koe ne ko èe kò téé-tèe ne Petere ba bìrí a máá: “Tseguan kaga tsi gaxu ka c'èe tsi i, Galilea di tsi khòè tsi i thèé khama,” témé.

⁷¹ Me kò tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòèm ncèe bar c'úua hãa, ncèe tu ko Gam ka kg'ui ba,” témé.

⁷² Me kò kúúga ghòrò ba càmm di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uiian tc'èe-tc'èese, ncèem kò máá: “Ghòròm qanega càmm q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xqase Te,” témé e. Kagam ko qhùia òè a kg'ae.

15

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hèé, naka khòè ne di xu kaia xu hèé, naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hèé, naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu hèéthèé kg'uia xg'ae. A xu a Jeso ba qáé, a chùia tcg'òó a Pilatom koe úú Me.

² Me Pilato ba tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi?” témé. Me xqà me a máá: “Eè tsi ko mée khamaga i ii,” témé.

³ Xu kò kaia xu peresiti xu kái zi gúú zi koe chìbi-chibi Me.

⁴ Me Pilato ba gaicara tèè Me a máá: “Kháé Tsi c'èe xqà ga úú tama? Bóò, nta noo zi chìbi zi ka xu ko chìbi-chibi Tsi sa,” témé.

⁵ Igabam kò Jeso ba táá cúí xqà ga kúrú, me Pilato ba are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Me kò Pilato ba wèés kqès koe c'èem khòèm qáé-nquum koe tcãàèa ba kgoara, ncèe khòè ne kò ko dtcàrà mááse ba.

⁷ Eè x'aè kam kò Barabase ta ko ma tciièm khòè ba qáé-nquum koe hãa, ncèe kò xg'ae sa kúrú hãa a ko khòè ne cg'òo xu khòè xu cgoa kò xg'ae a qáèèa hãa ba.

⁸ Ne khòè ne hààraa xg'aeku a ne a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà èem ko kg'aiga ma kúrú máá ne khama méém ma kúrú máá ne sa.

⁹ Me Pilato ba xqà ne a máá: “Juta ne dim X'aiga bar gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'èe?” témé.

¹⁰ Kaia xu peresiti xu kò tauan xu úú cgoa Mea hãa domka gam koe óága Mea hãa sam kò q'ana hãa khama.

¹¹ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne qg'ái, Barabase ba mée ne dtcàrà mááse naka nea nxãa ba kgoara mááè sa.

12 Me kò Pilato ba gaicara tēè ne a máá: “Kháé ra gha Juta ne dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'ēe?” témé.

13 Ne q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

14 Me Pilato ba tēè ne a máá: “Dùútsa gúùs cg'ǎè sa ba kúrúa hãa?” témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

15 Me kò Pilato ba khòè ne qǎè-tcaokagu kg'oana hãa khamam kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a tcg'òó Me, síim gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncoi
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

16 Xu kò ncõo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nquum q'oo koe tcǎà (Peretori-ume ta ko ma tcièè ba), a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa tciia xg'ae.

17 A xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me, a dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me,

18 a xu a tshoa-tshoa a tsgám Me a máá: “Tcgáío, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé.

19 A xu a kò tcúúa ba koe tc'áà dim hìim cgoa xg'ám Me, a tcg'ae Me, a xu a qhòm tsi qurù a ncoia ba ka dqonè Me.

20 Eè xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò ncoàm qgái ba nxõo cgae Me, a nxãaska sée a úú Me, síi xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

21 Eè xu xóé a ko qǎò ka xu kò c'èem khòèm Simone ta ko ma tcièem, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka xõòm cgoa xg'ae, me xhàràam koe guu a ko x'áé-dxoom koe qǎò, ka xu kò chùi mem Gam dis xgàu sa dcéé.

22 Xu kò Jeso ba Gologota ta ko ma tcièem qgáim koe úú (ncèe sa ko máá: 'Tcúú c'òás dim qgái ba,' témé),

23 a xu a mira ta ko ma tcièem tsòòm cgoa tcg'ome-xg'aeèa gǎéan máà Me kg'áam gha ka, igabam kò táá sée e.

24 Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáian cgúúan ntcòó a q'aa-q'aaku.

25 Eè xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'aè e, ntcúúkg'ai cgoa di i.

26 Eèem kò chìbi-chibi cgoaèa hãas tcgãya sa kò 'JUTA NE DIM X'AIGA BA' ta ma góásea hãa.

27 Xu kò càm tsara ts'ǎà-kg'ao tsara Gam cgoa xgàu, c'èe ba xu kò kg'áò xòèa ba za xgàua hãa, a c'èe ba dxàe xòèa ba za xgàua hãa.

28 *

29 Ne èe kò ko dàòm cgoa nqáé ne khòè ne cóè Me, a ne a nxaa-nxana tcúú a máá: “Eheè, Tsáá koma ko tempele ba kòbe, a nqoana cáman q'oo koe tshào me Tsi Tsia,

30 kgoarase naka Tsia xgàu hìis koe xǎa,” témé.

31 Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hèé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hèéthèé xu ma ncoi Me thèé, a máá: “C'èe ne khòè nem kgoara hãa, igabam ko kgoarasean ka tààè.

32 Ncèem Krete ba, ncèe Iseraele dim x'aiga ba méém xgàu hìis koe xǎa, naka ta gha nxãasega bóò naka dtcòm,” ta xu méé.

Tsara èe kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thèé ncoi Me.

Jesom dis x'oo sa
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

* 15:28: C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: “Si èe Nqarim di zi Tcgãya zi koe góáèa hãas gúùs ncèe ko máá, “cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxará xg'aeè” ta méé sa tseegukaguèa.”

³³ Koaba di x'aèan 12 di ko tcãà kas kò ntcùú sa wèém nqõóm koe xóé, a sí dqòà di x'aèan nqoana di koe téé.

³⁴ Me kò Jeso ba nqoana dim x'aèm ka kaiam dòm cgoa q'au a máá: “Eloi, Eloi, lama sabakatani?” témé. Ncëe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé.

³⁵ Ne ãe kò gaa koe téé-tëe ne ka c'ëe ne kóm Me a máá: “Kóm, ncëe ba ko Elija ba tcii,” témé.

³⁶ Me kò c'ëe ba qgóé, a sí x'úrúan koe tsau tshàan ntcãá, a tc'áam koe qhàea tòó, a hàà máà Me, kg'áam gha ka, a máá: “Qãà naka ta bóò Elija ba gha hàà xòó Me sa,” témé.

³⁷ Me kò Jeso ba kaiam dòm cgoa q'au, a ba a còo di sa sònàa tcg'òó.

³⁸ Me kò tempelem dim qgáí ba cáam xòè tsara cgoa tòàra q'aase, a tc'amaka guu a sí nqãaka téé.

³⁹ Eëm ko ncõo-kg'ao xu dim kaiam ncëe kò *Jesom* cookg'ai koe téé-tëe ba, Jesom ma còo di sa sònàa tcg'òóa hãa sa bóò, kam kò máá: “Tseegukagam kò ncëem khòè ba Nqarim dim Cóa Me e,” témé.

⁴⁰ Gataga zi kò c'ëe zi khòè zi nqúú ka téé a ko bóò. Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakobom cg'aré ba hëé naka Josefa ba hëéthëé tsara ka xòòs Maria sa hëé, naka Salome sa hëéthëé zi.

⁴¹ Eëm kò Jeso ba qanega Galilea koe hàna ka kòo còo Me, a ko hùì Me zi khòè zi i kò ii. Kái zi khòè zi ãe kò Jerusalema koe sí cgoa Mea hãa zi kò thëé hàna.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁴² Eë i ko dqòà, kg'ónòsean dim cáam me e kò ii khama, Sabata cookg'ai di ba,

⁴³ kam kò Josefam Arimatea di ba hàà, tcommèa kò hãam khòè me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba, ncëe gam tc'áro ga kò thëé Nqarim di x'aian qãà hãa ba. A ba a kò kgoarasea hãase Pilatom koe sí, a sí Jesom dim tc'áro ba dtcàrà.

⁴⁴ Jesom nxãakamaga x'óóa hãa sam ko Pilato kóm kam kò are. A ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tãe me Jesom ncãa ncìise x'óó sa.

⁴⁵ Eëm ko ncõo-kg'ao xu dim kaiam koe kóm gatà i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áro ba máá.

⁴⁶ Me Josefa ba q'úúm qgáí ba x'ámá, a tc'áro ba xòó a gaam qgáím cgoa tcám, a ba a sí qarim nxõám koe tshàòea hãas tc'áms koe xòó Me. A nxõá-dxoo sa gaas tc'áms kg'ám koe ghànèa tcëekg'am cgoa.

⁴⁷ Sara kò Maria Magatalena sa hëé naka Marias Josefam ka xòò sa hëéthëé sara Jesom dim tc'árom xòóèa hãa qgálan bóò.

16

Jeso ba ko x'oos koe tãe

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Eëm ko Sabata dim cáam ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena sa hëé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hëé, naka Salome sa hëéthëé zi tshãán x'ámá, sí zi gha tcgáù Me ka.

² Tc'ãà dim cáam bekem dim di kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò cáms tcg'oara hãa ka xgoaba a tc'áms koe qõò.

³ A ko tãeku a ko máá: “Dí na gha nxõá sa tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóa máá se e?” témé.

⁴ Igaba ãe zi ko ghùì-kg'ai ka zi kò nxõá sa bóò si téé-q'ooa sa koe ghànèa tcg'òóèa hãa, kaisases ko kaia khama.

⁵ Zi kò nxãaska ãe zi ko tc'áms koe tcãà ka q'úúm qgái ba hanam qári-kg'ao ba bóò me kg'àò xòè koe ntcõóa-ntcõe, ka zi kò area.

⁶ Me bìrí zi a máá: “Táá sao q'áò guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncãe kò xgàuèa hãa ba. Ghùìeam hãa, a ncãe koe káà Me e; bóò, ncãea xòòèam kò hãa qgáian ga a.

⁷ Igabaga méé sao qõò, naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí - naka Petere ba hãéthãé e - naka máá, gaxao kam gha tc'ãà a Galilea koe qõò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, ãem ma bìrí xaoa hãa khamaga ma, témé,” tam méé.

⁸ Zi kò *Jesom dis* tc'áms koe tcg'oa a zi a qgóé, cgùruan hãé naka q'áòan hãéthãéa kò tcãà cgae zia khama, zi kò c'ãe khòè ga táá cúí guù ga bìrí, q'áò zi kò khama.*

*[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise
(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)*

⁹ Eãem ko tc'ãà dim cáím bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe ntcùúkg'ai cgoa tãe kam kò Maria Magatalenas koe tc'ãà a x'áise, ncãem kò gaas koe 7 dxãwa tc'ãean xhàiaqua hãa sa.

¹⁰ Si kò qõò a sa a síí ãem kò ko hãé cgoa ne bìrí, ãe ne hãa a tshúù-tcoa hãa, a ko kg'ae ka.

¹¹ Igaba ãe ne ko kg'òèam hãa, a ba a Maria Magatalenas ka bóòèa hãa sa kóm, ka ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko cáím tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara koe x'áise
(Lk 24:13-35)*

¹² Ncães guùs qãá q'oo koem kò Jeso ba tãám dàòm ka gane ka c'ãe tsara koe x'áise, ãe tsara xóé a ko c'ãem qgáim koe qõò ka.

¹³ Tsara kabise a tsara a síí c'ãe ne koe xàà a, igabaga ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko 11 xu koe x'áise
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

¹⁴ Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áise, ãe xu hãa a ko tc'õó ka, a ba a gaxu di dtcòm taman ka hãé, naka gaxu di qari tcáóan ka hãéthãé dqàè xu, ãem x'ooan koe tãea hãa ka bóò Mea hãa ne xu kò táá dtcòm khama.

¹⁵ A ba a bìrí xu a máá: “Wèém nqõóm ncãe ba xao qõò, naka xaoa wèè ne khòè ne Nqarim di qãè tchõàn ka xgaa-xgaa.

¹⁶ Dìím wèém ãe ko dtcòm a ko tcguù-tcguuè ba gha kgoaraè, igaba dìím wèém ãe dtcòm tama ba gha xgàraè.

¹⁷ Zi gha ncãe zi x'ái zi gane ãe dtcòm hãa ne koe tséé: dxãwa tc'ãean ne ne gha Tiri cg'òèan cgoa xhàiaqu, a ne a gha kaba xu tam xu cgoa kg'ui.

¹⁸ Tshàua ne cgoa ne gha cg'aoan qgóóa ghùì, a ne a gha ãe ne dqãèan kg'áà hãa igabaga i cuiskaga thõò-thõo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khòè ne koe gane di tshàuan tòó, ne gha qãè,” tam méé.

*Jeso ba ko nqarikg'ai koe qaòkaguè
(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)*

¹⁹ Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ãem ko kg'ui cgoa xua xg'ara, ka séèa ghùì a nqarikg'ai koe qaòkaguè, a ba a síí Nqarim dim kg'áòm x'õám xòè koe ntcõó.

²⁰ Xu nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu tcg'oa a síí Nqarim dim kg'ui ba wèém nqõóm koe xgaa-xgaa. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tsééa xg'ae, a kò Gam dim kg'ui ba x'ái zi cgoa tseegukagu. Amen.]

* **16:8:** C'ãe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíi zi koes ko Marekom dis tcgãya sa ncãe koe chòò.

LUKA Lukam ka góáèa qǎè tchǒà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncées tcgāya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tcgāyas ncées Lukam di sa ko Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Iseraele di Me e sa hēé, naka wèém nqòóm di ta khóè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa hēéthéé ka nxàe. Tǎá zi qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'ēm ka ma ntcǎá tcúúeas ka nxàe, qǎè tchǒà nem gha ēe dxàua hǎa ne koe xgaa-xgaa ka (4:18), a ba a ko káise ncēe zi gúù zi tcàoa hǎa ne khóè ne ka tc'ēe-tc'ēese.

Luka ba ko kái q'oro qǎè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò cím dis tcgāya sa góá - si ncées tcgāya sa “Tséé zi” dis tcgāya si i. Lukam dis tcgāyas tc'ǎà di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qaòa cgoa chǒò, a sa a ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe còoka qòòkaguè. C'ēe khóèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tcgāya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, témé, si ko “Tséé zi” dis tcgāya sa Jesom xg'ao ko nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, ēem xg'ao nqarikg'ai koe hǎa ka.

Cím tsara xg'aeku tsara hǎa (tcee tsara 1-2 di tsara koe hēé naka tcee xu 9-19 di xu koe hēéthéé e) ncées tcgāyas q'oo koe cúí ga ko nxàeè zi gúù zi úúa hǎa tsara; ncēe zi x'ái zi khama: moengelean kò ko nxàe ciian hēé naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncēe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hēé, naka Jesom kò tempelem koe cóá ba ii kam kò hǎa koe hēé, naka qǎèm khóèm Samaria dim dis sere-sere sa hēé, naka cóám aagusea kò hǎa ba hēéthéé di zi.

Ncées tcgāyas wèés koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúù sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'ēm ka hēé, naka khóè zi kò Jeso ba kúrúan ka hēé naka Nqarim kò ko khóè ne chìbia ne qgóóa máás ka hēéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- “i kúrúse”, “x'aèan”, “ēe xu cím xu ka”
- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba
- dxàua ne, khóè zi

Tcgāyas q'oo koe hǎa zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)
- Jeso ba Galilea koe (4:14-9:50)
- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51-19:44)
- Jeso ba Jerusalema koe (19:45-21:38)
- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthéé e (22-24)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

Tshoa-tshoa sa

¹ Kái ne khóè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúrúse zi gúù zi bóò a góá.

² Khóè ne ncēe tshoa-tshoas ka kò gane tcgái ka ncēe zi gúù zi bóò a ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xgaa-xgaa-kg'ao ne ii nea ncēe zi gúù zi máà taa hǎa.

³ Tíi igabar kò wèé zi gúù zi tshoa-tshoas koe qãèse tēèa xám, i ncēeska qãèa máá tea, ēe zi ma kúrúsea xùrikua hãas kar ga góá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi,

⁴ nxãasega tsi gha wèé tseeguan ncēe tsi xгаа-xгааèa ka q'ãa ka.

Moengele ba ko Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba gha ábàès ka kg'ui

⁵ I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tcièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khòès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i.

⁶ Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khòè khara a, a wèé x'áè-kg'áman X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chìbi úú tama.

⁷ Elisabete sa kò ábà tamesa khòè si i khama khara kò káà cóá khara a. A kò gataga wèéa khara ga gãeasea hãa.

⁸ I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síí tséé di ba, me kò Sakaria ba síí peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú.

⁹ Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúim khòè ba nxárá tcg'òó, tempelem q'oo koe gha tcãà a qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòà máá ba. Gaam cáim kam kò Sakaria ba nxárá tcg'òóè.

¹⁰ Eēm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòà máá ka ne kò wèé ne khòè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

¹¹ Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'áòm x'òàm xòè za téé, ēem gabá hãa a ko ēes qãè hm̀m̀ xg'ãòs gúù sa altaram koe Nqari ba dàòà máá koe.

¹² Eēm ko Sakaria ba moengele ba bóò kam kò q'ae a q'áòs ka tcãàè.

¹³ Me moengele ba bìrí me a máá: “Táá q'áò guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khòès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tci me ke.

¹⁴ A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga kái khòèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao.

¹⁵ X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khòè ba ii, ke méém táá qgarì kana dùútsa tshàam xgòàm ga ba kg'áà guu. Eē ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'ēem ka cg'oèa,

¹⁶ a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele di ne X'aigam gane dim Nqarim koe kabi.

¹⁷ Elijam di tc'ēean hēé naka qarian hēéthēé cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'òè, a xòòga xu di tcáóan cóán koe kabi, a ēe komsana tama ne di tcáóan kabi tchàno ne khòè ne di tc'ēean koe, a khòè ne X'aigam *Nqari* ba kg'ónòà máá,” tam méé.

¹⁸ Me Sakaria ba moengele ba tēè a máá: “Nta ra gha ma q'ãa ncēe zi gúù zi gha kúrúse sa? Gãeasea raa, si tiris khòès igaba gãeasea hãa ka,” témé.

¹⁹ Me moengele ba xòà me a máá: “Tíi ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tēe. Gaam ga ba tséé tea, hààr gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchòà zi ncēe zi óágara máá tsi ka.

²⁰ Bóò, dtcòm tama tsia domka tsi gha ncēe koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà ncēe zi gúù zi gha hàà kúrúse ba,” tam méé.

²¹ Nxãaska i ko kái khòèan tchàa koe téé-tēe a ko Sakaria ba qãà, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncēeta noose ãoa hãa sa.

²² Eēm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uiian ka tààè, ne kò bóòà q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóòà hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái ne.

²³ A ba a kò ēe xu cáim xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara ka x'áéa ba koe kabise.

²⁴ Ncēe zi guù zi qāá q'oo koes kò gam dis khòès Elisabete sa ncāàn úú, a sa a 5 nxoean sèe a nquum q'oo koe cúia hãa, khòè ne gha táá bóò si ka. Si bìrìse a máá:

²⁵ “X'aigam *Nqari* ba ncēes guù sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncēm x'aèm ka Gam di thòò-xama-máákuan tí koe x'áía, a ba a khòè ne koe tiri sau-cgaean cóa ner úú tama di koe tcg'òó tea hãa,” témé.

Moengele ba ko Jeso ba gha ábàès ka kg'ui

²⁶ Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè,

²⁷ dxàe-coas koe, ncēe kò Josefa ta ko ma tciièm qáí-kg'aom ka séèkuan tòóa mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis qhàòs dim khòè me e, i gaas dxàe-coas di cg'òèan kò Maria a.

²⁸ Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgámkagu si a máá: “X'aigam *Nqari* ba cgóm sia a sáá cgoa hàna,” témé.

²⁹ Si Maria sa ãem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcāèè, a sa a kò tēèse dùús domkam ko gatà ma tsgámkagu si sa.

³⁰ Me moengele ba bìrì si a máá:

“Táá q'áò guu, Mariaè,
Nqarim koe si cgómkuan hòòà hãa ke.

³¹ Bóò, ncāà si gha úú, a kg'áòm cóa ba ábà,
a si a gha Jeso ta ma tcii Me.

³² Tcom-tcomsam khòè Me e gha ii,
a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóá ba iise tciiè,
Me gha X'aigam Nqari ba x'aian dis ntcōó-q'oo sa máà Me,
Gam ka xòò-dxoom Dafitem khamaga ma.

³³ Jakobem dis qhàòs koem gha chòò tamase x'aiga ii,
si Gam dis x'ai sa cuiskaga chòò tite,”
tam moengele ba méé.

³⁴ Si Maria sa moengele ba bìrì a máá: “Nta i gha ii, qane cgoar kg'áò-khoe cgoa xóé tama ka?” témé.

³⁵ Me moengele ba xòà si a máá:

“Tcom-tcomsam Tc'ēe ba gha sáá koe hàà,
kaisase Tc'amaka hànam di qaria nea gha qàbi si,
Me gha gaa domka

Gaam ēe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii,
a ba a gha Nqarim dim Cóá ba ta ma tciiè.

³⁶ Bóò kg'ama, ncēe Elisabete koe kúrúsea sa.
Wèè khòèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,
a sa a ábà tamas khòè si i sa,
igaba ncēes gàeasa hãa kas kg'áòm cóa ba qóma hãa,
i nxoea sa ncēeska 6 i.

³⁷ Cúí guù ga káà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,”
tam méé.

³⁸ Si Maria sa xòà me a máá: “Ncāa ga ra a, X'aigam *Nqarim* dir qāà ra. Eē tsi ko méé khamaga méé i tí koe ii,” tas méé. Me moengele ba guu si a qòò.

Maria sa ko Elisabete sa dàra

³⁹ Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'ēm x'áé-dxoom xàbian dim koe síí, Juta ne di ba.

⁴⁰ A sa a Sakariam x'áé koe tcāà a Elisabete sa tsgámkagu.

⁴¹ Eēs ko Elisabete sa kóms ko Maria tsgám sia ts'oo kam ko cóa ba ncāàa sa q'oo koe kòri, si Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè cgaeè,

42 a sa a tc'amaka kg'ui a máá:

“Wèé zi khòè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'eekg'aièa. Me gataga sarim cóa ba thèé ts'ee-ts'eekg'aièa.

43 Dùútsa gúùs kaia sa ko ncêe cárn ka tíi koe kúrúse, ncêe tirim X'aigam *Nqarim* ka xòòs ko tíi koe hàà ka?

44 Eër ko kóm si ko ma tsgám tea ts'oo sa kam ko gaa x'aè kaga cóa ba ncààa te q'oo koe qãè-tcaoan ka kòri khama.

45 Ncêem X'aigam *Nqari* ba sáá cgoa kg'uia hãa zi gúù zi wèé zi gha kúrúse sa si dtcòmà hãa, khama si ts'ee-ts'eekg'aièa,” tas méé.

46 Si Maria sa máá:

“X'aigam *Nqari* bar ko wèé tcáóa te cgoa kaikagu,

47 i tc'èea te *Nqarim* Kgoara-kg'aom Tirim koe

qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa,

48 Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóòa hãa khama.

Bóò, ncêe koe guus ka zi gha wèé zi qhàò zi nxàè

ts'ee-ts'eekg'aièar hãa sa.

49 Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúù zi kúrúá máá tea hãa khama, i cg'òèa ba tcom-tcomsa a.

50 Gam di thòò-xama-máákua nem ko

èe ko q'áò Me ne koe x'ái

èe zi ko ma qhàò zi hàà khama.

51 *Nqari* ba tshàua ba cgoa cgáé zi gúù zi kúrúá,

a ba a èe tc'èega ne e,

ta tcáóa ne q'oo koe tc'èea hãa ne khòè ne

tsai-tsaia q'ara hãa.

52 Kaia x'aiga nem

gaan di ntcóò-q'ooan x'aian di koe guu a xòoa hãa,

a èe nqãaka hàna khóèan ghùia hãa.

53 Xàbàa khóèa nem xg'ãàkagua hãa

qãè zi gúù zi cgoa,

a ba a èe qguàa hãa khóèan

kàa gúù tshàu-q'oose tcg'òóa hãa.

54 Gam dim qãàm Iseraele bam hùia,

thòò-xama-máákuan Gam dim ko tc'èe-tc'èese khama.

55 Ncêem ma gatá ka xòòga ne nqòòkagua hãa khama,

Abrahamam ka hēé

naka qhàò ba ka hēéthēé e,

chòò tamase,”

tas Maria méé.

56 Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoean Elisabètes cgoa síi hãa, a sa a nxàwa kàbise a x'áéa sa koe dìbi.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'aèa ne

57 Me kò Elisabètes gha ábàm x'aè ba hàà, si kò kg'áòm cóa ba ábà.

58 Ne kò cúúse x'ãèa ne khòè ne hēé naka gas di qhàòan hēéthēé kóm X'aigam *Nqarim* ma kaisase thòò-xama máá sia hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãè-tcao.

59 A ne a 8 cárn nem cóa ba úúa ka hàà, hàà ne gha q'ãe nqãa-qgai khòò me ka, a ne a Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xòòm cg'òè cgoa.

60 Si gam ka xòò sa xòa a máá: “Eè èe, Johane tam gha ma tcièè,” témé.

61 Ne khòè ne bìrí si a máá: “Eèta xam̄s cg'òès kò qhàò si di ne koe kàa si i ná,” témé.

62 Ne tshàua ne cgoa sere-sere a xòò ba tēè, ntam ko cóám di cg'òèan ka méé sa.

⁶³ Me góám gha gúuan tc̣aba dtc̣arà, a góá a máá: “Cg'òèa ba Johane e,” témé. Ne wèéa ne are.

⁶⁴ Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui, a Nqari ba dqom̄.

⁶⁵ Ne kò ãem qgáim di ne khóè ne wèé ne q'áòs ka tc̣àè, ne kò Jutea di xu xàbì xu wèé xu di ne khóè ne nc̣èe ko kúrúse zi gúù zi wèé zi ka kg'ui.

⁶⁶ Ne kò wèé ne ãe kò kóm̄ ne are a ṭèèse a máá: “Dùútsa cóá ba gáé nc̣èe ba?” témé. X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

Sakaria ba ko Nqari ba dqom̄

⁶⁷ Me kò cóám ka xõm̄ Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeè, a ba a porofita a máá:

⁶⁸ “Dqom̄mè méém X'aigam *Nqarim* Iseraele di ba,

Gam di ne khóè ne koem hààraa
a ba a ko hàà kgoara ne ke.

⁶⁹ Kgoarakuan dim nxãà bam tc'amaka ghùia máá ta a hãa.

Gam dim qãam Dafitem di ne qhàò ne koe.

⁷⁰ Nc̣èem ko ma nc̣iísega

Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uia hãa khama,

⁷¹ a ba a ko máá,

hààm gha gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koe h̄é

naka wèé ne ãe hòre taa ne
di tshàu-q'ooan koe h̄éth̄é kgoara ta a.

⁷² Nc̣èem dàòm kam ko *Nqari ba*

gatá di xõðan koe thõð-xama-máákuan x'ái,

nc̣èem kò nqòðkagu nea hãa a,

naka Gam ðis qáé-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ẽe-tc'ẽesean h̄éth̄é e,

⁷³ gais̄es nc̣èem gatá ka xõm̄ Abrahamam koe gais̄ea sa,

⁷⁴⁻⁷⁵ gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koem gha tcg'òò ta a ka,

ta gha nxãasega q'áò tamase h̄é,

tcom-tcomsase h̄é

naka tchànose h̄éth̄é

cookg'aia ba koe tsééa máá Me,

wèé kg'òèa ta q'oo koe.

⁷⁶ Tsáá tiri tsi cóá tsi,

X'aigam Nqarim nc̣èem tc'amaka hàn̄am

di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciè,

Nqarim cookg'ai koe tsi gha qõð,

a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòa máá Me.

⁷⁷ Gam di ne khóè ne tsi gha bìrí

nta ne gha ma q'ãan di tc'ẽean di kgoarasean hòò sa,

gane di ch̄ìbian di qgóóa-máákuan koe guu a.

⁷⁸ Gatá dim Nqari ba ko tcáóa ba q'oo koe thõðan xám,

gaa domkam gha cáms ko tcg'oa xòè koe guuam x'áàm

nc̣èe tc'amaka guuam cgoa x'áà-x'aa ta a.

⁷⁹ Wèém khóèm ãe

ntcùús q'oo koe h̄é

naka x'ooan di sóman koe h̄éth̄é hàn̄am

koem gha x'áà ba óága,

a ba a gha dàò ta tchàno-tchano

tòókuan dim dàòm koe,”

tam méé.

⁸⁰ Me kò cóá ba kai a tc'ẽean koe qari, a ba a kò tchàa-xgóós koe hàna, me síi hààm gha Iseraele di ne khóè ne cookg'ai koe x'áísem x'aè ba hàà.

2

*Jeso ba ko ábàè**(Mt 1:18-25)*

¹ Eēm x'aèm kam xg'ao *Roma dim* x'aigam Agusetosi ba x'áèan tcg'òó, wèém nqǒóm *di ne khóè ne* gha nxáràè di i.

² Ncēes nxárákus kg'áíka di sa xg'ao Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'aè ka kúrúse.

³ Me kò wèém khóè ba nxãaska gam dim x'áé-dxoom koe síí góáse.

⁴ Me Josefa thēé Nasareta dim x'áé-dxoom Galilea dim koe guu a síí Jutea dim x'áé-dxoom koe tcãà, Betelehema ta ko ma tcièè ba, *x'aigam* Dafitem *ábàèa* koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama.

⁵ Gaa koem kò síí Marias cgoa góáse, ncēm kò séèkuan tòóa máána hãa sa, si kò gataga qóm ii.

⁶ *Qanega* khara Betelehema koe hãa kam kò cóá bas gha ábà dim x'aè ba hàà.

⁷ Si kò qgáé-kg'ai dim cóám gas di ba ábà, a sa a qgáían cgoa tcám Me, a dxòrom q'oo koe xòó Me, cg'áè-nquum koe i kò x'óm-q'ooan káà a khama.

Ghùu kòre-kg'ao xu hēé naka moengele xu hēéthēé e

⁸ Xu kò c'ēe xu ghùu kòre-kg'ao xu qãáka hãa a tééa q'uu a ko ghùu zi kòre.

⁹ Me kúúga moengelem X'aigam di ba hàà qàea xu koe téé, me X'aigam dim x'áà ba x'áà-x'aa xu, xu kò kaisase q'áò.

¹⁰ Me kò moengele ba bìrí xu a máá: “Táá q'áò guu! Bòò, qãè tchõà ner ko óága máá xao o, ncēe gha hàà wèé khóèan kaisa qãè-tcaoan máà a ke.

¹¹ Ncēm cáám ka tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-kg'ao ba ábà máàèa - X'aigam Krete ba!

¹² Si gha ncēes gúù sa gaxao koe x'ái sa ii: cóá-coam qgáían ka tcám a dxòrom q'oo koe xòóèa ba xao gha hòò,” tam méé.

¹³ Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes nqarikg'ai di sa qhúí a gaam moengelem cgoa hàna hãase Nqari ba dqòm, a máá:

¹⁴ “Dqòm kuan méé i kaisase tc'amaka hànam Nqarim koe hãa, naka tòókuan hēéthēé e nqǒómkg'ai koe, khóè ne ēem ncàma hãa ne koe,” témé.

¹⁵ Eē xu ko moengele xu guu xu a ko nqarikg'ai koe kabise, ka xu kò kòre-kg'ao xu bìríku a máá: “Hààn xae Betelehema koe qǒò naka síí ncēes gúùs kúrúsea sa bóò, ncēe X'aigam *Nqarim* bìrí xaea hãa sa,” témé.

¹⁶ A xu a qháése xgoaba a qǒò, a síí Maria khara Josefa khara hēé naka Cóá-coa ba hēéthēé hòò, Me dxòrom q'oo koe xōe.

¹⁷ Eē xu ko kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncãa i Cóám ka méèè sa bìrí khara a.

¹⁸ Ne kò wèé ne ēe kòre-kg'ao xu ko bìrí ne sa ko kóm ne are.

¹⁹ Si Maria sa wèé zi gúù zi ncēe zi tcáóa sa koe tòó, a sa a gazi ka kaisase tc'ēe.

²⁰ Xu ghùu kòre-kg'ao xu kabise, a xu a Nqari ba dqòm a koa Me, wèé zi gúù zi ēe xu kò kóma zi ka hēé naka ēe xu kò bóòa zi ka hēéthēé e; ēe xu kò ma bìríèa khama i kò ii.

²¹ 8 cáman qãá q'oo koem kò Cóá ba q'ãe nqãa-qgai khòèè, a ba a Jeso ta ma tcièè, qómme tamam hãa cookg'ai koem kò moengelem ka máàèa hãas cg'òè sa.

Jeso ba tempelem koe hàna

²² Eëm ko x'aè ba hàà *Josefa khara Maria khara méé khara peresitim ka q'ano-q'anoè* di ba, ncëe Moshem di x'àèan kò méé khama, ka khara kò Cóa ba Jerusalema koe úú, a sí X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tòó Me.

²³ Eë i kò ma X'aigam *Nqarim* di x'àèan koe ma góásea khama, a ko máá: “Wèém cóám kg'àòm tc'ãà a ábàèa ba méém X'aigam *Nqarim* di tsééan tòóa mááè,” téméè khama.

²⁴ Gataga khara kò dàò-a-mááku sa *X'aigam Nqari ba kúrúa máá*, ãem kò ma X'aigam *Nqari* ba x'àèa khama a ko máá: “Cám tcíbí sara kana cám tcíbí-coa sara ga igaba,” témé.

²⁵ Gaa x'aè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma tciièm khóè ba x'ãèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hãam khóè me e kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáo dim x'aè ba kò tééa máána hãa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba gam koe hãa,

²⁶ me kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka x'áíèa hãa, X'aigam *Nqarim* dim Kreste bam bóò tamask cookg'ai koem x'óóa hãa tite sa.

²⁷ Tcom-tcomsam Tc'ëem kam kò tempelem koe óágaè. Khara kò Jesom ka xõò ga khara thëé gakhara dim Cóám Jeso ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'àèan ko méé sa kúrúa máá Me ka,

²⁸ me kò Simone ba gaam Cóám Jeso ba sèè a x'õàa ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqòm, a máá:

²⁹ “Tíí Q'õdè, ãe Tsi ma bìrí tea khama

Tsi gha ncëeska Tsarir qãà ra

tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.

³⁰ Tiri tcgáía nea Tsari kgoarakuan bóò hãa khama,

³¹ ncëe Tsi wèè zi qhàò zi tcgáí q'oo koe kg'ónòa a,

³² tãá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'ëem x'áà Me e gha ii,

a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áàkagu,”

tam méé.

³³ Khara kò Cóám ka xõòga khara Simonem ko Cóám ka méé gúùn are.

³⁴ Me kò Simone ba ts'ee-ts'eekg'ai ne, a ba a Marias Cóám ka xõò sa bìrí a máá: “Bòò, Nqari ba ncëem Cóa ba qaara máásea, kái ne khóè nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne khóè ne Iseraele koe tēekagu ka. X'áí Me e gha ii ntcoeku cgoaè gha ba,

³⁵ nxãasega zi gha kái ne khóè ne di zi tc'ëe zi tcg'oa a x'áíse ka, me gha ntcàu ba qhàè tcáo si,” témé.

³⁶ Si kò gataga Anna ta ko ma tciiès porofiti sa hànaa, Fanulem ka cóáse sa, Asere dis qhàòs di ba. Kaisases kò gáeasa hãa, ncëe ko ães ko sèèèa xg'ara ka 7 kurian gas dim khóèm cgoa x'ãèa hãa sa.

³⁷ A sa a kò dxàe-ntcõa sa kúrú, a nxãakg'aiga sí 84 kuri, a kò wèè x'aè ka tempelem koe hàna, a ko ntcùú ba hëé naka koaba ba hëéthëé Nqari ba dqòm, tc'õoan carasean hëé naka còrèan hëéthëé cgoa.

³⁸ Gaam x'aèm ãem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qãè-tcaoa máá, a sa a wèéa ne ãe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qãà hãa ne Cóám ka kg'ui cgoa.

³⁹ Eë khara ko wèè zi gúù zi X'aigam *Nqarim* kò x'áèa hãa zi kúrúa xg'ara ka khara ko Galilea koe kabise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe.

⁴⁰ Eëm ko Cóa ba kai kam kò qari, a tc'ëega, i Nqarim di cgómkuan Gam cgoa hãa.

12 kuri qãá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kabise

⁴¹ Wèém kurim q'oo koe khara kò ko *Jesom* ka xõò ga khara Jerusalema koe qõò, Paseka dis kõès koe.

⁴² Eēm *Jeso ba* 12 kurian úúa ka ne kò gaicara q̄ò a gaas k̄ès koe sí, khòe ne kò ko wèe x'aè ka hēe khama.

⁴³ Eēs ko k̄è sa xg'ara ka khara kò x'áea khara koe kabise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qaù, khara kò Gam ka x̄ò ga khara ncēs gùu sa c'úua.

⁴⁴ Khòe ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'ēea, khama khara kò tc'āa dim cárn ba q̄ò, a khara a gakhara di qhàdan hēe naka khòe ne ēe khara kò q'ana ne hēéthēe koe qaa Me.

⁴⁵ Táa khara kò hò Me khama khara kò Jerusalema koe kabise a sí qaa Me.

⁴⁶ Nqoana cáman q̄á q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hò Me, Me xгаа-xгаа-kg'ao xu xg'aeku koe ntcōe, a ntcō a ko komsana xu, a ko tēe-kg'ám zi tēe xu.

⁴⁷ Xu kò wèe xu ēe kò kóm Me xu Gam di kóma q'āan hēe naka xq̄a-kg'áma ba ka hēéthēe arekaguè.

⁴⁸ Gam ka x̄òga khara ko bóo Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka x̄ò sa máa: “Tiri Tsi Cóa Tseè, dùús domka Tsi kò ncēeta hēea máa? Bòo, saò ba hēe naka tí hēéthēe khama ncāa ko thò-tcaoase qaa Tsi,” témé.

⁴⁹ Me xq̄a khara a, a máa: “Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úua khaoa kò hāa, Abom Tirim X̄òm di zi gùu zi koe méer ga hāa sa?” témé.

⁵⁰ Khara kò dùú sam ko méé sa táa koma q'āa.

⁵¹ Me Nasareta koe kabise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka x̄ò sa ncēs gùu sa tcáa sa q'oo koe tòó.

⁵² I ko Jesom di tc'ēean hēe naka qaria ba hēéthēe kai a càuse, i kò Nqari ba hēe naka khòe ne hēéthēe di tòókuan càuse cgae Me.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

¹ 15 dim kuri me e kò ii *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram Tiberiam kò wèem nq̄ó ba tc'āa-cookg'aia hāa ka, me kò Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea dim nq̄ó ba tc'āa-cookg'aia, me káikhoem Filipi ba Iturea ba hēe naka Terakoniti ba hēéthēe di tsara nq̄ó tsara tc'āa-cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nq̄ó ba tc'āa-cookg'aia.

² Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hēe naka Kaifase ba hēéthēe tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui ba Sakariam dim cóam Johanem koe hàà, tchāa-xgóm koem hāase.

³ Me Jorotane dim tshāa ba nxāma-nxāma xu nq̄ó xu wèe xu koe q̄òate, a ba a chibia ne koe ne gha tcóose a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxāasega ne gha gane di chibian qgóoa máaè ka,

⁴ ēe i ma porofitim Isaiam dis Tcgāyas koe ma góasea hāa khama a ko máa: “C'ēm dòm ba ko tchāa-xgós koe guu a q'au a ko máa:

‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máa,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máa Me.

⁵ Wèe qgáian ēe qàm gha cg'oè-cg'oèè,
i gha wèe xàbian hēe naka nxōá xàbian hēéthēe
nq̄aka qámme,

i gha kàma dàòan tchàno-tchanoè,

i gha xgárá dàòan tcgàriè.

⁶ Ne gha wèe ne khòe ne
Nqarim di kgoarakuan hò a bóò, ”
témé ba.

⁷ Me kò Johane ba tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa zi xg'ae zi bìrí a máá: “Gatu cg'aoan di tu cóa tuè, dìín ka tua q'ãà-q'ãàèa hãa a ko hààko xgòàn *Nqarim di bèe?*”

⁸ Nxãaska méé tu chìbian koe tu tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúrú, naka tua táá tshoa-tshoa naka bìríse naka máá: ‘Abrahama ba ta úúa hãa, sita ka tsgõose ba,’ témé guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: Nqari ba tààè tama ncèe zi nxõá zi sèe a Abrahama ba tsgõo-coan kúrúa máán ka ke.

⁹ Si gataga bòò sa nxãakamaga hìi zi di tɔbean kg'ónòà tòóa máàèa, si gha wèès hìis ãe qãè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'òó a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè,” témé.

¹⁰ Ne xg'ae zi di ne khòè ne tèè me a máá: “Kháé nxãata i kò ii ne ta gha dùú sa kúrú?” témé.

¹¹ Me xɔa ne a máá: “Dìím wèém ãe cam qgáían úúa hãa ba méém ãe cúis ga sa úú tama ba c'èe sa máà, nakam dìím wèém ãe tc'òoan úúa hãa ba gataga thèé hèé,” témé.

¹² Xu c'èe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu gha ka. A tèè me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, dùú sa xae gha *sixae* kúrú?” témé.

¹³ Me xɔa xu a máá: “Táá méé xao qaaseko marian nqáéa hãan sèe cgae ne guu,” témé.

¹⁴ Xu gataga ncõo-kg'ao xu hàà a tèè me a máá: “Kháé nxãaska *sixae* ka, dùú sa méé xae kúrú?” témé. Me Johane xɔa xu a máá: “Táá cúí khòè koe ga qari cgoa marian sèe guu, naka táá khòèan gaan di tama chìbian hãakagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qãè-tcaoa máá,” témé.

¹⁵ Khòè ne kò nqòòà hãase qãà a ne a ko wèéa ne ga tcáóa ne q'oo koe tèèe a ko máá, Johane ba gha c'èedaoka Krestem ga me e, ta tc'èea.

¹⁶ Me Johane wèéa ne ga xɔa a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam ãe tíí ka qari ba hàà, ncèe Gam di nxàbo tcáian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa hèé naka c'eem cgoa hèéthèé tcguù-tcguu tu u.

¹⁷ Mabere tsoroan ko dqòrò cgoaèm hìi ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòròès qgáís koe wèè maberean ga dqòrò, a gha Gam di maberean Gam dis nxàès koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'irì tamam c'eem koe dàò,” témé.

¹⁸ Johane ba kò káí zi dàò zi tãáka zi cgoa khòè ne koe qãè tchõàn óá.

¹⁹⁻²⁰ Igabam kò Herotem tc'ãa-cookg'ai ba tãás gúù sa kúrú a gam di chìbian càù, Johane ba qáé-nquus koe tcãàn ka. Johane ba kò chìbi-chibi mea, Heroti-ases gam ka káíkhoem dis khòès cgoam kò xóéa hãa, a ba a kò gataga káí zi gúù zi cg'ãè zi kúrú hãa khama.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Khòè ne wèé ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thèé tcguù-tcguuè. Eëm hãa a ko còrè ka i kò nqarikg'aian xgobekg'amse,

²² Me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcíbís khama ii a xõa cgae Me. Me kg'ui ba nqarikg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: “Tiri Tsi Cóá Tsi ncàma Ra hãa Tsi í. Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

Jesom dis qhàò sa
(Mt 1:1-17)

²³ Eëm ko Jeso ba Gam dis tséé sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncèe khòè ne kò ko máá,

Josefam ka cóáse Me e, témé ba,
Josefam Elim ka cóáse ba,

²⁴ Elim Matatem ka cóáse ba,
Matatem Lefim ka cóáse ba,
Lefim Melekim ka cóáse ba,
Melekim Janaim ka cóáse ba,
Janaim Josefam ka cóáse ba.
²⁵ Josefam Matatisim ka cóáse ba,
Matatisim Amosem ka cóáse ba,
Amosem Naumem ka cóáse ba,
Naumem Eselim ka cóáse ba,
Eselim Nagaim ka cóáse ba,
²⁶ Nagaim Matam ka cóáse ba,
Matam Matatisim ka cóáse ba,
Matatisim Seminem ka cóáse ba,
Seminem Josekim ka cóáse ba,
Josekim Jodam ka cóáse ba,
²⁷ Jodam Joanam ka cóáse ba,
Joanam Resam ka cóáse ba,
Resam Serobabelem ka cóáse ba,
Serobabelem Salatielelem ka cóáse ba,
Salatielelem Nerim ka cóáse ba,
²⁸ Nerim Melekim ka cóáse ba,
Melekim Adim ka cóáse ba,
Adim Kosam ka cóáse ba,
Kosam Elemadam ka cóáse ba,
Elemadam Erem ka cóáse ba,
²⁹ Erem Joshuam ka cóáse ba,
Joshuam Elieserem ka cóáse ba,
Elieserem Jorim ka cóáse ba,
Jorim Matatem ka cóáse ba,
Matatem Lefim ka cóáse ba,
³⁰ Lefim Simonem ka cóáse ba,
Simonem Jutam ka cóáse ba,
Jutam Josefam ka cóáse ba,
Josefam Jonam ka cóáse ba,
Jonam Eliakim ka cóáse ba,
³¹ Eliakim Meleam ka cóáse ba,
Meleam Menam ka cóáse ba,
Menam Matatem ka cóáse ba,
Matatem Natanem ka cóáse ba,
Natanem Dafitem ka cóáse ba,
³² Dafitem Jesem ka cóáse ba,
Jesem Obetem ka cóáse ba,
Obetem Boasem ka cóáse ba,
Boasem Salemonem ka cóáse ba,
Salemonem Nasonem ka cóáse ba,
³³ Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,
Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,
Ademinem Arenim ka cóáse ba,
Arenim Heseronem ka cóáse ba,
Heseronem Peresem ka cóáse ba,
Peresem Jutam ka cóáse ba,
³⁴ Jutam Jakobem ka cóáse ba,
Jakobem Isakam ka cóáse ba,
Isakam Abrahamam ka cóáse ba,

Abrahamam Teram ka cóáse ba,
 Teram Nahorem ka cóáse ba,
³⁵ Nahorem Serugem ka cóáse ba,
 Serugem Regum ka cóáse ba,
 Regum Pelegem ka cóáse ba,
 Pelegem Eberem ka cóáse ba,
 Eberem Selam ka cóáse ba,
³⁶ Selam Kainanem ka cóáse ba,
 Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,
 Arefekesatem Shem ka cóáse ba,
 Shem Nowam ka cóáse ba,
 Nowam Lamekem ka cóáse ba,
³⁷ Lamekem Methuselah ka cóáse ba,
 Methuselah Enokem ka cóáse ba,
 Enokem Jaretem ka cóáse ba,
 Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,
 Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,
³⁸ Kainanem Enosem ka cóáse ba,
 Enosem Setem ka cóáse ba,
 Setem Adam ka cóáse ba,
 Adam Nqarim ka cóáse ba.

4

Jeso ba ko kúrúá bóòè
 (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeèa, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe guu a kabise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka sèè a qãáka úúè.

² Gaa koem kò dxãwa ba 40 cáman Jeso ba kúrúá bóòè. Jeso ba kò ẽe xu cáman xu ka táá cúí gùù ga tc'óó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hãa.

³ Me dxãwa ba bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nxõás ncẽe sa bìrí nakas pérean kúrúse,” témé.

⁴ Me Jeso ba xõa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khóèa nea pérean ka cúí kg'òè tama,’ témé,” tam méé.

⁵ Me kò dxãwa ba sèè a kaisase tc'amaka hãam qgáim koe úú Me, a ba a kò ẽem x'aem ka wèè x'aian nqõómkg'ai di hẽé naka gaan di kãrean hẽéthèé x'ái Me.

⁶ A ba a bìrí Me a máá: “Ncẽe gúùan di qarian wèè hẽé naka x'aian di x'áan hẽéthèé ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'èer kom khóè ba máà a khama.

⁷ A ncèè cookg'aia te koe Tsi ko dqomè ne i gha wèèan ncẽe ga Tsari ii,” témé.

⁸ Me Jeso ba xõa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqomè, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ téméè,” tam méé.

⁹ Me kò dxãwa ba Jerusalema koe sèè a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgálan tempelem tcobe di koe síí tòò Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncẽe koe guu naka nqãaka xaoa xòóse.

¹⁰ Góásea i hãa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha x'áèan máà,
 xu gha kòre Tsi,’
 téméè khama.

¹¹ Gataga i góásea a ko máá:

‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóá ghùí tsi,
 táá tsi gha nxãasega nqàrèa tsi nxõán koe xg'áma tòó ka,’
 téméè,” tam méé.

12 Me Jeso ba xɔa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúá bóò guu,’ témèè,” tam méé.

13 Eëm ko dxāwa ba gam di kúrúá bóòkuan wèé cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qāèm x'aè ba qāà.

Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

*Jeso ba ko Nasareta koe xguèè
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

14 Me kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian ka Galilea koe kabise, i nxàea ba wèém xg'aekum koe tsai-tsaise.

15 Me kò gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, i wèé khòèan dqomè Me.

16 Me kò Nasareta koe qòò, ncëem xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hëé khama Sabata dim cáím ka còrè-nquum koe síí. *Nqarim dis Tcgāya sam* gha nxará kam kò tēe,

17 a ba a porofitim Isaiam dis Tcgāya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncëeta i ma góáèa qgàian koe síí:

18 “X'AIGAM *Nqarim* dim Tcom-tcomsam Tc'ëe ba Tíí koe hàna, *nxáram tçg'òó a nxúian* ntcāá tcúú Tea hãa khama, ãe dxàua ne koer gha qāè tchòàn óga ka.

Tsééam óá Tea,

ãe qáèèa ner gha hàà bìrí, kgoaraè ne gha sa,
a ãe bóò tama ne, xgobekg'am tçgáíè ne gha sa,
a Ra a gha ãe nqāaka hàna ne hàà kgoara sa ka,

19 a Ra a gha khòè ne bìrí, x'aè ba hààra sa,
X'aigam *Nqarim* gha *Gam di ne khòè ne*
Gam di cgómkuan x'ái di ba,”

tam ma nxará.

20 Jeso ba kò tçgāya sa tcëekg'am, a ba a qāàm koe úúa kabí si, a ntcōó. I kò còrè-nquum koe ko hãa ne khòè ne wèé ne di tçgáian Gam koe qāesea tēe.

21 Me tshoa-tshoa a bìrí ne a máá: “Ncëe cáím kas ncāa ncëes qgáís *Nqarim* *dis* Tcgāyas di sa tseegukaguè, ncëe tu ncāa ma kóm i ko ma nxáàè khamaga ma,” tam méé.

22 Ne kò wèé ne khòè ne Gam ka qāèse kg'ui, a ne a kò kare kg'uian ncëe kg'áma ba koe ko tçg'oa ka arekaguè, a ne a máá: “A ncëe ba gáé Josefam dim Cómama baa?” témé.

23 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kaga tu gha ncëes sere-sere sa nxàea máá Te a máá: ‘Naaka Tseè, Tsáá ka qāèkaguse! Ncëe ta ko kóm Tsi Kaperenaume koe kúrúá zi gúù zi ncëe nqōóá Tsi koe kúrú,’ ” témé.

24 A ba a bìrí ne a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Porofiti ba x'áéa ba koe dtcòmè tamam khòè me e.

25 “Tseeguan kar ko bìrí tu u: Elijam di x'aèan ka, ãe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hëé naka 6 nxoean hëéthhëé tcëekg'amsea kas kò thòòs xàbà sa nqōómkg'ai koe hãa, zi kò kái zi dxàe-ntcōa zi Iseraele koe hàna,

26 igabam kò Elija ba c'ëe zi koe ga tsééa úúè tama, a kò Sarefata dim qgàicoam koe hànas dxàe-ntcōas koe tsééa úúèa, Sitone dim nqōóm koe.

27 Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka kái ne lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa ne Iseraele koe hàna, igaba ne kò táá cúía ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncëe Siria dim cúím ga me e kò ii,” tam méé.

28 Ncëes gúù sa ne ko kóm ka ne kò wèé ne khòè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgòà.

²⁹ Nxàla ne kò tēe a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbùà tcg'òó Me, a xàbìim gane dim x'áé-dxoom tshàòèam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha síi guu a xaoa xòó Me ka.

³⁰ Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáé a qǒò.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean xhāiagu
(Mk 1:21-28)

³¹ A ba a nxāaska Kaperenaume koe síi, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kò Sabata dim cáim ka khóè ne xгаа-xгаа.

³² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hāa, Gam dim kg'ui ba kò qarian úúa hāa khama.

³³ Me kò còrè-nquum koe dxāwa tc'ēean úúam khóè ba hāa, a kò kaisam dòm cgoa q'au a máá:

³⁴ “Hāa! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ēe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díi Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

³⁵ Igabam kò Jeso ba dxāwa tc'ēean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé. I kò dxāwa tc'ēean khóè ba qarika ntcāa-ntcāa a khóè ne xg'aeku koe xaoa xòó me, a i a thòò-thòo me tamase tcg'oa cgae me.

³⁶ Ne kò wèé ne khóè ne area hāa, a ne a c'ēe ne bìrí a máá: “Dùútsa gúú saa ncēe sa? Qarian úúa hāasem ko dxāwa tc'ēean ga dqàè i tcg'oa ka!” témé.

³⁷ I kò kúúga nxàea ba ēem xg'aekum koe hàna xu qgái xu wèé xu koe qháése qǒò.

Jeso ba ko kái ne khóè ne qǎèkagu
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tcg'oa, a síi Simonem dim nquum koe tcāa. Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìis kaias ka qgóóèa, ne Jeso ba gas ka bìrí.

³⁹ Me Jeso ba gas koe qámse, a ba a ēes tcìi sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tēe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

⁴⁰ Eēs ko cáim sa tcāa ka ne kò wèé ne khóè ne gane di tcìi-khoean tǎáka zi tcìi zi ko tsàaraa hāa a Jesom koe óá. Me kò wèém khóèm koe tshàua ba tòó, a kg'ǒèkagu me.

⁴¹ I kò gataga dxāwa tc'ēean kái ne khóè ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: “Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóa Tsi i!” témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hāa Krete Me e sa khama.

Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа
(Mk 1:35-39)

⁴² Eē i ko q'uu kam kò Jeso ba c'ēem qgáim nqooako hāam koe qǒò. Ne kò kái ne khóè ne qaa Me. Eē ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgáèa tòó Me, táám gha qǒòa guu ne ka.

⁴³ Igabam kò bìrí ne a máá: “Qǎè tchōàn Nqarim di x'aian di méér c'ēe xu x'áé-dxoo xu koe thēé xгаа-xгаа, gaan domkagar tsééa óáèa hāa ke,” témé.

⁴⁴ A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа.

5

Jeso ba ko tc'āà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ C'ēem cáim ka ne kò khóè ne Jeso ba Genesarete dim tshàam-kg'ám koe nxama-nxamaa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tēe

² kam kò cáim dxòro tsara bóò, tsara tshàam dxùukg'ai koe téé-tēe, x'au qgóó-kg'ao xu ka xoana guuèa hāa tsara, ncēe kò síi hāa a ko gaxu di c'uisian xg'aa xu.

³ Me Jeso ba c'ëem dxòrom Simonem di kò iim koe tcãà, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'árése tshàan q'oo koe ghànèa tcãà sa. Me kò gaam q'oo koe ntcóo a khòe ne xгаа-xгаа.

⁴ Eëm ko kg'uia xg'ara kam kò Simone ba bìrí a máá: “Tshàam nqàè koe ncëem dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisían tcãà naka x'aùan qgóó,” témé.

⁵ Me Simone xoa a máá: “X'aigaè, ncãa xae wèém ntcùú ba qarika tséé, a xae a táá cúí gúù ga qgóó. Igabaga ncãaga Tsi ko ncëeta méé khamar gha c'uisían tcãà,” témé.

⁶ Gatà xu kò hëé a xu a kái x'aùan qgóó, i gaxu di c'uisían tòà gha khama ii.

⁷ Ka xu ko c'ëem dxòrom koe kò hàna xu x'aù qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùì xu ka. Xu hàà a ãe tsara dxòro tsara wèéa tsara ga cg'oè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tom gha khama ma kúrúse.

⁸ Eëm ko Simone Petere ncëe sa bóò kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigaè, tcg'oara guu te, chìbi-kg'aor khòe ra a ke,” témé.

⁹ Gabá hëé naka wèé xu ãe kò gam cgoa hàna xu hëéthëéa kò kaisas ares ka tcãàèa khama, x'aùan ãe xu kò qgóóa hãa ka.

¹⁰ Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hãa thëé, ncëe kòo Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba bìrí a máá: “Táá q'áo guu; ncëem cám koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khòe ne di tsi qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé.

¹¹ Xu kò ãe xu ko gaxu di dxòroan tshàm-kg'ám koe tòó, kaga wèé zi gúù zi guu, a xùri Me.

Jeso ba ko lepero dis tcìi sa úúam khòe ba qãèkagu
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Eëm Jeso ba c'ëem x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis tcìi sa tsàaraa hãam khòe ba hàà. Eëm ko Jeso ba bóò kam kò kg'áía ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: “X'aigaè, tc'ëe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé.

¹³ Me Jeso ba tchoanà tshàu, a ba a khòe ba qgóó, a máá: “Gatà Ra ko ma tc'ëe, ke q'ano!” témé. Kas ko lepero dis tcìi sa kúúga kaà cgae me.

¹⁴ Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: “Táá méé tsi cúí khòe ga síí chóa máá guu, igaba méé tsi qòò naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí peresitim koe x'áise, naka dàòa-mááku sa x'áís iise tcg'òó, ãem ma Moshe x'áèa hãa khamaga ma,” témé.

¹⁵ Igabas kò Jesom dis tchõà sa kaisase tsai-tsaise, zi khòe ne di zi xg'ae zi kái zi hààku, hàà zi gha komsana Me a zi a thëé gazi di tcìlan koe qãèkaguè ka.

¹⁶ Me Jeso ba tcg'oara guu ne, a nqooa hãa xu qgài xu koe qòò, a síí gaa koe còrè.

Jeso ba ko nqoara hãam khòe ba qãèkagu
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ C'ëe cám kam hãa a ko xгаа-xгаа ka xu kò Farasai xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé xu gaa koe ntcòe, ncëe kò wèé xu x'áé xu Galilea di xu koe hëé naka Jutea di xu koe hëé naka Jerusalema di xu koe hëéthëé guua hãa xu. I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hãa, gaan cgoam gha khòe ne qãèkagu ka.

¹⁸ Bóò, ka xu kò c'ëe xu khòe xu kúúga khòem nqoara hãa ba óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hãase, a xu a kò dàò ba qaa, tcãà me xu gha a síí cookg'aia ba koe xòó me ba.

¹⁹ Igaba ãe xu ko bóò, khòe ne di kái-q'ooan ka xu ko xháé, nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcãà me sa, ka xu kò nquum tcoabe koe chùrù a tcãà, a xu a nquum nqàè koe gam dim tcoàm cgoa xòó me, Jesom cookg'ai koe.

²⁰ Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòmàn bóò kam kò máá: “Khòè tseè, tsari chìbian tsi qgóóa mááèa hãa,” témé.

²¹ Ka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěé naka Farasai xu hěéthěé tshoa-tshoa a tēese a máá: “Dìi ba gáé ncēe ba, ncēe Nqari ba ko cóe khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúi ba khòèan gaan di chìbian qgóóa máá di qarín úúa hãa ka, c'ēe khòè ka oose!” ta xu méé.

²² Jeso ba ko tc'ēea xu hãa sa q'ana hãa khamam kò tēè xu a máá: “Dùús domka xao ko ma tcáóa xao q'oo koe ma tc'ēea ēe e?”

²³ Ndaka nea thamkaà? ‘Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,’ témé nea kana máá: “Tēe naka qdò, témé nea?” *tam ma tēè xu.*

²⁴ *A ba a máá:* “Igaba méé xao q'ãa, Khòèm dim Cóá ba nqđómkg'ai koe qarian úúa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé, kam kò ēe nqoara kò hãa ba bìrí a máá: “Bìrí tsir ko a ko máá, tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áéa tsi koe dibi,” témé.

²⁵ Gaa x'áè kagam kò gane cookg'ai koe tēe, a ba a ēem kò gam tc'amkg'ai koe xōem tcoà ba sèè, a x'áéa ba koe Nqari ba dqomà máásea dibi.

²⁶ Si are sa wèea ne ga tcãà, ne Nqari ba dqom, a ne a q'áòs ka tcãàè, a máá: “Are-aresa zi gúù zi ta ncēm cáim ka bóòda hãa!” témé.

*Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

²⁷ Ncēe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'ēm Lefi ta ko ma tciiè ba bóò, me marian ko sèea xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcōóa-ntcōe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé.

²⁸ Me kò Lefi ba wèè gúùan guu a xùri Me.

²⁹ A ba a x'áéa ba koe síi Jeso ba kaias kōè sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'aes mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hěé, naka c'ēe xu hěéthěé di sa gam cgoa tc'óó.

³⁰ Xu kò Farasai xu hěé naka gaxu di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa mēeku a máá: “Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka chibi-kg'aoan hěéthěé cgoa tc'óó a kg'áà máá?” témé.

³¹ Me Jeso ba xq̄a xu a máá: “Eẽ tsàa tama khòèa ne naakan qaa tama, igaba ēe ko tsàa ne ko qaa a.

³² Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ne tcóóse ka,” témé.

*Jeso ba ko tc'đoan carasean ka tēèè
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

³³ Xu kò bìrí Me a máá: “Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko káise tc'đoan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hěé; igaba xu ko Tsari xu wèè x'áè ka tc'óó a ko kg'áà,” témé.

³⁴ Me Jeso ba xq̄a xu a máá: “A sèè-kg'aom di cg'áè-kg'aoan xao ga tc'đoan cara, qanegam gane cgoa hãa koe? Cuiskaga a!

³⁵ Igabam gha x'áè ba hàà, sèè-kg'aom gha gane koe guu a sèea tcg'òòè ba; ne gha ēe xu cáim xu ka tc'đoan carase,” tam méé.

³⁶ A ba a gataga ncēes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Cúí khòè ga káà a, kabam qgái ba gha tòà, a ncíim qgáim koe qgãéa ntcòo me e. Gatà i kò hěé nem gha kabam qgái ba tòà, me gataga kabam qgái ba ncíim cgoa qđòda mááku tite.

³⁷ Gataga i khòèan káà a, kabà gōéan gha ncíi zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncēè gatà i kò hěé ne i gha kabà gōéan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcãa, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase.

³⁸ Igaba méé i kabà gōéan kabà zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè.

³⁹ Me gataga cuiskaga c'ëem khòè ba ncii gōéan kg'áà xg'ara naka kaban tc'ëea hãa tite; 'Nciia nea qãè e,' tam gha méé khama," tam Jeso ba méé.

6

X'aigam Sabata di ba (Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ C'ëem Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xháràm koe xóé a ko qōò, ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu gaan di tc'ároan khōá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'ōó.

² Igaba xu kò c'ëe xu Farasai xu bìrí Me a máá: "Dùús domka xao ko Sabata dim cáim ka x'àèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?" témé.

³ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Qanega xao gáé nxará ta ga hãa x'aigam Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hëé naka gam ka c'ëea xu hëéthëé kò xàbà hãa ka?"

⁴ Nqarim dim nquum koem kò tcãà, a ba a ts'ee-ts'eekg'aièa péréan sèè, ncëe peresiti xu ka cúí ko tc'ōóè e, a tc'ōó a ba a gam ka c'ëea xu au," témé.

⁵ A ba a bìrí xu a máá: "Khòèm dim Cóá ba Sabata dim X'aiga Me e," témé.

Khòèm nqoara tshàua ba (Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ I kúrúse Me c'ëem cáim Sabata dim ka còrè-nquum koe síí tcãà, a xгаа-xгаа. Me kò kg'áò xòè di tshàua ba nqoara hãam khòè ba gaa koe hãa.

⁷ Xu kò Farasai xu hëé naka x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáim kam gha qãèkagu sa xu kò bóò kg'oana khama, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka.

⁸ Igabam ko Jeso ba ãe xu tc'ëea hãa zi wèè zi q'ana khamam kò nqoara tshàua hãam khòè ba bìrí a máá: "Tëe naka tsia wèè ne khòè ne ncëe koe hãa ne cookg'ai koe téé," témé. Me tãe a síí gaa koe téé.

⁹ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tëè xao or ko a ko máá: Sabata dim cáim ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?" témé.

¹⁰ A ba a wèéa ne ga bóò a gaam khòè ba bìrí a máá: "Tshàua tsi tchoanà," témé. Me gatà hëé, i tshàua ba kabise a qãè.

¹¹ Igaba xu kò kaisase xgòà a xu a tshoa-tshoa a nxàe cgoaku, dùú sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

12 xu x'áè úú-kg'ao xu (Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Gaa xu cáim xu kam kò Jeso ba xàbim koe síí, a ko síí còrè, a wèém ntcùú ba hãa a Nqari ba còrè.

¹³ Eë i ko q'uu kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciaa xg'ae, a ba a 12 xu nxará tcg'òó, a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu:

¹⁴ Simonem ncëe kò Petere ta ma tciiè ba hëé, naka gam ka qōesem Anterea ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka Johane ba hëé, naka Filipi ba hëé, naka Baretolomaio ba hëé,

¹⁵ naka Mataio ba hëé, naka Tomase ba hëé naka Alefaiom ka cóásém Jakobo ba hëé, naka Simonem ncëe kò tòókuan x'áà máá ta ko ma tciiè ba hëé,

¹⁶ naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hëé, naka Jutasem Isekariotem ncëe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Mea ba hëéthëé e.

Jeso ba ko xгаа-xгаа a ba a ko tsoò (Mt 4:23-25)

* 6:13: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

¹⁷ Me kò xàbìm koe xõa cgoa xu a síí nqámán koe téé. Si ko gaa koe kaias xg'aes Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di sa hěé, naka khòè ne di sa hěéthěé hàna, wèém nqõóm Jutea di ba hěé, naka Jerusalema di ba hěé naka tshàam qàe di tsara x'áé-dxoo tsara Ture ba hěé naka Sitone ba hěéthěé tsara koe guua ne khòè ne di sa.

¹⁸ Hàa ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a gataga thěé tcìia ne koe kg'õèkaguè ka. Ne kò èe cg'ǎè tc'èean ka kòo xgáèè ne thěé qǎèkaguè.

¹⁹ Wèè ne khòè nea kò qgóó Me ne gha sa tc'èe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèéa ne *èe kòo qgóó Me ne qǎèkaguè khama.*

*Ts'ee-ts'eekg'aikuan hěé naka dqàèkuan hěéthěé e
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Xgaa-xgaase-kg'aoa nem téé a ko ntcáa koem kò máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe dxàua hãa tu,

Nqarim di x'aia nea gatu di i khama.

²¹ Ts'ee-ts'eekg'aièa tua

gatu èe ncèeska ko xàbàn ka cg'õòè tu,

xg'ǎakaguè tu gha khama.

Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe ko kg'ae tu,

kg'ǎè tu gha khama.

²² Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncèè khòèan kò hòre tua hãa ne,

a ko gaan xg'aeku koe xhàiagu tu u ne,

a ko cóè tu u ne,

i ko Khòèm dim Cóám domka cg'õèa tu cg'ǎès gúùs khama ma aaguè ne.

²³ “Èèm cáím ka qǎè-tcao, naka tua nxài-nxaise qǎè-tcaoan ka, gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xõò ga xu xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa hãa ga a ke.

²⁴ Igaba haò, cg'ǎè i gha ii gatu ncèe qguùa hãa tu ka,

nxǎakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáókuan hòòà hãa khama.

²⁵ Haò, cg'ǎè i gha ii gatu ncèeska qǎèse xg'ǎà tu ka,

xàbàn ka tu gha cg'õòè khama.

Haò, cg'ǎè i gha ii gatu ncèeska ko kg'ǎè tu ka,

tshúù-tcao tu gha a kg'ae khama.

²⁶ Haò, cg'ǎè i gha ii gatu ncèe wèè khòèan ga ko qǎèse kg'ui gatu ka tu,

èea gane ka xõò ga xu xg'ao ma

tshúù-ntcõa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

*Cg'õo-kg'aoa tu ncàm
(Mt 5:38-48; 7:12a)*

²⁷ “Igabar ko bìrí tu u gatu kóm Te ko tu a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm, naka qǎèan kúrúa máá èe hòre tua ne.

²⁸ Ts'ee-ts'eekg'ai èe ko cgúi tu u ne, naka èe ko xgàra tu u ne còrèa máá.

²⁹ Ncèè c'èem khòèm kò kg'áò xòè di góóa tsi x'ábú ne, nxǎa ba c'èem góó ba máà thěé nakam x'ábú. A ncèè c'èem khòèm kòo tc'amaka tsi hàna qgáian nxõo cgae tsi, ne táá c'èean nxõo cgaea tsi cara me guu.

³⁰ Máà dìím wèém èe ko dtcàrà tsi ba, naka khòèm kò q'õòà tsi hãas gúù sa sèè cgae tsia hãa ne táá sèèa kabi si guu.

³¹ Èè tu ko tc'èe, khòè ne méé ne gatu koe kúrú, nxǎa zi méé tu thěé gane koe kúrú.

³² “Èè ncàm tua hãa ne tu kò ncàmà hãa ne sa gha dùú sa kábisea máá tu u? Ncèè chibi-kg'ao ne ne ko thěé gatà hěé a ko èe ncàm nea hãa ne thěé ncàm ka.

³³ A ncèè èe ko qǎèan kúrúa máá tu u ne tu kòo qǎèan kúrúa máá, ne sa gha dùú sa kábisea máá tu u? Ncèè chibi-kg'ao ne ne ko thěé gataga hěé ka.

³⁴ A ncèè nxāakamaga tu q'ana hāa suruta tu u gha ne tu kòo cgóbè, ne ba gha Nqari ba gaan domka qāè-tcaoa máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thēé gane ka c'èe ne chibi-kg'ao ne cgóbè, nxāasega ne gha surutaé domka ka.

³⁵ Igaba méé tu gatu di cg'ōo-kg'aoan ncām, naka tua qāèan kúrú máá a, naka cgóbè e, surutakuan qaa tamase. Nxāaska i gha gatu di surutan kaisa ii, tu gha gataga Kaisase Tc'amaka hāam di tu cóá tu ii, ēe qāè-tcaoa máákuan úú tama ne hēé naka ēe cg'āè cau ne hēéthēé koem qāè Me e khama.

³⁶ Thōò-xama-mááku di méé tu ii, ncēm ma gatu ka Xōò ba ma thōò-xama-mááku di ii khamaga ma.

Xgàrakua ne

(Mt 7:1-5)

³⁷ “Táá xgàra guu naka tua gha nxāasega táá xgàràè. Gataga táá chibi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxāasega táá chibi-chibi naka xgàràè. Qgóóa máá, naka tua gha nxāasega chibia tu qgóóa máàè.

³⁸ Máà naka tua gha nxāasega *Nqarim ka* máàè. Qāès tc'āò-tc'āos, qāea ntcòoèa, a khōò-khōoèa sa, a cg'oè a ko ntcāa sa gha cookg'aia tsi koe tòoè. Eē tsi ko tcg'òós tc'āò-tc'āo sa gha ēe tsi gha hòòs tc'āò-tc'āos ga si i ke,” tam méé.

³⁹ Gatagam kò thēé sere-sere sa bìrí xu a máá: “A káà tcgáím khòè ba ga c'ēm khòèm káà tcgáí ba tcèè tcuì? A wèéa tsara ga haém q'oo koe cg'áéa tcàà tite?”

⁴⁰ Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hāa tama, igaba wèèm ēe qāèse xgaa-xgaasea xg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii.

⁴¹ “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ēm tcgáí q'oo koe hāam tcg'óbé ba hòò máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hāam hii-dxoo ba hòò tama?”

⁴² Nta tsi gha ma tsáá ka c'èe ba bìrí a máá: “Tíí tcàràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó, témé, ncèe tsáá tcgáí q'oo koe hāam hii-dxoo ba tsí hòò tama koe. Tsáá qāè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgáí q'ooa tsi koe hànam hii-dxoo ba tcg'òó, naka tsia qāèse bóò naka nxāwa tsáá ka c'ēm tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó,” tam méé.

Hii sa hēé naka gas di tc'áróan hēéthēé e

(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ A ba a máá: “Qāès hii sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrú hāa tite, si gataga tshúùs hii sa qāè tc'áróan kúrú hāa tite khama.

⁴⁴ Wèés hii sa tc'áróa sa ka q'āàèa khama. Dxàman úúa zi hii-coa zi koe i faia di tc'áróan tcuùè tama, kana i xg'òà di zi hii zi koe kg'oman tcuùè tama khama.

⁴⁵ Qāèm khòè ba ko gam di tcáóan di qāèan koe guu a qāè zi guù zi tcg'òó, me ko cg'āè caum khòè ba gam di cg'āè cauan koe guu a cg'āè zi guù zi tcg'òó. Kg'ám sa ko tcáós koe cg'oèa a ko ntcāa zi guù zi nxàe khama,” tam méé.

Tc'ēegam tshào-kg'ao ba hēé naka káà tc'ēe ba hēéthēé e

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ A ba a máá: “Dùús domka tu ko 'X'aigaè, X'aigaè,' ta ma tcii Te, igaba tu bìrí tu ur ko sa kúrú tama?”

⁴⁷ “Dìím wèèm ēe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uian kóm, a i ko méé sa kúrú bar gha x'ái tu u ntam ii sa.

⁴⁸ Khòèm ncèe gam dim nquu ba ko tshoa-tshoa a tshàom khamam ii, ncèe ko kaisase nqāaka tshào, a tshoa-tshoa sa nxōán koe tshào ba. A ēe i ko tòèko tshàan hàà, a ko hàà ēem nquu ba tcāò igabam kōri tite ba, qāèsem tshàoèa hāa khama.

⁴⁹ “Igaba dìím wèèm ēe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama baà khòèm ncèe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úú tamase gómankg'ai koe tshàom

khama ii; tòèko tshàan kò gaam nquu ba tcãò ne kò gaa x'aè kaga cg'áé ba - si kò ãem nquum dis cg'áé sa cg'ãè ii," tam méé.

7

Jeso ba ko ncõo-kg'ao xu dim kiam dim qãà ba qãèkagu
(Mt 8:5-13)

¹ Eẽm ko Jeso ba wèé zi gúù zi ncẽe zi khòè ne cgoa kg'uia xg'ara kam kò Kaperenaume koe síi tcãà.

² Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kiam dim qãàm kaisasem kò ncàma hãa ba hàna, a ba a kòo x'oos qàe koe tsàa.

³ Eẽm ko Jesom ka kóm kam kò kaia xu Juta di xu Gam koe tsééa úú, xu síi dtcàrà Me hààm gha gam dim qãà ba kg'òèkagu ka.

⁴ Xu kò Jesom koe síi a síi qarika còrè Me a máá: "Ncẽem khòè ba tsari hùikuan ka kg'anoèa.

⁵ Gaxae di ne khòè nem ncàma, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama," témé.

⁶ Me Jeso ba qõò cgoa xu.

Eẽ xu qanega gaam khòèm dim nquum koe cúù tama kam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcàràsea xu tsééa tcg'òóa máá Me, síi xu gha bìrí Me a máá: "X'aigaè, táá xhõe-xhõese guu, dìi cgáér tama ra a ke, nquua te tcòbe dóm q'oo koe Tsi ga tcãà ra.

⁷ Cgáéser bóòse tama, gaa domkaga ra kò táá tíia hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba qãè.

⁸ Tíi igabar kaia xu dóm-q'oo koe hànar khòè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíi dóm-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncẽe ba bìrí a máá: 'Qõò,' témé, me qõò, ra c'èe ba bìrí a máá: 'Hàà,' témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: 'Ncẽe sa kúrú,' témé, me kúrú si ke," tam méé.

⁹ Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a kabise cgae ãe kò xùri Mes xg'ae sa a máá: "Bìrí tu ur ko a ko máá: Qanegar cúi khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa, ncẽeta ma kias dtcòm sa úú hãa a," témé.

¹⁰ Xu tchõà xàà-kg'ao xu gaxu dim kiam dim nquum koe kabise, a síi qãà ba sao-xg'ae me qãè me e.

Jeso ba ko dxàe-ntcõas dim cóa ba ghùì

¹¹ Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tciièm koe síi, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka khòè ne dis xg'aes kaia sa hẽéthẽé xùri Me.

¹² Eẽm ko heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe cúù kam kò kúúga x'óóam cóa ba tchàa koe tcg'oa cgoaè, síim gha kg'ónòè ka. C'èes khòès dim cóám cúi me e kò ii, ncẽe kò dxàe-ntcõa ii sa. Si kò kias xg'aes x'áé-dxoom di ne khòè ne di sa gas cgoa hãa.

¹³ Eẽm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thõò-xama máá si, a ba a bìrí si a máá: "Táá kg'ae guu," témé.

¹⁴ Me còoka nqáé a síi káá ba qgóó, xu kò khòè xu ãe kò káá ba qgóóa xu téé. Me kg'ui a máá: "Cóa tseè, tãe, tar ko tsáá ka méé," témé.

¹⁵ Me kò x'óóam cóa ba tãe a ntcõó, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síi xõò sa máa me.

¹⁶ Si kò q'áò sa wèéa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqom a máá: "Kiam porofiti ba hàà cgae taa," témé, a ne a máá: "Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khòè ne kabi!" témé.

¹⁷ Si ncẽes tchõàs Jesom di sa wèém Juteam koe tsai-tsaise naka wèé xu qgài xu nxama-nxama mea hãa xu koe hẽéthẽé e.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xu tchõà xàà-kg'ao xu
(Mt 11:2-19)*

¹⁸ Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò ncēe zi gúù zi wèé zi ka bìrì me. Me gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cam tsara tcii,

¹⁹ a X'aigam Jesom koe tsééa úú tsara a, a máá: “A Tsáá ga Tsia ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?” témé.

²⁰ Eē tsara ko ncēe tsara khòè tsara Jesom koe síi ka tsara kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba a ko máá, hàà méé tsam tēè Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?” témé.

²¹ Gaa x'aè ēe kam kò Jeso ba kái ne khòè ne gane di tcìian koe hēé naka cg'āè tc'ēean koe hēéthēé qāèkagu, a ba a khòè ne ēe káà tcgái ne kúru ne bóò.

²² Me kò xᵛa tsara a, a máá: “Qõò naka síi Johane ba bìrì ēe tsao ko kóm a ko bóò sa:

‘Ncēe káà tcgái ne ko bóò,
ne ko ēe kò qõò tama ne qõò,
ne kò lepero dis tcìis di ne qāèkaguè,
ne ēe kóm tama ne ko kóm,
ne ēe kò x'óóa hāa ne ghùè,
i kò qāè tchõàn ēe dxāua hāa ne xгаа-xгааè.

²³ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ēe gam di dtcòman Tíi koe tcgàba hāa tite ba,’ ” tam méé.

²⁴ Eē tsara ko Johanem di tsara tchõà xàà-kg'ao tsara qõò kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi bìrì Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõò ka tu kò síi dùú sa bóò? Tc'āán ka ko ntcāa-ntcāaèm tc'āa baa kò ii?

²⁵ Nxāas tamas kò ii ne tua kò síi dùú sa bóò? Khòèm xam qgái ba hana baa? Eē-ēe, khòè ne ēe kái mari qgáian ko hāa, a karese x'āèa hāa nea x'aigan di nquuan koe hāa.

²⁶ Kháé dùú sa tu kò nxāaska síi ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrì tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hāa me e.

²⁷ Ncēe ba gam ka i góàèa hāam ga me e, a ko máá:
‘Bóò, Tirim tséé-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncēe gha Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,’
ta mééèa ba.

²⁸ Bìrì tu ur ko a ko máá: Eē khòè zi ka ábàèa ne ka Johanem ka kaia hāa ba káà me e, igaba gaam ēe Nqarim di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hāam ga me e.”

²⁹ (Ne kò wèé ne khòè ne komsana me, xu kò gataga mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Nqarim di tchànoan dqom, ne kò Johanem ka tcguù-tcguuè.)

³⁰ Igabaga xu kò Farasai xu hēé naka x'áè q'āa-kg'ao xu hēéthēé xu Nqarim tc'ēea máá xua hāa sa xguì, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)

³¹ “Kháé Ra gha nxāaska ncēm x'aèm di ne khòè ne dùús cgoa nxará xg'ae? Dùús khama ne ii?

³² Cg'aré cóán khama ne ii, ncēe gúuan ko x'amáguè qgái koe hāa a ko tciiku u, a ko máá:

‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcāà;
ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,
tu kò táá kg'ae,’
témé e.

³³ Johanem tcguu-tcguu-kg'ao ba kò hàà, a péré tc'óó tama, a gōé kg'áà tama, igabaga tu kò máá: 'Dx̄awa tc'ēea nem úúa h̄ã,' témé.

³⁴ Igabam kò Khòem dim Cóá ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, tu kò máá: 'Bòò, tc'óó-kg'aom ncēe ba, a kg'áà-kg'aom gōéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan h̄ēe naka chibi-kg'aoan h̄ēethēe dim tcárà ba,' ta méé.

³⁵ Igaba i ko q'āan di tc'ēean gaan di cóán wèé koe guu a tchàno o sa x'áise," tam méé.

Jeso ba Farasaim Simonem x'áé koe hàna

³⁶ C'ēm Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà, síim gha tc'óó cgoa me ka. Me kò Jeso ba nquum q'oo koe síi tcāà, a ba a ntcōó a tc'óó.

³⁷ Si kò gaam x'áé-dxoom koe c'ēs khòès chibi-kg'ao sa hàna. Eēs ko kóm, Jeso ba Farasaim x'áé koe h̄ã a ko tc'óó sa, kas kò alabasetere di nx̄óan cgoa kúrùeam ts'óó-c'óám koe h̄ã qāè hm̄m xg'āò tshāán cgoa síi,

³⁸ a sa a Jesom nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a tshoa-tshoa a tcgái-tshàra sa cgoa nqàrèa ba cg'āà-cg'āa, a sa a c'òò sa cgoa tchùu u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshāán cgoa ntcāá nqàrè Me.

³⁹ Eēm ko Farasaim ncēe kò tcii Mea ba ncēs gùu sa bóò kam ko bìrìse a máá: "Ncēm khòem kò tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana h̄ã ncēe ko qgóó Me sa dùútsa khòè si i sa, chibi-kg'ao si i," témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba bìrì me a máá: "Simoneè, c'ēs gùu sar chóà cgoa tsi kg'oana," témé. Me máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, bìrì te si," témé.

⁴¹ Me máá: "C'ēe x'aè ka tsara kò càmm khòè tsara hàna, marian kò c'ēm khòem koe cgòbèa tsara. C'ēe ba kò 500 khama noo marian qano di cgòbèa, me c'ēe ba 50 khama nooan cgòbèa.

⁴² Cúí gùu ga tsara kò úú tama, suruta kabì cgoa me tsara gha a, khamam kò wèéa tsara ga qgóóa máá. Ke ncēska bìrì Te, ndaka ba gha kaisase gatsara ka ncàm me sa?" tam ma tèè me.

⁴³ Me Simone x̄oa a máá: "Bòòr ko ka ēe kaisa marian cgòbèa me e," témé. Me Jeso ba máá: "Qāèse tsi bóòa," témé.

⁴⁴ A ba a nx̄aska khòès koe kabise a Simone ba bìrì a máá: "Ncēs khòè sa tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncāa hàà, igabaga tsi ncāa xg'áà nqàrèr ko tshàan táá màà Te, igabagas ncāa tcgái-tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'āà-cg'āa, a c'òò sa cgoa tchùu u.

⁴⁵ Ncāa tsi táá x'obè Te, igabas ncāar hààm x'aèm koe guu a nqàrèa Te x'obèan chōòkagu tama.

⁴⁶ Ncāa tsi táá tcúúa Te ga nx̄úian cgoa tcgáu, igabagas ncāa qāè hm̄m xg'āò tshāán ka nqàrèa Te tcgáu.

⁴⁷ Gaa domkar ko bìrì tsi, gas di kái chìbian kas qgóóa máàèa. Kaisa ncàmkuana nes x'áia h̄ã khama. Igabaga ēe cg'aré chìbian ka qgóóa máàèa ba ko cg'aré ncàmkuana x'ái," tam méé.

⁴⁸ Me kò nx̄aska Jeso ba bìrì si a máá: "Sari chìbian koe si qgóóa máàèa," témé.

⁴⁹ Xu kò cg'áè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tèèse a máá: "Dìí ba gáé ncēe ba, ncēe ko khòèan chìbian gaan di qgóóa máá ba?" témé.

⁵⁰ Igabagam ko Jeso ba khòè sa bìrì a máá: "Sari dtcòma nea kgoara sia, ke tòókuan cgoa qòò," témé.

8

Jesom cgoa kò h̄ã zi khòè zi

¹ Ncêe zi gúù zi qǎá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé qǒòà te, a ko Nqarim di x'aian di qǎè tchòàn khòè ne xгаа-xгаа. Xu kò 12 xu *xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam di xu* hǎa cgoa Mea,

² naka gataga c'êe zi khòè zi hěéthěé e, ncêe kò cg'ǎè tc'êean koe hěé naka tcìlan koe hěéthěé kg'òèkaguè zi. Ncêe zia kò Marias Magatalena ta ko ma tciiè sa hěé, ncêe i kò 7 dxǎwa tc'êean gas koe tcg'òòèa sa,

³ naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khòès Joana sa hěé, naka Susana sa hěé, naka c'êe zi khòè zi kái zi, ncêe kò ko gazi di gúùan cgoa hùì xu zi hěéthěé e.

*Khàrà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Ne kò khòè ne tǎáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe hàà. Eēs ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka kg'ui a máá:

⁵ “C'êe x'aè kam xg'ao xhàrà-kg'ao ba qǒò a sí xhàrà. A ãem ko xhàrà ka i c'êe cgùrian dàòm qǎè koe tcheè, a i a nqàrèan cgoa náà tcǎàè, zi tsarà zi hàà tc'òó o.

⁶ I c'êean tcheè nxǒá-kg'ai di qgálan koe. Eē i ko qhúí ka i ko dào, tchàua ne ko kǎà a khama.

⁷ I c'êe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'êe cgùrian qǎè góman koe tcheè, a kái tc'òoan 100 kúrú,” tam méé.

Eēm ko ncêe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò máá: “Eē tceean úúa hǎa ba méém kóm,” témé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tēè Me, dùú sas ko ncêes sere-sere sa nxàe sa.

¹⁰ Me máá: “Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'ǎa sa, igabar ko c'êe ne khòè ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui: 'nxǎasega ne gha bóò, a táá bóòà q'ǎa ka, a nxǎasega kóm a táá kóma q'ǎa ka.’

*Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

¹¹ “Si ncêe sa xhàrà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga si i: Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

¹² Dàòm q'oo di nea ãe kg'ui ba ko kóm ne ne e, igabam ko dxǎwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òó, nxǎasega ne gha táá dtcòm a kgoaraè ka.

¹³ Eē nxǒán koe kò xhàràè nea gane ãe kg'ui ba ne ko kóm, ne ko kúúga qǎè-tcaoan cgoa hààkagu me ne ne e, igaba ne kǎà tǒbe ne e, a ko cg'orò x'aè-coan q'oo koe dtcòm. A ko kúrúa bóòkuan di x'aèan ka qhǎésega cg'áé.

¹⁴ Eē dxàman za tcheèa nea, gane ãe kóma ne ne e, igaba gane di kg'òèan q'oo koe ne ko tc'êe-tc'êese zi hěé, qguùan hěé naka kg'òèan di karean hěéthěé ka chúú-chuuè, a ne a kai tama.

¹⁵ Eē qǎè góman koe tcheèa nea, gane ãe kg'ui ba kóma, a qǎè zi tcáó zi cgoa qgóóa qari mea ne ne e, a ne a ko qáò tcáó cgoa me, a nxǎakg'aiga sí tc'áróan kúrú,” tam méé.

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ *Aba a máá:* “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dào a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si, kana kgàrom dòm q'oo koe tcǎà si ba kǎà me e, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ãe ko tcǎà ne gha nxǎasega x'ààn hòò ka.

17 Dùús wèés ãe chòmsea sa gha tchàa koe tcg'òòè, si gha dùús wèés qàbi-kg'aièa hãa sa q'ãaè, a sa a gha x'ààn koe óágaè khama.

18 Ke méé tu nxãaska q'ãa, nta tu ko ma komsana sa. Wèém khòèm ãe gúú úúa hãa ba gha káían máàè, igaba wèém ãe gúú úú tama ba gha ãem úúa hãa gúú-coan ga sèè cgaèè khama,” tam méé.

Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëé e
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëéa kò hàà cgaè Me, igaba ne kò khòèan di kái-q'ooan ka tààè, a táá Gam koe cúú.

20 Me kò bìríè a máá: “Saò sa hëé naka Tsáá qõè ga xu hëéthëéa tchàa za tãe, a bóò Tsi kg'oana,” téméè.

21 Igabam kò xòà a máá: “Tiris xòò sa hëé naka Tíí qõè ga xu hëéthëéa Nqarim di kg'uiàn ko kóm a ko kúrú u ne khòè ne e,” témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 C'ãem cáím kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa dxòrom q'oo koe tcãà a bìrí xu a máá: “Hààn xae c'ãem xòèm tshàam dim koe qõò,” témé, xu xgoaba.

23 Eë xu xóé a ko qõò kam kò x'óm.

Me kúúga kaim tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg'òè, xu kias cg'ãès koe hãa.

24 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí ghùì Me a máá: “X'aigaè, X'aigaè, tomè xae ko!” témé.

Me tãe a tc'ãá ba hëé naka tshàam di tcëe-tcëean hëéthëé dqàè, i tée, si kò kaisas nqoo sa xóé.

25 Me tãe xu a máá: “Gaxao di dtcòmà nea ndaa?” témé.

Igaba xu kò q'àò, a area khama xu kò tãèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncëe ba? Tc'ãán ga hëé naka tshàan ga hëéthëé ko kg'ui cgoa i komsana Me ba,” témé.

Jeso ba ko dxãwa tc'ëean úúam khòè ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Xu tshàam tc'amkg'ai koe qõò a síí Gerase ne dim nqõóm koe tcãà, Galilea dim cgoa q'óá-kg'amkua hãa ba.

27 Eëm ko Jeso ba dxòrom koe xõa a ko gaam nqõóm koe tcãà kam kò c'ãem khòèm x'áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg'ae. Gaam khòè ba kò dxãwa tc'ëean úúa, a kò qgái hãa tamase qáò x'aèan hãa, a nquuan koe ga x'ãè tama, a tc'áman koe cúí ga ko x'ãèa te.

28 Eëm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q'au a ba a cookg'aia ba koe cg'áé, a kaim dòm cgoa máá: “Dùú sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc'amaka hãam di Tsi Cóá Tseè? Dtcàrà Tsiir ko, táá xgàra te guu,” témé.

29 Jeso ba kò dxãwa tc'ëean bìrí i ãem khòèm koe tcg'oa, gaa domkam kò khòè ba gatà méé. Kái q'oro i kò qgóó mea, me kò q'óma ba koe hëé naka nqàrèa ba koe hëéthëé táúan cgoa qáéèa, a kòrèa, igabam xg'ao gaa táúan qhòma tcg'òò, a kò dxãwa tc'ëean ka séèa tcg'òò a qãáka úúèa hãa.

30 Me Jeso ba tãe me a máá: “Cg'òèa tsi diíá?” témé. Me xòà Me a máá: “Milone ra a,” témé. Kái dxãwa tc'ëe nea kò tcãà mea hãa khama.

31 I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x'áèan tcg'òò, i chòò-q'oo úú tamam hãém koe tcãà sa.

32 Zi kò kái zi xgùu zi xàbim dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. Ka i kò dxãwa tc'ëean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcãà sa, Me kgoara máá a.

³³ I khòem koe dxāwa tc'ëean tcg'oa a i a sí xgùuan koe tcāà, zi xgùu zi xàbìm tc'amkg'ai koe guu a kari-karisea xōa a zi a tshàam koe cg'áea tcāà, a tomì.

³⁴ Eë xu ko xgùuan ko kòre xu khòe xu ãe kúrúsea hãa sa bóò ka xu kò bèe a qgóe, a sí x'áe-dxoom koe hëe naka xhàràn koe hëéthëe xàa a.

³⁵ Ne kò khòe ne tcg'oa a sí ãe kúrúsea hãa sa bóò. Eë ne ko Jesom koe hàà ka ne kò dxāwa tc'ëean kò úúa hãam khòe ba sao-xg'ae, me Jesom nqàrè-kg'am koe ntcōe, a qgáian hana, i tc'ëea ba qãe e, ne kò q'áo.

³⁶ Gane ãe kò ãe kúrúsea hãa sa bóò nea kò chóa a, ntam kò ma ãe dxāwa tc'ëean ka tcāàem khòe ba ma qãekagué sa.

³⁷ Ne wèe ne khòe ne Gerase dim xg'aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg'oa sa, kaisa q'áda nea kò tcāà nea hãa khama.

Me kò dxòrom koe tcāà a ba a kabise,

³⁸ kam ko ãe kò dxāwa tc'ëean ka tcg'oa cgaeem khòe ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qōò sa. Igabam kò Jeso ba tséea kabi me a máá:

³⁹ “Kabise x'áea tsi koe naka sí nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúá máá tsia hãa sa,” témé.

Me khòe ba kabise a sí wèem x'áe-dxoom koe qōda te a khòe ne bìrí, Jesom nta noose kúrúá máá mea hãa sa.

*Jairom dis cóa sa hëe naka Jesom dim qgái ba ko qgóós khòe sa hëéthëe e
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Eëm ko Jeso ba Galilea dim nqōóm koe kabise kas ko khòe ne dis xg'ae sa qãese hàakagu Me, wèe ne ne kò qãa Mea hãa khama.

⁴¹ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòem Jairo ta ko ma tciiem ncëe kò còrè-nquum dim tc'ää-cookg'ai ii ba gaa koe hàà, a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áe, a còrè Me, gam dim x'áem koem gha sí cgoa me sa.

⁴² Cúis cóa sam kò úúa hãa, ncëe kò 12 kuri ii sa, si kò x'oos qàe koe hãa khama.

Eëm ko Jeso ba gaa koe qōò ka i kò kái khòean ncorú Me.

⁴³ Gane xg'aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm x'aèse nxoean hòos khòe sa hana, [a sa a kò wèe gúuan ães kòo kg'òe cgoa, naakan koe xgãá hãa] qãekagués gha ka, igabas kò táá cúian kaga qãekaguèa.

⁴⁴ Si Jesom qãá koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáim c'am qgóó, i ko c'áòan kúúga téé.

⁴⁵ Me Jeso ba tõe a máá: “Dìina qgóó tea?” témé. Eë ne ko wèe ne xõase kam ko Petere ba máá: “Aboè, khòe nea kái ne e, a nxama-nxama Tsia, a ko tcão Tsi,” témé.

⁴⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “C'ëe khòea nea qgóó Tea, xám Ra ko i kò qaria Te tcg'oa cgae Te khama,” témé.

⁴⁷ Eës ko khòe sa bóò, xài tamas kò hãa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áe, a wèe ne khòe ne cookg'ai koe bìrí Me, dùús domkas qgóó Mea hãa sa, naka si kò ma kúúga qãekagué sa hëéthëe e.

⁴⁸ Me bìrí si a máá: “Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qãekagué sia, ke tòókuan cgoa qōò,” témé.

⁴⁹ Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ëem khòe ba hàà, còrè-nquum dim tc'ää-cookg'aim dim nquum koe guua ba, a bìrí me a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ke táá xgaa-xgaa-kg'ao ba xhõe-xhõe guu,” témé.

⁵⁰ Igabam kò Jeso ba ãe sam ko kóm ka Jairo ba bìrí a máá: “Táá q'áo guu, kg'amaga méé tsi dtcòm, qãès gha ke,” témé.

⁵¹ Eëm ko Jairom dim x'áem koe tcāà kam kò táá c'ëe khòe ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcāà, Petere ba hëe naka Johane ba hëe naka Jakobo ba hëe, naka cóas ka xòò ba hëe naka xòò sa hëéthëe cúí ga a kò ii.

⁵² Ne kò wèé ne khòè ne kg'ae, a ko cóá sa kg'ae cgae, Me Jeso ba máá: “Táá du kg'ae guu, x'óó tamas hãa a sa a x'ómã hãa ke,” témé.

⁵³ Ne kò wèéa ne kg'ãè Me, x'óóas hãa sa ne kò q'ana hãa khama.

⁵⁴ Igabam ko Jeso ba x'õãa sa koe qg'óó si, a máá: “Tiri si cóá seè, tãe,” témé.

⁵⁵ I kg'õèa sa kabise, si kúúga tãe, Me Jeso ba máá, c'èe gúù méés máàè naka tc'õó, témé.

⁵⁶ Khara kò gas ka xõò ga khara kaisase are. Me bìrí khara a, táá méé khara cúí khòè ga dùús kúrúsea sa bìrí guu sa.

9

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Me kò Jeso ba 12 xu tciia xg'ae a ba a qarian máà xu, wèé dxãwa tc'èean xu gha xhàigu, a wèé tciian thèé tsoò di i.

² A ba a tsééa tcg'òó xu, síí xu gha Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a xu a tsàako ne khòè ne kg'õèkagu ka.

³ A ba a bìrí xu a máá: “Táá méé xao qõò xao ko ka cúí gúù ga séè guu, dqàbi hìim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cím di qgáian ga igabaga.

⁴ Eè xao ko tcãàm nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hãa naka nxãakg'aiga síí èem x'áé-dxoom koe tcg'oa.

⁵ A ncèè khòèan kò qãèse hààkagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe, èe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxãasega gane koe x'ái sa ii,” témé.

⁶ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgoaba a wèé xu x'áé xu koe qõò te, a xu a ko qãè tchõàn xgaa-xgaa a ko wèé za ga khòèan kg'õèkagu.

Herotem dis xháé tc'èe sa (Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Eèm ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèé zi gúù zi kúrúse ko zi ka kóm kam kò táá q'ãa. C'èe ne khòè nea kò máá, Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba x'ooan koe tãea, témé khama,

⁸ ne ko c'èe ne máá, Elija ba hòèsea, témé, ne ko c'èe ne máá, c'èe xu porofiti xu ncií x'áè di xu ka c'èe ba x'ooan koe tãea, témé.

⁹ Me Herote máá: “Johane bar kò q'ãe tcúúa hãa, ka ncèe zi gúù zi gam kar ko kóm ba dií baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'èe.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'õókagu (Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

¹⁰ X'áè úú-kg'ao xu kò kabise a hàà wèé zi gúù zi èe xu kò kúrú zi ka bìrí Me. Me séè xu, xu Gam cgoa cúía síí hãa Betesaida ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe.

¹¹ Ncèes gúù sa ne ko kóm kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qãèse hààkagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a èe kò ko kg'õèkagukuan qaa ne qãèkagu.

¹² Nxãaskas cím sa tshoa-tshoa a ko dqòara qõò ka xu kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khòè ne qõò q'aakagu, naka ne nxãasega nxama-nxama hãa xu x'áé xu koe hëé naka xhàrà xu koe hëéthëé síí, naka nea síí x'óm-q'ooan hëé naka tc'õoan hëéthëé qaara mááse, cúía hãam qgàim koe ta hãa ke” témé.

¹³ Igabam kò bìrí xu a máá: “Gaxao c'èe gúùan máà ne naka ne tc'õó,” témé. Xu máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cím x'àu tsara hëéthëé e, kana méé xae síí khòè ne wèé ne tc'õoan x'ámá máá?” témé.

¹⁴ 5,000 khama noo xu khòè xu kò èe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí a máá: “Khóè ne bìrí naka ne wèès xg'aes koe 50 khama noose ntcóó,” témé.

¹⁵ Xu gataga hěé, i wèé khóèan ntcóó.

¹⁶ Me Jeso ba 5 xu péré xu hěé naka cím x'aù tsara hěéthěé sée, a ba a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khóá q'aa, a xгаа-xгааse-kg'ao xu máá a, xu khóè ne q'aa-q'aa máá a.

¹⁷ Ne kò wèéa ne ga tc'óó, a ne a xg'ãà, xu ěe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'oè.

*Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Eëm cúise hãa a ko còrè ka xu xгаа-xгааse-kg'ao xu síí cgae Me. Me tềè xu a máá: “Dìí Raà, ta zi ko xg'ae zi méé?” témé.

¹⁹ Xu xọa Me a máá: “C'ěe ne ko máá, Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'ěe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'ěe ne qanega máá, ncíí kuri di Tsi porofiti Tsi i x'ooan koe tềea Tsi, témé,” ta xu méé.

²⁰ Me tềè xu a máá: “Kháé xaoa ko gaxao máá, dìí Raa, témé?” Me Petere xọa a máá: “Ncěe kò nqòòkaguèa hãa Tsi Kreste Tsi Nqarim di Tsi i,” témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hěé naka x'oos ka hěéthěé kg'ui
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Me Jeso ba qarika x'áè xu, táa xu gha ncěes gúù sa cúí khóè ga bìrí sa.

²² A ba a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase, a gha khóè ne di xu kaia xu hěé, kaia xu peresiti xu hěé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hěéthěé bóòa xguìè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana dim cím ka x'ooan koe tềe,” tam méé.

²³ Nxãaskam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncềè c'ěem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguìse naka baa gam dim xgàu hìi ba dcěé, naka xùri Te.

²⁴ Dìím wèém ěe gam dis kg'òè sa qgóóa qaria hãa bas gha aaguse cgae, igaba wèém ěe ko Tíí domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si khama.

²⁵ Dùús ka ba gha khóè ba kàbisea mááè, ncềè wèém nqòó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khóè ba dùútsa gúù sa gam di kg'òèan téé-q'oo koe tcg'òó a máá?

²⁶ Dìím wèém ěe ko Tíí hěé naka Tiri kg'uiian hěéthěé sau-cgaeese ba gha thěé Khóèm dim Cóám ka sau-cgaeeseè, ěem gha ko Gam di x'áàn koe hěé naka Xòòm di x'áàn koe hěé naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áàn koe hěéthěé hãase ko hàà ne.

²⁷ Igabar ko tseeguan bìrí tu u: Ncěe koe téé-tềè ne ka c'ěea ne x'ooan xáma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne ko bóò i hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

*Jesom di bóòse-q'ooa nea ko kàbise a tãá
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)*

²⁸ Eëm ko Jeso ba ncěe zi gúù zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cáman qãá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu sée, a ba a xàbìm koe qòò cgoa xu a síí còrè.

²⁹ Eëm hãa a ko còrè ka i kò kg'áía ba kàbise a tãá, i Gam di qgáían kàbise a tcàakose q'úú.

³⁰ Ka tsara ko kúúga cím tsara khóè tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hěé naka Elija ba hěéthěé tsara,

³¹ ncěe kò nqarikg'ai di x'áàn koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hààko ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e.

³² Xu kò Petere ba hěé naka gam ka c'ěea tsara hěéthěé xu qarika x'óma cg'áé. Eě xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áa ba bóò, naka gaa tsara khòè tsara hěéthěé e, ẽe ko Gam cgoa tẽe tsara.

³³ Eě tsara ko khòè tsara Jeso ba guu a ko qđò kam kò Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, tsóágase i gáé qãèa, ncẽe koe xae ga hãa sa! Ngoana xu nquu-coa xu xae gha tshào, me c'ěe ba Tsari, me c'ěe ba Moshem di, me c'ěe ba Elijam di,” tam méé. (C'úuam ko hãa dùú sam ko kg'ui sa.)

³⁴ Qanegam hãa a ko kg'ui kas kò túú-c'òò sa qàbia tcãà xu, a sa a gas di sòman cgoa qàbi xu. Eě xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu túú-c'òòs koe tcãà ka xu kò q'ádò.

³⁵ Me kò kg'ui ba túú-c'òòs koe guu a máá: “Ncẽe ba Tirim Cóa Me e, nxárar tcg'òóa ba, ke komsana Me,” témé.

³⁶ Eẽm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúise hãa. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ncẽes gúús cgoa nqoo, a xu a gaa xu cámi xu ka táá cúí khòè ga bìrí dùú sa xu bóò hãa sa.

*Jeso ba ko cóa ba qãèkagu
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)*

³⁷ Xùrikom cámi kam ko Jeso ba hěé naka xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé xàbim koe guu a kabise, si kaias xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae.

³⁸ Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khòè ba ẽes xg'aes q'oo koe q'au a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsir ko Tsi tirim cóa ba bóò, nooam cóám ga me e khama.

³⁹ Dxãwa tc'ẽean kòo tcãà cgae me ne i ko kúúga q'aukagu me, a qgaè-kg'aikagu me, a kg'áña ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khòá tòmm-tom me, a qháese guu me tama.

⁴⁰ Ra kò Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè,” témé.

⁴¹ Me Jeso ba xoa a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncẽe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qádò-tcaoa máá tu u? Tsarim cóa ba ncẽe koe óá!” témé.

⁴² Cóám ko hàà koe ga i ko dxãwa tc'ẽean gómankg'ai koe xàbùu qáú me, a i a qgaè-qgae-kg'ai me. Kam ko nxãaska Jeso ba dxãwa tc'ẽean dqàè, a cóa ba qãèkagu, a ba a xòò ba máà me.

⁴³ Ne kò wèè ne khòè ne Nqarim di kaian ka area.

*Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Eě ne wèèa ne qanega ẽem Jeso ba kúrúu zi gúù zi wèè zi ka area kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:

⁴⁴ “Qãese dxãà tcee ncẽer ko bìrí xao o kg'uia ne: Khòèm dim Cóa ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè,” témé.

⁴⁵ Igaba xu kò ẽem ko méé sa táá kóma q'ãa, gaxu koe i kò chómsea, táá xu gha kóma q'ãa a ka khama. A xu a kò ẽe kg'uia ne ko dùú sa méé sa tẽèan bèe.

*Dìi ba kaia?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tẽe, dìina gaxu xg'aeku koe kaia hãa di sa.

⁴⁷ Igabam kò Jeso ba tcáóa xu q'oo koe xu tc'ěea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'arém cóa ba séè, a Gam qàe koe tòó,

⁴⁸ a ba a bìrí xu a máá: “Dìim wèèm ẽe ko ncẽem cóa ba Tiri cg'òèan koe qãese hàakagu ba ko Tíi tc'áró ga qãese hàakagu. Me ko dìim wèèm ẽe ko Tíia qãese

hàakagu Te ba ãe tséé Tea ba qãèse hàakagu. Eë gaxao koe kaisase cg'aré ba gaxao ka kiam ga me e khama,” témé.

Eë gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna
(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Me Johane xoa a máá: “Kaia Tseè, c'ëem khòè ba xae kò bóò me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ëean xhàigu, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hëéan cara me,” témé.

⁵⁰ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ãe gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (9:51–19:44)

Samaria dim x'áé ba ko Jeso ba qãèse hàakaguan xguì

⁵¹ Eëm ko Jeso ba nqarikg'ai koe sèè a úuèem x'aèem ko cúu kam kò bìrise a Jerusalema koe qõò.

⁵² A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãà a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne dim x'áé-coam koe síi tcãà, gùu zi xu gha kg'ónòa máá Me ka.

⁵³ Igaba ne kò gaa koe hãa ne khòè ne táá qãèse hàakagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia khama.

⁵⁴ Eë tsara ko xгаа-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara Johanea tsara ncëes gùu sa bóò ka tsara ko máá: “X'aigaè, nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'òo ne sa Tsi ko tc'ëe?” témé.

⁵⁵ Me Jeso ba ntcèè a dqàè tsara a.*

⁵⁶ Xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu c'ëem x'áém koe qõò.

Nqoana khòèan Jeso ba ko xùri kg'oana a
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Eë xu dàòm q'oo koe hãa a ko qõò kam ko c'ëem khòè ba bìrí Me a máá: “Eë Tsi ko síi qgáì wèé koer gha xùri Tsi,” témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xoa me a máá: “Círí nea gaan di hãéan úúa, i tsarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóa ba tòò tcúúm gha qgáì úú tama,” témé.

⁵⁹ Me kò Jeso ba c'ëem khòè ba bìrí a máá: “Xùri te,” témé. Igabam ko gaam khòè ba máá: “X'aigaè, kg'aia qãà te nakar síi tirim xòò ba kg'ónò,” témé.

⁶⁰ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Eë x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ãe x'óóa hãa kg'ónò, igaba tsáá qõò naka tsia síi Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа,” témé.

⁶¹ Me kò c'ëem khòè ba gataga máá: “Xùri Tsi gha, X'aigaè, igaba qãà te nakar kg'aia síi x'áéa te di ne khòè ne x'áè,” témé.

⁶² Me Jeso ba xoa me a máá: “Eëm tshoa-tshoa a ko xhàrà koe gha kabise a kháóka bóòm khòè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama,” témé.

10

Jeso ba ko 72 xu khòè xu tsééa tcg'òó

¹ Ncëe zi gùu zi qãá q'oo koem kò X'aigam Nqari ba 72 xu khòè xu nxará tcg'òó, a ba a càmm-càmse tsééa tcg'òó xu, tc'ãà xu gha a ãem ko hàà Gabá qõò xu x'áé-dxoo xu koe hëé naka qgáì zi koe hëéthëé qõò ka.

² A ba a bìrí xu a máá: “Tcuùè gha gùua ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao Nqarim ncëe tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam tséé-kg'aoan tsééa óa naka i hàà tcuù.

* **9:55:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: “a máá: “C'ùúsea tsao hãa, dùútsa tc'ëem di tsao ii sa. ⁵⁶ Khòèm dim Cóa ba hàà tama, hààm gha khòèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka,” tam méé.”

³ Qòò xao. *Igaba* bóò, Tíí Ra ko ghùu-coan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o sa.

⁴ Táá méé xao qgóá ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba séè guu, naka táá cúí khòè ga dàòan q'oo koe tsgám guu.

⁵ “Nquum òe xao ga ko gaam q'oo koe tcàa ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: ‘Tòókuan méé i ncēm nquum cgoa hãa,’ témé.

⁶ Tòókuan dim khòèm kò gaam nquum q'oo koe x'ãèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hãa. Eèta i kò ii tama ne i gha gaxao di tòókuan kabise cgae xao o.

⁷ Eēm nquum koe méé xao hãa, naka xaoa wèés tc'òos òe ne ko máà xao o sa tc'òó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hãa ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qòò te guu.

⁸ “X'áé-dxoom òe xao ga ko tcàam koe, ndakam ga igaba, ne ko qãèse séè xao o ne méé xao òe ko cookg'aia xao koe tòòès wèè sa kg'ama tc'òó.

⁹ Tsàako ne méé xao kg'òèkagu, naka xaoa khòè ne bìrí naka máá: ‘Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua,’ témé.

¹⁰ Igaba x'áé-dxoom wèém òe xao ko tcàam koe ne kò khòè ne qãèse séè xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe tcàa naka máá:

¹¹ ‘Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncèe nqarèa xae koe hãa a, xae ko qãè-qãe cgae tu u, igaba méé tu q'ana, Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua sa,’ témé.

¹² Bìrí xao or ko, xgàrakuan dim cáím kam gha ncēm x'áé-dxoo ba Sodomam ka kaisa xgàrakuan hòò.

*X'áé-dxoo xu komsana tama xu
(Mt 11:20-24)*

¹³ “Cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Arearesa zi x'ái zi ncèe ko gatu koe kúrúèa zi kò Ture hēè naka Sitone hēèthēè koe kúrúèa hãa ne ne ga kò ncìse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháúan tçgáúsea hãa.

¹⁴ Igabar ko bìrí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cáím ka i gha Ture hēè naka Sitone hēèthēè gatu ka subuse xgàràè, témé.

¹⁵ “A ncèe tsáá ka, Kaperenaume tseè, nqarikg'ai koe tsi gha ghùu a úúè, *ta tsi gáé tc'èea?* Nqãaka tsi gha xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe.

¹⁶ *Me Jeso ba nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:* “Wèém òe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíí komsana Te, me ko gataga òe ko xguì xao o ba Tíí ga Ra xguì. Me ko òe ko Tíí xguì Te ba òe tsééa óága Tea ba xguì,” témé.

¹⁷ Xu gaxu khòè xu 72 xu qãè-tcaoase kabise a máá: “X'aigaè, dxãwa tc'èean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'òèan cgoa xae kò ko dqàè e ne,” témé.

¹⁸ Me xòà xu a máá: “Satana bar kò bóò me kò túú-tebem khama ma nqarikg'ai koe guu a ko tchèè.

¹⁹ Bóò, qaria ner máà xaoa, cg'aoan hēè naka xg'árian hēèthēè xao gha náa cgoa di i. A Ra a gataga qarian máà xaoa hãa, *dxãwam* gaxao dim cg'òo-kg'aom di qarian wèè xao gha tàà cgoa a. I cuiskaga cúí gúù ga thòò-thòò xaoa hãa tite.

²⁰ Cg'ãè tc'èean ko komsana xao o domka méé xao táá qãè-tcao guu, igaba méé xao gaxao di cg'òèa nea nqarikg'ai koe góàèa domka qãè-tcao,” témé.

*Jeso ba ko Xòò ba qãè-tcaoa máá
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Eēm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'èem di qãè-tcaoan ka cg'òè cgaeèa, a máá: “Dqomè Tsi ko, Aboè, X'aiga Tsi nqarikg'ai hēè naka

nqõómkg'ai hěéthěé di Tsi, ncěe zi gúù zi Tsi kò tc'ěega ne hěé naka xгаа-xgaasea hãa ne hěéthěé chóm-kг'aia hãa, a Tsi a kò cg'aré ne cóá ne x'ái zia hãa khama. Eè, Aboè, ncěea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

²² “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóám dìi ii sa c'úua hãa, Xòòm oose, kana i cúí khòè ga Xòòm dìi ii sa c'úua hãa, Cóásem oose, naka wèém ãe Cóám ka nxárá tcg'òòèa ba hěéthěé e,” témé.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kг'ao xu koe kabise a dxùukg'ai za bìrì xu a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa ia tcg'áian ãe ko gaxao ko bóò zi gúù zi bóò o,

²⁴ bìrì xao or ko khama, kái porofitian hěé naka x'aiga xu hěéthěéa kò bóò kг'oana ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóm kг'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si,” témé.

Qǎem khòem Samaria di ba

²⁵ Me kò gaa x'aè kaga c'ěem x'áè q'ǎa-kг'ao ba tēe a Jeso bam kúrúa bóò kг'oana khama máá: “Xгаа-xгаа-kг'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamas kг'òè sa hòò?” témé.

²⁶ Me Jeso ba tēe me a máá: “Dùú sa *Moshem di* x'áèan koe góáèa? Nta tsi ko ma kómá q'ǎa a?” témé.

²⁷ Me gaam khòè ba xọa Me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèè tcáóa tsi cgoa hěé,

naka wèé kг'òèa tsi cgoa hěé,

naka wèé qaria tsi cgoa hěé,

naka wèé tc'ěea tsi cgoa hěéthěé

ncàm,

naka tsia gataga thěé

ẽ tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma

tsáa ka c'ěe ba

ncàm,”

témé.

²⁸ Me bìrì me a máá: “Qǎèse tsi xọara hãa. Kúrú ncěe gúua ne naka tsia gha kг'òèan hòò,” témé.

²⁹ Igabam kò gabá tchànom iise bóòè kг'oana khamam kò Jeso ba tēe a máá: “Kháé tíi ka c'ěe ba dìi ba?” témé.

³⁰ Me Jeso ba xọa me a máá: “C'ěem khòè ba kò Jerusalema koe guu a ko Jeriko koe qǒò, a ba a kò ts'ǎa-kг'ao xu cgoa qǒòa xg'ae, xu qg'áia ba xhùu me, a xg'áma cг'ǒos q'oo koe xg'ám me, a xu a guu me a qǒò.

³¹ “I kò kúrúse me c'ěem peresiti ba c'úuase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eẽm ko gaam khòè ba bóò kam kò nxãa a c'ěe xòèan dàòm di sèè a nqáé.

³² “Me kò gatà thěé tempelem koe ko hùim khòè ba* gaam qg'áim koe hàà, a ãem ko gaam khòè ba bóò ka gaam caum cúim cgoaga nxãa a c'ěem xòèm dàòm di ba sèè a nqáé.

³³ “Igabam kò Samaria dim khòèm c'ěe ba gaam dàòm ga ba sèè a ko qǒò, a gaam khòè ba hàà sao-xg'ae. A ãem ko bóò me ka thòò-xama máá me,

³⁴ a ba a sí cgae me a gaa zi chìbi zi nxùian hěé naka gǒèan hěéthěé ka ntcǎá cgae a tcám zi, a ba a gam dim donghim koe qábikagu me, a cг'áè-nquum koe úú me, a ba a sí gaa koe q'óé me.

³⁵ “Eẽ i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'òó a cг'áè-nquu-kг'ao ba máà, a máá: ‘Q'óé me, kháóar ko sí kabise ner gha wèé gúuan ãe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

* **10:32:** *Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khòè ba” témé.*

³⁶ Me Jeso ba tèè me a máá: “Ts'ãà-kg'ao xu ka xg'ámmeàm khòè ba kò hàà cgae xu khòè xu ngoana xu ka tsi ko ntama ma tc'èe? Gam ka c'èem iise sèè mea ba ndaka baa?” témé.

³⁷ Me máá: “Eè thòò-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba bìrí me a máá: “Qòò naka tsia síí gatà hēè thēé,” témé.

Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra

³⁸ Jeso ba hēè naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēéa ko dàòm koe hàna a ko qòò kam kò c'èem x'áé-coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tcièè khòè sa gas dim nquum koe qāèse hààkagu Me.

³⁹ Mareta sa kò qōe sa úúa Maria ta ko ma tcièè sa. Si kò Maria X'aigam Jesom ngàrè-kg'am koe ntcōóa-ntcōe, a ko Gam di zi xгаа-xгаа zi komsana.

⁴⁰ Igabagas kò Mareta sa kái tsééan ka xáèèa, khamas kò Jesom koe hàà a máá: “X'aigaè, tíí qōes ka Tsi gáé c'èe gùù méé ta ga hãa? Guu tes ko ra ko cúisega tsééa máá tu u ka. Bìrí si nakas hàà hùì te,” témé.

⁴¹ Me X'aigam *Nqari* ba xọa si a máá: “Maretaè, Maretaè, kái zi gùù zi ka si ko tc'èe-tc'èese a ko xhōe-xhōese,

⁴² igabas ko cúís gùù sa qaase, si Maria sa qāès gùù sa nxárá tcg'òóa máásea hãa, si ncēes gùù sa gas koe séèa kabiè tite,” témé.

11

Jeso ba ko còrèan ka xгаа-xгаа

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ C'èem cáím kam kò Jeso ba c'èem qgáim koe hãa a ko còrè. Eèem ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, xгаа-xгаа xae e còrèa ne, èem ko ma gataga Johane gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ma xгаа-xгаа a khamaga ma,” témé.

² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Còrè xao kò ne méé xao máá:

‘Sita ka Xòò Tseè,
Tsari cg'òèan méé i dqomè.
Tsari x'aian méé i hàà.

³ Sita dis tc'òos wèè cáím di sa
wèè cáím ka máà ta a.

⁴ Naka qgóóa máá ta a chibia ta,
sita igaba ta ko wèém

èe sita koe chibian kúrúa hãa ba qgóóa máá ke.

Naka Tsia táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé,” tam méé.

⁵ Me gaa koe guus ka Jeso ba bìrí xu a máá: “C'èem-kg'ám kam gaxao ka c'èe ba tcárà ba úúa, a ba a ntcùú nqàè ka síí cgae me, a bìrí me a máá: ‘Tíí tcáràè, ngoana xu péré xu cgóbè te,

⁶ tíí tcáràm dàò koe hàna ba ncãa hàà cgae te, ra cúí gùù ga úú tama máá mer gham tc'òó o ke,' témé.

⁷ Me nxãaska èe nquum q'oo koe hàna ba xọa a máá: ‘Táá xhōekagu te guu, nquu-kg'ám ba tcēekg'amsea, ra x'òma cóáa te cgoa, khama ra cuiskaga tēè naka máà tsi xua hãa tite ke,' témé.

⁸ Bìrí xao or ko, tēem gha a tcg'òó xu, gam dim tcárà me e domka. Nxãa tama ko ii nem gha tēè a èem dtcàràèa hãa sa kúrú, *gam dim tcárà ba* kò saucgae tamase téé-kg'am me a dtcàrà me si khama.

⁹ “Ra ko bìrí tu u a ko máá: Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, *nquu-kg'ám ba* tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke.

¹⁰ Dìím wèém èe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém èe ko qaa ba hòò, me gha wèém èe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

11 “Ndakam xõò ba gha gam dim cóám kòò x'aù ba dtcàrà me ne, x'aùm téé-q'oo koe cg'ao ba máà me?”

12 Kana xg'ári ba máà me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? *Káà me e.*

13 A ncèè gatu ncèe cg'ãè tc'èe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa ne ba gha nxãaska *gatá ka* Xõòm nqarikg'ai di ba èe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase Tcom-tcomsam Tc'èe ba máà?” tam ma tèè.

Jeso ba ko dxãwa tc'èean ka kg'ui
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

14 Jeso ba kò nqóbóm khóèm koe dxãwa tc'èean xhàiaigu. Eè i ko dxãwa tc'èean tcg'oa kam kò gaam khóèm èe kò kg'ui tama ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hàna zi kaisase are.

15 Igaba ne kò c'èe ne máá: “Dxãwa tc'èean dim x'aigam Belesebulem di qarian cgoam ko dxãwa tc'èean xhàiaigu,” témé.

16 Ne c'èe ne qgóó Me ne gha qgálan qaa ka dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa.

17 Jeso ba kò gane di tc'èean q'ana khamam kò bìrí ne a máá: “Eè q'aara hãas x'ais wèé sa gha kaà, me èe q'aa-q'aasea hãam x'áé ba gaicara hãa tite.

18 A ncèè satanam kò gaam ka q'aara hãa ne i gha kháé nxãaska ntama x'aian hãa? Ncèè gatu ko máá, Belesebule ba qarian máà Tea ra ko dxãwa tc'èean gaan cgoa xhàiaigu, témé ne.

19 A ncèè Tíí kòò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'èean xhàiaigu, ne ia ko gatu di khóèan dìím cgoa xhàiaigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khóè ne x'ái, èe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa.

20 Igaba ncèè Tíí kò ko dxãwa tc'èean Nqarim dim tshàum cgoa xhàiaigu, nes ko nxãa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

21 “Ncèè qarim khóèm ncõo gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúúan qãè qgáì koe hãa.

22 Igaba qarian ka tàà meam kái zi ncõo gàba zi dim kò ko hàà a ko x'ãà me nem ko tàà me, a gam di zi ncõo gàba zi èem kò dtcãàsea hãa zi xhùu me, a ba a èem ko sèè cgae mea zi gúù zi q'aa-q'aa.

23 Eè Tíí cgoa hãa tama ba, Tíí cgoa tééa q'aumanakua, me gataga èem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsaj-tsajia q'aa.

Dxãwa tc'èean di kabisea ne
(Mt 12:43-45)

24 “Eè i ko dxãwa tc'èean khóèm koe tcg'oa ne i ko c'òò qgálan koe qõò, a sãa i gha qgálan qaa, a ncèè hòò o tama i kò hãa ne i ko nxãaska bìríse a máá: ‘Tirim nquum èer guua hãam koer gha kabise,’ témé,

25 a èe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa,

26 ne i ko nxãaska qõò a síí 7 tc'èean sèè a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'ãè e, i hàà tcãà a i a gaa koe x'ãè. Si èem khóèm dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka,” tam méé.

Tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua ne

27 Èem ko Jeso ba ncèeta mééa xg'ara kas ko khóè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba bìrí a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa saa khóès èe ábà Tsia sa, naka bìian èe Tsi coma hãa hèéthèè e,” témé.

28 Me Jeso ba xõa si a máá: “Tseegukaga, igaba èe Nqarim di kg'uian ko kómí a ko èe i ko méé khama hèé nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa ne ne e,” témé.

Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa
(Mt 12:38-42)

29 Eẽ zi ko khòè ne di zi xg'ae zi càuse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: “Ncẽes qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áíèa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose.

30 Eẽm xg'ao ma Jona ma Ninefe di ne khòè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khòèm òm Cóa ba ma ncẽes qhàòs koe x'ái sa ii khama.

31 X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan òm cáim ka ncẽes qhàòs di khòèan cgoa tẽe a téé, a gha chibi-chibi a xgàra si, nqòòm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'èegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncẽeska ncẽe koe hàna.

32 Xgàrakuan òm cáim ka xu gha khòè xu Ninefe di xu tẽe a téé, a gha ncẽes qhàò sa chibi-chibi a xgàra. Jonam di xгаа-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóòse khama. Me ncẽeska Jonam ka kaia hãa ba ncẽe koe hàna,” tam méé.

*Cgáé-q'oom dis x'áà sa
(Mt 5:15; 6:22-23)*

33 *A ba a máá:* “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúu sa ga dàò a gãbas cgoa xoaba-kg'ai si ba káà me e, kana gãbas ka nqãaka tòó si ba, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ne gha nxãasega ãe ko nquum q'oo koe tcãà ne x'áàn hòò.

34 Tsarim tcgáí ba tsarim tc'áróm òm x'áà me e. Tsarim tcgáím kò qãè e, nem wèém tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'oèa.

35 Gaa domka méé tsi bóò naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcúu sa ii guu.

36 Khama nxãaska ncèè wèè cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'oè cgaea, i cúí xòèa tsi ga ntcúús q'oo koe hãa tama, nem wèém cgáé-q'oo ba x'áàn úúa, ncẽes ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúu sa ma tsáá koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma,” tam méé.

*Jeso ba ko Farasai xu hẽé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽéthẽé dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

37 Eẽm ko Jeso ba kg'uia xg'ara kam ko c'èem Farasai ba dtcàrà Me, síim gha tc'òó cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcãà a síí tafolem koe ntcóó cgoa me, tc'òó cgoa mem gha ka.

38 Igaba ãem ko Farasai ba bóòa q'ãa, Jesom ko xg'aà tshàu tamase tc'òó sa kam kò are.

39 Me X'aigam *Jeso* ba bìrí me a máá: “Gaxao Farasai xao ko kubi zi hẽé naka gãba zi hẽéthẽé zi ka qãá zi xg'aà, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hẽé naka cg'ãè cauan hẽéthẽé ka cg'oè cgaeèa.

40 Gaxao káà tc'èe xaoè, ãe qãá sa kúrúa ba gáé gam q'ooa sa thẽé kúrúa hãam tama baà?

41 Igaba dùús wèés gãbas q'oo koe hàna sa ãe dxàua ne khòè ne máà, naka xaoa gha nxãasega tchàa za hẽé naka q'oo za hẽéthẽé q'ano ii.

42 “Hàò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko tc'òoan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúu zi* koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òó a máà khama, wèé zi tc'òo-kg'ám zi xhàrà di zi koe hẽéthẽé e. Igabaga xao ko Gam di qãèse qgóókuan hẽé naka ncàmkuan hẽéthẽé nxorè. Qaase i ko, ncẽe sara gúu sara *cgáé sara* xao ga kò kúrúa hãa sa, igaba méé xao táá c'èe zi nxorè guu.

43 “Hàò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan koe xao kaia zi ntcóó-q'oo zi ncàma hãa, naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámku sa hẽéthẽé e.

44 “Hàò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, x'áíse tama zi tc'ám zi khama xao ii, ncẽe khòèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóòa q'ãa zi tamase gãá zi,” tam méé.

* **11:42:** *tc'òoan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúu zi* - Gerika sa ko cáim hii-coa sara ka kg'ui, Naros koe cg'òè úúu tama sara.

⁴⁵ Me kò x'áè q'ãa-kg'aom c'ëe ba xɔa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ãeta Tsi kòo méé ne Tsi ko sixae igaba cóe xae e thëé,” témé.

⁴⁶ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao igaba: Haò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, qómse xao ko khóèan qóm gúùan dcëékagu, igaba xao gaxao cúim tshàum gaxao dim kaga qgóó o tama.

⁴⁷ Haò, cg'ãè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'ám zi koe tu kò dɔm cgoaè xɔa zi gúù zi tshàoa tòó, ncëe gatu ka tsgõose ga xu ka cg'õòa xu.

⁴⁸ Ncëes gúù sa xao ko nxàea tseegukagu, gaxao ka tsgõose ga xu kúrúa hãa tsééa ne. Porofiti xu xu kò cg'õo khama, xao kò gaxu di tc'áman tshào.

⁴⁹ Ncëes gúùs domkam kò Nqari ba Gam di tc'ëegan koe máá: “Porofiti xu hëé naka x'áè úú-kg'ao xu hëéthëér gha gane koe tsééa úú, ne gha c'ëe-kg'áía xu cg'õo, a c'ëea xu xgàra.

⁵⁰ Gaa domkas gha ncëes qhàò sa nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a ntcãàguèa c'áòan wèé xu porofiti xu di xɔara máá,

⁵¹ Abelem di c'áòan koe guu a sí Sakariam dian koe tcãà. Sakariam ncëe kò altara ba hëé naka còrè-nquu ba hëéthëé xg'aeku koe cg'õòè ba. Eè, bìrí tu ur ko, qhàòs ncëe sa gha wèéan ncëe ga xɔara máá.

⁵² “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao koe, q'ãan di tc'ëean dim xgobekg'am ba xao séèa máásea. Gaxaoa kò gaxao ka táá tcãà, a xao a kò èe ko tcãà ne xgáè-kg'am,” tam méé.

⁵³ Eëm ko Jeso ba ãem qgáim koe tcg'oa a ko qõò ka xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xu tshoa-tshoa a xgáèa tòó Me, a kái zi tãè-kg'ám zi qaa tcáó Me ko zi tãè Me,

⁵⁴ Nxãasegam gha tshúù gúùan kg'ui xu chibi-chibi Me ka.

12

Jeso ba ko khóè ne q'ãa-q'ãa Farasai xu ka

(Mt 10:26-27)

¹ Gaa koes kò kaias xg'aes tcám-tcáms khóè ne di sa xg'aea hãa, ne kò xáèkua hãa i kòm ga káa a, kam kò *Jeso ba* Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tc'ãà a tshoa-tshoa a máá: “Farasai xu di péré gãé-gãean koe méé xao q'õésea hãa, ncëe qãè khóèan khama ko ma kúrúse igaba cg'ãè cau xu.

² Wèés gúùs ãe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchõàs ãe chómsea hãa sa q'ãase.

³ Eè xao ko ntcúuan q'oo koe kg'ui sa gha x'áàn q'oo koe kómse, si gha gataga ãe xao kòo nquuan q'oo koe c'am sa thëé nquuan tɔbe koe nxàese.

Q'áòè gha ba

(Mt 10:28-31)

⁴ “Tíí ka c'ëea tuè, bìrí tu ur ko, a ko máá: Táá *khóè ne* ãe ko tc'áro ba cg'õo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha gúù úú tama ne q'áò guu.

⁵ Igabar gha bìrí tu u dìí ba méé tu q'áò sa: *Nqarim* ãem kòo cg'õoa xg'ara ne ko chòò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa úú di qarian úúa hãa ba méé tu q'áò. Eè, bìrí tu ur ko, q'áò Me méé tu!

⁶ A 5 tsará zia gáé mari-coa tsara cgoa x'ámáguè tama? Igabas cúis ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite.

⁷ I gataga wèé c'òòan tcúúa tu di ga nxaráèa. Ke táá q'áò guu, kái zi tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàea tcg'òóse sa hëé naka Krete ba xɔase sa hëéthëé e

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Bìrì tu ur ko a ko máá: Dìim wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bam gha Khòèm dim Cóa ba thée Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe nxàea tcg'òó.

9 Igaba dìim wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe xqase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xqaseè.

10 Me gha wèém khòèm ãe ko Khòèm dim Cóm ka cg'ãese kg'ui ba qgóóa mááè, igaba ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãè kg'uiian kg'ui ba cuiskaga qgóóa mááèa hãa tite.

11 “Igaba ãe ne kòo còrè-nquu xu koe hãe naka x'àèan di xu kaia xu koe hãe naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hãéthãe xqara máásean ka tcãà tu u, ne méé tu táá káise tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncẽem x'aèm kòo hàà ne tu gha nxàe tu gha sa mááè ke,

12 Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gha ãem x'aèm ka xgaa-xgaa tu u, dùú sa méé tu nxàe sa ke,” tam méé.

Qguàm khòèm káà tc'ẽem dis sere-sere sa

13 C'ẽem khòè ba kò ães xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba bìrì a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tíí kíim cgoa kg'ui nakam sitsam ka xòòm x'óóa guua zi gúù zi tíí cgoa q'aa-q'aaku,” témé.

14 Igabam kò Jeso ba xqo me a máá: “Khòè tseè, dùú na qarian máà Tea, gúua ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?” témé.

15 Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Bòò naka tua chikuan koe q'òése, khòèm dis kg'òè sa gúù zi kái zi ãem kàoa hãa zi koe hãa tama ke,” témé.

16 A ba a ncẽes sere-sere sa bìrì ne a máá: “C'ẽem khòèm qguà kò hãa ba xg'ao hàna, gam dim xhàràam kòo kái tc'òoan kúrú ba.

17 Me tcáóa ba koe tèese a máá: ‘Dùú ra gha kúrú? C'ẽe qgái gar úú tama ka, tiri tc'òoa ner gha tòóa mááse e,’ témé.

18 Kam ko máá: ‘Ncẽea ra gha hãe ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha kobe a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cãan hãe naka tiri zi gúù zi c'ẽe zi hãéthãe gaa koe tòó.

19 Ra gha nxãaska bìrìse a máá: ‘Qãè zi gúù zi wèé zi ãer ko qaa zir úúa hãa, kái kurian gha kg'òèkagu te zi. A ra a gha kg'òè sa thamkase sèè, a gha tc'òó a kg'áà, a ra a qãè-tcaoa mááse,’ témé.

20 Igabagam ko Nqari ba bìrì me a máá: ‘Tsáá khòè tsi káà tc'ẽe tseè, ncẽem ntcùúm ka tsi gha kg'òèa tsi sèè cgaeè, ka zia gha nxãaska ãe tsi kúrúa mááse hãa zi gúù zi dín di ii?’ témé.

21 Ncẽea i gha ii ga a, dìim wèém ãe ko x'aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg'ai koe qguù tama,” tam Jeso ba méé.

Káise tc'ẽe-tc'ẽese sa (Mt 6:25-34)

22 Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Gaa domkar ko bìrì xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg'òèan ka káise tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú xao gha tc'òó kana dùú xao gha cgáé-q'ooa xao koe hãa sa. Kg'òè sa tc'òoan ka cgáé si i, me tc'áró ba qgáian ka cgáé me e ke.

23 Kg'òè sa tc'òoan ka kaisase cgáé si i, me cgáé-q'oo ba qgáian ka kaisase cgáé me e.

24 Hoaran bòò, xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a tc'òoan i gha tòóa mááse nquuan úú tama, gabàm ko Nqari ba xàrà o. Tu gatu tsaràn ka kaisase cgáé tu u.

25 A gatu ka c'ẽem dín ba gha kg'òèa ba di cáman koe káise tc'ẽe-tc'ẽesean ka cáman ba càù?

²⁶ Ncēes gúús cg'árés kúrú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxãaska dùúska c'ēe zi ka káise tc'ēe-tc'ēesea máá?

²⁷ Bóò, nta zi qãáka di zi x'aa zi ii sa, zi ko ma tsom sa; tséé tama zi hãa, a zi a gataga qgáían qgãéa mááse tama. Igabar ko bìrí tu u, x'aigam Solomonem ga ba kò gam di x'aian wèe koe ga ncēe zi x'aa zi ka c'ēea zi khama ma hãa tama.

²⁸ A ncēè Nqarim kòo qãáka di dcãan ncēe ko ncēe cáím ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncēeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncēe cg'aré dtcòmàn úúa tuè?

²⁹ “Ke tu táá dùú sa tu gha tc'óó kana kg'áà sa qaa guu, naka káise tc'ēe-tc'ēese guu.

³⁰ Táá zi qhàò zi di nea ko wèe gúúan ncēe ga qaa, Me gatu ka Xõòm ga ba ncēe gúúan tu ko qaa sa q'ana hãa.

³¹ Igabaga méé tu kg'aika X'aigam Nqarim di x'aian qaa, naka tua gha ncēe zi gúú zi wèe zi thēé máàè.

Nqarikg'ai di qguàa ne

(Mt 6:19-21)

³² “Ghùu-coa tuè, táá tu q'áò guu, qãè-tcaokagu i ko gatu ka Xõò ba, Me gha ntc'óó-q'ooan máà tu u ke.

³³ Eè tu úúa hãa zi tu x'ámágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khóè ne máà. Cg'ãa-cg'anase tama qgóán tu kúrúa mááse, naka nqarikg'ai di qguàan ncēe kaà tite cgoa, cúí ts'ãà-kg'ao kaga cúù-cuuse cgaeè tite e kana tcg'ãàn kaga tc'óòè tite e.

³⁴ Eè tsari qguàan hãa koe i gha gataga thēé tsari tcáóan hãa khama.

Kókòà hãa xu qãà xu

³⁵ “Tséé sa méé tu kg'ónòsea máána hãa, naka i gatu di x'áà-x'aa-kg'ai cgoa di gúúan ko karu.

³⁶ Gane ka q'òòse ba qãà hãa ne tséé-kg'ao ne khama ma, séèkuan dis kòès koe kò qòòa hãa ba. Eëm ko hàà a ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, ne gha kúúga xgobekg'ama máá me ne.

³⁷ Eè xu qãà xu, ncēe gaxu ka q'òòsem ko hàà a hàà sao-xg'ae xu kókòà hãa xu ka i gha kaisase cgáé ii. Tseegukar ko bìrí tu u: Tsééam gha máá xu sam kg'ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntc'òo xu, a tsééa máá xu.

³⁸ Eè gaxu ka q'òòsem kòo ntc'úú ka hàà kana ntc'úú nqáè ka igaba gha kókòà hãa xu qãà xua ts'ee-ts'eekg'aièa.

³⁹ Igaba méé xao ncēe sa q'ana hãa: Ncēè nquu ba kàoa hãam khóèm kò q'ana hãa ts'ãà-kg'aom ko dùútsa x'aè ka tcãà sa, nem ga kò táá gam òm nquu ba guu me khòàèa hãa.

⁴⁰ Ke méé tu gatu igaba kg'ónòsea hãa, Khóèm òm Cóa ba gha tcom tama tu hãam cáím ka hàà cgae tu u ke,” tam méé.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Petere ba kò máá: “X'aigaè, ncēes sere-seres ncēe Tsi ko nxàe sa koáé sixae cgoa kg'ui, kana saa ko wèém khóèm cgoa kg'ui?” témé.

⁴² Me X'aigam Jeso ba xòa me a máá: “Kháé dìí ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ēegam qãà baa? Ncēe gam ka q'òòsem gha nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'òoan máà xu ba.

⁴³ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa òm qãà ba, ncēe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hēé ba.

⁴⁴ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: wèe zi gúú zi òm úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó.

⁴⁵ Igabaga ncèè ãem qãàm ko tcáóa ba q'oo koe bìrìse a máá: 'Tíí q'òò ba ãoa hãa a qháese hàà tite,' témé, a ba a tshoa-tshoa a c'èe ne qãà ne xg'ámku cgoa, a tc'óó a kg'àà a tshoa-tshoa a nqàre,

⁴⁶ nem gha ãem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáím ka hàà, c'úuam hãa x'aè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a ãe tcom-tcomsa tama ne cgoa xg'ae-xg'ae me.

⁴⁷ "Qãàm ãe gam ka q'òòsem ko qaa sa q'ana hãa, igaba kg'ónòse naka kúru si tama ba gha kái *tsaman* xg'ámmè.

⁴⁸ Igaba ãem kúrua hãas domkam ko xgàraè sa c'úua hãam qãà ba gha cg'orò *tsaman* xg'ámmè. Wèem ãe káían máàeam koe i gha káían qaaè, ãe kaisase káían máàeam koe i gha gataga kaisase káían qaaè.

Jeso ba ko q'aa-q'aase sa óá
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ "Nqòómkg'ai koer gha hàà c'eean óá kar hààra, a kò gataga káise ncàmaa, nxãakamaga i ga kò karukaguèa sa!

⁵⁰ Tcguù-tcguuku sa hàna tcguù-tcguuèr gha ko sa, gaas kar qgòóèa si gha nxãakg'aiga síí xg'ara.

⁵¹ Nqòómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tu gáé tc'èea? Bìrí tu ur ko: nxãas tama si i, igabar ko q'aa-q'aase sa óága.

⁵² Ncèe koe guus ka ne gha 5 ne khòè ne cúím x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cáman cgoa táá kómku, i cáman táá nqoanan cgoa kómku.

⁵³ Q'aa-q'aaè ne gha, me xòò ba cóám cgoa táá kómku, me cóá ba xòòm cgoa táá kómku, si xòò sa cóás cgoa táá kómku, si cóá sa gaas ka xòòs cgoa táá kómku, si c'ui sa c'uise-coas cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku," tam méé.

X'aèm di zi x'ái zi
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ A ba a xg'ae zi bìrí a máá: "Túú-c'òò sa tu kò bóò si ko cáms ko tcãà xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: 'Tuu i ko sene,' témé, i gataga ii.

⁵⁵ Dtcèè xòè za guuam tc'áá ba tu kò bóò ne, tu ko máá: 'Sene i gha kaisase kùrusa a,' témé, i gataga ii.

⁵⁶ Gatu khòè tu qãè khòèan khama ko ma kúruise tuè! Nqòómkg'ai hëé naka nqarikg'ai hëéthëé koe gha kúruise zi gúú zi nxàe tu q'ana hãa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàean c'úua hãa?

Tsarim chibi-chibi-kg'aom cgoa qhàis koe dtcòmku ne
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ "Dùús domka tu cúíaga bóòa tcg'òóa mááse tama qãè gúúan kúruè gha a?

⁵⁸ Eè ko chibi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèé qaria tsi kúru naka tsao xg'aen ntcóò naka ães chibi sa nxàe nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hãa a xgàrakuan dis qhàis koe síí ta ga hãase chòò. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè.

⁵⁹ Bìrí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síí ãe qaùà hãam mari-coa ba suruta," tam méé.

13

Chìbian koe tcóósea ne

¹ Gaa x'aè ka ne kò c'èe ne khòè ne gaa koe hàna, ncèe kò Jeso ba Galilea di ne khòè ne ka bìrí ne, ncèem kò Pilato cg'òoa hãa ne, ãe ne kò ko dàòà-mááku zi kúru x'aè ka.

² Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Gatu ko bóò ka nea kò ncēe ne Galilea ne, wèé ne Galilea ne c'ēe ne ka tshúù ne chìbi-kg'ao nea, ncēeta ne kò ma xgàrase ka?

³ Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè.

⁴ Kana tua ko ntama ma tc'ēe 18 ne khòè ne ncēe kò Siloame koe qáòm nxǒá nquum ka cg'áé cgaeè ne ka, a cg'òòè ne, gatu ko bóò ka nea kò wèé khòèan ēe Jerusalema koe x'āèa hãa ka chìbiga nea?

⁵ Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè,” tam méé.

Hìis tc'áróan kúrú tama sa

⁶ Jeso ba kò nxāaska ncēes sere-seres ka bìrí ne a máá: “Khòè ba kò hàna a ba a faia dis hìi sa úúa, gam dim kg'om xhàrà m q'oo koe kò xhàràèa sa. Gaa koem kò síi ko tc'áróa sa qaa, igabam ko táá cúian ga hòò.

⁷ Me nxāaska khòè m gam dim xhàrà ba ko kòre ba bìrí a máá: ‘Bóò, nqoana xu kuri xu ra úúa a ko ncēe koe hàà a ko hàà ncēes hìis faia dis di tc'áróan qaa, igabagar cúian ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òó si! Kg'amagas téé a ko góman tséékagu ke!’ témé.

⁸ Igabam kò khòè ba xɔa a máá: ‘Tíi q'òòè, guu si gaicara cúim kuri ba nakar tshào qaò si naka c'aruan máà si.

⁹ Ncēeko hààm kurim kas kò tc'áró kúrú ne i gha qãè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxāaska xg'aoa tcg'òó si,’ témé.”

Jeso ba ko Sabata dim cám ka khòè sa qãèkagu

¹⁰ Sabata dim cám kam kò Jeso ba hãa a ko c'ēm còrè-nquum koe xgaa-xgaa.

¹¹ Igabagas ko gaa koe khòè sa hàna, 18 kurian ko dxāwa tc'ēean ka nqoarakaguèa hãa sa, a sa a kò qhúusea, a cg'árés kaga tchoanàse tama.

¹² Eēm ko Jeso ba bóò si kam kò Gam koe tciaa óá si a máá: “Khòè seè, tciaa si koe si kgoaraèa,” témé.

¹³ A ba tshàua ba tòò cgae si, si gaa x'aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqòm.

¹⁴ Jesom ko Sabata di cám ka kg'òèkagus gúùs domkam kò còrè-nquum dim tc'āà-cookg'ai ba xgòà, a ba a khòè ne bìrí a máá: “6 cámá ne hàna khòèan ga tséé e, ke méé ne gaa cámán ka hàà naka nea hàà kg'òèkaguse, Sabata dim cám ka tamase,” témé.

¹⁵ Me kò X'aigam Jeso ba xɔa me a máá: “Gatu qãè khòèan khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c'ēm ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cám ka gam dis ghòè sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hãa naka chùia úú me naka síi kg'áàkagu mea hãa tite?

¹⁶ Ka sa gáé ga ncēes khòès Abrahamam ka cóáses, ncēe kò ncēeta noo kurian 18 seè a satanam ka qáéèa hãa sa, Sabata dim cám ka táá kgoaraè ēe kò qáé sia hãas gúùs koe?” tam méé.

¹⁷ Eēm ko ncēes gúù sa nxàe ka i kò Gam di ntcoe-kg'aoan saucgae, igabas kò wèés xg'aes ēe sa wèé zi gúù zi cgáé zi ēem kúrú hãa zi qãè-tcaoa máá.

Mosetara dis hìis di cgùrian dis sere-sere sa

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Me Jeso ba tèè ne a máá: “Nqarim di x'aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxàrá xg'ae e?

¹⁹ Mosetara dis hìis dim cgùrim khama i ii, ncēm kò khòè ba seè a gam dim xhàrà m koe xhàrà ba. Me tsòm a ba a hìi sa kúrú, i kò nqarikg'ai di tsàrán hàà gaas hìis di nxāan koe nquuan kúrú,” témé.

Péré gãé-gãean dis sere-sere sa

(Mt 13:33)

²⁰ Me gaicara tềe a máá: “Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x'aian nxárá xg'ae?”

²¹ Péré gãe-gãean khama i ii, ncêes ko dxàes khòe sa sée a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèes pérés koe tsée, si gãe e,” tam méé.

Cg'árém nquu-kg'ám ba

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò x'áé-dxoo xu hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé tcãà, a ba a ãem ko ma qõò khama ma xгаа-xгаа.

²³ C'ẽem khòe ba kò tềe Me a máá: “X'aigaè, a cg'orò ne khòe ne cúí ne ko hàà kgoaraè?” témé.

Me bìrí ne a máá:

²⁴ “Wèé qaria tsi ga tséekagu naka tsia xgam-xgam nquu-kg'ám koe tcãà. Bìrí tu ur ko a ko máá: kái nea gha tcãà ne gha sa tc'ẽe igaba ne gha tààè.

²⁵ Eëm ko nquu-kg'ao ba tềe a ko nquu-kg'ám ba tcẽekg'am x'aè ka tu gha tchàa za hãa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, a kg'aea mááse a máá: ‘X'aigaè, nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá ta a,’ témé, igabam gha xoa tu u a máá: ‘C'ùù tua raa ke tu tíí koe tcg'oa, gatu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè!’ témé.

²⁶ Tu gha tshoa-tshoa a máá: ‘Tsáá cgoa ta kò ko tc'õó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá di x'áéan koe ga thěe xгаа-xгаа,’ témé.

²⁷ Igabagam gha xoa a máá: ‘C'ùù tua ra hãa, a guua tu hãa qgái ga c'ùù, ke tu tíí koe tcg'oa, gatu wèe tu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè,’ témé.

²⁸ Abrahamama ba hěé, Isaka ba hěé, naka Jakobe ba hěé, naka wèe porofitian Nqarim di x'aian koe hàà hěéthěé tu kò ko bóò nes gha kg'ae sa hěé nakas gãò xõó sa hěéthěé hãa, igabaga tu gha gatu tchàa za xaoa tcg'òòèa hãa.

²⁹ Igaba ne gha khòe ne cáms ko tcg'oa xòe koe guu, ne c'ẽe ne cáms ko tcheè xòe koe guu, ne c'ẽe ne c'ẽe xòèan nqõóm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcõó.

³⁰ Igabaga méé tu q'ãa, c'ẽe ne ãe kháóka kò hãa nea gha tc'ãà di ne ii, ne gha c'ẽe ne ãe tc'ãà di kò ii ne kháóka di ne ii,” tam méé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá

(Mt 23:37-39)

³¹ Eëm x'aèm ka xu kò c'ẽe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a bìrí Me a máá: “Ncẽem qgái ba tcg'oara guu naka Tsia c'ẽe za qõò, Herote ba cg'õo Tsi kg'oana ke,” témé.

³² Me Jeso ba xoa xu a máá: “Qõò naka síí ãem círí ba bìrí naka máá: ‘Dxãwa tc'ẽea ner ko xhàigu, a Ra a ko khòe ne ncẽem cáms ka hěé naka q'uu dim cáms ka hěéthěé qãekagu, a Ra a gha Tiri tsééan nqoana dim cáms ka xg'ara-xg'ara,’ témé.

³³ Gatà i ii igaba méér dàòà te koe hãa ncẽem cáms ka hěé, q'uu dim cáms ka hěé, naka q'uu dim cáms qãá q'oo dim cáms ka hěéthěé e. Porofitim ga Jerusalema ka tchàa za cg'òòè sa qãè tama khama.

³⁴ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian ko cg'õo tsi, a ãe tsáá koe i kò tsééa óáèa hãa ne ko nxõán cgoa xao o tsi. Nta noose ra kò tc'ẽea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-xg'aea hãa sa, ães ko ma ghòrò sa tcgàmà sa dòm q'oo koe ma gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'ẽe e tama.

³⁵ Q'ãa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua máá tu u sa. Bìrí tu ur ko, gaicara tu bóò Tea hãa tite a tu a gha nxãakg'aiga máá: ‘Eẽ ko X'aigam dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa hãa,’ témé,” tam méé.

14

Jeso ba Farasaim x'áé koe

¹ C'ëem cám Sabata dim kam kò Jeso ba Farasai xu dim tc'ãà-cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'õó, ka ne kò khòè ne qãèse bóò Me.

² Me kò kúúga x'õàa ba hëé naka c'õáa ba hëéthëé kò gãéa hãam khòè ba Jesom koe hàà.

³ Me kò Jeso ba x'áè q'ãa-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé tèè a máá: “Sabata dim cám ka khòèan qãèkagua nea x'áèan ka kgoaraèa kana ia kgoaraèa tama?” témé.

⁴ Igaba xu kò táá cúí gúù ga nxàe. Me kò Jeso ba khòè ba séè, a qãèkagu, a guu mem qõò.

⁵ Kam ko bìrí xu a máá: “Ncëè gaxao ka c'ëem kò cóá ba úúa kana ghòè ba, me Sabata dim cám ka tsàùm q'oo koe cg'áéa tcãà, ne ba síí tcg'òó mea hãa tite?” témé.

⁶ Igaba xu kò ncëes gúùs ka táá kgoana a xõa Me.

⁷ Eëm ko Jeso ba bóò q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ma ntcõó sa, kam kò ncëes sere-sere sa bìrí ne a máá:

⁸ “Eë tsi kò c'ëem khòèm ka séèkuan dis kòès koe tciièa hãa ne táá kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ntcõó guu, c'èedaokam gha c'ëem khòèm tsáá ka kaisase tcom-tcomsa ba thëé tciièa hãa ke.

⁹ Gatà i kò ii nem gha èe tcii tsaoa hãa ba hàà, a bìrí tsi a máá: ‘Ncëem khòè ba tsaris ntcõó-q'oo sa máà,’ témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcõó-q'oo koe síí ntcõó.

¹⁰ Igaba èe tsi kò tciièa hãa ne, cg'árés ntcõó-q'oo koe ntcõó, nakam gha nxãasega èe tcii tsia hãam kò ko hàà ne bìrí tsi naka máá: ‘Tíí tcáràè, còoka hànas ntcõó-q'oo koe ntcõó,’ témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'èe ne cookg'ai koe tcom-tcomsakaguè.

¹¹ Wèém èe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha èe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè khama,” tam méé.

¹² Me Jeso ba nxãaska èe kò tcii mea hãam khòè ba bìrí a máá: “Eë tsi kò dòàs koaba, kana dqòà di tc'õoan di sa ko kúrú, ne méé tsi táá tsáá tcárà ne, kana tsáá qõè ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'èea ne èe qguua ne igaba tcii guu. Gatà tsi kò ko hëé ne, ne gha gane igaba thëé dòàn kúrú a gha tciiá úú tsi, a síí èe tsi kúrú máá nea hãa sa suruta kabì tsi ke.

¹³ Igaba ncëè dòà sa tsi kò kúrú hãa ne méé tsi dxàua ne khòè ne hëé, nqoara ne hëé, ts'ìiko ne hëé naka káà tcgáí ne hëéthëé tciiá óá,

¹⁴ naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'èe gúù gaan cgoa ne gha suruta kabì tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khòè ne ko x'ooan koe ghùèè x'áè ka suruta kabìèè,” tam méé.

*Dòàs dis sere-sere sa
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Eë kò Gam cgoa ntcõe xu ka c'ëem ko ncëes gúù sa kóm kam kò Jeso ba bìrí a máá: “Ts'eekg'ai me e gha ii, èe gha ko dòàs Nqarim di x'aian dis koe tc'õó ba!” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xõa me a máá: “C'ëem khòè ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúrú, a kái ne khòè ne tciiá óá ba.

¹⁷ “Eës dòàs di x'áè kam ko gam dim qãà ba tsééa úú, síím gha èe kò tciièa hãa ne bìrí a máá: ‘Wèè zi gúù zia kg'ónòèa hãa ke tu hàà,’ témé ka.

¹⁸ Igabaga ne ko wèèa ne ga cúíta méé a tshoa-tshoa a c'èe zi tséé zi ka ne ma qgóóa tòòèa sa nxàe. Tc'ãà di ba kò máá: ‘Ncãar xhàrà ba x'ámá, qõò méér naka síí bóò mes gúù si i, ke cgómna kg'aika qãà te,’ témé.

¹⁹ Me c'èe ba máá: ‘Ncãar 5 xu ghòè xu jokoan di xu x'ámá, a ncëer ii ka ko síí kúrú bóò xu, ke cgómna kg'aika qãà te,’ témé.

²⁰ C'ëem igabam kò máá: ‘Khòè sar kabasega séèa hãa, khamar síí tite,’ témé.

21 “Me qãà ba kabise a hàà ncēe zi gúù zi gam ka q'òðsem koe xàà. Me kò x'áé-kg'ao ba xgóà, a gam òm qãà ba bìrí a máá: ‘Qháé naka tsia x'áé xu koe hēé, naka x'áé tcúú xu koe hēéthēé síí, naka tsia síí ēe dxàua ne hēé, ēe nqoara ne hēé, ēe káà tcgáí ne hēé, naka ts'íko ne hēéthēé, sèè naka ncēe koe óá,’ témé.

22 Me *gaa koe guus ka* qãà ba máá: ‘Tíí q'òðè, ēe tsi nxàea hãa sa kúrúsea, igabaga i qanega ntcóó-q'ooan hàna,’ témé.

23 “Me nxãaska qãàm ka q'òðse ba bìrí me a máá: ‘Dàò xu koe hēé naka x'áéan xg'aeku di xu dàò-coa xu koe hēéthēé qòò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'oè.

24 Bìrí tu ur ko, ēe kò tciièa hãa xu khòè xu ka cúím ga ba tiris dòàs di tc'òoan xàma hãa tite!’ témé,” tam Jeso ba méé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú ne

(Mt 10:37-38)

25 Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qòò. Me kabise a bìrí ne a máá:

26 “Ncēè c'ēm *khóèm* kò Tíí koe hàà kg'oana, igabam kò xòò ba, kana xòò sa, kana gam dis khòè sa, kana gam di cóá ne, kana káíkhoea ba, kana qòea ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'òèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

27 Dìím wèém ēe gam òm xgàu hìi ba dcēé naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

28 “C'ēedaokam gaxao ka c'ēe ba qáòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcóó naka tc'ēe-tc'ēesea hãa tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tséé sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a?

29 Eēm ko tshoa-tshoa sa kúrú, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèém khóèm ēe ko bóò me ba kg'āè me khama,

30 a kg'ui a máá: ‘Ncēem khòè ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààèa hãa,’ témé.

31 “A ncēè c'ēm x'aigam kò 10,000 xu ncóo-kg'ao xu úúa hãa, a ko síí c'ēm x'aigam 20,000 xu ncóo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'āàku, ne ba gáé kg'aika ntcóó naka tc'ēe naka bóò tama, tc'āòà hãa qaria nem úúa hãa sa, síím ga c'ēm x'aiga ba x'āà cgoa a?

32 A ncēè gatàm kò hēé tama, nem gha tchõà xàà-kg'ao xu tsééa úú, c'ēm qanega nquú ii koe, xu síí tòókuan dtcàrà.

33 Gatà ìim dàòm kam, dìím wèém ēe gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam di zi gúù zi wèé zi ēem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

Tabean hēé naka x'áà ba hēéthēé e

(Mt 5:13; Mk 9:50)

34 “Tabea ne qãè e, igaba i kò tabean gaan di tsau-q'ooan ka kaà cgaeè, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsau?

35 Góman koe ga hēé naka cg'urian ēe tcheèguèa koe ga hēéthēé i káà tséé e, a ko khòèan ka tchàa za aaguè. Eè tceean úúa hãa ba méém kóm,” tam méé.

15

Hòara ko hãas ghùu sa

(Mt 18:12-14)

1 C'ēm cáím ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthēé Jesom koe cúù-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka.

2 Xu Farasai xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé tshoa-tshoa a kg'uia mááse a máá: “Ncēem khòè ba ko chìbi-kg'ao ne qãèse hààkagu, a ko gane cgoa tc'óó,” témé.

³ Me nxâaska Jeso ba ncêes sere-sere sa birí xu a máá:

⁴ “C'ēm-kǵ'ám kam gatu ka c'ēe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xǵ'ae ku koe cúi sa hòà, ne ba cuiskaga ēe zi 99 zi qǵáka guu, naka ēe hòàra hǵa sa síi qaa, naka ba nxâakǵ'aiga síi hòò si tite?”

⁵ A ēem kòò hòò si, nem gha kaisase qǵè-tcao a ba a gha nxàra ba koe dcēé si.

⁶ Eēm ko x'áé koe hàà nem gha gam ka tcáràse ga xu xǵ'ae-xǵ'ae gam di qhàòan cgoa, a birí ne a máá: “Tiris ghùus ncēe ko hòàra hǵa sar hòòà ke tu tíi cgoa qǵè-tcao, témé.”

⁷ Birí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha nqarikǵ'ai koe qǵè-tcaoan hǵa, cúim chìbi-kǵ'aom ēe ko chìbian koe tcóósem domka, 99 ne khòé ne ēe tchàno ne e *ta ko mééé ne ka*, ncēe chìbian koe tcóóse qaa tama ne.

Aagusea ko hǵam qano mari ba

⁸ “Kanas kò c'ēm-kǵ'ám ka khòès 10 qano mari xu úúa hǵa sa, c'ēm ka aaguse cgaeè, ne sa gǵé ga táá x'áà-x'aa-kǵ'ai cgoa dis gúu sa dàò, naka nquu ba xǵà q'oo, naka qǵèse ēem mari ba qaa, naka nxâakǵ'aiga síi hòò me tite?”

⁹ Eēs kò hòò me nes gha gas di tcáràn hēé naka gas di qhàòan hēéthēé tciia xǵ'ae, a máá: “Marim ēe kò aagusea hǵa bar hòòà hǵa ke tu tíi cgoa qǵè-tcao, témé.”

¹⁰ Birí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookǵ'ai koe qǵè-tcaoan hǵa, cúim chìbi-kǵ'aom ēe gha gam di chìbian koe tcóósem domka,” tam méé.

Hòàra ko hǵam cóá ba

¹¹ Me Jeso ba nxâaska máá: “Khòèm cǵm cóá tsara kò úúa hǵa ba kò hǵa.

¹² Me cǵ'aré ba xòò ba birí a máá: ‘Aboè, tsari zi gúu zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi máà te,’ témé. Me kò gam di gúúan gam di tsara cóá tsara q'aa-q'aa máá.

¹³ “Me cǵ'aré ba cǵ'orò xu cǵm xu qǵá q'oo koe gam di zi gúu zi wèé zi x'ámágu, a ba a marian séè, a x'áéa ba guu, a nqúum nqóóm koe qǵò, a síi gaa koe gam di marian x'ǵè a cǵ'ǵè zi gúu zi koe xǵáá.

¹⁴ Eēm ko gam di zi gúu zi wèé zi tséekagua xǵ'ara kas kò gaam nqóóm koe qhóó sa tcǵa, me tshoa-tshoa a *ēm cóá ba* qóm cgoa qǵóóku.

¹⁵ Kam ko c'ēm khòèm gaam nqóóm dim koe síi a síi tsééan dtcàrà, me nxǵa ba gam dim xhàrànm koe tsééa úú me, síim gha xǵùuan kòre ka.

¹⁶ Me kò kǵise tc'ēea hǵa, xǵùuan di tc'òoan cgoam ga kǵ'òèkaguse sa, i kò táá cúi khòé ga c'ēe gúu tc'óó di ga máà me.

¹⁷ “Me ēem ko ēe sa bóòà q'ǵa ka biríse a máá: ‘Nta noo tséé-kǵ'aoman àbom dia kái tc'òoan úúa, ra ko tíi ncēe koe xàbàn ka cǵ'òè.’

¹⁸ Xgoabar gha a àbom koe síi, a ra a gha síi birí me a máá: ‘Aboè, nqarikǵ'aian hēé naka tsáá cookǵ'ai koe hēéthēé ra chìbian kúrúa hǵa.

¹⁹ Tsarir cóá ra a tar ga ma tciè sar kǵ'ano tama; ke tsari xu tséé-kǵ'ao xu khama ma qǵóó te,’ tam méé.

²⁰ A ba a xgoaba, a xòòm koe qǵò.

“Eēm qanega nqúu ii kam kò xòò ba bóò me, a thòò-xama máá me, a qàràò síi cgae me, a síi xǵábé me, a x'obè me.

²¹ Me cóáse ba birí me a máá: ‘Aboè, nqarikǵ'aian hēé naka tsáá cookǵ'ai koe hēéthēé ra chìbian kúrúa hǵa. Tsarim cóá ba tar gha ma tciè sar kǵ'ano tama,’ témé.

²² Me xòò ba gam di xu qǵà xu birí a máá: ‘Qhǵése xao t'òèm qǵá ba óá, na hàà hǵakagu me, naka xaoa tcǵa tshàu sa tcǵa tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me.

²³ Naka xaoa sí tsauam ghòè-coa ba sèè na cg'òo, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú.

²⁴ Ncēem cóám tiri ba kò x'óóa hãa, igabam ncēeska kg'òèa hãa; hoàram kò hãa igabam hòèsea hãa ke,' tam méé. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

²⁵ “Gaa x'aè kam kò gam ka cóásem kaia ba xhàrà-kg'ai za hãa. Síim kabise a x'áéan qàe koe hãa kam ko khòè ne kóm ne ko nxàè a ko ntcàa.

²⁶ Kam kò c'ēm qãà ba tcii a tēè, dùús ko kúrúse sa.

²⁷ Me nxãa ba xò me a máá: ‘Tsáá qōe ba kabisea hãa, me saò ba qãèsem kabisea hãas gúús domka tsauam ghòè-coa ba qhàea hãa,' témé.

²⁸ Me káimkhoe ba kaisase xgòà a ba a nquum q'oo koe tcãàn xguì.

“Me kò xòò ba tcg'oa a hàà dàna me.

²⁹ Me xò me a máá: ‘Bòò, kái kurian ncēeta noor qãàm khama ma tsééa máá tsia hãa, a qanega tsari x'áè-kg'áman ntcoe ta ga hãa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa màà te, nakar gha nxãasega tíi tcàrà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hãa.

³⁰ Igaba ãem ko ncēm cóám tsari ba kabise, ncēe kò tsari zi gúù zi cg'áràn koe kōè cgoa ba, ka tsi kò tsauam ghòè-coa ba cg'òoa máá me,' témé.

³¹ Me xòò ba bìrí me a máá: ‘Tiri cóáè, tsáá tsi wèè x'aè ka tíi cgoa hãa, i tiri gúùan wèè ga tsari i.

³² Gaa domka méé ta kōè naka qãè-tcao, tsáá qōem ncēe ba kò x'óóa hãa, igabam ncēeska kg'òèa hãa; hoàram kò hãa, igabam hòèsea hãa domka,' témé.”

16

Tc'ēgam nquu kòre-kg'ao ba

¹ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “C'ēm khòè ba kò hãa qguàa ba, a ba a kò nquu kòre-kg'ao ba úúa hãa, ncēe gam di zi gúù zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hãa, gaam nquu kòre-kg'ao ba ko gam di zi gúù zim ko ma tc'ēe khama ma tséékagu sa.

² Me nxãaska gam ka q'òòse ba tcii a tcãà me a máá: ‘Dùú sa ncēer ko tsáá ka kóm sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgãya sa màà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-kg'ao ba kúrú hãa tite ke,' témé.

³ “Me nquu kòre-kg'ao ba bìríse a máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú, ncēe tíi q'òòm ko tsééa te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarian tc'ãà hãar úú tama, a ra a ko gataga dtcàrà ka cgómgase sau-cgaekaguè.

⁴ Ncēeskar q'ana hãa dùú sar gha kúrú sa, nxãasega ne gha khòè ne x'áéa ne koe qãèse hààkagu te ka, ncēe koer ko tsééan koe tcg'òòè ne,' tam méé.

⁵ “Kam ko wèè ne khòè ne ãe kò gam ka q'òòse ba chìbian kúrú cgaea ne cúí cúí tcii, a tc'ãà di ba bìrí a máá: ‘Tíi q'òòm koe tsi nta noo chìbian úúa?’ témé.

⁶ Me xò me a máá: ‘100 xu gàba xu *olife dis hìis di* nxúàn di xu u,' témé. Me máá: ‘Tsaris tcgãya sa sèè naka qhàése ntcóò naka 50 xu góá tòó,' témé.

⁷ Me nxãaska cààm di ba bìrí a máá: ‘Kháé tsáá ka, nta noo chìbian tsi úúa?’ témé. Me máá: ‘100 xu cãa xu maberean di xu u,' témé. Me bìrí me a máá: ‘Tsaris tcgãya sa sèè naka 80 xu góá tòó,' témé.

⁸ “Me kò gam ka q'òòse ba gam dim nquu kòre-kg'aom tcom-tcomsa tama ba dqòm, tc'ēgasem tsééa hãa khama. Ncēm kámám di ne khòè nea gane ka c'ēea ne cgoa *tsééan koe* x'áàn di ne cóá ne ka kaisase tc'ēega ne e khama.

⁹ Tíi ra ko bìrí tu u a ko máá: Nqóòmkg'ai di x'aian cgoa tcàrà kúrú, naka tua gha nxãasega ãe i kò x'aian kaà ne, chòò tamam x'áém koe qãèse hààkaguè.

¹⁰ Dìim wèém ãe cg'áré gúùan koe tcommèa hãa ba gha thèé kaian koe ga tcommè. Dìim wèém ãe cg'áréan koe tcommè tama ba gha thèé ãe kaian koe ga táá tcommè.

11 Kháé nxãaska ncèè nqõóm di zi qguù zi qgóó koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguùan qgóó koe tcommè?

12 Khama ncèè c'èem khóèm di zi gúù zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi dìin ka máàè?

13 “Cám x'aigan gha tsééa máám qãà ba káà me e. C'èe bam gha hòre, a c'èe ba ncàm khama, kanam gha c'èem koe dtcãàse, a c'èe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hée naka x'aian dim nqàri ba héeéthée tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite,” tam méé.

Jeso ba ko porofiti xu ka hée naka Johanem ka héeéthée kg'ui
(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

14 Eè xu ko Farasai xu, ncèe marian ncàma hãa xu wèé gúùan ncèe kóm, ka xu kò kg'ãèa ncoi Me.

15 Igabam kò Jeso ba birí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóòse, igabagam Nqari ba tcáóa xao q'ana hãa. Eè ko khóèm ka cgáé iise bóòè sam ko Nqari ba tcgáí-q'ooa ba koe cg'ãa-cg'ana iise bóò khama.

16 “X'àèan hée naka porofiti xu héeéthéea kò hãa i nxãakg'aiga síí Johanem di x'aèan tcãà, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qãè tchòan xgaa-xgaaè, i kò wèé khóèan ghùì tcáo a tcana máá a.

17 Nqarikg'aian hée naka nqõómkg'ai héeéthéea gha kaà sa thamka si i, igaba cg'aré xòè-coan x'àèan di ga kaà sa thamka tama.

18 “Wèém khóèm èe ko gam dis khòè sa aagu, a c'èes khòè sa sèè ba ko cg'arán kúrú, me gataga èe aaguèa hãas khòè sa ko sèèm khòè ba thée ko cg'arán kúrú,” tam méé.

Lasaro ba hée naka qguùam khòè ba héeéthée e

19 A ba a máá: “C'èem khóèm qguùu hãam, kái marian ko tc'òàm qgáím ncoà ba hana hãa ba kò hana, a kò wèé x'aè ka dòàs q'oo koe kg'òè.

20 Me kò gataga c'èem khóèm Lasaro ta ko ma tcièm dxàua hãa ba hãa, ncèe kòò gam dis xhàros-kg'ám koe káise xóé ba, a kò cgáé-q'ooa ba koe kái chibian úúu hãa.

21 A kò káise ncóóa hãa èem khóèm qguùu hãam dim tafolem koe ko guu a tcheè tc'òoan cgoam gha kg'òèkaguse sa. Gataga i kòò haghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chibi zi tshãà.

22 “Me x'aè ba hàà me èem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu moengele xu sèè a síí Abrahamam qàe koe ntcóó me, me èe kò qguùu hãa ba thée x'óó, a síí kg'ónòè.

23 Igabam kò x'óóa ne khòè ne dim qgáím xgàrakuan dim koe kaisas thòòs koe hãase, ghùì-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nqúù ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcõe,

24 kam ko q'au a máá: ‘Abrahama, àboè, thòò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tsééa óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàan q'oo koe tcãà naka tama te qgài-qgai, kaisas thòòs koer hãa ke,’ témé.

25 “Me kò Abrahama ba xòà me a máá: ‘Tiri cóàè, tc'èe-tc'èese, kg'òèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qãè gúùan máàèa, me kò Lasaro ba tshúù zi gúù zi máàè, igabam ko ncèeska qgài-qgai tcáoè, tsi ko tsáá thòòan xámkaguè.

26 Me gataga, wèé zi gúù zi ncèe zi oose, sitsam hée naka tsáá héeéthée xae xg'aeku koe kiam qàm ba kúrúèa hãa, q'òèè tite ba, nxãasega ne gha ncèe koe guu a èe koe síí kg'oana ne hée naka èe koe guu a q'oase hàà kg'oana ne héeéthée tààè ka,’ tam méé.

27 Me máá: ‘Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xòòm dim nquum koe tsi gha Lasaro ba tsééa úú sa,

²⁸ nakam sí tíi qõe ga xu 5 xu gaa koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thêe ncêer hànãam qgãim xgàrakuan òim koe hàà guu,' témé.

²⁹ “Me kò Abrahama ba xõa me a máá: ‘Tsáá qõe ga xua Moshe ba hêe naka porofiti xu hêéthêe di zi Tcgãya zi úúa, ke méé xu komsana zi,’ témé.

³⁰ Me máá: ‘Nxãan tama a, àbo tsi Abrahama tseè, igaba ncêe c'êem khòem kò x'ooan koe guu a síi cgae xu, ne xu gha gaxu di chìbian koe tcóóse,’ tam méé.

³¹ “Me Abrahama ba bìrí me a máá: ‘Moshe ba hêe naka porofiti xu hêéthêe xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga khòem ãe x'ooan koe tãeam *ko méés ga sa dtcòma* hãa tite,’ témé.”

17

Chìbia ne

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Eẽ ko khòean chìbian kùrukagu gúuan méé i hãas gúu si i, igaba i gáé tsóágase ãe ko gaa cg'ãe-kg'ooan kùrú ba cg'ãe máána hãa!

² Gam ka i gha qãe e, gáí cgoa dis nxõás kaias kò qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kaim tshãam q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè naka ncêe ne cg'aré ne ka c'êe ba chìbian kùrukagu tamase.

³ Ke méé tu kòresea hãa.

“Tsáá qõem kò chìbian kùrú, ne méé tsi dqàè me, naka ãem kò chibi bóòse ne qgóóa máá me.

⁴ Eẽm kò cáń q'oo koe 7 q'oro chìbian kùrú cgae tsi, a ba a 7 q'oro kabise a hàà cgae tsi, a hàà chibi bóòse ne méé tsi qgóóa máá me,” tam méé.

Dtcòma ne

⁵ Xu x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba bìrí a máá: “Sixae di dtcòman kaikagu,” témé.

⁶ Me X'aiga ba xõa xu a máá: “Dtcòman xao kò úúa hãa, mosetara dis hìis òim tc'ubim khama nòo o, ne xao ga ncêes hìis kaias faia di sa bìrí a máá: ‘Tõbea si cgoa q'òè naka síi tshãam q'oo koe xháràse,’ témé, nes ga komsana xao o.

Qãàm di tsééa ne

⁷ “C'èedaokam gaxao ka c'êe ba xháràko máá me kana ghùuan ko kòrea máá mem qãa ba úúa, ne ba gha ãem qãaka guua hãa ne bìrí a máá: ‘Qhãé naka hàà ntcõón tsam tc'õó?’ témé.

⁸ Kana ba cuiskaga bìrí me naka máá: ‘Dqòa di tc'õoan tsãàgua máá te, naka tsia ãer hãa a ko tc'õó a ko kg'áa x'áè ka kg'ónòse naka qãa te, ãer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thêe tc'õó a kg'áa ke,’ téméa hãa tite?

⁹ Gam òim qãa ba ba gha qãe-tcaoa máá, ãem kò bìrí me sam kùrú hãa domka? *Cuiskaga a!*

¹⁰ Gaxao ka igaba i gha thêe gatà ii: wèes gúus ãe xao kùrú si xao gha ka máàèa hãa sa xao kò kùrú xg'ara ne xao gha máá: ‘Cg'ãa-cg'ana di xae qãa xae e, sixae ga kò kùrú hãa tsééan cúí ga xae kùrú hãa khama,’ témé,” tam Jeso ba méé.

10 xu khòe xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa xu

¹¹ Eẽm dàòm koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, kam kò Jeso ba Samaria hêe naka Galilea hêéthêe xg'aeku koe ko nqáè.

¹² Eẽm ko c'êem x'áè-coam koe tcãà, ka xu kò 10 xu khòe xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò nqúu ka téé

¹³ a q'au a máá: “Jesoè, X'aigàè, thõò-xama máá xae e!” témé.

¹⁴ Eẽm ko bóò xu kam kò bìrí xu a máá: “Qõò xao peresiti xu koe naka xu síi bóò xao o,” témé.

Eë xu ko qõò ka xu kò q'ano-q'anoè.

¹⁵ Eëm ko gaxu ka c'ëe ba bóòse a qãèkaguèa kam kò kàbise a q'aua Nqari ba dqom.

¹⁶ Gómankg'ai koem kò qámse Jesom nqàrè-kg'am koe, a ba a qãè-tcaoa máá Me. Ncëem khòè ba kò Samaria dim khòè me e.

¹⁷ Me kò Jeso ba tèem cgoa xõa a máá: “10 xu khòè xu gáé kò qãèkaguè tama, xu c'ëe xu 9 xu ndaa?”

¹⁸ Dùús domka ba ncëem khòèm tãá za guuam cúí ba hàà ko Nqari ba dqom?” témé.

¹⁹ A ba a bìrí me a máá: “Tëe naka tsia qõò, tsari dtcòma nea kg'õèkagu tsia hãa ke,” témé.

Nqarim di x'aian di hàà-q'ooa ne

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Eë xu ko Farasai xu tèe Me, n-cáma i ko Nqarim di x'aian hàà sa, kam ko xõa xu a máá: “Nqarim di x'aia nea qãèse ko bóòèkose hààs gúùs tama si i,

²¹ kana i cuiskaga khòèan máá: ‘Bòò, ncãa ga ia,’ kana: ‘Eë ga ia,’ téméa hãa tite, Nqarim di x'aia nea gatu xg'aeku koe hãa khama,” tam méé.

²² A ba a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “X'aè ba ko hàà, hàà xao gha Khòèm dim Cóám di xu cáím xu ka c'ëe ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bóò mea hãa tite.

²³ Bìrí xao o ne gha a máá: ‘Eë síí hãa koe bóò!’ kana ‘Ncëe koe bóò!’ témé, igaba táá qõò kana xùri ne guu.

²⁴ Eëm ko ma túú-tebe ba x'áà, a ko c'ëem xòèm koe guu a síí c'ëem xòèm koe nqarikg'aian x'áà-x'aa khama i gha ma Khòèm dim Cóám ka ii, Gam dim cáím ka.

²⁵ Igaba méém kg'aia kái zi gúù zi koe xgàrase, naka baa ncëes qhàòs ka bóòa xguè.

²⁶ “Ncëe i kò Nowam di cáíman ka ii khamaga i gha Khòèm dim Cóám di cáíman ka ii.

²⁷ Khòè ne kòò tc'õó, a kòò kg'áà, a kòò séèku, a kòò séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga Nowam ko arakam koe tcãàm cáím ba síí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèé ne ne kaàkagu.

²⁸ “Lotem di cáíman cgoa i ko cúí ii, khòè ne kòò tc'õó, a kòò kg'áà, a kòò x'ámá, a kòò x'ámágu, a kòò xhàrà, a kòò tshào.

²⁹ Igabaga ãem ko Lote ba Sodoma koe guu a qõòm cáím kam kòò c'ee ba hëe naka dàokom nxúì ba hëéthéé nqarikg'ai koe guu a hàà wèéa ne ga kaàkagu.

³⁰ “Ncëeta cgáéga i gha ii, Khòèm dim Cóám ko hàà x'áísem cáím ka.

³¹ Gaam ãe nquuan tcobe koe hãa, i gam di gúùan nquuan q'oo koe hãa ba méém táá xõa naka síí séè e guu; gataga méém xhàràn koe hãa ba táá kàbise guu.

³² Lotem dis khòè sa tc'ëe-tc'ëese.

³³ Dìím wèém ãe ko gam dis kg'õè sa qgóóa qari bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ãe ko *Tíí domka* gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha qgóóa qari si.

³⁴ Bìrí tu ur ko a ko máá: Eëm ntcùúm ka i gha cáím khòèan cúím tcoàm koe x'óma hãa, me gha cúí ba séèè, me cúí ba guuè.

³⁵ Cáím khòè sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'ëe sa séèè, si c'ëe sa guuè,” tam méé.

³⁶ *

* **17:36:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: 36 “Cáím khòèa nea gha xhàràn koe hãa, me gha c'ëe ba séèè, me gha c'ëe ba guuè.”

³⁷ Xu kò *xgaa-xgaase-kg'ao* xu tēè Me a máá: “Nda koe, X'aigaè?” témé. Me xᵛa xu a máá: “Eē x'óóa hãam tc'áróm hãa qgài koe i gha kg'ãéan xg'ae,” témé.

18

Dxàe-ntcõa sa hēé naka bóòà-tcg'òó-kg'ao ba hēéthēé khara dis sere-sere sa

¹ Jeso ba kò *Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao* xu c'ēes sere-seres ka bìrí, wèé x'aè ka méé xu còrè, naka táá xhōen-tcáo di sa,

² a ba a máá: “C'ēm x'áé-dxoom koem kò bóòà-tcg'òó-kg'ao ba hãa, Nqari ba kò q'ào tama ba, a khòè ga tchõà úú cgoa tama.

³ Si kò gataga dxàe-ntcõa sa ēem x'áé-dxoom koe hãa, wèé x'aè ka kò ko hàà cgae me, a ko máá: “Tchànose bóòà tcg'òó naka tiri cg'òo-kg'aoan x'ái tchàno ra ii sa,” témé sa.

⁴ Me kò *gaam bóòà-tcg'òó-kg'ao* ba x'aè ba xguì, igabam kò kháóka bìríse a máá: “Nqari bar q'ào tama, a ra a khòèan cgoa ga tchõà úú tama,

⁵ igabas ko ncēes dxàe-ntcõa sa xhōé-xhōé te domkar gha kg'uaia máá si. Gatà kò hēé tama nes gha wèé x'aè ka qõòà máá te ka xhōé-xhōé te khama,” tam Jeso ba méé.

⁶ Kam kò X'aiga ba máá: “Tchàno úú tamam xgàra-kg'aom ko méé sa kóm.

⁷ Kháé ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne khòè ne ēem nxárá tcg'òó hãa ne tchànoan máàna hãa tite, ncēe ko ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé Gam koe kg'ae ne? Kana ba gha hùia ne ka nquú tcáo ii?

⁸ Bìrí tu ur ko a ko máá: qháésem gha tchànoan máà ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba gha Khòèm dim Cóá ba ēem kòo nqõómkg'ai koe hàà ne hàà ēe dtcòma hãa ne hòò?” témé.

Farasai ba hēé naka mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hēéthēé tsara dis sere-sere sa

⁹ Jeso ba kò gataga thēé ncēes sere-sere sa khòè ne ncēe gane cúí ne tcomsea hãa, a c'ēe khòèan ntcoea hãa ne bìrí,

¹⁰ a ba a máá: “Cám khòè tsara kò còrè-nquum koe qõò a ko sí còrè, c'ēe ba kò Farasai me e, me c'ēe ba mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e.

¹¹ “Farasai ba kò tēe a còrèa mááse a máá: “Nqariè, qãè-tcaoar ko máá Tsi, c'ēe ne khòè ne khamar ii tama khama, ts'ãà-kg'ao ne, cg'ãè cau ne, cg'árà-kg'ao ne, kana ncēm mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khamaga igaba,

¹² a ra a ko cám q'oro bekem ka tc'òoan carase, a ko wèéan ēer ko hòò koe cúís tshàu-q'oos dian tcg'òó a máá,” témé.

¹³ “Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba nquú ka téé, a ba a táá nqarikg'ai koe ga ghùì-kg'ai, a dxùua ba xg'ám a máá: “Nqariè, tí chìbi-kg'ao ra thõò-xama máá,” témé.”

¹⁴ Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Bìrí tu ur ko, ncēm khòè ba kò Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòèa hãase x'áéa ba koe dìbi, c'ēm oose; wèém khòèm ēe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè khama, igaba gaam ēe ko cg'aré-cg'arese ba gha kaikaguè,” tam méé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ C'ēe ne khòè nea kòo cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà tshàua ba tòò cgae e ka. Eē xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncēe sa bóò, ka xu kò dqàè ne.

¹⁶ Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciaa óá a máá: “Cóán guu naka i Tí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke.

¹⁷ Tseegua ner ko bìrí tu u: Dìím wèém ēe Nqarim di x'aian cóám ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

Qgùuam tc'ãà-cookg'ai ba
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Me kò c'ẽem tc'ãà-cookg'ai ba Jeso ba tẽe a máá: “Qãe Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chõò tamasa kg'õè sa hòò?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba máá: “Dùúska tsi ko ‘Qãe Tseè’ ta ma tcii Tea máá? Cúí khòe ga qãe tama igaba Nqarim cúí Me e ka.

²⁰ X'àèan tsi q'ana: “Táá cg'áràn kúrú guu, táá cg'õo guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu. Saò ba hẽe naka saò sa hẽéthẽe tcom,’ ta ko méé e,” témé.

²¹ Me xõa a máá: “Cg'áré-q'ooa te koe gar guu a ko ncẽe x'àèan wèe ga komsana,” témé.

²² Eẽm ko Jeso ba ncẽes gúù sa kóm kam kò bìrí me a máá: “Cúís gúùs qanega tsi tcàoa sa ncẽe si i: X'ámágu wèes gúùs ãe tsi úúa hãa sa naka tsia ãe dxàua hãa ne khòe ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te,” témé.

²³ Igaba ãem ko ncẽe sa kóm kam kò kaisase tshúù-tcao, kaisase qguuam khòe me e kò ii khama.

²⁴ Me kò Jeso ba bóò me, a máá: “Tsóágase i gáé qaria, ãe kái mari a qguua hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa.

²⁵ Thamka a kameles gha dqààm tcgái dim kòm koe tcg'oa sa, qguuam khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãàn ka,” témé.

²⁶ Ne kò ãe ko kóm m ne tẽe a máá: “Kháé ba gha nxãaska dìí ba kgoaraè?” témé.

²⁷ Me Jeso ba xõa a máá: “Gúù zi ncẽe khòe ne ko tàà zia Nqari ba tàà tama,” témé.

²⁸ Me Petere ba máá: “Bóò, sixaea x'áea xae guu a ko xùri Tsi,” témé.

²⁹ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Khòem ãe Nqarim di x'aian domka x'áea ba, kana gam dis khòe sa, kana qõea ba, kana gam ka xõòga ne, kana cóáa ba guua hãa ba káà me e,

³⁰ ncẽe gha ncẽem x'àem ka káían máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hààkos kg'ões chõò tamasa koe hẽéthẽe e,” témé.

Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Jeso ba kò 12 xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cúía séèa tcg'òò a bìrí xu a máá: “Bóò! Jerusalema koe xae ko qõò, si gha wèes gúùs ãe porofiti xu ka Khòem dim Cóám ka góáèa hãa sa tseegukaguè.

³² Tãá zi qhàò zi tshàu q'oo koem gha tcãàè, ne gha ncõi Me, a cóe Me, a tcg'ae cgae Me,

³³ a qoa Me, a cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáím ka x'ooan koe tẽe,” témé.

³⁴ Igaba xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu táá cúí gúù ga kóma q'ãa, ncẽe zi kg'ui zi ko nxàe sa kò gaxu koe chómsea hãa khama, xu kò c'úua hãa dùútsa gúùs kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko káà tcgáím dtcàrà-kg'ao ba qãèkagu
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Eẽm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò káà tcgáím khòe ba dàòm dxùukg'ai koe ntcõóa-ntcõe a ko dtcàrà.

³⁶ Eẽm ko xg'ae sa kóm si ko nqáé kam ko tẽe, dùús ko kúrúse sa.

³⁷ Ne bìrí me a máá: “Jesom Nasareta di ba ko nqáé,” témé.

³⁸ Me q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

³⁹ Ne kò khòè ne ãe ko còoka hãa ne dqàè me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thòò-xama máá te,” témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba téé, a ba a x'àèan tcg'òó, káa tcgáim khòèm gha Gam koe óágaè sa. Eëm ko Gam koe cúu kam ko Jeso ba tèè me a máá:

⁴¹ “Dùú sar gha kúrúá máá tsi sa tsi ko tc'èe?” témé, me máá: “X'aigaè, bóòr gha sar ko tc'èe,” ta ma xoa.

⁴² Me Jeso ba bìrí me a máá: “Xgobekg'amsen tcgái, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé.

⁴³ Me kò kúúga bóò, a ba a xùri Me, a Nqari ba dqom̃. Ne kò wèé ne khòè ne ncëes gúu sa ne ko bóò ka Nqari ba dqom̃.

19

Jeso ba hëé naka Sakaio ba hëéthëé e

¹ Me kò Jeso ba Jeriko koe tcãà, a ba a ko nqáé.

² Gaa x'aè kagam kò c'èem khòèm Sakaio ta kò ma tciè ba hãa; kaiam mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguùá hãa.

³ Bòò kg'oanam kò hãa Jeso ba díí Me e sa, igabam kò kaisase xòm me e khama táá bóò Me, khòè nea kò kái ne e khama.

⁴ Kam ko còoka qàràa síí, a ba a síí faia dis hùí sa q'ábà, nxãasegam gha Jeso ba bóò ka, gaa xòè koe méém hàà nqáé khama.

⁵ Eëm ko Jeso ba gaam qgáim koe hàà kam ko ghùí-kg'ai a bìrí me a máá: “Sakaioè, qháése xõa, tsarim nquum koe méér ncëem cáim ka hãas gúu si i ke,” témé.

⁶ Me kò qháése xõa, a qãè-tcaoase Jeso ba qãèse hààkagu.

⁷ Wèé ne khòè ne ko ncëes gúu sa bóò ka ne ko kg'ui a máá: “Kaiam chibi-kg'aom dim dàra-kg'ao bam kúrúá hãa,” témé.

⁸ Igabam kò Sakaio ba tèe a X'aiga ba bìrí a máá: “Bòò, X'aigaè; tiri zi gúu zi di c'èe xòèa ner ko dxàua ne khòè ne máá, a ncèè c'èe khòèa ner kò kàaraa hãa ner gha gaan di zi gúu zi 4 q'oro suruta kabí,” témé.

⁹ Me kò Jeso ba bìrí me a máá: “Ncëem cáim ka i kgoarasean ncëem nquum koe hãa, ncëem khòèm igabam thëé Abrahamam ka cóáse me e khama.

¹⁰ Khòèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha ãe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka,” témé.

10 xu tséé-kg'ao xu dis sere-sere sa (Mt 25:14-30)

¹¹ Khòè ne hãa a ko ncëe zi gúu zi komsana kam kò Jeso ba sere-seres ncëe sa bìrí ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama ne kò khòè ne tc'èea máá, Nqarim di x'aia nea gha kúúga x'áise, ta tc'èea.

¹² Gaa domkam kò máá: “C'èem khòèm x'aigan x'áé di ba kò nqúum nqõóm koe qõò, síim gha x'aiga ba kúrúè, a x'aiga iise kabise ka.

¹³ Qõóm ko cookg'ai koem kò 10 qãà xu gam di xu tcií, a wèém khòè ba qano dim marim gautan di ba máá, a bìrí xu a máá: ‘Tseekagu ncëe maria ne naka i kái nakar nxãakg'aiga síí kabise na hàà,’ témé.

¹⁴ “Igabaga ne kò gam nqõóm di ne khòè ne hòre mea hãa, khama ne kò khòèan tsééa tcg'òó i còò me a síí máá: ‘Ncëem khòèm gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'èe tama,’ témé.

¹⁵ Me kò gaam khòè ba síí x'aiga ba kúrúè a ba a x'áéan koe kabise. Kam kò x'áèan tsééa tcg'òó, qãà xu ãem kò marian máàna hãa xum gha tciia máàè di i, nxãasegam gha q'ãa, marian cgoa xu ma tsééa i ma càusea hãa sa ka.

16 “Me kò kg'aika di ba tc'ää a hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu mari xu cgoa càùsea hãa,’ témé.

17 Me bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúrúá, qãè tsi qãà tseè, cg'aré gúùan koe tsi tcom-tcomsa tsi qãà tsi i domkar gha 10 xu x'áé-dxoo xu máà tsi tsi tc'ää-cookg'ai,’ témé.

18 “Me kò cáàm di ba hàà a ba a máá: ‘X'aigaè, cúím marim ãe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càùsea hãa,’ témé.

19 Me bìrí me a máá: ‘Tsáá tsia gha 5 xu x'áé-dxoo xu tc'ää-cookg'ai,’ témé.

20 “Me kò c'èem qãà ba hàà a máá: ‘X'aigaè, bóò, ncãa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koer kò tcám a chómà tòó mea,

21 xgòà tsi khòè tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eè tsi tòó tama sa tsi ko sèè, a tsi a ko xhàrà tama tsia koe ga tcuù,’ témé.

22 Me kò bìrí me a máá: ‘Tsari kg'uiian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'ãè cau tsi qãà tsi. Q'ana tsi kò hãa xgòàr khòè ra a, a ko ãer tòó tama sa sèè, a ra a ko ãer xhàrà tama koe ga tcuù sa,

23 ka tsi kò kháé nxãaska dùús domka tiri marian síí marian ko tòòè qgáì koe tcãà tama? Nakar gha ãer ko kabise ka hàà càùsea i hãa koe sèè e?’ témé.

24 Me kò nxãaska ãe cúùse tãe ne bìrí a máá: ‘Mari ba sèè cgae me, naka ãe 10 xu mari xu úúa hãa ba máà me,’ témé.

25 Ka ne ko bìrí me a máá: ‘X'aigaè, 10 xu mari xum nxãakamaga úúa!’ témé.

26 “Me kò xòá ne a máá: ‘Bìrí tu ur ko, wèém khòèm ãe úúa hãa ba gha káíán máàè, igaba gaam ãe cúí gúù ga úú tamam ka i gha ãem úúa hãa gúù-coan ga sèèè.

27 Igaba ncẽeska tiri ne cg'õo-kg'ao ne ãe kò tc'èe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncèe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'õo ne,’ tam méé.”

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

28 Jesom ko ncèe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam ko tc'ää-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qõò.

29 Eëm ko Betefage hãe naka Betania hãéthãe koe cúù, Olife ta ko ma tciièm xàbìm koe, kam kò Jeso ba cáàm tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó a máá:

30 “Qõò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe. Eè tsao ko gaa koe tcãà ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáésea tãe, ncèe cúí khòè ga qanega qábì tama ba. Kgoara naka Tíí koe óá me.

31 A ncèe c'èe khòè kò tãe tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao bìrí i naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa me,’ témé,” tam méé.

32 Eè kò tsééèa hãa tsara kò qõò a síí ãem kò ma bìrí tsara hãa khamaga ma sao-xg'ae me.

33 Eè tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'òòse ga ne tãe tsara a, a máá: “Dùús domka tsao ko ãem donghi-coa ba kgoara máá?” témé.

34 Tsara xòá a máá: “X'aiga ba ko qaa me,” témé.

35 A tsara a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáíán donghi-coam koe tcee, Me Jeso ba qábì.

36 Eëm ko qábì a ko qõò ka ne kò khòè ne qgáíá ne dàòm q'oo koe khàrà.

37 Eëm ko dàòm ko nqãaka xõam qgáím koe cúù, Olife dim xàbìm koe kas ko wèés xg'aes xgaa-xgaase-kg'ao ne di sa qãè-tcaoase tshoa-tshoa a kaim dòm cgoa Nqari ba dqòm, are-aresa zi x'ái zi wèè zi ãe ne bóòà hãa zi domka.

38 A ne a máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, X'aigam ãe ko X'aigam Nqarim di cg'òèan cgoa hàà ba.

Tòókuan méé i nqarikg'ai koe hãa naka i x'áàn kaisase tc'amaka hãa," témé.

³⁹ Xu kò c'ěe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba bìrí a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne dqàè," témé.

⁴⁰ Me Jeso ba x̄ōa xu a máá: "Bìrí xao or ko: ncěè nqoo ne kòo, ne zi gha nx̄ōá zi tshoa-tshoa a q'au," témé.

⁴¹ Eëm ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cúu a ko bóò me, kam kò kg'ae-kg'ai me

⁴² a máá: "Tsóágaser gáé ko tc'ěe, tòókuan ko óá zi gúu zi tsi gha ncěe cáń ka q'ana hãa sa! Igaba zi ncěeska tcgái-q'ooa tsi koe chómsea hãa.

⁴³ Cáń ba gha hàà cgae tsi, tsari ne cg'õo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrúa nxama-nxama tsi ba, a xg'aekua ne koe tcãà tsi, wéé xòèa tsi koe guu a.

⁴⁴ Gómankg'ai koe ne gha xàbùà qáú tsi, tsáá hěé naka cóáa tsi hěéthěé e. A ne a tsáá koe cúis nx̄ōás ga sa c'ěes tc'amkg'ai koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'aè ba bóò tcg'òò khama," tam méé.

Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

Jeso ba tempelem koe

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Kam ko tempelem q'oo koe tcãà, a ba a ěe ko x'amágu ne tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òò.

⁴⁶ A ba a bìrí ne a máá: "Góásea i hãa a ko máá: 'Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu ba ii,' téméè, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú mea," tam méé.

⁴⁷ Wéé cáń kam kò Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa. Xu kò kaia xu peresiti xu hěé naka x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hěé, naka tc'ãà-cookg'ai-kg'ao xu khóè ne di xu hěéthěé cg'õo Me kg'oana.

⁴⁸ Igaba xu kò cúim dàòm cg'õo cgoa Me xu gham ga ba hòò tama, wéé ne khóè nea kò Gam di kg'uian qarika komsana khama.

20

Jesom di qarian ka i ko tēèè

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ C'ěe cáń kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xgaa-xgaa, a ko qãè tchõàn chòà máá ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hěé naka x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hěé naka *khóè ne di xu* kaia xu hěéthěé hàà cgae Me.

² A xu a bìrí Me a máá: "Bìrí xae e, dùútsa qari cgoa Tsi ko ncěe zi gúu zi kúrú sa, kana díí na ncěe qarian máà Tsia hãa ncěe zi gúu zi kúrú di i sa?" témé.

³ Me Jeso ba x̄ōa xu a máá: "Tíí igabar gha tēè xao o. Ke bìrí Te,

⁴ Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khóèan koea?" témé.

⁵ Ka xu ko tshoa-tshoa a chòà mááku a máá: " 'Nqarikg'ai koe e,' ta xae kòo méé nem gha máá: 'Dùútska xao kháé nxãaska dtcòm me tama?' témé.

⁶ Igaba xae kò ko máá: 'Khóèan koe e,' témé ne ne gha wéé ne khóè ne nx̄ōán cgoa xg'árna cg'õo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama," ta xu méé.

⁷ Ka xu ko x̄ōa a máá: "C'úua xae hãa nda koe i guua sa," témé.

⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tíí igabar nxãaska bìrí xao o tite, dùútsa qaric cgoar ko ncěe zi gúu zi kúrú sa," témé.

Xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Me kò tshoa-tshoa a ncēes sere-sere sa khòè ne bìrí a máá: “C'ēm khòè ba kò kg'om xhàrà ba xhàràa, a ba a c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'ēm nqōóm koe qdò.

¹⁰ “Eēm ko x'aè ba hàà kam kò xhàrà-kg'ao xu koe qdà ba tsééa úú, nxãasega xu gha kg'om xhàrà di tc'ōoan c'ēe máà me ka. Igaba xu kò xhàrà-kg'ao xu xg'ám me, a kàà gúuse tsééa kabi me.

¹¹ “Me gaia c'ēm qdà ba tsééa úú cgae xu, xu sí xg'ám me, a sau-saugase qgóó me, a xu a kàà gúuse tsééa kabi me.

¹² “Kam ko nqoana dim qdà ba tsééa úú. Xu nxãa ba thòò-thòo, a xu a tchàa za xaoa tcg'òó me.

¹³ “Kam kò kg'om xhàrà ka q'òòse ba máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú? Tirim cóám ncàma ra hãa bar gha tsééa úú, c'ēedaoka xu gha tcom me khama,’ témé.

¹⁴ Igaba ēe xu ko xhàrà-kg'ao xu bóò me ka xu ko bìríku a máá: ‘Ncēe ba xhàrà ka q'òòsem ka cóáse me e! Ke hààn xae cg'ōo me, naka zi gha nxãasega gúú zi sixae di ii,’ témé.

¹⁵ Xu kò kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'ōo me.

“Kháé ba gha nxãaska xhàrà ka q'òòse ba dùú sa kúrú xu?”

¹⁶ Hààm gha a ba a ēe xu khòè xu cg'ōo, a ba a kg'om xhàrà ba c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu máà,” tam Jeso ba méé.

Khòè ne ko ncēes gúú sa kóm, ka ne kò máá: “Táá méés ncēes gúú sa kúrúse guu!” témé.

¹⁷ Igabam kò Jeso ba bóò ne a máá: “Kháé nxãaska ncēe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góásea hãa sa ko dùú sa nxàe, ncēe ko máá:

‘Nxōás ncēe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguìèa hãa sa ncēeska kabise a cgáés nxōá sa kúrú hãa,’ témé sa?

¹⁸ Wèem khòèm ēe gha gaas nxōás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba ēes kòò c'ēe khòèan koe cg'áé nes gha tòòm-tom m,” tam Jeso ba méé.

Marian surutan dis tēè sa
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Xu kò x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka kaia xu peresiti xu hēéthēé xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, ēes sere-seres kam kòò gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khòè ne bèe.

²⁰ A kòò dàòan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khòè xu dtcòm-kg'aoan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, sí xu gha Jeso ba ēem kg'uia hãa kg'uiian cgoa qgóó ka, nxãasega xu gha x'áé-dxoom dim kiam koe sée a úú Me ka.

²¹ Xu Jeso ba tēè a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xgaa-xgaa a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khòèan tãákase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa.

²² Bìrí xae e, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méé xae suruta saa, kana méé xae táá suruta me?” ta xu ma tēè Me.

²³ Me Jeso ba gaxu dis kàa sa bóòa q'ana hãase bìrí xu a máá:

²⁴ “X'aigam ko suruta cgoaèm qano mari ba x'ái Te. Dìín dis tcúú sa ncēe sa, naka gataa dìín di cg'òèa ncēe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

²⁵ Me bìrí xu a máá: “Nxãaska xao ēe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ēe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé.

²⁶ Xu kò khòè ne cookg'ai koe xu gha ma ēem ko méé gúúan ka qgóóa ba ka tààè, igaba xu kò Gam di xòan ka arekaguè a nqoo.

X'ooan koe tēèan dis tēè sa
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 C'êe ne Saduke ne, khòèan x'ooan koe tõe tamas koe dtcòma hãa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tõe Me a máá:

28 “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'áèan ncêe góá máá ta a a ko máá: ãem ko khòè ba káà cóáse dxàese sa guu a x'óó, ne méém ãem khòèm ka qõese ba gaas dxàe-ntcõa sa sèè naka káimkhoem ãe x'óóa hãa ba cóán ábà máá.

29 Nxãaska xu kò 7 xu khòè qõeku xu hãa. Kaia ba kò sèèa hãa a ba a cóá úú tamase x'óó.

30 Me cam di ba gaas khòè sa sèè, a x'óó thêé,

31 me nqoana di ba sèè si, xu kò wèèa xu ga cúí ta ga ma táá cóán ábà, a xu a x'óó.

32 Si ko thêé khòès ga sa x'óó.

33 Ka sa gha nxãaska x'ooan koe ne ko tõe ne ndakam di sa ii? Wèèa xu 7 xu kò sèè sia hãa ka.

34 Me Jeso ba xõa xu a máá: “Khòè xu ncêem x'aèm di xua ko sèè, a séèkuan máàèa.

35 Igaba khòè ne ncêe hààkom x'aèm koe gha kg'õè ne hêé, naka x'ooan koe gha tõe ne hêéthêéa séèku tite, a séèkuan koe tcãà tite.

36 Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tõe ne cóá ne e khama.

37 Igaba x'óóan koe i ko khòèan ghùiè sam kò Moshem ga ba x'áía hãa, ãem kò c'eean dis xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim Abrahamam di ba hêé, naka Isakam di ba hêé, naka Jakobem di ba hêéthêé tcii me koe.

38 Eè x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ãe kg'õèa hãa ne di Me e, wèèa ne ga ko Gam koe kg'õè khama,” tam méé.

39 Xu kò c'êe xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu xõa a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, qãèse Tsi xõara hãa,” témé.

40 Khòè nea kò bèe, c'êe tõe ga ne gha tõe Me sa khama.

Krestem diin dim Tsgõo-coam ii dis tõe sa

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

41 Me Jeso ba tõe ne a máá: “Dùúska ne ko khòè ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgõose-coa Me e, témé?

42 Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgãyas koe bìrí me a máá:

‘X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

‘Kg'áo xòèa Te za ntcõó,

43 nakar nxãakg'aiga sí Tsari cg'õo-kg'aoan kúru

naka i nqàrè-kg'ama Tsi koe ntcõó,

témé.’

44 Dafite ba ko X'aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxãaska ntama ma Gam dim tsgõose-coa ba ii?” tam ma tõe ne.

Jeso ba ko khòè ne x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe dqàè

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

45 Wèè ne khòè ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:

46 “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé xao q'õèsea hãa, ncêe ko qáo qgái-dxooan hãa a caatean ncàmaa hãa xu, a x'amágu di zi qgái zi koe tsgámkuan hêé naka kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàma hãa xu, naka cgáé zi ntcõó-q'oo zi hêéthêé e kòèan di qgálan koe.

47 Ncêe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qádòse còrèan ka x'áise tu u xu. Gaxu di xgàràè-q'ooa ne gha kaisase cg'ãè ii,” tam méé.

21

*Dxàe-ntcõas ko tcg'òó aba ne**(Mk 12:41-44)*

¹ Jeso ba kò ghùì-kg'ai a tempelem koe qguùà ne khòè ne bóò ne ko aban dis gàbas koe aban tòó.

² Kam kò kaisase dxàua hãas dxàe-ntcõa sa bóò si hàà càmm qano mari tsara tòó.

³ Kam ko máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncêes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa wèé ne khòè ne nqáéa hãase marian tcana.

⁴ Wèé ne khòè nea kò gane di qguùan koe guu a gane di aban tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ães úúa hãa ga tcg'òó khama,” tam méé.

*Jeso ba ko tempele ba gha kòbeès gúùs ka kg'ui**(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)*

⁵ Eè xu c'èe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hãa a ko tempelem ka kg'ui, a ko me ma t'òè nxõán ka hêé naka khòè ne koe guua hãa zi aba zi, Nqari ba ne tcg'òóa máána hãa zi ka hêéthêé ma t'òè-t'òèa hãa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá:

⁶ “Gúù zi ncêe tu ko ncêe koe bóò zi ka: x'aè ba gha hàà, cúis nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite ba, wèéa zi ga gha xòóa qàrìè,” témé.

*Are-aresa zi gúù zi**(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)*

⁷ Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, n-cáma zia gha ncêe zi gúù zi kúrúse? Si gha thêé x'áís gúù zi ncêe zi ko hàà kúrúse di sa nta ii?” témé.

⁸ Me xõa a máá: “Q'òésea méé tu hãa, naka tua táá hoàkaguè guu, kái ne gha Tíi cg'òè cgoa hàà ke, a gha khòè ne bìrí a máá: ‘Tíi ra Krestar ga ra a,’ témé, a ne a gha máá: ‘X'aèa nea cúu u,’ témé, igaba méé tu táá komsana ne guu.

⁹ Igaba èe tu kò ko ncõoan hêé naka kómku taman hêéthêé ko kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncêe zi gúù zi méé zi kg'aika kúrúses gúù si i ke, igaba i chõò-q'ooan kúúga hàà tite,” tam méé.

¹⁰ Me gaicara bìrí xu a máá: “Nqõóm di zi qhàò zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãàku.

¹¹ Kaisasem gha nqõó ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hêé naka tcìan hêéthêé kái xu nqõó xu koe hãa, q'áò-q'áòsa zi gúù zi hêé naka kaia zi x'ái zi are-aresa zi hêéthêéa gha nqarikg'ai koe guu a kúrúse.

¹² “Igaba ncêe zi gúù zi wèé zi cookg'ai koe, ne gha tshàua ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe úú tu u qhàian koe, a ne a gha qáé-nquuan koe tcàa tu u, tu gha x'aigan hêé, naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hêéthêé úúè, i gha wèéan ncêe ga Tiri cg'òèan domka kúrúse.

¹³ Ncêe ba gha x'aè ba ii ncêe gatu gha Nqarim di kg'uiian nxàea tseegukagu di ba.

¹⁴ Igaba méé tu x'aèan cookg'ai koe ga tc'èea kabì naka gha nxãasega táá káise tc'èe-tc'èese guu nta tu gha ma xõara mááse sa.

¹⁵ Kg'uiian hêé naka tc'èean hêéthêér gha máa tu u khama, i gha wèé cg'õo-kg'aoan gatu di táá qarian hòò a xguì kana ntcoe tu u.

¹⁶ Gatu di ne khòè ne, ncêe gatu di qõè ii ne hêé, naka gatu di ne qhàò ne hêé, naka gatu di ne tcàrà ne hêéthêéa gha qáé tu u, a gha gatu ka c'èea tu x'ooan koe tcàa.

¹⁷ Tu gha Tiri cg'òèan domka wèé khòèan ka hòrèè.

¹⁸ Igabam cúim c'òòm tcúúa tu dim ga ba kaà tite.

¹⁹ Gatu di qarika tééan ka tu gha kg'òèan hòò.

Jerusalema ba gha kaàkaguè
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ “Eë tu kòo Jerusalema ba bóò, me ncõo-kg'aoan ka nxama-nxamaèa, ne méé tu q'ãa, gam di x'aèan kaàkaguèm koa cùu u sa.

²¹ Ke méé ne èe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí, naka ne èe Jerusalema koe hàna ne tcg'oa naka nea táá hěé naka ne èe x'áé-coa xu koe hàna ne Jerusalemam koe tcãa guu.

²² Ncëe ba gha xgàrakus dim x'aè me e, wèés gúùs èe *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góásea hãas gha tseegukaguè ba.

²³ Haò, cg'ãè i gha ii, èe zi cáám zi ka èe ncãa zi koe cóán úúa zi khóè zi ka hěé naka èe gha ko comkagu zi ka hěéthěé e. Kaias thõò-tcao sa hěé naka *Nqarim di xgóàn hěéthěéa* gha ncëe ne khóè ne koe nqõómkg'ai koe hãa.

²⁴ Ntcàum cgoa ne gha cg'õòè, a ne a gha qáé-nquuan di ne khóè ne iise séèè, a wèé zi qhàò zi koe úúè, Jerusalema ba gha táá zi qhàò zi ka náà c'ãa-c'anaè, i gha nxãakg'aiga síí x'aèan táá zi qhàò zi di xg'ara.

Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ “X'ái zi táá zia gha cáms koe hěé naka nxoem koe hěé, naka tconòan koe hěéthěé kúrúse. Zi gha kaiam tshàam di ts'oo-q'ooan hěé naka qhonèan hěéthěé ka nqõómkg'ai di zi qhàò zi qóm ba hěé naka arean hěéthěé ka tcãa cgaeè.

²⁶ Khóè nea gha q'aeen hěé naka tc'èea ne ko máá zi gúù zi ka hěéthěé x'óóa qae, nqõómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúù zi domka, nqarikg'aian di qaria ne gha ko hàà ntcãa-ntcãaè khama.

²⁷ Eëm x'aèm ka ne gha Khóèm dim Cóá ba bóò Me túú-c'õòs q'oo koe guu a ko qarian hěé naka kaia x'ààn hěéthěé cgoa hàà.

²⁸ Ncëe zi gúù zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, t'èea-téé naka ghù-i-kg'ai, gatu di kgoarasea nea cùu u ke,” tam méé.

Faia dis hìis di xgaa-xgaakua ne
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Me kòo Jeso ba ncëes sere-sere sa bìrí xu a máá: “Faia dis hìi sa hěé naka c'èe zi hìi zi wèé zi hěéthěé bóò.

³⁰ Eë i ko gazi di tɔaran tsòm, ne tu ko bóò mááse a q'ãa qhóóa ne tcana hãa sa.

³¹ Gataga èe xao kòo ncëe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ne xao q'ana hãa, Nqarim di x'aia ne cùu u sa.

³² “Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncëes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí ncëe gúúan wèé ga kúrúse.

³³ Nqarikg'aian hěé naka nqõók'g'aian hěéthěéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

Q'õése sa ko qaase

³⁴ “Q'õése méé tu, naka i tcáóa tu táá karean nqõóm di ka tààè guu, kana qgarian nqàre ka igaba, kana kg'õèan di zi tc'èe-tc'èese-kg'ám zi ka igaba, tcom tama tu hãa koem gha èem cáám ba hàà cgae tu u ke,

³⁵ a gha wèé ne khóè ne, ncëe wèém nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe ntcómmea ne hãa khama ma hàà cgae.

³⁶ Wèé x'aè ka méé tu kókòà hãa, naka tua còrèa mááse, naka tua gha nxãasega qarian úúa hãa wèé gúúan èe gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha nxãasega Khóèm dim Cóám cookg'ai koe hàà téé,” tam méé.

³⁷ Wèém koaba bam kòo Jeso ba tempelem koe xгаа-xгаа, a kòo wèé dqòa ka Olife dim xàbim koe sí hãa.

³⁸ I kòo wèé khòèan ntcùúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà komsana Me.

Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hěéthěé e (22–24)

22

Jeso ba ko cg'òoem gha dis kàa sa kúrúa mááè
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Paseka ta ko ma tciièm x'aèm, péré gǎe-gǎe úú tamas pérés dis kōès di ba kò cùu me e,

² xu kò kaia xu peresiti xu hěé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xu kàan qaa, xu ga ma cg'òo Me di i, khòè ne xu kòo q'áò khama.

Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha khòè ne tshàu q'oo koe tcǎa sa
(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³ Kam ko nxãaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma tciièm, 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'ēm koe tcǎa.

⁴ Me Jutase ba tēe a ba a sí kaia xu peresiti xu hěé naka, tempele ba ko kòre xu x'aiga xu hěéthěé cgoa chóà xg'ae, Jeso bam ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcǎas ka.

⁵ Xu kò qǎe-tcao a xu a marin xu gha máà me sa dtcòmku.

⁶ Me kò Jutase gaxu cgoa dtcòmku, a ba a tshoa-tshoa a qǎem x'aè ba qaa, khòè ne c'ùúasem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcǎa di ba.

Jeso ba ko Pasekan kg'ónòsea máá
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷ Me kò péré gǎe-gǎe úú tamas pérés di kōèan dim cáim ba hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'òoem x'aè ba.

⁸ Me nxãaska Jeso ba Petere ba hěé naka Johane ba hěéthěé tsara tsééa úú ncēe x'áè-kg'áman cgoa a máá: “Qòò naka sí Paseka di tc'òoan kg'ónòa máá xae e naka xae nxãasega tc'òó,” témé.

⁹ Tsara tēè Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'ēe?” témé.

¹⁰ Me xoa tsara a, a máá: “Bòò, ēe tsao ko x'áè-dxoom koe tcǎa ne tsao gha c'ēm khòem tshàa gàba ba qgóóa hãam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka ēem ko tcǎam nquum koe sí tcǎa.

¹¹ Naka nquum ka q'òòse ba bìrí naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'òoan tc'òó ba nda hãa?’ témé.

¹² Nakam gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèé zi gúù zi tc'ēese ko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, tsao gha gaa koe hãas wèé sa kg'ónò,” tam méé.

¹³ Tsara kò qòò, a sí ēem kò ma bìrí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ónòa máá Me.

X'aigam dis tc'òos dqòa di sa
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴ Eēm ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'áè úú-kg'ao xu cgoa qàòa.

¹⁵ A ba a bìrí xu a máá: “Kaisaser kò tc'ēea hãa, ncēes Pasekas di tc'òoa ner gha gaxao cgoa tc'òó sa, qanega Ra xgàràè tamas cookg'ai koe.

¹⁶ Birí xao or ko, cuiskaga Ra tc'óó si tite, si gha nxãakg'aiga síí ães tc'óos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè," tam méé.

¹⁷ A ba a kubi ba sèè a Nqari ba qãè-tcao máá, a ba a máá: "Sèè xao naka xaoa kg'áà.

¹⁸ Birí xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamas cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hiis di gōéan ncēe kg'áà hãa tite," témé.

¹⁹ Kam ko péré qàmà sa sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcao máá, a khõá q'aa si, a màà xu si, a ba a máá: "Ncēea cgàaa Te ga a, gatu ko mààè e. Ncēs guù sa tu kúrú naka tc'ēe-tc'ēese Te," témé.

²⁰ Gaam dàòm cúim kam kò tc'óoan qãá q'oo koe kubi sa màà xu, a máá: "Ncēs kubi sa Nqarim dis qáé-xg'aes kaba si ì, c'áà Te koe, ncēe gatu ntcãágua máàèa hãa a.

²¹ "Igaba méé xao q'ãa, gaam ãe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te ba ncēe koe Tíi cgoa ntcõóa-ntcõe sa.

²² Eè i ma Khòèm dìm Cóám ka méèèa hãa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii ãe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Mem ka," tam méé.

²³ Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tèèku, dìi ba gha ãeta iis guù sa kúrú sa.

Dìi ba kaia?

²⁴ Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe tèe, dìim kaia hãa di sa.

²⁵ Me Jeso ba birí xu a máá: "X'aiga xu tãá zi qhàò zi di xu ko tc'ãà-cookg'ai ne, xu ko ãe qarian úúa hãa xu khòè xu qãè xu ta ma tciè.

²⁶ Igaba méé i gaxao ka táá gatà ii guu. Eè gaxao wèé xao ka kaia hãa ba méém cg'aré ba ii, nakam ãe ko tc'ãà-cookg'ai xao o ba qãà ba ii.

²⁷ Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ãe ntcõó a ko tc'óó baa, kana qãà baa? Tseeguan kaga, ãe ntcõó a ko tc'óo me e. Igabar Tíia gaxao xg'aeku koe qãàm khama ma hãa.

²⁸ Igaba xao kò gaxao wèé zi kúrúa bóòku zi Tiri zi koe Tíi cgoa hãa.

²⁹ Ncēm ma Abo ba ma qarian tc'ãà-cookg'ai di màà Tea hãa, khamagar gha ma qarian màà xao o.

³⁰ Tiri x'aian koer ko Tíi ntcõó a tc'óóm qgáim koe xao gha nxãasega Tíi cgoa ntcõó a tc'óó, a kg'áà, a xao a gha x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra ka," tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xõase Me sa nxàe

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ A ba a máá: "Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba dtcàrà mááse xaoa hãa, sèèam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa xaom gha ka, ãe i ko maberean ma dqòrèè i gaan di tsoroan gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma.

³² Igabar còrèa máá tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòman kaà ka. Nxãasega tsi gha, ãe tsi kòò Tíi koe kabisem x'aèm ka tsáá ka c'ãe ne qari-qari ka," tam Jeso ba méé.

³³ Me Petere ba xõa Me a máá: "X'aigaè, Tsáá cgoa qáé-nquus koe sílan ga hëé, naka x'óóan ga hëéthëér kg'ónòsea máána hãa!" témé.

³⁴ Me Jeso ba birí me a máá: "Petereè, birí tsir ko, ncēm cáim kam ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nxãakg'aiga síí nqoana q'oro xõase Te, c'ùu Tea tsi hãa sa," témé.

Qgóá sa hëé, dtcòbè sa hëé, naka ntcàu ba hëéthëé e

³⁵ Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu tèè a máá: "Eèr xg'ao káà qgóáse hëé, naka káà dtcòbèse hëé, naka káà nxàbose hëéthëé, tsééa úú xaoa hãa ka xaoa xg'ao dùú cúí ga tcào?" témé. Xu máá: "C'ãe guù tama a," témé.

³⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Igaba Ra ko ncēeska bìrí xao o a ko máá: Dìim wèém ãe qgóá sa hēé naka dtcòbè sa hēéthēé úúa hãa ba méém sée sara a, nakam ãe ntcàu ba úú tama ba gam di qgálan x'ámágu, naka c'ãe ba x'ámá.

³⁷ Bìrí xao or ko khama a ko máá: Ncēe Tíi ka *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góáèa a ko máá: ‘Ts'ãà-kg'ao ne ka c'ẽem khama ne kò ma qgóó Mea,’ témé sa méés tseegukaguè. Si gha ncēes gúù sa hàà Tíi koe tseegu, i gha ncēe gúùan qháése kúrúse,” tam méé.

³⁸ Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máá: “Bóò, càmm ntcàuan xae úúa, X'aigaè!” témé. Me xoa xu a máá: “Qãè e,” témé.

Jeso ba ko Olife dim xàbim koe còrè

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Me Jeso ba ãem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife dim xàbim koe qòò ãem ko kg'aiga hēé khama, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri Me.

⁴⁰ Eẽm ko gaam qgáim koe tcãà kam ko bìrí xu a máá: “Còrè xao naka xao nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu,” témé.

⁴¹ Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'árése nqúù ka síi hãa, nxõás ga xaoè a síi tcheè khama noo di nqúù-q'ooa koe, a ba a síi gaa koe qhòm tsi quri a còrè,

⁴² a máá: “Aboè, tc'ãe Tsi kò ko ne, ncēes kubis *xgàrakuan di* sa Tíi koe séèa tcg'òò. Igaba Tsari tc'ẽean ka, Tíi ko tc'ẽes ka tamase,” tam méé.

⁴³ [Me moengelem nqarikg'ai koe guua ba Gam koe x'áise, a qari-qari Me.

⁴⁴ Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma gómankg'ai koe ntcãa.]

⁴⁵ Eẽm Gam di còrèan koe guu a ko tãe kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise, a ba a sao-xg'ae xu xu tshúù-tcaoa hãase x'òma.

⁴⁶ Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao x'òma hãa? Tãe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu,” témé.

Jeso ba ko qgóòe

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

⁴⁷ Eẽm *Jeso ba* qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa hàà, me kò Jutase ta ko ma tciièm khóèm 12 xu ka c'ãe ba tc'ãà-cookg'ai sia, a ko Jeso ba q'óá, x'obè Mem gha ka.

⁴⁸ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Jutaseè, a Khóèm dim Cóa ba tsi gáé ko khóè ne tshàu q'oo koe tcãà x'obèkus cgoa?” témé.

⁴⁹ Eẽ xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóòa q'ãa, ka xu kò máá: “X'aigaè, sixae di ntcàuan xae gha tséekagu?” témé.

⁵⁰ Me kò gaxu ka c'ãe ba kaim peresitim dim qãàm dim tceem kg'áò xòè di ba xg'aoa qhòm.

⁵¹ Me Jeso ba máá: “Eẽ tsi kúrúa hãa sa tc'ãòa,” témé, a khóèm dim tceè ba qgóó, a qãèkagu me.

⁵² Me kò nxãaska Jeso ba kaia xu peresiti xu hēé, naka tc'ãà-cookg'ai xu tempelem di xu hēé, naka *khóè ne di xu* kaia xu hēéthēé, ãe kò Gam koe hààraa hãa xu bìrí a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsãã hààraa khama xao gáé ntcàuan hēé naka dxòman hēéthēé cgoa hààraa?”

⁵³ Wèé càmm kar kò tempelem q'oo koe gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá síi qgóó Te. Igabam ncēe ba gaxao ãim x'aè me e, naka ntcúús di qarian di ba hēéthēé e,” tam méé.

Petere ba ko Jeso ba xoase

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jeso ba xu kò qgóó, a xu a sèè a kaiam peresitim dim nquum koe úú Me. Me kò Petere kháóka téé a còò xu.

⁵⁵ Eẽ xu xhàrom nqàè koe c'ee sa dxùu a ntcõóa-ntcõe, kam kò Petere gaxu xg'aeku koe ntcõe.

⁵⁶ Si kò c'ees qãà sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcõe, si qãèse bóò me, a sa a máá: “Ncẽem khòè ba kò thèé Gam cgoa hãa,” témé.

⁵⁷ Igabam kò Petere xõase a máá: “Khòè seè, c'úù Mea raa,” témé.

⁵⁸ X'aè-coam qãá q'oo koem kò c'ẽem khòè ba thèé bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi thèé gaxu ka c'ẽe tsi i,” témé. Igabam kò Petere máá: “Khòè tseè, tíi tama ra a,” témé.

⁵⁹ Qáòm x'aè-coam qãá q'oo koem kò gaicara c'ẽem khòè ba kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: “Tseeguan kagam kò thèé ncẽem khòè ba Gam cgoa hãa, Galilea dim khòè me e khama,” témé.

⁶⁰ Me Petere xõa a máá: “Khòè tseè, c'úùa ra hãa dùús ka tsi ko kg'ui sa!” témé. Me kò kúúga ãem qanega hãa a ko kg'ui ka ghòò ba kg'ae.

⁶¹ Me kò X'aiga ba kabise a Petere ba bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uiian tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò máá: “Ncẽe cáím kam ghòò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha sene nqoana q'oro xõase Te,” témé e.

⁶² Me kò Petere tchàa koe tcg'oa, a síi thõókase kg'ae.

Jeso ba ko ncõiè, a ko xg'ámme

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Xu kò ãe kò Jeso ba qgóóa xu khòè xu ncõi Me, a xu a xg'ám Me,

⁶⁴ a xu a qáé tcgái Me, a tèè Me a máá: “Porofita naka bìrí xae e, díina ko xg'ám Tsi sa?” témé.

⁶⁵ A kái zi gúù zi c'ẽe zi cóèkuan di zi Gam ka nxàe.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Eẽ i ko q'uu ka xu kò khòè ne di xu kaia xu hẽé, naka kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthèé xg'ae, a Jeso ba sèè a cookg'iaia xu koe úú.

⁶⁷ Xu síi máá: “Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi bìrí xae e,” témé. Me xõa a máá: “Ncèè bìrí xaor kò ko ne xao dtcòm tite.

⁶⁸ A gataga ncèè tèè xaor kò ko ne xao xõa Te tite.

⁶⁹ Igabagam gha ncèe koe guus ka Khòèm dim Cóá ba Nqarim dim x'òàm kg'àòm xòè za síi ntcõó, ncèe qariga ba,” tam méé.

⁷⁰ Xu wèéa xu ga máá: “Kháé Tsi gáé nxãaska Nqarim di Tsi Cóá Tsia?” témé. Me xõa xu a máá: “Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé,” tam méé.

⁷¹ Xu máá: “Dùútsa gúùs tseeguan gha x'ái sa xae ko qanega qaa? Gam kg'ám koe ga xae guu a kóm ana ka!” témé.

23

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Si nxãaska wèés xg'ae sa tèè, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai koe úú.

² Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chibi-chibi Me, a xu a máá: “Ncẽem khòè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khòè ne tãám dàòm koe tceea úú, a ko khòè ne xgáè-kg'am, táá ne gha *Roma dim x'aigam* Kaesaram di marian suruta ka, a ba a ko máá, gabá Kreste Me e, a X'aiga Me e, témé,” ta xu méé.

³ Me Pilato ba tèè Me a máá: “A tsáá ga tsia Juta ne di tsi x'aiga tsi?” témé. Me xõa me a máá: “Eẽ tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

⁴ Me Pilato kaia xu peresiti xu hěe naka kaias xg'ae khòe ne dis gaa koe kò hàna hãa sa hěéthěe bìrí a máá: “Khòem ncēm koer cúí chibi ga hòe tama,” témé.

⁵ Igaba xu kò Gam ka qarika nxàe a máá: “Wèem Juteam koem ko khòe ne xgaa-xgaa, a ko khòe ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoaa, a ba a ncēe koe hàà tcana hãa,” ta xu méé.

Jeso ba ko Herotem koe tsééa úúè

⁶ Eēm ko Pilato ncēe sa kóm, kam kò tèè gaam Khòe ba Galilea dis qhàòs di Me e sa.

⁷ A ba a ēem ko bóòà q'ãa, Herotem dim nqõóm di x'áèan dóm q'oo koem hãa sa, kam ko Herotem koe úú Me, ncēe kò ēe x'aè ka Jerusalema koe hãa ba.

⁸ Eēm ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase qãè-tcao, ncísem kò bóòà ba tc'ēea hãa khama, a ba a kò Gam ka kóma hãa, a kò nqòòan úúa hãa, are-aresa zi x'ái zim gha kúrú me bóò di i.

⁹ Me Herote kái zi tèè-kg'ám zi tèè Me, igabam kò Jeso ba táá xoa me.

¹⁰ Xu kò kaia xu peresiti xu hěe naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěe xu qarika chibi-chibi Me.

¹¹ Herote ba hěe naka gam di xu ncõo-kg'ao xu hěéthěe kò ntcoe Me, a ncoi Me, a t'òem qgái ba hãakagu Me, a Pilatom koe gaia tsééa kabi Me.

¹² Gaam cáám ēem ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara kg'aiga tsara kò hòrekua hãa igaba tcáràku.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Pilato ba kò kaia xu peresiti xu hěe, naka tc'ãà-cookg'ai xu hěe, naka khòe ne hěéthěe tciaa xg'ae,

¹⁴ a bìrí ne a máá: “Ncēm Khòe ba tu kò tíi koe óá, tãám dàòm koe ko xg'ae sa tceea úúm khòem khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer ncãa tèèa xam Me, a ra a ncãa ncēm Khòem koe cúí chibi ga táá hòe, ēe tu kò chibi-chibi Mea hãa zi gúú zi koe.

¹⁵ Herotem igabam cúí chibi ga hòe cgae Me ta ga hãa, gaa domkam kò gatá koe tsééa kabi Me, ncēe tu ko ma bóò khamaga ma, cúí gúú tshúú kúrúam hãa ga kàà a, gaan domka ta ga cg'õo Me e.

¹⁶ Gaa domkar gha kg'ama tsaman cgoa xg'ám Me, a ra a gha kgoara Me, Me qõò,” témé.

¹⁷ [Kòès domka méém ga kòo c'ēm khòe ba kgoara máá nes gúú si i.]

¹⁸ Si kò wèés xg'ae sa q'au a máá: “Cg'õo Me, naka Barabase ba kgoara máá ta a,” témé.

¹⁹ Barabase ba kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hěe, naka khòe ne cg'õoan domka hěéthěe qáé-nquus koe tcãàèa.

²⁰ Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hãa, khamam kò gaia kg'ui cgoa ne.

²¹ Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé.

²² Me ngoana dis ka gaia máá: “Kháé ba gáé dùútsa cg'ãè sa kúrú hãa? Cúí gúú gar hòe tama x'oo sam gha xgàra mááè di i ka. Ra gha xg'ám Me, a kgoara Mem qõò,” témé.

²³ Igaba ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xgàuès ka, i kò gane di q'au-q'oan tàà.

²⁴ Me kò Pilato ba nxàe, ēe ne tc'ēea hãa sa gha kúrúe sa:

²⁵ gaam khòem ēe gane kò tc'ēea hãa kgoaraèm gha sa bam kò kgoara, ncēe kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hěe, naka khòe ne cg'õoan domka

hěéthěé qáé-nquus koe tcãàèa hãa ba, a ba a Jeso ba *ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãà, nxãasega xu gha* ãe ne kò *khòè ne* ma tc'ëea hãa khama ma *kúru Me* ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Eẽ xu ko *ncõo-kg'ao xu Jeso* ba úú ka xu kò Kurene dim *khòèm cgoa xg'ae*, Simone ta ko ma *tciiè ba*, me *qãáka guua hãa*, xu kò *xgàu sa dcëékagu me*, me Jesom *qãá koe téé a xùri Me*.

²⁷ Si kò *kaias xg'aes khòè ne* di sa *còè Me*, zi kò *gaas xg'aes q'oo koe c'ëe zi khòè zi hàna*, *tshùù-tcaoase kò ko kg'ae cgae Me zi*.

²⁸ Me kò Jeso ba *gazi koe kabise a máá*: “Jerusalema di *sao khòè saoe!* Táa *sao Tíia kg'ae cgae Te guu*, *igaba sao gasao hëé naka cóáa sao hěéthěé kg'ae cgae*.

²⁹ X'aè ba *gha hàà khama*, *khòè ne gha máá*: “Tsóágase zi *gáé khòè zi ncëe cóán úú tama zi ts'ee-ts'eekg'aièa hãa*, *naka tchòoan ncëe cóán úú tama hëé*, *naka bìlan ncëe qanega comkagu tama hěéthěé e,* témé ba.

³⁰ *Nxãaska ne gha tshoa-tshoa a xàbian ka máá*: “Cg'áé *cgae ta a,* témé, a *nxõán ka máá*: “Qàbia *tcãà ta a,* témé.

³¹ *Ncëè hìian tsãá ii koe ne kò ncëe zi gúù zi kúru ne*, *ne gha ãe i xgòèa hãa koe dùú sa kúru?*” tam méé.

³² *Tsara kò cím tsara khòè tsara c'ëe tsara chibi-kg'ao tsara a*, *tsara kò gatsara igaba úúè*, *síi tsara gha Jesom cgoa cg'òèè ka*.

³³ “*Tcúú-c'òá' ta ko ma tciièm qgáim koe xu ko hàà ka xu kò gaa koe Jeso ba xgàu*, *gaa tsara chibi-kg'ao tsara cgoa*, *c'ëe ba kò kg'áò xòèa ba za xgàuè*, *me c'ëe ba dxàè xòèa ba za xgàuè*.

³⁴ [Me kò Jeso ba *máá*: “Aboè, *qgóóa máá ne*, *c'úùà ne hãa dùú sa ne ko kúru sa ke,*” témé.] *Gam di qgáia ne xu kò cgúúan ntcòo ka q'aa-q'aaku*.

³⁵ *Ne kò khòè ne téé a ko xaè*, *ãe xu kò tc'ãà-cookg'ai xu zàro Me ka*, a ko *máá*: “C'ëe *nem kò kgoara hãa*, *ke méém kgoarase*, *ncëe nxará tcg'òèèa hãam Krestem Nqarim dim Cóám kò ii ne,*” témé.

³⁶ *Xu kò ncõo-kg'ao xu thëé ncoi Me*, a kò *tsau tshàan cgoa hàà a hàà kg'áàkagu Me*,

³⁷ a *máá*: “Juta *ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii ne*, *Tsáa ka kgoarase,*” témé.

³⁸ *Gam tc'amkg'ai koe i ko ncëeta ma góásea hãa*: “NCËEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,” ta ma ma.

³⁹ *Khòè tsara ãe kò Gam cgoa xgàuèa hãa tsara ka c'ëe ba kò dcàro Me a máá*: “Kreste *Tsi tama Tsia gáé? Tsáa ka kgoaraseò*, *naka kgoara tsam m thëé!*” témé.

⁴⁰ *Me c'ëe ba xòa me a dqàè me a máá*: “Nqarim *igaba tsi gáé q'áò Me tama? Tsáa igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna!*

⁴¹ *Gatsama ko tchànose xgàràè*, *gatsam kúrua hãas tséés di surutan tsam hòèa khama*, *igabagam Gabá cúí gúù kàma ga kúru ta ga hãa,*” témé.

⁴² A ba a *máá*: “Jesoè, *tc'ëe-tc'ëese te*, *Tsari x'aian koe Tsi kòè tcãà ne,*” témé.

⁴³ *Me Jeso ba birí me a máá*: “Tseegua *ner ko birí tsi*: *Ncëe cím ka tsi gha sene Tíi cgoa paradaisi koe hãa!*” témé.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ *Koaba di x'aèan 12 di i kò ii*, *si kò wèém nqõóm koe ntcúù sa xóé*, a *síi dqòà di x'aèan nqoana di koe téé*.

⁴⁵ Eẽ *i ko cáms di x'ààn kaà kam kò tempelem koe tceeèam qgái ba tòàra q'aase cím qàmà tsara cgoa*.

⁴⁶ Me kò Jeso ba kiam dòm cgoa q'au a máá: “Aboè! Tiri tc'ëea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcãà,” témé. A ba a ncëe sam ko kg'uia xg'ara ka còo di sa sónòà tcg'òó.

⁴⁷ Eëm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba ãe kúrúsea sa bóò, kam kò Ngari ba dgomè a máá: “Tseegukagam kò ncëem khòè ba tchànòm khòè Me e,” témé.

⁴⁸ Wèé ne khòè ne ãe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò ãe zi gùù zi bóò zi ko kúrúse ka ne kò tshúù-tcaoa hãase dìbi.

⁴⁹ Wèé ne ãe kò q'ãa Mea ne hëé, naka Galilea koe guu a còo Mea hãa zi khòè zi hëéthëé kò nquù ka téé a ko bóò Me.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòem Josefa ta ko ma tciè ba hàna, Juta ne dim x'áé-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãem khòem, tchàno me e kò ii, Ngqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãà hãa ba, tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ëe me e kò ii, igabam kò táá c'ëe xu di tc'ëean cgoa dtcòmku.

⁵² Pilatom koem kò síí, a Jesom dim tc'áró ba dtcàrà.

⁵³ Me gaam tc'áró ba xòó, a q'úúm qgáim cgoa tcám, a ba a tshàoèa hãam nxõám dis tc'ám koe síí tcãà Me, ncëe c'ëe khòè ga kò qanega gas koe kg'ónòè tamà sa.

⁵⁴ Me kò ãem cáim ba kg'ónòsean dim cáim me e, Sabata dim cáim ba kò ko tshoa-tshoase khama.

⁵⁵ Zi kò khòè zi ãe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qõò, a zi a síí Jesom dis tc'ám sa bóò, a síí Jesom dim tc'áróm ma xòòèa hãa sa bóò thëé.

⁵⁶ Ka zi ko x'áéa zi koe kabise, a zi a síí Jesom dim tc'áró ba qãè-hm̀m̀m̀ xg'ãò tshãán kg'ónòà máá. Sabata dim cáim ka zi kò sãa, ãe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

24

Jeso ba ko x'ooan koe tãe

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Tc'ãà dim cáim bekem dim di ntcúúkg'ai cgoa zi kò ãe zi kúrúa hãa tshãán sèè a tc'ám koe qõò.

² A zi a kò nxõá sa bóò si tc'ám-kg'ám koe ghànèa tcg'òòèa.

³ Igaba ãe zi ko tcãà ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'áró ba táá hòò.

⁴ Eè zi qanega ncëes gúùs ka area hãa, ka tsara kò cáim khòè tsara qáò qgáian x'áàko hàna tsara qàea zi koe téé.

⁵ Zi kò q'áòan ka gòrò a gómankg'ai koe qám-kg'ai. Tsara kò khòè tsara gazi ka máá: “Dùús domka sao ko kg'òèa hãam khòè ba x'óóa hãa ne *di qgáian* koe qaa?”

⁶ Ncëe koem kàà Me e, igabagam tãea hãa. Eëm kò qanega Galilea koe hãa kam kò birí tu u sa tc'ëe-tc'ëese, ncëem kò máá,

⁷ Khòem dim Cóá ba méém cg'ãè ne khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xgàuè, naka nqoana dim cáim ka x'ooan koe tãe, ta mééa hãa ka,” ta tsara méé.

⁸ Ka zi kò Gam di kg'uiian tc'ëe-tc'ëese,

⁹ a zi a tc'ám koe zi guu a ko kabise ka síí wèé gúúan ncëe ga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hëé, naka wèé ne c'ëe ne hëéthëé birí.

¹⁰ Maria Magatalena sa hëé, naka Joana sa hëé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hëé, naka c'ëe zi khòè zi hëéthëéa kò x'áè úú-kg'ao xu ncëe gúúan birí,

¹¹ igaba xu kò ncëe zi khòè zi táá dtcòm, gazi di kg'uia ne kò gaxu koe huwan khama xam khama.

¹² Igabam kò Petere ba tõe a tc'áms koe qgóéa síí, qámsem ko a ko bóò kam kò q'úú qgái cgoa kúrúèa koàn *ẽem kò tcám cgoaèa* cúí ga bóò i cúía hãa, me kò ncõe kúrúsea hãas gúùs ka area hãase x'áé koe kabise.

Emause dis qõò sa
(Mk 16:12-13)

¹³ Gaam cáím cúím kaga tsara kò cáím xgaa-xgaase-kg'ao tsara xóé ko Emause ta ko ma tciièm x'áém koe qõò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe síí, ne 11 kilomitaru khama noo qàò-q'ooan úúa hãa ba.

¹⁴ Eẽ tsara xóé ko qõò ka tsara kòò wèé zi gúù zi ẽe kúrúsea hãa zi ka chóà.

¹⁵ Eẽ tsara xóé ko chóàa qõò, kam kò Jeso ba cúù-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qõò,

¹⁶ igaba tsara kò qgóó tcgáíèa hãa, khama tsara kò táá bóò q'ãa Me.

¹⁷ Me tõe tsara a, a máá: “Dùú sa tsao xóé ko chóàa qõò?” témé. Ka tsara ko ncóò a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

¹⁸ Me kò gatsara ka c'ẽem Kelopase ba xõa Me a máá: “A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncõe zi cáím zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úúa hãa ka?” témé.

¹⁹ Me tõe tsara a, a máá: “Dùútsa gúù zi?” témé. Tsara xõa Me a máá: “Jesom Nasareta dim ka, ncõe kò porofiti ii ba, a kò tsééan koe hẽé, naka kg'uian koe hẽéthẽé kaisa qarían úúa hãa, Nqari ba hẽé naka wèé khóèan hẽéthẽé cookg'ai koe.

²⁰ Kaia xu peresiti xu hẽé, naka gatá di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽéa kò qgóó Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàu Me.

²¹ Igaba ta kò tc'ẽea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta tc'ẽea hãa! Ncõe zi gúù zi wèé zi oose, ncõe nqoana dim cáím ga me e, zi ncõe zi gúù zi kúrúsea hãa.

²² Zi kò c'ẽe zi khóè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò tc'áms koe síí,

²³ igaba zi kò tc'áróa ba síí táá hòò, a kò hàà bìrí ta a, moengele tsara zi bóò hãa sa, ncõe kò bìrí zi a máá, Jeso ba kg'õèa hãa, témé tsara.

²⁴ Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ẽe ne tc'áms koe síí, a síí bóò si ẽe zi kò khóè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me,” ta tsara méé.

²⁵ Me kò gatsara ka máá: “Tsóágase káà tc'ẽe tsao khóè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxàèa gúùan dtcòm ka qóm tcáó tsao o!

²⁶ Krestem gha ncõe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'áàn koe tcãa sa gáé kò qaase tama?” tam méé.

²⁷ A ba a Moshem dis Tcgãyas koe hẽé naka wèé xu porofiti xu di zi Tcgãya zi koe hẽéthẽé guu a tshoa-tshoa, a qãèse bìrí tsara a, wèé zi Tcgãya zi *Nqarim di* zi koe ko Gam ka kúrúse sa.

²⁸ Eẽ xu ko ncãa xu ko síím x'áém koe cúù, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúse,

²⁹ igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: “Hãa cgoa tsam m, ncẽeska i dqòa kg'oana, me cáím ba nqáéa hãa ke,” témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

³⁰ Eẽ xu tafolem koe ntcõe, kam kò péréan sèè, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a ba a khõá a màà tsara a.

³¹ I kò tcgáíá tsara xgobekg'amse, tsara bóò q'ãa Me. Me nxãaska tcgáí-q'ooa tsara koe kaà.

³² Tsara kò tẽèku a máá: “Tcáóa tsam gáé kò nxùrù tama, ẽem kòò dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòò *Nqarim di* zi Tcgãya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?” témé.

³³ A tsara a kò gaa x'aè kaga tēe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síi ka tsara kò xгаа-xgaase-kg'ao xu 11 xu hēé, naka ēe kò hāa cgoa xua ne hēéthēé sao-xg'ae, ne xg'aea hāa,

³⁴ a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tēea, a ba a Simonem ka bóòea hāa!” témé.

³⁵ Tsara kò dùú sa kò dàòm q'oo koe kúrúse cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ēem kò péréan khōá máá tsara a qāá q'oo koe ma bóòea q'āa sa hēéthēé e.

Jeso ba ko Gam di ne xгаа-xgaase-kg'ao ne koe x'áise
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

³⁶ Eē ne qanega hāa a ko ncēes gúùs ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a bìrí ne a máá: “Tòókuan méé i gatu cgoa hāa,” témé.

³⁷ Ne kò kaisase q'aea hāa, a ne a area hāa, a tc'ēea máá, dcau-soma ba ne bóòea hāa, ta tc'ēea.

³⁸ Igabam kò bìrí ne a máá: “Dùús domka tu q'aea hāa? Dùús domka tu ko ncēeta ma ma tēèsea máá?”

³⁹ Tshàua Te hēé, naka nqàrèa Te hēéthēé bóò, naka tua Tíi ga Ra ii sa bóò: Qgóóa xám Te, naka bóò, dcau-soma nea cgàa kana c'óá ga úú tama, ncēe tu kò bóò Ra Tíi úúa hāa a,” tam méé.

⁴⁰ Eēm ko ncēe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hēé naka nqàrèa ba hēéthēé x'ái ne.

⁴¹ Eē ne qanega dtcòm tama, qāè-tcaoan hēé naka arean hēéthēé domka, kam ko tēe ne a máá: “C'ēe gúù tc'óòè gha tu úúa hāa?” témé.

⁴² Ka ne ko x'āèa kò hāam x'aù qàmà ba máà Me.

⁴³ Me bóò Me ne ko koe ga sèè a tc'óó me.

⁴⁴ A ba a nxāaska bìrí ne a máá: “Ncēea bìrí tuar kò hāa kg'uian Tiri ga a, ēer kò gatu cgoa qanega hāa ka. Wèé gúùan ēe Moshem di x'áè-kg'áman koe hēé, naka Porofiti xu di góán koe hēé, naka Pesalema zi koe hēéthēé Tíi ka góásea hāa méé i tseegukaguè,” témé.

⁴⁵ A ba a kò gane di tc'ēean xgobekg'am, *Nqarim di zi Tcgāya* zi ko dùú sa méé sa ne gha kóma q'āa ka.

⁴⁶ A ba a bìrí xu a máá: “Ncēeta i ma góásea hāa: Krete ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cáam ka x'ooan koe tēe,

⁴⁷ ke méé zi *nqóóm di zi qhàò* zi wèé zi, Jerusalema koe guu naka tshoa-tshoa naka zia *Nqarim* dim cg'òem koe xгаа-xгааè, chìbian koe méé ne tcóóse, nxāasega ne gha gane di chìbian qgóóa máàè ka.

⁴⁸ Gatua ncēe zi gúù zi di tu nxàea tseegukagu-kg'ao tu u.

⁴⁹ Ra gha Tíi, Tirim Abom nqòòkagu tua hāa sa tsééa máá tu u, igabaga méé tu ncēem x'áé-dxoom *Jerusalemam* koe hāa, naka tua gha nxāakg'aiga síi tc'amaka guua hāa qarian hāakaguè,” tam méé.

Jeso ba ko qaò
(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)

⁵⁰ Kam kò tchàa za úúa tcg'òó ne, Betania khama noose nqúù ka. A ba a x'òàa ba ghùì a ts'ee-ts'eekg'ai ne.

⁵¹ Eēm hāa a ko ts'ee-ts'eekg'ai ne, kam kò gane koe sèèa tcg'òóè, a ba a nqarikg'ai koe qaòkaguè.

⁵² Ka ne ko dqòm Me, a kaisa qāè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kabise.

⁵³ A ne a wèé x'aè ka tempelem koe hāa, a ko Nqari ba dqòm.

JOHANE

Johanem ka góàèa qǎè tchǒà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāya sa Johanem ka góàèa, xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hǎa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncées tcgāya sa kò góàèa hǎa, “nxǎasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòmàn ka Gam dim cg'òèm koe kg'òèan úú ka” (20:31).

Johanem dis tcgāya sa ko Jesom ncēe Nqarim dim Kg'uim chǒò tamase hǎam ka kg'ui, Gaam ncēe kò khòè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'ǎèa hǎa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàò xu cgoa kaikaguè sa (ncēe ko xùri zi x'ái zi bòò: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'ǎà di xòèan tcgāyas dia ko tāáka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóám ncēe nqòòèa hǎam di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gùù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùù sa nxàe sa nxàea tcg'òó.

7 zi x'ái zia ko nxàèè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gùù zi ka góá, igabagam ko gazi gùù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hǎa sa. Ncées tcgāyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'èe ne khòè ne Jesom koe dtcòm a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'èe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòma ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa cúùse tsééa xg'aes ka nxàe, ãem kò qgóóèam ntcùúm ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxǎakamaga kg'ónò tòóa hǎa sa, a ghùì-ghui tcáo xua hǎa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hǎa.

Còò di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóóès ka hǎé naka Gam di xgàuèan ka hǎé naka x'ooan koe tées ka hǎé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tées qǎá q'oo koe hòòsean ka hǎéthéé kg'ui.

Johane ba ko kaisase chǒò tama kg'òèan dis abas Krestem koe hǎnas ka góá. Gane ãe ko Krestem koe dtcòm nea gha chǒò tamas kg'òè sa úú, gaas ncēe ko tshoa-tshoase a ncéeskaga hǎna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncéeska ta ko kg'òèa ta q'oo koe tséékagu zi gùù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hǎé, naka péréan hǎé, naka x'áàn hǎé, naka kòre-kg'aoan hǎé, naka ghùuan hǎé, naka Chǒó-kg'oman hǎé, naka gaan di cgùrian hǎéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qǒòà mááku tama kg'uia ne:

- x'áà ne – ntcùú sa

- kg'òè sa – x'oo sa

- tc'amaka – nqǎaka

- tseegu – tshúù-ntcǒa

- “Tíí Ra a” di kg'uia ne:

- Kg'òèan dir péré Ra a (6:35)

- Nqǒóm dir x'áà Ra a (8:12)

- Qǎèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a (10:11)

- X'ooan koe tée sa hǎé naka kg'òè sa hǎéthéé Ra a (11:25)

- Dàò Ra, Tseegu Ra, Kg'òè Ra a (14:6)

- Tseegu dir Kg'om Ra a (15:1)

- Nqarim dim Cóá ba, Khòèm dim Cóá ba

- dtcòm (1:11-13; 3:16; 20:30, 31)
- Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Téé-cookg'ai tcgãyas di sa (1:1-18)
- Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)
- Jeso ba ko khòe ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)
- Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13-17)
- Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam di x'ooan koe tēean hěéthěé e (18-21)

Tcgãyas dis Téé-cookg'ai sa (1:1-18)

Kreste ba kg'òèa hãam Kg'ui Me e

¹ Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e.

² Nqarim cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna.

³ Wěes gúu sa kò Gam koe guu a kúrúè, i Gam oose cúí gúu ga kúrúè tama, ěe kúrúsea a.

⁴ Gam koe i kò kg'òèan hãa, i kò kg'òèan khòe ne di x'áa a.

⁵ I ko x'áàn ntcúúan q'oo koe x'áa, i ntcúúan tàa a hãa tama.

⁶ Nqarim ka kò tsééa tcg'òóèa hãam khòe ba kò hàna, cg'òèa ba kò Johane ii.

⁷ X'áàn kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò hààraa, nxãasega ne gha wèè ne khòe ne gam koe guu a dtcòm ka.

⁸ X'áàm tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxãasegam gha hàà x'áàn ka nxàea tseegukagu ka.

⁹ Tseegu dim X'áàm, ncēe ko wèém khòe ba x'áa-x'aa ba kò nqõómkg'ai koe hàà.

¹⁰ Nqõómkg'ai koem kò hãa, me kò nqõó ba Gam koe guu a kúrúè, igabam nqõó ba c'úu Mea.

¹¹ Gam x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qãèse hààkagu Me.

¹² Igabam kò wèè ne ěe kò qãèse hààkagu Me ne, gane ncēe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ne, nxãa nem kò qarian máá, Nqarim di ne cóa ne ne gha ii ka.

¹³ Ncēe ta ma q'ana hãa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama*, cgàam ma ncàma hãa khama tamase, kana khòem ma ncàma hãa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàèa.

¹⁴ Me kò Kg'ui ba cgàa ba kúrú, a ba a gatá koe x'ãè, cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé ka cg'òèa hãase. Ta kaia x'áàn Gam di bóda hãa, kaia x'áàn ncēe Xòòm koe guu a cúise ábàèam Cóám di i.

¹⁵ Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: “Ncēe ba kò Gam ga Me e, ncēer kòo máá: ‘Gaam ěe qãáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tí qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna khama,’ témé ba.”

¹⁶ Gam di cg'òèa hãase hãan koe ta wèéa ta ga guu a chòò tama cgómkuan hòòà.

¹⁷ X'áè ba kò Moshem koe guu a tcg'òóèa hãa khama, i cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé Jeso Krestem koe guua.

¹⁸ Cúí khòe ga Nqari ba qanega bóò tama. Igabagam cúise ábàèam Cóám ncēe Nqari ii ba, a Xòòm dxúu koe ntcõóa-ntcõe ba, nxãa ba Nqari ba q'ãakagu ta a hãa.

* **1:13:** Ncēe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: “ncēe c'áðan koe guu a ábàè tama ne,” témé.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

*Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)*

¹⁹⁻²⁰ Jerusalema di xu Juta xu kò peresiti xu hěé naka tempelem koe ko hùì xu khòe xu† hěéthěé Johanem koe tsééa úú, sí xu gha dìím ii sa tēē me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá xɔase e, igabam tseeguan nxàe a máá: “Tíí ra Krester tama ra a,” témé.

²¹ Xu tēē me a máá: “Kháé tsi gáé nxãaska dìí tsia? Elija tsia?” témé. Me máá: “Gaar tama ra a,” témé.

Xu máá: “Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, *Nqarim kò nxàea tsi?*” témé. Me xɔa a máá: “Eě ēē,” témé.

²² Ka xu ko nxãaska tēē me a máá: “Kháé tsia nxãaska dìí tsia? Bìrí xae e naka xae ēē tsééa óá xaea hãa ne koe xɔan úú. Dìí tsia, ta tsi ga méé?” témé.

²³ Me máá: “Tíí ra tchàa-xgóós q'oo koe ko q'aur dòm ra a, a ko máá: ‘X'aigam *Nqarim* dim dàò ba tchàno-tchanoa máá Me,’ ēem porofitim Isaiam ma mééa hãa khama,” témé ra.

²⁴ (Xu kò ncēe xu khòe xu Farasai xu ka tsééa tcg'òóèa hãa.)

²⁵ Ka xu ko tēē me a máá: “Ncēe Krete tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi *Nqarim kò nxàea tsi* tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxãaska *khòe ne* tcguù-tcguua máá?” témé.

²⁶ Me Johane ba xɔa xu a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao ēē xg'aekua xao koe téé-tēē ba c'úùà hãa.

²⁷ Gaam ēē tíí qãá koe ko hàà ba, ncēe Gam di nxàbo tcaian kgoara gar tc'ãò tama ba,” témé.

²⁸ Ncēe zi gúù zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncií za, ncēe Johanem kò tcguù-tcguu koe.

Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e

²⁹ Me Johane ba xùrikom cáń ka Jeso ba bóò Me ko hàà, me máá: “Ghùu-coam *Nqarim* di ba tu bóò, ncēe ko hàà nqõóm di chìbian xgàm a qõò cgoa ba!

³⁰ Gaam ga Me e ncēer kò Gam ka kg'ui a ko máá: ‘Qãáa te koem ko Khòe ba hàà, ncēe téé-q'ooan ka nqáé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna hãa khama,’ témé ba.

³¹ Tíí igabar kò dìím ii sa c'úùà hãa. Igabar kò tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxãasegam gha Iseraele ne koe x'áíè ka,” tam méé.

³² Me kò Johane ba ncēes gúù sa nxàea tseegukagu a máá: “Tc'ēē bar kò bóò Me nqarikg'ai koe guu a tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe x'ãè.

³³ Tíí igabar kò dìím ii sa c'úùà hãa. Igabam kò ēē kò tséé tea hãa, hààr gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, bìrí te a máá: ‘Eě tsi gha Tc'ēē ba bóò Me ko Gam koe xõa, a Gam koe hãa ba, nxãa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ēem cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,’ témé.

³⁴ Ra bóòà hãa, a ra a ko nxàea tseegukagu *Nqarim* dim Cóám ga Me e sa,” tam méé.

Tc'ãà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu

³⁵ Xùrikom cáń kam kò Johane gaicara gam di tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara cgoa téé-tēē.

³⁶ Eēm ko *Johane* ba Jeso ba bóò Me ko qõò kam kò máá: “Ghùu-coam *Nqarim* di ba bóò!” témé.

† **1:19-20:** *tempelem koe ko hùì xu khòe xu* - Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs di xu khòe xu” témé.

³⁷ Eë tsara ko xгаа-xгааse-kg'ao tsara ncëe sa kóm, ka tsara kò Jeso ba xùri.

³⁸ Me Jeso ba kabise a ntcëe a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tõe tsara a, a máá: “Dùu sa tsao ko qaa?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Nda Tsi x'ãèa, Rabiè?” témé. (Ncëem kg'ui ba ko 'Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè' témé, kg'uiam kò kabiè ne).

³⁹ Me bìrí tsara a, a máá: “Hàà naka tsaoa bóò,” témé. Ka tsara ko qõò cgoa Me a síí ãem kò x'ãèa hãa qgáian bóò, a tsara a wèem cáim ãe ba Gam cgoa dxãà. 4 di x'aè e kò ii dqòà di i.

⁴⁰ Eë tsara khòe tsara ncëe kò Johane ba kóm a *Jeso ba* xùri tsara ka c'ëe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qõese ba.

⁴¹ Tc'ãà dis gúús Anteream kò kúrús kam kò káíkhoem Simone ba qaa, a bìrí me a máá: “Mesia ba tsam hòòà,” témé (ncëem kg'ui ba ko 'Kreste ba' témé, kg'uiam kò kabiè ne).

⁴² Kam kò *Anterea ba qõesem* Simone ba Jesom koe óága, Me Jeso ba bóò me a máá: “Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncëeska Kefase ta ma tciie,” témé (ncëes cg'õè sa Petere si i *Gerika dis kg'uis ka* a ko 'Nxõá sa' nxàe).

⁴³ Xùrikom cáim kam kò Jeso ba Galilea koe qõò sa bìríse. A ba a kò Filipim cgoa xg'ae, a bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé.

⁴⁴ Filipi ba kò Betesda koe guua, Anterea ba hëe naka Petere ba hëéthëe tsara guua hãam x'áé ba.

⁴⁵ Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a bìrí a máá: “Gaam Khòem ãe xu kò ko Moshe ba hëe naka porofiti xu hëéthëe Gam ka góáa hãa ba tsam hòòà hãa! Jesom Nasareta di ba, Josefam ka Cóáse ba,” témé.

⁴⁶ Me Nataniele ba tõe me a máá: “Nasareta koe i ga qãè gúúan guu a tcg'oa?” témé, kam kò Filipi xoa me a máá: “Hàà naka tsam síí tsi bóò,” témé.

⁴⁷ Eëm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàà kam kò gam ka nxàe a máá: “Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a ncëe e, cúí tshúù-ntcõa ga úú tama ba,” témé.

⁴⁸ Me Nataniele ba bìrí Me a máá: “Nta Tsi ma q'ãa tea hãa?” témé. Me Jeso ba xoa me a máá: “Qanega tsi kò faia dis hìis dòm q'oo koe ntcõóa-ntcõe, me Filipi tcii tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi,” témé.

⁴⁹ Me Nataniele xoa a máá: “Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi,” témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncãar bìrí tsi a máá: ‘Faia dis hìis dòm q'oo koe tsi ntcõóa-ntcõe koer hòò tsia,’ témé domka tsi ko dtcòm, igabaga tsi gha ncëe zi gúù zi nqáéa hãa zi bóò,” témé.

⁵¹ A ba a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea hãa, i ko Nqarim di moengelean Khòem dim Cóám koe q'ábà xõa,” témé.

Jeso ba ko khòe ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)

2

Jeso ba ko séèkuan dis kõès koe tshàn kabi i gõéan kúrú

¹ Nqoana dim cáim kas kò séèkuan dis kõè sa Kana *dim x'áém* koe kúrúse, ncëe kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom ka xõò sa gaa koe hàna.

² Me kò Jeso ba hëe naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hëéthëe gaas kõès séèkuan di sa tcii mááèa.

³ Eë i ko gõéan tcào kas kò Jesom ka xõò sa bìrí Me a máá: “Gõéan ne úú tama,” témé.

⁴ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòe seè, kháé méér dùú sa kúrú? Tirim x'aè ba qanega hàà ta ga hãa ka,” témé.

⁵ Si Jesom ka xõò sa tséé-kg'ao xu bìrí a máá: “Eēm ko bìrí xao os gúús wèé sa méé xao kúrú,” témé.

⁶ Gaa koe xu kò nxõán cgoa kúrúèa xu káná xu 6 xu tshàan di xu téé-têe, a xu a kò gaa koe tòóèa hãa Juta ne dis cau si i kò ii khama, xg'aàse di tshàan tòóa mááse sa. Me kò wèém káná ba 100 litara khama noo tshàan úúa.

⁷ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Káná xu tshàan cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu cg'oè a síí kg'áma xu koe téé.

⁸ Me bìrí xu a máá: “Ncēeska xao xobe naka xaoa kōès dim tc'ãà-cookg'aim koe úú,” témé. Xu xobe e a xu a síí máà me e.

⁹ Eēm ko kōès dim tc'ãà-cookg'ai ba tshàan ncēe gōéan koe kabìèa xám, ncēm kò nda i guua hãa sa c'úua a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu ncēe kò tshàan xàia hãa xu q'ana hãa nda i guua sa), kam kò séè-kg'ao ba tcii,

¹⁰ a bìrí me a máá: “Wèé ne khòè ne ko kuri kare gōéan kg'aia tcg'òó a khòè ne máà. Eē ne ko khòè ne kg'áa xg'ara, ne i ko nxãaska nxãwa ēe kare taman tcg'òóè. Igaba tsi tsáa kare gōéan ncēm x'aè ba tòóa máána hãa,” témé.

¹¹ Ncēe sa kò kg'aikas x'áis ga si i, Jesom ko Kana *dim x'ám* koe kúrú sa, ncēe Galilea di ba. Gam di x'áa nem kò x'ái, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe dtcòm.

¹² Ncēe zi gúú zi qãá q'oo koem kò *Jeso ba* Kapereñaume koe síí, Gabá hēé naka xõò sa hēé, naka qōese ga xu hēé, naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēe e, ne kò gaa koe cg'orò cáman hãa.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Si kò Paseka dis kōès Juta ne di sa cúu si i, Me kò Jeso ba Jerusalema koe qõò.

¹⁴ Eēm ko tempelem koe tcãà kam kò khòè ne bóò ne ko ghòèan hēé, naka ghùuan hēé naka tcíbian hēéthēe x'ámágu, ne c'ēe ne tafolean koe ntcõóa-ntcõe a ko táá nqõó di marian xg'áma q'aa.

¹⁵ Me kò dquian cgoa tsam ba kúrú, a ba a wèéa ne ga tempelem koe xhàiaagu, ghùuan ga hēé naka ghòèan ga hēéthēe cgoa, a ba a ghànèa qáú marian ko xg'áma q'aa ne di ntcõó-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian tsai-tsai q'aa.

¹⁶ A ba a ēe kò tcíbian x'ámágu ne bìrí a máá: “Eē zi gúú zi tu ncēe koe tcg'òó. Abom dim nquu ba tu táá x'ámágu-nquu ba kúrú guu!” témé.

¹⁷ Ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ēe-tc'ēese ēe ko góáèa hãa sa, ncēe kò máá: “Tsarim nquum di ncóóa ne ko cg'õo te,” témé sa.

¹⁸ Xu kò Juta xu xõa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái ta a, ncēe zi gúú zi di qarian Tsi úúa hãa di sa?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xõa xu a máá: “Ncēm tempele ba tu kōbè, nakar nqoana cáman q'oo koe tshàoa ghù me,” témé.

²⁰ Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncēe kò 46 kurian séè a tshàòè ba Tsi gha Tsáa nqoana cáman q'oo koe ghù dèe?” témé.

²¹ Igabam kò Jeso ba tc'áróa ba dim tempele ba nxàe.

²² Eēm ko x'ooan koe ghùèa xg'ara ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ēem xg'ao mééa hãa sa tc'ēe-tc'ēese. A xu a *Nqarim di zi* Tcgãya zi hēé naka Jesom kò kg'uia hãa kg'uian hēéthēe dtcòm.

Jeso ba khòèm ko qaa sa q'ana hãa

²³ Eēm ko Jeso ba Jerusalema koe hàna, Paseka dis kōès dim x'aèm ka, ka ne kò kái ne khòè ne x'ái zi ēem kò kúrú zi bóò, a ne a Gam dim cg'õèm koe dtcòm.

²⁴ Igabam ko Jeso ba táá tcom ne, wèé ne khòè nem q'ana hãa khama.

²⁵ Gataga i kò Gam koe qaase tama, c'ēm khòèm gha c'ēe khòèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q'ana hãa khòèm koe hàna sa khama.

3

Jeso ba ko Nikodemase ba xгаа-xгаа

¹ Me kò c'èem khòem Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tcièè ba hàna, Juta ne dim tc'ää-cookg'ai ba.

² Jesom koem kò ntcùú ka hàà, a hàà bìrí Me a máá: “Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tsi i sa ta q'ana hãa; cúí khòè ga Tsáá ko kúruú zi x'ái zi kúruú hãa tite, Nqarim kò gaan cgoa hãa tama ne khama,” témé.

³ Me Jeso ba xoa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòem kò kabase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x'aian bóda hãa tite,” témé.

⁴ Me Nikodemase ba bìrí Me a máá: “Khòè ba ga kháé ntama ma gàeseam hãa koe ábàè? Xòòs di ncàan koe ba ko kháé gaicara tcãà, a nxãwa ábàè?” témé.

⁵ Me Jeso ba xoa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòem kò tshàan hëé naka Tc'èè ba hëéthëé ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x'aian koe tcana hãa tite.

⁶ Eë cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si èè Tc'èem ka ábàèa sa Tc'èè si i.

⁷ Táá méé tsi bìrí tsir kòo a ko máá: ‘Kabase méé tu ábàè,’ témé ne are guu.

⁸ Tc'áá ba ko gam ko tc'èè xòè za tc'áá, tsi ko gam di ts'oo-q'ooan kóm, igaba tsi cuiskaga èem guua hãa kana èem ko qòò qgáan q'ãa tite. Me wèém khòem èè Tc'èem ka ábàè ba gatà ii,” témé.

⁹ Me Nikodemase ba xoa Me a máá: “Ntama zi gha ma ncèè zi gúú zi kúruúse?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “Tsáá tsia Iseraele di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi i, igaba tsia ncèè zi gúú zi ka q'ãa tama?”

¹¹ Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Sita q'ana hãa zi gúú zi ka ta ko kg'ui, a ta a ko èè ta bóda hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatu èè ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

¹² Nqòóm di zi gúú zi kar ko kg'ui cgoa tu u igaba tu dtcòm tama, ka tua gha ntama ma dtcòm, ncèè nqarikg'ai di zi gúú zi kar kòo kg'ui cgoa tu u ne?

¹³ Cúí khòè ga qanega nqarikg'ai koe qaò ta ga hãa, èè nqarikg'ai koe guu a xoana hãam oose, Khòem dim Cóá ba, ncèè nqarikg'ai koe hãa ba.

¹⁴ “Eèem kò ma Moshe tchàa-xgóós koe cg'ao ba ma ghùì khamaga ma méém Khòem dim Cóá ba ma ghùìè,

¹⁵ nakam gha nxãasega wèém khòem èè ko Gam koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úú.

¹⁶ Nqari ba nqòó ba ncèeta noose ncàma hãa domkam kò Gam dim Cóám cúise ábàèa hãa ba tcg'òóa hãa khama, nxãasegam gha dìim wèém èè ko Gam koe dtcòm ba táá kaàkaguè, igabam gha chòò tamas kg'òè sa úú ka.

¹⁷ Nqari ba kò Gam dim Cóám gha hàà nqòó ba xgàra ka tsééa óá Me tama, igabam kò hààm gha nqòó ba kgoara ka tsééa óá Mea hãa.

¹⁸ Eè ko Gam koe dtcòm ba xgàràè tite, igaba gaam èè Gam koe dtcòm tama ba nxãakamaga xgàràèa hãa, Nqarim dim Cóám, ncèè cúise ábàèa hãam koem kò táá dtcòm khama.

¹⁹ Ncèèa xgàrakus ko ma tséé ga a: X'áà ba kò nqòómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khòèan ntcùúan ncàma hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka.

²⁰ Wèém khòem èè ko cg'ãèan kúruú ba x'áàn hòrea, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di cg'ãè tsééan táá x'áise ka.

²¹ Igaba dìim wèém èè ko tseeguan kúruú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bóòse ka, Nqarim ko ma tc'èè khamam ma kúruú hãa sa,” tam méé.

Jeso ba hëé naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hëéthëé e

22 Ncēe zi gùù zi qǎá q'oo koe xu kò Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé xu Jutea dim nqǒóm koe qǒò. Gaa koem kò síí gaxu cgoa ão, a ba a *khòè ne* tcguù-tcguu.

23 Me kò thěé Johane ba Ainone koe *khòè ne* tcguù-tcguu, ncēe kò Salime dim x'áém ka cúuse hāam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan kái i khama, ne kòo khòè ne gaa koe qǒòa tcguù-tcguuè.

24 Johane ba kò qanega qǎé-nquus koe tcǎàè ta ga hāa khama.

25 Xu kò Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu c'ēm Jutam cgoa q'ano-q'anosean dis ntcoeku sa ghùì.

26 Ka xu kò Johanem koe síí, a bìrì me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao tseè, ěe kò tsáá cgoa Jorotane ka ncìí za hànám Khòè ba, ěe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hāa ba ko ncēeska *khòè ne* tcguù-tcguu, i ko wèé khòèan Gam koe síí,” témé.

27 Me Johane ba xǒa xu a máá: “Khòè ba cuiskaga cúí gùù ga q'ǒòà hāa tite, nqarikg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne.

28 Gaxao igaba xao ga tíí ka nxàea tseegukagu ěer kòo máá: “Tíí ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òóèa hāa,” témé ka.

29 Eě sèè-kg'aos cgoa hàna ba sèè-kg'ao me e, me sèè-kg'aom dim tcáràm ěe téé a ko komsana me ba ko kaisase sèè-kg'aom dim dòm ba qǎè-tcaoa máá. Gaa domka i ncēeska tiri qǎè-tcaoan cg'oèa hāa.

30 Gam di cgáéan méé i kaisase càuse, naka i tiri cg'aré-cg'arésean kaisase nqǎaka síí,” tam méé.

31 Eě tc'amaka guua ba wèé ne ka tc'amaka hàna. Eě nqǒómkg'ai koe guua ba nqǒómkg'ai di me e a ko nqǒómkg'ai di zi gùù zi ka kg'ui. Eě nqarikg'ai koe guua hāa ba wèé ne tc'amkg'ai koe hàna.

32 Eēm bóòà hāa, a kómá hāa gúùa nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khòè ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm tama.

33 Khòèm ěe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òó.

34 Eēm Nqari ba tsééa tcg'òóà hāa ba ko Nqarim di kg'uian kg'ui khama, tc'ǎò-tc'ǎò sa nqáéa hāasem ko Nqari ba Tc'ēe ba máà *Me* khama.

35 Xòò ba Gam dim Cóá ba ncàma hāa, a wèé zi gùù zi Gam tshàu q'oo koe tcana hāa.

36 Diím wèém ěe ko Cóám koe dtcòm ba chǒò tamás kg'òè sa úúa hāa, igaba ěe ko Cóá ba xguì ba cuiskaga kg'òèan hòò tite, i gha Nqarim di xgòàn gaam koe hāa.

4

Jeso ba ko Samaria dis khòès cgoa kg'ui

1-3 Jeso ba kò kái xгаа-xgaase-kg'aoan kúrú, a ba a Johane ba nqáéa hāase kái ne khòè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncēe sa kóm. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòo Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eēm ko Jeso ba ěe kò nxàèè sa kóm, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

4 Samaria dim nqǒóm koe méém tcana tcg'oas gùù si i kò ii.

5 Me Samaria koe hànám x'áé-coam Sikare ta ko ma tciièm koe síí tcǎà, c'ēm xháràm Jakobem kò cóásem Josefa ba máà hāam koe.

6 Me kò Jakobem dim tsàù ba gaa koe hāa. Me kò Jeso ba qǎòs qǒòs koem guua hāa khama xhòea hāa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe síí ntcǒóa-ntcǒe, koaba nqáè e kò ii.

⁷ Si ko Samaria dis khòè sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tshàan au Ter kg'áà,” témé.

⁸ (Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu x'áém koe tcana hãa, sí xu gha tc'õoan x'ámá ka.)

⁹ Si Samaria dis khòè sa bìrì Me a máá: “Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khòè ra a. Ka Tsia ga nxãaska ntama ma tshàan dtcàrà te?” témé. Juta ne hëé naka Samaria ne hëéthëéa ko xg'ae qgáà kàà a khama.

¹⁰ Me Jeso ba xõa si a máá: “Nqarim dis máàku sa si kò q'ana hãa ne, a Dìim ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'õèan di tshàan máà sia hãa,” témé.

¹¹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gàba Tsi úú tama, me tsàù ba nqúù q'ane me e. Ka Tsia ko nxãaska gaa kg'õèan di tshàan nda hòò?”

¹² A Tsáá Tsia gatá ka xõòm Jakobem ka kaia hãa, ncëe kò tsàù ba máà ta ba, i kò gabá hëé, naka gam ka cóáse ga xu hëé, naka gam di kg'oo-coan hëéthëé gam koe kg'áà ba?” témé.

¹³ Me Jeso ba xõa si a máá: “Wèém khòèm ncëe tshàan ko kg'áà ba gha gaicara cáám.

¹⁴ Igaba diim wèém ãe gha tshàan ãer gha máà me kg'áà ba gaicara chõò tamase cáma hãa tite. Igaba wèém ãer gha ko ncëe tshàan máàm koe i gha chõò tamas kg'õès di tshàan di tsgórèan kúrúse,” tam méé.

¹⁵ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, ncëe tshàan máà te, nakar gha nxãasega táá gaicara cáám guu, naka ra nxãasega ncëe koe hàà xàian ka táá ncëeta noom dào ba qõò guu,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba bìrì si a máá: “Qõò naka sia sí sarim khòè ba tcii na kãbise na hàà,” témé.

¹⁷ Si khòè sa xõa Me a máá: “Khòè bar úú tama,” témé.

Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tseegu si ko, ãe si ko máá, khòè ba si úú tama, témé ka.

¹⁸ Xu khòè xu si kò úúa hãa, igaba si ncëeska úúam khòè ba sarim tama me e. Eë si ko nxàe gúua nea tseegu u,” témé.

¹⁹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bóò.

²⁰ Gatá ka xõò ga xua kò ncëem xàbim koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam qgáim gaa koe méé ta còrèm ga me e, témé,” tas méé.

²¹ Me Jeso ba bìrì si a máá: “Khòè seè, dtcòm ãer ko méés gúù sa: X'aè ba ko hàà ncëem xàbim koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke.

²² Gatu Samaria tua kò c'úua tu hãa gúuan còrè, ta ko sita *Juta ta q'ana ta hãa* sa còrè, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama.

²³ Igabam ko x'aè ba hàà, a nxãakamaga hààraa, ncëe tseeguan di dqòm-kg'aoan gha Tc'ëem koe hëé naka tseeguan koe hëéthëé Abo ba dqòm ba. Abo ba ko gatá ii ne dqòm-kg'ao ne qaa khama.

²⁴ Nqari ba Tc'ëe Me e, ke méé ne Gam di ne dqòm-kg'ao ne Tc'ëe ba hëé naka tseeguan koe hëéthëé dqòm Me,” tam méé.

²⁵ Si khòè sa bìrì Me a máá: “Mesiam Krete ta ko ma tciiè ba ko hàà sar q'ana hãa. Eëm ko hàà nem gha hàà wèè zi gúù zi ka bìrì ta a,” témé.

²⁶ Me Jeso ba xõa si a máá: “Tíí ncëe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a,” témé.

²⁷ Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kãbise. Eë xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khòès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúia xu ga tèè a máá: “Dùú sa Tsi ko qaa?” kana “Dùús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?” témé.

²⁸ Kas ko gas dim gãbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe kãbise a sí khòè ne bìrì a máá:

29 “Hàà naka síí wèé zi gúù zi ãer kúrúa hãa zi ka bìrí tea hãam Khòè ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?” témé.

30 Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe síí.

31 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, tc'õó,” témé.

32 Me bìrí xu a máá: “Tc'õó Ra gha tc'õoa ner Tíí úúa hãa, gaxao ka c'úùèa hãa a,” témé.

33 Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xóé a bìríku a máá: “Ncãa i gáé c'ãe khòèan tc'õoan óaga máá Me?” témé.

34 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tiri tc'õoa nea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hãéthãe e.

35 Ncãeta tu gáé gatu méé tama: ‘4 nxoea nea qaùa hãa, me ko nxãwa x'aèm tc'õoan méé i khõáè di ba hàà,’ témé tama? Bòò, bìrí xao or ko, ghù-i-kg'ai xao naka bóò xhàrà ma x'ãéa hãa, a i a khõáè i gha sa tééa máána hãa.

36 Eã ko tc'õoan khõá ba ko surutaè, a ba a ko chõò tamas kg'õès di tc'áróan sãà-xg'ae, tsara gha nxãasega ãe ko xhàrà ba hãé naka ãe kò khõá ba hãéthãe tsara xg'ae a qãè-tcao.

37 Ncãem kg'ui ba tseegu me e khama, ncãe ko máá: ‘C'ãe ba ko xhàrà, me ko c'ãe ba khõá!’ témé ba.

38 Tséé xaoa Ra hãa, síí xao gha ãe xao tséé tama koe khõá ka. C'ãe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tcuù,” tam méé.

39 Ne kò kái ne Samaria ne ãem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm, kg'uim khòès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncãe kò máá: “Wèé zi gúù zi ãer kúrúa hãa zi kam bìrí tea hãa,” témé ba.

40 Eã ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me cam cáman hãa cgoa ne.

41 Ne kò Gam di kg'uiian domka kaisase kái ne dtcòm.

42 A ne a khòè sa bìrí a máá: “Ncãeska ta ãe si nxàea hãa gúùan domka cúí dtcòm tama, igaba ta ncãa kóma mááse Me, a ta a ncãem khòè ba nqõóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncãeska q'ana hãa,” ta ne méé.

43 Eã tsara cam tsara qãá q'oo koem kò gaa koe tcg'oa a Galilea koe qõò.

44 (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'áém koe dtcòmme tamam khòè me e sa khama.)

45 Eã ko Galilea koe tcãa, ka ne kò Galilea di ne khòè ne qãèse hààkagu Me. Wèé zi gúù zi ãem kò Jerusalema koe kõès dim cam ka kúrúa hãa zi ne kò bóòa hãa khama, gane igaba ne ko gaas kõès koe hààraa khama.

Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóá ba qãèkagu

46 Gaiam kò Kana dim x'áém koe síí Galilea di i, ncãe gaa koem kò tshàan kúrú i gõé ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ãem tc'ãà-cookg'ai ba hãa, ncãe gam dim cóám kò tsàa ba.

47 Eã ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe hààraa hãa sa kóm, kam kò Gam koe síí a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóá ba kg'õèkagu ka, ncãe ko x'oos qàè koe hãa ba.

48 Me Jeso ba bìrí me a máá: “X'ái zi hãé naka are-aresa zi gúù zi hãéthãe tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm tite,” témé.

49 Me x'aiga-coa ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà,” témé.

50 Me Jeso ba xoa me a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'õè ke qõò,” témé. Me khòè ba ãem Jeso ba bìrí mea kg'uiian dtcòm, a ba a qõò.

51 Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qõò, ka xu kò gam di xu qãà xu qãè tchõàn gam dim cóá ba kg'õèa hãa di cgoa hàà xg'ae cgoa me.

⁵² Me dùútsa x'aèm kam kò cóá ba qãè sa tèè xu, xu bìrí me a máá: “Ncēe ncãa nqáém cáím ka i ncãa tcìian guu me, koaba di x'aè ka,” témé.

⁵³ Me kò cóám ka xòò ba nxãaska q'ana hãa gaam x'aèm ãem ka gam kò Jeso ba bìrí mea hãa a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'òè,” témé sa. Ka ne kò gabá hēé naka gam dim nquum di ne wèé ne hēéthēé dtcòm.

⁵⁴ Ncēea kò cáím dis x'áís ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a Galilea koe hàà kam kò kúrúá hãa sa.

5

Jeso ba ko khòè ba tèbem koe qãèkagu

¹ Ncēe zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe qòò, c'ēs kōès Juta ne di sa kò gaa koe hàna khama.

² Nxãaskas kò Jerusalema koe heke-kg'ám sa hàna, ncēe kò 'Ghùuan dis Heke-kg'ám sa' ta ma tciìe sa. Me kò ncēes heke-kg'ám qàe koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko 'Betesata' ta ma tciìe ba, 5 zi xàò-xao zi kò úúa hãa ba.

³ Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò kái ne khòè ne tsàako ne hãa, kàà tcgái ne hēé naka qòò tama ne hēé naka nqoara ne hēéthēé e.

⁴ *

⁵ Nxãaskam kò c'ẽem khòè ba gaa koe hàna, 38 kurian kòò úú a kò tsàa ba.

⁶ Eẽm ko Jeso ba bóò me, me gaa koe xóé-xòe, kam kò ncìsem tsàara hãa sa bóò q'ãa, a tèè me a máá: “A qãè kg'oana tsia?” témé.

⁷ Me ãem tcìi-khoe ba xòà me a máá: “X'aigaè, cúí khòè gar úú tama ãem kòò tshàa ba kòbi-kòbise ne gha gaam koe tcãà te e. Eẽr kò tcãà kg'oana ne i ko c'ẽe khòèan tíi ka tc'ãà a tcãà,” tam méé.

⁸ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,” témé.

⁹ Me gaam khòè ba kúúga qãè. A ba a gam dim tcoà ba sèè, a qòò.

Eẽm cáím ba kò Sabata òm cáím me e.

¹⁰ Ka xu kò Juta xu ãe ko qãèkaguèam khòè ba bìrí a máá: “Sabata òm cáím me e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga sèè sa kgoara máàè tama,” témé.

¹¹ Me xòà xu a máá: “Khòèm ãe qãèkagu tea ba ncãa bìrí te a máá: ‘Tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,’ témé,” tam méé.

¹² Ka xu kò tèè me a máá: “Díí ba ãem khòè ba ncēe ko máá, tcoà ba méé tsi sèè naka qòò, témé ba?” ta xu méé.

¹³ Igabam kò ãe qãèkaguèam khòè ba c'úúa hãa díí Me e kò ii sa, Jeso ba kò qòò hãa, ne kò gataga gaam qgáim koe kò hãa ne khòè ne kái ne e thēé khama.

¹⁴ Eẽ zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a bìrí me a máá: “Bóò, ncēeska tsi qãè tsi i. Táá méé tsi gaicara chìbian kúrú guu, nxãasega i gha kaisase cg'ãè gúúan táá kúrúse cgae tsi ka,” témé.

¹⁵ Me gaam khòè ba tcg'oa, a síí Juta xu bìrí, Jeso Me e kò ii, ncēe kò qãèkagu mea hãa ba sa.

¹⁶ Ka xu kò gaas kaga Juta xu tshoa-tshoa a Jeso ba xgàra, Sabata òm cáím kam kò ncēe zi tséé zi kúrúá hãa khama.

¹⁷ Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tirim Abo ba ko wèé x'aè ka tséé, ncēeskaga igaba, Ra ko Tíí igaba thēé tséé,” témé.

¹⁸ Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'òo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'ai-tcoa hãase qaa, Sabata òm cáím di x'áèan cúím kò khóá tama, igabam kò thēé máá, Nqari ba Gam ka Xòòm tc'áró-tc'aro Me e, ta mééa, a kòò Nqarim cgoa tc'ãò-tc'ãose.

* **5:4:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úúa: “a ne a ko tshàan di kòbi-kòbisean qãa.

4 Moengele ba ko kuri c'ẽe x'aè ka gaam tshàam koe xòà, a tshàan kòbi-kòbi khama. Me ãe tc'ãà a tshàam koe hààraam khòè

Jesom di qaria ne

¹⁹ Me Jeso ba x̄oa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: CuisKagam Cóá ba c'êe gùù cúí ga kúrúa hãa tite, igabam gha ãem ko Xõò ba bòò Me ko kúrús cúí sa kúrú. Wèés ãem ko Xõò ba kúrú sam ko Cóá ba gataga thêé kúrú khama.

²⁰ Xõò ba Cóá ba ncàma hãa, a ko wèé zi ãem ko kúrú zi x'ái Me. A ba a gha ncêe zi tséé zi ka kaia hãa zi *tséé zi x'ái Me*, nxãasega tu gha are ka.

²¹ Eẽm ko Xõò ba ãe x'óóa hãa ne ghùì a kg'òèkagu khamagam gha ma Cóá ba ãem ncàma hãa ne kg'òèkagu.

²² Abo ba cúí khòè ga xgàra tama, igabam Cóáse ba wèé qarian xgàran di máàna hãa,

²³ nxãasega ne gha wèéa ne ga Cóá ba tcom ka, ãe ne ma Xõò ba tcoma hãa khamaga ma. Eẽ Cóá ba tcom tama nea Xõòm ãe tséé Mea hãa ba tcom tama.

²⁴ “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Eẽ ko Tiri kg'uiian komsana, a ko Gaam ãe tséé Tea hãam koe dtcòm, ba chõò tamas kg'òè sa úúa hãa, a xgàrakuan koe tcàa tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hãa, a kg'òèan koe tcana hãa.

²⁵ Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxãakamaga hààra xg'araa, ãe x'óóa hãa ne gha Nqarim dim Cóám dim dòm ba kóm ba, ne gha gane ãe ko kóm Me ne kg'òè.

²⁶ Eẽm ma Xõò ba ma Gam ka kg'òèan úúa hãa khamagam gataga thêé Cóáse ba qarian máàna hãa, Gam kam gha kg'òèan úú di i.

²⁷ A ba a *Cóá ba* xgàram gha di qarian máàna hãa, Khòèm dim Cóá Me e khama.

²⁸ Táá méé tu ncêes gúùs ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèé ne ãe tc'ám zi koe hàna ne gha Gam dim dòm ba kóm ba ke,

²⁹ a ne a gha *gane di zi tc'ám zi koe* tcg'oa: ãe kò qãèan kúrúa hãa ne gha tãe a kg'òè, ne gha ãe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tãe a xgàràè.

³⁰ Tíí ra cúí gúù ga cúía kúrúa hãa tite. Eẽr ko ma Abom koe ma kóm khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan tchàno o, Tíí ko tc'ãe sar qaa tama, igabar ko ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sa kúrú khama.

Jesom ka nxàea tseegukagua ne

³¹ “Tíí kar kò nxàea tseegukagua mááse nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuisKaga tseegu di sa ii tite.

³² C'êe ba hàna ãe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ãem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa.

³³ Johanem koe tu kò khòèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu.

³⁴ Khòèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòm's tama si i, igabar ko ncêe zi gúù zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka.

³⁵ Johane ba kò x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs k̄aruko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'áàn koe qãè-tcao sa tc'ãe.

³⁶ “Nxàea tseegukagu sar úúa, ncêe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncêe zi tséé zim Abo ba máà Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncêer ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa.

³⁷ Abom ncêe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòma ba kóm ta ga hãa, kana kg'áía ba igabaga tu bòò ta ga hãa.

³⁸ Gam di kg'uiian igaba i gatu koe hãa tama, ãem tsééa hãa ba tu dtcòm tama khama.

³⁹ *Nqarim di zi Tcgãya* zi tu ko kaisase bòò q'oo, gatu tc'ãea máá, gazi koe tu gha chõò tamas kg'òè sa hòò, ta tc'ãea khama. Igabaga zi ko *ãe zi Tcgãya* zi Tíí ka nxàea tseegukagu.

⁴⁰ Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'òèan hòò ka.

⁴¹ “Dqomkua ner khòèan koe qaa tama.

⁴² Igabar q'ana hãa nta ii tu khòè tu u sa, Nqarim di ncàmkuana tcáóa tu q'oo koe úú tama tu.

⁴³ Abom dim cg'òèm cgoar hààraa, igaba tu kò táá séèa mááse Te. Igabaga ncèè c'èem khòèm kòò gam di cg'òèan cgoa hàà ne tu ko séèa mááse me.

⁴⁴ Nta tu gha ma dtcòm, ncèè gatu ka c'èea ne koe cúíga tu kòò dqomàn qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqomàn qaa tama ne?

⁴⁵ “Igaba méé tu táá tc'èea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chibi-chibi tu u, ta tc'èea guu. Gatu gha chibi-chibi tu um khòè ba Moshe me e, gatu di nqòòan tu gam koe tòóa hãa ba.

⁴⁶ Ncèè Moshe ba tu kò dtcòma hãa, ne tu ga kò Tíí thèé dtcòm Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama.

⁴⁷ Igaba ncèè gam góáa hãa zi tu kò dtcòm tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm?” tam Jeso ba méé.

6

Jeso ba ko 5,000 ne khòè ne tc'òókagu

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Ncèè zi guú zi qáá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshàam ka c'èe xòèa ba za tchoaba, ncèè Tiberia di ta kòò ma tciiè e.

² Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa xùri Me, ãe kòò tsàa ne khòè ne koem kò kúrú zi x'ái zi ne kò bóò khama.

³ Me Jeso ba xàbìm di c'èe xòèa ba za q'ábà qaò, a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcóó.

⁴ Si kò Juta ne dis kòès Paseka di sa cúú si i.

⁵ Eëm ko Jeso ba ghù-i-kg'ai a ko kaias xg'aes khòè ne di sa bóò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba bìrí a máá: “Nda xae gha síí péréan x'amá, ncèè ne khòè ne gha hàà tc'òó o?” témé.

⁶ (Ncèetam ko ma kúrúá bóò ba domka tèè me, tc'èea ba koem kò nxãakamaga q'ana hãa dùú sam gha kúrú sa khama.)

⁷ Me Filipi ba xòà Me a máá: “Khòèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'ãò tite, ncèeta noo ne khòè ne tc'òókagua ne!” témé.

⁸ Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'èem Anteream ncèè Simonem Peterem ka káímkhoe ba kg'ui a máá:

⁹ “C'èem cóá ba ncèè koe hãa, 5 xu péré xu hèé naka cím x'aù tsara hèéthèé qgóóá hãa ba, ka sa ncèè sa dùú cgáé saa ncèeta noo ne khòè ne koe?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba máá: “Khòè ne xao bìrí naka ne ntcóó,” témé. Kái dcãa nea kò ãem qgáím koe hãa khama. Ne kò wèé ne khòè ne ntcóó, 5,000 khama noo xu khòè xu u kò ii.

¹¹ Me Jeso ba nxãaska péré xu séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khòè ne ãe koe kò ntcóóá-ntcòè ne máá xu, ne kò ãe ne ko ma tc'èe khama ma tc'òó. A ba a kò x'aùan ka thèé gataga hèé.

¹² Eë ne ko wèé ne tc'òóá xg'ara a ko xg'ãà, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Sàà xg'ae péré qàmàn ãe qaùá hãa a, naka i gha nxãasega táá cúí guú ga ncoiè guu,” témé.

¹³ Xu kò ãe khòè ne ka kò tc'òóá qaùè péréan ka 12 xu q'ore xu péré qàmàn di xu tcãà, xu cg'òè, ãe xu péré xu 5 xu koe guu a.

¹⁴ Eë ne ko khòè ne x'áis ãem kò Jeso ba kúrúá hãa sa bóò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: “Tseegukagam Gaam porofitim ga Me e nqóóm koe ga ko hàà ba,” témé.

¹⁵ Me kò Jeso ba, hàà ne ko kgãà ka séè a x'aiga ba kúrú Me sa nxãakamaga q'ana hãa, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbìm koe qòò.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qõò
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Eë i ko dqòà ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàam koe qõò,
¹⁷ a xu a sí dxòrom koe tcàa a tshàa ba tchoaba a Kaperenaume koe qõò.
Ntcùu u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hãa.

¹⁸ Tshàa ne kò kòbi-kòbise, kaim tc'ãá ba kòo tc'ãá khama.

¹⁹ Eë xu ko 5 kana 6 di qáò-q'ooan khama noo kilomitaran qõò, ka xu kò Jeso ba bóò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko náà qõò, a ko dxòrom koe cúu, ka xu kò q'ae.

²⁰ Igabam kò birí xu a máá: “Tíí Ra a. Ke xao táá q'áo guu,” témé.

²¹ Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hãa sa qãè-tcaoa máána hãa, igabam kò dxòro ba èe xu kòo qõòm nqõóm koe kúúga sí tcàa, a sí gómankg'ai koe téé.

²² Xùrikom cárm kas kò khòè ne dis xg'ae èe kò tshàam ka ncí za hãa sa cúim dxòro ba hãa sa bóò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcàa ta ga hãa, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cuiaga qõòà hãa sa.

²³ Nxãaska xu kò c'èe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, èem kò X'aiga ba péréan qãè-tcaoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcõó a ko tc'õó qgái qàe ka cúuse hàà.

²⁴ Eës ko khòè ne dis xg'ae sa Jesom káà ii, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu thée káà xu u sa bóòà q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcàa a ne a Kaperenaume koe qõò, a sí Jeso ba qaa.

Jeso ba kg'òèan òim Pére Me e

²⁵ Eë ne ko tshàam ka ncí za sí sao-xg'ae Me ka ne kò tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncèe koe Tsi n-cáma hààraa?” témé.

²⁶ Me Jeso ba xòà ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'ái zi tu bóòà hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'õó a xg'ãà hãa domka a.

²⁷ Táá méé tu kaàko tc'õoan tsée-kg'am guu, igaba méé tu chõò tamas kg'òès koe gha hãa tc'õoan tsée-kg'am, Khòèm òim Cóám gha máà tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'ái sa tòóa hãa *Gaam òim cóám ii di sa*,” tam méé.

²⁸ Ka ne ko nxãaska tèè Me a máá: “Dùú sa ta gha kúrú, a nxãasega Nqarim ko tc'èe sa kúrú?” ta ne méé.

²⁹ Me Jeso ba xòà ne a máá: “Nqarim ko tc'èe sa ncèe si i: Gaam èem tsééa hãam koe tu gha dtcòm si i,” témé.

³⁰ Ka ne kò nxãaska xòà Me a máá: “Dùútsa x'ái sa Tsi gha Tsáá kháé kúrú, ta nxãasega bóò a Tsáá koe dtcòm? Dùú sa Tsi gha kúrú?”

³¹ Gatá ka xòò ga nea ko tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tcièè péréan* tc'õó. Ncèe i ma góásea a ko máá: ‘Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máà ne ne tc'õó,’ témé khamaga ma,” ta ne méé.

³² Me Jeso ba birí ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, èe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máà tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, èe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máà tu ua ba.

³³ Nqarim di péréa ne Gaam èe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqõó ba kg'òèan máána hãa ba,” tam méé.

³⁴ Ne birí Me a máá: “X'aigàè, èe péréan wèé cárm ka máà ta a,” témé.

³⁵ Me Jeso ba birí ne a máá: “Tíí Ra kg'òèan òim Pére Ra a. Dìim wèém èe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me dìim wèém èe ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga gaicara cáma hãa tite.

³⁶ Igaba èer ma birí tua khama: bóò Tea tu hãa igaba tu qanega dtcòm tama.

³⁷ Wèém khòèm èem Abo ba máà Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra dìim wèém èe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite.

³⁸ Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hàar gha Tíi ko tc'ëe sa kúrú ka tamase, igaba ãe tséé Tea hãam ko tc'ëe sar gha hàà kúrú ka khama.

³⁹ Ncëea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ëes ga si i: *wèe ne khòe ne* ãem màà Tea hãa ne ka méém táá cúim ga ba aaguse guu, igaba méém còo dim cáim ka ghùie.

⁴⁰ Ncëea Abom ko ma tc'ëe ga a khama: Wèém ãe ko Cóa ba bóò, a ko Gam koe dtcòm ba gha chòò tamas kg'òè sa úú. Ra gha nxãaska Tíi còo dim cáim ka x'ooan koe ghù me," tam méé.

⁴¹ Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uisse, ncëetam kò méé a máá: "Tíi Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Péré Ra a," ta mééa hãa khama.

⁴² A ne a máá: "Ncëe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóa ba, ncëe xòò ba hëe naka xòò sa hëéthëé khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncëeska máá: 'Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,' témé?" ta ne méé.

⁴³ Me Jeso ba xòo ne a máá: "Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uisse guu.

⁴⁴ Cúí khòe ga cuiskaga Tíi koe hàà tite, Abom ncëe tsééa óá Tea hãam kòo Tíi koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còo dim cáim ka x'ooan koe ghù ne.

⁴⁵ Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgãya zi koe, a ko máá: 'Wèéa nea gha Nqarim ka xгаа-xгааè,' témé. Me gha diim wèém ãe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xгаа-xгааe ba Tíi koe hàà.

⁴⁶ Cúí khòe ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam ãe Nqarim koe guua hãam Cúim oose. Gaam Cúí ba Abo ba bóò hãa.

⁴⁷ Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Gaam ãe ko dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa.

⁴⁸ Tíi Ra kg'òèan dir Péré Ra a.

⁴⁹ Gatu ka tsgòose ga xua kò tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciie péréan* tc'òó, a kò x'óó.

⁵⁰ Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Péréan ga ncëe e, ncëe khòèan ga tc'òó, a táá x'óó o.

⁵¹ Tíi Ra kg'òèan dir Péré Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncëe c'ëem khòèm kòo ncëe Péréan tc'òó nem gha chòò tamase kg'òè. I ncëe Péréan Tiri cgàa a, ncëer gha nqòóm di kg'òèan di iise tcg'òó o.

⁵² Ne kò Juta ne xgóàse kg'ui cgoaku a máá: "Ntama ba gha ncëem khòe ba cgàaa ba màà ta a ta tc'òó?" ta ne méé.

⁵³ Me Jeso ba bìrì ne a máá: "Tseeguan kar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Khòèm dim Cóm di cgàan tu kò tc'òó tama, a tu a c'áòa ba kg'áà tama ne tu gatu koe kg'òèan úú tama.

⁵⁴ Diim wèém ãe gha Tiri cgàan tc'òó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, Ra gha còo dim cáim ka x'ooan koe ghù me.

⁵⁵ Tirim cgàa baa tseegu dim tc'òo me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gúu u khama.

⁵⁶ Diim wèém ãe ko Tiri cgàan tc'òó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíi koe hãa, Ra gha Tíi gam koe hãa.

⁵⁷ Eëm ma kg'òèa hãam Abo ba ma tsééa óá Tea hãa, Ra Abom domka kg'òèa hãa, khamagam gha ma ãe ko Tíi tc'òó Te ba Tíi domka kg'òè.

⁵⁸ Ncëea nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Péréan ga a. Gatu ka tsgòose ga xua Mana *ta ko ma tciie péréan* tc'òó, a x'óóa hãa, igabagam gha ãe gha ncëe Péréan tc'òó ba chòò tamase kg'òè," tam méé.

⁵⁹ Ncëe zi gúu zim kò ãem kò Kaperenaume dim còrè-nquum koe hãa a ko xгаа-xгаа ka kg'ui.

Chòò tamas kg'òès di kg'uia ne

⁶⁰ Kái xu xгаа-xгааe-kg'ao xu Jesom di xu kò kóm Me, ka xu ko máá: "Ncëe kg'uia nea qóm m. Diina gha kóma q'ãa a?" témé.

⁶¹ Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uisse sa, khamam kò tẽe xu a máá: “Ncẽes guù sa gáe ko tshúù-tshuu tcáo xao o?”

⁶² Kháe xaoa gha nta méé, ncẽe Khóem dim Cóa ba xao kò bóo Me ko ãem ko kg'aia hãa koe qaò ne?

⁶³ Tc'ẽe ba ko kg'õean máam ga Me e, me cgàa ba cúí hùi ga úú tama. Eẽr kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'õean ko máam tc'ẽem koe guua hãa.

⁶⁴ Igaba ne gatu ka c'ẽe ne hàna ncẽe dtcòm tama ne,” tam méé. (Dìina dtcòm tama, i gha dìin khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.)

⁶⁵ Me gaia kg'ui a máá: “Gaa domkar kò bìrí tua hãa a ko máá: Cúí khòe ga Tíí koe hàà tite, ncẽe Abom kò kgoara máá a tama ne, témé,” tam méé.

⁶⁶ Eẽm x'aèm koe guu ka ne kò kái ne xгаа-xгааse-kg'ao ne Gam di ne kháoka tòóa dìbise a táá xùri Me.

⁶⁷ Me Jeso ba 12 xu tẽe a máá: “Gaxao igaba xaoa qõo kg'oana?” témé.

⁶⁸ Me Simone Petere ba xoa Me a máá: “X'aigaè, dìin koe xae gha qõo? Tsáa Tsia chõo tama kg'õean di kg'uiian úúa hãa ka!”

⁶⁹ Dtcòm xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáa Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncẽe Tcomtcomsa Tsi,” tam méé.

⁷⁰ Me Jeso ba xoa a máá: “Tíí ga Ra gáe kò gaxao 12 xao nxára tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'ẽe ba dxãwa me e,” témé.

⁷¹ (Jutasem, Simonem Isekariotem ka cóase bam kò nxàe, Jutase ba kò xгаа-xгааse-kg'ao xu ka c'ẽe me e, igabam kò khòe ne tshàu q'oo koe hàà tcãa Me khama.)

7

Jeso ba hẽe naka qõese ga xu hẽethẽe e

¹ Eẽ zi guù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qõo te, Juta ne *di xu kaia xu kò cg'õo* Me kg'oana hãa khamam kò Jutea koem gha qõo te sa tc'ẽe tama.

² Me kò x'aèm Juta ne di zi xhái zi tshào dis kõès di ba cúú me e,

³ xu kò Jesom ka qõese ga xu bìrí Me a máá: “Ncẽe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qõo, naka ne Tsari ne xгаа-xгааse-kg'ao ne síí nxãasega kúru Tsi ko zi guù zi bóo.

⁴ Cúí khòe ga kàa a gaan di zi guù zi gha xàa hãase kúru u, q'ãaè i gha sa i ko tc'ẽe ne. Gaa domka méé Tsi nqõóm koe x'áise!” témé.

⁵ Xu kò Gam ka qõese ga xu igaba Gam koe dtcòm tama khama.

⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tirim x'aèm qãe ba qanega hàà ta ga hãa, igaba i gaxao ka wèe x'aèan ga qãea máá xaoa hãa.

⁷ Nqõó ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tíí hòre Tea, cg'ãè zi tsée zi ãem ko kúru zir ko nxàea tseegukagu khama.

⁸ Qõo xao kõès koe gaxao ka. Tíí kam x'aè ba qanega hàà ta ga hãa khamar síí tite ke,” témé.

⁹ Ncẽetam ko méé kam kò Galilea koe qaù.

Jeso ba ko xhái zi tshào dis kõès koe xгаа-xгаа

¹⁰ Eẽ xu ko qõese ga xu kõès koe qõo, kam kò Gam igaba thẽe xgoaba a qõo, khòe ne ka hòe tamase igaba xàa hãase.

¹¹ Xu kò Juta xu kõès koe qaa Me a tẽe a máá: “Gaam Khòe ba nda?” témé.

¹² Eẽ zi xg'ae zi khòe ne di zi koe i kò Gam ka kái kg'ui-kg'uissean hãa. Ne kò c'ẽe ne máá: “Qãem khòe Me e,” témé, ne ko c'ẽe ne máá: “Eẽ ãe, khòe nem ko hòakagu,” témé.

¹³ Igaba i kò cúí khòè ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòò bèè khama.

¹⁴ Me kò Jeso ba kòès nqáè koe tempelem koe tcãà, a xгаа-xгаа.

¹⁵ Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tềè a máá: “Ncēm khòè ba ncēe xгаа-xgaan ntama ma hòòà, ncēe qanegam xгаа-xгааè e tama ka?” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Tiri xгаа-xгаа nea Tiri tama. Igaba i Gaam ề tséé Tea hãam koe guua.

¹⁷ Ncēè c'ēm khòèm kòò *Nqarim ko* tc'ề sa kúrú kg'oana hãa, nem gha bóòà tcg'òò, Tiri xгаа-xgaan *Nqarim* koe guua hãa, kana Ra ko Tíí ka kg'ui sa.

¹⁸ Gaam ề ko cúíaga gam ka kg'ui ba ko dqòmkuuan qaara mááse. Igaba gaam ề tséé mea hãam di dqòmkuuan ko qaa ba tseegu di me e, i gam koe cúí cg'ãè ga káà a.

¹⁹ Moshe ba gáé x'áè-kg'áman máà tu u ta ga hãa? Gataga i ii, igaba i cúíà tu ga x'áè-kg'áman ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'òò Te tu gha sa tc'ềè?” tam ma tềè ne.

²⁰ Si xg'ae sa xọa Me a máá: “Dxãwa tc'ềean Tsi úúa hãa! Díí na cg'òò Tsi kg'oana?” témé.

²¹ Me Jeso ba xọa ne a máá: “Cúís tséés are-aresa sar kò kúrú, tu kò wèéa tu ga are.

²² Moshe ba kò x'áè-kg'áman gatu di xu cóá xu tu gha q'ãe nqãa-qgai khòò di máà tua hãa, tu ko Sabata dim cáám ka gatu di cóán q'ãe nqãa-qgai khòò (ề x'áèa nea kò Moshem koe guu tama, a kò khòè xuku xu koe guua hãa igaba),

²³ nxãasega tu gha Moshem di x'áè-kg'áman komsana ka. Kháé nxãaska ncēè cóám kò ko Sabata dim cáám ka q'ãe nqãa-qgai khòòè, Moshem di x'áè-kg'áman gha táá ntcoèè ka, ne tu ko dùús domka xgòà cgae Tea máá, ncēè Sabata dim cáám kar kò khòèm dim tc'áróm wèé ba qãèkagu ne?

²⁴ Táá tu tcgáian di bóò-q'ooan cgoa bóòà tcg'òò guu, igaba méé tu bóòà tcg'òò qãè bóòà tcg'òòan cgoa,” tam méé.

Jeso ba Krestem ga baa?

²⁵ Gaa domka ne kò c'ề ne khòè ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tềè a máá: “A gaam khòèm tama baa ncēe cg'òòba ba ko qaaè ba?

²⁶ Bòò tu, ncēe gam ko kgoarasease kg'ui, igaba ne cúí gúù ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãà-cookg'ai xu ncēm khòèm Kreste Me ii sa q'ana hãa?

²⁷ Ncēm khòèm guua hãa qgáian ta q'ana hãa. Igaba Krestem ko hààm x'aèm ka i gha cúí khòè ga c'úúa hãa guuam hãa qgáì,” ta ne méé.

²⁸ Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ềm tempelem koe hãa a ko xгаа-xгаа ka a máá: “Tíí tu q'ãa Tea hãa, a tu a thềè ềer guua hãa qgáian q'ana hãa. Tíí kar óágase tama, igabam ề tsééa óá Tea hãa ba tseegu di Me e, ncēe tu gatu c'úúa hãa ba.

²⁹ Tíí ra q'ãa Mea hãa. Gam koe gar guua hãa, Me tsééa óá Tea hãa khama,” témé.

³⁰ Qgóó Me kg'oana xu kò hãa. Igaba i kò cúí khòè ga táá gaan di tshàuan tòò cgae Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

³¹ Igaba ne kò ềes xg'aes koe kái ne khòè ne Gam koe dtcòm a ne a máá: “Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncēm khòèm kúrúà hãa zi x'ái zi nqáéa hãa zi kúrú? *Ka ncēe ba gáé Gaam Krestem tama baa?*,” ta ne ma tềèku.

³² Farasai xu kò khòè ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uisse sa kóm, ka xu ko kaia xu peresiti xu hếé naka Farasai xu hếèthếé tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

³³ Me Jeso ba nxãaska máá: “Gatu cgoar gha qanega xòm x'aè-coa ba hãa, a Ra a gha Gaam ề tséé Tea hãam koe kabise.

³⁴ Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ãer hãa qgái koe cuiskaga hàà tite,” témé.

³⁵ Xu nxãaska Juta xu tãeku a máá: “Ncẽem khòè ba gha nda koe qõò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khòè ne tsai-tsaisea hãa ne Gerika ne koe ba gha qõò, a síí Gerika ne xгаа-xгаа?”

³⁶ Dùú sa ba ko méé ncẽem ko máá: ‘Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,’ a ko máá: ‘Hàna Ra gha hãa qgái koe tu cuiskaga hàà tite,’ témé ka?” ta xu méé.

³⁷ Còò dim cáím kòès dim kaim kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghùì a máá: “Ncèè c'ẽem khòèm kò cáíma hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áà.

³⁸ Eẽ ko Tíí koe dtcòm ba, ‘Kg'òèan di tshàan di tsgórèa ne gha ncãaa ba koe guu a ntcãa,’ ãe zi ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi ma nxàea khama,” tam méé.

³⁹ Eẽm kòò Jeso ba ncèe gúùan nxàe kam kòò Tc'ẽem ka kg'ui, ãe ko Gam koe dtcòm ne gha hòò Me ka. Tc'ẽe ba ne ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áakaguè tama khama.

⁴⁰ Gam di kg'uian ko kómse ka ne kò c'ẽe ne khòè ne máá: “Tseegukagam ncẽem khòè ba Porofiti Me e,” témé.

⁴¹ Ne kò c'ẽe ne máá: “Kreste Me e,” témé. Igaba ne kò c'ẽe ne tãe a máá: “Haò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu?”

⁴² *Nqarim di zi Tcgãya* zi gáé máá: ‘Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa’ témé tama, Betelehema koe, Dafitem kò x'ãèa hãam x'áé ba?” ta xu ma tãe.

⁴³ Si kò Jesom domka kias q'aa-q'aase sa khòè ne xg'aeku koe hãa.

⁴⁴ C'ẽe nea kò qgóó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khòè ga gaan di tshàuan tòó cgae Me.

Juta ne di xu tc'ãà-cookg'ai xu di dtcòm tama ne

⁴⁵ Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu ncèe ko tséèa hãa xu kaia xu peresiti xu koe hẽé naka Farasai xu koe hẽéthẽé kabise. Xu nxãa xu tãe xu a máá: “Dùús domka xaoa kò óá Me tama?” témé.

⁴⁶ Xu kòre-kg'ao xu xõa a máá: “Cúí khòè ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!” témé.

⁴⁷ Ka xu kò Farasai xu xõa xu a máá: “Gaxao igaba ba gáé qàe-qae xaoa hãa?”

⁴⁸ Tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ẽe baa, kana Farasai xu ka c'ẽem ga ba gáé Gam koe dtcòmaa?

⁴⁹ Igaba ncèe ne khòè ne, ncèe x'áè-kg'ámán c'úùà hãa nea cgúìèa!” ta xu méé.

⁵⁰ Nikodemasem ncèe kò Jesom koe kg'aia síía ba, gaxu ka c'ẽe kò ii ba, nxãa ba kò bìrí xu a máá:

⁵¹ “Gaxae òm x'áè-kg'ám ba koáé kuri khòèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúrú sa kg'aia kóm tamase?” témé.

⁵² Xu xõa me a máá: “Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? *Tcgãya zi koe* qaara tcg'òò naka bóò, porofitian Galilea koe guu tama sa,” témé.

*Khòès cg'áràn kúrú koe qgóòèa sa**

⁵³ [Me kò wèém khòè ba x'áéa ba koe kabise.

8

¹ Kam ko Jeso ba Olife dim xàbim koe qõò.

² Me kò ntcùúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khòèan ga síí cgae Me, Me ntcõó a xгаа-xгаа ne.

³ Xu kò x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé khòès hãa a ko cg'áràn kúrú koe qgóòèa sa óá. A xu a hàà khòè ne cookg'ai koe tòó si.

* 7:52: C'ẽe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíi zi ncèe xg'aekuan 7:53-8:11 úú tama.

⁴ A xu a bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, khòès ncēe sa cg'arà nes hãa a ko kúrú koe qgóòèa.

⁵ Igabam kò Moshe x'àèan máà ta a, ncēeta ii zi khòè zi méé zi nxōán cgoa xg'áma cg'ōòè di i, ka Tsi ko Tsáá nta méé?” témé.

⁶ Ncēem kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáian xu kò ko qaa khama, a xu a ko chibi-chibi Me xu gha zi dàò-kg'ám zi qaa. Kam ko Jeso ba qámse, a tshàua ba cgoa gómankg'ai koe góá.

⁷ Qanega xu hãa a ko tēè Me kam ko tēè a bìrí xu a máá: “Ncēè c'ēm khòèm káà chibi iim kò gaxao xg'aeku koe hãa, ne méém tc'ãà naka nxōá sa sée naka xao si,” témé.

⁸ A ba a gaicara qámse a gómankg'ai koe góá.

⁹ Ncēe sa xu ko kóm ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúimana-cúí tcg'oara qōò. Me Jesom cúim ga ba síí qau, naka gaas khòè sa hēéthēé e, si qanega gaa koe tée-tēe.

¹⁰ Me Jeso tēè a ba a tēè si a máá: “Khòè seè, nda xua? Ncãa i gáé cúí khòè ga táá chibi bóò si?” témé.

¹¹ Si máá: “Ncãa i táá cúí khòè ga chibi bóò te, X'aigaè,” témé. Me Jeso ba máá: “Nxãaskar Tíí igaba cúí gúù kaga chibi bóò si tama, ke qōò, naka sia ncēe koe guus ka táá gaicara chibi kúrú guu,” témé.]

Jeso ba nqōóm dim X'áà Me e

¹² Me Jeso ba gaicara khòè ne cgoa kg'ui a máá: “Tíí Ra nqōóm dir X'áà Ra a. Díim wèém ēe gha xùri Te ba ntcúuan q'oo koe qōò hãa tite, igabam gha kg'ōèan di x'ààn úúa hãa,” témé.

¹³ Xu kò Farasai xu bìrí Me a máá: “Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama,” témé.

¹⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, ēer guua hãa qgáia ner q'ana hãa, a Ra a gataga ēer ko qōò qgáian q'ana hãa. Igabaga xao gaxao ēer guua hãa qgáian hēé, naka Ra ko qōò qgáian hēéthēé c'úúa hãa khama.

¹⁵ Gaxaoa ko tc'aró ba xgàra, Tíí Ra cúí khòè ga xgàra tama.

¹⁶ Igaba ncēè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúise xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncēe tsééa óá Tea hãam cgoa hãa.

¹⁷ Gaxao di x'àèan koe i góásea hãa a ko máá: ‘Cám khòèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,’ téméé.

¹⁸ Gaas ēe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíía nxàea tseegukagu. Me ko gataga thēé Abom ncēe tsééa óá Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagu,” tam méé.

¹⁹ Xu nxãaska tēè Me a máá: “Saò ba nda?” témé.

Me Jeso ba xoa xu a máá: “C'ùù Te xao hãa, a xao a Abom ga ba c'úúa hãa, a ncēè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga ko thēé Abom ga ba q'ana hãa,” tam méé.

²⁰ Jeso ba kò ncēe kg'uian tempelem q'oo koem hãase kg'ui, aban ko tòòèm qgáim qàe koe. Igaba i kò táá cúí khòè ga qgóó Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

²¹ Me kò Jeso ba gaicara bìrí xu a máá: “Qōò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chibi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qōò koe xao cuiskaga síí tite,” témé.

²² Xu nxãaska Juta xu tēèku a máá: “Cg'ōose ba gha? Ncēem ko máá: “Tíí ko qōò koe xao cuiskaga síí tite' témé ka?” témé.

²³ Me bìrí xu a máá: “Gaxaoa nqãaka di xao o, Ra Tíí tc'amaka di Ra a; ncēem nqōóm di xao o, Ra Tíí ncēem nqōóm di tama.

²⁴ Gaa domkar kò bìrì xao o, a ko máá: ‘Gaxao di chìbian koe ga xao gha x’óó,’ témé. Ncèè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko méé sa xao ko dtcòm tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao di chìbian koe x’óó,” tam méé.

²⁵ Xu bìrì Me a máá: “Kháé Tsi Tsáá dìí Tsia?” témé.

Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Ncèer kò ma tshoa-tshoas koe guu a bìrì xao o khama cúí ga Ra ko méé.

²⁶ Káí zi gùù zi Ra úúa hãa bóò Ra ga tcg’òó a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam ãe tsééa óá Tea ba tseegu di Me e, Ra ko ãer kò Gam koe kóm sa nqóó ba bìrì,” tam méé.

²⁷ Xòòm kam kò ko kg’ui cgoa xu sa xu kò kóma q’ãa tama.

²⁸ Kam ko nxãaska Jeso ba bìrì xu a máá: “Eã xao ko Khòem dim Cóa ba tc’amaka ghùia xg’ara, ne xao gha nxãwa q’ãa Gaar ga Ra a sa, a Tíí ka cúise gùù zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma xгаа-xгаа Tea hãa khama ma kg’ui.

²⁹ Me Gaam ãe tséé Tea hãa ba Tíí cgoa hãa, a cúise guu Te ta ga hãa, wèé x’áè kar ko ãe ko qãè-tcaokagu Me sa kúrú khama,” tam méé.

³⁰ Ncèe gúua nem ko nxàe ka i ko káí khóèan Gam koe dtcòm.

Abrahamam di ne cóa ne

³¹ Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòm ne Juta ne bìrì a máá: “Tirim kg’ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne tu gha tseegukaga Tiri tu xгаа-xгаа-kg’ao tu ii.

³² A tu a gha nxãaska tseeguan q’ãa, i gha tseeguan kgoara tu u,” témé.

³³ Ne xoa Me a máá: “Abrahamam di ta cóa ta a, a ta a qanega c’ãe khòè di qãa kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q’ooa, ncèe Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Dìim wèem ãe ko chìbian kúrú ba chìbian dim qãa me e.

³⁵ Me qãa ba chòò tamase x’áé koe hãe tama, igabam ko cóa ba chòò tamase x’áé koe hãe.

³⁶ Gaa domkaga tu gha, ãem ko Cóa ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa.

³⁷ Abrahamam di tu cóa tu u sar q’ana hãa, igaba tu cg’òo Te kg’oana hãa, Tirim kg’ui ba tcáoa tu q’oo koe x’ãè-q’ooan úú tama khama.

³⁸ “Tirim Xòòm koer bóò hãa zi gùù zi kar ko kg’ui, tu ko gatu, gatu ka xòòga xu koe tu kóma hãa zi kúrú,” tam méé.

³⁹ Ne xoa Me a máá: “Gatá ka xòò ba Abrahamama me e,” témé.

Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncèe Abrahamam di tu cóa tu kò ii ne tu ga ko Abrahamam ko kúrú zi kúrú.

⁴⁰ Igaba tu ncèeska cg’òo Te kg’oana, Tíí ncèe Nqarim koer kóma tseeguan kò bìrì tu ur khòè Ra. Abrahamama ba kò ãeta ii gùù kúrú tama.

⁴¹ Gatu ka xòò ga xu kòò kúrú zi gùù zi tu ko kúrú,” tam méé.

Ne bìrì Me a máá: “Sita cg’áràn di ta cóa ta tama ta a; sita dim Xòòm cúim úúa ta hãa ba Nqari Me e,” témé.

⁴² Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncèe Nqarim kò gatu ka Xòò ba ii, ne tu ga kò ncàm Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hààraa khama. Tiri qarian kar ncèe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óá Tea hãa.

⁴³ Dùús domka tua ãer ko kg’ui sa kóma q’ãa tama? Eãer ko kg’uis kóm ka tu ko tààè domka a.

⁴⁴ Gatua gatu ka xòòm dxãwam di tu cóa tu u, a tu a gatu ka xòòm ko tc’ãe zi gùù zi kúrú kg’oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg’òo-kg’ao me e, a ba a tseeguan cgoa tchòà úú tama, tseegua nem úú tama khama. Ncèe tshúù-ntcõan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg’ui ii ba. Tshúù-ntcõa-kg’ao me e, a tshúù-ntcõan ka xòò me e khama.

⁴⁵ Igabar ko Tíí tseeguan nxàe, domka tu Tíí koe dtcòm tama.

⁴⁶ Ndaka kg'áa tu ga chìbiga Ra a sa x'ái? Ncèè tseegua ner kò ko nxàe, ne tu kháé nxãaska dùús domka dtcòm Te tama?

⁴⁷ Gaam ã Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama,” tam méé.

Jeso ba hêé naka Abrahamama ba hêéthêé e

⁴⁸ Xu Juta xu xɔa Me a máá: “Tseegu tama xae gáé kò hãa ncêe xae kòo máá: ‘Samaría di Tsi i, a Tsi a dxãwa tc'ëean úúa hãa,’ témé ka,” témé.

⁴⁹ Me Jeso ba xɔa a máá: “Dxãwa tc'ëea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcoe Te.

⁵⁰ Tíí Ra Tíí ka dɔm̀kuan qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncêe gha xgàra ba.

⁵¹ Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Dìim wèém ãe gha Tirim kg'ui ba qgóóa qari ba chòò tamase x'óóá hãa tite, témé,” tam méé.

⁵² Xu kò Juta xu nxãaska bìrí Me a máá: “Dxãwa tc'ëean Tsi úúa hãa sa xae ncêeska q'ana hãa. Abrahamama ba x'óóá, xu porofiti xu thêé x'óóá hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, dìim wèém ãe ko Tsari kg'uian qgóóá qari ba chòò tamase x'óóan xám tite, témé.

⁵³ Gaxae ka xõòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thêé porofiti xu x'óóá hãa. Ka Tsi gáé Tsáá tc'ëea máá, dìi cgáé Tsi ii, ta tc'ëea?” ta xu méé.

⁵⁴ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Ncèè Tíí kòo dɔm̀se, ne i Tiri dɔm̀sean káà hùì i. Tíí ko dɔm̀ Te ba Abo Me e, ncêe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba.

⁵⁵ Igabaga xao c'ùù Mea, Ra Tíí q'ãa Mea. Ncèè c'ùù Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxãaska tshúù-ntcõa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'ãa Mea, a Ra a ko kg'uia ba qgóóá qari.

⁵⁶ Gaxao ka xõòm Abrahamama ba kò Tirim cáám bam ko hàà bóò khama qãè-tcaoa hãa, a kò bóò me a qãè-tcao.

⁵⁷ Xu nxãaska Juta xu bìrí Me a máá: “Qanega Tsi 50 kuri ga úú tama, igaba Tsi Abrahamama ba bóò hãa dèe?” témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna,” témé.

⁵⁹ Ka xu ko nxõán sàà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qòò.

9

Jeso ba ko káà tcgáise ábàèam khòè ba qãèkagu

¹ Eëm Jeso ba xóé a ko qòò kam kò káà tcgáise ábàèa hãam khòèm cgoa xg'ae.

² Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tãè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dìin chìbi domka ba káà tcgáise ábàèa? Gaam chìbia kana xõò ba dia, ncêe kúrú mem káà tcgáise ábàèa hãa?” témé.

³ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Ncêem khòèm chìbi tama a, gataga xõò ba di chìbi tama a, igabagas ncêe sa kúrúse cgae mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóòè a ko gam koe tséé ka.

⁴ Qanega i koaba di x'aè e, ka méé xae ncêe tsééa óá Tea hãam di tsééan kúrú, ntcùúa nea ko hàà ke, ncêe cúí khòè ga tséé tite e.

⁵ Eër qanega nqõóm koe hãa x'aè kar nqõóm dir X'áà Ra a,” tam méé.

⁶ Ncêe zi gúù zim ko kg'uia xg'ara kam kò gómankg'ai koe tcg'ae, a kg'ám-tsharà ba cgoa tɔàn kúrú a gaa tɔàn khòèm tcgái koe tcgáu,

⁷ a ba a gaam khòè ba bìrí a máá: “Qòò, naka tsia sí Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai,” témé. (Ncēm kg'uim Siloame di ba ko máá ‘Tsééa úúèa’ témé.) Me ko qòò a sí xg'aà-kg'ai, a ba a kabisem ko ka ko bóò.

⁸ X'áé qàea ba di ne khòè ne hēé, naka kg'áíga kò ko bóò me, me ko dtcàrà ne hēéthēéa kò tèèse a máá: “Ncēea gáé gaam khòèm xg'ao ko káíse ntcōóa te a ko dtcàrà tamà baa?” témé.

⁹ C'ēe ne kò máá: “Gaam ga me e,” témé, ne ko c'ēe ne máá: “Eē ēe, kg'ama tsara tc'èekua hãa,” témé. Me kò gaam khòè ba máá: “Tíí ga ra a,” témé.

¹⁰ Ne tèè me a máá: “Kháé i nxãaska tcgáí tsi ntama ma xgobekg'ammèa?” témé.

¹¹ Me xòa ne a máá: “Jeso ta ko ma tciièm Khòè ba kò tcoàn kúró a tcgáí te tcgáú, a bìrí te a máá, sí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai, témé, ra sí xg'aà-kg'ai, a gaa koe ga bóò,” témé.

¹² Ne tèè me a máá: “Gaam khòè ba nda?” témé. Me xòa ne a máá: “C'úúa ra hãa,” témé.

Farasai xu ko Jesom di kg'òèkaguku-kg'áman di dàòan qaa

¹³ Ka ne ko gaam khòèm ēe kò káà tcgáíse ábàèa hãa ba sèè a Farasai xu koe úú.

¹⁴ Nxãaskam kò, gaam cáím ēem kò Jeso ba tcoàn kúró, a khòè ba xgobekg'am tcgáí ba Sabata di me e.

¹⁵ Ka xu ko Farasai xu khòè ba tèè, ntama i ma qòòa hãa me ko bóò sa. Me xòa xu a máá: “Tcoà nem kò tcgáí te koe tcgáú, ra sí xg'aà-kg'ai, a kò gaa koe ga guu a bóò,” témé.

¹⁶ Xu kò c'ēe xu Farasai xu máá: “Ncēm Khòè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cáím bam qgóóa qari tama khama,” témé. Xu c'ēe xu máá: “Ntama ba ga ma chìbi-kg'ao ba ncēeta ii zi x'ái zi kúró?” témé. Xu kò tc'ēe-kg'ám zi koe q'aara hãa.

¹⁷ Ka xu ko kabisem a gaicara ēe kò káà tcgáí ii ba bìrí a máá: “Xgobekg'am tcgáí tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?” témé. Me xòa xu a máá: “Porofiti Me e,” témé.

¹⁸ Xu kò Juta xu qanega dtcòm tama, káà tcgáí me e kò ii, a ba a kúróè a ko ncēeska bóò sa, khama xu khòèan tséé i sí xòò ga khara tcii.

¹⁹ A hàà tèè khara a, a máá: “Ncēea gakhao dim cóám ga baa, ncēe kò koma káà tcgáíse ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qòòa hãa me ko ncēeska bóò?” témé.

²⁰ Khara xòò ga khara xòa xu a máá: “Sikham dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, káà tcgáísem ábàèa hãa sa.

²¹ Igaba kham gakhama ntama i ma qòòa hãa me ko ncēeska bóò sa c'úúa hãa, naka diín xgobekg'am tcgáí mea hãas ga sa hēéthēé e. Ke xao gaxao tèèa mááse me, kuria ba tc'ãòa hãa, me gha xòara mááse xao o ke,” témé.

²² Khara kò xòò ga khara ncēeta ma xòa, Juta xu khara kòò bèe khama. Nxãakamaga xu kò kg'uia xg'ara hãa, ncēè c'ēem khòèm kò nxàea tseegukagu Jeso ba Kreste Me e sa, ne i gha gaa khòèan còrè-nquum koe xhàiguè sa khama.

²³ Gaa domka khara kò ko xòò ga khara máá: “Kuria ba tc'ãòa hãa, ke méé xu tèè me,” témé.

²⁴ Xu cáím dis ka gaam khòèm ēe kò káà tcgáí ii ba tcii, a xu a bìrí me a máá: “Nqari ba dqòm tseeguan kg'ui ka, ncēm Khòè ba chìbi-kg'ao Me e sa xae q'ana hãa ke,” témé.

²⁵ Me xòa xu a máá: “Chìbi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chìbi-kg'ao tama sar tíí c'úúa hãa. Cúís gúús tíí q'ana hãa saà: káà tcgáí ra a kò ii, igaba ra ko ncēeska bóò si i,” témé.

²⁶ Xu tēè me a máá: “Dùú sa ba kò kúru cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáa tsi xgobekg'am?” témé.

²⁷ Me xoa xu a máá: “Ncãar nxãakamaga bìrí xao o, xao ncãa táá kóm te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóman gaan di qaa? Kana xaoa Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu kúru se kg'oana thée?” témé.

²⁸ Xu xhóré me a máá: “Tsáá tsia Gam di tsi xgaaxgaase-kg'ao tsi i! Sixaea Moshem di xae xgaaxgaase-kg'ao xae e.

²⁹ Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hãa, igaba ncēm Khóèm ka xae ndam guua sa c'úua hãa,” témé.

³⁰ Me khóè ba xoa xu a máá: “Cg'ãèse i are-aresa a, Me guua hãa qgáian ga xao c'úua hãa, igabagam xgobekg'am tcgái tea hãa khama.

³¹ Nqari ba chibi-kg'ao ne komsana tama sa ta q'ana hãa: igaba ncèè c'ēm khóèm kò Nqari ba dqòm, a ko Gam ncàma hãa sa kúru, nem ko Nqari ba komsana me.

³² Xg'aom kò ntcóo a nqóo ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóm naka i máá, diim ga ba khóèm káa tcgáise ábàèa ba xgobekg'am tcgáia hãa témèè ta ga hãa.

³³ Ncēm Khóèm kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúí gúu ga kúru tama!” tam méé.

³⁴ Xu gaa kg'uiian ncēe tc'amkg'ai koe xoa me a máá: “Chìbian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùú sa xgaaxgaa xae e kg'oana?” témé. A xu a tchàa koe xhàiaгу me.

Jeso ba ko tcgáian úu tamas ka kg'ui

³⁵ Jeso ba kò gaam khóè ba xu xhàiaгу hãa sa kóm, ãem ko hòo me kam kò tēè me a máá: “Khóèm dim Cóám koe tsia ko dtcòm?” témé.

³⁶ Me gaam khóè ba tēè Me a máá: “Kháè dii baa, X'aigaè? Bìrí te Me nakar gha nxãasega Gam koe dtcòm!” témé.

³⁷ Me Jeso ba máá: “Ncēe tsi ko bóo, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e,” témé.

³⁸ Kam kò khóè ba máá: “Dtcòm r ko, X'aigaè,” témé, a cookg'aia ba koe cg'áè a dqòm Me.

³⁹ Me Jeso ba máá: “Xgàrar gha domkar ncēm nqóom koe hààraa, nxãasega ne gha ãe káa tcgái ne bóo, ne ãe ko bóo ne káan tcgái ka,” témé.

⁴⁰ Xu c'ēe xu Farasai xu ãem kò ncēe gúuan nxàe ka kò hãa cgoa mea xu kóm, a xu a tēè Me a máá: “Dùú dèè? Sixae igaba xae thée káa tcgái xaea dèè?” témé.

⁴¹ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Káa tcgái xao kò ii ne xao ga ko ncēska chibi úu tama. Igaba xao tcgáiga xao o sa bìrísea hãa, khama i gha gaxao di chìbian gataga ma hãa cgoa xao o.

10

Ghùu Kòre-kg'ao ba hēè naka Gam di zi ghùu zi hēéthēè e

¹ “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khóèm ãe ghùu zi dis xgàris-kg'ám koe tcàa tama a ko nqurì si, kana c'ēm dàòm ka q'ooa sa koe tcàa ba ts'ãa-kg'ao me e, a cg'ãè kúru-kg'ao me e.

² Igaba gaam ãe ko xgàris-kg'ám koe tcàa ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e.

³ Xgàris-kg'ám ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóm, me gam di zi ghùu zi cg'òèa zi ka tcii, a tc'ãa-cookg'ai zi.

⁴ Eēm kò gam di zi wèèa zi tcg'òóa xg'ara nem ko tc'ãa-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama.

⁵ Igaba zi cuiskaga tãám khóè ba xùri tite, a gha bèe me a qgóé, tãá khóèan di kg'ui-q'ooan zi c'úua hãa khama,” tam méé.

⁶ Jeso ba kò ncēes sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò ěem ko bìrí xu sa táá kóma q'ãa.

⁷ Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'ám Ra a.

⁸ Wèé xu ěe kò Tíí ka tc'ãà a hàà xua ts'ãà-kg'ao xu u, a cg'ãè kúru-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu.

⁹ Tíí Ra Xgàri-kg'ám Ra a. Dìím wèém ěe ko Tíí koe tcãà ba gha kgoaraè, a ba a gha tcãà a tcg'oa a gha dxòó-q'ooan hòò.

¹⁰ Ts'ãà-kg'ao ba kg'amaga hàà tama, a ts'ãà sa hēé naka cg'õo sa hēé naka kòbe sa hēéthēé cúíga hààraa máána. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha kg'õèan úú ka, a gataga kaisase úú u ka.

¹¹ “Tíí ra qãèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko qãèm Kòre-kg'ao ba gam di kg'õèan ghùu zi tcg'òóa máá.

¹² Gaam ěe ghùu zi kòre dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu zi ka q'õðsem tama me e, ěem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem ko ghùu zi guu a qgóé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsai-tsajia q'aa zi khama.

¹³ Ghùu zi kòre di tsééan máàèam khóè ba ko guu zi a qgóé. Kg'amagam máàèa hãa tséé e, khamam tchõà úú cgoa zi tama.

¹⁴ “Tíí ra qãèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea,

¹⁵ ncēm ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra gataga Tíí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'õèan ghùu zi tcg'òóa máá.

¹⁶ C'ēe zi ghùu zir úúá hãa, ncēm xgàrim-q'oo di tama zi. Gataga méér óága zi thēés gúú si i, naka zi hàà kg'ui-q'ooa Te kóm naka zia ncēe zi ghùu zi cgoa xg'ae naka cúí zi ghùu zi dis xg'ae sa kúru, cúím kòre-kg'aom di zi.

¹⁷ “Ncēes gúús kam Abo ba ncàm Tea, Tiri kg'õèa ner ghùu zi tcg'òóa máána hãa khama, nxãasegar gha gaicara séèa kabi i ka.

¹⁸ Khóèm Tíí koe gha *kg'õèa Te* séèa kabi ba káa me e, igaba Ra ko Tíí ka tcg'òó o. Qari ner úúá hãa tcg'òó or gha di i, a Ra a qarian úúá hãa gaicara Ra gha séèa kabi i di i. Ncēm x'áè-kg'ám bar Abom koe hòòà,” tam méé.

¹⁹ Eẽ xu ko Juta xu ncēe kg'uian kóm ka xu kò tc'ēe-kg'ám zi koe gaicara q'aa.

²⁰ Kái-kg'áíá ne kò máá: “Dxãwa tc'ēea nem úúá, a temea, ka ba ko dùús domka kórmè?” témé.

²¹ Igaba ne kò c'ēe ne máá: “Ncēe zi gúú zi ga táá dxãwa tc'ēean ka tcãàèam khóèm ka mééè. Dxãwa ba káa tcgáím khóè bam ga xgobekg'am tcgáí di qarian úúá hãa ii?” témé.

Juta ne di dtcòm tama ne

²² Me x'áè ba tcãà, si tempelem ko kaba-kabaè dis kòe sa xóé Jerusalema ðim x'áém koe. Sao di x'áè e kò ii.

²³ Me kò Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao sa ta ko ma tciìès xàò-xaos koe.

²⁴ Ka ne ko Juta ne Gam koe hààraa xg'ae, a nxãma-nxãma Me a máá: “Nta noo x'áèan Tsi ko hàà séè a ghùia tòó ta a? Ncēè Krete Tsi kò ii *ncēm Nqari ba nqòðkagu taa hãa Tsi* ne kg'ama kgoarasease bìrí ta a,” ta ne méé.

²⁵ Me Jeso ba xòá ne a máá: “Bìrí tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm. Tséé zi ncēer ko Abom cg'õè cgoa kúru zia ko Tíí ka nxàea tseegukagu,

²⁶ igaba tu dtcòm tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama.

²⁷ Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóm, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te.

²⁸ Chõò tama kg'õèa ner ko máà zi, zi chõò tamase kaà tite, i cúí khóè ga tshàu q'ooa Te koe séèa tcg'òó zi tite.

²⁹ Abom ncēe máà Te zia hãa ba wèè gúùan kaga kaia, i cúí khòè ga Abom tshàu q'oo koe séèa tcg'òó zia hãa tite.

³⁰ Tíí hēé naka Abo ba hēéthēé Tsama cúí Tsam m,” tam méé.

³¹ Ka ne ko Juta ne gaicara nxōá zi sàà, xao Me ne gha ka,

³² igabam kò Jeso ba xoa ne a máá: “Káí zi tséé zi qāè zi Ra x'ái tua, Abom koe guua hãa zi. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxōán cgoa xao Te?” témé.

³³ Ne Juta ne xoa Me a máá: “C'ēs tséés qāès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba còè domka a, kg'ama Tsi khòè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma séèe domka a,” témé.

³⁴ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Gatu di X'àèan koe i gáé ncēeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqàrì tu u,’ témé tama?”

³⁵ Eē *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe ko méése sa chōò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane ēe Gam dim kg'ui ba kò máàèa hãa ne nqàrì ta ma tcii. Ncēè Nqarim kò ko gaa ne khòè ne ēe ne nqàrì ta ma tcii,

³⁶ ne tua nxāaska gatu díí tua ncēe ko máá, Nqari bar ko còè témé tu, Nqarim dir Cóa Ra a tar ko méé domka, Tíí ncēe Abom nxárá tcg'òó, a nqōómkg'ai koe tsééa óá Ra!

³⁷ Ncēè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxāaska táá Tíí koe dtcòm guu.

³⁸ Igaba ncēè kúrú zir kòò, igaba tu kò Tíí koe dtcòm tama ne méé tu nxāaska ēer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm, naka tua gha nxāasega q'āa naka kómá q'āa, Abom Tíí koe hãa, Ra Tíía Gam koe hãa sa,” tam méé.

³⁹ Ne gaicara qgóó Me ne gha sa tc'ēe, Me tcg'oaragu ne.

⁴⁰ Me nxāaska Jeso ba Jorotanem ka ncíi za ka xòèa ba koe kabise, Johanem kò ko kg'aika khòè ne tcguù-tcguum qgáim koe, a ba a síi gaa koe hãa.

⁴¹ Ne káí ne khòè ne Gam koe síi a ne a máá: “Johane ba xg'ao táá c'ēs x'áís ga sa kúrú, igabam xg'ao ncēm Khòèm ka bìrì ta a zi gúù zi wèè zia tseegu zi i,” témé.

⁴² Ne kò ēem qgáim koe káí ne khòè ne Jesom koe dtcòm.

11

Lasarom dis x'oo sa

¹ Nxāaskam kò c'ēm khòèm Lasaro ta ko ma tciiè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hēé naka gas ka káíkhoes Mareta sa hēéthēé sara dim x'áé-coa ba.

² Ncēes Maria sa gaas ncēe kò X'aigam *Nqari* ba tshāá di nxúian cgoa tcgáù nqàrèa hãas ga si i, a c'òò sa cgoa tchùu u, ncēe káímkhoem Lasarom kòò tsàa sa.

³ Ka sara kò nxāaska khòè qōeku sara Jesom koe kg'uiian tsééa úú, a máá: “X'aigaè, ēe Tsi ncàma hãa ba ko tsàa,” témé.

⁴ Eēm ko ncēe sa kóm, kam kò Jeso ba máá: “Ncēes tcii sa cuiskaga cg'ōo mea hãa tite, igabas Nqari ba dqòm di si i, nxāasegam gha Nqarim dim Cóa ba dqòmè ka,” témé.

⁵ Me kò Jeso ba Mareta sa hēé naka qōese sa hēé naka Lasaro ba hēéthēé ncàma.

⁶ Khama ēem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóm, kam kò cam cam tsara hãa ēem ko hãam qgáim koe.

⁷ A ba a nxāaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Hàà naka xae Jutea koe gaicara kabise,” témé.

⁸ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Juta ne ncāaga nxōán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kabise?” témé.

⁹ Me Jeso ba xɔa a máá: “Cám ba gáé 12 aoaran úú tama? Koaba ka ko q̄òm khòe ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, nc̄em nq̄óm di x'áà nem ko bóò khama.

¹⁰ Igaba nc̄èè khòem kò ko ntcùúan q'oo koe q̄ò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama,” tam méé.

¹¹ Nc̄etam ko mééa xg'ara kam kò bìrí xu a máá: “Gaxae ka c'èem Lasaro ba x'ómã hãa, Ra ko gaa koe síí tc'oman koe ghùì me,” témé.

¹² Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “X'aigaè, x'ómam kò hãa nem gha q̄àè,” témé.

¹³ Me kò Jeso ba x'óóam hãa sa nxàè, igaba xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'èea máá, tc'oman nc̄èe tseegu di Gam ko nxàè, ta tc'èea.

¹⁴ Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose bìrí xu a máá: “Lasaro ba x'óóa hãa.

¹⁵ Ra gaxao domka q̄àè-tcaoa, káà ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm ka. Igaba hàà naka xae síí cgae me,” tam méé.

¹⁶ Kam kò Tomase nc̄èe kò *Didimo ta ma tcièè ba; nc̄es cg'òè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé* ba gam ka c'èe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Hààn xae thèé q̄ò, naka xae nxãasega síí x'óó cgoa Me,” témé.

Jeso ba ko khòe q̄èku sara qgài-qgai tcáo

¹⁷ Eëm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxãakamaga 4 cáman tc'áms q'oo koe úúa hãa.

¹⁸ (Nxãaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe síían 3 kilomitara khama noo.

¹⁹ Ne kò kái ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hëé naka Maria sa hëéthéè sara qgài-qgai tcáo ka, gasara ka káíkhòem di x'ooan koe.)

²⁰ Eës ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóm kas kò tcg'oa a síí xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

²¹ Si kò Mareta sa Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò nc̄èe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama.

²² Ra nc̄eskaga igaba q'anaa, wèés gúùs ãe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba màà Tsi sa,” témé.

²³ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Sáá kíí ba gha x'ooan koe tãe,” témé.

²⁴ Si Mareta sa xɔa Me a máá: “Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tãe, còò dim cáman x'ooan koe i ko tãèem ka,” témé.

²⁵ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Tíí Ra x'ooan koe Tãe Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Gaam ãe ko x'óó igaba ko Tíí koe dtcòm ba gha kg'òè,

²⁶ me díim wèém ãe kg'òèa hãa a ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga x'óó tite. Nc̄èe sa sia ko dtcòm?” tam méé.

²⁷ Si bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, dtcòm ra ko Krete Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi, nc̄èe kò nq̄ómkg'ai koe hàà Tsi,” témé.

²⁸ Nc̄èe zi gúù zis ko nxàea xg'ara kas kò q̄ò a síí q̄èses Maria sa dxùukg'ai koe tciia tcg'óò a bìrí si a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao ba nc̄ãa hàà, a ko tciì si,” témé.

²⁹ Eës ko nc̄èe sa kóm kas kò qhàése tãe a síí cgae Me.

³⁰ Nxãaskam kò Jeso ba qanega x'áé-coam koe tcãà ta ga hãa, igabam kò Mareas nc̄ãa xg'ae cgoa Me koe ga qanega tãe.

³¹ Eë kò Marias cgoa nquu q'oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáo si ne Juta ne ko bóò, si ma qhàése tãe a tcg'oara hãa sa, ka ne kò còò sí, tc'áms koes ko síí hãa a kg'ae, ta ne kò tc'èea khama.

³² Eës ko Maria sa Jesom hãas qgàis koe síí, a ko bóò Me kas kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò nc̄èe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama,” témé.

³³ Eëm ko Jeso ba bóò sis ko kg'ae, naka ãe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hëéthéè ko kg'ae, kam kò kaisase xg'ai, i tcáo ba nxùrù.

³⁴ Me tēè ne a máá: “Nda koe tu xòó mea?” témé. Ne bìrí Me a máá: “X'aigaè, hàà naka bóò,” témé.

³⁵ Me Jeso ba kg'ae.

³⁶ Ne kò nxãaska Juta ne máá: “Bóò, nta noosem ncàm mea sa,” témé.

³⁷ Igaba ne kò c'èea ne máá: “Ncēm khòèm ncēe thu káà tcgáim khòè ba xgobekg'am tcgáia hãa ba gáé kò táá ncēm khòè ba kúrú me x'óóa hãa tite?” ta ma tēèku.

Jeso ba ko Lasaro ba x'ooan koe ghùì

³⁸ Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg'aia hãase tc'áms koe síí. Xòam q'oo koes kò hãa, si nxõá sa kg'áma ba koe tòóèa.

³⁹ Me Jeso ba máá: “Nxõá sa tcg'òó,” témé.

Si èe kò x'óóa hãam khòèm ka qōeses Mareta sa bìrí Me a máá: “X'aigaè, ncēm x'aèm kam hm̄msam xg'ãò ba hãa, 4 cáma nem úúa a kg'ónòèa hãa khama,” témé.

⁴⁰ Kam kò Jeso ba bìrí si a máá: “Bìrí si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm si kòo ne si gha Nqarim di x'ààn hòò sa?” témé.

⁴¹ Ka ne ko nxõá sa tcg'òó. Me Jeso ba tc'amaka ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, qãè-tcaoa Ra ko máá Tsi, kóm Tea Tsi hãa domka.

⁴² Q'ana Ra hãa wèé x'aè ka Tsi ko kóm Te sa, igabar ko ncēe tēe ne khòè ne domka ncēe sa nxàe, nxãasega ne gha dtcòm, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka,” témé.

⁴³ Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò tc'amaka hãam dòm cgoa q'au a máá: “Lasaroè, tchàa koe tcg'oa!” témé.

⁴⁴ Me x'óóa kò hãam khòè ba tcg'oa, tshàua ba hēé naka ngàrèa ba hēéthēéa kò lapian cgoa tcámmèa, i kg'áia ba c'ēm qgáim cgoa tcámmèa. Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Kgoara tcg'òó cgae me qgáia ne nakam qōò,” témé.

Juta ne ko Jesom di cg'õoan qg'áikua máá

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Nxãaska ne kò kái ne Juta ne ncēe kò Maria sa dàra hãa ne, a kò Jesom kò kúrú hãa zi gúù zi bóòa ne, Gam koe dtcòm.

⁴⁶ Igaba ne kò c'èe ne Farasai xu koe síí a bìrí xu Jesom dùú sa kúrú hãa sa.

⁴⁷ Ka xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xg'ae sa tcii a tēèku a máá: “Dùú sa xae gha kúrú? Ncēm Khòè ba ko kái zi x'ái zi kúrú ka.

⁴⁸ Guu Me xae kò Me ko ncēe zi gúù zi qanega kúrú, ne i gha wèé khòèan Gam koe dtcòm, ne gha Roma ne nxãaska hàà sixae dim nqõó ba hēé naka khòè ne hēéthēé xhùu cgae xae e,” ta xu méé.

⁴⁹ Igaba gaxu ka c'ēm Kaifase ta ko ma tciiè ba, ncēe kò ãem kurim ka kaim peresiti ii ba kò kg'ui a máá: “Cúí gúù ga xao c'úúa hãa!

⁵⁰ Bóòa xao gáé q'ãa tama, cúim khòè ba guu me wèé ne khòè ne x'óóa máá sa qãè si i, wèès qhàò sa guu si kaàkaguèan ka sa?” témé.

⁵¹ Ncēe sam kò gam koe guuase nxàe tama, igabam kò ãem kurim ka kaim peresiti me e khama porofita, Jeso ba gha ko Juta dis qhàò sa x'óóa máá sa,

⁵² naka ães qhàòs cúis tama sa, igaba gataga Nqarim di ne cóá ne ncēe tsaj-tsaisea xõe ne hēéthēé e, xg'ae-xg'ae nem gha, ne cúis gúù sa ii ka.

⁵³ Xu kò nxãaska ãem cáim koe ga guu a qg'áiku, cg'õo Me xu gha ka.

⁵⁴ Me kò Jeso ba nxãaska táá kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate. Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóós qàe koe hãam qgáim koe qōò, Eferaimè ta ko ma tciiè ba, a síí gaa koe Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hãa.

⁵⁵ Juta ne dis Pasekas dim x'aè ba kò cúù me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe kái ne nqõóm koe guu a Jerusalema koe qōò, síí ne gha q'ano-q'anoè ka.

⁵⁶ Ne kò Jeso ba qaa, a ne a ko ãe ne tempelem q'oo koe hãa ka tãeku, a ko máá: “Dùú sa tu ko tc'ãe? Cuiskaga ba gáe kãès koe hàà tite?” témé.

⁵⁷ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu hãe naka Farasai xu hãéthãe x'ãe an tcg'òóa hãa, ncãe c'ãem khòem kò ndam hãa sa q'ana hãa ne méem q'ãa-q'ãa xu sa, nxãasega xu gha qgóó Me ka.

12

Jeso ba ko Betania koe nxũian cgoa ntcãa nqàrèè (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ 6 cáman Paseka dim cáman cookg'ai di kam kò Jeso ba Betania koe qõò, Lasarom kò x'ãe hãa koe, ncãem kò x'ooan koe ghũia hãa ba.

² Me kò Jeso ba gaa koe dqò di tc'õoan máàè. Si kò Mareta sa nxaà máá xu, me kò Lasaro ba ãe ko Jesom cgoa tc'õó xu ka c'ãe me e.

³ Kas kò nxãaska Maria sa nareta cgoa cúí kúrúèa tshãán dim ts'óó-c'õám kaia ba* séè, ncãe kaisa marian cgoa ko x'ámáem tshãá ba, a Jesom nqàrè koe ntcãá, a sa a c'õò sa cgoa tchũu nqàrè Me. Me kò nquu ba ãem tshãám di xg'ãóan ka cg'òè.

⁴ Igabagam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ãem Jutase Isekariote ba, (ncãe gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) máá:

⁵ “Dùús domka ba kò ncãem tshãá ba x'ámáguè tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khòè ne máàè?” témé.

⁶ Ncães guù sam kò dxàua ne khòè nem ncãm hãa domka nxàe tama, igaba ts'ãà-kg'ao me e domka a. A kò mari dtcòbè sam qgóóa hãa khama, q'oo koe marian séèa mááse kg'oana.

⁷ Me Jeso ba xoa máá: “Guu si tu, Tiri kg'ónò cáma nes tòóa máá mea ke.

⁸ Dxàua ne khòè ne cgoa tu wéè x'aè ka hãa, igaba tu wéè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite,” tam méé.

Lasaro ba ko qg'áikua mááè

⁹ Eës ko kaias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa hàà Lasaro ba bóò ka hãéthãe e, ncãem kò x'ooan koe ghũia hãa ba.

¹⁰ Nxãaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áiku, Lasarom ga ba xu gha thãe cg'õo sa.

¹¹ Gaam domka ne kò ko kái ne Juta ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm khama.

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹² Q'uu dim cáman ka ne kò kái ne khòè ne ãe kò kãès koe hààraa ne kóm, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa.

¹³ Ka ne kò mokolane dis hũis di toàran séè a tcg'oa, a síí xg'ae cgoa Me, a ne a q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gam ãe ko X'aigam Nqarim di cg'òèan cgoa hàà ba, ncãe Iseraele dim X'aiga ba!”

ta ne méé.

¹⁴ Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòò a ba a qábì me, ncãe i ko ma góá tòòèa khamaga ma a ko máá:

¹⁵ “Táá q'ào guu, Sione di si cóá seè; bóò, sarim X'aiga ba ko hàà,

* 12:3: qáó-qaoseam litaram khama noo ba.

donghi-coam koe qábìà ntcõó a ke,”
témèè khama.

¹⁶ Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ãà dis ka ncêe zi gúù zi kóma q'ãa tama. Igaba ãem ko Jeso ba x'áakaguè ka cúíga xu kò bóda q'ãa, ncêe zi gúù zi *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèa hãa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hãa sa.

¹⁷ Eẽm ko Lasaro ba tc'ám̄s koe tcíia tcg'òó, a ko x'ooan koe ghùì me ka kò hãa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu.

¹⁸ Ncêes x'ái sam kúrúa hãa sa ne kò kóm̄, domka ne kò kái ne khòè ne síí xg'ae cgoa Me.

¹⁹ Ka xu kò Farasai xu nxãaska bìríku a máá: “Bòò tama xao gáé hãa, cúí gúù kúrú xae gha ga káà a sa? Bòò, wèém nqõó ba ko xùri Me!” témé.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

²⁰ Nxãaska xu kò ãe kò qõò a síí ko Jerusalema dis kõès koe còrè ne xg'aeku koe c'èe xu Gerika xu hàna.

²¹ Ka xu kò Filipim koe hàà, ncêe ko Betesaida dim x'áém̄ Galilea dim koe guua ba, a dtcàrà me a máá: “Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana,” témé.

²² Me kò Filipi ba síí Anterea ba bìrí, tsara kò Anterea ba hẽe naka Filipi ba hẽéthẽe tsara síí Jeso ba bìrí.

²³ Me Jeso ba xõa tsara a, a máá: “X'aè ba hààraa, Khòèm dim Cóám̄ gha x'áakaguè ba.

²⁴ Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòò góm̄ankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúím̄ cgùri me e. Igaba ãem kòò x'óó nem ko kái cgùrian kúrú.

²⁵ Khòèm ãe gam dis kg'òè sa ncàm̄a hãa bas gha aaguse cgae, igaba khòèm ãe gam dis kg'òè sa ncêem nqõóm̄ koe hòrea hãa ba gha chòò tamase hòò si.

²⁶ Dìím̄ wèém̄ ãe ko tséèa máá Te ba méém̄ xùri Te, ãer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba thẽe hãa, Me gha Abo ba ãe ko tséèa máá Te ba dqom̄.

²⁷ “Ncêeskas tiris tcáo sa tshúù qgái koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncêem x'aèm̄ koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eẽ-ẽe, ncêes gúùs domka ga Ra ncêem x'aèm̄ koe hààraa.

²⁸ Aboè, cg'òèa Tsi x'áakagu!” tam méé.

Kam kò dòm̄ ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncãar x'áakagu u, a Ra a gha gaia x'áakagu u,” témé.

²⁹ Gaa koe hànas xg'aes ko kóm̄ kas kò máá, túúm̄ ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'èe ne máá: “Moengele ba ncãa kò kg'ui cgoa Me,” témé.

³⁰ Me Jeso ba xõa ne a máá: “Ncêem dòm̄ ba gatu domka hààraa, Tíí domka tamase.

³¹ Ncêe ba ncêeska ncêem nqõóm̄ gha xgàràè dim x'aè me e, me gha ncêeska x'aiga-coam ncêem nqõóm̄ di ba xhàiaaguè.

³² Ra gha Tíí, nqõóm̄kg'ai koer kòò ghùìè ne wèè khòèan Tíí koe tcéèa óá,” tam méé.

³³ Ncêe sam kò ko nxàe, hààm̄ ko x'óós x'oo-kg'ám̄ sam gha x'ái ka.

³⁴ Si xg'ae sa xõa Me a máá: “X'áèan koe ta kóma hãa i ko máá, Kreste ba gha chòò tamase hãa, témèè, ka Tsi gáé ko Tsáá nta hẽes ka máá: ‘Khòèm̄ dim Cóám̄ ba gha ghùìè,’ témé? Khòèm̄ dim Cóám̄ ncêe ba dìi baa?” ta ne méé.

³⁵ Kam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “X'áà ne gha cg'aré x'aè-coan gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qõòa te, qanega tu x'áàn úúa hãa x'aè ka, naka i gha nxãasega táá ntcùúan tcãà cgae tu u. Khòèm̄ ãe ko ntcùúan q'oo koe qõò ba c'úúa hãa nda koem ko qõò sa ke.

³⁶ Eẽ tu qanega x'áàn úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman x'áàn koe tòó, naka tua gha nxãasega x'áàn di tu cóa tu ii," tam méé. Eẽm ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kò tcg'oa a qõò a síí xài-kg'ai ne.

Juta nea gane dis dtcòm tamas koe qanega hãa

³⁷ Jeso ba kò kái zi x'ái zi tcgái-q'ooa ne koe kúrú, igaba ne kò qanega Gam koe dtcòm tama.

³⁸ Si kò ncēe sa kúrúse, nxãasega i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncēe ko máá:

"X'aigaè, dii na gatá di kg'uian ncēe ta nxàea hãa koe dtcòmáa?
Me gataga X'aigam dim x'õà ba diin x'áièa hãa?"

témé e.

³⁹ Ncēes gúús domkaga ne kò dtcòmman ka tààè. Isaiia ba kò gaicara máá:

⁴⁰ "Gane di tcgáia nem kaàkagua hãa,
a tcáóa ne x'óó-x'ooa hãa,
nxãasega ne gha táá gane di tcgáian cgoa bóò ka,
a ne a gane di tcáóan cgoa táá kóma q'ãa ka,
a ne a Tíí koe táá kãbise,
Ra Tíí qãèkagu ne ka,"
tam Nqari ba mééa khama.

⁴¹ Isaiia ba kò ncēe zi gúú zi kg'ui, Jesom di x'áà nem kò hòò hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.

⁴² Gatá i ii igaba xu kò kái xu tc'ãà-cookg'ai xu Gam koe dtcòm. Igaba xu kò Farasai xu domka gaxu di dtcòmman táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiguè ka.

⁴³ Khóè ne di dqòmkuian xu kaisase ncàma hãa Nqarim dian ka khama.

⁴⁴ Kam kò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: "Khóèm kò ko Tíí koe dtcòm nem Tíí koe cúí dtcòm tama, igabam ko thée èe tsééa óa Team koe dtcòm.

⁴⁵ Eẽm kò bóò Te, nem ko Gaam èe tséé Tea hãa ba bóò.

⁴⁶ Nqõóm koer X'áà iise hààraa, nxãasega i gha táá cúí khóè èe ko Tíí koe dtcòm ga ntcúú q'oo koe hãa ka.

⁴⁷ "Ncèè khóèm kò Tiri kg'uian kóm, igabam kò qgóóa qari i tama, ne Ra Tíí xgàra tama. Nqõó ba hàà xgàra di ser hàà tama, igaba Ra nqõó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama.

⁴⁸ Gam èe ko xgui Te, a kg'uia Te kóm tama ba xgàra me ko ba úúa: èer kg'uia hãa kg'uia ne gha còò dim cáim ka xgàra me.

⁴⁹ Tíí ka Ra kg'uia mááse tama, igabam Abom ncēe tséé Tea hãa ba x'áè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa.

⁵⁰ Ra q'ana hãa Gam di x'áè-kg'áma nea chõò tamas kg'òè si i sa. Gaa domkas wèes gúús èer ko nxàe sa, Ra ko èem ma Abo ba ma bìrí Te sia hãa khama ko ma nxàe si," tam méé.

**Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
xgaa-xgaa; Gam dim còrè ba (13–17)**

13

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aa nqàrè

¹ Paseka dis kòès cookg'ai i kò ii. Me kò Jeso ba q'ana hãa, x'aè ba hààraa, ncēem nqõó bam gha tcg'oaragu a Abom koe qõò di ba sa. Gam di ne khóè ne nqõóm koe hãa nem kò ncàma hãa, khamam kò cg'oèasem ncàm nea sa x'ái ne.

² Dqòà di tc'õoa ne kò kúrúè, me dxãwa ba nxãakamaga Jutasem Isekariotem tcáó koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khóèan tshàu q'oo koe tcãa ka.

³ Jeso ba kò q'ana, Abo ba wèé zi gúù zi Gam di qarian koe tòóa hã sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kabise sa.

⁴ Kam kò nxãaska tc'õoan ko tc'õòè qgái koe tēe, a ba a tc'amakam hãna qgáian nxõo, a tchùuse cgoa dim qgái ba tcám kháó.

⁵ A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gãbas koe tshàan ntcãa, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aà nqàrè, a tcám kháóam kò hãam qgáim tchùuse cgoa dim cgoa tchùu nqàrè xu.

⁶ A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, hàà Tsia gáé ko Tsáá nqàrèa te xg'aà?” témé.

⁷ Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncēer ko kúru sa tsi cuiskaga ncēeskaga bóóa q'ãa tite, igaba tsi gha nxãwa kháóka bóóa q'ãa si,” témé.

⁸ Kam kò Petere máá: “Cuiskaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite,” témé. Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncèè xg'aà nqàrè tsi tamar kò hãa ne tsi Tíi koe hãa tama,” témé.

⁹ Me Simone Petere ba máá: “Kháé nxãaska, X'aigaè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàua te hēé naka tcúúa te ga hēéthēé xg'áàò,” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xõa a máá: “Khòèm ēe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'ēe, wèé tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèèa xaoa q'ano tama igaba,” témé.

¹¹ Q'anam kò hãa dii ba ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Me sa khama, gaa domkagam kòo máá: “Wèéa xao ga q'ano tama,” témé.

¹² Eēm ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kò Gam di zi qgái zi hãa a ntcõó-q'ooa ba koe kabise, a ba a tēe xu a máá: “A bóóa xao ko q'ãa, ncēer ncãa kúru cgae xao o sa?”

¹³ ‘Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,’ ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: ‘X'aiga Tseè,’ témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka.

¹⁴ Ra Tíi gaxao dir X'aiga, a Xgaa-xgaa-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thēé gaxao ka c'ēea xu di nqàrèan xg'aà.

¹⁵ Sere-sere sar kúrua máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ēer ma kúrua hãa khamaga ma thēé kúru.

¹⁶ Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Gam ka q'õòsem ka kaia hãam qãa ba kãa me e, me gataga ēe tsééa hãa ba ēe tséé meam ka kai tama.

¹⁷ Ncēeska xao ncēe zi gúù zi q'ana hãa, khama xao gha kúru zi xao kòo ne ts'ee-ts'eekg'aiè.

*Jeso ba ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãakus ka kg'ui
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)*

¹⁸ “Wèéa xao gar nxàe tama, ēer nxará tcg'òóa hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncēe sa Nqarim dis Tcgãyas koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncēe ko máá: ‘Gaam ēe ko tíi cgoa pérean tc'õó ba tirim cg'õo-kg'ao ba kúrua hãa,’ témé sa.

¹⁹ Ra ko kúrua tama ias cookg'ai koe ncēeska bìrí xao o, nxãasega xao gha ēe i kòo kúrua ne, Tíi ga Ra a sa dtcòm ka.

²⁰ Tseegu ner ko bìrí xao o, a ko máá: Wèém ēe ko ēer tsééa úúa hãa ba qãèse hàakagu ba ko Tíi ga Ra qãèse hàakagu, me ko diim wèém ēe ko Tíi qãèse hàakagu Te ba ēe tsééa óága Tea ba qãèse hàakagu,” tam méé.

²¹ Ncēetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcáóa ba tshúù qgái koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Gaxao ka c'ēe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Te, témé,” tam méé.

²² Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko téé a bóòku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úúa hãase.

²³ Me kò gaxu ka c'ēm ncēe kò Jesom ka kaisase ncàmmea hãam xgaa-xgaase-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcõe.

²⁴ Me kò Simone Petere ba gaam xгаа-xгааase-kg'ao ba tcgáa ba cgoa qàè a bìrí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tèè Me, témé.

²⁵ Me Jesom koe ntcōóa ghãase, a tèè Me a máá: “X'aigaè, dìi baa?” témé.

²⁶ Me Jeso ba xọa me a máá: “Gaam ãer ko ncēes péré qàmà sa máà me e, ãer kò gâbas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne,” témé. Eëm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba máà si, Simonem ka cóáse ba.

²⁷ Eëm ko Jutase ba péré qàmà sa sèè kagam ko satana ba tcàa cgae me. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Kúrú kg'oana tsi hãas guù sa qháése kúrú,” témé.

²⁸ Igaba tc'ōòè ko qgái koe i kò cúí khóè ga táá q'ãa, dùús domkam ko Jeso ba ãeta méé sa.

²⁹ Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'ëe xu tc'ëea máá, Jeso ba ko bìrí me, kōès koe ko tc'ëese zi guù zim gha x'ámá sa, kana c'ëe guù-coa nem gha ãe dxàua hãa ne máà sa, ta tc'ëea.

³⁰ Eëm ko Jutase ba péréan sèèa xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcùú u.

Kabam x'áè-kg'ám ba

³¹ Eëm ko qōò, kam kò Jeso ba máá: “Ncēeskam ko Khóèm dim Cóá ba x'áàkaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'áàkaguè.

³² Ncèè Nqarim kò ko Gam koe x'áàkaguè, nem gha Nqari ba nxãaska thëé Cóá ba Gam koe x'áàkagu, a ba a gha cúí q'oro x'áàkagu Me.

³³ “Cóá xaoè, xòm x'aèa ner gha hãa cgoa xao o. Qaa Te xao gha. Eër kò ma Juta ne ma bìría khamaga Ra ko ma ncēeska bìrí xao o a ko máá: Eër ko qōò koe xao cuiskaga síia hãa tite.

³⁴ “Ra ko kabam x'áè-kg'ám ba máà xao o, a ko máá: Gaxao ka c'ëe ne ncàm. Ncēer ma ncàm xaoa hãa khama méé xao ma gaxao ka c'ëea ne thëé ncàm.

³⁵ Ncēes guùs ka i gha wèé khóèan q'ãa, Tiri xao xгаа-xгааase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'ëean xao kò ncàma hãa ne,” tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xọase Me sa nxàe (Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Me Simonem Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, nda koe Tsi ko qōò?” témé.

Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncēer ko qōò koe tsi cuiskaga kgoana naka xùri Tea hãa tite, igaba tsi gha kháóka nxãwa xùri Te,” témé.

³⁷ Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigaè, dùús domka ra gáé ga ncēeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'òèa te tcg'òó,” témé.

³⁸ Me Jeso ba xọa me a máá: “Tíi domka tsia gha kg'òèa tsi tcg'òó? Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nqoana q'oro xọase Te,” témé.

14

Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síi ba

¹ “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgái koe hãa guu. Nqarim koe hëé naka Tíi koe hëéthëé tcoman úú.

² Abom dim nguum q'oo koe i kái x'ãè-q'ooan hàna; ncèè gatà i kò ii tama ner ga kò q'ãa-q'ãa tua hãa, síir ko x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u sa.

³ Ncèè qōòr kòo a ko síi x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u, ner gha kabise a hàà sèèa mááse tu u, nxãasega tu gha gatú igaba thëé síi Tíi hàna qgái koe hãa ka.

⁴ Tu gataga qōòr kom qgáim di dàòan q'ana hãa,” tam méé.

⁵ Me Tomase ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, qōò Tsi kom qgái ba xae c'úua, ka xae ga ntama ma gaa qgái dim dàò ba q'ãa?” témé.

⁶ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tíí Ra Dào Ra a, a Tseegu Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Tíí ka oose ko Abom koe síím khóèm cúím ga ba kàà me e.

⁷ Ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga kò thèé Abo ba q'ana hãa. Igaba xao ncèeska q'ãa Mea, a bóò Mea hãa,” tam méé.

⁸ Me Filipi bìrí Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'ái xae e, nxãaska xae gha qãè xae e,” témé.

⁹ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncèetar ma qáo x'aèan gaxao cgoa hãa igaba Tsi ko c'úu Te, Filipiè? Dìím wèém èe bóò Tea hãa ba Abo ba bóò hãa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'ái xae e,’ témé?

¹⁰ A dtcòm tama tsia Abom koer hãa, Me Abo ba Tíí koe hãa sa? Kg'uiian ncèer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíí koe guu nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncèe Tíí koe x'ãèa hãa ba ko tsééa ba kúrú.

¹¹ Dtcòm méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíí koe hãa sa. Ncèè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm are-aresa zi tséé zi èer ko kúrú zi domka.

¹² Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Dìím wèém èe ko Tíí koe dtcòm ba gha èer ko Tíí kúrú sa kúrú, a ba a gha ncèe tsééan ka kaia hãa tsééan kúrú, Tíí Ra ko Abom koe qòò khama.

¹³ A Ra a gha dùús wèés èe xao ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa kúrú, nxãasegam gha Abo ba Cóám koe guu a dɔɔnèmè ka.

¹⁴ Ncèè c'èes gùu sa xao kòò Tíí cg'òè koe dtcàrà ner gha kúrú si.

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba nqòòkagu

¹⁵ “Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áma Te qgóóa qari.

¹⁶ Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'èem Hùi-kg'ao ba tsééa úúa máá xao o, gaxao cgoa gha chòò tamase hãa ba.

¹⁷ Ncèe ba tseeguan dim Tc'èe Me e. Nqòó ba cuiskaga hòò Me tite, bóò Meam hãa tite, a ba a c'úu Mea khama. Igaba xao gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa khama.

¹⁸ “Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a gha kabise a hàà cgae xao o.

¹⁹ Xòm x'áè q'oo koem nqòó ba gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'òèa Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'òè khama.

²⁰ Gaam cáím ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa.

²¹ Dìím wèém èe x'áè-kg'áma Te úúa, a qgóóa qari ana ba gaam ncàm Tea hãam ga me e. Gaam èe ncàm Tea hãa ba gha Abom ka ncàmmè, Ra gha Tíí igaba thèé ncàm me a gha gaam koe x'áise,” tam méé.

²² Me Jutase (ncèe Isekariote tama ba) bìrí Me a máá: “X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áise xae e, nqòó ba x'áise tamase?” témé.

²³ Me Jeso ba xɔa a máá: “Ncèè khóèm kò ncàm Tea hãa nem gha kg'uia Te qgóóa qari, Me gha Abo ba ncàm me, Tsam gha hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe kúrú.

²⁴ Gaam èe ncàm Te tama ba kg'uia Te qgóóa qari tama; i gataga kg'uiian èe xao ko kóm, Tíí koe guu tama, igaba i ncèe tsééa óá Team Abom koe guua.

²⁵ “Ncèe gùua ner bìrí xaoa hãa, èer kò qanega gaxao cgoa hãa ka.

²⁶ Igaba Hùi-kg'aom ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ii ba, ncèem gha Abo ba Tiri cg'òèan cgoa tsééa óá ba, nxãa ba gha wèè gùuan ga xгаа-xгаа xao o, a ba a gha wèè gùuan èer bìrí xaoa hãa tc'èe-tc'èesekagu xao o.

²⁷ “Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko màà xao o. Nqòóm ko màà xao o khamar ma màà xao o tama. Táá méé i tcáóa xao nxùrù qgài koe hãa guu, kana méé xao táá q'áò guu.

²⁸ Kóm tea xao kò hãa Ra ko bìrí xao o a ko máá: ‘Qõò Ra ko, a Ra a gha kabise a hàà cgae xao o,’ témé. Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko qõò khama qãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama.

²⁹ Ra ncãa ncèeska bìrí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha ãe i kòo kúrúse ne dtcòm ka.

³⁰ Gaicarar qáòse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncèem nqõóm dim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama,

³¹ igaba méém nqõó ba q'ãa, Abo ba Ra ncàmã hãa, a ko Abom ma x'áè Tea hãa khama ma tséé sa.

“Tèe xao ncèeska, naka hààn xae qõò,” tam méé.

15

Jeso ba tseegu dim Kg'om Me e

¹ A ba a máá: “Tíí Ra tseegu dir Kg'om Ra a, Me Tirim Xõò ba Xhàrà-kg'ao Me e.

² Tíí koe hãam nxãam wèém ãe tc'áróan kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèém nxãam ãe ko tc'áróan kúrú ba dcàò, nxãasegam gha q'ano a kái tc'áróan kúrú ka.

³ Nxãakamaga tu ncèer kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa.

⁴ Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúím nxãam ga ba cúíam kò hãa ne tc'áróan kúrú hãa tite, kg'om dis hìis koem kò hãa ne cúí ga a, gatu igaba tu gatà hãea tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

⁵ “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxãa tu u. Gaam ãe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'áróan ko kúrúm ga me e, Tíí ka oose tu cúí gúù ga kúrú hãa tite khama.

⁶ Ncèè khòèm kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxãam khama ma xaoaguè, a ba a xgóó; ãeta ii nxãa ne ko sáà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tcãà, a dàòè.

⁷ Ncèè Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uian gatu koe hãa ne tu gha ãe tu ko tc'èes wéé sa dtcàrà, a tu a gha kúrú máàè si.

⁸ Si ko ncèe sa Tirim Xõò ba x'áàkagu: kái tc'áróan tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xgaa-xgaase-kg'ao tu ii.

⁹ Ncèem ma Abo ba ncàm Tea hãa khamagar ma ncàm tu ua hãa. Ke méé tu ncèeska Tiri ncàm kuan koe hãa.

¹⁰ Ncèè Tiri x'áèan tu kò qgóóa qaria, ne tu gha Tiri ncàm kuan koe hãa, ncèer ma Tirim Xõòm di x'áèan ma qgóóa qaria, a Gam di ncàm kuan koe ma hãa khamaga ma.

¹¹ “Ncèe gúùa ner bìrí tua hãa, nxãasega i gha Tiri qãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di qãè-tcaoan gha cg'oè ka hãéthéé e.

¹² Tirim x'áè-kg'ám ba ncèe me e: ncàm gatu ka c'èea ne, ãer ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Cúí khòè ga ncèes ncàm s ka kaia hãas ncàm sa úú hãa tama, ncèe khòèm ko ãem ncàmã hãa ne khòè ne gam di kg'òèan tcg'òóa máá sa.

¹⁴ Tu gatu ãer ko x'áè tu u sa tu kòo kúrú ne Tiri tu ncàm-khoe tu u.

¹⁵ Cuiskagar gaicara qãà ta ma tcii tua hãa tite, qãà ba gam ka q'òòsem ko dùú sa kúrú sa c'úú hãa khama. Ncèes gúùs téé-q'oo koe Ra ko ncàm-khoe tu ta ma tcii tu u, wéés gúùs ãer Tirim Xõòm koe xgaa-xgaasea hãa sar q'ãakagu tua hãa khama.

¹⁶ Gatua nxará tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíí nxará tcg'òó tua hãa, a Ra a qõò tu gha a síí tc'áróan kúrú ka nxará tcg'òó tua, tc'áróan ncèe gha qáò x'áèan hãa a, nxãasegam gha Abo ba wéés gúùs ãe tu gha ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa máà tu u ka.

¹⁷ Ncèea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'èe ne ncàm, témé.

Nqõõ ba ko Jesom di xгаа-xgaase-kg'aoan hòre

¹⁸“Ncèè nqõóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatuam hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tíia hòre Tea hãa sa.

¹⁹Ncèè nqõóm di tu kò ii nem ga kò nqõõ ba gam di tu iise ncàm tua hãa; igaba tu nqõóm di tu tama tu u, Ra kò nqõóm koe guu a nxárá tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqõó ba hòre tu u.

²⁰Ncèer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'èe-tc'èese, a ko máá: ‘Qãa ba gam ka q'òsem ka tc'amaka hãa tama,’ témé sa. Ncèè xgàra Te ne kòo ne, ne gha gataga thèé xgàra tu u. A ncèè Tiri xгаа-xгаа ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thèé gatu dian igabaga qgóóa qari i.

²¹Igaba ne gha wèè gúúan ncèe ga Tiri cg'òèan domka kúru cgae tu u, Gaam èe tsééa óa Tea hãa ba ne c'úua hãa domka.

²²Ncèè thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chìbian úu tama. Igaba ne ncèeska gane di chìbian koe ne gha qgóóa mááem *dàò ba* úu tama.

²³Gaam èe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea.

²⁴Ncèè c'èe khòè ga qanega kúru tama sar kò gane koe kúru ta ga hãa, ne ne ga kò chibi úu tama. Igaba ne *ncèe zi x'ái zi* bóòa hãa, a ne a Tíi ga Ra hèé naka Tirim Xòòm ga ba hèéthèé Tsam hòrea.

²⁵Igabas ko ncèe sa x'áèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncèe ko máá: ‘Hòrea ne máá tea hãas gúu sa kàa si i,’ témé sa.

²⁶“Igaba èem kòo Hùì-kg'ao ba hàà, ncèer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úu ba, tseeguan dim Tc'èe ba, ncèe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíi ka nxàea tseegukagu.

²⁷Gatu igaba tu gha Tíi ka hàà nxàea tseegukagu, Tíi cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

16

¹“Ncèe gúúan wèèr bìrì xaoa hãa, nxãasega xao gha táá gaxao di dtcòman agu ka.

²Còrè-nquuan koe ne gha xhàigu xao o, me gha gataga x'aè ba hàà, wèém khòèm èe ko cg'òo xao om gha tc'èea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'èea ba.

³Ncèe zi gúu zi ne gha kúru cgae tu u, Abo ba kana Tíi ga Ra ne c'úua hãa khama.

⁴Igabar ncèe gúúan bìrì xaoa hãa, nxãasega xao gha èem kòo gaan dim x'aè ba hàà ne tc'èe-tc'èese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

Tcom-tcomsam Tc'èem di tsééa ne

“A ra a kò ncèe zi gúu zi tshoa-tshoas koe táá bìrì xao o, gaxao cgoar kò hãa khama.

⁵Igabar ko ncèeska Gam èe tsééa óa Team koe qõò, igaba i gaxao ka cúia xao ga tèe Te naka máá: ‘Nda koe Tsi ko qõò?’ témé tama.

⁶Igaba ncèe gúua ner nxàea hãa domka xao tshúù-tcaoan ka cg'oè cgaeèa hãa.

⁷Gatà i ii igabar ko tseeguan bìrì xao o: Gaxaoa i qãèa máá xaoa hãa qõòr gha sa. Ncèè qõò tamar kò hãa nem Hùì-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba èe qõòr kòo ner gha gaxao koe tsééa úu Me.

⁸Eèm kòo hàà nem gha hàà nqõó ba xгаа-xгаа a chibi-chibi; chìbian domka hèé, naka tchànoan domka hèé, naka xgàrakuan domka hèéthèé e.

⁹Chìbian kam *gha xгаа-xгаа*, Tíi koe ne dtcòm tama khama.

¹⁰Tchànoan kam *gha xгаа-xгаа*, Tirim Xòòm koer ko qõò, xao gaicara hòò Te tite khama.

11 Xgàra-kg'aman kam gha xгаа-xгаа, ncēm nqōóm dim x'aiga ba nxāakamaga xgàraèa hāa khama.

12 “Qanegar kái zi gúù zi úúa, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncēeska kgoana zia hāa tite.

13 Igaba ãem kòo tseeguan dim Tc'ēe ba hàà, nem gha wèe tseeguan koe úú xao o. Cuiskagam Gam koe guua zi ka kg'uia hāa tite, igabam gha ãem ko kóms ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gúù zi ka bìrí xao o.

14 X'áàkagu Tem gha, ãe Tiri ii sam gha sée, a ba a bìrí xao o si khama.

15 Wèéan ãe Abom úúa hāa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eē Tiri ii sam gha Tc'ēe ba sée, a ba a bìrí xao o si, témé.

16 “X'aè-coa ba xao hòò Tea hāa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qāá q'oo koe hòò Te,” tam méé.

Xгаа-xгаа-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kabise a qāè-tcaoan kúru

17 Xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu c'ēe xu tēèku a máá: “Dúú sa ba ko nxàe, ncēm ko máá: ‘X'aè-coa ba xao hòò Tea hāa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qāá q'oo koe hòò Te,’ témé ka, a ko gataga máá: ‘Tirim Xōóm koer ko qōò domka a,’ témé?” ta xu méé.

18 Xu hāa a tēese a ko máá: “Dúú sa ba koáé nxàe: ‘X'aè-coam q'oo koe,’ tam kòo méé ne? Dúú sam ko nxàe sa xae kóma q'āa tama,” ta xu méé.

19 Me kò Jeso ba bóò q'āa, ncēs gúùs ka xu tēè Me kg'oana hāa sa, khamam kò nxāaska bìrí xu a máá: “Ntar ko méé sa xao koáé tēèku, ncēer ko máá: ‘X'aè-coam q'oo koe xao hòò Tea hāa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qāá q'oo koe hòò Te,’ témé ka?”

20 Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thōò-tcaoase kg'ae, igabam gha nqōó ba qāè-tcaoa hāa. Thōò-tcaoa xao gha hāa, igaba i gha gaxao di thōò-tcaoan kabise a qāè-tcao sa ii.

21 Eē khòès kòo cóán ábà di thōò koe hāa nes tshúù-tcaoa hāa, gas dim x'aè ba hààraa khama. Igaba ães ko cóán ábà xg'ara nes gaicara thōòan tc'ēe-tc'ēese tama, qāè-tcaoan ãe cóá nea nqōómkg'ai koe ábàèa hāa di domka.

22 Khama xao gaxao ncēeska tshúù-tcaoan úúa hāa, igabar gha gaicara hàà bóò xao o, xao gha qāè-tcao, i cúí khòè ga gaxao di qāè-tcaoan sée cgae xaoa hāa tite.

23 Eēm cáím ka xao cuiskaga cúí gúù ga dtcàrà Tea hāa tite. Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Wèes gúùs ãe xao ko Tíí cg'òè cgoa Abom koe dtcàrà sam gha máà xao o.

24 Ncēeska igaba xao qanega cúí gúù ga Tíí cg'òè cgoa dtcàrà tama. Dtcàrà, máàè xao gha ke, naka xaoa gha nxāasega qāè-tcaoan ka cg'òè.

25 “Ncēe gúúa ner kò sere-sere zi cgoa bìrí xao o, igabam ko x'aè ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'uia hāa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hāase Tirim Xōóm ka bìrí xao o.

26 Eēm cáím ka xao gha Tíí cg'òè koe dtcàrà. Gaxao téé-q'oo koer gha Abo ba hàà dtcàrà, tar méé tama.

27 Abo ba Gam ka ncàm xaoa hāa, ncàm Tea xao hāa domka, a xao a Nqarim koer guua sa dtcòma hāa khama.

28 Abom koer guu a nqōóm koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqōó ba guu, a Abom koe kabise,” tam méé.

29 Xu kò nxāaska Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: “Bóò, ncēeska Tsi ko kgoarasea hāase kg'ui, a Tsi a cúís sere-seres ga sa tséékagu tama.

30 Ncēeska xae ko bóò wèe gúúan Tsi q'ana hāa sa, a Tsi a gataga c'ēe khòè ga gha tēè Tsi sa qaa tama. Ncēs gúùs domka xae ko dtcòm Nqarim koe Tsi guua hāa sa,” ta xu méé.

³¹ Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Ncēeska xaoa ko dtcòm?”

³² Bòò, x'aè ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ɛe xao gha wèéa xao ga x'áéa xao koe guu a tsai-tsaise ba, a xao a gha cúise qaù Te. Igabar cúise hãa tama, Tirim Xòò ba Tíí ghoa hãa khama.

³³ “Ncēe gúua ner bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncēm nqǒóm koe xao gha qóman cgoa qgóóku. Igaba méé xao tòón tcáó! Nqǒó bar tààa hãa ke,” tam méé.

17

Jeso ba ko còrèa mááse

¹ Eēm ko Jeso ba ncēe sa kg'uia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, x'aè ba hààraa. Tsarim Cóa ba x'áàkagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóa ba x'áàkagu Tsi,

² wèé ne khòè ne tc'amkg'ai koe Tsi qarian máà Mea hãa ke, nxãasegam gha chòò tamas kg'òè sa wèé ne ɛe Tsi máà Mea hãa ne máà ka.

³ Si chòò tamas kg'òè sa ncēe si i: q'ãa Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúisega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncēe Tsi tsééa óága hãa ba q'ãa sa hēéthēe e.

⁴ Nqǒómkg'ai koer x'áàkagu Tsia hãa, ɛe Tsi kò máà Tea hãa tsééan kúrúua xg'ara-xg'ara ka.

⁵ Ke ncēeska, Aboè, hàna Tsia koe x'áàn máà Te, ncēe nqǒóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu còrèa máá

⁶ “Eē Tsi kò nqǒómkg'ai koe guu a máà Te xu khòè xu koer kò Tsari cg'òèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu kò Tsarim kg'ui ba qgóóa qaria.

⁷ Ncēeska xu q'ana, ɛe Tsi máà Tea hãa gúúan wèéa Tsáá koe guua hãa sa.

⁸ Eē Tsi kò máà Tea kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cam tshàua máá a. A xu a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia tséé Tea hãa sa dtcòm.

⁹ Nqǒó bar còrèa máá tama, a ko gaxu ɛe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama.

¹⁰ Wèés ɛer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés ɛe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu koe guu a x'áàkaguèa.

¹¹ Nqǒómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba xu gaxu qanega nqǒómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíí sencgaga Tsáá koe síí. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'òèm di qarian cgoa xgáèa máá xu - cg'òèm ncēe Tsi máà Tea ba, naka xu gha nxãasega cúí ii, ncēe Tsam ma cúí ii khamaga ma.

¹² Eēr kò gaxu cgoa hãa kar kòo xgáèa máá xu, a ɛe Tsi kò máà Tea hãam cg'òèm cgoa kòre xu. Cúía xu ga kò táá aaguse, gaam ɛe kò kaàkaguèm gha sa tééa máána hãam cúím oose, *Nqarim dis* Tcgãyas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

¹³ “Igabar ko ncēeska Tsáá koe síí, a Ra a ko ncēe zi gúù zi kg'ui, nqǒómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa ka.

¹⁴ Tsarim kg'ui bar máà xua, me nqǒó ba hòre xua, nqǒóm di xu tama xu u khama, ncēer Tíí ma nqǒóm di tama khamaga ma.

¹⁵ Tiri còrèa ne máá, nqǒóm koe méé Tsi séèa tcg'òó xu, témé tama, igaba méé Tsi ɛe cg'áè iim koe xgáèa máá xu si i.

¹⁶ Nqǒóm di xu tama xu u, ncēer Tíí ma nqǒóm di tama khamaga ma.

¹⁷ Tcom-tcomsakagu xu tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke.

¹⁸ Eẽ Tsi ma nqõómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma nqõómkg'ai koe tsééa úú xua hãa.

¹⁹ Gaxu domkar ko tcom-tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba thëé tseeguan koe tcom-tcomsakaguè ka.

Jeso ba ko wèé ne dtcòm-kg'ao ne còrèa máá

²⁰ “Gaxu cúí xur còrèa máá tama. Eẽ gha gaxu di kg'uian koe guu a Tíí koe dtcòm ner ko gataga thëé còrèa máá,

²¹ wèéa ne ga gha cúí ii sa, ãe Tsi ma Tsáá Aboè Tíí koe hãa, Ra ma Tíí Tsáá koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne thëé Gatsam koe hãa, nakam gha nxãasega nqõó ba Tsáá Tsia tséé óá Tea hãa sa dtcòm.

²² Eẽ Tsi máà Tea hãa x'áà ner máà nea, nxãasega ne gha cúí ii ka, ncëe Tsam ma Gatsam ma cúí ii khamaga ma.

²³ Tíí Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíí koe hãa, nxãasega ne gha cg'oèase cúí ii ka, me gha nxãasega nqõó ba q'ãa, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm nea, ãe Tsi ma ncàm Tea hãa khamaga ma ka.

²⁴ “Aboè, ãe Tsi máà Tea hãa ne gha Tíí cgoa ncëer hãa koe hãa sar ko tc'ëe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóò, ncëe Tsi máà Tea hãa a, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm Tea hãa khama.

²⁵ Abo Tsi tchàno Tseè, èetam ga ma nqõó ba c'ùù Tsia igaba Ra Tíí q'ãa Tsia, ne q'ana hãa Tsáá Tsia tsééa óá Tea sa.

²⁶ Cg'òèa Tsi q'ãakagu nea, a Ra a gha kúrú i q'ãaè, nxãasega i gha ncàm kuan ncëe Tsi kò ncàm Tea hãa gane koe hãa ka, Ra gha gataga thëé Tíí ga Ra gane koe hãa ka,” tam ma còrè.

Jesom di xgàrasean hëé naka Gam dis x'oo sa hëé naka Gam di x'ooan koe tãean hëéthëé e (18–21)

18

Jeso ba ko qáéè

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Eẽm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm ba tchoaba. C'ëem xòem koem kò Olife di zi hìi zi dim xhàrà ba hãa. Xu kò Gabá hëé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu gaa koe tcãà.

² Nxãaskam kò Jutasem, ncëe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba gaam qgài ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama.

³ Me kò nxãaska Jutase ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hëé naka kaia xu peresiti xu ka c'ëea xu hëé naka Farasai xu hëéthëé cgoa gaa koe síí. X'áà zi xu kò qgóóa, lampian hëé naka ncõo gàban hëéthëé e.

⁴ Me kò Jeso ba wèéan ãe gha hàà kúrúse cgae Me sa q'ana hãase tcg'oa a tèè xu a máá: “Dìí ba xao ko qaa?” témé.

⁵ Xu xoa Me a máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé. (Me kò Jutasem, khòè ne tshàu q'oo koe tcãàku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-tëe.)

⁶ Eẽm ko Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé, ka xu kò tééa dìbi, a xu a górankg'ai koe cg'áé.

⁷ Me kò gaicara tèè xu a máá: “Dìí ba xao ko qaa?” témé. Xu máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

⁸ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncãar bìrí xao o, ncëe ga Ra a sa. A ncëe Tíí xao kòo qaa Te ne méé xao nxãaska ncëe xu khòè xu guu naka xu qõò,” témé.

⁹ Nc̄e sa kò kúrúse, kg'uian ěem kg'uia hãa gha nxãasega tseegukaguè ka, nc̄e kò máá: “Ē Tsi kò máà Te xu kar c'ěem ga ba qanega aagu tama,” témé sa.

¹⁰ Me kò nxãaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hãa khama tsgúua tcg'òó me, a kiam peresitim dim qãa ba gáo, a kg'áo xòè dim tcee ba xg'aoa tcg'òó. (Qãàm di cg'òèa ne kò Malekose e.)

¹¹ Kam kò nxãaska Jeso ba Petere ba bìrí a máá: “K̄abi tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom máà Tea hãas kubis *xg'àrasean dis* koe kg'áa hãa tite?” témé.

Jeso ba ko Anasem koe úúè

¹² Si kò nxãaska nc̄o-kg'ao xu dis xg'ae sa hĕé, naka gaas dim tc'ãa-cookg'ai ba hĕé, naka Juta di xu tc'ãa-cookg'ai xu hĕéthĕé Jeso ba qgóó, a qáé,

¹³ a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, nc̄e kò Kaifasem ka c'uise ii ba, nc̄e kò ěem kurim ka kiam peresiti ba ii ba.

¹⁴ Kaifase ba gaam khòèm Juta xu kò tc'ĕe sa máàm ga me e, a máá: “Qãè e gha ii, nc̄è c'ĕem khòèm kò khòè ne x'óóa máá ne,” témé ba.

Peterem dis xoases tc'ãa di sa

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simonem Petere ba hĕé naka c'ĕem xгаа-xgaase-kg'ao ba hĕéthĕéa kò Jeso ba xùri. Nc̄em xгаа-xgaase-kg'ao ba kò kiam peresitim ka q'ãaèa, khamam kò Jesom cgoa kiam peresitim x'áé koe tcãa.

¹⁶ Igabam kò Petere ba tchàa koe téé, xhàrom-kg'ám koe. Kam ko c'ĕem xгаа-xgaase-kg'aom nc̄e kò kiam peresitim ka q'ãaèa ba k̄abise a tcg'oa, a dxàe-coas ěe kò xhàrom-kg'ám koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcãa.

¹⁷ Si kò qãàs ěe kò xhàrom-kg'ám koe tĕe sa Petere ba bìrí a máá: “A tsáá tsia gáé nc̄em khòèm di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ĕe tsi tama tsia?” témé. Me x̄o a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

¹⁸ Qgàisa a kò ii, xu kò qãa xu hĕé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hĕéthĕé xu ěe xu kò dxùua hãas c'ees koe téé-tĕe, a ko x'òè-x'oose. Petere ba kò gataga thĕé gaxu cgoa téé-tĕe, a ko x'òè-x'oose.

Kiam peresiti ba ko Jeso ba tĕè

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Me kò nxãaska kiam peresiti ba Jeso ba tĕè, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka hĕé naka Gam di xгаа-xgaan ka hĕéthĕé e.

²⁰ Me Jeso ba x̄o me a máá: “Xgobekg'amseaser kò wĕém nq̄óm cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wĕé x'aè ka còrè-nquuan koe hĕé, naka tempelem koe hĕéthĕé xгаа-xгаа, nc̄e wĕé Jutan ko xg'ae koe. Cúí gúù gar kò táá xàlase nxàe.

²¹ Kháé tsia ko dùús domka tĕè Te? Tĕè ěe kò kóm Tea hãa ne, tseeguan kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa,” tam méé.

²² Ēm ko Jeso ba nc̄e gúúan kg'uia xg'ara kam kò c'ĕem kòre-kg'aom, cúùse kò tĕe ba Jeso ba x'ábú, a máá: “Nc̄ea Tsi ga ko ma kiam peresiti ba ma x̄o gaa?” témé.

²³ Me Jeso ba x̄o me a máá: “Nc̄è c'ĕe gúúan cg'ãè Ra kò kg'uia hãa ne méé tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'ãè si i sa. Igaba nc̄è tchànoser kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góó Tea máá?” témé.

²⁴ Me nxãaska Anase ba kiam peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáèèa hãase.

Peterem dis xoases cam di sa hĕé naka nqoana di sa hĕéthĕé e

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Eëm Simonem Petere ba hãa a ko kùru-kuruse kam kò tèèè a máá: “Tsáá tsia gáé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'èe tsi tama tsia?” témé. Me xõase a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

²⁶ Me kò c'èem qãàm kaim peresitim di ba, ncêe Peterem kò xg'aoa tcg'òó tceeam khòem dim qhàò ba tèè me a máá: “Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xhàrààm q'oo koe bóò tsi tama?” témé.

²⁷ Me gaicara Petere xõase e, me kò kúúga ghòrò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan ãe ka i kò kaisa ntc'úúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcãà, nxãasega xu gha Paseka di tc'õoan tc'õó ka.

²⁹ Khamam kò Pilato ba tcg'oa a síí cgae xu, a tèè xu a máá: “Dùútsa chibi sa xao ko ncêem Khòè ba tcee?” témé.

³⁰ Xu xõa me a máá: “Chibi kúrú-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama,” témé.

³¹ Me Pilato nxãaska bìrí xu a máá: “Séèa xao mááse Me, naka xaoa síí gaxao di x'aèan cgoa xgàra Me,” témé. Xu Juta xu xguì a bìrí me a máá: “Igaba xae c'èem khòè ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama,” témé.

³² Ncêe sa kò kúrúse, ãem kò Jeso ba kg'uia hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uiian gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.

³³ Me kò nxãaska Pilato ba kabise a nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tcii, a tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?” témé.

³⁴ Me Jeso ba xõa a máá: “Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tèè Tea, kana c'èe khòèa Tíí ka tsáá cgoa kg'uia hãa?” témé.

³⁵ Me Pilato xõa a máá: “Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khòè ne hêé naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hêéthêéa tíí tshàu q'oo koe tcãà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrú hãa?” témé.

³⁶ Me Jeso ba xõa a máá: “Tiri x'aia nea ncêem nqõóm di tama. Ncèè gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncõo sa x'ãà hãa, nxãasegar gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcãà di sa. Igaba i ncêeska Tiri x'aian ncêem nqõóm di tama a,” tam méé.

³⁷ Me Pilato nxãaska tèè Me a máá: “Kháé Tsia x'aiga Tsia?” témé. Me Jeso ba xõa a máá: “X'aiga Ra a, ta tsi ko méé. Gaas gúús domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncêes gúús domkaga nqõómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxãasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèè khòèan ãe tseeguan dia ko kg'uia Te komsana,” tam méé.

³⁸ Me Pilato ba bìrí Me a máá: “Tseegua nea dùúá?” témé.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncêes gúú sam ko mééa xg'ara kam kò tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a bìrí xu a máá: “Cúí chibi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chibi-chibiè e.

³⁹ Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'aè ka méér c'èem chibi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'èe, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?” témé.

⁴⁰ Xu q'au a xõa me a máá: “Eë-ëe, Gam ka tamase, Barabase ba máà ta a,” témé. Barabase ba kò ts'ãà-kg'ao me e.

19

¹ Nxãaskam kò Pilato ba Jeso ba sèè a úú, Me síí qoaè.

² Xu kò ncõo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábakagu Me, a xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me,

³ a téé a qõòà máá Me a ko máá: “Tcgáìò, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

⁴ Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu bìrí a máá: “Bòò, tcg'òó ra ko a gaxao koe óá Me, nxãasega xao gha q'ãa, tíí ra cúí chìbi ga hòò cgae Me tama sa ka,” témé.

⁵ Eëm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cába sa cába hãase, a ncoàm qgái ba hana, kam ko Pilato bìrí xu a máá: “Bóò! Ncëe ga Me e khòè ba!” témé.

⁶ Eë xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hëéthëé ko bóò Me, ka xu kò q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé. Igabam kò Pilato xoa xu a máá: “Gaxao séè naka síí xgàu Me, tíí ra cúí chìbi ga hòò cgae Me tama ke,” témé.

⁷ Xu Juta xu xoa a máá: “X'áèan ta úúa; gaa x'áèan ãe ka méém x'óós gùú si i, Nqarim dim Cóá Me e tam ko méé khama,” ta xu méé.

⁸ Eëm ko Pilato ncëes gùú sa kóm kam kò kaisase q'áò,

⁹ a ba a kabise a gaicara nquum q'oo koe tcàa, a Jeso ba tèè a máá: “Nda koe Tsi guua?” témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xoa ga kúrú.

¹⁰ Me Pilato ba tèè Me a máá: “Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'ëe tama? C'úúa Tsia, qaria ner úúa, kgoara Tsiir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?” témé.

¹¹ Me Jeso ba xoa a máá: “Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncëè nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam ãe tshàu q'ooa tsi koe tcàa Tea ba chibiga me e, kaias chìbi sa,” tam méé.

¹² Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: “Eë tsi kòò ncëem khòè ba kgoara ne tsi *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram ka tcàràse tsi tama tsi i. Wèém khòèm ãe ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku,” témé.

¹³ Eëm ko Pilato ncëe kg'uian kóm kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òó, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcõó-q'oos koe síí ntcõó, 'Nxõán dim nqám ba' ta ko ma tcièm qgáim koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tciè ba).

¹⁴ Paseka dim cárm ba kg'ónòsea máá dim cárm me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne bìrí a máá: “Bòò, ncëe ga Me e gatu dim X'aiga ba,” témé.

¹⁵ Igaba xu kò q'au a máá: “Tcg'òó Me! Tcg'òó Me! Xgàu Me!” témé. Me Pilato tèè xu a máá: “Kháé méér gaxao dim X'aiga ba xgàu dèe?” témé. Xu *kaia xu peresiti xu xoa* a máá: “X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose,” témé.

¹⁶ Me kò nxãaska Pilato máà xu Me, nxãasegam gha xgàuè ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu Jeso ba sèè,

¹⁷ Me Gam dis xgàu sa dcéé a tcg'oa, a 'Tcúú c'õá' ta ko ma tciès qgáis koe síí (ncëè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gologota' ta ma tciè sa).

¹⁸ Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'ëe tsara khòè tsara hëéthëé e Gam cgoa, cúí ba c'ëe xòèa ba za, me c'ëe ba c'ëe xòèa ba za, Me Jeso ba nqàè koe téé.

¹⁹ Me kò Pilato x'ái sa góá hãa, a xgàus koe qáéa tòó sia; ncëetas kòò ma nxárase: “NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA,” ta ma ma.

²⁰ Ne kò kái ne Juta ne ncëes x'ái sa nxará, ãem kò Jeso ba xgàuèam qgái ba kò x'áé-dxoom ka cúú me e khama. Si kò x'ái sa Hebera dis kg'uis ka hëé, Latini dis ka hëé naka Gerika dis ka hëéthëé góàèa.

21 Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba bìrí a máá: “Táá góá naka máá: ‘Juta ne dim X'aiga ba,’ témé guu, igaba máá: ‘Ncēm khòè ba kò máá, Juta ne dim X'aiga Me e,’ témé,” ta xu méé.

22 Me Pilato xoa a máá: “Eēr góá hãa sar góá hãa,” témé.

23 Eē xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáía ba sèè, a 4 zi dtcõò zi cgoa q'aa-q'aa a, si dtcõò sa khòèm di sa ii, me q'oo koe ko hãaèm qgáím cúí ba qàù. Ncēm qgáí ba kò qgãé-dàò úú tama, a cúí xòè koe tc'amaka guu a nqãaka xõas koe qgãéèa.

24 Xu kò bìríku a máá: “Hààn xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòo naka bóò díina gha sèè me sa,” témé. Ncēe sa kò kúrúse, ēe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncēe kò máá:

“Qgáía Te xu kò q'aa-q'aaku,
a Tiri qgáían domka cgúúan ntcòo,”
témé sa. Ncēea ncõo-kg'ao xu kò hēé ga a.

25 Jesom dis xgàus qàè koes kò xòò sa tēe, naka Gam ka xòòs ka qõese sa hēé, Marias ncēe Kelopasem dis khòè sa, naka Maria Magatalena sa hēéthēé e.

26 Eēm ko Jeso ba xòò sa ēe koe bóò, naka xгаа-xgaase-kg'aom ēem kò ncàma hãa ba hēéthēé e me qàea sa koe tēe, kam kò xòò sa bìrí a máá: “Khòè seè, sarim cóám ga me e ncēe ba!” témé.

27 A ba a xгаа-xgaase-kg'ao ba bìrí a máá: “Bóò, saòs ga si i ncēe sa,” témé. Me kò xгаа-xgaase-kg'ao ba ēem x'aèm koe guu a sèè a x'áéa ba koe úú si.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Wèè gúúa nea xg'ara hãa sa q'ana hãasem kò Jeso ba ncēs gúús qãá q'oo koe máá: “Cáma raa!” témé. Ncēs gúú sa kò kúrúse, *Nqarim di zi Tcgãya* zi gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

29 Si kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas gàba sa hãa, khama xu kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas x'úrú sa tcìika-tcamkuan dim hìim koe tòó, a ghùì a kg'árna ba koe úú.

30 Eēm ko Jeso ba tsau tshàan kg'áà xg'ara kam kò máá: “Xg'ara-xg'araèa ia!” témé. A ba a tcúúa ba qám, a sònòa tcg'óó.

31 Kg'ónòsean dim cáím me e kò ii, me kò q'uu dim cáím ba cgáém cáím Sabata di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cáím ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'ēe tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'õán gha khòáè, i tc'áróan xòèè sa.

32 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'ãà dim khòèm di c'õán khòá, ncēe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'ēm dian hēéthēé e.

33 Igaba ēe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxãakamaga x'óóa hãa, xu kò táá c'õáa ba khòá.

34 Igabam kò ncõo-kg'ao xu ka c'ēe ba Jeso ba kg'áó-xgàom cgoa gáo dxàbè, i kúúga qháése c'áòan hēé naka tshàan hēéthēé gaa koe guu a ntcãa.

35 (Khòèm ēe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, *a ba a ko nxàea tcg'óó o*, gatu igaba tu gha thēé nxãasega dtcòm ka.)

36 Ncēe zi gúú zia kò kúrúse, ēe *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncēe kò máá: “C'õáa ba ka cúían ga khòáè tite,” ta méé sa.

37 Si ko c'ēs Tcgãyas *Nqarim di* sa gataga máá: “Bóò xu gha gaam ēe xu gáòà hãa ba,” témé.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Ncêe zi gúù zi qǎá q'oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncêe kò Jesom di xгаа-xgaase-kg'ao ii ba, Jesom dim tc'áró ba xàla hãase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kò q'áo khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc'áró ba sèe.

³⁹ Nikodemasem ncêe kò kg'aia Jeso ba ntcùú ka dàraa hãa ba kò hãa cgoa mea. Nikodemase ba kò tshãán hěé, naka tcgáuse di nxúian hěéthěé óá, 30 qóm-q'ooan khama noo o.

⁴⁰ Jesom dim tc'áró ba tsara kò sèe, a tsara a tshãán cgoa xg'ae-xg'ae a q'úú qgái cgoa kúrúèa koàn cgoa tcám me. Ncêe sa kò caus Juta ne ko ma kg'aiga kg'ónòkus ga si i.

⁴¹ Eẽm kò Jeso ba xgàùèa hãam qgáim koem kò xhàrà ba hãa, me kò kabam haém tc'áms di ba xhàrà q'oo koe hãa, ncêe cúí khòè ga qanega gam koe kg'ónòè tama ba.

⁴² Juta ne dim cáim kg'ónòsean di me e kò ii, si kò tc'ám sa cúú si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg'ónò.

20

Káà gúùs tc'ám sa

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Tc'ãà dim cáim bekem dim di ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u koes kò Maria Magatalena sa tc'áms koe hàà, a hàà nxǒá sa bóò si tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóèa.

² Si ko Simonem Peterem koe hěé naka c'ẽem xгаа-xgaase-kg'aom koe hěéthěé qgóéa síí, ncêe kò Jesom ka ncàmmèa ba, a síí bìrí tsara a a máá: "X'aiga ba xu tc'áms koe sèèa tcg'òóá hãa, ta c'úua hãa nda koe xu úú Mea hãa sa!" tas méé.

³ Me kò nxãaska Petere gaam xгаа-xgaase-kg'aom cgoa xgoaba, tsara tc'áms koe qǒò.

⁴ Wèéa tsara ga kò qàrò, igabam kò gaam xгаа-xgaase-kg'ao ba Petere ba qgóéa guu, a tc'áms koe tc'ãà a síí.

⁵ Téem ko a qámse a xhõo a bóò kam kò q'úú qgái cgoa kúrúèa koàn cúí ga bóò i gaa koe hãa, igabam kò táá q'oo koe tcãà.

⁶ Me kò nxãaska Simonem Petere ba kháóka xùri me a hàà, a hàà tc'áms koe tcãà; a q'úú qgálan cgoa kúrúèa koàn bóò i gaa koe xõe,

⁷ naka kg'ónò cgoa dim qgáim ncêe kò Jesom tcúú koe hãa ba hěéthěé e. Qgái ba kò koàn cgoa hãa tama a kò cúíaga qabesea ntcõe.

⁸ Me kò nxãaska gaam xгаа-xgaase-kg'aom, ãe kò tc'áms koe tc'ãà a síí ba, q'oo koe tcãà thěé, a bóò, a dtcòm.

⁹ Qanega tsara kò *Nqarim dis* Tcgãya sa kóma q'ãa tama, Jeso ba méém x'ooan koe tẽs gúù si i ta kò méé sa.

¹⁰ Tsara kò nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao tsara x'áé koe kabise a dìbi.

Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Igabas kò Maria sa tc'áms ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eẽs hãa a ko qanega kg'ae kas kò qámse a tc'áms q'oo koe xhõo a bóò,

¹² a sa a cáim moengele tsara q'úúse hana tsara bóò, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcõóa-ntcõe, c'ẽe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'ẽe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcõóa-ntcõe.

¹³ Tsara tẽè si a máá: "Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae?" témé. Si máá: "Tirim X'aiga ba xu tcg'òóá hãa, ra c'úua hãa nda xu úú Mea sa!" témé.

¹⁴ Ncēetas ko méé kas kò k̄abise a Jeso ba bóò Me tééa-tēe, igabas kò Jeso Me e sa táá bóò a q'āa.

¹⁵ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae? Dìí ba si ko qaa?” témé. Xhàrà-kg'ao Me e, tas kò tc'ēea h̄aa khamas kò bìrí Me a máá: “Aboè, ncēè tsáá ga tsi kò sée Mea h̄aa ne bìrí te nda koe tsi xòò Mea h̄aa sa, nakar sée Me,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa k̄abise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncēe sa ko máá: 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tsee,' témé.)

¹⁷ Me Jeso ba bìrí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe k̄abise ta ga h̄aa ke. Igaba méé si Tíí qōe ga xu koe qōò naka síí bìrí xu naka máá: 'K̄abiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,' ” témé.

¹⁸ Si kò Maria Magatalena sa xgaa-xgaase-kg'ao xu koe qōò a síí bìrí xu a máá: “X'aiga bar bóò a h̄aa!” témé. A sa a bìrí xu ncēe zi gúú zim bìrí sia sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Tc'āà dim cáím bekem dim di dqòan ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aea h̄aa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'ámán qarika tcēekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hàà xg'aekua xu koe téé a ba a bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa h̄aa!” témé.

²⁰ Eēm ko ncēe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba h̄éé naka xòèa ba h̄ééthēé x'áí xu. Eē xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu X'aiga ba bóò ka xu kò qāè-tcao.

²¹ Me gaicara Jeso ba bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa h̄aa! Ncēm ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé.

²² Eētam ko mééa xg'ara kam kò dqòma tcāà cgae xu u, a máá: “Tcomtcomsam Tc'ēe bar ko máà xao o.

²³ Ncēè c'ēe khòèan xao kòo gaan di chìbian qgóóa máá ne i qgóóa máàèa, a ncēè qgóóa máá a tama xao kò h̄aa, ne i qgóóa máàè tite,” tam méé.

Jeso ba ko Tomasem koe x'áise

²⁴ Nxāaskam kò Tomasem (ncēe Didimo ta kòo ma tcièm) 12 xu ka c'ēe ba gaxu cgoa h̄aa tama, ēem kò Jeso hààraa ka.

²⁵ Khama xu kò c'ēe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí me a máá: “Ncāa xae X'aiga ba bóò!” témé.

Igabam kò bìrí xu a máá: “Cgabìan di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bóò tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcāà tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcāà tama ner cuiskaga dtcòma h̄aa tite,” tam méé.

²⁶ Bekem qāá q'oo koe xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea h̄aa, me kò Tomase ba h̄aa cgoa xua. Nquu-kg'ám ne kò tcēekg'amsea h̄aa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa h̄aa!” témé.

²⁷ A nxāaska Tomase ba bìrí a máá: “Tshàua tsi ncēe koe tcāà, naka tsia tshàua Te bóò. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcāà a. Káise tc'ēe-tc'ēesean cgoa q'aa naka dtcòm,” témé.

²⁸ Me Tomase xoa Me a máá: “Tiri Tsi X'aiga Tseè, a tiri Tsi Nqari Tseè!” témé.

²⁹ Me nxāaska Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēe tsi ncāa bóò Te ka tsia ko dtcòm? Eē bóò tama igaba ko dtcòm nea ts'ee-ts'eekg'aièa!” témé.

Dùú domkas ncēes tcgāya sa góàèa sa

³⁰ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cookg'ai koe kái zi x'áí zi c'ēe zi kúru, ncēes tcgāyas koe góase tama zi,

³¹ igaba i ncēean góáèa hãa, nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòmàn ka Gam dim cg'òèm koe kg'òèan úú ka.

21

Jeso ba ko 7 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

¹ Ncēe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise, Tiberia dim tshàam koe. Ncēetam ma x'áisea.

² Simonem Petere ba hēé, naka Tomase ba hēé (ncēe kò Didimo ta ma tciiè ba), naka Nataniele ba hēé, ncēe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóa tsara hēé, naka xгаа-xgaase-kg'ao tsara c'ēe tsara hēéthēé xua kò xg'aea hãa.

³ Simonem Petere ba kò c'ēe xu bìrì a máá: “Qõòr ko a síi x'aùan qgóó,” témé. Xu máá: “Qõò cgoa tsi xae gha,” témé. Xu tcg'oa a xu a síi dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò ãem ntcùúm ka táá cúí gúù ga qgóó.

⁴ Kaisa ntcùúkg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'ám koe téé-tēe, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu táá Jeso Me e sa bóòa q'ãa.

⁵ Me Jeso ba tcii xu a máá: “Cóa xaoè, cúí x'aù ga xao gáé hòò tama?” témé. Xu xoa Me a máá: “Eē-ēe!” témé.

⁶ Me bìrì xu a máá: “Gaxao dis c'uisí sa kg'áò xòèan dxòrom di koe xaoa tcãà, c'ēe gúù xao gha hòò ke,” témé. Xu xaoa tcãà si, a xu a dxòrom q'oo koe tcéèa tcãà sa ka tààè, x'aùan di kái-q'ooan ka.

⁷ Me kò nxãaska xгаа-xgaase-kg'aom ãe Jesom kò ncàma hãa ba Petere ba bìrì a máá: “X'aiga Me e!” témé. Eẽm ko Simonem Petere ba kóm X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáían hãa (tséé sam kò nxõòa máá ana hãa khama), a ba a tshàan q'oo koe nxàia tcãà.

⁸ Igaba xu kò c'ēe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsam-tsaó koe síi, x'aùan ka cg'oèa hãas c'uisí sa tcéè a. Nqõómkg'ai ka xu kò nqúù tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúí zi kò qaùà hãa.

⁹ Eẽ xu ko nqõómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxùúsea hãa, a x'aùan úúa hãa naka péréan hēéthēé e.

¹⁰ Me kò Jeso ba bìrì xu a máá: “C'ēe x'aùan ãe xao ncãa qgóó xao óá,” témé.

¹¹ Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'aùan ka kò cg'oèa sa tcéèa tcg'òó, 153 i kò ii. Kái i kò ii igabas kò c'uisí sa táá tòà.

¹² Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Hàà xao naka hàà tc'õó,” témé. Nxãaska i kò xгаа-xgaase-kg'aoan kgoarase tama, tèè Me i gha a máá: “Dii Tsia?” témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hãa khama.

¹³ Me Jeso ba hàà, a hàà péréan sèè, a máà xu. A ba a gataga hēé x'aùan ka.

¹⁴ Ncēea kò nqoana dim x'aèm ga me e, ncēem kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'áise ba, ãem kò x'ooan koe ghùèa ka.

Jeso ba hēé naka Petere ba hēéthēé tsara

¹⁵ Eẽ xu ko tc'õóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba bìrì a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóa tseè, ncēe xu khòè xu ka tsia ncàm Tea?” témé. Me bìrì Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba bìrì me a máá: “Tiri ghùu-coan dxòókagu,” témé.

¹⁶ Me kò gaicara Jeso ba bìrì me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóa tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Me bìrì Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan kòre,” témé.

¹⁷ Nqoana dis kam kò Jeso ba bìrì me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóa tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Petere ba kò tshùù-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tèè me a máá: “Ncàm Tea tsia?” témé khama, kam kò máá: “X'aigaè, wèé zi

gùu zi Tsi q'ana; ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana!" témé. Me Jeso ba máá: "Tiri ghùuan dxòókagu.

¹⁸ Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Eẽ tsi xg'ao cg'aré ii ka tsi xg'ao ko hãakaguse, a ko kg'ama tẽe a qõò ãe tsi ko tc'ẽe koe. Igaba ncẽe tsi kaia hãa ka tsi gha tshàua tsi tchoanà, me gha c'ẽem khòè ba hãakagu tsi, a ba a ãe tsi tc'ẽe tama koe úú tsi," tam méé.

¹⁹ (Ncẽeta mééan kam kò Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba x'áàkagu.) Kam kò nxãaska bìrí me a máá: "Xùri Te!" témé.

²⁰ Petere ba kò ntcèe, a c'ẽem xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàmà hãa ba qããa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncẽe ba gam ãe kò dqòà di tc'õoan koe, Jesom koe ghãase ntcõem ga me e, ncẽe kò tèè Me a ko máá: "X'aigaè, diina ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Tsi?" témé ba.)

²¹ Eẽm ko Petere bóò me, kam kò Jeso ba tèè a máá: "X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?" témé.

²² Me Jeso ba xoa me a máá: "Kg'õèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga sí kãbise sar kò tc'ẽe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe? Tsáá méé tsi xùri Te," tam méé.

²³ Si kò ncẽes tchõà sa khòè qõeku xu koe qòàrase, ncẽem xгаа-xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá, x'óóm tite, témé tama, kg'amam kò máá: "Kg'õèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga sí kãbise sar kò tc'ẽe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe?" témé.

²⁴ Ncẽem xгаа-xgaase-kg'ao ba gam ncẽe zi gùu zi kò nxàea tseegukaguan ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hãa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

Tcgãyas dis chõò-q'oo sa

²⁵ Jeso ba kò gataga thẽe c'ẽe zi gùu zi kái zi kúru. Ncèè wèéa zi ga kò cúí-cúí góáèa hãa nem ga kò, bóòr ko ka, nqõóm ga ba kgoana naka wèè zi tcgãya zi ncẽe zi qgóó tama, ãe ga kò góáèa hãa zi.

TSÉÉ ZI

x'áè úú-kg'ao xu di zi

Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'áè úú-kg'ao xu di zi” dis tçgāya sa ko Lukam dis tçgāya sa còoka qõòkagu. Luka ba ko ncēes tçgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'āà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tc'āà-cookg'aiès ka, a qāè tchõàn Gam ka tsai-tsai: “Jerusalema koe hēé naka Jutea koe hēé naka Samaria koe hēé naka nqõóm chõð-q'oo koe hēéthēé e” (1:8). Kaisases ko ncēes tçgāya sa bìrì ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqõóm koe ma tsai-tsais ka hēéthēé e.

“Tséé zi” dis tçgāya sa nqoana xòèan cgoa q'aa-q'aasea hāa, a ko x'ái, Jesom di qāè tchõàn kòo ma xгаа-xгааè sa hēé, naka si kò ma kereke sa tshàoèa sa hēéthēé e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusalema koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ēe xòèan khama noose ne kò qõð
3. Càusea ne kò qõð, a wèém nqõóm koe síí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tçgāyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xõa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusalema koe hàna ne koe Pentekoste dim cáím ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'āa-cookg'ai a qari-qari.

X'áè úú-kg'ao xu di xгаа-xgaan hēé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hēéthēéa ko “Tséé zi” dis tçgāyas koe qāèse x'áise.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba
- nxàea tseegukagu-kg'ao
- kereke sa
- kgoarasea ne
- tãá zi qhàò zi di ne khòè ne

Tçgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qaòà ne (1)
- Petere ba hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthēé di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)
- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hēé naka Samaria hēéthēé koe (8-12)
- Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe: (13-28)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qõðs tc'āà di sa (13:1-14:28)
  - Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qõðs cáím di sa (15:36-18:22)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qõðs nqoana di sa (18:23-21:16)
  - Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcāàè, a Roma koe síí (21:17-28:31)

Jesom di nqarikg'ai koe qaòà ne (1)

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ēm gha hàà sa nqòòkagu

¹ Teofilaè, tc'āà dis tçgāyas tiris q'oo koer kò wèé zi gúù zi ncēm kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kúru a xгаа-xгаа zi ka góáa hāa.

² Me nxāakg'aiga nqarikg'ai koem ko sèè a úuèm cáím ba síí tcāà, ēem kòo Tcom-tcomsam Tc'ēm di qarian ka ēem nxará tçg'òóa hāa xu x'áè úú-kg'ao* xu x'áèan máà ka.

* 1:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

³ A ba a kò ěem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dàò zi cgoa x'áise, kg'òèam hãa sa. 40 cáma nem kò x'áise xu, a ko Nqarim di x'aian di zi gúù zi ka kg'ui cgoa xu.

⁴ A kò ěem hãa a ko tc'óó cgoa xu ka ncĕe x'àèan máa xu a máá: “Táá méé xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba méé xao *kg'aia* Abom nqòòkagua hãa sa qãà, ncĕe xao Tíí koe kóma hãa sa.

⁵ Johane ba kò tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qãà q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'ĕem cgoa tcguù-tcguuè,” tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe séè a úúè
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Khama ěe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tĕè Me a máá: “X'aigaè, ncĕem x'aèm ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di x'aian kãbia máá?” tĕmé.

⁷ Me *Jeso ba* bìrí xu a máá: “Ncĕem Abo ba Gam di qarian ka tòóa x'aèan hĕé naka cáman hĕéthĕé xao gha q'ãa sa gaxao di tama.

⁸ Igaba ěem ko Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hĕé, naka wĕem xg'aekum Jutea dim koe hĕé, naka Samaria dim xg'aekum koe hĕé, naka nqòóm chòò-q'oo koe ga hĕéthĕé e,” tam méé.

⁹ Ncĕetam ko mééa xg'ara kam kò tĕé a xu a ko bóò Me koe ga séè a *nqarikg'ai* koe qàòkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcãà Me.

¹⁰ Eĕ xu nqarikg'ai koe tcgáía xu qãea tòóa, ěem ko ma qòò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse hana tsara khòè tsara hàà qàea xu koe tĕé,

¹¹ a tsara a máá: “Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncĕe koe tĕé-tĕe a tĕé a ko nqarikg'ai koe bóò? Jesom ncĕe gaxao koe séè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncĕe xao bóò Mem ko qòòm cgoa ga kãbise a hàà,” ta tsara méé.

Matiase ba ko Jutasem dis tĕé-q'oo sa séè
(Mt 27:3-10)

¹² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu Olife ta ko ma tciĕm xàbim koe guu a Jerusalema koe kãbise. Xàbim ncĕe ba kò Jerusalema ka cúù me e, Sabata dim cáim ka tsi ko kgoara máàè a síí cgae me khama noo qàò-q'ooa ne.

¹³ Eĕ xu ko *Jerusalema* koe tcãà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí, ncĕe xu kò gaa koe cg'orò cáman hãa ba: Petere ba hĕé, naka Johane ba hĕé, naka Jakobo ba hĕé, naka Anterea ba hĕé, naka Filipi ba hĕé, naka Tomase ba hĕé, naka Baretolomaio ba hĕé, naka Mataio ba hĕé, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse ba hĕé, naka Simonem ncĕe kò tòókuan x'ãà máá ba hĕé, naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hĕéthĕé xu u kò ii.

¹⁴ Wĕéa xu ncĕe xua kò khòè zi hĕé, naka Marias Jesom ka xòò sa hĕé, naka Gam ka qòese ga xu hĕéthĕé cgoa xg'ae a tcãà tcáo a cúim tc'ĕem cgoa còrè.

¹⁵ Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò ěe xu cáim xu ka Petere ba tĕe a qòese ga xu xg'aeku koe tĕé a ba a máá:

¹⁶ “Tíí qòe ga xaoè, ncĕes gúùs *Nqarim* dis Tcgãyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncĕem kò Tcom-tcomsam Tc'ĕe ba Dafitem kg'ám koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncĕe Jeso ba kò hàà qgóó xu khòè xu dim tc'ãã-cookg'ai kò ii ba.

¹⁷ Jutase ba kò sixae ka c'ĕe me e, a kò sixae cgoam gha cúis tséé sa kúru ka nxará tcg'òóèa hãa.

¹⁸ Eĕm ko Jutase cg'ãè cauan kúru kam kò ěem kò suruta cgoaè marian cgoa xhára ba x'ámá. Ncĕem kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqáè, i wĕé q'oo gúua ba tcg'oa ba.

¹⁹ Ne kò wèé ne khòè ne ãe kò Jerusalema koe x'ãèa hãa ne gaas guú sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhárà ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciie. Ncêe sa ko máá, 'Xháràm c'áòan di ba,' témé.

²⁰ Pesalema zi dis Tcgãyas koe i góásea hãa khama a ko máá:
'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgài ba ii,
naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'ãè guu,'
téméè, a i a ko gaicara máá:
'C'ëem khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'
téméè.

²¹ Gaa domkagam kò c'ëem khòè ba qaase, ncêe kò sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ãem kò ko X'aigam Jeso ba qõòà te cgoa xae e ka ba,

²² Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a *sée a nqarikg'ai koe úúèm* x'aèm koe tcãan koe. Ncêe xu khòè xu ka c'ëe ba méém sixae cgoa hàà nxãea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom x'ooan koe tãea hãa di ba," tam *Petere* méé.

²³ Xu kò cam khòè tsara nxára tcg'òó, Josefam ncêe kò Barenabase ta ma tciie ba, ncêe kò Juseto dis cg'òès ka q'ãèa hãa ba hëé, naka Matiase ba hëéthëé tsara.

²⁴ Ne kò nxãaska còrè a máá: "X'aigaè, ncêe wèé khòèan di tcáóan q'ana hãa Tseè, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxára tcg'òóa máásea hãa sa,

²⁵ nakam ncêe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncêem kò Jutase aagua a, a ba a ãem ko qaam qgàim koe† qõò," témé.

²⁶ A ne a kò cgúúan xg'ám, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãèè.

Petere ba hëé naka c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)

2

Tcom-tcomsam Tc'ëem di hàà-q'ooa ne

¹ Eëm ko Pentekoste dim cam ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúim qgàim koe xg'aea hãa.

² Me kò kúúga tcéé-tcêe ba nqarikg'ai koe guu a tc'irìa ne hãa koe hàà, kaim tc'ãám di ts'oo-q'ooan khama xam ba, a hàà ãe ne ko hãam nquum koe cg'oè.

³ I kò c'eean di tãman khama ii gúúan hòòse, a tsai-tsai q'aase, a gane koe ntcõó.

⁴ Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tãam zi kg'ui, ãem kò Tc'ëe ba ma máà nea khama.

⁵ Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne.

⁶ Eë ne ko ncêes tcéé-tcêe sa kóm, ka ne kò kái ne khòè ne hààra xg'ae, wèém khòè ba ne kò kóm me ko gam di tãman kg'ui.

⁷ Ne kò are, a xháé, a ne a máá: "Kháé ncêe ko kg'ui ne khòè ne wèé ne gáé Galilea di ne tama nea?"

⁸ Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncêe ta ábà cgoaèa hãa sa?

⁹ Paretia ta hëé, naka Mede ta hëé, naka Elame ta hëé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hëé, naka Jutea di ta hëé, naka Kapatokia di ta hëé, naka Ponto di ta hëé, naka Asia di ta hëé,

† 1:25: *ëem ko qaam qgàim koe* - Gerika sa ko máá: "qgáia ba koe" témé.

¹⁰ naka Ferugia di ta hěé, naka Pamfilia di ta hěé, naka Egepeto di ta hěé, naka Libia di c'ěe xòè di ta hěé, Kurene *ta ko ma tciìem x'ám* qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hěé,

¹¹ Juta ta hěé, naka Juta khama kúrúsea ta hěé, naka Kereta ta hěé, naka Arabia ta hěéthěé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di *taman cgoa kg'ui*," ta ne méé.

¹² Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tēèku a máá: "Dùú sa ko nxàes gúù sa gáé ncēe sa?" témé.

¹³ Igaba ne kò c'ěe ne ncqi ne a máá: "Kái gōéa ne ne kg'áà hãa," témé.

Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui

¹⁴ Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-tēe, a ba a khòè ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: "Gaxao khòè xao Jutea di xao hěé, naka gatu wèè tu ncēe Jerusalema koe x'ãèa tu hěéthěé méé tu komsana te, nakar bìrí tu u, ncēs gúùs ko dùú sa nxàe sa.

¹⁵ Ncēe ne khòè nea nqàre tama, ēe tu ma tc'ēea khama, qanega i 9 di x'aè e ntcùúkg'ai cgoa di i khama.

¹⁶ Igabas ko ncēs gúù sa porofitim Joelem ka nxàèèas ga si i, ncēm kò *Nqari ba* máá:

¹⁷ 'Còo di xu cáń xu kar gha Tíí Nqari Ra

wèém khòèm koe Tirim Tc'ēe ba ntcãa.

Xu gha gatu di xu cóá xu hěé naka cóá zi hěéthěé porofita,

xu gha gatu di xu qárí-kg'ao xu x'ái zi bóò,

xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sōokuri zi sōokuri.

¹⁸ Tiri qãàn koe ga igaba,

kg'áòan hěé naka dxàean hěéthěé

koer gha ēe xu cáń xu ka

Tirim Tc'ēe ba ntcãa,

ne gha porofita.

¹⁹ Are-aresa zi gúù zir gha tc'amaka x'ái,

nqarikg'ai koe,

a Ra a gha *are-aresa zi x'ái zi nqãaka x'ái*,

nqõómkg'ai koe,

c'áòan hěé naka c'eean hěé naka ts'énèan hěéthěé di zi.

²⁰ Cáń sa gha ntcùú sa kúrú,

me gha nxoe ba c'áòan khama ii,

Nqarim dim cáń hàà tamas cookg'ai koe,

ncēe kaia hãa a ko x'áàm cáń ba.

²¹ Me gha wèém

ēe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õè ba tciì ba kgoaraè,'

tam Joele mééa.

²² "Gaxao khòè xao Iseraele di xaoè, ncēe kg'uiian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò Khòèm Nqarim ka xao nxará tcg'òóa mááèa hãa Me e; qarian di zi tséé zi hěé, naka are-aresa zi x'ái zi hěéthěém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao xg'aeku koe kúrú, ncēe xao ma q'ana khamaga ma.

²³ Nqari ba kò nxãakamaga kàa sa úúa hãa, a ba a bóòa tcg'òóa hãase kò Jeso ba tshàu q'ooa xao koe tcãà, xao kò cg'õo Me, cg'ãè cau xu khòè xu máà xu xgàus koe tceea ba ka.

²⁴ Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me, a ba a x'ooan di thòòan koe kgoara Me, x'ooa nea qgóó Me i gha di qarian úú tama khama.

²⁵ "Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:

'X'aigam *Nqari* bar kò wèé x'aè ka cookg'aia te koe bóò.

Tirim x'òàm kg'áòm xòè zam hàna
khamar cuiskaga ntcãà-ntcãaèa hãa tite.

²⁶ Gaa domka i tcáóa te qãè-tcaoa;
i tama te thëé qãè-tcaoa,
me gha tirim tc'áróm ga ba thëé gataga nqòòan koe kg'òè.

²⁷ Cuiskaga Tsi tc'ëea te
x'óóa ne khòè ne dim qgàim koe aagua hãa tite,
kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba
guu nakam ts'óóa hãa tite khama.

²⁸ Kg'òèan koe ko úú te dàòan Tsi x'ái tea hãa;
a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne
qãè-tcaoan ka cg'oè-cg'oe te, tam Dafite ba mééa.

²⁹ “Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgõosem Dafitem ka bìrí
xao o, x'óóam hãa a kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'ám sa ncëe cáím ka igaba
qanega gatá xg'aeku koe hãa.

³⁰ Porofiti me e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa sa, a máá,
gam di x'aian dis ntcõó-q'oos koem gha gam dim qhàò ba ntcòó, téméa sa.

³¹ Còokam kò bóòà hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe tãean ka kg'ui,
a máá, *Kreste ba* kò x'óóa ne khòè ne dim qgàim koe táá aaguè, i kò gataga
cgàaa ba táá ts'óó, témé.

³² Ncëem Jeso bam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan
di ta nxàea tseegukagu-kg'ao ta a.

³³ Eëm ko *Jeso ba* tc'amaka dis ntcõó-q'oos Nqarim dim x'òàm kg'áò xòè dim
dis koe ghùì a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-tcomsam Tc'ëe ba Xòòm koe
hòò, a ba a kò wèés gùús ncëe tu ko bóò a ko kóm sa ntcãa xòó.

³⁴ Dafite ba kò nqarikg'ai koe qaò tama khama, igabam kò máá:
'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò x'òàa Te xòè koe ntcõó,

³⁵ nakar gha nxãakg'aiga sí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrí
naka i nqàrèa Tsi ka nqãaka hãa, '
témé.

³⁶ “Gaa domka méé ne wèè ne Iseraele ne ncëe sa qãèse q'ãa: ncëe tu kò
xgàum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hëé naka Kreste ba hëéthëé kúría,” tam
Petere méé.

³⁷ Eë ne ko khòè ne ncëe sa kóm ka i kò tcáóa ne qhòmse, ne Petere ba hëé
naka c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé bìrí a máá: “Sita ka qõese ga xaoè, nta ta
gha hëé?” témé.

³⁸ Me Petere xõa a máá: “Tcòóse gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso
Krestem dim cg'òèm koe tcguù-tcguuè, nxãasega i gha gatu di chìbian qgóóa
máàè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'ëe ba abas khama hòò.

³⁹ Nqòòkaguku sa gatu hëé, naka gatu di cóán hëé, naka wèéan ãe nqúú ka
hàna hëéthëé di si i khama, wèè ne ãem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii
ne,” tam méé.

⁴⁰ A ba a kái kg'uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase
ncëes qhàòs cg'ãè caus koe,” témé.

⁴¹ Ne kò gane ãe kò gam di kg'uian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne
ãem cáím ka càuse.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma kg'òèa xg'ae sa

⁴² Wèè x'aè ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe máàse, a kò xg'ae a
cúís gùú sa kúrí, a ne e péréan tc'õó, a còrè.

⁴³ Ne kò wèé ne khóè ne q'áòs ka tcāàè, zi kò kái zi gúù zi are-aresa zi hěé naka x'ái zi hěéthěé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrúè.

⁴⁴ Ne kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne xg'aea hãa, a cúís gúù sa xg'aea máána hãa.

⁴⁵ A ne a wèé zi gúù zi ěe ne q'òòà hãa zi x'ámágu, a ne a q'aa-q'aaku, ěem ma wèém khóè ba ma tcàoa hãa khama ma.

⁴⁶ A ne a kò wèé cáím ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu ma xùrikua khama pérean tc'òó; qãè-tcaoa hãa a auku di tcáóan úúa hãase ne kò tc'òó.

⁴⁷ Nqari ba ne kòo dqòm, a ne a kò wèé khóèan ka ncàmmèa hãa. Me kò Nqari ba wèé cáím ka gane di nxáráse-q'ooan càù ěe kò kgoaraèa hãa ne cgoa.

3

Nqara hãam dtcàrà-kg'ao ba ko qãèkaguè

¹ C'ěem cáím ka tsara kò Petere ba hěé naka Johane ba hěéthěé tsara còrè di x'aè ka tempelem koe qòò, nqoana di x'aè ka.

² Me kò ábà nqais koe ga guu a nqara hãam khóè ba 'T'òè' ta ko ma tcièm tempelem-kg'ám koe hàna. Wèé cáím kam kò gaa koe séè a úúè a síí tòòè a kò ěe ko tcāà ne khóè ne máàku zi dtcàrà ba.

³ ěem ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg'ám koe tcāà kam kò máàku sa dtcàrà tsara a.

⁴ Tsara téé a tcgái-q'ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara bìrí me a máá: “Bóò tsam m,” témé.

⁵ Me khóè ba qãèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hãase.

⁶ Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga hěé naka gauta ga hěéthěér úú tama, igabar gha ěer úúa hãa sa máà tsi: Jeso Krestem Nasareta dim cg'òè ka těe naka tsia qòòà te!” témé.

⁷ A ba a kg'áòm x'òàm gam dim cgoa qgóóa ghùì me, i khóèm di nqàrèan hěé naka nqòáa ba hěéthěé kúúga q'am.

⁸ Me nxàia těe a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qòòà te, a ba a gatsara cgoa tempelem q'oo koe tcāà; qòòam ko téé a nxàì a Nqari ba dqòm.

⁹ ěe ne ko wèé ne khóè ne bóò me, me ko qòò a ko Nqari ba dqòm,

¹⁰ ka ne ko bóòà q'ãa me, me gaam khóèm ncěe kò káíse tempelem 'T'òè kg'ám' ta ko ma tcièm koe ko ntcóó a ko dtcàrà ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcāàè, dùús kúrúse cgae mea hãa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg'ui

¹¹ Gaam khóèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc'àmà-tc'amasea hãa ka ne kò khóè ne qàròà síí cgae xu, xàò-xaos Solomonem di sa ta ko ma tciès qgáís koe, kaisas ares ka tcāàèase.

¹² ěem ko Petere ncěe sa bóò, kam ko bìrí ne a máá: “Khóè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncěe sa arekagu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam màà? Sitsam di qarian hěé kana sitsam di Nqari-tcáóan hěéthěé domka tsam kúrú mem ko qòò, ta xao tc'ěea?”

¹³ Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xòò ga xu di ba, nxãa ba Gam dim Qãàm Jeso ba x'áàkagua. Tcg'òó Me xao kò, síím gha cg'òèè ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úúse Me, ncěe kò qòòm gha ka kgoara Mea hãa ba.

¹⁴ A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úúse, a dtcàrà mááse cg'òò-kg'aom gha kgoaraè sa.

¹⁵ X'aigam kg'òèan di ba xao kò cg'òò, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. Ncěes gúús di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e.

¹⁶ Dtcòm̄s ka i kò Jesom di cg'òèan ncēm̄ khòè̄m, ncēe tu ko bóò a q'ana ba, qar̄ian máàna hãa. I Jesom koe guua dtcòm̄an ncēm̄ khòè̄ ba gatu wèè tu cookg'ai koe kg'òè̄kagua.

¹⁷ “Ncēeska, tíí kíí gatuè, q'ana ra hãa, c'úua tu kò hãa domka tu ncēs gúu sa kúrúa hãa sa, gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu kò hēéa khama.

¹⁸ Nqari ba wèè xu porofiti xu kg'ám̄ koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam dim Krete ba gha xgàraè, témé. A ba a kò ncēe kg'uian ncēm̄ dàòm̄ ka tseegukagua.

¹⁹ Gaa domka méé tu gatu di chìbian koe tcóóse, naka *Nqarim* koe kabise, naka i gha nxãasega chìbia tu tchùua tcg'òóè,

²⁰ nxãasega i gha kaba-kaban tc'ēe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Krete ii ba, ncēm̄ nxãakamaga nxárá tcg'òóa máá tua hãa ba.

²¹ Nqarikg'ai koe méém̄ hãa, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà, Nqarim gha wèè zi gúu zi kúrúa kab̄i di ba, ēem ko nciísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'ám̄ koe guu a kg'uia hãa sa ba.

²² Moshe ba kò kg'ui a máá: ‘X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèés gúus ēem gha ko bìrí tu u sa komsana.

²³ Dìim̄ wèém̄ ēe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khòè ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òóè,’ témé.

²⁴ Xu kò nciísega wèè xu porofiti xu ncēe xu cáím̄ xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hēé naka ēe kháóka hààraa xu hēéthēé e.

²⁵ Gatua porofiti xu hēé naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrúa hãas qáé-xg'ae sa hēéthēé di tu cóá tu u. Ncēm̄ kò Abrahamam cgoa kúrúa hãa sa, a bìrí me a máá: ‘Wèè zi qhàò zi nqòóm̄kg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,’ témé.

²⁶ Eēm̄ ko Nqari ba Gam dim Qãàm̄ *Jeso* ba ghùì, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síím̄ gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wèéa tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òó ka,” tam Petere méé.

4

Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe

¹ Eē tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hēé, naka Saduke xu hēéthēé xu hàà cgae tsara a,

² xg'aia xu kò hãa, ēe tsara x'aè úú-kg'ao tsara kòo khòè ne xгаа-xгаа, a kòo Jesom x'ooan koe tēeas ka khòè ne xгаа-xгаа khama.

³ Dqòa a kò ii khama xu kò qgòó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síí xùrikom cáím̄ ba hàà.

⁴ Igaba ēe kò *Nqarim* dim kg'ui ba kóm̄ ne koe ne kò kái ne dtcòm̄, i kò khòè xu di nxáráse-q'ooan 5,000 khama noo.

⁵ Xùrikom cáím̄ ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka *khòè ne di xu* kaia xu hēé naka x'aè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé Jerusalem koe xg'ae.

⁶ Me kò Anase kaim̄ peresiti ba hàna, Kaifase ba hēé, naka Johane ba hēé, naka Aleksantere ba hēé, naka wèè xu khòè xu kaim̄ peresitim x'áé di xu hēéthēé e.

⁷ Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòó, a tshoa-tshoa a tēè tsara a, a máá: “Dùútsa qarim ka kana cg'òè̄m̄ cgoa tsaoa kò ncēeta hēéa?” témé.

⁸ Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaea hãase birí xu a máá: “Gaxao khòe ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hëé naka kaia xao hëéthëé xaoè!

⁹ Ncëem cárn ka tsam kò ko nqoara hãam khòe ba kúrúse cgaeas gúús ncëes qãès ka ko tēèè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne

¹⁰ méés nxãaska ncëes gúú sa gaxao hëé naka wèé ne khòe ne Iseraele di ne hëéthëé koe q'ãase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncëe xao kò xgàua hãa ba, ncëem kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncëem khòe ba cookg'iaia xao koe qãè a tée-tëe.

¹¹ Ncëea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguèa hãam nxõám ga Me e, ncëe cgáés nxõá sa kúrúa hãa ba.

¹² I kgoarakuan c'ëe khòe koe ga káa a, me gataga c'ëem khòem* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka káa me e, ncëe *Nqarim ka khòèan* xg'aeku koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè,' ” tam méé.

¹³ Eë xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xгаа-xgaase tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khòe tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóò q'ãa, Jesom cgoa tsara kò hãa sa.

¹⁴ Eë xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khòem ëe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa tēe, ka xu kò kg'ui xu gha guú ga úú tama.

¹⁵ A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae,

¹⁶ a máá: “Nta xae gha ma ncëe tsara khòe tsara kúrú? Wèém khòem Jerusalema koe x'ãèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'ái sa tsara kúrúa hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hãa tite sa ka.

¹⁷ Igaba ncëes gúús gha khòe ne koe táá còoka tsai-tsaisea qòò domka méé xae ncëe tsara khòe tsara dqàè naka tsara táá cúí khòe cgoa ncëes cg'òès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

¹⁸ Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tciia tcãà tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'òèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xгаа-xгаа sa.

¹⁹ Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xoa xu a máá: “Gaxao ka bóòa mááse, Nqarim tcgái q'oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose?”

²⁰ Sitsama ko tààè, ncëe tsam bóòa a kóma hãa zi guú zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé.

²¹ Eë xu ko dqàè tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qòò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò káa si i khama, wèé ne khòe nea kò ëe kò kúrúsea hãas gúús ka Nqari ba dqom khama.

²² Are-aresam dàòm ka qãèkaguèam khòem di kuria ne kò 40 sa nqáèa hãa khama.

Dtcòm-kg'ao ne dim còrè ba

²³ Eë tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'ëe ne koe kabise a sí xààa máá ne, kaia xu peresiti xu hëé naka *khòe ne di xu* kaia xu hëéthëéa ko gatsara ka nta mééa sa.

²⁴ Eë ne ko ncëe gúúan kóm kaga ne kò wèéa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm, a Nqari ba còrè a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg'ai hëé, naka nqòókg'ai hëé, naka tshàa ba hëé, naka wèé zi guú zi gaa koe hàna zi hëéthëé kúrúa hãa Tseè.

²⁵ Ncëe ko gatá ka xòòm Dafitem Tsarim qãàm kg'ám koe guu a, Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a kg'ui a máá: “Tãá zi qhàò zia dùús domka xgòà hãa,

* **4:12: khòem** Gerika sa ko máá, “cg'òè,” témé.

ne ko khòè ne káà hùì zi kàa zi kúrú?

²⁶ Nqǒómkg'ai di xu x'aiga xu

téé-q'ooa xu séèa hãa, x'ãà xu gha ka,

xu tc'ãà-cookg'ai xu xg'aea hãa,

X'aigam Nqari ba hěé

naka Gam ka ntcãa tcúúèa ba hěéthěé cgoa

xu gha x'ãàku ka,

tam Dafite méé.

²⁷ Tseeguan kaga xu kò ncēm x'áé-dxoom koe Herote ba hěé naka Pontiose Pilato ba hěé, tãá zi qhàò zi di ne hěé naka Iseraele di ne hěéthěé nea xg'aea hãa a ko Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cgoa x'ãàku, ncēe Tsi ntcãá tcúúa hãa ba.

²⁸ A ne a ēe Tsi kò Tsari qarían koe hěé naka Tsari tc'ēan koe hěéthěé bóòà tcg'òòà hãa sa kúrú, ncēe gha hàà kúrúse sa.

²⁹ Ke ncēska X'aiga Tsi Nqari Tseè, gane di q'aekagukuan koe tòón tcgáí, naka Tsia Tsari ta qãà ta di tcáóan ghùì-ghui, naka ta Tsarim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé naka kg'ui,

³⁰ naka Tsi Tsari x'òàn tchoanà xòó naka i qãèkagu, naka zi gataga x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cg'òè koe," ta ne ma còrè.

³¹ Eè ne ko còrèa xg'ara kagam ko ēe ne kò hãam qgáì ba cgùru, ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaeè, a Nqarim òim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé a kg'ui.

Dtcòm-kg'ao ne ko gane di gúúan q'aa-q'aaku

³² Wèè ne dtcòm-kg'ao nea kò tcáóa ne hěé naka tc'ēa ne hěéthěé koe cúí ne e. Cúim ga ba kò gam q'òòà hãa gúúan cúíà kàòà mááse tama, igaba ne kòò ēe ne q'òòà hãa gúúan wèéa ne ga q'aa-q'aaku.

³³ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba x'ooan koe tēea hãa di tchòàn kaisa qarika nxàea tseegukagu; i kò kaisa cgómkuan gane wèéa ne koe ga hãa,

³⁴ c'ēe gúù ko tcào khòèa kò gane xg'aeku koe káà a khama. Wèém khòèm ēe xhàrààn úúà kana nquuan úúà hãa ba kò x'ámágu u, a ēe ne ko x'ámágu u ka ne hòòà hãa marian ko úú,

³⁵ a ne a kò x'áè úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòó o khama, me kò wèém khòè ba ēem ma tcàòà hãa khamaga ma samaè e.

³⁶⁻³⁷ Me kò Josefa ba gataga q'òòam kò hãam xhàrà ba x'ámágu, a kò marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kuperò koe guua hãa, a ba a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tcièè, ncēe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan òim cóá ba,' témèè ba.

5

Ananiasea khara Safira khara

¹ Igabam kò c'ēm khòè ba hàna a kòò Ananiase ta ma tcièè. A ba a kò dxàeses Safiras cgoa hàna, a c'ēe gúúan gakhara di x'ámágu hãa.

² A ba a kò c'ēm marian séè a tòóa mááse, gam dis khòès q'ana hãase, a c'ēe xòèan síí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó.

³ Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús domka tsi ko satana ba guu me tcáóa tsi cg'òè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tshúù-ntcõaa máá, a tsi a kò c'ēm marian xhàrààn di séè a tòóa mááse?"

⁴ X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari tama? Eēm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama? Dùús domka tsi ko nxãaska kháé ncēs gúù

sa tcáóa tsi koe tcãà? Tíía tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea hãa!” témé.

⁵ Eëm ko Ananiase ncëe zi kg'ui zi kóm kam kò cg'áé a x'óó. Ne kò wèé ne gaas gúú sa kóma hãa ne kaias q'áòs ka tcãàè.

⁶ Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba séè a tcám a tcg'òó, a síí kg'ónò o.

⁷ Si kò nqoana khama noo aoaran qáá q'oo koe gam ka dxàe sa tcãà, dùú sa kúrúsea hãa sa c'úúa hãase.

⁸ Me Petere ba tēè si a máá: “Bíri te, gaam marim xháà ba khao x'ámágu cgoam ga me e sa?” témé, si máá: “Eè, gaam marim ga me e,” témé.

⁹ Me Petere ba tēè si a máá: “Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam Nqarim dim Tc'ēe ba kúrúa bóò? Q'ãa méé si: khòe xu sarim khòe ba kò síí kg'ónò xu di dàòa nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáá séè a tcg'òó si *thēé*,” témé.

¹⁰ Kas ko gaa x'aè kaga qháésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu séè a tcg'òó a síí dxàesem qàe koe kg'ónò si.

¹¹ Si kò wèés xg'aes dtcòm-kg'ao ne dis koe hēé naka ēe kò ncëe gúúan kóm ne koe hēéthēé kaisas q'áò sa xóé.

X'ái zi hēé naka are-aresa zi gúú zi hēéthēé e

¹² Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúú zi hēéthēé khòe ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèé ne *dtcòm-kg'ao* ne wèé x'áè ka Solomonem dis xàò-xaos koe xg'aea hãa.

¹³ Ne kò c'ēe ne khòe ne ēes xg'aes koe tcãàn bèe, igaba ne kò khòe ne tcom nea hãase qgóó ne.

¹⁴ Eēta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càuse, kái xu khòe xu hēé naka kái zi khòe zi hēéthēé e.

¹⁵ Ka ne kò tcii-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàòan qàe koe xòóè, nxãasega ne gha ēem kòo Petere gaa koe nqáé ne sòma ba ga sòm-som ne ka.

¹⁶ Jerusalema ba nxama-nxamaa hãa zi nqóó zi koe ne kò khòe ne guu a xg'aeku, a ēe tciià hãa ne óága, naka dxãwa tc'ēean ka ko xgáèè ne hēéthēé e, ne wèéa ne ga hàà kg'òèkaguè.

X'áè úú-kg'ao xu ko xgáèè

¹⁷ Igabam kò kaim peresiti ba hēé naka wèé xu gam cgoa kò hãa xu hēé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hēéthēé tauan ka tcãàè,

¹⁸ a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áé-dxoom dis qáé-nquus koe tcãà xu.

¹⁹ Me ntcúú ka X'aigam Nqarim dim moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tcg'òó xu, a bíri xu a máá:

²⁰ “Qòò xao naka síí tempelem koe téé, naka khòe ne cgoa kg'ui wèé kg'uian ncëe *kaba* kg'òèan di i,” témé.

²¹ Eē xu ko kóm ka xu kò qòò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcãà, a xgaa-xgaa.

Me kò kaim peresiti ba hēé naka ēem kò hãa cgoa xu hēéthēé ko hàà, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé tciià xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ēe xu tsééa úú, síí xu gha x'áè úú-kg'ao xu tciià óá ka.

²² Eē ko tsééa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táá sao-xg'ae xu, ka xu ko kábise a síí xàà a, a máá:

²³ “Ncãa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcēekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèé xu heke-kg'ám zi koe téé-tēe, igaba ēe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòe ga q'oo koe káà a,” ta xu méé.

²⁴ Eẽ xu ko tc'ãa-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hěe naka kaia xu peresiti xu hěéthěe xu ncěe gúùn kóm, ka xu kò are, dùútsa gúùs ko kúrúse sa.

²⁵ Me kò c'ěem khóè ba hàà bìrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khóè xua tempelem koe téé-těe a ko khóè ne xгаа-xгаа,” témé.

²⁶ Me nxãaska tc'ãa-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qđò, a sí sèe a óága xu, chùi xu tamase, nxđán cgoa xu gha khóè ne ka xaoè sa xu kòo bèe khama.

²⁷ Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaim peresiti ba tẽe xu,

²⁸ a máá: “Qarika xae kò x'áè xaoa a máá, táá xao ěes cg'òes ka xгаа-xгаа guu témé, igaba bóò, Jerusalema ba xao gaxao di xгаа-xgaan ka cg'oè-cg'oea hãa, ncěem khóèm di chìbian xao gaxae koe óá kg'oana,” témé.

²⁹ Igabam kò Petere hěe naka c'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěe xoa a máá: “Nqari ba méé ta khóèan ka kaisase qámsea máá.

³⁰ Gaxae ka xđòa xu dim Nqari ba Jeso ba x'oan koe ghùia hãa, ncěe xao kò xgàus* koe tceea ba ka cg'đo ba.

³¹ Nqari ba Gam dim x'òam kaim xòè koe ghùì Mea, Tc'ãa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chìbian koe tcóóse, a chìbia ne qgóóa mááè ka.

³² Sixaea ěe zi gúù zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixae hěe nakam Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hěéthěe e, ncěem kò Nqari ba ěe qámsea hãa ne máaa ba,” ta xu méé.

³³ Eẽ xu ko ncěe sa kóm ka xu kò kaisase xgóà a cg'đo xu kg'oana.

³⁴ Igabam kò c'ěem Farasaim Gamaliele ta ko ma tciie ba xg'aes koe tẽea téé, ncěe kò wèe khóèan ka tcommèam x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'đò, x'áè úú-kg'ao xu méé xu xòm x'áè tchàa koe tcg'đòè di i,

³⁵ a ěe q'oo koe hàna xu bìrí a máá: “Gaxao Iseraele di xao khóè xaoè, ěe xao ko hàà ncěe xu khóè xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ěea hãase kúrú.

³⁶ Ncěe xu cáím xu cookg'ai koem kò Tutase ba tẽe, a ba a máá khóè cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khóè xu xùri me. Igabam kò cg'đòè, i kò wèéan ěe ko xùri me tsai-tsaise, a kaà.

³⁷ Eẽm khóèm qãá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tẽe, khóè ne ko nxáráè x'aèan ka, a kò kái ne khóè ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wèéan ěe kòo xùri me ga tsai-tsaiia q'aase.

³⁸ Khamar ko ncěeska bìrí xao o a ko máá: ncěe xu khóè xu koe méé xao tcg'đòse, guu xu méé xao. Ncěe gaxu dis tsées kana gaxu dis kàas kò khóè ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke.

³⁹ Igaba ncěe Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hãa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãàku,” témé.

⁴⁰ Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'áè úú-kg'ao xu tciì, a hàà xg'ám qãá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'đèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu qđò.

⁴¹ Xu kò qãè-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'đèan domka xgàraèa ne kò kg'ano xua hãa khama.

⁴² A xu a kò wèe cáman ěe ka tempelem q'oo koe hěe naka khóè ne x'áè koe hěéthěe xгаа-xgaan cgoa chđò tama, a ko xгаа-xгаа Jeso ba nqđòkaguèa hãam Krete Me e sa.

6

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxárá tcg'đòè

* 5:30: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

¹ Eë xu cárn xu ka ne ko xгаа-xгааse-kg'ao ne càuse a kái, ka ne ko Gerika di ne Juta ne mēeku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèé cáman tc'ōoan ko gàbaè x'aè ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcōa zi qāèse máàè tama khama.

² Xu 12 xu x'áè úú-kg'ao xu wèé ne xгаа-xгааse-kg'ao ne tciaa xg'ae a máá: “Qāèa i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tséean guu a síi tc'ōoan gābakagu ne.

³ Gaxae ka qōese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khòè xu nxárá tcg'òó, q'ana tu hāa xu *Tcom-tcomsam* Tc'ēem ka cg'oèa a tc'ēega xu, naka xae ncēe tséean máà xu.

⁴ Igaba xae gha sixae còrèan hēé naka *Nqarim dim* kg'ui ba hēéthēé dis tséé sa tcāa tcāóa máá,” ta xu méé.

⁵ Me kg'uim ncēe ba wèés xg'ae sa qāè-tcaokagu. Ne Stefane ba nxárá tcg'òó, khòèm ncēe kò dtcòmān ka hēé naka *Tcom-tcomsam* Tc'ēem ka hēéthēé cg'oèa ba; naka Filipi ba hēé, naka Perokoro ba hēé, naka Nikanore ba hēé, naka Timone ba hēé, naka Paremenase ba hēé, naka Nikolao ba hēéthēé xu, ncēe kò Antioke koe kò guua hāa a Juta dis dtcòmān koe máàsea hāa ba.

⁶ Ne kò ncēe xu khòè xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó, ncēe kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

⁷ Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsai-tsaise. Ne xгаа-xгааse-kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càuse a kaisase kái, si gataga thēé peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòmān koe máàse.

Stefane ba ko qáéè

⁸ Stefane ba ko Nqarim di cgómkuan hēé naka qarian hēéthēé ka cg'oèe cgaeèam khòè me e, a kò are-aresa zi gúù zi hēé naka kaia zi x'ái zi hēéthēé khòè ne xg'aeku koe kúrú.

⁹ Igaba xu kò c'ēe xu khòè xu ncēe kò còrè-nquum *qāàn di tséean koe guu a* kgoaraèa xu khòè xu di ba ta ko ma tciiēm di xu, ncēe kò Juta xu Kurene hēé naka Alekesanteria hēéthēé di ii xu hēé, naka c'ēe xu Kilikia hēé naka Asia hēéthēé di xu Stefanem cgoa ntcoeku.

¹⁰ Igaba xu kò gam di tc'ēean hēé naka *Tcom-tcomsam* Tc'ēem ēem kò ko Gam di hūian ka kg'uim cgoa hēéthēé tc'āòku tama.

¹¹ Nxāaska xu ko c'ēe xu khòè xu qg'ài, xu Stefanem ka máá: “Ncēem khòè ba xae kómā hāa me ko Moshem di x'āean hēé naka Nqarim ka hēéthēé cg'āèse kg'ui,” témé.

¹² Xu kò nxāaska khòè ne hēé naka kaia xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé kōbi-kōbi. Ne qg'óó me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú me.

¹³ A xu a tshúù-ntcōan di tééa-máá-kg'aoan qg'ài i máá: “Ncēem khòè ba ncēem *tcom-tcomsam* *tempelem** ka hēé naka x'āean ka hēéthēé tshúùse kg'uian cgoa chōò tama.

¹⁴ Kómā mea xae hāa me ko máá: ‘Ncēem Jesom Nasareta di ba gha ncēes qg'ài sa kōbe, a ba a gha Moshem máà xaea hāa cauan qg'urì,’ témé khama,” ta xu méé.

¹⁵ Xu kò kaia xu wèé xu ēe kò xg'aes q'oo koe ntcōe xu tcg'áia xu Stefanem koe qāea tòó, a kg'áia ba bōò i moengelem dian khama ii.

7

Stefane ba ko xqara mááse

¹ Me nxāaska kaim peresiti ba tèe me a máá: “Kháé zi ncēe zi *chìbi-chibiku* zi tseegu zia?” témé.

* **6:13: *tempele*** - Gerika sa ko máá: “qg'ài” témé.

² Me *Stefane* xɔa a máá: “Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áàn dim Nqari ba kò gatá ka xòòm Abrahamam koe hòòse, qanegam kò Mesopotamia koe hãa ka, qanegam Harane koe x'ãè tamas cookg'ai koe,

³ a bìrí me a máá: ‘Tcg'oa tsarim nqǎóm koe hěe naka tsari ne qhàò ne koe hěéthěé, naka tsia x'ái tsir gham nqǎóm koe qǎò,' témé.

⁴ Me nxãaska Kaletea ne dim nqǎóm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áé-dxoom* koe síí x'ãè. Me Nqari ba xòòm dis x'oos qǎá q'oo koe gaa koe tcg'òó me, a ncěe tu ncěeska x'ãèa hãam nqǎóm koe tsééa óá me.

⁵ Me kò nqǎóm di c'ěe xòèan ga táá máà me, a cúím nqàrèm ga bam gha tòó qgái ga táá máà me, igabam kò nqòòkagu me, gabá hěe naka qǎáa ba dis qhàòs ga sa hěéthěém gha ěem nqǎó ba máà ne q'òò sa, *Abrahama* ba kò cóá úú tama igaba.

⁶ Me kò Nqari ba gam ka ncěeta méé a máá: ‘Tsaris qhàò sa gha gane di tamam nqǎóm koe c'úúsea hãa, a gha qǎà kúrúè, a gha 400 khama noo kurian táá qǎèse qgóòè.

⁷ Igabar gha ěe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ěe zi gúù zi qǎá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncěes qgáis koe dqòm Te,' tam Nqari ba méé.

⁸ A ba a kò q'ãe nqǎa-qgai khòokus dis qǎé-xg'ae sa máà me. Me kò *Abrahama* ba Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cáím ka q'ãe nqǎa-qgai khòo me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncěe tc'ãà di xu tsgǎo xu gatá di xu.

⁹ “Xu kò gatá ka tsgǎose ga xu, gaxu ka qǎesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qǎàse x'amágu me. Igabam kò Nqari ba hãa cgoa mea,

¹⁰ a kò gam di zi xháé zi wèé zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgómkuan hěe naka q'ãan di tc'ěean hěéthěé máà me, me kò *Faro* ba Egepeto koe hěe naka wèém x'ám gam dim koe hěéthěé tc'ãà-cookg'ai ba kúrú me.

¹¹ Si kò nxãaska wèém nqǎóm Egepeto dim koe hěe naka Kanana dim koe hěéthěé xàbà sa tcãà, a kaisa thòòan óága, xu kò gatá ka xòò ga xu táá tc'òoan hòò.

¹² Eëm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean hãa, téméè kam kò gatá ka xòò ga xu tc'ãà dis dàras gaxu dis koe tsééa úú.

¹³ Me kò Josefa ba cáím dis dàras gaxu dis ka káíkhoe ga xu q'ãàkaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase.

¹⁴ Ncěes gúùs qǎá q'oo koem kò Josefa ba khóèan tsééa hãa, i síí gam ka xòòm Jakobe ba hěe naka gam di qhàòan wèé ga hěéthěé tcii. Wèéa ne ga kò 75 ne e.

¹⁵ Me kò nxãaska Jakobe ba Egepeto koe síí, ncěe xu kò gabá hěe naka gatá ka xòò ga xu hěéthěé síí x'óó koe.

¹⁶ Gaxu di tc'áróa ne kò kabi a Shekeme koe úúè, a síí ncěem xg'ao Abrahama ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãàa cgoa x'amás tc'ám s koe xòòè.

¹⁷ “Eëm ko Nqarim xg'ao Abrahama ba nqòòkagua hãam x'aè ba cúù, ka ne kò khóè ne Egepeto koe kái a càúsea.

¹⁸ Me kò c'ěem x'aiga ba nxãakg'aiga síí Egepeto koe tc'ãà-cookg'ai, ncěe kò Josefa ba c'úúa hãa ba.

¹⁹ A ba a kòò gatá di ne khóè ne cgoa cg'ãèm dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùi, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òó, nxãasega i gha cg'òòè ka.

²⁰ “Me kò ěem x'aèm ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm dim nquum koe nqoana nxoean kòrèè.

²¹ Eëm síí tchàa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa sèè a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me.

22 Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'ãan di tc'ëean wèé ga xгаа-xгааè, a ba a kò kg'uian hëé naka tsééan hëéthëé koe qari me e.

23 “Eëm Moshe 40 kuri ii kam kò bìrise, gam ka c'ëe ne Iseraele nem gha dàra sa.

24 Me kò gam ka c'ëe ba bóò me ko *Egepetom ka ghãaè* a ko xg'ármè, kam ko ãe ko ghãaè ba hùi, a ncèèa máá me, a Egepeto ba xg'ám.

25 Me Moshe tc'ëea máá, gam di ne khòè ne gha bóò q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ëea, igaba ne kò táá bóò q'ãa.

26 Me q'uu dim cáám ka Moshe x'ãaku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khòè tsaòè, qõekua tsaò! Dùús domka tsaò ko thõò-thõoku?’ témé.

27 Igabam kò khòèm ãe kò c'ëe ba ghãa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùà tcg'òó a máá: ‘Dìina sitsam koe tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’

28 A cg'õo te kg'oana tsia, ncëe tsi ncãa ma ncãaka cáám ka Egepeto ba ma cg'õo khama ma?’ témé.

29 Eëm ko Moshe ba ncëe sa kóm kam kò Midiane dim nqõóm koe qgóéa síí, ncëem kò gaa koe síí x'ãè koe, gaam nqõóm dim khòèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cáám cóá tsara ábà.

30 “Eë i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbìm koe moengele ba qãáka hãas hìis kàrukos koe hòòse cgae me.

31 Eëm ko Moshe ba ães gúù sa bóò kam kò ares ka tcãàè, a cúù-cuuse, qãèsem gha síí bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòm ba kómse a ko máá:

32 ‘Tíí Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hëé naka Isaka ba hëé naka Jakòbe ba hëéthëé di Ra,’ témé. Me Moshe q'áòan ka cg'oè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèe.

33 Me X'aigam *Nqari* ba bìrí me a máá: ‘Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òó, ãe tsi téé-tëem qgàì ba tcom-tcomsam nqám me e ke.

34 Tseeguan kagar Tiri ne khòè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóò, gane di sònò ntcòóse-q'ooa ner kómá hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncëeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,’ témé.

35 “Ncëe ba gaam Moshem ga me e, ncëe ne kò xguà hãa a máá: ‘Dìina tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’ témé ba. Nqari ba kò ncëe ba tsééa hãa, tc'ãà-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncëe kò *kàrukos* hìis koe x'áise mea hãam di hùian ka.

36 Me kò Egepeto koe guu a séèa tcg'òó ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúù zi hëé naka x'ái zi hëéthëé kúrú, naka Ncoàm Tshàm koe hëé, naka tchàa-xgóós koe hëéthëé e, 40 kuria ne.

37 “Ncëea gaam Moshem ga me e, ncëe kò Iseraele di ne khòè ne bìrí a máá: ‘Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,’ témé ba.

38 Gaam ga me e ncëe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khòè ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncëe kò Sinai dim xàbìm koe gam cgoa hëé naka gatá ka xòò ga xu hëéthëé cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òèa hãa kg'uian *Nqarim di hòò*, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

39 “Igaba ne kò gatá ka xòò ga ne komsanaa ba xguì. A ne a dxùukg'ai za xàbùà tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai,

40 a ne a Arone ba bìrí a máá: ‘Nqárian kúrúa máá ta a, cookg'aia ta koe gha qõò o. Moshem ncëe kò Egepeto dim nqõóm koe séèa tcg'òó ta am koes dùù sa kúrúsea sa ta c'úùà hãa ke,’ témé.

41 Gaa x'aèan ãe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqári ba kúrúa mááse, a ne a dàòà-mááku zi óágaa máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúús dis kòè sa kúrú.

⁴² Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tçonò zi qámseá máá, ncēe i ma porofiti xu dis Tcgāyas koe ma góáèa hãa a ko máá:

'Iseraele di tu khòè tuè,
40 kurian ncēe tu kò tchàa-xgóós koe hãa
ka tua gáé kò dàò-a-mááku zi hēé
naka qhàea-mááku zi hēéthēé Tíi kúrúá máá Tea?

⁴³ Igaba tu kò wèé zi qgái zi ēe tu ko qõò zi koe
Molokem dim còrè-nquu ba hēé,
naka gatu dim nqárim Rafanem
dim tçonò ba hēéthēé tsara dqomì,
xommèa nqárian tu gatu kúrúá máásea,
dqomì m tu gha ka.
Gaa domkar gha tòèkagu tu u,
a Babilonem ka ncií za úú tu u,'
témé khamaga ma.

⁴⁴ "Gatá ka xõò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúá, ncēe Nqarim kò khòè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áíá, a x'áè meá hãa khama kò ma kúrúèa ba.

⁴⁵ Xu gatá ka xõò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a sèè a *ncēem nqõóm koe* óá me, Joshuam kò tc'áà-cookg'ai xua ka. Xu kò nqõó ba sèè, Me Nqari ba gaam nqõóm koe kò x'áèa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiaгу. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i síi nxāakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcāa,

⁴⁶ ncēe kò Nqarim tcgái-q'oo koe cgómkuan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba* dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa,

⁴⁷ me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

⁴⁸ "Igabam kò kaisase tc'amaka hànam *Nqari* ba khòè tshàu ka kúrúèa hãa nquuan koe x'áè tama, porofitim ko ma kg'ui khama,

⁴⁹ a ko máá:

'Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcõó-q'oo si i,
me nqõó ba nqàrèa Ter ko tòó qgái i.

Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?

Kana sãa-q'ooa Te di qgála nea ndakaa?

⁵⁰ Wèé zi gúú zi ncēe zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúèe tama?'
tam X'aigam *Nqari* ba méé.

⁵¹ "Gaxao khòè xao qari-tcúú xaoè, ncēe tcáóa xao hēé, naka tceea xao hēéthēé koe q'áe nqāa-qgai khòèè ta ga hãa xaoè! Gaxao ka xõò ga xu khamaga xao ii: wèé x'áè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'ēem cgoa x'āaku!

⁵² Gaxao ka xõò ga xu kò wèé xu porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncēe xu *porofiti xu*, ncēe kò x'áè cookg'ai koe tchànóm Khòèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'õo, *Jesom* ncēe xao gaxao ncēeska x'ámágua, a Gam di xao cg'õo-kg'ao xao ii ba.

⁵³ Gaxao ncēe kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'áèan kò càm tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao," tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'õoè

⁵⁴ Ncēe zi gúú zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'ain tcáó a xu a dqurì cgae me.

⁵⁵ Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'ēem ka cg'oè cgaeèa hãase nqarikg'ai koe ghù-i-kg'ai, a ba a Nqarim dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hēéthēé e, Me Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè za téé-tēe.

⁵⁶ Kam ko máá: "Bóò, nqarikg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khòèm dim Cóa ba Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè za téé-tēe," témé.

⁵⁷ Xu kò khòè xu ncēes gúús ka tceea xu tcēkg'am, a xu a kaisase q'au a qàròà sí cgae me,

⁵⁸ a xu a x'áé-dxoom qǎá koe tceea tcg'òó a úú me, a gaa koe sí nxōán ka xgàrùbe me. Nxàea tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáian Saulo ta ko ma tciièm qári-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

⁵⁹ Eē xu hãa a ko Stefane ba nxōá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: “X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ēe ba sée,” témé.

⁶⁰ Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kiam dòm cgoa q'au a máá: “X'aigaè, ncēe ne ko tíi koe kúrús gúús koe táá chibi bóò ne guu,” témé. Eēm ko gatà méea xg'ara kam kò x'óó*.

8

¹ Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'ōokuan dtcòmà máána hãa.

Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hěé naka Samaria hěéthěé koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eēm cárn kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèea ne ga Jutea hěé naka Samaria hěéthěé di tsara nqōó tsara koe tsai-tsaise, xu x'áè úú-kg'ao xu cúí xu qau.

² Ne kò Nqari-tcáóa ne khòè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

³ Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàùà q'aa, a khòè xu hěé naka khòè zi hěéthěé tcéa tcg'òó a sí qáé-nquuan koe tcãa.

Qǎè tchōà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè

⁴ Ne kò gane ēe kò tsai-tsaisea hãa ne, wèè qgáian ēe ne ko sí koe qǎè tchōàn xgaa-xgaa.

⁵ Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe sí, a gaa koe sí nqòòkaguèa hãam Krestem ka xgaa-xgaa ne.

⁶ Eē zi ko xg'ae zi khòè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa* zi bóò, ka zi ko wèea zi ga cúù-cuuse a qǎèse kóm me.

⁷ Dxāwa tc'ēea ne kò kái ne khòè ne koe kiam q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khòè ne x'óó xòèa kò hãa ne hěé naka nqōara kò hãa ne hěéthěé qǎèkaguè.

⁸ Si kò ēem x'áé-dxoom koe kaias qǎè-tcao sa xóé.

Simonem tsòò-kg'ao ba

⁹ Igabam kò c'ēm khòèm Simone ta ko ma tciiè ba gaam x'áé-dxoom koe hana, tsòò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khòè ne arekagu. A ba a kòò gabá cgáém khòè me e sa koase.

¹⁰ Ne kò wèè ne khòè ne, ēe nqāaka hãas téé-q'oos di ne hěé naka tc'amaka hãas téé-q'oos di ne hěéthěé qǎèse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncēem khòè ba Nqarim di qarian úúa, ncēe kaia qari ka q'āasea a,” témé.

¹¹ Gam koe ne ko qǎèse komsana, tc'āòà kuri nem ko sée a ko gam di tsoò-kg'áman kàan di cgoa arekagu ne khama.

¹² Igaba ēe ne ko Filipi ba dtcòm, ēem kòò Nqarim di x'aian hěé, naka Jeso Krestem di cg'ōèan hěéthěé di qǎè tchōàn xgaa-xgaa ka, ka ne kò wèea ne ga tcguù-tcguuè, kg'áo-khoean ga hěé naka dxàe-khoean ga hěéthěé e.

¹³ Simonem igabam ko thée dtcòm, a ba a kò ēem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèè qgáian ēem ko qōò koe xùri. A ba a kò ēem ko *are-aresa* zi x'ái zi hěé naka kaia qarian kúrúse ko hěéthěé bóò ka kaisase are.

* **7:60: x'óó** - Gerika sa ko máá: “x'óm,” témé.

¹⁴ Eë xu ko x'áè úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóm, Samaria di ne khòe nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hãa sa, ka xu kò Petere ba hëe naka Johane ba hëéthëe tsara tsééa úú cgae ne.

¹⁵ Ncëe kò ëe tsara ko síi ka còrèa máá ne tsara, nxãasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hòò ka.

¹⁶ *Tcom-tcomsam Tc'ëe* ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcãà ta ga hãa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'òè koe tcguù-tcguuèa.

¹⁷ Ka tsara kò nxãaska tshàua tsara tòò cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hòò.

¹⁸ Eëm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ëem ko x'áè úú-kg'ao tsara di tshàuan tòò cgaekus ka máàkuè sa bóò, kam kò marian tcg'òó a máà tsara a, *ëe qaria nem gha x'ámá ka*,

¹⁹ a máá: “Eë qarian tsao thëe máà te naka i gha nxãasega wèè khòèan ëe ra ko tshàua te tòò cgae e Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hòò,” témé.

²⁰ Me Petere xòà me a máá: “Maria tsi méé i tsáá cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'ëea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ëea ke!

²¹ C'ëe xòè-coa ga tsi ncëes tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama.

²² Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóóse naka tsia tsari tsééan cg'ãè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ëeta ii tc'ëean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi.

²³ Cg'ãèan ka tsi cg'òè cgaeèa, a chìbian ka qgóóèa sar ko bóò khama,” tam méé.

²⁴ Me Simone xòà a máá: “Nxãaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxãasega táá ncëe tsao ko méé cgae te gúúan kúrúse cgae te,” témé.

²⁵ Eë tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xgaa-xgaaa xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a dàòm q'oo koe tsara hãase qãè tchòàn kái xu x'áé-coa xu Samaria di xu koe xgaa-xgãa.

Filipi ba hëe naka Etiopia dim khòe ba hëéthëe e

²⁶ Me nxãaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba bìrí a máá: “Tëe naka koaba nqáè ka qòò, dàòm ncëe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qòòm cgoa, ncëe tchàa-xgóós di ba,” témé.

²⁷ Me xgoaba a qòò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòem cgoa xg'ae, ábà tama kò hãa ba, kaim mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncëem khòè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè.

²⁸ Me kò ëem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hãase dìbia qòò ka porofitim Isaiam dis Tcgãya sa ko nxará qòò.

²⁹ Me *Tcom-tcomsam Tc'ëe* ba Filipi ba bìrí a máá: “Qòò ëe síi hãas karas koe naka síi qàea sa koe xóén qòò,” témé.

³⁰ Me nxãaska Filipi qàròa síi karas koe, a ba a kóm me ko khòè ba porofitim Isaiam koe ko nxará. Me *Filipi* tõe me a máá: “Kóma tsi ko q'ãa dùú sa tsi ko nxará sa?” témé.

³¹ Me xòà me a máá: “Nta ra gha ma q'ãa, c'ëe khòè kò qãèse bìrí tchànò-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qàea ba koe ntcóó sa.

³² Eëm khòè ba kò ncëem tceem *Nqarim dis Tcgãyas* dim koe nxará, *ncëe kò ncëeta ma góàèa a ko máá:*

“Ghùu-coam khamam kò ma cg'òoku dis qgáis koe chùia úúè,

a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam khama ma

táá xgobekg'am kg'ám.

³³ Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qãèse qgóòè.

Díí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?

Ncēe nqõómkg'ai koem kg'õèa ba sèè cgaeèa ka,"

ta i ma góàèa koe.

³⁴ Me ábà tama kò hãam khòè ba Filipi ba tèè a máá: "Bìrí te, cgómna, díín ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'èe khòè ka kg'ui?" témé.

³⁵ Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ãem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qãè tchõàn Jesom di ka.

³⁶ Eë tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qõò, ka tsara ko tshàan kò hãam qgáim koe hàà, kam ko ábà tamam khòè ba máá: "Bòò, tshàan ga ncēe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?" témé.

³⁷ [Me bìrí me a máá: "Ncēè wèè tcáóa tsi cgoa tsi kòò dtcòm ne i kgoarasea," témé. Me xọa me a máá: "Dtcòm ra ko Jeso Krete ba Nqarim dim Cóa Me e sa," témé.]

³⁸ Me x'áèan tcg'òó me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèèa tsara ga tshàan q'oo koe tcãà, Filipi ba hēé naka ábà tamam khòè ba hēéthēé e, me Filipi tcguù-tcguu me.

³⁹ Eë tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba Filipi ba sèèa tcg'òó, me ábà tamam khòè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qõò qãè-tcaoase.

⁴⁰ Igabam kò Filipi Asetote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèè xu x'áé xu koe qãè tchõàn xгаа-xгаа, a ba a nxãakg'aiga Kaesarea koe síí tcãà.

9

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae (Tsee 22:6-16; 26:12-18)

¹ Eë x'áè kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam Nqarim di ne xгаа-xгаа-kg'ao ne cg'õo kg'oana, khamam kò kaim peresitim koe síí,

² a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgãya zi góá máá sa, ncēe gha qarian máà me zi, me ãem kòò Nqarim dim dàòm di ne khòè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'áò khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

³ Eë gam dis qõòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxúukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà.

⁴ Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: 'Sauloè, Sauloè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?' témé.

⁵ Me Saulo máá: "Díí Tsia, X'aigaè?" témé. Me xọa me a máá: "Tíí Ra a Jeso Ra, ncēe tsi ko xgàra Ra.

⁶ Ke ncēeska tèe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcãà, gaa koe tsi gha síí bìriè dùù sa tsi gha kúru sa ke," tam ma xọa me.

⁷ Xu kò khòè xu èe kò Saulom cgoa hãa xu kg'ama téé káà kg'uise, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táá cúí khòè ga hòò khama.

⁸ Me Saulo ba gómankg'ai koe tèe, igaba ãem ko xgobekg'am tcgái kam kò cúí gúù ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me.

⁹ Me kò ngoana cáman sèè, a táá bóò, a ba a táá c'èe gúù ga tc'õó kana kg'áà.

¹⁰ Me kò Damaseko koe xгаа-xгаа-kg'aom Ananiase ta ko ma tciie ba hàna. Me kò X'aigam Nqari ba gam koe x'áise, a tciie me a máá: "Ananiaseè!" témé. Me xọa Me a máá: "Eè, X'aigaè, ncãa ga ra a," témé.

11 Me X'aiga ba bìrí me a máá: “Jutasem x'áé koe ncēm tchànóm cgoa qōò, naka khòem Tareso koe guua hãam Saulo ta ko ma tciè ba tèè me, hãa a ba a ko còrè ke.

12 X'áís koem khòem Ananiase ta ko ma tciè ba x'áíèa hãa, me tcãa a ko tshàua ba tòò cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke,” tam méé.

13 Me kò Ananiase xòa Me a máá: “X'aigaè, kái ne khòè ne koer kóma hãa ãem khòem ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'ãèan kúrú sa.

14 Me ncēska ncēe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hàam gha qgóó ãe ko Tsari cg'òèan tciè ne ka,” témé.

15 Igabagam kò X'aigam Nqari ba Ananiase ba bìrí a máá: “Ncēm khòè bar nxará tcg'óóa máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hēé, naka x'aiga xu hēé, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe hēéthéè cg'òèa Te úúa te.

16 Ra gha x'áí me, Tiri cg'òèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qōò!” tam méé.

17 Nxãaskam ko Ananiase qōò a sí nquum q'oo koe tcãa. A ba a Saulom koe tshàua ba tòò a máá: “Sauloè, tí qōèè, X'aigam Jesom ncēe kò dàòm q'oo koe tsi hãase ko tsáá koe x'áíse ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'oè-cg'oeè ka,” témé.

18 I kò kúúga tsoro khama ii gúúan tcgáía ba koe q'òàse, me Saulo gaicara bóò, a ba a tèè a tcguù-tcguuè.

19 Eẽm ko tc'óóa xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hēé naka Jerusalema koe hēéthéè xgaa-xgaa

Saulo ba kò cg'orò cáman sèè a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna.

20 A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa, Jesom Nqarim dim Cóám ii sa.

21 Ne kò wèè ne ãe ko kóm me ne are, a ne a tèè a máá: “Gaam khòem tama ba gáé ncēe ba, ncēe kò Jerusalema koe tshúù sa óágara hãa ba, gane ãe kòò ncēm cg'òè ba tciè ne koe? Ncēe kò ncēe koe hààra ba, hàam gha khòè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?” ta ne ma tèèku.

22 Igabagam kò Saulo càùse qarian koe, a Damaseko koe x'ãèa ne Juta ne arekagu, qãèsem kò x'áí ne, Jeso ba *nqòòkaquèam* Krestem ga Me e sa khama.

23 Kái cáman qãá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'òo me kg'oana.

24 Igabagam kò Saulo ãe ne kò kúrú kg'oana hãa sa q'ãakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áman ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthéè q'òé, cg'òo me ne gha ka.

25 Igabaga ne kò gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne ntcúú ka *ts'ãàkagu me* gàbas koe *tcãa me a x'áé-dxoom dim xhàrom* tc'amkg'ai koe guua a *xhoròkaqua ba ka*.

26 Eẽm ko Jerusalema koe sí kam ko xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèè xu ga bèè me, a xu a kò xgaa-xgaase-kg'ao me e sa tcom tama.

27 Igabagam kò Barenabase sèè a x'áè úú-kg'ao xu koe úú me, a Saulom ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóòda hãas ka bìrí xu, naka X'aigam kò ma kg'ui cgoa me sa hēéthéè e. Gatagam kò Damaseko koem kò Saulo ma kgoarasease Jesom cg'òè ka ma xgaa-xgaa sa bìrí xu.

28 Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qōòa te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'òè ka kg'ui.

29 Juta ne Gerika *sa ko kg'ui* ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'òo me kg'oana.

³⁰ Eë ne ko gam di ne khòè ne ncëes gùù sa bóòà q'ãa ka ne ko séè a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

³¹ Si ko wèés kerekes Jutea di sa hëé, naka Galilea di sa hëé, naka Samaria di sa hëéthëé tòókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'áòà hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càuse.

Enease ba hëé naka Dorekase sa hëéthëé e

³² Eëm kòo Petere wèé xu xòè xu nqòóm di xu koe qõòà te kam kò Lita dim nqòóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne dàra.

³³ Gaa koem kò khòèm Enease ta ko ma tcièè ba xg'ae cgoa, nqoara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xõe ba.

³⁴ Me Petere ba bìrí me a máá: “Eneaseè, Jeso Krete ba ko qãèkagu tsi, ke tõe naka tsarim kgàro ba kg'ónò,” témé. Me kúúga tõe.

³⁵ Ne kò wèé ne khòè ne èe kò Lita hëé naka Sarone hëéthëé koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam *Nqarim* koe kabise.

³⁶ Si kò Jopa koe c'ëes xgaa-xgaase-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tcièè sa. *Gerika di* cg'õèa sa kò Dorekase ii sa, ncëe kg'uia tsi kòo kabì i ne tsi ga ‘Tcaí’ ta ma tcièè sa. Ncëe kò wèé x'aè ka qãè tsééan kúru a ko dxàua ne khòè ne hùì sa.

³⁷ Gaam x'aèm èem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànam nquum-q'oo koe tòòè.

³⁸ Lita dim nqòó ba kò Jopa dim ka cúù me e, khama ne kò èe ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóm, ka ne ko cáàm khòè tsara gam koe tsééa úú, tsara síí dtcàrà me a máá: “Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà,” témé.

³⁹ Me kò Petere xgoaba a qõò cgoa tsara a, a ba a èem ko gaa koe síí ka tc'amaka hànam nquum-q'oo koe úúè. Wèé zi dxàe-ntcõa zia kò *Peterem* qàè koe hàà téé a kg'ae, a zi a hãaèko xu qgáí xu hëé naka c'èe qgáían hëéthëé x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'aè kas kò qgãea hãa a.

⁴⁰ Me Petere wèéa ne ga tchàa koe xhàiaagu, a ba a qúrùà ba ka ntcõó a còrè. Eëm ko x'óóas khòès dim tc'áróm koe kabise kam ko máá: “Tabitaè, tõe!” témé, si tcgáí sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a tõe a ntcõó.

⁴¹ Me kò tshàua sa ka séé si a ba a nqàrèa sa ka téékagu si. A ba a dtcòm-kg'ao ne hëé naka dxàe-ntcõa zi hëéthëé tciia xg'ae, a kg'õèas hãase x'ái ne si.

⁴² Si kò ncëes gùù sa wèém Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe dtcòm.

⁴³ Me kò Petere ba Jopa koe, khòò tséé-kg'aom Simone ta ko ma tcièèm cgoa tc'ãòà cáman séè.

10

Petere ba hëé naka Koniliase ba hëéthëé e

¹ Kaesarea koem kò khòè ba hàna Koniliase ta kò ma tcièè ba, tc'ãà-cookg'ai me e kò ii, ncõo-kg'ao xu ncëe kòo Italea ta ko ma tcièè xu di ba.

² Gabá hëé naka wèé ne khòè ne x'áéa ba di ne hëéthëéa kò Nqari-tcáóa ne khòè ne e, a kò Nqari ba q'áò. Khòè nem kò kái aban máá, a ba a kòò wèé x'aè ka Nqari ba còrè.

³ Me kò c'èem koabam ka, nqoana di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò ncëe gaas koem kò qãèse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcãà, a ko bìrí me a máá: “Koniliaseè,” témé.

⁴ Me gam koe qãea tòón tcgáí a bóò me, a q'áòs ka tcãàè a máá: “Dùú saà, X'aiga Tsee?” témé. Me xoa a máá: “Tsari còrèan hëé naka tsari aban hëéthëéa tc'èe-tc'èeses iise Nqarim koe tc'amaka qàòà hãa,

⁵ ke ncēeska khòè xu Jopa koe tsééa úú, naka xu sí Simonem ncēe ko Petere ta ma tcièè ba óá;

⁶ c'ēm Simonem x'áé koem dàra hãa, khòo tséé-kg'ao ba, ncēe gam dim nquum tshàa-dxoom qàe koe hàna ba ke," témé.

⁷ Eēm ko moengelem ēe kò kg'ui cgoa me ba qòò kam kò gam di xu qãa xu ēe kò tsééa máá me xu koe guu a cãm qãa tsara tcii, naka Nqari-tcáóam ncõo-kg'ao ba hēéthēé e,

⁸ a ba a wèés gúùs ēe kúrúsea hãa sa bìrí xu, a Jopa koe tsééa úú xu.

⁹ Xùrikom cãm di koaba ka, ēe xu gaxu dis qòòs koe hãa, a x'áé-dxoom koe cúu xu u, kam ko Petere nquum tçobe koe q'ábà a sí gaa koe còrè. ¹⁰ Si kò xàbà sa tcãa me, me c'ēe gúù tc'òóm gha tc'ēe. Eē i hãa a ko tsãaguè kam ko sòokuris khama xaǹs gúùs ka tcãaè,

¹¹ kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgobekg'amse, me c'ēm gúùm qáòm qgáim khama ii ba, gaa koe guu a ko nqãaka xõa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòóè.

¹² Gam koe i kò wèé kg'oo-coa-qhàòan hēé, naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsaràn hēéthēé hàna.

¹³ Me nxãaska dòm ba kóm me ko máá: "Tēe Petereè; cg'õo naka kg'oo," témé.

¹⁴ Igabam kò Petere ba máá: "Eē-ē X'aigaè, qanegar cg'uriga gúúan tc'óó ta ga hãa kana tc'òokuan kg'ano tama gúúan gar tc'óó ta ga hãa thēé," témé.

¹⁵ Me kò dòm ba cãm dis ka gaicara bìrí me a máá: "Eē Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu," témé.

¹⁶ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qháésega séèa kabiè.

¹⁷ Eēm Petere qanega hãa a ko are, ēem ncãa ko bóòs x'ái sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tsééèa xu khòè xu hàà heke-kg'áns koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tēèa hãa khama.

¹⁸ Q'au xu kò a tēè, Simonem ncēe Petere ta ko ma tcièè ba ēe koe x'ãèa hãa sa.

¹⁹ Eēm Petere hãa a ko ēes x'áis ka tc'ēe, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba bìrí me a máá: "Bóò, nqoana xu khòè xu hãa a ko qaa tsi.

²⁰ Ke tēe naka xõa, naka tsia qòò cgoa xu, c'ēe gúù tc'ēe-tc'ēese tamase, Tíí ra tséé xua hãa ke," témé.

²¹ Me Petere xõa a khòè xu koe sí a ba a máá: "Bóò, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?" témé.

²² Xu xõa me a máá: "Koniliasem ka xae tsééa óáèa, ncõo-kg'ao xu dim tc'ãa-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'áò ba, ncēe gam ka i ko qãèse kg'uiè ba, wèés qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'ãakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi sí tcièè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko méé sa ka," témé.

²³ Me Petere tciia tcãa xu, a x'óm-q'ooan máà xu.

Q'uu dim cãm kam kò tēe a gaxu cgoa qòò, xu kò c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa di xu qòò cgoa me thēé.

²⁴ Xùrikom cãm ka xu ko Kaesarea koe tcãa, Koniliase ba kò qãa nea, a gam di qhàòan tciia xg'aea, naka ncàmam hãa a tòóku cgoa khòèan hēéthēé e.

²⁵ Eēm ko Petere tcãa kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dqòm me.

²⁶ Me Petere ghùì me a máá: "Táá ēeta hēé guu, khòè ra a, a tsáá khamaga ii ke," témé.

²⁷ Eēm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcãa a kái ne khòè ne bóò ne hààra xg'aea.

²⁸ Me bìrí ne a máá: "Gatu igaba tu gatu ka qãèse q'ana hãa, x'áèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ēe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam

Nqari ba x'ái tea, táá méér cúí khóè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcií guu sa,

²⁹ khama ãer ko khóèan tsééa máàèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncēeska tēè, dùú sar tciia máàèa sa," témé.

³⁰ Me Koniliase ba xoa a máá: "4 cáman ncēe nqáéa koe, ncēe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hãa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcaà qgáíkom khóè ba cookg'aia te koe hàà téé,

³¹ a máá: 'Koniliaseè, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ēe-tc'ēeseèa.

³² Ke nxãaska Jopa koe *c'ēe khóèan* tsééa úú naka i Simone ba síí dtcàrà, ncēe ko Petere ta ma tciie ba. Simonem khòo tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncēe tshàa-dxoom qàe koe x'ãèa ba,' tam méé.

³³ Ra kò nxãaskaga kúúga khóèan tsáá koe tsééa úú, tsi qãèse hēè a hààraa. Ta ncēeska wèèa ta ga ncēe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèèan ãe X'aigam *Nqarim* x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i," tam méé.

³⁴ Me kò nxãaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: "Tseeguan kagar ko *ncēeska* bóòa q'ãa, Nqari ba khóèan tãákase qgóó tama sa,

³⁵ igaba wèès qhàòs koe, wèém ãe ko q'áo Me, a ko ãe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qãèse hààkagu.

³⁶ Q'ana tu hãa, Iseraele di ne khóè ne koem kò kg'uiian tsééa úú hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qãè tchòà nem kòo xгаа-xгаа, ncēe X'aigam *Nqari* ba wèèa ne di Me e di i.

³⁷ Eè tchòà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síí Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncēe Johanem kò nxàes koe guu a,

³⁸ ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hēè naka qarian hēéthēè cgoa ntcãá tcúú sa, ntam ko ma qòòa te a qãèan kúrú sa, naka ãe wèèa ne ãe kò dxãwam ka qgóóèa hãa ne khóè ne wèé nem ko ma kg'òèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama.

³⁹ Ta wèèa ta ga ãem kúrú hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne dim nqóóm koe hēè naka Jerusalema koe hēéthēè e. Cg'òo Me ne kò, xgãus* koe tceea ba ka,

⁴⁰ igabam kò Nqari ba nqoana dim cárn ka ghùì Me, a kúrú Mem x'áise,

⁴¹ wèè khóèan koe tamase, igaba sixae koe ncēe Nqarim ka ko nxará tcg'òóèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncēe ko tc'òó, a kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tēeas qáá q'oo koe.

⁴² Me kò x'áè xae e, khóè ne xae gha xгаа-xгаа ka, a Gam ga Me e sa x'ái, Nqarim ka nxará tcg'òóèa ba, a ba a gha ãe kg'òèa ne hēè naka x'óóa ne hēéthēè dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka.

⁴³ Wèè xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém ãe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ba gha qgóóa-máákuan chìbian di hòò sa," tam Petere ba méé.

⁴⁴ Eëm Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba wèèa ne ãe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãà.

⁴⁵ Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncēe ko Peterem cgoa hààraa ne kaisas ares ka tcãàè, Tcom-tcomsam Tc'ēe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thēè tcãà khama.

⁴⁶ Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Petere máá:

⁴⁷ "A c'ēe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncēe ne khóè ne gha táá tcguù-tcguuè ka, ncēe Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòòa ne, sita khama?" témé.

* 10:39: *xgãu* - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

⁴⁸ Me x'áè, khòè ne gha Jeso Krestem dim cg'òèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cáám-coa nem gha x'áè cgoa ne sa.

11

Petere ba ko xqara mááse Jerusalema koe hãnas kerekes koe

¹ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hëé naka c'ëe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu hëéthëé kóm, táá zi qhàò zia gataga thëé Nqarim di kg'uiian dtcòma hãa sa.

² Xu kò nxãaska ãem ko Petere Jerusalema koe sí ka q'ãe nqãa-qgai khòoèa xu dtcòm-kg'ao xu chibi-chibi me,

³ a xu a máá: “Q'ãe nqãa-qgai khòoèa tama xu khòè xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa sí tc'òóa,” témé.

⁴ Me Petere ba tshoa-tshoa a wèé gúúan ma qòò sa chóa máá xu, a máá:

⁵ “Jopa dim x'áè-dxoom koer kò hãna a ko còrè, kar ko sòokuris q'oo koe bóokaguè, kaim qgáim khama iim gúù ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa ãer hãna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòòe ba.

⁶ Ra kò qãese ntcãa me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hëé naka qãáka dian hëé, naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hëé, naka tsarãn hëéthëé e.

⁷ Ra kò dòm ba kóm Me ko bìrí te a ko máá: ‘Petereè, tãe naka cg'òo naka kg'oo,’ témé.

⁸ Ra kò xqo a máá: ‘Eë ãe X'aigaè, q'ano tama zi hëé kana tc'òókuan kg'ano tama zi hëéthëéa qanega tí kg'ám-q'oo koe tcãa ta ga hãa,’ témé.

⁹ Me kò dòm ba gaia cáám di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: ‘Eë Nqarim q'anos iise kúrúas ka táá máá q'ano tama sa témé guu,’ témé.

¹⁰ Ncëe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés gúù sa gaia sèea ghùie a nqarikg'ai koe kabie.

¹¹ Eë x'aè kaga xu kò nqoana xu khòè xu hãnar kò hãam nquum koe hàà téé, Kaesarea koe guu a tí koe tséèa xu.

¹² Me kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba bìrí te a máá, táá méér tãákase khòèan qgóò guu naka qòò cgoa xu, témé. Xu kò ncëe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tí cgoa qòò, xae sí khòèm dim nquum koe tcãa.

¹³ Me kò Koniliase ba bìrí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóò sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: ‘Khòèan Jopa koe tséèa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba.

¹⁴ Kg'uia nem gha óágara máá tsi, ncëe gha tsáá hëé naka wèés x'áés tsari sa hëéthëé kgoara a ke,’ tam méé.

¹⁵ Eër ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba tcãa cgae ne, ncëem kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma.

¹⁶ Ra nxãaskaga X'aigam Jeso ba nta mééa sa tc'ëe-tc'ëese, ncëem kò máá: ‘Johane ba tshãan cgoa tcguù-tcguua, igaba tu gha gatu Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa tcguù-tcguuèa,’ témé sa.

¹⁷ Ncëè Nqarim kò gatáa cúis aba sa máà ta a, ncëem kò máà ta as khama ii sa, gatá ncëe X'aigam Jeso Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tí nxãaska dìi raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?” tam méé.

¹⁸ Xu ãe xu ko ncëe gúúan kóm ka táá cúí gúù ga kg'ui, a Nqari ba dqòm a máá: “Cèè, Nqari ba gáé gatá thëé táá zi qhàò zi gha gane di chibian koe tcóóse a zi a kg'òèan hòò sa kgoara máána hãa!” témé.

Kerekes Antioke koe hãna sa

¹⁹ Stefanem kò cg'òoès qãá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaise, xgàràè ne kò khama, ka ne kò nqúù ka qòò, Finikia koe hëé, Kupro koe hëé naka Antioke koe hëéthëé e, a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uiian bìrí.

²⁰ Igaba i ko c'ëea xu hàna, khòè xu Kuperò di xu hëé naka Kurene di xu hëéthëé e, ëe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thëé Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam Jesom di qãè tchõàn xгаа-xгаа ne.

²¹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba gaxu cgoa hãa, ne kò kái ne khòè ne dtcòm, a X'aigam *Nqarim* koe kabise.

²² I kò tchõàn ncëe Jerusalema koe hànas kerekes koe síí kómse, xu Barenabase ba Antioke koe tsééa úú.

²³ Eëm ko hàà a ko hàà cgómkuan *Nqarim* di bóò, kam ko qãè-tcao, a ba a wèéa ne ga korè, X'aigam *Nqarim* koe ne gha tseeguse hãa sa, tòón-tcaoase.

²⁴ *Barenabase* ba kò qãèm khòè me e khama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka kò cg'òè cgaeèa ba, kaisa dtcòmman kò úúa ba, ne kò kái ne khòè ne X'aigam *Nqarim* koe óágaè.

²⁵ Me *Barenabase* ba Tareso koe qõò, a síí Saulo ba qaa.

²⁶ A ba a ëem ko hòò me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò Barenabasea tsara Saulo tsara nxãaska wèém kuri ba hëé a kerekes di ne khòè ne cgoa xg'ae, a kái ne xгаа-xгаа. Ne kò *Nqarim* di ne xгаа-xгаа-se-kg'ao ne Antioke koe tc'ãà a dtcòm-kg'ao ne ta ma tcièè.

²⁷ Eë x'aè ka xu kò c'ëe xu porofiti xu Jerusalema koe guu, a xu a ko Antioke koe síí.

²⁸ Me gaxu ka c'ëem porofitim Agabose ta ko ma tcièè ba tõe, a ba a Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'òè cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wèém nqõó ba xõa cgae sa. Si kò ncëe sa kúrúse Kelaodiam ko *Roma* koe tc'ãà-cookg'aia x'aè ka.

²⁹ Ne xгаа-xгаа-se-kg'ao ne wèé ne dtcòmku, gane di kg'òè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qõesea ne hùi sa, ncëe Jutea koe hàna ne.

³⁰ Ncëe sa ne kò kúrú, a Barenabasea tsara Saulo tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

12

Herote ba ko kereke sa xgàra

¹ Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'ëe xu xgàra.

² A ba a x'áèan tcg'òó, me kò Jakobom, Johanem ka káimkhoe ba, ntcàum cgoa cg'òèè.

³ Eëm ko bóò, si ncëe sa Juta ne tcgái q'oo koe qãè si i, kam kò còoka qõò, a x'áèan tcg'òó, me Petere ba thëé qáèè. Cám xu ëe xua kò péré gãè-gãè úú tamas pérés ko tc'õòèè xu cám xu u.

⁴ Eëm ko qgóó mea xg'ara kam ko qáé-nquum koe tcãà me, me 4 zi xg'ae zi ncõo-kg'ao xu di zi ka kòrèè. Me kò *Herote* bìríse, Paseka dis kõès qãá q'oo koem gha khòè ne cookg'ai koe óá me sa.

⁵ Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa *Nqarim* cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè

⁶ Eëm gha Herote khòè ne koe tcg'òó a úú mem cám dim ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cám tsara ncõo-kg'ao tsara xg'ae ku koe x'ómà, a ba a cám tsara táù tsara cgoa qáèèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hãa, a xu a kò qáé-nquu ba kòrèè.

⁷ Igabam kò kúúga moengelem X'aigam *Nqarim* di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me Petere ba nxaraa ba koe ntcãa-ntcãa, a ghùì me, a máá: "Tõe qháése," témé. I táùan q'ómà ba koe guu a kgoarase.

⁸ Me moengele ba bìrí me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hêé. Me bìrí me a máá: “Hãa tsarim qgái ba naka tsia xùri te,” témé.

⁹ Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncêe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'ùua hãa, sòokuris q'oo koem kòo x'ái sa bóò, tam ko tc'êea khama.

¹⁰ Eê tsara ko tc'ãa di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cam dian nqáé ka tsara ko síi qano dis heke-kg'árns koe tcãa, heke-kg'árns x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a síie sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchãa koe tcg'oa, a tsara a c'êem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

¹¹ Eêm ko Petere síi cuiaga bóda q'ãa kam ko máá: “Ncêeskar tseegukaga q'ana hãa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa óágara hãa sa, hàam gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wèés gúús Juta ne kò nqòò cgae teas koe hêéthêé e,” témé.

¹² Eêm ko êes gúù sa tc'êea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síi, Johanem ka xòò sa, Mareko ta ko ma tciie ba. Kái ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè.

¹³ Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas ko c'êes qãàs, Roda ta ko ma tciie sa síi komsana.

¹⁴ Eês ko Peterem dim dòm ba kómá q'ãa kagas ko táá síi xgobekg'ama máá me, a qãè-tcaoan domka qàròà tcãa q'oo koe, a sa a síi Peterem nquu-kg'ám koe tõe sa nxàe.

¹⁵ Ne bìrí si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúíga ma bìrí ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

¹⁶ Me Petere hãa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are.

¹⁷ Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chòà máá ne X'aigam Nqarim ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òò mea sa. Me bìrí ne a máá: “Ncêes gúù sa méé tu Jakobo ba bìrí, tíi qõe ga ne hêéthêé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a tãá qgái koe síi.

¹⁸ Eê i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncõo-kg'ao xu koe tcãa, Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa.

¹⁹ Me Herote qaa a táá hòò me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tõe, a cg'òòè xu gha di x'áèan tcg'òò. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síi, a síi gaa koe ão.

Herotem dis x'oo sa

²⁰ Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòè ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqòò tsara kò Herotem kò tc'ãa-cookg'aiam qgám koe guu a gane di tc'òoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síi, tcom-tcomsam qãàm x'aigam Herotem di ba, a síi tòókuan dtcàrà.

²¹ Eê kò nxará tòòèam cam kam ko Herote x'aian di qgáian hãa, a síi x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a khòè ne cgoa kg'ui.

²² Ne kò khòè ne qãè-tcaoan ka q'au a máá: “Ncêea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé.

²³ Herote ba kò Nqari ba táá dqomà máá, khamam kò Nqarim dim moengele ba qháése xg'ám me, me nxáian ka kg'ooè, a x'óó.

²⁴ Me kò Nqarim dim kg'ui ba càùse a kái.

²⁵ Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúá xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko séè, Mareko ta ko ma tciie ba.

Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe (13-28)

Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs tc'ãa di sa (13:1–14:28)

13

Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òòè

¹ Antioke koe hànas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hěé, naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xu hàna: Barenabase ba hěé, naka Simonem ncěe ko Nigere ta kò ma tciie ba hěé (*ncěe kg'uia i ko kabie ne i ko máá, ntcúúm khóè ba téméè ba*), naka Lukiom Kurene di ba hěé, naka Manaenem ncěe kò tc'ãà-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hěé, naka Saulo ba hěéthěé xu u kò ii.

² Hãa a xu a kò X'aiga ba dgom a ko tc'õoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba bìrí xu a máá: “Nxará tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka tsara tséean tciia Ra máá tsara sí kúrú,” témé.

³ Eě xu ko tc'õoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòó a tsééa tcg'òó tsara a.

Barenabasea tsara Sauloa tsara Kuperu koe

⁴ Gatsara ěe kò Tcom-tcomsam Tc'ěem ka tsééa tcg'òòèa tsara ko Selukia koe qõò, a tsara a gaa koe sí skepe sa q'ábà a tshàam ka nxama-nxamaèam nqõó-coam Kuperu dim koe qõò.

⁵ Tsara Salamise koe sí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùi-kg'aom iise.

⁶ Tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm wèém ěe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aiga Pafose *dim x'áém* koe sí tcàà, a gaa koe Juta dim tsòò-kg'aom cgoa xg'ae, ncěe kò gataga thěe tshùù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciie ba.

⁷ Me kò tc'ãà-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ěega kò iim khóè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tci, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama.

⁸ Igabam ko tsòò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciie ba ntcoe tsara a, a ba a gataga *tc'ãà-cookg'ai* bam gha dtcòmàn koe tcg'òó sa tc'ěe.

⁹ Me nxãaska Saulom, ncěe kò gataga Paulo ta ma tciie ba, Tcom-tcomsam Tc'ěem ka ko cg'oè cgaea ba qãea tòn tcgái *Elemasem koe* a máá:

¹⁰ “Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèé zi gúù zi tchàno zi di tsi cg'õo-kg'ao tseè! Wèé kàan x'ooan hěé naka xhùukuan hěéthěé di ka cg'oè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam *Nqarim* di dàòan ncěe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

¹¹ “Ncěeska bóò, X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Kàa tcgái tsi gha, a gha gataga qáòm x'aè ba sèe a táá cáms di x'ààn hòò a bóò,” tam méé. Me kúúga qháesega nqara-nqau sa hěé naka ntcúú sa hěéthěé ka cg'áé-kg'aiè, me qõòa nxama-nxama a qgóó-hì me gha khóèan qaa.

¹² Eěm tc'ãà-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xгаа-xgaan ěe X'aigam *Nqarim* dia ko kaisas are sa tcàà mea khama.

Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke Pisidia di koe

¹³ Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ěea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe sí, Pamfilia di i. Me kò Johane sí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise.

¹⁴ Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe sí. Ka tsara ko Sabata dim cárn ka còrè-nquum q'oo koe tcàà, a tsara a ntcóó.

¹⁵ X'áèan hěé naka porofiti xu hěéthěé di zi tcgáya zi ko nxaráèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu khóèan tsééa úú, i sí dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káíkhoea tsaoè, ghùi-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncěe khóè ne tsao gaam cgoa x'aè kg'oana ba, ne tsao khóè ne bìrí me,” témé.

¹⁶ Me Paulo ba tēem ko ka, x'ōàa ba cgoa nqookagu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu c'ēe zi qhàò zi di tu hēéthēé e, gatu ncēe Nqari ba ko q'áò tu, komsana te méé tu!

¹⁷ Nqarim, Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xòò ga xu nxárá tcg'òóa máásea, a ko khòè ne di kg'òèan qāèse qòòkagu, Egepeto koe ne ko x'āèa ka, a ba a ko kaisa qarian cgoa gaam nqòóm koe séèa tcg'òó ne,

¹⁸ a ba a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di kg'òòan qáò-tcaoa máá.

¹⁹ A ba a kò Kanana koe ēem ko 7 zi qhàò zi cg'òoa xgāá kam ko khòè ne nqòóan gane di máá, q'òò o ne gha ka.

²⁰ “Wéé zi gúù zi ncēe zia ko 450 khama noo kurian séè. Me kò ncēe zi gúù zi qāá q'oo koe Nqari ba x'aigan máà ne, i kò nxāakg'aiga porofitim Samuelem di x'āèan sí tcāà.

²¹ Ne kò khòè ne nxāaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba máà ne, Kishem ncēe Benjaminem dis qhàòs di ko iim ka cóáse ba, me 40 kurian tc'āà-cookg'ai ne.

²² Saulo bam ko x'aigan koe tcg'òós qāá q'oo koem kò *Nqari ba* Dafite ba x'aiga ba tòó. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: ‘Dafitem Jesem ka cóáse bar hòò, tcáo-c'òáa te dim khòè me e, tíi ko tc'ēes gúùs wéé sam gha kúru,’ témé.

²³ Ncēem khòèm dis qhàòs koem kò Nqari ba guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncēem kò ma nqòòkagua khama.

²⁴ Jesom hàà tamas cookg'ai koem kò Johane ba chìbian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wéé ne khòè ne Iseraele di ne xгаа-xгаа.

²⁵ Eēm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara qòò kam kò tēè a máá: ‘Tíi ra dìi ra, ta tu tc'ēea? *Eē tu nqòòkaguèar* tama ra a, igaba bóò, C'ēe ba ko qāáa te koe hàà, ncēe nxàbo tcāia ba kgoara gar kg'ano tama ba,’ tam méé.

²⁶ “Tíi kíi ga xaoè, a Abrahamam ka cóáse ga xaoè, naka gatu ncēe ko Nqari ba q'áò tu, qhàò zi di tuè, kg'uian ncēe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa.

²⁷ Jerusalema koe x'āèa hāa ne khòè ne hēé naka gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēéa kò Jeso ba bóò q'āa tama kana kóma q'āa tama. Igaba ne kò chìbi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncēem dàòm ka porofiti xu di kg'uian tseegukagu, ncēe wéé cáman Sabata di ka ko nxáráe e.

²⁸ Táá xu kò q'āa, dùútsa dàòm ka xu gha chìbi-chibi a cg'òo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'òo Mem gha sa.

²⁹ Eē xu ko Gam ka ko góásea gúúan wéé tseegukagua xg'ara ka xu ko xgàus* tc'amkg'ai koe xòò Me, a tc'áms koe tcāà Me.

³⁰ Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me.

³¹ Me kò gataga kái cáman ga bóòè ēe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe qòò ne ka. Ncēes noose ga ne gatá di ne khòè ne koe Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e.

³² Tsam ncēe koe hààraa, hàà tsam gha qāè tchōàn xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim gatá ka xòò ga xu máàna hāa

³³ sam ncēeska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncēe i gataga ma cámm dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

‘Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;
Ra ncēem cámm koe guu a Tsarir Xòò Ra a,’
téméè khama.

³⁴ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncēe e *Baebeles koe ncēe ko máá:*

‘Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua

* 13:29: *xgàu* - Gerika sa ko máá: ‘hìi’ témé.

ner gha máà tu u,
ncēe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,
témé e.

³⁵ I gataga c'ēe koe ncēeta ma góásea a ko máá:
'Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qāam* tsari ba guu,
nakam ts'óóa hāa tite,' témé.

³⁶ Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'ēea sa kúrú, a ba a kò x'óó, a ba
a gam ka xòò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó.

³⁷ Igaba Gaam ēe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìeam di tc'áróa ne kò táá ts'óó.

³⁸ Gaa domka méé xao q'āa, tí kíí ga xaoè, qg'óóa-máákuan chìbian dia ncēm
Khòem Jesom koe hàna sa. Ncēe tchòà nea gaan xgaa-xgaa xao o tsam ko ga
a. Moshem di x'aèan *qg'óóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè,

³⁹ igabam ko wèém ēe ko *Jesom koe* dtcòm ba Gaam domka tchànóm iise bóòè.

⁴⁰ Ke méé tu q'òése, nakas táá porofiti xu nxàeas gúù sa kúrúse cgae tu u guu,
ncēe ko máá:

⁴¹ 'Bóò, gatu ntcoo-kg'ao tu,
are méé tu naka tua x'óóa xgāáse,
hàar gha gatu di xu cáám xu ka c'ēes gúù sa kúrú,
c'ēe ne khòè ne kòo gaas ka bìrí tu u
ne tu dtcòm tite sa,' ”
tam Paulo ba méé.

⁴² Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasa tsara* còrè-nquum koe guu a ko qòò, ka
ne kò khòè ne dtcàrà tsara a, kabise tsara gha a hààkom Sabatam ka gaicara
xgaa-xgaa ne sa.

⁴³ Eēs ko xg'ae sa qòò q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hēé, naka Nqari-tcáóa ne
khòè ne ncēe Juta di cauan koe dtcòm ne hēéthēé, Pauloa tsara Barenabasa
tsara xùri, ncēe ko síí kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgòmkuuan koe méé
ne kg'ama gataga cúí ma hāa sa tsara.

⁴⁴ Xùrikom cáám Sabata dim ka ne ko wèè ne khòè ne x'áé-dxoom ēem di ne
hàa ne gha X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka qòò xg'ae ne kò *cg'orò ne táá*
síí.

⁴⁵ Eē ne ko Juta ne xg'ae zi khòè ne di zi bóò, ka ne ko chìi di tc'ēean ka cg'oè
cgaeè, a ne a Paulo ba ncoi, a ēem ko kg'ui zi gúù zi ka ntcoeku cgoa me.

⁴⁶ Tsara nxāaska Pauloa tsara Barenabasa tsara kgoarasease xqa xu a máá:
“Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatua bìrí tu us gúù si i. Igabaga
tu xguì Mea, a gataga x'áía hāa, chòò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa, khama
tsam gha ncēeska tāá zi qhàò zi di ne koe síí.

⁴⁷ Ncēea X'aigam *Nqarim* ma x'áè tsama hāa ga a khama a máá:
'Tāá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hāa,
nxāasega tu gha Tiri kgoarasean nqòóm chòò-q'oo koe úú ka,'
témé,” ta tsara méé.

⁴⁸ Tāá zi qhàò zi di ne ko ncēe gúùan kóm ka ne ko qāè-tcao, a ne a X'aigam
Nqarim dim kg'ui ba dqòm. Ne kò wèè ne ēe kò nxará tcg'òòèa ne chòò tama
kg'òèan ne gha hòò ka dtcòm.

⁴⁹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèém nqòóm ēem koe tsai-tsaise.

⁵⁰ Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòè zi dtcòm hāa zi hēé, naka x'áé-
dxoom di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēé ntcàma ghùì, a khòè ne kúrú, ne Pauloa
tsara Barenabasa tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqòóm koe xhàiaigu
tsara a.

⁵¹ Tsara nxāaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qāè-qāe, a
tsara a Ikonio dim nqòóm koe qòò.

⁵² Gatà i ko ii igaba ne kò xgaa-xgaase-kg'ao ne qāè-tcaoan ka cg'oè cgaeè,
Tcom-tcomsam Tc'ēm ka hēéthēé e.

14

Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio koe

¹ Kg'aiga tsara ko hěé khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio koe* sí còrè-nquum Juta ne dim koe tcãà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòè ne Juta di ne hěé naka Gerika di ne hěéthěé dtcòm.

² Igaba ne kò Juta ne ěe kò dtcòmman xguì ne tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãè tc'ëean ka tcãàè, a ne a kò táá dtcòm-kg'ao ne cgoa kómku.

³ Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* gaa koe tc'ãòa x'aèan sée a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóé a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgómkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarían máà tsara ka, x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúú zi hěéthěé tsara gha kúrú di i.

⁴ Ne kò khòè ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ëe nea kò Juta ne cgoa kómku, ne c'ëe ne x'áè úú-kg'ao tsara cgoa kómku.

⁵ Qhàò zi di ne hěé, naka Juta ne hěé, naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé ne kò qg'áikua máá tsara a, xgàè tsara ne gha, a nxõán cgoa xao tsara a ka.

⁶ Igaba tsara kò gaas kàa sa bóòa q'ãa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bèe a qgóéa sí, Lusera hěé naka Derebe hěéthěé di tsara x'áé-dxoo tsara koe, naka gatsara x'áé tsara nxama-nxamaa hãa xu x'áé xu koe hěéthěé e.

⁷ A tsara a kò gaa koe qãè tchõàn xgaa-xgaa.

Pauloa tsara Barenabasea tsara Lusera koe hěé naka Derebe koe hěéthěé e

⁸ Lusera koem kò nqàrèa ba koe kò nqoara hãam khòè ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcõò a ábàè ne qõò tama ba.

⁹ Paulo bam kò komsana ěem ko ma xgaa-xgaa khama. Me kò Paulo ba qãea tòón tcgáí gam koe, a bóò me me dtcòmman úú hãa kg'õèkagu me gha a.

¹⁰ Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Tëe naka nqàrè ka téé tchànose!” témé. Me kò gaa x'áè kaga khòè ba tc'ãò ta ma tãe a tshoa-tshoa a qõò.

¹¹ Eë ne ko khòè ne Paulom ncãa kúrús gúú sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqária ne ncãa xõa-kg'ai ta a, khòèan dis iis koe,” témé.

¹² A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii *nqarim tc'amaka ka ba*, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama.

¹³ Me kò peresitim Zesem di ba, ncëe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hãa ba, ghòèan hěé naka x'aa zi hěéthěé óá, heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe, gabá hěé naka khòè ne hěéthěéa ko dàòa-mááku zi x'áè úú-kg'ao tsara kúrúa máá kg'oana khama.

¹⁴ Igaba ěe tsara x'áè úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara kò ncëes gúús ka kóm ka tsara ko qgáí tsara tòà q'aa, a khòè ne koe qgóéa sí, a tsara a q'au a máá:

¹⁵ “Khòè tuè, dùúska tu ko hěéa? Gatsam igaba tsam khòè tsam m gatukhamaga ma ka, qãè tchõàn tsam ko óágara máá tu u, cg'ãa-cg'ana zi gúú zi ncëe zi méé tu guu, naka kg'õèa hãam Nqarim koe kabise, ncëe nqarikg'ai hěé naka nqõók'g'ai hěé naka tshàa ba hěé naka wèé zi gaan koe hàna zi hěéthěé kúrúa ba.

¹⁶ Ncëe nqáéa x'áè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàòa zi ěe zi ko ma tc'ëe khama ma qõò.

¹⁷ Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qãè zi gúú zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan máà tu u, naka tc'õoan ko tçuèè x'aèan hěéthěé e, a ba a kò tcáóa tu tc'õoan cgoa xg'ãàkagu, a qãè-tcaokagu tu u,” tam méé.

¹⁸ Ncēeta xám kg'uian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgàè-kg'am ne tsara ga sa, dàòà-máákuan kúrúá máá tsara an koe.

¹⁹ Nxãaska ne ko c'ēe ne Juta ne Antioke koe hēe naka Ikonio koe hēéthēe guua ne xg'ae sa kg'uia tàà *a máá, Paulo tsara tshúù tsara a, témé*. Ne kò Paulo ba nxōán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéèa tcg'òó me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ēea khama.

²⁰ Igaba ēe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ko qàea ba koe nxama-nxama me kagam ko tēe, a ba a x'áé-dxoom koe kabise. Xùrikom cáám kam ko gabá hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara Derebe koe qōò.

Paulo tsara Barenabase tsara ko Antioke koe kabise

²¹ A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qāè tchōàn xgaa-xgaa, a kái xgaa-xgaase-kg'aoan hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hēe naka Ikonio koe hēe naka Antioke koe hēéthēe kabise.

²² A tsara a sí xgaa-xgaase-kg'aoan qari-qari, a ntcàm ne, dtcòmàn koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara bìrí ne a máá: “Kái xgàrakuan koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãà,” témé.

²³ Ne kò kaia xu wèés kerekes koe nxará tcg'òóa mááse. A ne a còrè a tc'òoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòó xu, ncēe Gam koe xu dtcòma hãa ba.

²⁴ Eē tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà,

²⁵ a ko Perega koe *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xōa.

²⁶ A tsara a kò gaa koe guu a sapes cgoa Antioke koe sí, ncēe khòè ne kò gaa koe còrèa máá tsara a koe a ne a kò Nqarim di cgómkuan di qarian dòm q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés ēe tsara kò *ncēeska* xg'ara-xg'ara hãas koe.

²⁷ Gaa koe tsara ko tcãà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèe gúú ēem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'áms dtcòmàn di sa kgoara máána hãa sa.

²⁸ Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba séè a hãa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15

¹ Xu kò c'ēe xu khòè xu Jutea koe guu a *Antioke koe* dtcòm-kg'ao ne sí xgaa-xgaa, a kò máá: “Moshem di x'áè-kg'áman ka xao ko q'āe nqāa-qgai khòèè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite,” témé.

² Ncēe sa kò Paulo ba hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tēeku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara, c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxará tcg'òòè, Jerusalema koe xu gha qōò ka, a x'áè úú-kg'ao xu hēe naka kaia xu koe hēéthēe sí ncēes tēès ka kg'ui ka.

³ Si kò kereke sa tsééa tcg'òó xu, xu ko Finikia koe hēe naka Samaria koe hēéthēe tcãà, a xu a nxàe, nta ne ma tãá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kabisea hãa sa. Ncēe tchōà nea kò wèe ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qāè-tcao.

⁴ Eē xu ko Jerusalema koe tcãà ka xu kò kereke sa hēe naka x'áè úú-kg'ao xu hēe naka kaia xu ka hēéthēe qāèse hàakaguè. A tsara a kò ēem Nqari ba gatsara koe kúrú hãa zi gúú zi wèe zi nxàe.

⁵ Igaba ne kò c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne ncēe kò Farasai xu dis xg'aes koe hãa ne tēea-téé a máá: “*Nqōóm di zi qhàò zi di* ne méé ne q'āe nqāa-qgai khòèè, naka nea bìríè Moshem di x'áè-kg'áman méé ne qgóóa qari sa,” témé.

⁶ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hēe naka kaia xu hēéthēe xu ncēes tchōà sa xg'aea máá a nxàe.

⁷ Me kò Petere kaias nxàes qāá q'oo koe tēea-téé a bìrí xu a máá: “Tíí ka c'ēe xaoè, q'ana xao hãa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxará

tcg'òó sa kúrúa hãa, tíí kg'ám koe ne gha tãá zi qhàò zi di ne guu a qãè tchòàn kóm sa, a ne a dtcòm ka.

⁸ Nqarim ncêe khòem dis tcáo sa q'ana ba ko x'ái ne, qãèsem ko hààkagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'êe ba màà ne ka, ncêem kò sixae ka hêé khama.

⁹ Sita hêé naka gane hêéthêé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga táá kúrú, gane di tcáoà nem kò dtcòmàn cgoa q'ano-q'ano khama.

¹⁰ Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúa bóòà máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaase-kg'ao ne qg'áo koe jokoan xòó, ncêe gaxae kana gaxae ka xòò ga xu xu kò gaan dcêe ka tààè e?

¹¹ Igaba xae ko tseeguan kaga dtcòm, cgómkuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa," tam méé.

¹² Xu wèé xu khòè xu nqoo, a Barenabasea tsara Paulo a tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hêé naka are-aresa zi gúù zi hêéthêé ma nxàè sa, ãem kò Nqari ba tãá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrú zi.

¹³ Eè tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xòà a máá: "Tíí ka c'êe xaoè, komsana te xao:

¹⁴ Simone ba ko nxàè, me ma Nqari ba ma tãá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dára hãa sa, gaa zi koem gha cg'òèa ba domka khòè ne nxará tcg'òóa máàse ka.

¹⁵ Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncêes gúùs cgoa dtcòmku, ncêe i ma ncêeta ma góáèa koe, *ncêem ko Nqari ba máá:*

¹⁶ 'Ncêe zi gúù zi qãá q'oo koer gha kabise,
a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kabase tshào, ncêe cg'áéa ba.
Eè cg'áéa hãa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùì,
a gha kúrú me me tchànose téé,

¹⁷ nxãasega ne gha èe qaùà ne khòè ne X'aigam Nqari ba qaa ka,
naka wèé ne tãá zi qhàò zi di ne hêéthêé e,
ncêe cg'òèa Te ka ko tcièè ne.

¹⁸ Nqarim ko ma kg'ui i,
ncêe ko ncíiseqa ncêe zi gúù zi nxàea tcg'òó zi q'ãaèa ba,' tam méé.

¹⁹ Gaa domkaga ra bóòà tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncêe tãá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kabise ne méé ta táá xgàè ne guu.

²⁰ Igaba méé xae góá máá ne, naka ne táá kúrú máàseèa nqárian máàèa hãa zi gúù zi tc'òó guu, naka nea gataga táá cg'áràn kúrú guu, naka nea táá chúu-chuuèa kg'oo-coan di kg'òóan kg'oo guu, naka nea táá c'áòan tc'òó guu.

²¹ Ncíiseqa i ko Moshem di x'áèan x'áé-dxoo xu koe xgaa-xgaaè, ncêe i ko ma còrè-nquuan koe wèé Sabatan ka nxaráè khama," tam méé.

Tcgãyas dtcòm-kg'ao ne ko góá máàè sa

²² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu hêé, naka kaia xu hêé, naka wèes kereke sa hêéthêé bóò i qãè e, cam khòè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxará tcg'òó, a Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncêe kò Baresabase ta ma tcièè ba hêé naka Silase ba hêéthêé tsara kò nxará tcg'òóè, ncêe kò dtcòm-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hãa tsara.

²³ Ka xu ko tcgãyas ncêeta ma góásea hãa sa gatsara cgoa tsééa úú, ncêe ko máá:

"Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hêé naka kaia xae hêéthêéa ko, gataga gatu ka káíkhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu tãá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hêé, Siria koe hêé, naka Kilikia koe hêéthêé hàna tu, a xae a ko máá:

²⁴ Gaxae ka c'èea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hãa sa xae kóma hãa, a xu a kg'uian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúù-tshuu tc'èe tua sa, gaxae x'áèan màà xu tama koe.

²⁵ Gaa domka xae xg'ae a dtcòmkuu, a cáàm tsara khòè tsara nxárá tcg'òó, a gatu koe tsééa úú hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabase tsara Paulo tsara cgoa tsara gha qòò ka,

²⁶ khòè tsara ncêe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'òèan cg'òè-cg'oegam qgáim koe tcana hãa tsara.

²⁷ Gaa domka xae kò Jutase ba hêé naka Silase ba hêéthêé tsara gatu koe tsééa úú, síí tsara gha ncêe koe xae goáa hãas gúù sa kg'áma tsara ka chóà máá tu u ka.

²⁸ Tcom-tcomsam Tc'êe ba hêé naka gaxae hêéthêéa kò bóò i qãèa máá xaea hãa, táá méé xae cúí gúù qóm ga xgámkagu tu u guu sa, ncêe zi gúù zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncêe ko xùri zi:

²⁹ táá méé tu kúrú mááseèa ngárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka tua c'áòan tc'òó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'òè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncêe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qãèse hêé. Qãèse tu hãa."

³⁰ Eè xu ko tsééa tcg'òòè ka xu kò Antioke koe síí tcàà, a xu a kò gaa koe khòè ne xg'ae-xg'ae, a tcgáya sa máá ne.

³¹ Eè ne ko nxárá si ka ne kò ghùì-ghui-tcáókuan di kg'uian qãè-tcaoa máá.

³² Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qáò x'aèan sèè a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùì-ghui tcáó ne, a qari-qari ne.

³³ Eè tsara kò gaa koe x'aèan séèa hãa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabìè, a tsara a kò gane èe kò tsééa úú tsara hãa ne koe kabìse.

³⁴ [Igaba i ko Silase ba qãèa máá gaa koem gha qàù sa.]

³⁵ Igaba tsara ko Paulo tsara Barenabase tsara Antioke koe qàù, ncêe gatsara hêé naka kái ne khòè ne c'êe ne hêéthêé kò X'aigam *Nqarim* di qãè tchòàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qòòs cáàm di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara ko qòòa q'aa

³⁶ Cg'orò cáman qãá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba bìrí a máá: “Hààn tsam kabìse naka tsama síí wèé xu x'áè-dxoo xu koe gatsam ka c'êe ne kabi, ncêe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xgaa-xgaa hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa,” témé.

³⁷ Me kò Barenabase tc'êe, Johanem ncêe Mareko ta kò ma tcièm cgoa tsara ga qòò sa.

³⁸ Igabam kò Paulo tc'êe a bóò, i qãèa máá tsara tama gatsara cgoam gha qòò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qòò cgoa tsara a khama.

³⁹ Kas kò kaisas ntcoekus tshúù sa têe, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba sèè, a ba a Kuperò koe skepes cgoa qòò.

⁴⁰ Me Paulo Silase ba nxárá tcg'òóa mááse, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di cgómkuan gha hãa cgoa tsara a ka,

⁴¹ tsara kò Siria hêé naka Kilikia koe hêéthêé tcana nqáé a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

16

Timoteo ba ko Paulo tsara Silasea tsara cgoa qòò

¹ Me kò Paulo gataga Derebe koe qòò, a síí Lusetera koe tcàà. Gaa koem kò c'êem xgaa-xgaase-kg'aom Timoteo ta kò ma tciè ba x'ãèa, ncêe xòòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xòò ba Gerika dis qhàòs di ii ba.

² Dtcòm-k'ao ne Lusetera hěe naka Ikonio hěéthěe di nea kò ko qāe zi gúu zi gam ka kg'ui.

³ Me kò Paulo ba tc'ěe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò sée me a q'ăe nqāa-qgai khòo me, Juta ne ěe zi nqōō zi koe hana ne domka, xōō ba Gerika me e sa ne kò wěea ne ga q'ana hāa khama.

⁴ Eě xu ko ma x'áe-dxoo xu koe ma qōōa te khama xu kò ma x'áe úú-k'ao xu hěe naka kaia xu Jerusalema koe hana xu hěéthěe xu kúrúa hāa x'áeàn bìri ne, a xu a qarika mée ne qgóo o sa bìri ne.

⁵ Zi kò kereke zi dtcòman koe qari-qariè, a wèe cámi ka càuse.

Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe

⁶ Xu Ferugia hěe naka Galatia hěéthěe di xu xg'aeku xu koe qōō, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xgaa-xgaa sam kò Tcom-tcomsam Tc'ěe ba cara xua hāa khama.

⁷ Eě xu ko Misia dim xg'aekum koe cùu, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcāa sa x'āa máá, igabam kò Jesom dim Tc'ěe ba táa kgoara máá xu.

⁸ Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana nqáe, a Teroa dim x'áe-dxoom koe síi.

⁹ Eēm ntcùum kam kò Paulo Maketonia dim khóem dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-těe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé.

¹⁰ Eēm ko Paulo ěes x'ái sa bóòa xg'ara ka xae kò qháese Maketonia koe xae gha síi sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qāe tchōàn síi xgaa-xgaa ne sam kò Nqari ba tciia máá xaea hāa sa xae kò bóòa tcg'òoa khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm

¹¹ Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchànose Samoterake koe qōō, a xùrikom cámi ka Neapolise koe síi.

¹² Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síi tcāa, kiam x'áe-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqōóm di qarian dòm q'oo koe hāa ba. Eēm x'áe-dxoom koe xae kò cg'orò cámi-coan sée.

¹³ Sabata dim cámi ka xae kò x'áe-dxoom dis heke-k'áms koe tcg'oa, a tshàam koe síi, còrè di qgáa ne ko gaa koe hana, ta xae kò tc'ěea khama. Khòe zi ěe kò gaa koe xg'aea hāa zi cgoa xae kò ntcōō a kg'ui.

¹⁴ Gazi ka c'ěe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áe-dxoom di sa, Nqari ba kò còrè sa, ncěe kò ko nqòà a tcàako qgáan t'òe x'amágu sa. Paulom ko kg'ui zi gúu zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáo sia hāa khama.

¹⁵ Eě ne ko gasá hěe naka gas dim x'áe-q'oom di ne hěéthěe tcguu-tcguue, kas ko x'áea sa koe tciia úú xae e, a máá: “Ncěe X'aigam Nqarim koe dtcòmàr khòer ii sa xao kò bóòa hāa ne mée xao nxāaska x'áea te koe hàà, naka tíi cgoa hāa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síi cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáe-nquum koe

¹⁶ C'ěem cámi ka, ěe xae xóe a ko còrè dim qgáim koe qōō ka xae kò qāas cgoa xg'ae, ncěe kò tc'ěean úú sa, hàako zi gúu zi gha nxàe di i sa, ncěe kò ko hàako kúrúse zi gúu zi nxàean ka gas ka q'òòse ga ne kái marian kúrúa máá sa.

¹⁷ Ncěes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncěe xu khòe xua kaisase tc'amaka hāam Nqarim di xu qāa xu u, ncěe ko kgoarase tu gha di dàòan ka bìri tu u xu,” témé.

¹⁸ Kái cáma nes kò sée a ncěes gúu sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kabise a dxāwa tc'ěe ba bìri a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko bìri tsi, a ko máá, gas koe mée tsi tcg'oa,” témé. Me dxāwa tc'ěe ba gaa x'aè kaga tcg'oa cgae si.

19 Eẽ xu ko q'òdõsea xu bóòà q'ãa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Paulo tsara Silasea tsara qg'óó a x'ámágu dis qg'áis koe úú, tc'ãà-cookg'ai xu koe.

20 Eẽ xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síí cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncẽe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncõoan kúrú,

21 a tsara a ko gataga tãá cauan khòè ne xgaa-xgaa, Roma di ta khòè ta di x'áèan koe tc'ẽese tama a, ta dtcòm m tama,” témé.

22 Si kò xg'aes khòè ne di sa thẽe qarú cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qg'áian méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa x'áè.

23 Eẽ tsara ko thòókase xg'ámèa xg'ara ka tsara kò q'áé-nquum koe tcãàè, me kò kòre-kg'ao ba qãèse méém kòre tsara a sa x'áèè.

24 Eẽm kò máàèa hãa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànám q'áé-nquu-coam q'oo koe tcãà tsara a, a hii-tcúrían koe nqàrèa tsara q'áéa ntcòo.

25 Ntcùú nq'áè ka tsara ko Paulo tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba ciian nxáèa máá, xu kò c'èe xu khòè xu q'áéèa kò hãa xu kóm tsara a.

26 Si kò kúúga kaias cgùrus nq'òóm di sa kúrúse, si kò q'áé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàòèa hãas tshoa-tshoase-q'oo sa kòri, i kúúga wèè q'áé-nquuan di kg'áman xgobekg'amse, i wèém khòèm di táuan kgoarase.

27 Eẽm ko q'áé-nquum dim kòre-kg'ao ba tẽe kam kò bóò i q'áé-nquum di kg'áman xgobekg'amsea hãa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'òose ka hẽe, khòè xua qg'óéa hãa, tam kò tc'èea hãa khama.

28 Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: “Táá tshúù gúù kúrú cgaese guu, wèèa xae ga ncẽe koe hàna ke,” témé.

29 Me q'áé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dtcàrà a qh'áése tcãà, si kò cgùru sa tcãà me, me kò Paulo tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé.

30 A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tẽe tsara a, a máá: “Khòè tsaoè, dùú sa ra gha kúrú a nxãasega *Nqarim* di kgoarakuan hòò?” témé.

31 Tsara x'oa me a máá: “X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hẽe naka x'áéa tsi di ne hẽéthèé tu, nxãaska tu gha kgoaraè ke,” témé.

32 Ka tsara kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba gabá hẽe, naka wèé ne ãe kò gam x'áé koe hàna ne hẽéthèé bìrí.

33 Eẽm ntcùúú kagam kò q'áé-nquum dim kòre-kg'ao ba sèè tsara a, a síí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hẽe naka gam dis x'áé-q'oo di ne hẽéthèé tcg'òó-tcguuè.

34 A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'òoan máà tsara a. Gabá hẽe naka gam dis x'áé-q'oo di ne hẽéthèéa kò q'áè-tcaoan ka cg'òè cgaeè, ncẽeska ne *Nqarim* koe dtcòma hãa khama.

35 Xùrikom *cám ka* ntcùúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tsééa úú ncẽe kò máá: “Eẽ tsara khòè tsara kgoara naka tsara q'òò,” témé e.

36 Me q'áé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uiian Paulo ba bìrí a máá: “Kaia xu ncãa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncẽeska tòókuan cgoa tcg'oo naka q'òò,” témé.

37 Igabam kò Paulo bìrí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qãèse tẽèa cg'áé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khòè tsam m igaba, a kò q'áé-nquum koe tcãà tsam m, ka xua ko ncẽeska ts'ãà ka tcg'òó tsam m sa tc'èe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m,” témé.

38 Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncẽe kg'uiian bìrí. Eẽ xu ko Roma di tsara khòè tsara ii sa kóm ka xu kò q'áò,

³⁹ a xu a hàà qg'óóá-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa.

⁴⁰ Tsara ãe tsara ko q'áé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùì-ghui tcáó ne ko kg'uiian máà ne, a xgoaba.

17

Tesalonika koe

¹ Eë tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hëé naka Apolonia hëéthëé tchoaba ka tsara kò síí Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hàna hãam koe tcãà.

² Me Paulo caua ba a kò ii khama síí còrè-nquum q'oo koe tcãà, a nqoana xu cáím xu Sabata di xu sée a qarika khòè ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe guu a.

³ A ba a kabì, a bìríá kg'ónò ne, qaase i ko Krestem *ncëe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tãe sa. Bìrí nem kò a máá: “Jesom ncëer ko bìrí tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé.

⁴ Ne kò c'ëe ne *Juta ne* ncëe kò ncëe gúúan kóm ne kaisase nxùrù-tcáóa máá Pauloa tsara Silasea tsara xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa hëé, naka kái zi khòè zi tc'amaka hàna tée-q'ooan di zi hëéthëé e kò ii.

⁵ Igaba ne kò c'ëe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ëe ne khòè ne dàòan qàe koe x'ãèa hãa ne cg'ãè cau ne xg'ae-xg'ae a tshúúan ghùì. Jasonem dim x'áé ba ne kò qarú cgae, síí ne gha Pauloa tsara Silasea tsara qaara tcg'òó a khòè ne cookg'ai koe úú tsara a ka.

⁶ Igaba ãe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò Jasone ba hëé naka c'ëe ne dtcòm-kg'ao ne hëéthëé tcéèa tcg'òó, a x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòè tsara ncëe kò ko nqòó ba tshúú-tshuu tsara ncëeska ncëe koe hàna,

⁷ me Jasone ba x'áéa ba koe tciia tcãà tsaraa hãa. Xu ko wèéa xu ga *Roma ne òim x'aigam* Kaesaram di x'áé-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ëem X'aigam Jeso ta ko ma tciie ba hãa,’ ” témé.

⁸ Eë ne ko khòè ne hëé naka tc'ãà-cookg'ai xu hëéthëé ncëes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xg'ai.

⁹ Xu *kaia xu* Jasone ba hëé naka c'ëe ne hëéthëé surutakagu, a guu ne ne qòò.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

¹⁰ Eëm ntcùúm kaga ne kò kúúga dtcòm-kg'ao ne, Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe tsééa úú. Eë tsara ko síí ka tsara kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcãà.

¹¹ Berea di ne khòè ne ko qãè ne khòè ne e Tesalonika di ne khòè ne ka t'òè-tcáó ne, khama ne kò kg'ui ba wèè tcáóa ne ka sèèa mááse, a ne a kò *Nqarim di zi Tcgãya* zi wèè cáím ka nxará, Paulom kg'uia hãas tseegu ii sa ne kò bóò kg'oana hãa khama.

¹² Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hëé naka kái xu khòè xu Gerika di xu hëéthëéa kò dtcòm.

¹³ Igabaga ãe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko Nqarim dim kg'ui ba Berea koe xgaa-xgaa sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, a síí ncõoan ghùì.

¹⁴ Ne nxãaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qau.

¹⁵ Eë kò Paulo ba úúa tòò xu khòè xua kò Atene noose qòò cgoa me, a síí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése síí cgae me di x'áé-kg'áman cgoa.

Paulo ba Atene koe

¹⁶ Eēm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qãà hãa, kam kò ãem ko x'áé-dxoom koe i kúrúa mááseèa hãa nqárian cg'oèa hãa sa bóò ka kaisase tshúù-tcao.

¹⁷ A ba a kò ko wèé cáím ka còrè-nquum koe Juta ne hëé, qhàò zi di ne ncëe Nqari ba kò ko còrè ne hëé, naka khóè ne ncëe kò ko wèé cáím ka gúù zi ko x'ámáguèm qgáim koe nqáé ne hëéthëé cgoa qarika kg'ui.

¹⁸ Xu kò gataga thëé c'ëe xu Epikuria hëé naka Setoike hëéthëé *di sara drcòm sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ëe xua kò ko máá: “Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncëem khóè ba kg'ui?” témé. Xu c'ëe xu xoa a máá: “Kúrúa mááseèa nqárian kam ko kg'ui khama i xám,” témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hëé naka x'ooan koe tées ka hëéthëé xгаа-xгаа domka xu kò ko ncëeta méé khama.

¹⁹ Ne nxãaska tc'ãa-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciiès cookg'ai koe séè a úú me, a máá: “Q'ãa kg'oana ta hãa, dùútsa xгаа-xгаas kabas ka tsi ko kg'ui sa.

²⁰ C'ëe zi gúù zi ãe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ãa kg'oana,” ta ne méé.

²¹ Wèé ne x'ãè-kg'ao ne Atene di ne hëé naka tãá xu nqõó xu koe guua ne khóè ne, ncëe kò gaa koe x'ãèa hãa ne hëéthëéa kò ko tc'ëe, gane di x'aèan ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúù zi koe nqáékagu sa.

²² Me kò nxãaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáè koe tée a téé a máá: “Gaxao khóè xao Atene di xao koer ko wèé zi dàò-kg'ám zi koe bóò, drcòmàn xao úúa hãa sa.

²³ Eër kòo caate gatu dim x'áé-dxoom koe kar kò ãe tu ko còrè zi qgái zi bóò kar kò altaram ncëeta ma góásea hãa ba bóò: ‘NQARIM C'ÚÛSEA HÃAM DI BA,’ ta ko méèè ba. Tu kò díím ii sa tu c'úúa hãa igaba còrè Me, ra ko ncëeska Gam kar ga bìrí tu u sa tc'ëe.

²⁴ “Nqarim ga Me e, ncëe nqõómkg'ai hëé naka wèé zi gúù zi gaam koe hãa zi hëéthëé kúrúa hãa ba. X'aigam nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di ba, khóèan tshàu ka kúrúèam tempelem koe x'ãè tama ba,

²⁵ kana c'ëe gúù ko qaa khóè khama ma khóèan tshàu ka kúrúa mááè tama ba, Gabá ko wèé khóèan ga kg'òèan hëé naka sònòan hëé naka wèés gúù sa hëéthëé máà khama.

²⁶ Cúím khóèm koem guu a *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi kúrúa hãa, wèém nqõóm koe zi gha x'ãè ka, Me x'aèan hëé naka hàà zi ko x'ãè qgáian hëéthëé q'aa-q'aa máá zia hãa.

²⁷ Nqari ba ne gha nqòòan úúa hãase qaa ka, a gha c'ëedaoka ãe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatàm ma gatá wèé ta ka nqúù tama igaba.

²⁸ Ncëe ta ko c'ëea ta méé khama a ko máá:

‘Gam koe ta kg'òèa, a ko qõòà te, a hàna hãa.’

Ncëe ne ko gatu di ne dqòm-kg'ao ne méé a ko máá,

‘Gatá igaba ta thëé Gam di ta cóá ta a,’

témé khama.

²⁹ “Ncëe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táá tc'ëea máá, Nqari ba khóèan tshàu ka kúrúèa hãa, kana t'òè nxõán tçààko hëé naka seleferan hëéthëé cgoa kúrúèa hãa, ta tc'ëea guu.

³⁰ Nqari ba xg'ao ko khóè ne di tc'irì-tc'irisean bóò guu, igabagam ko ncëeska wèé zi qgái zi koe khóèan bìrí, kúrúa mááseèa hãa nqárian méé ne tcg'oaragu, naka gane di chìbian koe tcóóse sa.

³¹ Cám bam tòóá hãa, Gam kam gha nqõó ba bóò q'oo a Gam nxará tcg'òóá hãam Khóèm cgoa xgàra me ba khama. Ncêe sa tseegu si i sam wèé ne khòè ne x'áíá hãa, x'ooan koe ghùia ba ka.

³² Eẽ ne ko Paulo ba kóm me ko x'ooan koe ghùies ka kg'ui, ka ne kò c'êe-kg'áíá ne tsaruan kúrú u, igaba ne kò c'êe ne máá: “Gaicara tsi gha ncêes gúús ka kg'ui sa ta ko tc'êe,” témé.

³³ Me nxãaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa.

³⁴ Igaba xu kò c'êe xu khòè xu hàà cgae me, a xu a dtcòm. Gaxu cgoam kò Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'ãà-cookg'ai ba hêé naka c'êes khòès Damarise ta ko ma tciiè sa hêé, naka c'êe ne hêéthêé hàna.

18

Paulo ba Korinta koe

¹ Ncêe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qõò,

² a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncêe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khòès Perisilas cgoa Italea koe guu a kabasega hààraa, Kelaodiase ba kò wèé ne Juta ne ãe Roma koe hãa ne méé ne tcg'oa di x'áèan tcg'òóá hãa khama. Me kò Paulo gaa koe síí xg'ae cgoa khara a,

³ a ba a kò síí hãa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan kúrú khama.

⁴ Wèé cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khòè ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hêé naka Gerika ne hêéthêé tchàno dàðan x'áí.

⁵ Eẽ tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe síí tcàa kam kò Paulo qãè tchòàn xgaa-xgaa koe tcàan tcáo, a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, *nqòðkaguèam* Krestem ga Me e sa.

⁶ Igaba ãe ne kò Juta ne Paulo ba ntcoe, a ne a ko cg'ãèse gam ka kg'ui, kam kò qg'áíá ba di tsharàn qãè-qãe, a ba a bìrí ne a máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga c'áòan cg'oèa hãa, tíí ra tchàno ra a. Ncêe koe guus kar ko tãá zi qhàò zi di ne koe qõò,” témé.

⁷ Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'êem khóèm Titio Juseto ta ko ma tciièm dim nquum ncêe kò qàea ba koe hãam koe síí tcàa, ncêe kò ko Nqari ba còrè ba.

⁸ Ne kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hêéthêé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò kái ne c'êe ne Korinta koe kò x'ãèa hãa ne ncêe qãè tchòàn kóm, a ne a kò dtcòm, a tcguù-tcguuè.

⁹ C'êem ntcúúm kam kò Paulo X'aigam ka bóðkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: “Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu,

¹⁰ Tíí ra tsáá cgoa hãa, i cúí khòè ga gaan di tshàuan tòó cgae tsia hãa tite, ncêem x'áé-dxoom koer kái ne khòè ne úúa hãa ke,” tam méé.

¹¹ Me kò nxãaska Paulo gaa koe kuri ba hêé naka 6 nxoean hêéthêé hãa, a khòè ne Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa.

¹² Igabaga ãem ko Galio Akaia dim tc'ãà-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qarú cgae, a ne a qhàis koe úú me, síím gha chibi-chibi ka,

¹³ a ne a kò máá: “Ncêem khòè ba ko khòè ne qg'áí, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamas gúù sa,” ta ne méé.

¹⁴ Igaba ãem Paulo ba kg'ui kg'oana hãa kam ko Galio ba Juta ne bìrí a máá: “Ncêe gatu Juta tu kò cg'ãè gúúan kúrú dis chibi sa kana xgòàs chibi sa kúrúa hãa, ner ga kò komsana tua hãa.

¹⁵ Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hëé, naka cg'òèan hëé naka gatu di x'áè-kg'áman hëéthëé di zi tée zi i, ke tu gatu bóda mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuiskagar tí gaa zi di dàòan bóda tcg'òóá máá tu u tite ke,” tam méé.

¹⁶ A ba a nxãaska qhàis koe xhàigu ne.

¹⁷ Ne kò wèéa ne còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Sosenese ba qarú cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'árés kaga nqábé ne.

Paulo ba ko Antioke koe kabise

¹⁸ Paulo ba ko Korinta koe tc'ãòa x'aè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'ãè, a ba a nxãaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qòò. Eëm ko Kenkerea koe síis cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hãas gaises domka.

¹⁹ Ne Efeso koe síi tcãà, ncëe gaa koem kò Paulo síi Perisila khara Akila khara qarú koe. A ba a gabá síi còrè-nquum koe tcãà, a ba a síi Juta ne cgoa qarika kg'ui.

²⁰ Eë ne ko khòè ne dtcàrà me, cg'árésem gha hãa cgoa ne sa, kam kò xguì.

²¹ Igabaga eëm ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: “Ncëè Nqarim kò ncàma hãa ner gha kabise cgae tu u,” témé. A ba a nxãaska Efeso *dim x'áé-dxoom* koe skepes cgoa qòò.

²² Eëm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síi skepes cgoa tcãà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalem koe hãnas koe* síi tcãà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxãaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe kabise.

Paulom di xгаа-xgaan dis qòòs nqoana di sa (18:23–21:16)

Apolose ba Efeso hëé naka Korinta hëéthëé koe

²³ Gaa koem kò x'aè-coa sèè a hãa, a ba a nxãaska wèém xg'aekum Galatia dim koe hëé naka Ferugia dim di xu x'áé xu koe hëéthëé tcana te, a ko wèè ne xгаа-xgaase-kg'ao ne qari-qari.

²⁴ Me c'ëem Jutam Apolose ta ko ma tciiè ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncëe kò Aleksanteria *dim x'áé-dxoom* koe ábàèa ba. Qãèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgãya zi kò qãèse q'ana ba.

²⁵ Gatagam kò Nqarim dim dàò ba qãèse xгаа-xгааèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xгаа-xгаа, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúim kò q'ana igaba.

²⁶ Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eë khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóm kaga khara ko x'áéa khara koe sèè a úú me, a síi Nqarim dim dàòm ka qãèse cg'oéase bìrí me.

²⁷ Me nxãaska Apolose Akaia *dim xg'aekum* koem gha qòò sa bìríse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùì me, a tcgãya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qãèse ne gha hàakagu me sa. Eëm ko síi gaa koe tcãà kam kò gane èe kò Nqarim di cgòmkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùì.

²⁸ Wèém khòèm cookg'ai koem kò Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi Tcgãya* zi cgoa x'ái, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

19

Paulo ba Efeso koe

¹ Eëm kò qanega Apolose Korinta koe hãa, kam kò Paulo nqòóm nqáè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síi tcãà. Gaa koem kò c'ëe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae.

² Kam ko tēè xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò?” témé. Xu xɔa me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'ēm ka kóm ta ga hãa,” témé.

³ Me tēè xu a máá: “Kháé nxãaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xɔa me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé.

⁴ Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chìbian koe tcóóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòe nem kò bìrí, Gaam ēe ko gam qãá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncēe Jeso ba,” tam méé.

⁵ Ncēe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'òèan koe tcguù-tcguuè.

⁶ Eēm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tcãa cgae xu, xu tãáka taman ka kg'ui, a xu a porofita.

⁷ Wèéa xu kò 12 xu khòe xu u.

⁸ Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcãa, a gaa koe nqoana nxoean Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tēèku a ko xɔaku cgoa ne.

⁹ Igaba ne ko c'ēea ne kómán xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòe ne cookg'ai koe Nqarim dim dàòm ka cg'ãèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxãaska guu ne, a ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu sèè, a wèém cárm ba Turano dim xгаа-xгаа-nquum koe qarika kg'ui.

¹⁰ Ncēe sa kò cárm kurian sèè, nxãasega ne gha wèé ne Asia dim nqóóm koe kò x'ãèa hãa ne Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé X'aigam Nqarim dim kg'ui ba kóm ka.

Sekefam di xu cóá xu

¹¹ Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúrú,

¹² i kò ēem kò khùbuan tchùu cgoa qgáían hēé naka tc'amakam ko hãa qgáían hēéthēé tsàako ne khòe ne koe sèé a úúè, i tcìian guu ne, i dxãwa tc'ēean tcg'oaragu ne.

¹³ Xu kò nxãaska c'ēe xu Juta xu, ncēe kòo nqóó ba nxama-nxama a ko caate xu, gane ēe kò dxãwa tc'ēean ka cg'òè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxãwa tc'ēean tcg'òó, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tcìian ka, a xu a kò máá: “Jesom cg'òè kar ko x'áè tsi, ncēe Paulom kò Gam ka xгаа-xгаа ba, a ko máá, tcg'oa,” témé.

¹⁴ Juta ne dim kaim peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncēs gúu sa kúrú.

¹⁵ Igabam kò dxãwa tc'ēe ba xɔa xu a máá: “Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao díí ga xaoa?” témé.

¹⁶ Me kò dxãwa tc'ēean úúam khòe ba nxài cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thòò-thòo xu, xu kò nquum koe guu a hãa tamase qgóéa tcg'oa.

¹⁷ Ne kò wèé ne Juta ne hēé naka Efeso koe x'ãèa ne Gerika ne hēéthēé ne ncēe gúúan q'ãa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcãàè, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè.

¹⁸ Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi ēe ne kò kúrú zi cg'ãè zi nxàe.

¹⁹ Kái ne ēe kòo tsoðan ka xгаа-xgaase nea kò gane di zi tcgãya zi óága, a ne a síí wèé khòèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgãya zi di mari ne kò nxará xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo.

²⁰ Me kò ncēm dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càuse a kaisa qarían úú.

Ncõo sa Efeso koe

²¹ Ncēe zi gúu zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo bìríse, Maketonia hēé naka Akaia hēéthēé koem gha nqáé a Jerusalema koe qđò sa, a máá: “Gaa koer ko síí hēéa xg'ara ne méér Roma koe síí dàra,” témé.

²² Me kò cámm tsara hùì-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hěé naka Eraseto ba hěéthěé tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqđóm koe qaù.

²³ Gaam x'aèm ěem kas kò kias ncõo sa *Nqarim dim* dàòm ka tcãà.

²⁴ Me kò c'ěem khòem Demeterio ta kò ma tciìe ba hàna, seleferan di gúuan kò kúrú ba, tempelem *c'ěes nqáris* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo gam di tsééan kái marian óága *gam cgoa kò kúrú xu tséé-kg'ao xu koe*.

²⁵ Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu* hěé naka c'ěe xu gatà iise ko tséé xu hěéthěé tciia xg'ae, a ba a máá: “Khòe xaoè, q'ana xaoa, ncěes tséés koe xae qguù sa úúa hãa sa.

²⁶ Ncěeska xao bóò a kóma hãa, ncěem khòem Paulo ba kái khòean qg'áia hãa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wèem nqđóm Asia òòm koe ga hěéthěé e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'ãòa hãa khòean séèa kabia hãa.

²⁷ Cg'ãès gúù sa gha hàà kúrúse, sixae dis tséés qãè sa cg'ãa-cg'ana di iise cúí bóòe tite, igabam gha thěé tempelem kias nqáris Aretameses di ba kg'amaga kàà hùise hãa, i gha gataga thěé gas di dqom̀m̀ean, nqđó xu Asia di xu koe hěé naka wèem nqđóm koe hěéthěé kaàkaguè!” tam méé.

²⁸ Eě ne ko ncěes gúù sa kóm ka ne kò kiasase xgòà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: “Kaia saa Aretameses Efeso di sa!” témé.

²⁹ Me kò kúuga wèem x'áé-dxoo ba kias tcěé-tcěes ka tcãàè. Ne khòe ne kòean dim qgám koe xg'ae a qàòà tcãà, a ne a kò Paulom cgoa ko qđòà te tsara khòe tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hěé naka Arisetareko ba hěéthěé tsara, kòean dim qgám koe tcèèa tcãà.

³⁰ Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xgáé-kg'am me.

³¹ C'ěe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqđóm di xu, ncěe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thěé kg'uian tsééa úú, kòean òòm qgám koe méém táá sí di i.

³² Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'ãa tama. C'ěe nea kò cúis gúùs ka q'au, ne ko c'ěe ne c'ěes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khòe ne dùús domka ne ko ěe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama.

³³ Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbùà tcãà, ne c'ěe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa bìrí me. Me kò xqara mááse kg'oana kam kò tshàu ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa.

³⁴ Igabaga ne kò Juta me e sa bóòà q'ãa, ka ne ko cámm aoran wèèa ne ga cúí koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: “Aretameses Efeso di sa kaia hãa!” témé.

³⁵ Igabam kò x'áé-dxoom òòm góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: “Efeso di tu khòe tuè, wèem khòe ba q'ana hãa*, Efeso òòm x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses òòm tempelem òòm kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áéa hãas sere-sere sa hěéthěé e!

³⁶ Ncěe zi gúù zia ntcoèè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúù si i, naka táá c'ěe gúù ga qháése kúrú guu.

³⁷ Ncěe xu khòe xu ncěe tu ncěe koe óágara xua ts'ãà tama, a xu a gataga gatá dis nqári sa cóè tama.

³⁸ Khama ncěe Demeterio ba hěé naka gam di xu tséé-kg'ao xu hěéthěé ko c'ěem khòem cgoa ncõoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàian xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe sí chibi-chibiku.

³⁹ Igabaga ncěe xao kò c'ěe gúù úúa hãa, ncěe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e.

* 19:35: *Wèem khòe ba q'ana hãa* - Gerika sa ko máá: “Dìi ba gáé c'úúa hãa?” témé.

⁴⁰ Ncēe i ma ncēe cárn ka ii khama, ta gha ncēe kúrúseas gúùs ka kaias cg'ãès q'oo koe hãa. Xõara mááse ga káà a, gaan cgoa ta ga ncēes tcēé-tcēe sa ncèèa mááse e khama," tam méé.

⁴¹ Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qõòa q'aakagu.

20

Maketonia koe hēé naka Akaia koe hēéthēé e

¹ Eēs ko tcēé-tcēe sa chõò kam ko Paulo xgaa-xgaase-kg'aoan tciia xg'ae, a ba a ghùi-ghui tcáó ne, a x'áè ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qõò.

² Eē xu qgài xum ko tchoaba, a kò khóè ne kái kg'uian cgoa ghùi-ghui tcáó, a ba a síi Akaia koe tcãà,

³ a gaa koe síi nqoana nxoëan x'ãè. Siria koem kò qõò kg'oana kam kò bóòa q'ãa, Juta xu qg'áikua máá mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha kabise dis tc'ēe sa kúrú.

⁴ Gam cgoa kò hãa xu khóè xua kò Sopaterem Pirom ka cóásem ncēe Berea koe guua ba hēé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hēé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hēé, naka Timoteo ba hēé, naka Asia dim nqõóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hēéthēé e.

⁵ Ncēe xu khóè xu kò sixae cookg'ai koe qõò, a síi Teroa koe qãà xae e.

⁶ Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a qõò, péré gãé-gãe úú tamás pérés ko tc'õòès kõès qãá q'oo koe. A xae a 5 cáman qãá q'oo koe Teroa koe síi cgae xu, a xae a kò síi gaa koe 7 cáman hãa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

⁷ Tc'ãà dim cárn bekem dim ka xae kò hààra xg'ae a xae a péréan tc'õó. Paulo ba kò khóè ne cgoa qarika kg'ui, i nxãakg'aiga síi ntcúú nqáèan tcãà, xùrikom cárn kam gha qõò sam kò dtcãasea hãa khama.

⁸ Eē ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò kái lampian hàna hãa.

⁹ Me kò qárí-kg'ao-coam Ètiko ta ko ma tciie ba fensteres koe ntcõe, ncēe kò Paulom kò ko qáòse kg'ui ka ko kaisase x'ómà cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómankg'ai koe cg'áé, a síim ko ghùie ka x'óóa.

¹⁰ Me kò Paulo ba xõa, a ba a qárí-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xdose, a ba a x'õàa ba ka xgábé me, a máá: "Táá q'ae guu, kg'õèam hãa ke," témé.

¹¹ A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe qàò, a síi péréan tc'õó. Kg'ui cgoa nem ko i nxãakg'aiga síi cáman tcg'oa, me xgoaba.

¹² Ne kò khóè ne qárí-kg'ao-coa ba kg'õèam hãase x'áéan koe sèè a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáòè.

Teroa koe guu a Milete koe qõòa ne

¹³ Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcãà a xae a Asose koe qõò, ncēe gaa koe xae kò Paulo ba síi skepes cgoa sèè kg'oana koe. Ncēetam kò ma kg'ónõsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síi khama.

¹⁴ Eēm ko Asose koe síi xg'ae cgoa xae e ka xae ko sèè me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe síi.

¹⁵ Q'uu dim cárn ka xae kò skepes cgoa qõò, a Kiose koe síi tcãà. Eēm cárn qãá q'oo koe xae kò tchoaba a síi Samose koe tcãà, a q'uu dim cárn ka Mileto koe síi.

¹⁶ Me Paulo Efeso koem gha nqáé a qõò sa birise, nxãasegam gha táá Asia dim nqõóm koe síi qáò x'aèan hãa ka. Pentekoste dim cárn cookg'ai kam gha síi Jerusalema koe tcãà sam kò qháéa máána hãa khama.

Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa còò di sa kg'ui

17 Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khóèan tsééa úú, sí i gha kerekes di xu kaia xu tciaa máá me ka.

18 Eë xu ko gam koe hàà kam ko bìrí xu a máá: “Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'òè sa, wèé x'aèan ncēer kò gaxao cgoa hàna ka, tc'ãà dim cáim Asia dim nqõóm koer ko hààm koe guu a.

19 Juta ne kò kúrúa bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgàè te, igabar X'aigam Nqari ba cg'aré-cg'aresean cgoa hēé naka tcgáí tshàran cgoa hēéthēé kúrúa máána hãa.

20 Q'ana xao hãa, c'ēe gúù gatuar ga hùì cgoa tuar kò táá gatu koe chóm sa, igabar kò wèé ne khóè ne cookg'ai koe hēé naka x'áéa tu koe ga hēéthēé gaan ka xgaa-xgaa tu u.

21 Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēér qarika bìrí hãa, gane di chìbian koe ne gha tcóòse a Nqarim koe kàbise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

22 “Igaba bóò, ncēeskar ko Jerusalema koe qõò Tcom-tcomsam Tc'ēm ka chùè a, gaa koe gha sí kúrúse cgae te sar c'úù hãase.

23 Wèém x'áé-dxoom ēer kò tcãàm koem kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba qarika bìrí te, qáé-nquuan koe hēé naka qóm cgoa qgóókuan hēéthēéa tééa máá tea hãa sa.

24 Gatà i ii igabar kò táá tiris kg'òè sa cgaés iise séèa mááse. Nooase cgaéa máá teas gúù sa X'aigam Jesom máa tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. Wèé qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom kōès koe ko qàròm khama ma. Ncēs tséé sa ko khóè ne qarika qàè tchõàn Nqarim di cgómkuan di ka bìrían di si i.

25 “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áa te hòò naka bóò hãa tite sa, gaxao ncēe wèéa xao xg'aeku koer kò qõòa te a ko x'aian nqarikg'ai di ka xgaa-xgaa xao.

26 Gaa domkar ko ncēm cáim ka bìrí cgaé-cgae xao o, ncèè c'ēe-kg'áa tu kò ko aaguse ne i tíi chibi tama a gha ii sa.

27 Wèés Nqarim ko tc'ēe sar bìrí tua, c'ēe gúù gar chóm-kg'ai tu u tama.

28 Q'óése méé xao hãa, naka xaoa wèés xg'aes ghùuan di sa thēé q'óé. Tcom-tcomsam Tc'ēe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncēe Gam di c'áòan kam x'ámáa sa.

29 Q'ana ra hãa, qõòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hàà tcãà sa, ncēe cuiskaga ghùuan bóòa guua hãa tite e.

30 Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúù zi ko kg'ui xu khóè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaase-kg'ao ne tseeguan dim dàòm koe tcg'òó, xùri xu ne gha ka.

31 Ke méé tu kókò hãa! Naka tua tc'ēe-tc'ēese, ngoana kurian ncēe nqáéa hãa kar ko koaba ba hēé naka ntcúù ba hēéthēé wèéa tu ga tcgáí-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

32 “Ncēeskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'ēe-tc'ēese. Ncēe ba qarian úú, tshàòam gha ghùì tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'ee kg'aikuan máa tu u, wèé ne ēe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máa khama.

33 C'ēm khóèm di selefera, kana gauta, kana qgáian gar ncóó ta ga hãa.

34 Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncēea ko ēer tcàoa hãa gúùan máa te sa, naka tíi ka c'ēea xu tcàoa hãa gúùan hēéthēé e.

35 Wèé zi gúù zi ēer kúrú hãa zi koer x'ái xaoa, ncēeta ma tsééan ka méé ta ēe kg'amka ne hùì sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: ‘C'ēm khóè ba c'ēs gúù sa tcg'òó a máa nea kaisase ts'ee-ts'ee kg'aièa, tchoanà tshàu a sééan ka, témé sa,’ tam Paulo méé.

36 Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò wèéa xu cgoa ga qhòm tsi qurù a còrè.

37 Xu wèéa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me.

³⁸ Me kò ma x'áè xua sa kò kaisase tshúù-tcaokagu xu, ncēe cuiskaga xu gaicara kg'áíá ba hòò naka bóòà hãa tite sa.

21

Paulo ba ko Jerusalema koe qõò

¹ Eẽ xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qõò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cáń ka Rotese koe síí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qõò.

² Xae Finikia koe ko qõòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qõò.

³ Eẽ xae ko *tshàan ka nxama-nxamaèa hãam nqõó-coam* Kuperò *di ba* hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòo me, a Siria koe qõò, a Ture koe síí tcãà, gaa koes kòo skepe sa ães nqàòà hãa zi gùù zi xòò khama.

⁴ Gaa koe xae kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáńan gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrí, táá méém Jerusalema koe nqáé sa.

⁵ Igaba ãe i ko gaxae di cáńan xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòà xae koe qõò. Ne kò wèéa ne ga, khòè zi hẽé naka cóán ga hẽéthẽé, úúa tòò xae e. Ta nxãakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ãe ta ko tshàam-kg'ám koe síí ka ta kò qùrùà ta cgoa qomì, a còrè.

⁶ Xae kò nxãaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe kabise a dìbi.

⁷ Eẽ xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'ẽea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúím cáń ba hãa.

⁸ A xae a q'uu ñim cáń ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim ñim nquum koe síí tcãà, qãè tchòàn ñim kg'ui-kg'ao ba, 7 xu *hùi-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxará tcg'òóèa xu* ka c'ẽe ba, a gam cgoa hãa.

⁹ Qanega séèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúa hãa, ncēe kòo porofita zi.

¹⁰ Eẽ xae gaa koe cáń-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tciièm porofiti ba Jutea koe guu a hàà.

¹¹ Sixae koem ko hàà kam kò Paulom ñim bàne ba séè a nqàrèa ba hẽé naka q'óńa ba hẽéthẽé qáé, a máá: “Ncēea Tcom-tcomsam Tc'ẽem ko méé ga a: Ncēem bànem ñim khòèm gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáéè ga a, a ne a táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me,” témé.

¹² Eẽ xae ko sixae hẽé naka ãe koe kò hàna ne khòè ne hẽéthẽé ncēes gùù sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qõò sa.

¹³ Igabam kò Paulo xòà ta a, a máá: “Dùù sa tu ko kùrú ncēe tu ko kg'ae a ko thòò-thòò tcáo te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'òèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thẽé kg'ónòsea máána,” témé.

¹⁴ Eẽ ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'ẽe sa méés kùrúse,” témé.

¹⁵ Eẽ xu cáń xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qõò.

¹⁶ Xu kò c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qõò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tciièm khòèm Kuperò ñim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xgaa-xgaase-kg'ao ba, ncēe xae gha síí x'ãè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí (21:17-28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

¹⁷ Eẽ xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qãèse-hàakagu xae e.

¹⁸ Xùrikom cáń kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qõò, xu kò wèé xu kaia xu hànaa.

19 Eēm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèés gúùs ãem Nqari ba gam di tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúá hãa sa cúí cúí qãèse bìrí xu.

20 Eēs gúù sa xu ko kóma xg'ara ka xu kò Nqari ba dqòm. A xu a nxãaska bìrí me a máá: “Bòò tsi ko, sixae ka qõese tseè, nta noo tcám-tcáma nea Juta ne xg'aeku koe dtcòma hãa sa, a ne a wèéa ne ga Moshem di x'áèan qgóóa qaria hãa.

21 Tsáá ka ne bìrièa hãa, wèé ne Juta ne ãe tãá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xгаа-xгаа, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko bìrí ne, táá ne gha gane di cóán q'ãe nqãa-qgai khòò, kana Jutan di cauan xùri sa.

22 Kháé sa gha nxãaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hààraa tsi hãa sa.

23 Ke ncèe xae ko bìrí tsis gúù sa kúrú. Gaisea hãa xu khòè xu 4 xua ncèe koe hàna.

24 Ke gaxu cgoa tempelem koe qòò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxãasega tcúúá xu dqòm. Nxãaska ne gha wèé ne khòè ne q'ãa, wèé gúùan ãe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa.

25 Igaba tãá zi qhàò zi di ne ncèe dtcòma hãa ne: xae tcgãya sa góá máána hãa, sixae ma bóòá hãa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka nea c'áðan tc'òó guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'òòè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa,” ta xu méé.

26 Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu sèè, a ba a xùrikom cáím ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcãà, a nxàè, n-cáma i gha gaa q'ano-q'anosean di cáíman chòò sa, a gataga nxàè, gaxu di dàòá-máákuan gha n-cáma kúrúè sa.

Paulo ba ko qáèè

27 Eè i 7 cáíman nqáéa hãa ka xu kò c'èe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèé xu khòè xu qg'ái, xu tshàua xu cgoa qgóó me,

28 a q'au a máá: “Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncãa ga me e khòè wèé khòèan ko wèé qgáian koe xгаа-xгаа ba, gatá di ne khòè ne hëé, x'áè-kg'áíman ga hëé, naka ncèem qgáim kaga hëéthéè ko tshúù gúùan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hãa, a gatà hëés ka ncèem qgáim tcom-tcomsa ba cg'ãè-cg'ãea hãa!” témé.

29 Ncèeta xu kò méé, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóòá hãa khama, a xu a kò tc'èea máá, Paulo ba tempelem koe tcãà mea, ta tc'èea hãa.

30 Me kò wèém x'áé-dxoo ba xháés ka tcãàè, ne khòè ne wèé ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òò, i kò tempelem di nquu-kg'áíman kúúga tcèekg'ammè.

31 Paulo ba ne kò cg'òo kg'oana kam ko Roma di xu ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìriè, Jerusalem wèé ba tshúù qgái koe hãa sa.

32 Kam ko cúí q'oro ncõo-kg'ao xu hëé naka ncõo-kg'ao di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëéthéè sèè, a khòè ne koe qgóéa tcãà. Eè ne ko khòè ne ncõo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

33 Me kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síí a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áé, cáím táùan cgoa méém qáèè sa. A ba a tèè, dìím ii sa, a gataga dùú sa kúrúá hãa sa.

34 Ne kò xg'aes koe c'èe ne cúís gúù sa q'au, ne c'èe ne tãá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'ãa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncõo-kg'ao xu x'áè, Paulo ba xu gha sèè a ncõo-kg'ao xu dim x'ám koe úú sa.

³⁵ Eẽ xu ko q'ábà qaò dim qgáim koe sí kam kò *Paulo ba* ncõo-kg'ao xu ka qgóóa ghùè, khòè ne di xgòàn ka.

³⁶ Wèéa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: “Cg'õo me,” témé khama.

Paulo ba ko tééa mááse

³⁷ Eẽ xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcãà me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tèè a máá: “C'èes gùù sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?” témé. Me máá: “Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui?”

³⁸ Kháé tsi nxãaska Egepeto tsi tama tsia, ncèe kò nqáéa x'aèan ka tshúù sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qãáka úúa tsi?” tam ma tèè me.

³⁹ Me Paulo xõa a máá: “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'ãè-kg'ao ra. Cgómna guu te nakar khòè ne cgoa kg'ui,” témé.

⁴⁰ Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qaòè qgáì koe tèèse tshàua ba cgoa khòè xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eẽ xu ko qhái ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22

¹ “Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncèeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncèer ko ncèeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa,” témé.

² Eẽ xu ko kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxãaska Paulo ba máá:

³ “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncèem x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalielelem di nqàrè-kg'aman koe qarika xgaa-xgaaè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèé xao ncèe cámi ka ii khama.

⁴ Xùri-kg'ao ne ncèem dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'ád-khoean hèé naka dxàe-khoean hèéthèér kòo qáé, a ra a kòo qáé-nquuan koe tcãà a,

⁵ ncèem ga ma kaia peresiti ba hèé naka kaia xu dis xg'ae sa hèéthèé ma nxàea tseegukagua máá tea hãa khama ma. Tcgãya zi Damaseko di xu Juta xu góá mááèa hãa zir kò sèè, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe sí khòè ne qáé, a sèè a Jerusalema koe óá ne, nxãasega ne gha xgàràè ka.

Paulo ba ko nxàe, nta ma Jesom cgoa xg'aea sa
(*Tsee 9:1-19; 26:12-18*)

⁶ “Eèr ko koaba di x'aè ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcaàkom x'áà ba nqarikg'ai koe guu a x'áà-x'aa te,

⁷ kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko bìrí te a máá: ‘Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?’ témé.

⁸ Ra tèè Me a máá: ‘Dìí Tsia X'aigaè?’ témé. Me xõa te a máá: ‘Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncèe tsi ko tsáá xgàra Ra,’ témé.

⁹ Xu kò tíí cgoa kò hãa xu khòè xu x'áà ba bóò, igaba xu ko táá Gaam èe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm.

¹⁰ Ra tèè Me a máá: ‘X'aigaè, dùú ra gha kúú?’ témé. Me X'aigam *Nqari* ba bìrí te a máá: ‘Tèe, naka tsia Damaseko koe qõò, gaa koe tsi gha sí bìriè wèè zi gùù zi *Tíí* x'áè tsia hãa zi, kúú tsi gha zi,’ témé.

¹¹ Xu tíí cgoa kò hãa xu khòè xu qgóó hì a Damaseko koe úú te, x'áàm di tcaà-q'ooa nea ko cg'õo tcgái tea hãa khama.

¹² “Me kò Ananiase ta ko ma tciièm khòè ba hàà bóò te. Nqari-tcáóam khòèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèè ne Juta ne gaa koe x'ãèa ne ka kaisase tcommèa.

¹³ Me dxùukg'aia te koe téé a ba a máá: ‘Tíí qõè tsi Saulo tseè, bóò gaicara!’ témé. Ra kò gaam x'aèm èem kaga bóò me.

¹⁴ Kam ko nxãaska máá: 'Nqarim gatá ka xõo ga xu di ba nxará tcg'òo tsia hãa, x'áèa ba tsi gha q'ãa ka, a tsi a tchànóm Khòèm Jeso ba bóo ka, a Gam kg'ám koe guuam kg'ui ba kóm ka.

¹⁵ Eẽ tsi bóo a kómá hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèé khòèan koe.

¹⁶ Ka ncēeska tsi ko dùú sa qãà? Tēe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chìbia tsi xg'àara tcg'òòè, tcii cg'õè Me kose,' témé.

Paulo ba ko tciie a sí qhàò zi di ne xгаа-xгаа

¹⁷ "Eēr ko Jerusalema koe kabise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c'ēs sōokuris ka tcãàè.

¹⁸ A ra a X'aigam Nqari ba bóo Me ko tíi cgoa kg'ui a ko máá: 'Qháé, naka ncēeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíi ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòmà hãa tite ke,' témé.

¹⁹ Ra kò xoa a máá: 'X'aigàè, ncēe xu khòè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcãà a ko ēe ko Tsáá koe dtcòmà ne qáé, a ra a ko xg'ám ne sa.

²⁰ Eẽ i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'àòan ntcãaguè, kar ko tíi ga ra gaa koe tééa-tēe a ra a ko gaxu cgoa dtcòmku, a kò ēe ko cg'õo me xu di qgáían kòre,' témé.

²¹ Me nxãaska X'aiga ba bìrí te a máá: 'Qõò, nqúù kar gha tsééa úú tsi, tãá zi qhàò zi di ne koe ke,' témé," tam Paulo méé.

Paulo ba ko xg'ámme, Roma dim khòè me e igaba

²² Xu kò khòè xu Paulo ba komsana, me nxãakg'aiga qõò a sí ncēeta méé. Xu kaisase q'au a máá: "Ncēeta iim khòè ba méém nqõómkg'ai koe tcg'òòè, qãè tama ia, kg'òèm gha sa ke," témé.

²³ Eẽ xu ko q'au, a ko qgáía xu xaoa q'aa, a ko góman dōea kãé tc'amaka,

²⁴ kam ko tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ncõo-kg'ao xu di ba x'áè, me Paulo síi ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe tcãàè, a ba a xg'ámme kose tēèè. *Tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba* kò q'ãa kg'oana, dùús domka xu kò khòè xu ēeta ma q'au cgae me sa khama.

²⁵ Eẽ xu ko qáéa xòó me, síi xu gha xg'ám me ka, kam kò Paulo ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'aim ēe kò qàea ba koe tēem ncēe nqãaka hãnas téé-q'oos dim ka máá: "A x'áèa ne kgoara hãa, Roma dim khòèm gha xg'ámme sa, ncēe kg'ui zi cgoa kò táá tēèè a nxãata ma chibi-chibiè ba?" témé.

²⁶ Nqãaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ko ncēs gúù sa kóm kam ko tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe síi xàà sí, a máá: "Nta tsi gha hēé? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka," témé.

²⁷ Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba Paulom koe síi, a tēè me a máá: "Bìrí te, Roma di tsi khòè tsi ii sa?" témé. Me máá: "Eè, gaar ga ra a," tam ma xoa.

²⁸ Me nxãaska tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba máá: "Tíi ra kaisa surutan surutaa, nxãasegar gha Roma dim x'ãè-kg'ao ba kúrú ka," témé. Me Paulo ba xoa a máá: "Igabar tíi nqõóm dir x'ãè-kg'aor iise ábàèa," témé.

²⁹ Xu ēe kò tēè me kg'oana hãa xu qháése guu me. Me tc'amaka hãnas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba q'ae, ēem kò bóòà q'ãa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táuan cgoa qáé mea sa ka.

Paulo ba Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes koe

³⁰ Ncõo-kg'ao xu dim kaia ba kò qãése q'ãa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chibi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cáím ka kgoara me, a ba a x'áèan tcg'òò, kaia xu peresiti xu hēé naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxãaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23

¹ Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qãese téé a ko tçgái-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anos tcáós cgoa tchànos kg'õè sa kg'õèa hãa ncëes koosega,” témé.

² Kam ko nxãaska kaïam peresitim Ananiase ba ãe kò Paulom qàe koe téé-tëe xu bìrí a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé.

³ Me nxãaska Paulo bìrí me a máá: “Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá ãe q'úúse xg'aàeam nquum cgáé-q'oo khama ii tsee! Eë koe tsi ntcõe a ko chibia te bóò x'àean ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'àean ntcoe, thõð-thõøe méé ra, ta mééan ka,” témé.

⁴ Eë kò Paulom qàe koe téé-tëe xu kò bìrí me a máá: “Kaïam peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé.

⁵ Me Paulo ba xoa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaïam peresiti me e sar kò bóò q'ãa tama; góásea i hãa a ko máá: “Táá tc'ãà-cookg'aim tsari ne khòe ne dim ka cg'ãè gúù kg'ui guu!” téméè khama,” tam méé.

⁶ Me kò nxãaska Paulo ba, c'ëea xu Saduke e, xu c'ëea xu Farasai e sam kò q'ana hãa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tçg'òó a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tëekus q'oo koer hãa, x'óóa ne gha x'ooan koe tãe di nqòða ner úúa hãa khama,” témé.

⁷ Eëm ko ncëeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xg'aeku koe mééku sa tãe, si xg'ae sa q'aa-q'aase.

⁸ Saduke xu kò máá, x'ooan koe tãe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ëe ba thëé káà me e, témé khama. Igaba xu kò Farasai xu ncëe gúúan wèe ga hàna sa dtcòm.

⁹ Si kò kaisas tcëé-tcëe sa tãe, xu c'ëe xu x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu ncëe kò Farasai di ii xu tãe a kaisase ntcoeku a máá: “Ncëem khòem ka xae cúí gúù tshúù ga hòò tama. Kháé dùú sa gha ii, ncëe c'ëedaokam kò tc'ëe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé.

¹⁰ Si xg'ae sa kaisase mééku, me tc'amaka hànas téé-q'oos dim ncõo-kg'ao ba q'áò, Paulo ba xu gha séè a tòà q'aas gúùs ka, khamam ncõo-kg'ao xu bìrí, xõa xu gha a síí qarika séèa tçg'òó me, a ncõo-kg'ao xu dim x'ám koe úú me ka.

¹¹ Xùrikom ntcúúm kam ko X'aigam Nqari ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: “Tòón tcáó! Ncëe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thëé Roma koe nxàea tseegukagu,” témé.

Paulom gha cg'õøe dis kàa sa

¹² Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaïas gaisés cgoa gaise, cuiskaga xu tc'õó kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'õøe tamás cookg'ai koe.

¹³ Ncëes gaise sa kò kúrúá hãa xu khòe xua kò 40 sa nqáéa hãa.

¹⁴ Kaia xu peresiti xu hëé naka *khòe ne di xu* kaia xu hëéthëé koe xu kò síí a máá: “Gaisea xae hãa kaïas gaisés cgoa, cúí gúù ga xae xám tite sa, Paulo ba xae cg'õøe tamás cookg'ai koe.

¹⁵ Ke méé xao ncëeska gaxao hëé naka kaia xu dis xg'aes di xu hëéthëé ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìrí nakam máà xao o me, gam ka xao qãese q'ãa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncëe koem hàà tamás cookg'ai koe cg'õøa ba kg'ónòsea máána hãa ke,” témé.

¹⁶ Igaba ãem ko Paulom ka qõeses dim cóá ba gaas kàa sa kóm, kagam ko síí Paulo ba bìrí si, ncõo-kg'ao xu dim x'ám q'oo koe.

¹⁷ Me nxãaska Paulo ba c'ëem tc'ãà-cookg'aim nqãaka hànas téé-q'oos di ba tcii, a bìrí me a máá: “Ncëem qáíí-kg'ao ba séè naka tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú, c'ëes gúù sam úúa hãa bìrí mem gha sa ke,” témé.

¹⁸ Me nxãaska séè me, a ba a tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: “Paulom qáéèa ba tséé tea, ncēm qárí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'èe gùum úúa, bìrí tsi kg'oanam hãa a khama,” témé.

¹⁹ Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba séè, a dxùukg'aia ba za tcéèa nqáékagu me, a tèè me a máá: “Dúú sa tsi úúa hãa, bìrí te kg'oana tsi hãa sa?” témé.

²⁰ Me máá: “Juta xu kg'ua xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãèse tèèa kg'ónò kg'oana khama xu kò hëé.

²¹ Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khóè xu di sa qae mea hãa ke. Gàisea xu hãa, tc'óó a xu a kg'áa tite sa, cg'õo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hãa ncēeska, a qãà hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

²² Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrí me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: “Táá cúí khóè ga ncēe gùuan ncēe tsi tíí koe xààa hãa bìrí guu,” témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúè

²³ Me nxãaska c'èe tsara nqãaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'ãà-cookg'ai tsara tcii, a bìrí tsara a, a máá: “Kg'ónòse tsao naka 200 xu ncõo-kg'ao xu séè, 70 xu bìí qábi-kg'ao xu hëé naka 200 xu kg'áo xaose xu hëéthéè e, naka xao Kaesarea koe ncēm ntcùum ka 9 di x'aè ka qõò,

²⁴ Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãà-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè,” témé.

²⁵ A ba a kò tcgãya sa ncēeta ma góá:

²⁶ “Tíí ra Kelodiase Lisiase ra a,

“Tc'ãà-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko góá máá:

“Tsgámkua ne!

²⁷ “Khóèm ncēer kò tcgãyas cgoa tséé úú ba Juta xu ka qgóòèa, xu kò cg'õo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùì me, Roma dim khóè me e sar kò kóma hãa khama.

²⁸ Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chibi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kias koe óá me.

²⁹ Ra kò bóò, chibi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'àèan di ii sa, igaba i ko cg'õoèm gha kana qáèèm gha di chibia ba kg'anoa hãa di chibian káa a.

³⁰ Eèr ko èem khóèm koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga èe ko chibi bóò me xu thée x'àèan máà, chibian èe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

³¹ Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'àè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba séè a ntcùú ka Antipatirise koe úú.

³² Xu q'uu dim cáím ka nqàrè cgoa hàna xu khóè xu, èe kò bìian qábìa hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'àém koe kabise.

³³ Eè xu ko bìian qábìa hãa xu khóè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'òò a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcãà.

³⁴ Me tc'ãà-cookg'ai-kg'ao ba tcgãya sa nxará, a ba a ndakam nqõóm koem guua hãa sa tèè. Kilikia koem guua hãa sa kò bóò q'ãase

³⁵ kam ko máá: “Ncèè chibi ko bóò tsi xu khóè xu kò ncēe koe hàà ner gha hàà tsaris tchõà sa kóm,” témé. A ba a nxãaska x'àè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qãèse qgóó, a q'õèè sa.

24

Paulo ba ko Juta xu ka chibi-chibiè

¹ 5 cáman ko nqáé kam kò kiam peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe sí*, c'èe xu kaia xu hée naka x'áè q'ãa-kg'aom Teretalase ba héeéthée cgoa, a ko sí gaxu ko ma Paulo ba chibi bóò sa tc'ãà-cookg'aim koe nxàe.

² Eëm ko Paulo ba tciia tcãàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chibi-chibi me, a máá:

“Qãè-tcaoa ta máána hãa, qáòm x'aèm ncèe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'ãèa hãa ba. Tsari tc'ãà-cookg'aia ne kái còoka-kg'òèa-qòòan óágara hãa, sita di ne khòè ne kúrua kabi di i.

³ Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèé dàòan koe ga hée naka wèé za ga héeéthée ta ko ncèes gúù sa dtcòm, wèé qãè-tcaoan cgoa.

⁴ Igaba nxãaska, nqúù ka tchõa sa úú tamaser ko còrè tsi, tsari qãèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

⁵ “Ncèem khòè ba ta ko bóò me ghãàku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqóóm koe wèé ne Juta ne qg'ài. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e.

⁶ A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàòan qaa, ta kò nxãaska qgóó a qáé me.

⁷ *

⁸ Tèèa xamà ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseeguan hòò, chibi zi ncèe zi wèé zi ncèe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

⁹ Xu kò Juta xu gataga chibi bóò ba koe tcãà, a wèé gúùan ãea tseegu u sa nxàe.

Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse

¹⁰ Eëm ko tc'ãà-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máa me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: “Q'ana ra hãa, tsi ncèes qhàò sa tc'ãòa kurian tc'ãà-cookg'aia hãa, ra ko qãè-tcaoase cookg'aia tsi koe xòara mááse.

¹¹ Thamkase tsi gha nxàea cgáékagu u, 12 ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe sí ko còrè sa.

¹² Tiri xu chibi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúí khòè cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'èe khòè gar kò còrè-nquuan koe qg'ài tama, kana x'áè-dxoom q'oo koe ga igaba.

¹³ Gataga xu cuiskaga qãèse x'ái tsi tite, chibi-chibia xu kò ko máá tes gúù sa.

¹⁴ Gatà i ii igaba, xu ko ncèes gúùs cúís ka tseegu, ncèe xu ko máá, Nqarim ncèe sita ka xòò ga xu di bar ko dqòm gaam dàòm ncèe xu ko tshúù-ntcõa iise séem ka. Igabagar ko wèés gúùs Moshem di x'áèan koe góáèas koe hée naka ncèe porofiti xu koe góáèas koe héeéthée dtcòm.

¹⁵ A ra a gataga ncèe xu khòè xu khamaga ma gaas nqòòs cúís ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncèe x'ooan koe tée sa gha ãe tchàno ne koe ga hée naka ãe chibiga ne koe ga héeéthée hãa di sa.

¹⁶ Ra ko gaa domkaga wèé qaria te cgoa kúru, Nqari ba hée naka khòè ne cookg'ai koe héeéthée gha wèé x'aè ka tchàno tcáóan úúa hãa sa.

¹⁷ “Jerusalema koer kò kái kurian nqáéase hàà, tiri ne khòè ne dxàua ner gha máàku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàò-a-máàku zi kúru ka.

¹⁸ Eè ne ko tempelem koe bóò ter ko ncèeta hée kar ko x'áèan koe ko qaase sa kúrua hãa. Kaias xg'ae sa kò tíí cgoa hãa tama, i kò tcéé-tcéean káà a.

¹⁹ Igaba i kò c'èe Jutan hàna, Asia dim xg'aekum koe guua a, ncèe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne.

²⁰ Kana ncèe koe hàna xu igaba méé xu ãer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tée ka xu kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe.

* **24:7:** C'èe zi tçgãya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: “a ta a kò tc'èe, sita di x'áèan cgoa ta ga xgàra me sa.

7 Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kiam Lisiase ba hàà a hàà kgãa ka tshàu-q'ooa ta koe séèa tçg'òó me. 8 A ba a ãe ko chibi-ch

21 Cúis gúùs *chìbi-chìbi te xu ga ko sa*, ncēer kò q'au si i, ēer ko cookg'aia xu koe tēe ka, a máá: 'X'ooan koe tēean dis gúù si i, ncēer tí gaxao cookg'ai koe chìbian q'oo koe hãa sa,' témé sa," tam méé.

22 Me kò nxãaska Felikisem, ncēe ko dtcòm-k'aoan di kg'õèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qõòan téékagu, a ba a máá: "Eēm ko Lisiasem ncõo-k'ao xu dim tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchõà sa hàà bóò," témé.

23 A ba a kò ēe nqãaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'ēea xu táá cara guu, gam ko tc'ēe gúùan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

24 C'ēe cáman nqáeasem kò Felikise ba gam dis khòès Derusilas cgoa hàà, ncēe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóm me, me ko Jeso Krestem di dtcòmman ka kg'ui.

25 Igabaga ēem ko Paulo ba tchàno sa hēé naka qgóóse sa hēé naka hààkos xgàraku sa hēéthēé ko bìrí me, kam ko Felikise q'àòs ka tcãàè a ba a máá: "Tc'ãà i hãa, ke qõò ncēeska! Eēr ko x'aèan hòò ner gha sí tcii tsi ke," témé.

26 Eēm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ãà ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kò káise tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

27 Cãm kurian nqáea kam kò Porekio Feseto ba ntcõó-q'ooan Felikisem di sèè, igabam kò Felikise Juta ne hùi kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

25

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

1 Eēm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qãá q'oo koe Jerusalema koe qõò, Kaesarea koe guu a.

2 Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēé gam cookg'ai koe sí x'áise, a xu a Paulom di chìbian nxàe, a Feseto ba dtcàrà,

3 Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónòà, dàòm q'oo koe xu gha cg'õo me di sa khama.

4 Me kò Feseto ba xõa a máá: "Paulo ba Kaesarea koe qgóòèa, ra ko tí ga ra thēé gaa za qõò.

5 Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'ēe xu tí cgoa qõò, naka gaa za sí khòè ba chìbi-chìbi, ncēè c'ēe gúù tshúùm kò kúrúá ne," témé.

6 Eēm ko 8 kana 10 cáman nqáé tama cáman Jerusalema koe hãa kam kò Kaesarea koe qõò, a q'uu dim cáim ka qhàis koe sí ntcõó-q'ooa ba koe ntcõó, a ba a x'áèan tcg'òó, Paulom gha cookg'aia ba koe tcii a óàè sa.

7 Eēm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà tééa nxama-nxama me, a kái zi chìbi zi qóm zi tcee cgae me, ncēe tseegukagu tama xu hãa zi.

8 Me nxãaska Paulo xõara mááse a máá: "Cúí chìbi ga ra kúrúá hãa tama, Juta ne di x'áèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba," témé.

9 Me Fesetom, ncēe Juta ne ko hùi kg'oana ba Paulo ba bìrí a máá: "Jerusalema koe qõò sa tsia ko tc'ēe, a tsi a sí cookg'aia te koe téé, a chìbian ncēe xõara mááse?" témé.

10 Me Paulo xõa a máá: "Ncēeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-tēe, ncēe gaa koe méér ga ko hàà xõara máásekaguè koe. Cúí gúù tshúù gar Juta ne koe kúrúá hãa tama, ncēe tsáá ga tsi ma thēé t'òèse q'ana khama.

11 A ncèè chibigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chibi sa, ner x'óó sa xguà hãa tite, igaba ncèè chibi ne ko bóò te qgài kò kàà ii ne i cúí khòè ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcàà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!" témé.

12 Eëm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chóà xg'ara kam ko nxàe a máá: "Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qòò," témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

13 Cg'orò cárn-coan qãá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hëé naka Berenise sa hëéthëé khara Kaesarea koe hàà, a síí Feseto ba tsgámkagu.

14 Kái cáman khara ko gaa koe hãa kam kò Feseto ba Paulom dis tchòàs ka x'aiga ba chóà cgoa, a ba a máá: "Ncèe koem c'ëem khòè ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qaùèa ba.

15 Eër ko Jerusalema koe síí ka xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka kaia xu Juta ne di xu hëéthëé chibi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chibiga me e, tar gha méé sa.

16 Ra ko bìrí xu, Roma ne dis kg'òòs tama si i sa, khòèm gha khòè ne máàè, qanegam chibi ko bóò mem khòèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chibian koe x'aèan hòò naka xòara mááse tamas cookg'ai koe sa.

17 Eë xu ko ncèe koe xg'ae, kar kò tchòà sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síí ntcòó-q'ooa te koe ntcòó, a ra a khòèm gha óágaè di x'aèan tcg'òó.

18 Eë xu ko chibi ko bóò me xu tõe a ko kg'ui ka xu ko táá cúí gúù kaga chibi-chibi me tíí ko nqòòà hãa a.

19 Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uian úúa ntcoeku cgoa me xu kòò o, gaxu dis dtcòm̄s ka naka Khòèm x'óóam ka hëéthëé e, Jeso ta ko ma tciie ba, ncèe Paulom kò máá kg'òèam hãa, témé ba.

20 Aagusear kò hãa, ntar ga ma chibian èe ma xùri dàò sa, khamar kò tõe me, Jerusalema koe qòòà nem ko tc'ëe sa, a gaa koe síí chibian xòara mááse sa.

21 Eëm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'aè, qgòòèm gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síí tsééa úú me," tam méé.

22 Me nxãaska Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Tíí kar ncèem khòè ba kóm kg'oana," témé. Me xòa a máá: "Q'uu ka tsi gha kóm me," témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

23 Xùrikom cárn ka khara kò Ageripa ba hëé naka Berenise sa hëéthëé khara hàà, x'ai-x'áisean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcãà, tc'amaka hãas téé-q'oos di xu ncòo-kg'ao xu cgoa, naka q'ãàèa xu khòè xu x'áé-dxoom di xu hëéthëé cgoa. Fesetom di x'áè-kg'áman kam kò Paulo óágaè.

24 Feseto ba ko máá: "X'aigam Ageripa ba hëé, naka wèè ne khòè ne ncèe koe gatsam cgoa hãa ne hëéthëé tuè, ncèem khòè ba tu ko bóò! Wèè ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hëé naka ncèe *Kaesarea* koe hëéthëé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òèas gúùs ka.

25 Ra bóò me cúí gúù ga kúrúa hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchòà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa.

26 Igabar cúí gúù ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncèe xùri dàòan di xòan koe c'èes gúù sa hòò, a nxãan ka góá ka.

27 Bòòr ko i kàà hùì i khama, qáéèam khòè ba tsééa úúa ne, chibi-chibièam ko máàès gúù sa qãèse nxàe tamase," tam méé.

26

¹ Me kò nxāaska Ageripa Paulo ba bìrì a máá: “Kgoara tsi mááèa kg'uiua tsi gha mááse sa,” témé. Kam kò nxāaska Paulo x'òàa ba ghùì, a ba a xòara mááse, a máá:

² “X'aiga tsi Ageripa tseè, bòòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncēer ncēe cáám ka tsáá cookg'ai koe tēe ka, a ko wèé chìbian tiri ncēe Juta ne koe guua hāa koe xòara mááse.

³ Qāèse tsi q'ana hāa, Juta ne di kg'òòan hēé naka ntcoeku-kg'áana ne hēéthēé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qāèse tsi gha komsana te sa.

⁴ “Cg'áré ra a koe ga ne guu a wèé ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hāa. *Q'ana ne hāa, ntar kò ko ma* tiri ne khòè ne xg'aeku koe hēé naka Jerusalema koe hēéthēé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa.

⁵ Qáo x'aèa ne ne q'āa tea, a ne a ga nxāea tcg'óó, tc'ēe ne kòò ne, qarì dàòan sita dis dtcòm̄s di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise.

⁶ Ra ncēeska ncēe koe tēe, tēèkus koe, nqòòs ncēer úúa hāas di sa, nqòòkagukus ncēe Nqarim kò sita ka xòòa xu nqòòkagua hāas koe.

⁷ Sita di zi qhàò zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé Nqari ba qarika tsééa máá, ncēes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úúa hāa khama. Oo, x'aigaè, ncēes nqòòs domkar ko Juta ne ka chìbi-chibiè.

⁸ Dùús domka tu dtcòm̄ úú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

⁹ “Igabar kò tíia, tíi ka bóòa hāa, kái zi gúù zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'òèan ntcoe sa.

¹⁰ Ncēea Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòòa qarìan cgoar kò kái dtcòm̄-kg'aoan* qáé-nquuan koe tcāà, gatagar kò tíi igaba ēer ko kóm̄ cg'òèe ne ko sa ka, ēes gúù sa dtcòm̄a máána hāa.

¹¹ Káiser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm̄ sa ne gha còè ka. Kaisase gane koe xgòàn kar kò gataga tǎá nqòòan di x'áé-dxooan koe ga síi xgàra ne.

Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa

(Tsee 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Ncēes tc'ēe sa úúaser kò Damaseko koe qòò, kaia xu peresiti xu koe guua qarìan hēé naka x'áèan hēéthēé úúa hāase.

¹³ X'aigaè, koaba di x'aè e kò ii, ēer kò dàò q'oo koe hàna kar kò nqarìkg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cáms ka x'áà ba, me ko tíi koe x'áà, naka ēe kò tíi cgoa hāa xu koe hēéthēé e.

¹⁴ A ēe xae wèéa xae ga gómankg'ai koe cg'áéa hāa kar kò dòò ba kóm̄, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: ‘Saulòè, Saulòè, dùú sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc'íia tsi kòò kabì ne tsi ko thòò-thòose, *ghòèm khama* dqàbi hìi ba ko tc'íi ba,’ témé. ¹⁵ Ra tēè a máá: ‘Dìi Tsia, X'aigaè?’ témé. Me X'aigam Nqari ba xò a máá: ‘Jeso Ra a, ncēe tsi ko xgàra Ra.

¹⁶ Igabaga tēe naka nqàrèa tsi cgoa téé, ncēes gúùs domkar tsáá koe x'áísea hāa ke: Tiri tsi qāa tsi gha ii kar nxárá tcg'óó tsia, a Tíi koe tsi bóòa hāa zi gúù zi hēé naka x'áí tsir gha zi gúù zi hēéthēé di tsi nxàea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hēéthēé e.

¹⁷ Tsari ne khòè ne koe hēé naka tǎá zi qhàò zi di ne koe hēéthēér gha kgoara tsi, ncēer gha gane koe tsééa úú tsi ne,

¹⁸ tcg'áia ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kabì a tcg'óó ne a x'áàn q'oo koe tcāà ne ka, a satanam di qarìan koe tcg'óó ne a Nqarim koe úú ne ka, nxāasega ne gha chìbian di qg'óóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíi koe dtcòm̄an ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,' témé.

* 26:10: *dtcòm̄-kg'ao ne* - Gerika sa ko máá: “tcom-tcomsa ne,” témé.

Paulo ba ko gam di xгаа-xgaan ka nxàe

¹⁹ “Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqarikg'ai dis x'ái sa ntcoe tama.

²⁰ Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe sí nxàe si, a nxãaska Jerusalema koe hěe naka Jutea dim nqõóm koe hěe, naka gataga tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěe sí nxàe si a ko máá, gane di chibian koe méé ne tcóóse naka Nqarim koe kabise, naka tcóósea ne hãa sa ko x'ái zi tséé zi kúru.

²¹ Ncées gúús domka ne kò Juta ne tempelem koe qgóó te, a ne a cg'õo te kg'oana.

²² Igaba ra wèé x'aèan ncēe kaga Nqarim koe hùian hòòà, a ncēe koe tēe, a ko wèé ne khòè ne ēe nqãaka hàna ne hěe naka tc'amaka hàna ne hěéthěe koe nxàea tseegukagu. C'ēe gúù *tí tc'ēe koe tcg'oara hãar* nxàe tama, igabar ko porofiti xu hěe naka Moshe ba hěéthěe xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gúù sa nxàe.

²³ Ncēe xu kò máá, Krete ba gha xgàrase, a ba a gha tc'ãà a x'ooan koe tēe, a gha ncēm dàòm ka Iseraele di ne khòè ne koe hěe naka tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěe x'áàn ka kg'ui, témé sa,” tam Paulo ba méé.

²⁴ Paulom qanega hãa a ko gam di xõara máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcãà kg'ám-q'oo me, a q'au a máá: “Temea tsia, Pauloè! Kaisase xгаа-xgaasean tsaria temekagu tsia!” témé.

²⁵ Igabam kò Paulo ba máá: “Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui.

²⁶ Ncēe zi gúù zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'ēe gúúan ga kò táá nqáé me sa, ncēe zi gúù zia kò xàise kúrúe tama khama.

²⁷ X'aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm? Q'ana ra hãa dtcòm xu tsi ko sa,” tam méé.

²⁸ Me kò Ageripa Paulo ba bìrí a máá: “Xòm x'aè ka tsi gha kúru ter dtcòm-kg'ao ba kúru, sa tsi koáé tc'ēe!” témé.

²⁹ Me Paulo xõa a máá: “Xòm x'aè kana qáò x'aè i ko sèè *igabar tchõà úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wèea ne ncēe ko ncēe cárn ka komsana te ne méé ne tíí khama *dtcòm-kg'ao ba kúru* sa, *igaba ra tc'ēe tama tíí khama tu gha ii sa*, ncēe zi táù zi úúan ka,” tam Paulo ba méé.

³⁰ Me nxãaska x'aiga ba tēe, naka tc'ãà-cookg'ai ba hěe, naka Berenise sa hěe, naka wèé ne ēe ko gane cgoa ntcōe ne hěéthěe e.

³¹ Eē ne ko qõò ka ne ko bìríku a máá: “Ncēm khòè ba cúí chìbi ga kúru tama, cg'õòem gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcãàè di i!” témé.

³² Me kò Ageripa Feseto ba bìrí a máá: “Ncēm khòè ba ga kò kgoaraèa, ncēe Kaesaram koe tchõà sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne,” témé.

27

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qõò

¹ Eē i ko dtcòmkuèa Italea koe xae gha qõò sa, ka xu kò Paulo ba hěe naka c'ēe xu ēe kò qáèèa hãa xu hěéthěe, xu ncõo-kg'ao xu dim kaim Juliom tshàu q'oo koe tcãàè, ncēe kò Kaesara ta ko méèès xg'aes di ba.

² Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncēe kò Asia di xu nqõó-coa xu tshàm qàe koe hàna xu koe qõò sa tééa máána hãa sa. Xae kò tshàn q'oo koe tcãà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqõóm di ba, ncēe kò Tesalonika koe guua ba.

³ Q'uu dim cárn ka xae kò Sitone koe tcãà, me kò Julio ba Paulo ba qàèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcàràse ga xu koem gha sí ka, xu sí ēem ko tc'ēe gúúan koe hùì me ka.

⁴ Eẽ koe guus ka xae kò Kuperò qàe koe sí nqáé, tc'áá sa kò q'óá-kg'am xaea khama.

⁵ Eẽ xae ko Kilikia hěe naka Pamfilia hěéthěe q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe sí, ncěe kò Likia koe hàna a.

⁶ Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qõò sa hòò, a gaas koe nqàò xae e.

⁷ Kái cáman xae kò kgàesase qõò, a qóm cgoa qgóókua hãase Kenito koe sí tcãà. Tc'áá ba kò guu xae e naka xae còoka qõò tama, khama xae ko nxãaska tshàam ka nxama-nxamaèam nqõó-coam Kereta dim qàe koe sí nqáé, Salemona q'óá-kg'ama hãase.

⁸ Qóm ba qgóóa hãase xae kò qõò a c'ěem qgáim koe sí tcãà, 'Qãem qgáim skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tciie ba, ncěe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

⁹ Kái x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'õoan carasean di x'aèan qãá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'ãa-q'ãa xu

¹⁰ a máá: "Khòe xaoè! Bòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe hěe naka gúù zi koe hěéthěe cúí tamase, igaba gaxae di kg'òèan koe ga hěéthěe e," témé.

¹¹ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùi-kg'ao ba hěe naka skepes ka q'õòse ba hěéthěe tsara di bìrikuan komsana.

¹² Skepean ko téés qgái sa ko sao di x'aè ka qãè tama, khama xu kò kái xu dtcòmku, kg'ama xu gha qõò sa, c'ěedaoka xu gha Fenekise koe sí dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncěe sa kò skepean ko téés qgái si i, Kereta di sa, dtcèèan xòè hěe naka tcg'aoan xòè hěéthěe dim xg'aekum koe.

Kaiam tc'áá ba

¹³ Eẽm ko dtcèè xòè dim tc'áám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'áá, ka xu ko tc'ěea máá, ncãa xu ncěeska tc'ěe xu ko sa nxãwa hòò, ta tc'ěea, a xu a nxãaska skepe sa ko qgóóa tòó gúùan tcg'òó, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàam dxùukg'ai sée a qõò.

¹⁴ Xòm x'aè qãá q'oo koem kò dxãwa tc'áám Erakilo ta ko ma tciie ba Kereta koe guu, a kaisase tc'áá hàà.

¹⁵ Si kò skepe sa tc'áám ka qgóòe, a kò gãá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcõò, i kò tshàan gaan ko tc'ěe koe* xàbùa úú xae e.

¹⁶ Eẽ xae ko tshàam ka nxama-nxamaèa hãam nqõó-coam cg'árém Kauda ta ko ma tciiem qàe koe hàà nqáé, ka xae ko skepe-coas ncěe skepe-dxoos kháo koe hàna sa qóm cgoa qgóókua hãase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka.

¹⁷ Eẽ xu ko khòe xu tc'amaka ghùì a ko tcãà sia xg'ara ka xu ko skepes dóm q'oo koe dqùian qáéa ntcòò, qgóó xu gha tòó si ka. Siretise di góm dtcòòan koe xu gha sí ncemea tcãàsean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòó qanoan tshàam q'oo di qáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè.

¹⁸ Dxãwa tc'áá ba kò tshúù qgái koe tòó xaea, xu nxãakg'aiga q'uu dim cáim ka skepes q'oo koe xu nqàòa hãa zi gúù zi xaoa tcg'òó.

¹⁹ Nqoana dim cáim ka xu kò skepes ko tsée cgoaè zi gúù zi tshàua xu tc'áro ka xaoa tcg'òó.

²⁰ Cáim sa hěe naka tçonò zi hěéthěe kò kái cáman hòòse tama, i kò tc'áán qanega tc'áá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káa a.

²¹ Eẽ xu ko qám x'aè ba úú a tc'òó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tēe, a máá: "Khòe xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncěeska xao ga kò ncěe cg'ãèan koe hěe naka aaguse-cgaesean koe hěéthěe tcg'òósea hãa.

22 Igabar ko ncēeska bìrí xao o a ko máá, tòón tcáó méé xao, témé! Cúia xao ga kg'òèa xao ka aaguse cgaeèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshúù-tshuuè.

23 Ncēe ncãa nqáém ntcùúm kam ncãa, ncēer Gam di ii a ko gataga tséea máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé,

24 a ba a máá: 'Táá q'áò guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha téea mááse. Bòò, Nqari ba wèé xu èe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgómkuan ka kg'òèa xu kgoara hãa,' témé.

25 Ke xao khòè xaoè, ghùì tcáó, Nqarim koer tcoman úúa hãa ke, èer ma bìrìèa khamaga i gha ii sa.

26 Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqòó-coam c'èem koe xaoa tcãàè," tam méé.

Skepes x'oo-q'oo

27 14 dim ntcùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqòó ba xu sao-xg'aea sa ntcùú nqàè ka bóòa q'ãa.

28 Xu kò qàm-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom gúù ba tshàan q'oo koe tcãà a bóò i 40 xu mitara xu di qàman úúa. Xòm x'aè qãá q'oo koe xu ko gaia tc'ãò-tc'ão, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó.

29 Nxõá xàbìan koe xae gha xg'áma ntcòosean bèe ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòó kháóa sa koe guu a xòo, a xu a q'uu i gha sa còrè.

30 Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòo, skepe sa ko qgóóa tòó qanoan xu kò síí skepe sa ko qòòkagus qanos koe guu a xòó témé a.

31 Nxãaskam kò Paulo ba ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hëé naka ncõo-kg'ao xu hëéthëé bìrí a máá: "Khòè xu ncēe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'òèa hãa tite," témé.

32 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'ãea qhòm, a guu sis cg'áéa tcãà.

33 Eè i ko qhòase kam kò Paulo ba wèéa xu q'ãa-q'ãa, tc'òó méé xu sa, a máá: "Ncēea 14 dim cáím me e, xae ko kg'ama bóòa mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúù ga tc'òó ta ga hãa.

34 Gaa domkar ko ncēeska dtcàrà xao o, tc'òó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máà xao o, gaxao ka c'èem cúím ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama," témé.

35 Gatàm ko mééa xg'ara kam ko péréan séè, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qãè-tcoa máá, a khõá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'òó.

36 Xu kò wèéa xu ga ghùì-ghuin tcáóè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'òoan tc'òó.

37 Wèéa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khòè xae e, èe kò skepes koe q'ábà hãa xae.

38 Eè xu ko tc'òóa tc'ãò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

39 Q'uu i ko ka xu ko nqòó ba táá bóòa q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò góman úúa a, ncēè qãèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòó ka.

40 Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòó qanoan qgóóa ghùì, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qòòkagu xu hìi xu koe qáésea hãa xu dqùì xu kgoara, a nxãaska còoka hànám sari ba tc'ãám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a góman hànà qgáian koe síí.

⁴¹ Igabas kò skepe sa góm-dtcõòan koe xg'áma tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqãè, a táá kòri, i kháóa sa tshàan di qhonèan ka xg'ámme a khoana tòmm-tomse.

⁴² Xu kò ncõo-kg'ao xu ãe qáèèa hãa xu khòè xu cg'õo kg'oana, tshàa ba xu gha b̄ara a síi tcg'oa a ts'ãà khama.

⁴³ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, ncẽe kò Paulo ba kg'õèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'èes gúús koe cara xu. A ba a birí xu, ãe b̄ara q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàa tcãà naka xua b̄ara, na gómankg'ai koe síi sa.

⁴⁴ Naka xu ãe qaua hãa xu wèé xu nqaoan hẽé naka skepes di qàmàn hẽéthẽé cgoa síi, témé. Xu kò gataga ma wèéa xu gómankg'ai koe bèea síi.

28

Paulo ba Maleta koe

¹ Eẽ xae ko tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm koe qãèse síi, ka xae ko Maleta me e sa kóm.

² Ne kò gaam nqõóm di ne qãèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxùúa máá xae e, a wèéa xae ga cg'áè xgàu.

³ Paulo ba kò c'ee-tc̄aruan sáa a c'eean koe tcãà, kas kò dcàu sa c'eean di kùruan ka tcg'òóè a sa a tshàua ba koe q'ámse.

⁴ Eẽ ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntcãà-ntc̄anasea tẽe ka ne ko biríku a máá: “Tseegukagam ncẽem khòè ba khòè cg'õo-kg'ao me e, tshàam koem qãèse tcg'oara hãa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'õèa hãa tite,” témé.

⁵ Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcãà, a ba a táá c'èe gúú ga tsàa.

⁶ Khòè ne kò tc'èea máá, gãem gha kanam gha qháése ga cg'áé a x'óó, ta tc'èea. Igaba ãe ne qáòm x'aè ba séè a qãà mea, a ne a bóò i cúí gúú tshùú ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'èea kabí a ne a máá, nqári me e, témé.

⁷ C'èem x'áé ba kò gaa koe cúúse hàna, Pubilio ta ko ma tciièm khòèm di ba, gaam tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm dim x'aiga ba. Ncẽe kò x'áéa ba koe qãèse hàakagu xae e ba, a kò nqoana cáman qãèse qgóó xae e.

⁸ Pubiliom ka xõò ba kò tsàa a kgàrom koe xõe. Cg'òà ba hẽé naka c'áòan úúam q'oo ba hẽéthẽém kò ko tsàa. Me kò Paulo ba síi cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàua ba tòó, a kúrú mem qãè.

⁹ Ncẽe gúúan kúrúsea qãá q'oo koe ne kò ãem nqõóm di ne khòè ne tciià kò hãa ne wèéa ne hàà, a ne a kò gataga thẽé hàà kg'õèkaguè.

¹⁰ Kái zi aba zi ne kò máà xae e, a ne a kò ãe xae ko xgoaba ka wèé gúúan ãe ko qaase máà xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

¹¹ Nqoana nxoëan qãá q'oo koe xae ko Alekesantheria dis skepes cgoa xgoaba, ncẽe ko gaam nqõóm koe saòan nqáékagua hãa sa, a ko tcúúa sa koe 'Hò-hore tsara nqári tsara' ta ma góásea sa.

¹² Sirakuse koe xae ko hàà tcãà a xae a gaa koe nqoana cáman hãa.

¹³ Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síi tcãà. Me kò q'uu dim cáim ka tc'ãá ba tshoa-tshoa a dtcèè xòè koe guu a tc'ãá. Xae kò cáim dim cáim ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà.

¹⁴ Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'èe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cáman xae gha gaxu cgoa hẽé sa. Xae kò nxãaska Roma koe síi tcãà.

¹⁵ Xu kò dtcòm-kg'ao xu ãe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'èe xua kò Apiom di x'ámágu qgái hẽé naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' ta ko ma tciièm qgái ba hẽéthẽé khama noose nqúú ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a ghùi-ghui tcáòè.

Paulo ba ko Roma koe xгаа-xгаа

¹⁶ Eẽ xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúisem gha hěe sa kgoara mááè, ncõo-kg'aom q'õè me gham cgoa.

¹⁷ Paulo ba ko nqoana cáman qãá q'oo koe Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ēe xu hààra xg'aea ka bìrí xu a máá: “Tíí kúí ga xaoè, qanegar cúí gúù ga kúrú tama gaxae di ne khòè ne ka, gaxae ka tsgõosea ne di kg'òòan igaba gar tsaá hãa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcãàè.

¹⁸ Těe tea xu ko xg'ara ka xu ko *Roma xu* kgoara te kg'oana, cúí chibi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama.

¹⁹ Eẽ xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchõà sa úúan ka cúí qaùà mááèa. Khòè ne tiri ner gha ma chibi-chibi sa ko káà si i igaba.

²⁰ Gaa gúùan domkagar kò dtcàrà máásea, bóò xao or gha sa, a ra a gataga chòà cgoa xao o. Iseraele ta di nqòòan domkar táùan ncěe cgoa qáéèa,” tam méé.

²¹ Xu xõa me a máá: “Tsáá ka ko kg'ui tcgãyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ěea xu, gaa koe ko guu a ncěe koe hàà xua tsáá ka cg'ãè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hãa.

²² Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'ěe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèé qgái koe ne khòè ne ncěes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama,” ta xu méé.

²³ Xu kò c'ěem cáin ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ěem ko Paulo hěe koe hàà. Me kò ntcúúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i síí dqòà. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseegukagu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hěe, naka porofiti xu di Tcgãyan koe hěéthéé guu a.

²⁴ Xu kò c'ěea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'ěe xu táá dtcòm m.

²⁵ Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qõòà q'aa. Paulom ko ncěem kg'uim còò di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: “Tcom-tcomsam Tc'ěe ba gaxao ka tsgõose ga xu koe tseeguan kg'uia, ěem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

²⁶ ‘Khòè ne ncěe ne koe qõò naka síí máá:

‘Kóm tu gha igaba tu kóma q'ãa tite,

a tu a gha bóò,

igaba tu cuiskaga bóòà q'ana hãa tite.

²⁷ Ncěe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóà khama,

ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóm,

a ne a tcgáía ne tcěekg'ama,

táá ne gha tcgáía ne cgoa bóò ka,

a gataga táá tceea ne cgoa kóm ka,

a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa ka,

a ne a gha táá Tíí koe kãbise ka,

Ra gha táá qãè-qãe ne ka,’

ta i ma góáèa.’

²⁸ “Khama ra ko tc'ěe, q'ãa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea táá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a,” tam méé.

²⁹ [Ncěetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qõò, kái kg'uiian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

³⁰ Me kò Paulo ba cáin kurian x'ãè, ěem kò cgóbèa hãam nquum koe, a ba a gataga wèé ne ēe ko dàra me ne qãèse hààkagu.

³¹ A ba a kò Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xгаа-xгаа, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgàè-kg'am me tama.

ROMA NE Paulom dis tcgãya sa Roma ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa Roma di ne dtcòm-kg'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'êe sa kò dtcòm-kg'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hãa, a nxãwa còoka qòò si i.

Dtcòm-kg'ao nem ko qãèse birí, dtcòm-kg'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm ko wèè cáman di kg'òèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgãyas ko nxàe gúùan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khòè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxãaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khòè ne (Juta ne hêé naka tãá zi qhàò zi di ne hêéthêéa) cg'ãèan di qarian dóm q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm koe cúí ne ko khòè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-kg'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kãbas kg'òè sa hêéthêé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'êe ba ko dtcòm-kg'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hêé, cg'ãèan koe hêé naka x'oos koe hêéthêé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxãaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hêé naka qhàò zi di ne hêéthêé ma Nqarim ko ma nqòóm di ne khòè ne ma tc'êea máás koe ma tcãa sa (9-11).

Còò dis kam ko Paulo ba dtcòm-kg'ao ne gha ma kg'òès ka góá, kái-kg'aise c'êe ne khòè ne cgoa tsééa xg'ae an ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgàa ba - Tc'êe ba (8:5-9)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa hêé naka tc'êe-k'ám zi hêéthêé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)

- Kãbas kg'òè sa Krestem koe (5:1-8:39)

- Nqarim dis tc'êe sa Iseraele koe hêé naka qhàò zi di ne koe hêéthêé e (9:1-11:36)

- Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)

- Chòò-q'oo sa hêé naka tsgámku zi hêéthêé e (15:14-16:27)

Téé-cookg'ai sa (1:1-17)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, ncêe x'áè úú-k'ao* bar gha ii ka tciiea hãa ra, a ra a Nqarim di qãè tchòàn dise nxará tcg'òó a cúíá tòóèa.

² Nqari ba kò nxãakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a ncêe qãè tchòàn nqòòkagu taà hãa, Tcom-tcomsa zi Tcgãya zi Nqarim di zi koe,

³ ncêe ko Gam dim Cóám ka kg'ui i, ncêe kò khòèan dis iis koe Dafitem ka tsgõose-coa ii ba,

* 1:1: x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

⁴ a kò ãem kò x'ooan koe tãe ka Tcom-tcomsam Tc'ãem koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Krete ba.

⁵ Ncãe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hãe naka x'áè úú-kg'ao xae gha ii sa hãéthãe hòò ba, nxãasega xae gha wèe ne khòe ne qhàò zi di ne Gam di cg'òèan domka tciaa óá, ne gha nxãasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka.

⁶ Tu gatu thãe gane ka c'ãe tu u, Jeso Krete di iise tciaa hãa tu.

⁷ Wèe tu ãe Roma koe hàna tu ncãe Nqarim ka ncãm̄mèa hãa, a hàna tu gha tcom-tcomsa ii ka tciaa hãa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hãe naka X'aigam Jeso Krete ba hãéthãe tsara koe guua hãa cgómkuan hãe naka tòókuan hãéthãe mée i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba Roma koe dàran xgónèa

⁸ Tc'ãà dis kar ko Jeso Krete koe guu a gatu wèe tu domka tirim Nqari ba qãe-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèem nqòóm koe nxàeè khama.

⁹ Nqarim, ncãer ko wèe tcáóa te cgoa Cóásem di qãe tchòàn xgaa-xgaan koe tséèa máá ba tirim téèa-máá-kg'ao Me e, xòm x'aèser ko tc'ãe-tc'ãese tu u di ba.

¹⁰ Tiri còrèan koer ko wèe x'áè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàm̄a hãa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa.

¹¹ Bóò tur xgónèa hãa khama, nxãasegar gha c'ães máàkus Tcom-tcomsam Tc'ãem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka.

¹² Méer ko saa, tíí hãe naka gatu hãéthãe ta ga korèku si i, ncãe ta gatá wèe tu úúa hãa dtcòm̄an cgoa, gatu hãe naka tíí ga ra hãéthãe e.

¹³ Tíí qõe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'ãe, kái q'oro ra ko hàna cgaea tu bìrísea hãa, nxãasegar gha hàna gatu koe ga thãe tc'áróan kúrú ka, ncãer ma táá zi qhàò zi di ne c'ãe ne koe hãe khamaga ma; igabagar ncães noosega xgáèa tòóèa.

¹⁴ Kúrú méer gas tséés kaia sar úúa hãa, Gerika ne koe hãe naka Gerika tama ne koe ga hãéthãe e, ãe tc'ãega ne koe hãe naka ãe káà tc'ãe ne koe ga hãéthãe e.

¹⁵ Gaa domkar ko kaisase tc'ãe, gatu ãe Roma koe hàna tu koer gha gataga thãe qãe tchòàn xgaa-xgaa sa.

Qãe tchòàn di qaria ne

¹⁶ Qãe tchòàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ãe ko dtcòm̄ wèem gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hãéthãe e.

¹⁷ Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̄s koe guu a qãe tchòàn koe x'áíè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe téèan koe, ncãe i ma góásea a ko máá: “Eè tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a kg'òè,” témé khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèem khòe ba cg'uri-kg'ao me e

¹⁸ Nqarim di xgòà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèes ãe Nqari-tcáó tama sa hãe naka khòèan di cg'ãe tcáóan koe hãéthãe x'áíè khama, ncãe ko gaan di cg'ãe cauan cgoa tseeguan náà ntcòò o.

¹⁹ Ncãe Nqarim ka ga q'ãaè sa ne x'áíèa hãa khama, Nqari ba x'áí ne sia hãa domka.

²⁰ Chòò tama qarian Nqarim di hãe naka Gam di ii-q'ooan hãéthãe ncãe hòòse tama, nea kò nqòóm tshoa-tshoase koe guu a ãem Nqari ba kúrú hãa gúuan koe ga bóò q'ãase a ko x'áíse, nxãasega ne gha khòe ne táá máá, c'úúa ne kò hãa, témé ka.

²¹ Eèta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqom̄ Me tama, kana qãe-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ãe-kg'áman káà hùis gúu sa kúrú, i gane di tcáóan ncãe káà tc'ãe e ntcúú-ntcuuèa hãa.

²² Eēta ne ko máá, tc'ēega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ēe,

²³ a ne a kò chõò tamam Nqari ba ne gha dqom kámá ka, chõòko khóèan di zi sere-sere zi hēé, tsaràn di zi hēé, naka kg'oo-coan di zi hēé naka ncàa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hēéthēé dqom.

²⁴ Gaa domkam kò Nqari ba cg'ǎè zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ēe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku.

²⁵ Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcōan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqom a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqom khama ii x'aè ka - ncēe ko chõò tamase dqom mē ba! Amen.

²⁶ Ncēs gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máa ne. Zi kò gane di zi khóè zi gazi khama ma dxàe zi khóè zi cgoa séèkuan kúrú.

²⁷ Gatà iim dàòm kaga xu kò khóè xu thēé khóè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa séèku di tc'ēean ka tcāàè. A kò gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ǎè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

²⁸ Ncēe ne khóè ne kò Nqarim q'ǎa cgoa tchõà úú tama, khamam kò cg'ǎè tc'ēean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi gúù zi kúrú.

²⁹ Wèé zi cau zi cg'ǎè zi ka ne kò cg'oè cgaèè, cg'ǎèan hēé, cēèan hēé naka cg'ǎè tc'ēean ka hēéthēé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hēé, kómku tama sa hēé, kàaku sa hēé naka cg'ǎè tcáó sa hēéthēé e. C'aǹku-kg'ao ne e,

³⁰ ncõiku-kg'aoan hēé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hēé, dxàesere ne hēé, bóòseko ne hēé, dqomseko ne hēé, cg'ǎè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hēé, gane di xõòan ntcoea hãa ne hēéthēé e.

³¹ Káà tc'ēe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ēe ne ncàm tama, a ne a thõò-xama-máákuan úú tama.

³² Eēta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ēe zi gúù zi ko kúrú khóèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncēe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thēé ēe ko kúrú zi ne cgoa qǎè-tcao.

2

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

¹ Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncēe c'ēe khóèan ko xgàra tsi, dìi tsia ga igaba. Eē tsi ko ma c'ēe khóèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ēe ko c'ēe khóèan xgàra tsia ko gaan ko hēé khamaga hēé khama.

² Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ēe ko ncēe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa.

³ Khama tsáá, ncēe kg'ama khóè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncēe zi gúù zi ko kúrú khóèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thēé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ēea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ēea?

⁴ Kana tsia ko Gam di qǎèan hēé, naka Gam di qgóósean hēé naka Gam di qáò tcáóan hēéthēé dis qguù sa tana? A c'úùa tsia Nqarim di qǎèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa?

⁵ Igaba tsari qari tcúúan hēé naka tcóóse tamas tcáós tsari sa hēéthēé domka tsi ko Nqarim di xgòàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgòàn dim cáím ka, ncēe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áise ba.

⁶ Nqari ba gha wèém khóè ba ēem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá:

⁷ Gane ēe qǎèan kúrú koe qáò tcáóa hãa ne, a ko gatà hēéan ka Nqarim koe dqomkuan hēé, naka tcomkuan hēé, naka ēe kaà tama sa hēéthēé qaa, nem gha Nqari ba chõò tamas kg'õè sa máà.

⁸ Igaba gane ãe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aian hëé naka xgòan hëéthëé hãa.

⁹ Xgàrase sa hëé naka qóm zi hëéthëéa gha wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hëéthëé e.

¹⁰ Igaba i gha dqomkuan hëé, naka tcomkuan hëé, naka tòókuan hëéthëé wèém khòèm ãe ko qãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hëéthëé e.

¹¹ Nqari ba tãákase khòèan qgóó tama khama.

¹² *Qhàò zi di* nea x'áèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chìbian kúrú a x'áèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne *Juta ne* x'áèan dòm q'oo koe hãa, a ko chìbian kúrú, a ne a gha x'áèan ka xgàràè.

¹³ Eë ko x'áèan kóm nea *Nqarim* cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ãe ko x'áèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè.

¹⁴ Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncèè ãe ne kòò tcáóa ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hãa, ãeta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga.

¹⁵ Gane di qgóóse-kg'áman koe i ko x'áise, ãe ko x'áèan koe qaase sa tcáóa ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'ëe-kg'áman úúa hãa ncèe ko ãe qãè iis ka hëé naka ãe qãè tamasa ka hëéthëé bìrí ne e. Si ko ncèe sa x'áèa nea tcáóa ne q'oo koe hàna sa nxãea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ëean c'ëe x'aè ka chibi-chibi ne, a c'ëe x'aè ka kúrú ne ne kg'uia mááse.

¹⁶ *Ncèe xgàrakua ne gha hàà kúrúse*, *Nqarim* ko hàà khòèan di zi tséé zi chómseza zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáím ka, ãer ko ma qãè tchòan koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

Juta ne hëé naka Moshem di x'áèan hëéthëé e

¹⁷ Igaba tsáá, ncèe Juta ka ko tciise tsi, a x'áèan koe dtcãàsea hãa tsi, a ko *Nqarim* cgoa dqomse tsi,

¹⁸ tsáá ãem *Nqari ba* tc'ëea hãa sa q'ana tsi, a ko ãe cgáé ii zi bóòà tcg'òó tsi, *Moshem di* x'áèan koe tsi xgaa-xgaase zia hãa khama,

¹⁹ tsáá ãe káà tcgáí ne khòè ne ko qgóó-hì tsi, naka ãe ntcúú q'oo koe hàna ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúa hãa tsi,

²⁰ tsáá ãe káà tc'ëe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ãe cg'aré ne di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'ëean hëé, naka tseeguan hëéthëé tsi x'áèan koe úúa hãa domka).

²¹ Kháé nxãaska tsáá ncèe c'ëe ne ko xgaa-xgaa tsi, te tsi koáé tsáá xgaa-xgaase? Tsáá ãe ts'ãan méé i guuès ka ko xgaa-xgaa tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãà?

²² Tsáá ãe ko máá, khòè ne méé ne táá cg'áràn kúrú témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúrú? Tsáá ãe kúrú mááseèa hãa nqárian ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãà a ts'ãà?

²³ Tsáá ãe *Nqarim di* x'áèan tsi úúa hãa sa ko dqomse tsi, *Nqari ba* tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'áèan ko méé sa kúrú taman ka?

²⁴ Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Gatu domka i ko *Nqarim di* cg'òèan tãá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” téméè khama.

²⁵ Ncèè x'áèan tsi kòò komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa cgáé si i; igaba ncèè x'áèan tsi kòò tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòèè sa gaas tama si i.

²⁶ Ncèè ãe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne kòò ko x'áèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé ãe q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne khama ma bóòè tite?

²⁷ Tsáá ãe góá tòòèa x'áèan úúá hãa a q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa tsi, igabaga ko x'áèan khóá tsia gha chìbi-chibi a xgàràè, ãe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòoèa tama igaba ko x'áèan komsana ne ka.

²⁸ Khóè ba tc'áróa ba koem kò *q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa ne cúíga tseegu dim* Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qgai khòoèa sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i.

²⁹ Igaba tseegu dim Juta ba ãe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòoèa sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'ẽem ka, góá tòòèa hãa x'áèan ka tamase. Eẽta iim khóè ba khóèan kam gha dqòmè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqòmè sa kg'anoa.

3

¹ Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hàna, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòoèan dùú sa hùì?

² Wèè zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

³ Igaba kháé, ncèè c'ẽe-kg'áíá ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu?

⁴ Nxãas tama si i! Ncèè sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncèè i ma góáèa a ko máá:

“Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi*
Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóòè ka,
a gha Tàà-kg'ao ba ii,
ãe Tsi kò *qhàis koe xgàra ne*,”
téméè khama.

⁵ Igaba ncèè gatá di tchàno taman kò Nqarim di tchànoan x'áí, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hèé tama, gatá koe xgòan ka? témé. (Khóèan ga méé khamar ko méé.)

⁶ Nxãas tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hées ka nqõó ba xgàra?

⁷ Igaba i ga *c'ẽe khóèan máá*: “Tiri tshúù-ntcõan kò Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqòmèkuan máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chìbi-kg'aom khama ma bóòèa máá?” témé.

⁸ Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúùan kúrú, naka i gha nxãasega qãè gúùan hàà,” témé tama? C'ẽe ne ncèè ko chìbi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eẽ ne ii khamaga ne gha ma xgàràè, si gha ãe sa tchàno si i.

Cúí khóè ga tchàno tama

⁹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Ncìsegar x'áíá hãa, Juta ne hèé naka qhàò zi di ne hèéthèéa cúíta ga ma chìbian dòm q'oo koe hãa sa.

¹⁰ Ncèè i ma góáèa khama a ko máá:
“Cúí khóè ga kàà a, tchàno o.

¹¹ Cúí khóè ga kàà a, kóma ko q'ãa a,
i cúí khóè ga kàà a, Nqari ba ko qaa a.

¹² Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,
a ne a wèéa ne ga kàà hùì ne e,
wèéa ne ga.

Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba kàà me e.”

¹³ “Gane di dòma nea
xgobekg'amsea zi tc'ám zi khama ii,
i ko gane di taman qàè-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoran di dqãèan kg'áma ne koe hãa.”

14 “Gane di kg'áma nea cgúkuan hëé naka xgòan hëéthëé ka cg'oèa hãa.”

15 “Gane di nqàrèa ne c'àòan ntcãagu ka qháé e.

16 Eë ne nqáéa hãam dàòm koes kobe sa hëé nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hëéthëé hàna,

17 ne tòókuan dim dàò ba c'úua.”

18 “Tcgái q'ooa ne koe i Nqarim q'àò ga kàa a.”

19 Ta q'ana hãa, wèés guús ëe i ko x'àèan nxàe sa, i ko ëe x'àèan dòm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wèém nqóò ba Nqarim koe xqara mááse ka.

20 Gaa domkam Nqarim cookg'ai koe cúim khóèm ga ba x'àèan komsanan ka, tchànóm iise bóòèa hãa tite; x'àèan koe ta ko guu a chìbian ka q'ãa khama.

Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòman koe guua hãa tchànoa ne

21 Igaba i ncëeska x'àèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áisea hãa, gatà i ko ma x'àèan hëé naka porofiti xu hëéthëé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba.

22 Ncëe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòman ka, wèé ne ëe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga kàa a khama,

23 wèéa ne ga chìbian kúrúa hãa, a Nqarim di x'ààn tcàoa hãa domka,

24 a ne a ko Gam di cgómkuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncëe sa kg'amaga dis máàku si i.

25 Ncëem kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'óò ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòman ka, Gam di c'àòan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááé ka. Ncëe sa kò Nqarim di tchànoan x'ái, kg'aia kò kúrúsea hãa chìbian nem kò kg'ama bóóa guu di i.

26 Ncëe sam kò Gam di qáò tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncëem x'aèm koe x'ái ka. Gataga i ko thëé x'ái, Gabá tchàno Me e sa, ëe ko Jesom koe dtcòm ba tchànóm iise bóòan ka.

27 Kháé ta gha nxãaska dùús cgoa dqomse? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'àèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxãan tama a, igaba dtcòman domka a.

28 Khóè ba ko dtcòm koe guu a tchànóm iise bóòè sa ta q'ana hãa khama, x'àèan ko méé sa kúrús ka tamase.

29 Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thëé? Tãá zi qhàò zi di Me e gataga thëé,

30 Nqari ba cúí Me e khama, a gha ëe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne gane di dtcòman koe guu a tchàno ne iise bóò, a gha gataga thëé ëe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne gane di dtcòman koe guu a tchàno ne iise bóò.

31 Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòman domka ta ko x'àèan aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'àèan qgóóa qari.

4

Abrahamam dis x'ái sa

1 Dùú sa ta gha kháé nxãaska Abrahamam ka nxàe, khóèan dis iis koe kg'aika dim xòòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me?

2 Ncëe Abrahamam kò ëem kúrúa hãa zi tséé zi domka tchànóm iise bóòèa hãa, nem ga kò dqomse cgoam ko sa úua hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase.

3 Nqarim dis Tcgãya sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm, a ba a kò gam dis dtcòm koe guu a tchànóm iise bóòè,” témé khama.

⁴ Tséé-kg'aom kò tsééa hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ãem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè.

⁵ Igaba ãe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncãe ãe Nqari-tcáoó tama ba ko tchàno iise bóò ba, nxãam di dtcòmà nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè.

⁶ Ncãem kò gataga Dafite ma khòèm di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòèm ncãe kò Nqarim ka tchànóm iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóò ka oose, a ko máá:

⁷ “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea

gane ãe gane di tsééan cg'ãè ko qgóóa máàè ne,
ncãe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa

khòèm ãe gam di chìbia nem

Nqari ba tcee cgae me tite ba,”

tam méé.

⁹ Ncães ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ãe nqãa-qgai khòèa ne dis cúí saà, kana saa thée q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne di saa? Ncãeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòmòs domka tchànóm iise bóòè,” témé ka.

¹⁰ Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànóm iise bóòè? Eãm kò q'ãe nqãa-qgai khòèè qãá q'oo koea kò ii, kana ãem ko q'ãe nqãa-qgai khòèè cookg'ai koea kò ii? Eãm kò q'ãe nqãa-qgai khòèè qãá q'oo koe tama a kò ii, igaba ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòèèa cookg'ai koe e.

¹¹ A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòèèam hãa dis x'áis dtcòmàn koe guua hãa tchànóan ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòmàn ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòèè tama kam kò úúa hãa a. Nxãasegam gha wèé ne ãe ko dtcòm, igaba qanega q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne dim xòò ba ii, ne nxãasega tchàno ne iise bóòè ka.

¹² A ba a gataga gane ãe q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne dim xòò me e (ãe q'ãe nqãa-qgai khòèèa ne cúí ne ka tamase, igaba thée ãe dtcòmòs dim dàòm koe ko qòò ne, ncãem ko gatá ka xòòm Abrahama ba úúa hãa sa, ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ãe dtcòmà hãa ne ka hòòè

¹³ Abrahama ba hée naka gam dis qhàò sa hēéthēéa kò nqòóm di ne q'òò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòmòs koe guua tchànóan domka a.

¹⁴ Ncãe Nqarim kò ãem ko nqòòkaguas gúù sa ãe ko x'áèan komsana ne máà, nes nxãaska dtcòm sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thée káà hùì si i.

¹⁵ X'áèa ne ko Nqarim di xgòàn óá khama. Igaba ãe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsaa káà a.

¹⁶ Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòmàn koe guua, nxãasegas gha cgómku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wées qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ãe Abrahamam dis dtcòmòs koe hàna ne koe hēéthēé e, gatá wèéa ta dim xòò ba.

¹⁷ Ncãe i ma góásea a ko máá: “Kái zi qhàò zi dim xòò bar kúrú tsia hãa,” téméè khama. Nqarim ncãem kò Gam koe dtcòm, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xòò me e*, - Nqarim ncãe ãe x'óóa hãa ne ko kg'òèkagu, a kò ãe kg'aiga káà ii zi gúù zi kúrú zi hãa ba.

¹⁸ Nqòòa ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hãa, a dtcòm, a hàà kái zi qhàò zi dim xòò ba kúrú, ãem kò ma bìrié a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatá ii,” téméèa khamaga ma.

¹⁹ Eētam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hãa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàe koe hãa, si Sarah sa gataga thëé cóán ábà tite, tchòoa sa ko x'óóa hãa khama, igabam kò gam dis dtcòm̄s koe táá xhōen-tcáó.

²⁰ A ba a kò gam dis dtcòm̄ úú tamas ka Nqarim dis nqòòkagukus ka táá káise tēese, a táá gam di dtcòm̄an cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòm̄an koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqom̄.

²¹ A kò kaisa tcoman úúa hãa, Nqari ba qarian úúa, ãem nqòòkagu mea hãa sam gha kúrú di i.

²² Ncēs gúús domkagam kò “dtcòm̄an koe guu a *Nqarim ka tchàn̄om iise bóòèa hãa.*”

²³ Me ncēm̄ kg'uim̄ “tchàn̄o iisem̄ bóòèa hãa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama,

²⁴ igabam gatá di me e thëé, gatá ncēe gha Nqarim ka tchàn̄o ta iise bóòè ta, ncēe ko Gam koe dtcòm̄ ta, Gaam ncēe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hãa ba.

²⁵ Ncēe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcãàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchàn̄o iise ta gha bóòè ka.

Kabas kg'õè sa Krestem koe (5:1–8:39)

5

Tòóku sa hëé naka qãè-tcao sa hëéthëé e

¹ Gaas gúús domkaga a, ncēe ta dtcòm̄an koe guu a tchàn̄o ta iise bóòèa hãa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a,

² Gam koe ta ko guu a dtcòm̄an koe kgoarasea hãase Gam di cgóm̄kuan ncēe koe tcãà, ncēe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-tëe e, a ko Nqarim dim x'áam̄ dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o.

³ Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thëé xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama;

⁴ Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kòo cgáé ta iise bóò ta a ne, nqòò sa úúa hãa.

⁵ Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàm̄kuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'oè-cg'oea hãa khama, ncēm̄ máà ta a hãam̄ Tcom-tcomsam Tc'ēm̄ ka.

⁶ Eë ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qãèm̄ x'aèm̄ ka Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama.

⁷ Kái-kg'aise i thamka tama, khòèm̄ ga tcg'òóse a ãe tchàn̄o iim khòèm̄ domka x'óó sa, khòèm̄ ãe *kaisase* qãèm̄ ka i ga kúrúse, c'ēm̄ khòèm̄ ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa.

⁸ Igabagam Nqari ba gatá koem̄ úúa ncàm̄kuan x'áía hãa, qanega ta kò chìbi-kg'ao ta ii kam Kreste ba x'óóa máá ta a hãa di i.

⁹ Khama nxãaska, ncēè ta ncēska Gam di c'áòan ka tchàn̄o ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di* xgòàn koe kgoaraè?

¹⁰ Nqarim di ta cg'õo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám̄ dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncēe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'õès ka?

¹¹ Ncēs gúús ka cúí tama a, igaba ta ko thëé Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ncēe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòò ba.

X'oo sa cúím̄ khòèm̄ (Adam) koe guua, si kg'õè sa cúím̄ Khòèm̄ (Krestem) koe guua

¹² Gaa domka i chìbian cúím khóèm *Adam* koe guu a nqõóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncẽem dàòm ka wèé khóèan koe hààraa, wèé khóèa nea chìbian kúrúà hãa domka.

¹³ X'áèan kò tcg'òòès cookg'ai koe, i kò nqõómkg'ai koe kg'aiga chìbian hàna khama, igaba ãe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áise tama.

¹⁴ Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a síí Moshem di x'aèan koe chõò koe x'oo sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ãe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncẽe kò *Krestem* ãe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

¹⁵ Igabas *Nqarim* dis aba sa *Adam* ka kúrúèa cg'ãèan khama ii tama.

Eẽm khóèm cúím di cg'ãè tsééan domka

ne kò kái ne khóè ne x'óó,

igabas *Nqarim* dis cgómku sa hẽé naka Gam dis abas *ncẽem* kò cúím *Khóèm Jeso Krestem* di cgómkuan koe guu a máà ta a sa hẽéthẽé

kái ne khóè ne koe kaisase càusea.

¹⁶ *Nqarim* dis aba sa hẽé naka cúím khóèm dis chibi sa hẽéthẽé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:

Cúis tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóda tcg'òòèa hãa,

khóè ba méém xgàràè sa,

igaba ne gha khóè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim* dis máàkus domka

tchàno ne iise bóòè.

¹⁷ Eẽm khóèm cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò

x'oo sa gaam khóèm cúím koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.

Igaba ncẽem *Khóèm* cúím *Jeso Kreste* ba

ncẽes gúù sa nqáéa hãase kúrúà hãa: ãe ko kaisa cgómkuan hẽé naka abas tchànoan di sa hẽéthẽé hòè ne gha Gam koe guu a kg'õèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.

¹⁸ Gaa domka, ncẽe ne kò ma wèé ne khóè ne cúím khóèm dis tséés cg'ãès koe guu a chìbiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khóè ne cúím *Khóèm* di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'õèan úúa hãa.

¹⁹ Ncẽe ne kò ma kái ne cúím khóèm di komsana taman domka chibi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúím *Khóèm* di komsanan domka tchàno ne iise bóòè khama.

²⁰ I kò x'áèan ga thẽé hàà, nxãasega i gha chìbian càù ka. Igaba ãe i kò chìbian càuse, koe i kò cgómkuan kaisase càuse.

²¹ Nxãasegas gha, ães ma x'oo sa chìbian ma tc'ãà-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgómku sa thẽé tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam *Jeso Krestem* koe guu a chõò tamas kg'õè sa óá ka.

6

Chìbian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'õèa hãa

¹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? Chìbian méé ta x'ãèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgómkuan càuse?

² Nxãas tama si i! Chìbian x'óóa guua hãa ta khóè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'õè?

³ Kana tua c'úúa hãa, wèéa ta ãe *Jeso Krestem* koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa?

⁴ *Gam* dis x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãéèa hãa. Igabagam kò *Kreste* ba Xõòm di x'áàn ka gataga thẽé x'ooan koe ghùè, nxãasega ta gha gatá igaba thẽé kãbas kg'õè sa kg'õè ka.

⁵ X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thêé x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii.

⁶ Q'ana ta hãa, si gatá dis ncíís ii-q'oos khóèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i gha gatá di tc'áróan ncêe chìbian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chìbian di ta qãà ta ii ka,

⁷ díím wèém ãe x'óóa hãa ba chìbian dòm q'oo koe hãa tama khama.

⁸ Ncêe Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thêé Gam cgoa kg'òè sa.

⁹ Kreste ba x'ooan koe ghùìèa hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qarì úú tama.

¹⁰ X'oos ãem kò x'óós koem kò chìbian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès ãem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama.

¹¹ Gaam dàòm cúím kaga méé tu Jeso Krestem koe: chìbian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khóè tu khama ma qgóóse.

¹² Gaa domka méé tu táá chìbian hêé naka i gatu di tc'áróan ncêe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'ãe zi gaan di zi komsana guu.

¹³ Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chìbian tcg'òóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséékaguè gúùan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khóè ne ncêe x'ooan koe tcg'òòèa a kg'òèan koe tcãàèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà Me.

¹⁴ X'áèan dòm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgómkuan dòm q'oo koe hãa, ke méé i chìbian gatu koe táá qarian úú guu.

Tchànoan di ne qãà ne

¹⁵ Kháé méé ta nxãaska nta hêé? Chìbian méé ta kúrú saa, x'áèan dòm qòò koe ta hãa tama, a cgómkuan dòm q'oo koe hãa domka? Nxãas tama a si i!

¹⁶ C'úúa tu gáé hãa, c'ãem khóèm komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam khóèm di tsi qãà tsi i sa? Chìbian ncêe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncêe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba.

¹⁷ Nqari ba méém qãè-tcaoa mááè, chìbian di tu qãà tu u kò ii, igaba tu kò ãe tu kò mááè xgaa-xgaan wéé tcáóa tu cgoa komsana domka.

¹⁸ Chìbian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncêeska tchànoan di tu qãà tu u.

¹⁹ Khóèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ãe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrú hãa, i cg'urian hêé naka chòò tama zi tséé zi cg'ãè zi hêéthéé di qãà ii, khamaga méé tu ma ncêeska kúrú u naka i tchànoan di qãà, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáó ii.

²⁰ Qanega tu kò chìbian di tu qãà tu ii, ka tu kò *tc'ãea máá*, kgoarasea tu hãa a ãe tchàno ii sa kúrú tite, *ta tc'ãea hãa* khama.

²¹ Dùú sa kò ãem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncêeska zi ko gaa zi gúù zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúù zi dis chòò-q'oo sa x'oo si i!

²² Igaba tu ncêeska chìbian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qãà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòò, si gha q'ano-tcáókagu tu u, i gha chòò-q'ooa sa chòò tamas kg'òè sa ii.

²³ Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chòò tamas kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

7

Séèkuan dis x'ái sa

¹ Tíí qòe ga tuè, gatu ncêe x'áèan q'ana hãa, tu gáé c'úúa hãa, x'áèa nea khóèm koe qarian úúa hãa sa, kg'òèam hãas noose?

² Gaa domkas séèa hãas khòè sa x'áèan koe guu a gas dim khòèm koe qáésea hãa, ãem kg'òèa hãas noose; igaba gas dim khòèm kòo x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea.

³ A ncèè gas dim khòèm qanega kg'òèa hãa koes kòo c'èem khòè ba séè, nes ko cg'árà-kg'ao sa ta ma tcièè; igaba ncèè gas dim khòèm kòo x'óó nes gha ãe x'áèan koe kgoarasea hãa, a c'èem khòè bas kòo séè ne cg'árà-kg'ao tama.

⁴ Tíí qòe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxãasega tu gha C'èem ãe x'ooan koe ghùèa hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka.

⁵ Eè ta kò qanega nqòóm di ta ii, ka zi kò gúú zi ãe chìbian ka ncàmmea hãa zi, x'áèan ka kúrúè a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka.

⁶ Igaba ta ncèeska x'áèan koe kgoarasea hãa, a ãe kò qáé taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá ncíis kg'òès góá tòóèa hãa zi gúú zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'òèan Tc'èem di koe tséé ka.

Chìbian cgoa x'ãàku sa

⁷ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? X'áèa nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'úua hãa. X'áèan kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úua hãa khama.

⁸ Igaba i chìbian *ncèem* x'áè-kg'ám koe guu a kòm ba hòò, a wèé zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hãa; x'áèan káà a koe i chìbian x'óóa hãa khama.

⁹ Tíí igabar kò c'èe x'áè ka x'áèan káà a koe kg'òèa, igaba ãem ko *ncèem* x'áè-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'òè,

¹⁰ ra tíí x'óó. Ra kò bóò q'ãa, gaam x'áè-kg'ám ãe kò ko kg'òè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hãa sa.

¹¹ Chìbia ne kò *ncèem* x'áè-kg'ám koe kòm ba hòò a qàè-qae te, a gaam koe guu a cg'òo te khama.

¹² Khama ra ga nxãaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qàè me e, témé.

¹³ Ka sa kò kháé nxãaska gaas gúús ãe qàè sa kabise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii *ncèe kò tíí koe x'oo sa kúrú sa*, nxãasegas gha chìbi sa x'áise chìbi si i sa ka, ncèe kò qàès gúús koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncèem dàòm kas kò kaisase x'áise, kaias chìbi si i sa, ncèem x'áè-kg'ám koe guu a.

¹⁴ X'áèa nea tc'èem di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíí cgàam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qàà iise x'ámáguèa,

¹⁵ a ãer ko kúrú sa bóò q'ãa tama. Eèr kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba ãer kúrú sa tc'èe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i.

¹⁶ Igaba ncèè ãer kúrú sa tc'èe tama sar kòo kúrú, ner ko dtcòm, x'áèa ne qàè e sa.

¹⁷ Ncèe i ii khama ra tíí tama ra a ncèe ko kúrú u ra, igaba tíí koe x'ãèa hãas chìbi si i.

¹⁸ Q'ana ra hãa, si cúis gúús qàès ga sa tíí koe x'ãèa hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàmà ner úua hãa, qàèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama.

¹⁹ Eèr kúrú kg'oana hãas gúús qàè sar kúrú tama, igaba ãer kúrú sa tc'èe tamas cg'ãè saa, gaas kúrú kos ga si i khama.

²⁰ Nxãaska, ncèè ãer kúrú sa tc'èe tama sar kòo kúrú ner tíí tama ra a ãe ko kúrú si ra, igaba tíí koe x'ãèa hãa chìbi ii *ãe ko kúrú si i*.

²¹ Ra ko bóò, i ko ncèe qarian tíí koe tséé: qàèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'ãèan gaa koe ga tíí cgoa hàna.

²² Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'áèan koe qãè-tcao khama;

²³ igabar ko c'ëe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'ëea te di qarian cgoa x'ãàku, a ko chìbian di qarian dim qãà ba kúrú te, ncëe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a.

²⁴ Tsóágase cgómgar khóè ra gáé! Díi na gha ncëem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te?

²⁵ Igaba méém Nqarim ncëe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a kgoara te ba qãè-tcaoa mááè!

Ncëe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ëea te koer Nqarim dim x'áèm dòm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

8

Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'òèa ne

¹ Gaa domka i ncëeska gane èe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káà a.

² Kg'òèan dim Tc'ëem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hëé naka x'ooan hëéthëé di qarian koe kgoara taa* hãa khama.

³ Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóám koe guu a kgoara ta a khama. Ncëe kò chibi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òóèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chìbian dis tcg'òóa mááku sa ii ba.

⁴ Nxãasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ëem ko ma qaa khama ma kg'òè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

⁵ Eë cgàam di nea ko gane di tc'ëean cgàam di zi gúù zi koe tcàà, igaba ne ko gane èe Tc'ëem di ne gane di tc'ëean Tc'ëem di zi gúù zi koe tcàà khama.

⁶ Si cgàam koe tcàà tc'ëe sa x'oo si i, si Tc'ëem koe tcàà tc'ëe sa kg'òè sa hëé naka tòòku sa hëéthëé e.

⁷ Cgàam koe tcàà tc'ëe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'áèan dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hãa tite.

⁸ Ne gane èe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite.

⁹ Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'ëem koe hãa, ncèè tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ëe ba gatu koe x'áèa hãa ne. Igaba ncèè c'ëem khóèm kò Krestem dim Tc'ëe ba úú tama nem Krestem di tama.

¹⁰ Igaba ncèè Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'ëe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, èetam ga ma gatu dim tc'áró ba chìbian domka x'óóa igaba.

¹¹ Ncèè Gaam èe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'ëem kò gatu koe x'áèa hãa, nem gha thëé Gaam èe Krete ba x'ooan koe ghùia hãa ba gatu di tc'áróan ncëe kaàko o gha kg'òèan máà, Gam dim Tc'ëem ncëe gatu koe x'áèa hãam koe guu a.

¹² Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tíi qõe ga tuè - cgàam ko ma tc'ëe khama ma kg'òè di tama sa,

¹³ cgàam ko ma tc'ëe khama tu kòo ma kg'òè ne tu gha x'óó khama, igaba ncèè Tc'ëem di qarian ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'òo ne tu gha kg'òè.

¹⁴ Wèéa ne èe Nqarim dim Tc'ëem ka tc'ãà-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóa ne e khama.

¹⁵ Qãàn ko kúrú tu um Tc'ëe ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcàà tu u ba, igaba tu cóa tu gha ii dim Tc'ëe ba mááèa, ncëe ta ko tcii a ko máá, "Aboè, gatá ka Xòò Tseè!" témé ba.

¹⁶ Tc'ëe ba ko Gaam ka gatá dim tc'ëem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóa ta a sa.

* **8:2:** taa - Gerika sa ko máá: "tsi" témé. Ncëes gúù sa ko wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò "ta" dim kg'ui ba tséékaguè.

17 Ncèè *Nqarim di ta* cóa ta kò ii, ne ta nxãaska *x'aian di ta* q'òò-kg'ao ta a, *Nqarim di x'aian di ta* q'òò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian* q'òò hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'ààn koe tcàà.

Hààko x'aè di x'àà ne

18 Tíí ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncèe x'aè di gúù cgáé tama a, ncèe gha hàà gatá koe x'áíè x'ààn cgoa i kòò tòóa xg'aeè ne.

19 Wèém nqǒó ba kaisa tcoman cgoa *Nqarim di* ne cóa ne gha hàà x'áíèm x'aè ba qǎà hãa khama.

20 Nqǒó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, ãem gaam nqǒóm ga ba ma tc'ëea khama tamase, igaba Gaam ãe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'ëea hãa khama ma; *me nqǒó ba* nqòòan úúa hãa,

21 ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qǎa-khoe ii tite, a gha nxãasega *Nqarim di* ne cóa ne di kgoarasean hëé naka x'ààn hëéthëé máàè ka.

22 Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqǒó ba ncèeskaga igaba thòò-tcaoase kg'ae, ábàn di thòòan koe hãas khòès khama ma.

23 Me nqǒóm cúím tama me e ncèe ko thòò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thëé thòò-tcaoase kg'ae, ncèe Tc'ëe ba úúa hãa ta. Me Tc'ëe ba tc'ãa a kúrúsea hãam tc'áró me e, *ncèe hààko x'aè di kg'òèan di nqòòan máà ta a hãa ba*, ta hãa a ko *Nqarim* gha hàà Gam di ta cóa ta ii sa x'áím cáím ba qǎà, tc'áróa tam gha kgoarasean máà ba.

24 Ncèe nqòòan úúa hãase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'árés kaga nqòòs tama si i: díí na ga ãe i hòò hãas koe nqòò?

25 Igaba ncèè ãeta hòò tamas koe ta kò nqòòan úúa hãa, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qǎà si.

26 Gatá iim dàòm kagam ko Tc'ëe ba gatá di kg'amkan koe hùì ta a thëé. C'úúa ta hãa dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ëe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thòò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàèè tite nxãa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a.

27 Me *Nqarim* ncèe ko tcáóa ta q'oo koe hãa zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'ëe-kg'ámán q'ana hãa, Gam di ne khòè ne téé-q'oo koem ko Tc'ëe ba ãem ko ma *Nqari* ba tc'ëe khama ma còrèa máá ne khama.

28 Ta q'ana hãa, wèé zi gúù zia ko gane ãe *Nqari* ba ncàma hãa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qǎè ka, gane ãem nxãakamaga Gam di tc'ëean koe guu a tciia hãa ne koe.

29 Gane ãem *Nqari* ba nxãakamaga q'ana hãa nem nxará tcg'òóa hãa khama, Gam òm Cóám òm iis koe ne gha hãa ka. Nxãasegam gha *Gam òm Cóá ba* kái qǒea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka.

30 Me *Nqari* ba nxãaska gane ãem nxará tcg'òóa hãa ne tciia hãa, a ãem tciia hãa ne ko tchàno ne iise bóò, a ãem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'ààn máàna hãa.

Nqarim di ncàmkua ne

31 Kháé ta gha nxãaska ncèe zi gúù zi ka dùú sa nxàè? Ncèè *Nqarim* kò gatá xòè koe hãa ne i gha díín gatá cgoa x'ãàku?

32 Gaam ãe kò Gam òm Cóám tc'áró-tc'aro ga táá bóò guu, igaba kò gatá wèéa ta domka tcg'òó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúù zi máà ta a hãa tite thëé?

33 Díí na gha ãe *Nqarim* ka nxará tcg'òóèa hãa ne chìbi-chìbi? *Nqari* ba ko tchàno ne iise bóò ne.

³⁴ Dii na gha xgàra ne? Jeso Krete ba x'óóá hãa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùìèa hãa si i, a gataga Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè koe hãa, a ko gataga còrèa máá ta a!

³⁵ Dii na gha Kretem di ncàmkuwan cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàù saa, a cg'ãè saa, a ntcàu baa?

³⁶ Ncèe i ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma góásea hãa a ko máá: “Tsáá domka ta ko wèém koaba-dàò ba cg'òè, a ta a ko cg'òè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,” témèè khama.

³⁷ Nxãan tama a, igaba ta wèè zi gúù zi ncèe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam èe ncàm ta am koe guu a.

³⁸ Kaisa tcoma ner úúa hãa, *Nqarim di ncàmkuwan cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúù sa káà si i sa* khama: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãà-cookg'aia ga igaba, a ncèem x'aèm di zi gúù zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'èe qaria ga igaba,

³⁹ a tc'amaka hãam nqóó baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'èes gúùs ncèem nqóómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuwan cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncèe Jeso Kretem gatá dim X'aigam koe hãa a.

Nqarim dis tc'èe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9–11)

9

Nqari ba Gam di ne khòè ne nxará tcg'òóá

¹ Tseegua ner ko Kretem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'èem koe nxàea tseegukagu,

² kaisa tshúù-tcoa ner úúa, a chòò tamas thòò sa tcáóá te koe úúa hãa.

³ Ncàmàr kò hãa, tí ra ga kò tí ka cgúìèa sa, a ga kò Kretem koe guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, tí qõè ga ne domka, ncèe tiris qhàòs di ii ne.

⁴ Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxará tcg'òóá Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'áàn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúá hãa, a Gam di x'áèan máà nea, *a ba a xgaa-xgaa nea hãa nta ne gha ma* dqomè Me sa, ncèem gataga thëé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne,

⁵ ncèe kò *Nqarim ka tsééa tcg'òóèa xu* khòè xuku xu ka tsgõose-coa ne; khòèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncèem Krete ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncèem wèè zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chòò tamase méém dqomè. Amen.

⁶ Eëm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèéa ne èe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama.

⁷ Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèè ne *Nqarim di ne* cóá ne tama ne e. Nqari ba kò Abrahama ba bìrí a máá: “Isakam koe tsi gha guu a èer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú,” témé khama.

⁸ Ncèe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncèe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé.

⁹ Ncèea nqòòkagukus kò ma nxàèèa hãa ga a khama: “Tchànom x'aèm kar gha kabise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

¹⁰ Ncèes gúùs cúís tama si i, igaba tsara kò thëé Rebekas di tsara cóá tsara cúím xòòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba.

¹¹⁻¹² Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan ko kúrú tsééan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'èean koe guu a nxará tcg'òó - ncèes gúù sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncèes gúù sa ncèe koe x'áíse: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qãè gúù ga kúrú tamas cookg'ai koem

kò Nqari ba gatsara ka xòòs Rebeka sa bìrí a máá: “Kaia ba gha cg'aré ba tsééa máá,” témé.

¹³ Ncēe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Jakobe bar ncàna hãa, a Esau ba hòrea hãa,” téméè khama.

¹⁴ Kháé ta gha dùú sa nxàe? Nqari ba tchàno tama saa? Nxãas tama si i!

¹⁵ Moshem kam kò máá:

“Èèr ko thòò-xama máá bar gha thòò-xama máá,
a èer ko cgóm ba cgóm,”
témé khama.

¹⁶ Khama i nxãaska khóèm dis ncàms koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guua.

¹⁷ Si ko *Nqarim dis Tcgãya* sa Faro ba bìrí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáa koe x'ái ka, nxãasega i gha Tiri cg'òèan wèém nqóóm koe nxàeè ka,” témé khama.

¹⁸ Gaa domkam ko nxãaska Nqari ba èem thòò-xama máá kg'oana hãa ba thòò-xama máá, a ba a ko èem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgòàn hěe naka Gam di thòò-xama-máákuan hěéthěe e

¹⁹ Me gha nxãaska gatu ka c'èe ba bìrí te a máá: “Ncēeta i kò ii ne ba ko nxãaska Nqari ba dùús domka chibi-chibi taa máá? Nqarim tc'èea hãa sa i gha diín ntcoe?” témé.

²⁰ Ka tsi gáé tsáa tc'èea máá dii tsi i ta tc'èea, khóè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga èe xommèa hãa sa èe xom sia hãa ba bìrí naka máá: “Dùús domka tsia ncēer ii khama ma kúru tea hãa?” témé?

²¹ Gàba zi dim kúru-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúis dtcōos koem ga cam gaba sara kúru di qarian úu tama, si c'èe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'èe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

²² *Igaba tsi ko nta méé ncēes gúús ka:* Nqari ba kò èem xgòà cgaea hãa gaban, ncēe kaàkagukuan tééa máána hãa koe Gam di xgòàn x'ái kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qád tcáóse hãa cgoa ne,

²³ Gam di x'áàn kaisam gha nxãasega gataga cgómkuan di gaban koe x'ái ka, ncēem nxãakamaga x'áàn kg'ónòna máána hãa a,

²⁴ gatá ncēem tcia hãa ta koe, Juta ne cúi ne koe tamase, igaba tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěe e.

²⁵ Ncēem ko Hoseam *dis Tcgãyas* koe méé khama a ko máá:

“Gane èe kò *kg'aiga* Tiri ne khóè ne tama
ner gha Tiri ne khóè ne ta ma tcii,
a ra a gha gaas èe kò *kg'aiga* ncàmèè tama sa
tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

²⁶ “Ne gha gaam qgàim èe ne kò bìrièa hãa a máá:

‘Tiri tu khóè tu tama tu u,’

téméeam koe ne gha bìriè a máá:

‘Kg'òèa hãam Nqarim di tu cóá tu u,’

téméè.”

²⁷ Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:

“Èèta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman
khama ma kái ne e igaba

ne gha cg'orò ne kgoaraè,”

témé.

²⁸ X'aigam *Nqari* ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe
chòò tamase nqóó ba xgàra khama.

²⁹ Èem xg'ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncēem kò máá:

“Ncèè X'aigam qarim wèém kò xg'ao

c'ēe qhàòan ga qaùà máá ta a tama,
 ne ta ga kò Sodoma khama ii,
 a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,”
 témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

³⁰ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne, ncēe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòòà ka, tchànoan ncēe dtcòm̄s koe guua a.

³¹ Igaba ne kò Iseraele ne, ncēe x'áèan koe guua tchànoan kòò qaa ne táá hòò o.

³² Dùús domkaà? Dtcòm̄an koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòò tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe tcgàba,

³³ ncēe i ma góásea a ko máá:
 “Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòó,
 khóè ne gha kúrú ne tcgàba sa,
 nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;
 me gha diím wèém ēe ko Gam koe dtcòm̄ ba
 táá sau-cgaekaguè ka,”
 tam méé.

10

¹ Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'ēe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne.

² Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncēe sa nxàea tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'ãan koe guu tama.

³ Nqarim koe guua hãa tchànoan ne bóòà q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama.

⁴ Krete ba ko x'áèan chõòkagu khama, *nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha diím wèém ēe ko dtcòm̄ ba tchànokaguè.

Kgoarakuan di qãè tchõà nea wèém khóèm di i

⁵ Moshe ba x'áèan koe guua hãa tchànoan ka ncēe sa góáa hãa a ko máá: “Diím wèém ēe ko *x'áèan ko qaa sa* komsana ba gha gaan ka kg'õè,” témé khama.

⁶ Igaba i ko dtcòm̄s koe guua tchànoan ncēeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Díi na gha nqarikg'ai koe qaò?’ témé guu” (ēe sa Krete ba nqãaka úú si i ke),

⁷ “kana máá: ‘Díi na gha nqãaka hãam nqõóm koe síi?’ témé guu” (ēe sa Krete ba x'ooan koe ghùì si i ke).

⁸ Kháé i ko nxãaska dùú sa méé? *Ncēe si i*: “Kg'ui ba tsáá ka cúù me e, kg'áma tsi koe hēé naka tcáóa tsi koe hēéthēé e,” ta i ko méé. Ncēe ba dtcòm̄s dim kg'ui me e, ncēe xae ko gaam ka xгаа-xгаа ba,

⁹ ncēe ko máá: “Ncèè tsáá ka tsi kòò kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòò tcáóa tsi koe dtcòm̄ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea hãa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba.

¹⁰ Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm̄, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncēem dàòm ka kgoaraè khama.

¹¹ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Diím wèém ēe ko Nqarim koe dtcòm̄ ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama.

¹² Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káa a; cúím Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ēe ko tcii Me ne qguàn cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama.

¹³ “Díim wèém ãe gha Nqarim dim cg'òè ba tcii ba gha kgoaraè,” *ta i ko mééè khama.*

¹⁴ Kháé ne gha nxãaska ntama ma cg'òèa ba tcii, ncèè Gam koe ne kò dtcòm tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm, ncèè qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncèè xгаа-xгаа ne gha ba ne kò úú tama ne?

¹⁵ Me gha ntama ma gaam ãe ko tchõàn xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncèè tsééam kò úúè tama ne? Ncèe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qãè tchõàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'òèa!” téméè khamaga ma.

¹⁶ Igaba ne kò kái-kg'aise táá qãè tchõàn komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigaè, díi ba gaxae di kg'uian komsana hãa?” témé khama.

¹⁷ I ko nxãaska dtcòmàn ãe ko kóm mès koe guu, si ko ãe ko kóm mè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

¹⁸ Igabar ko ãe ne kóm ta ga hãas ka tèè. Tseeguan kaga ne kóma hãa! Ncèe *Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé a ko máá:*

“Wèém nqõóm koe ga i dòma xu síia hãa,
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síia hãa,”
témé khamaga ma.

¹⁹ Ra ko gaicara tèè, Iseraele ne kò kóma q'ãa tama sa? *Kóma ne kò q'ana hãa!* Moshe ba kò tc'ãà dis ka máá:

“Kúru tu ur gha tu gane ãe qhàòs di tama ne koe tau di,
a ra a gha káà tc'èes qhàòs di ne cgoa xgóàkagu tu u,”
témé khama.

²⁰ Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hãase *Nqarim mééa hãa sa nxàe a máá:*

“Gane ãe qaa Te tama ne kar hòèa hãa,
a Ra a kò gane ãe tc'èe Te tama ne koe x'áísea hãa,”
témé.

²¹ Igabam kò Iseraele ba bìrí a máá:

“Wèém cáim kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hãa
khòè ne ãe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,”
témé.

11

Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

¹ Ra ko nxãaska tèè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khòè ne xguì?” témé. Nxãas tama si i! Tíi ga ra thèe Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjamenem dis qhàòs di ra.

² Nqari ba kò Gam di ne khòè ne ncèe kg'aigam kò q'ana hãa ne táá xguì. C'úua tu gáé hãa *Nqarim dis Tcgãyas* ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá:

³ “X'aigaè, Tsari xu porofiti xu ne cg'òoa hãa, a Tsari altaran kòbea hãa, ra tíi cúí ga ra qaù, ne ko cg'òoa te xaù,” témé.

⁴ Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xoa me? *Nqari ba kò xoa a máá:* “7,000 xu khòè xur tòóa máásea hãa, ncèe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé.

⁵ Ncèeskaga i gataga ii: qaù hãa nea hàna, cgómkus koe guu a nxará tcg'òóèa hãa ne.

⁶ Igaba ncèè cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska *gane di* tsééan koe guu tama; ncèè gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

⁷ Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò ãe ne kò qaas gúu sa táá hòè. Khòè ne ãe nxará tcg'òóèa hãa ne cúí ne kò hòè si, igaba ne kò ãe qaù hãa ne qari-qarin tcúúè.

⁸ Ncēes ko *Nqarim dis* Tcgāya sa méé khama a ko máá:
 “Nqari ba kò tcáóa ne hēé naka tc'ēea ne hēéthēé ntcùú-ntcuu,
 a tcgáía ne ga táá bóòkagu
 a tceea ne ga táá kómkagu
 ncēm cáń kaga igaba,”
 témé khama.

⁹ Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu* sa méés ntcòm sa ii naka xhám sa ii,
 nxāasega ne gha cg'áéa tcāà,
 a gha gane di xgārasean kabia mááè ka.

¹⁰ Gane di tcgáían méé i ntcùú-ntcuuè
 naka ne nxāasega táá bóò,
 naka i gane di qhùrian chõò tamase najè,”
 tam kò méé.

¹¹ Ra ko nxāaska tēè a máá: Eē ne kòò *Juta ne* tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá
 ne gha gaicara tēè ka? Nxāas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha táá zi
 qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxāasega ne gha *Juta ne* chii ka.

¹² Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqõó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne táá
 zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxāaska táá zi qhàò zi di ne* nta noose
qguùkaguè, ncēè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos *Juta ne* dis kò hãa ne?

Táá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

¹³ Gatu cgoar ko kg'ui, táá zi qhàò zi di tuè: táá zi qhàò zi di ne koer x'áé
 úú-kg'ao ra a domka ra ko ncēes tséés tiri sa kaikagu,

¹⁴ tiris tséés koer gha c'ēedaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúrú ne chii di ii
 domka, ra gha nxāasega c'ēe ne kgoara ka.

¹⁵ Ncēè *Nqarim ka* xguèès *Juta ne* dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqõó
 ba *Nqarim* cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmè sa diúú sa ii?
 X'ooan koe guu a kg'òè si i gha ii!

¹⁶ Ncēè tc'ãà dis péré-qàmàs kò Nqari ba tcg'òóa mááèa, nem nxāaska wèém
 péré ba gataga thēé Gam di me e, a ncēè hìis di tòbean kò Gam di ii, ne i nxāan
 ga thēé Gam di i.

¹⁷ A ncēè c'ēe xu nxāa xu olife dis hìis di xu kòò q'āea tcg'òòè, tsi tsáá ncēè
 qāāka ka dis olifes di tsi *nxāa tsi* gaa koe q'áma tòòè, a ko c'ēe xu cgoa ēes hìis
 tòbe di qguùan q'aa-q'aaku,

¹⁸ ne méé tsi táá gaxu nxāa xu koe bóò-boose guu. Ncēè bóò-boose tsi kòò ne
méé tsi tc'ēe-tc'ēese, tsáá tsia tòbean qgóó tòò tama, igaba i tòbean qgóó tòò tsia
 hãa sa.

¹⁹ Igaba tsi gha máá: “Nxāa xua q'āea tcg'òóèa hãa, nxāasegar gha tí q'áma
 tòòè ka,” témé.

²⁰ Eē sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmàn úú taman domka xu q'āea tcg'òóèa hãa,
 tsi kò tsáá tsari dtcòmàn domka tééa hãa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba
 méé tsi q'áòà hãa.

²¹ Ncēè *Nqarim* kòò hìis kg'aiga úúa hãa nxāan bóòà guu tama, ne tsi tc'ēea
 máá, tsáám gha bóòà guu tsi, ta tc'ēea?

²² Ke méé tsi *Nqarim* di qāèan hēé naka Gam di xgòàn hēéthēé q'ana hãa.
 Xgòà Me e ēe *chìbian kúrú ka* cg'áéa hãa ne koe, igabam tsáá koe qāè Me e,
 ncēè Gam di qāèan koe tsi kòò hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thēé
 q'āea tcg'òòè.

* **11:9:** *suu* - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'õoan ko tòò a tc'õòès qgái si i.

²³ A ncèè Juta ne kò gane dis dtcòm tamas koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'áma tòòè, Nqari ba qarian úúa hãa, gaicaram gha q'áma tòó ne di i khama.

²⁴ Ncèè kg'aiga qãaka ka dis hìis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, a olife dis hìis xháràèas koe q'áma tòóèa hãa, ncèe i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kabi a kg'aigaka di nxãan gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

Iseraele ba gha kabi a tòóa kg'ónèè

²⁵ Tíí qõè ga tuè, ncèes gúús chómsea hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'èe, nxãasega tu gha táá tc'èega tu ii sa bìríse ka. *Ncèes gúús chómsea hãa sa ncèe si i:* qari tcúúan Iseraele di ne khòè ne dia xòm x'aè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga síí cg'oèa hãas nxáràse-q'oos táá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hàà.

²⁶ Ne gha ncèem dàòm ka wèè ne Iseraele ne kgoaraè, ncèe i ma góásea hãa a ko máá:

“Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,
a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa* ne koe
cg'ãè tcáóan tcg'òó.

²⁷ Si gha ncèe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,
gane di chìbia ner gha ko sèèa tcg'òó cgae ne ka,”
témèèa khama.

²⁸ *Juta nea* qãè tchòàn *xguia hãa* khama ne *Nqarim di* ne cg'õo-kg'ao ne e, *nxãasega i gha qãè tchòàn* gatu qhàò di tu koe hàà ka. Igaba ncèè nxárà tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmèa hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúá hãas qáé-xg'aes* domka.

²⁹ Nqari ba aban ãem ko tcg'òó ka hëé naka ãem ko tcii ne ka hëéthéè tc'èea kabi tama khama.

³⁰ Gatu qhàò zi di tua kò c'èe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncèeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòò.

³¹ Gane igabaga ne ncèeska ãeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxãasega ne gha thëé ncèeska Nqarim di cgómkuan hòò ka.

³² Nqari ba kò wèè ne khòè ne kúrú ne komsana taman koe tòóse, nxãasegam gha wèèa ne ga cgómkuan x'ái ka khama.

Nqari ba dqomà ne

³³ Tsóágase i gáé Nqarim di qguúan kaia!

Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'èean hëé
naka q'ãa-kg'áma ba hëéthéè tchàà-a!

Díí na gha Gam di zi tc'èe-kg'ám zi bóò a q'ãa?

Díí na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?

³⁴ *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*

“Díí na X'aigam di tc'èe-kg'áman q'ana?

Díí na ga tchàno-tchano Me?

³⁵ Kana ia xg'ao díín c'èe gúù máà Me,

Me ga gaa gúùan suruta kabi?”

témé khama.

³⁶ Wèè zi gúù zia Gam ka kúrúèa,

a zi a Gam koe guua,

a Gam domka hàna.

Nqari ba méém chòò tamase dqomèmè! Amen.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

† 11:25: *xòm x'aè q'oo* - kana “c'èe xòè za”.

12

Nqari ba tsééa máá

¹ Gaa domkar ko Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíi qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàò-a-máákus iise tcg'òó sa, kg'òèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa - ncëea tc'ëem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama.

² Táá méé tu ncëem nqõóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ëe-kg'árma tu koe kaba-kabaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ëe sa q'ãa, gaas ëe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

³ Cgómkuan ncëer máàèa hãa domkar ko wèém khòèm ëe gatu xg'aeku koe hãa ba bîri a ko máá: Táá méém tc'ëe-q'ooa ba koe tc'amakam hãa sa bîrisea hãa guu, igaba méém wèém khòè ba tc'ëe-kg'árma ba koe, ëem Nqari ba máà mea hãas tc'ãò-tc'ãos dtcòman dis cgoa qgóóse.

⁴ Cúim tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hãa, i wèé xòèan cúis tséé sa kúrú tama khama.

⁵ Ncëem dàòm ka ta ko, ëeta ta ma kái ta a igaba cúim tc'áro ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'ëe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hãa.

⁶ Ke méém wèém khòè ba tãaka zi aba zi ëem Nqari ba Gam di cgómkuan ka máà taà hãa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém ëem úúa hãa dtcòman dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu u.

⁷ Naka ncèè c'ëe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xgaa-xgaa kò ii ne méém xgaa-xgaa,

⁸ naka ncèè c'ëe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'ëe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hãase hùì ne. Ncèè c'ëe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèé tcáóa ba cgoa gatà hëé. Ncèè c'ëe ne koe cgómkuan x'áis kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'ái i.

Dtcòm-kg'ao ne dis kg'òè sa

⁹ Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eë cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari ëe qãè ii sa.

¹⁰ Gatu ka c'ëea ne kaisase ncàm, khòè qõeku ne ga ma ncàmku hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'ëe ne tcom.

¹¹ Táá méé tu xhòen-tcáo guu; gatu dim tc'ëe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá.

¹² Nqòòan koe méé tu qãè-tcao hãa, naka tua xgàrasean koe qàò tcáo ii, naka còrèan koe qgóóa qari.

¹³ C'ëe ne dtcòm-kg'ao ne kòo xháé ne méé tu ëe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áéa tu koe c'ëe ne qãèse hàakaguan koe tu tcàan tcáo.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'ai ëe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá cgúi ne guu.

¹⁵ Eë ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ëe ko kg'ae ne cgoa kg'ae.

¹⁶ Cúita noose tu qgóóku; táá bóò-boose guu, igabaga ëe nqãaka hãnas téé-q'ooos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'ëega tu ii sa bîrise guu.

¹⁷ Táá c'ëem khòèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa kabia máá guu. Eë wèém khòèm koe qãè iis koe méé tu tcàa tc'ëe.

¹⁸ Ncèè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa, ne méé tu wèé khòèan cgoa tòóku.

¹⁹ Ncàm-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòan guua máá a; ncëe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko X'aigam ka méé a ko máá:

“Kabia mááku sa Tiri si i,

Ra gha Tíia kabia máá,”

témé khama.

²⁰ Igaba

ncèè gatu dim cg'òo-kg'aom kò xàbà hãa ne

tc'õoan máà me nakam tc'õó,
naka cáman kò hãa ne
tshàan máà me nakam kg'áà.

Eëta hëéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chibi bóòse.*

²¹ Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúùan cgoa cg'ãèan tàà.

13

Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa

¹ Wèém khòè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka kgoara mááèa hãa tama tc'ãà-cookg'ai nea káà a ke, igaba èe hàna ne Nqarim ka tòóèa hãa.

² Diím wèém èe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxará tcg'òóa hãa sa ntcoe, me gha diím wèém gatà ko hëé ba xgàrakuan óaga cgaese.

³ Tc'ãà-cookg'ai xua èe qãèan ko kúrúm ka bèèè tama khama, igaba xu ko èe cg'ãèan ko kúrúm ka bèèè. Eë tc'ãà-cookg'aia hãam bèe tsi kò tc'èèe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha dqòm tsi.

⁴ Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka ko tséé ba khama. Igaba ncèè cg'ãèan tsi kòo kúrú ne méé tsi bèe, ntcàum èem qgóóa hãa bam kg'amaga qgóóo tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgòàn óá, èe ko cg'ãèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qòòkagu khama.

⁵ Gaa domka méé tsi èe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qámsea hãa, Nqarim di xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'èèe-tc'èèesean domka hëéthéèe e.

⁶ Ncèes gúùs domkaga tu ko nqòóm ko tcg'òóa mááèe marian tcg'òó, tc'ãà-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncèe ko tsééa xu kúrú xu.

⁷ Ke méé tsi èe tsi ga wèém khòè ba úú cgoa hãa sa máà me: nqòóm ko tcg'òóa mááèe mari kò ii ne tcg'òó o, ncèè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáá ka c'èèe ba ncàm sa

⁸ Táá méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chibi sa hãa guu, tsáá ka c'èèe ba ncàm s cúis oose. Eë gam ka c'èèe ba ncàmà hãa ba ko x'áèan ko qaa sa kúrú ke.

⁹ X'áèan ncèe ko máá: “Táá méé tsi cg'áràn kúrú guu; táá méé tsi cg'õo guu; táá méé tsi ts'ãà guu; táá méé tsi ncóó guu,” naka c'èèe x'áè-kg'áman hëéthééa cúím x'áè-kg'ám koe qgóóa xg'aeèa, ncèe ko máá: “Tsáá ka c'èèe ba ncàm èe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé ba.

¹⁰ Ncàmku sa tsáá ka c'èèe ba chibi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'áèan ko méé sa kúrú.

X'ààm q'oo koe kg'õè

¹¹ X'àèm ncèe ta ko gaam q'oo koe kg'õè ba tu q'ana hãa, ke méé tu ncèe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tée dim x'aè ba hààraa. X'àèm kgoarakus di ba ncèeska kaisase cúú me e ke, ncèe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama.

¹² Ntcúúa ne nqáéa hãa, i koaban cúú u. Ke hàà naka ta ntcúú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòó naka taa x'áàn di zi ncõo gàba zi hãa.

¹³ Hàà naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáms di x'áàn q'oo koe hãa ne khòè ne khama ma, èe kaisase ko tc'õó, a ko kg'áà ne hëé, naka cg'áràn ko kúrú a káà qgóóse-q'oo ne hëé, naka mēéku a tau di ii ne hëéthéèe ka tamase.

¹⁴ Igaba méé tu X'aigam Jeso Krete ba hãa, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'èèe-kg'ám zi chòòkagu.

* **12:20:** kúrú mem saucgae a chibi bóòse - Gerika sa ko máá: “kãruko zi c'ee ntcòm zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

14

Kg'amka ne hēé naka qari ne hēéthēé e

¹ Eē dtcòmà hãa, igaba gam di dtcòmàn koe kg'amka ba, qãèse hààkagu, ãem tc'ëea hãas koe ntcoeku cgoa me tamase.

² C'ëem khòem dis dtcòm sa ko kgoara máá me, me wèés gúù sa tc'óó, igaba khòem ãe gam dis dtcòm̄s kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'óó.

³ Khòem ãe ko wèés gúù sa tc'óó ba méém táá ãe wèés gúù sa tc'óó tama ba ntcoea hãase sèè guu, nakam ãe wèés gúù sa tc'óó tama ba táá ãe ko wèés gúù sa tc'óóm qãèse hēé tama sa bóò guu, Nqari ba qãèse hààkagu mea hãa ke.

⁴ Dìí tsia tsáá, c'ëem khòem dim qãàm qãèse hēé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'òõsem koe i guua hãa *ãem ko kúú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áé sa*. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hãa khama, kúú mem gham tééa qari di i.

⁵ C'ëem khòem kam c'ëem cáím ba c'ëe xu cáím xu ka cgáé me e, me ko c'ëem khòe ba wèè cáíman ga cúíta noose sèè. Wèém khòe ba méém tc'ëea ba q'oo koe bìrísea hãa, ãem tc'ëea hãa sa gaas ga si i sa.

⁶ Gaam ãe ko c'ëem cáím ba c'ëe xu ka táákase sèè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hēé. Me ko gaam ãe ko tc'óó ba thēé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hēé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ãe c'ëe zi tc'óo zi tc'óó tama ba thēé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hēé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá.

⁷ Gatá ka c'ëem cúíá ko gam ka kg'òèa mááse ba káà me e, me gataga c'ëem cúíá ko gam ka x'óóa mááse ba káà me e khama.

⁸ Ncèè kg'òè ta kòò ne ta ko X'aiga ba kg'òèa máá, a ncèè x'óó ta kòò ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'òè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a.

⁹ Krete ba kò ncèes gúùs domka x'óó, a kò gaicara kg'òè, nxãasegam gha ãe x'óóa hãa ne hēé naka kg'òèa hãa ne hēéthēé dim X'aiga ba ii ka khama.

¹⁰ Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hēé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase sèè? Wèea ta ga gha Nqarim dis ntcõó-q'oos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka.

¹¹ Ncèeta i ma góásea a ko máá:

“Kg'òèar hãas noosem gha
wèém qúrù ba cookg'ia Te koe qom̄,
me gha wèém tam̄ ba Nqarir ii sa dqom̄,”
témèè khama.

¹² Me gha nxãaska wèém khòem gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xqara mááse.

Táá tsáá qõe ba chibi kúúragu

¹³ Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe bìrísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgáè-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcàa me sa tòóa hãa tite sa.

¹⁴ Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa, cúís gúùs gaas ka q'ano tama sa káà si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòem dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxãaska gaam koe q'ano tama.

¹⁵ A ncèè tsáá ko tc'óós kòò tsáá qõe ba tshúù-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàm̄kuan x'ái tama. Táá méé tsi hēé nakas tc'óó tsi ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncèè Krestem kò gaam domka x'óó ba.

¹⁶ Táá hēé nakas ãe gatu ka ko qãè iise bóòè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxàèè guu.

17 Nqarim di x'aia nea tc'óó sa hěé naka kg'áà sa hěéthěé di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ěem koe tchànoan hěé, naka tòókuan hěé naka qǎè-tcaoan hěéthěé di i.

18 Diim wèém ẽe ko ncěem dàòm ka Krete ba kúrúa máá ba ko Nqari ba qǎè-tcaokagu, a ko khóèan ka tchànóm iise bóòè.

19 Gaa domka méé ta wèé qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúù zi hěé naka gatá ka c'ěe ne ko tshàoa ghùì zi gúù zi hěéthěé kúrú.

20 Táá Nqarim kúrúa hãa sa tc'óoan domka kǒbe guu. Wèés gúù sa q'ano si i, igaba ncěe c'ěem khóèm kòo c'ěes gúù sa tc'óó, si nxãa sa c'ěem khóè ba kúrú me chìbiga ii ne i qǎè tama.

21 Qǎès gúù sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana gǒéan kg'áà, kana c'ěes gúùs tsáá ka c'ěe ba ko chìbian kúrúkagu sa kúrú guu.

22 Gaa domka méés dùús wèés ẽe tsi c'ěes gúùs ka dtcòmà hãa sa tsáá hěé naka Nqari ba hěéthěé tsao ka cúí ga q'ãàèa hãa. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khóèm ẽe gam koe qǎè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba.

23 Igaba khóèm ẽe tc'óóm kò ko ne ko káíse tēèse ba xgàràèa hãa, dtcòmàn cgoam tc'óó tama khama; si wèés gúùs ẽe dtcòmàn koe guu tama sa chibi si i.

15

C'ěe ne qǎè-tcaokagu, tsáá ka tamase

1 Gatá ncěe qari ii ta méé ta gane ẽe dtcòmà ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùì, naka taa táá gatá qǎè-tcaokaguse guu.

2 Wèém khóè ba méém gam ka c'ěe ba qǎè-tcaokagu, nxãasegam gha qǎèan hòò a tshàoa ghùìè ka.

3 Krestem igabam kò táá qǎè-tcaokaguse khama, igaba ncěe i ma góásea a ko máá: “Gane ẽe cóè Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa,” témèè khamaga ma.

4 Wèè zi gúù zi ncěe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe guua hãa qǎò tcáóan hěé naka ghùì-ghui-tcáókuan hěéthěé koe guu a nqòòan úú ka.

5 Nqarim ncěe qǎò tcáóan hěé naka ghùì-ghui-tcáókuan hěéthěé di ba méém kg'òèa xg'aeàn dim tc'ěe ba máà tu u, ẽe tu ko Jeso Krete ba xùri ka,

6 naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba cúím dòm cgoa dqòm.

Qǎè tchõà nea Juta ne hěé naka qhàò zi di ne hěéthěé di i

7 Gaa domka méé tu gatu ka c'ěe ne qǎèse hààkagu, ẽem ma Krete ba ma qǎèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka.

8 Bìrí tu ur ko khama *a ko máá*, Krete ba kò ẽe q'ǎe nqǎa-qgai khòòèa hãa ne dim qǎà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, nxãasega zi gha Abrahama xuku xu kò nqòòkaguèa hãa zi gúù zi tseegukaguè ka,

9 naka gataga ẽe tǎá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgómkuan domka dqòm ka, ncěe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha tǎá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqòm Tsi, a ra a gha cg'òèa Tsi nxàè,”

témèè khama,

10 a i a ko gaicara máá:

“Qǎè-tcao tu, tǎá zi qhàò zi di tuè,

Gam di ne khóè ne cgoa,” témèè.

11 A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqòm, gatu wèé tu tǎá zi qhàò zi di tuè, naka méé ne wèè ne khóè ne dqòm Me,”

témée.

¹² Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tobe ba gha hàà,

Gaam ãe gha tãe a tãá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba,

ne gha tãá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòòan úú,”

témée.

¹³ Nqarim ncãe nqòòan ko Gam koe guu ba méém wèé qãè-tcaoan hãe naka tòókuan hãéthhãe cgoa cg'oè-cg'oe tu u, ãe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'ãem di qarian ka cg'oèa nqáése nqòòan koe.

Chõò-q'oo sa hãe naka tsgámku zi hãéthhãe e (15:14–16:27)

Paulo ba tãá zi qhàò zi dim x'ãe úú-kg'ao me e

¹⁴ Tíí qõe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatu qãèan ka cg'oèa, a q'ãan di tc'ãean wèé ka cg'oè-cg'oeà hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xgaa-xgaaku tu gha di i.

¹⁵ Igaba ra kò c'ãe zi qgài zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko tc'ãe-tc'ãese tu u, cgòmkuan ncãer Nqarim ka máàèa domka,

¹⁶ nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõàn xgaa-xgaa, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne dàò-mááku sa ii, ncãe gha Tcom-tcomsam Tc'ãem ka qáòa tcg'òò a cúia tòóè, a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

¹⁷ Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hãa domka dqomse,

¹⁸⁻¹⁹ a cuiskaga c'ãe gúù kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíí koe kúrúa hãas tséés ka cúí oose. *Tiri* kg'uiian hãe naka tsééan hãe, naka x'ái zi hãe naka are-aresa zi gúù zi di qarian hãéthhãe cgoa, naka Nqarim dim Tc'ãem di qarian cgoa hãéthhãem ko Kreste ba tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalema koe guu, a ra a *wém nqóò ba* nxama-nxama, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchõàn cg'oèa hãase xgaa-xgaa.

²⁰ Wèé x'aèan kar kò ko ãem Kreste ba q'ãaè tama koer gha qãè tchõàn xgaa-xgaa sa tc'ãe, nxãasegar gha tãá c'ãem khòèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghù ka.

²¹ Igaba ncãe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane ãe qanega Gam ka bìriè tama

ne gha bóò,

ne gha gane ãe Gam ka kóm tama

ne kóma q'ãa,”

témée khama.

²² Ncães gúùs domkar kò káise xgàè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrí

²³ Igaba ncãeska, ncãe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgàla káa a, ra kò gataga ncíisega hàà cgaea tu xgónèa hãa,

²⁴ khamar bìrièsa hãa gatàr gha hãe sa, ãer ko Spaine koe qõò ka. Eãr ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòan ner úúa hãa khama, ra gataga nqòòan úúa, ãer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qõòs koe hù te di i.

²⁵ Igabar ncãeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka.

²⁶ Maketonia hěé naka Akaia hěéthěé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qāèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne ěe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òóa máá sa khama.

²⁷ Gatà hěéan ka ne kò qāè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hěé sa. Ncèè *Juta ne* kòo tc'ěem di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thěé kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqõóm di zi gúù zi ěe ne úúa hãa zi thěé *Juta ne* máà sa khama.

²⁸ Ra gha nxãaska ěer ko ncées tsée sa kúrúa xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncée aban hòda hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko qõò ka tcãa cgae tu u a nqáé.

²⁹ Ra q'ana hãa ěer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

³⁰ Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hěé naka Tc'ěem di ncàmkuhan ka hěéthěé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa.

³¹ Nxãasegar gha ěe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qāè-tcaokagu ka,

³² nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàma hãa ne qāè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kaba-kabaè.

³³ Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

16

Tsgámkaguku zi

¹ Gatá ka qõeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qāà sa,

² a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qāèse hàakagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua ěes ga ko hùikuan qaa qgàì koe hùì si, káí ne khòè nes hùia hãa domka, tíí ga ra hěéthěé e.

³ Perisila* sa hěé naka Akila ba hěéthěé khara tsgámkagu, ncée ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tsée khara.

⁴ Tíí domka khara kò kg'oèa khara cg'oè-cg'oegas qgàìs koe tcãa. Tíí cúí ra qāè-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tãá zi qhàò zi di zi kereke zi wèé zi thěé qāè-tcaoa máá khara a.

⁵ Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thěé tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thěé tsgámkagu, ncée Asia dim khòèm tc'ãa a Krestem koe máàsea hãa ba.

⁶ Maria sa tsgámkagu, ncée kaisase tsée tua hãa sa.

⁷ Anteroniko ba hěé naka Juniase ba hěéthěé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncée xae kò xg'ae a qáèèa hãa tsara. C'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hãa tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

⁸ Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

⁹ Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tsée ba, naka Setakuse ba hěéthěé e, tíí tcàràncàm-ncamsa ba.

¹⁰ Apelese ba tsgámkagu, ncée kò Krestem koe kúrúa bóòè, a tchàno ii ba.

Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.

¹¹ Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.

Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ěe X'aigam koe hàna ne.

¹² Terufena sa hěé naka Terufosa sa hěéthěé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tsée-kg'ao sara.

* **16:3: Perisila** - Gerika sa ko "Perisika" témé.

Tíí tcáràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thěé, ncěe X'aigam koe kaisase tsééa hãa sa.

¹³ Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxará tcg'òóèa ba, naka gam ka xòò sa hěéthěé e, ncěe kò gataga tiris xòò sa ii sa.

¹⁴ Tsgámkagu Asunekireto ba hěé, naka Felegone ba hěé, naka Heremese ba hěé, naka Paterobase ba hěé, naka Heremase ba hěé naka tíí qõe ga xu hěéthěé e, ãe gaxu cgoa hàna xu.

¹⁵ Tsgámkagu Filolego ba hěé, naka Julia sa hěéthěé khara, naka Nereo ba hěé, naka gam ka qõese sa hěé, naka Olumpase ba hěé, naka wèe ne dtcòm-kg'ao ne ãe gane cgoa hàna ne hěéthěé e.

¹⁶ Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.

Wèe zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ãe ko q'aa-q'aasean óága ne, a ko ãe tu xгаа-xгааèa hãa gúúan ko ntcoe zi gúù zi dàòa tu q'oo koe tòò ne koe tu gha q'õése sa; tcg'oaragu ne.

¹⁸ Eèta ii ne khòè nea gatá dim X'aigam Kreste ba tsééa máá tama, igaba ne ko gane di ncààn kúrúa máá. Gane di kg'uian t'òè-t'òèèa hãa, a qãè khama xam cgoa ne ko ãe kg'amka tc'èe ne di tcáoan qãe-qae.

¹⁹ Wèém khòè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hãa, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcaoa hãa. Igabagar ko tc'èe, tc'èega tu gha ii sa ãe qãè iis koe, naka tua gha kàà chibi ii ãe cg'ãè iis koe.

²⁰ Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'ám-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

²¹ Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thěé tiri xu qhàò xu Lukio ba hěé, naka Jasone ba hěé naka Sosipatere ba hěéthěé xu tsgámkagu tu u.

²² Tíí Teretio ra, ncěes tcgãyas dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

²³ Gaio ba ko tsgámkagu tu u, ncěer x'áéa ba koe x'ãèa hãa ba, si ko wèes kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom ncěe kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka qõesem Kareto ba hěéthěé e.

²⁴ †

Còo di dqòmkuane

²⁵ Nqari ba méém dqòmè! Qãè tchòàn ãer kòo Jeso Krestem ka xгаа-xгаа cgoa gha qari-qari tu u di qarín úúa ba. Xgòre-kg'aisean ncěea kò c'úùsea hãa tseeguan ga a, ncěe kò nqáéa hãa kurian kái ka kò chómsea hãa a,

²⁶ igabaga ncěeska xgòre-kg'aièa hãa a, a porofiti xu ka góáèa zi Tcgãya zi koe guu a x'áièa hãa, a chòò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

²⁷ Ncěem Nqarim cúisega tc'èega ba méém Jeso Krestem koe guu na chòò tamase dqòmè! Amen.

† 16:24: C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncěe xùri ko kg'uian úúa: 24Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

1 KORINTA NE

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Korinta ne koe

Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa góá, c'êe zi qóm zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'aè êe kam kò Korinta ba kaia hãam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'amágu sa hêe naka x'amá sa hêéthêea kò Korinta koe hàna. Gaam ngõó ba kò cg'uria ba hêe naka tãáka zi dtcòm zi hêéthêé ka q'ãasea hãa. Paulo ba ko kái zi gúù zi ka góá, ncêe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hêe (1-4), naka kerekes koe ko kúrúe cg'áràn ka hêe (5-6), naka xóe cgoakuan di tēean ka hêe naka séekuan ka hêe (7) naka kerekes ko ma tsées ka hêe (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ēm di aban ka hêe (12-14) naka x'oos koe tēean (15) ka hêéthêe e.

13 dim tcee ba ko ncàmkus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khóe nem máana hãa sa, témé. Ncēm tcee ba gaas tcgãyas koe kaisase q'ãaèa hãam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãan di tc'ēea ne

- kgoarasea ne

- tcom-tcomsa

- Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi aba zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

- Séekuan di x'áè-kg'aman hêe naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'áman hêéthêe e (5-7)

- Dtcòm-kg'ao ne hêe naka dtcòm-kg'ao tama ne hêéthêe e (8-10)

- Kerekes di kg'òèan hêe naka Nqari ba qámsea máan hêéthêe e (11-14)

- X'ooan koe tēe sa (15)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, tciìea ra Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka Nqarim ma tc'ēea khama, a ra a gatá ka qõesem Soseenesem cgoa hãa.

² Tsam ko ncêes tcgãya sa Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khóe tu kúrúea, a tu a Nqarim ka tciìea Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatú hêe naka wèe ne khóe ne wèe qgái za hàna ne hêéthêe tsam ko góá máá, ncêe X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba ko tciì ne - gane hêe naka gatá hêéthêe dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòò ba hêe naka X'aigam Jeso Krete ba hêéthêe tsara koe guua hãa cgòmkuhan hêe naka tòókuan hêéthêe méé i gatú cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-mááku sa

⁴ Wèe x'aè kar ko tirim Nqari ba gatú ka qãè-tcaoa máá, cgòmkuhan ãem Jeso Krestem koe máa tua hãa domka.

⁵ Gam koe tu wèe zi gúù zi koe qguùkaguèa khama - wèe kg'uihan koe hêe naka wèe q'ãan di tc'ēean koe hêéthêe e -

⁶ tchõàs Krestem di sa ncêeska gatú koe nxàea tseegukaguèa khama.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁷ Gaa domka tu cúis abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ãe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qãa ka, hààm gha x'áise ka.

⁸ Kúrú tu um gha tu chõò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxãasega táá chibi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cárn ka.

⁹ Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncãe tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúis gúu sa kúrú ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe

¹⁰ Tíi qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'õèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèé tu méé tu dtcòmku naka i nxãasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qãèse xg'ae naka cúíta ma tc'ãe, naka cúíta ma tc'ãe-tc'ãese.

¹¹ Tíi qõe ga tuè, c'ãe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'ãa-q'ãa tea, xg'aekua tu koe i mēékuan hàna hãa sa.

¹² Méér ko sa ncãe si i: Gatu ka c'ãe ne ko máá: “Tíi ra Paulom di ra a,” témé, ne ko c'ãe ne máá: “Tíi ra Apolosem di ra a,” témé, ne ko c'ãe ne máá: “Tíi ra Peterem† di ra a,” témé, ne qanega c'ãe ne máá: “Tíi ra Krestem di ra a,” témé.

¹³ Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii ncãe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'õè koe tcguù-tcguuèa ii?

¹⁴ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, gatu ka cúim ga bar tcguù-tcguu ta ga hãa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose.

¹⁵ Nxãasega i gha cúí khòè ga táá hãa, tíi cg'õè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka.

¹⁶ Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguua, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'ãe khòè ga tc'ãe-tc'ãese tama, tcguù-tcguua ra hãa a.

¹⁷ Kreste ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hãa, igabam qãè tchõà ner gha hàà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khòèm di tc'ãegan di kg'uian ka tamase, táás gha nxãasega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòe ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hēé naka q'ãan di tc'ãean hēéthēé Me e

¹⁸ Gane ãe aagusea hãa ne koe i xgàus di tchõàn cg'ãa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncãe ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i.

¹⁹ Ncãeta i ma góásea:

“Eè tc'ãega ne di tc'ãea ner gha cg'õo,

a gha ãe q'ana ne di q'ãan xguì,”

ta i mééèa khama.

²⁰ Tc'ãegan khòè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'ãa-kg'aom ncãem nqõóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'ãan di tc'ãean ncãem nqõóm di cg'ãa-cg'anasekagu tama? ²¹ Nqari ba kò Gam di q'ãan di tc'ãean ka khòè ne kúrú, ne gane di tc'ãegan ka táá bóòa q'ãa Me. Me kò Nqari ba qãè-tcaokaguè, cg'ãa-cg'ana xgaa-xgaan ncãe xae ko tséékagu koe guu a ãe ko dtcòm ne kgoaran ka.

²² Juta nea ko are-aresa zi x'ái zi ne gha x'áíè sa qaa, ne ko Gerika ne tc'ãean ne gha máàè sa qaa khama.

²³ Igabaga ta ko gatá Krestem ncãe xgàuèa hãam ka xgaa-xgaa. I ko ncãe tchõàn Juta ne tomagu tcgái, a táá zi qhàò zi di ne koe cg'ãa-cg'ana di i,

²⁴ igaba ãe Nqarim ka tciièa hãa ne, Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'ãem q'ãan di Me e.

²⁵ Eè ko cg'ãa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khòèan dis ãe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khòèan di qarian tàà hãa.

† 1:12: **Peterem** - Gerika sa ko máá: “Kefasem di” témé.

²⁶ Tíí qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese tu nta tu kò ii sa *ẽem kò Nqari ba* tcii tu u ka. Nqõóm di ne cgoa tu kò ko nxará xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'ëega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama.

²⁷ Igabagam Nqari ba cg'ãa-cg'ana zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxará tcg'òóa hãa, nxãasegam gha ãe tc'ëega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxará tcg'òóa, nxãasegam gha ãe qari ne sau-cgaekagu ka.

²⁸ Nqari ba nxará tcg'òóa nqãaka hãnas téé-q'oos di zi gúù zi nqõómkg'ai di zi, ncëe ntcoeèa hãa zi hëé naka cgáé tama zi hëéthëé e, nxãasegam gha ãe cgáé ii zi kaàkagu ka,

²⁹ nxãasega i gha táá cúí khòè ga Nqarim cookg'ai koe dqomse ka.

³⁰ Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúa, Me hàà gatá koe q'ãan dim tc'ëe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáóè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òóèa.

³¹ Gaa domkaga i ncëeta ma góásea hãa a ko máá: “Eë *c'ẽem khòè ba* dqom kg'oana ba méém X'aiga ba dqom,” téméè.

2

Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchõà ne

¹ Tíí qõe ga tuè, ãer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'õè-t'õèèa kg'uian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ëegan cgoa, ncëer kò ko hàà chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka.

² Bìrisear kò hãa, Jeso Krestem ncëe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a bìrí tu u sa khama.

³ A ra a kò kg'amkan hëé, q'áòan hëé naka kaisa cgùruan hëéthëé cgoa hàà cgae tu u.

⁴ Tiri kg'uian hëé naka xгаа-xgaan hëéthëéa kò khòè ne di kg'uian tc'ëegan di tama a, ncëe khòè ne ko kúrú ne thamkase tc'ëea kabi i, igaba i kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian x'ái,

⁵ nxãasega i gha gatu di dtcòmàn táá khòèan di tc'ëegan koe hãa, igaba Nqarim di qarian koe hãa ka.

Q'ãa di tc'ëean Nqarim di i

⁶ Gatà i ii, igaba xae ko ãe dtcòmàn koe q'amà hãa ne koe tc'ëean di kg'uian kg'ui, ncëe tc'ëea ne ncëem nqõóm di tama, kana tc'ãà-cookg'ai xu ncëem nqõóm di xu di tama a, ncëe ko hàà kaàkaguè xu.

⁷ Igaba xae ko Nqarim di tc'ëean ncëe c'úúsea, a chómsea hãa ka kg'ui. Nqõóm qanega kúrúè tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóòa tcg'òóa, ncëes tc'ëe sam gha máà ta a sa, Gam di x'áàn koe ta gha nxãasega hãa ka.

⁸ Táá i kò cúí tc'ãà-cookg'aian ncëem nqõóm di ga ncëes gúù sa kóma q'ãa. Kóma i kò q'ana hãa, ne i ga kò x'áàn dim X'aiga ba táá xgàua khama.

⁹ Igaba ncëe i ma góásea, a ko máá:

“Cúím tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,
me cúím tceem ga ba kóm zi ta ga hãa,
zi cúís tcáós koe ga tcãà ta ga hãa,

gazi gúù zi ãem Nqari ba
ãe ncàm Mea hãa ne
kg'ónòà máána hãa zi,”
téméè khamaga ma.

¹⁰ Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a ncëe zi gúù zi nxàea tcg'òóa máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ko wèé zi gúù zi qaara tcg'òó khama, ãe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi hëéthëé e.

¹¹ Ndakam khòè ba c'èem khòèm tc'èe q'oo koe hãa sa q'anaa? Gaam khòèm dim tc'èem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúím khòèm ga ba Nqarim tc'èea hãa sa c'úua, Nqarim dim Tc'èem oose.

¹² Nqõóm di tc'èe-kg'áman ta máàè ta ga hãa, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'èe ba máàèa, nxãasega ta gha Nqarim máà taà zi gúù zi bóòà q'ãa ka.

¹³ Ta ko nxãa zi ka kg'ui, khòèan di tc'èegan ka ta xgaa-xgaaèa kg'uian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'èem ka ta xgaa-xgaaèa kg'uian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'èem di tseeguan kg'uia tchàno-tchano, èe Tcom-tcomsam Tc'èe ba úúa ne koe.

¹⁴ Khòèm èe Tcom-tcomsam Tc'èe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'èem di zi gúù zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ãa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòà q'ãa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'èem ka cúí zi ko bóòà tcg'òòè khama.

¹⁵ Khòèm ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ba úúa ba ko wèè zi gúù zi qãèse bóòà tcg'òòè, igabagam gabá khòè ne c'èe ne ka bóòè naka nxàèè tama.

¹⁶ “Díí ba nxãakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'èean q'ana hãa, a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'èean úúa.

3

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

¹ Tíí qõè ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba úúa ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqõóm di ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'aré ne cóá ne khama ma.

² Bìan ra kò kg'áakagu tu u, a ra a kò táá qari tc'õoan máà tu u, tc'ãò o tama tu kò hãa khama, ncèe tu qanega ma tc'ãò o tama khamaga ma.

³ Ncèes noosega tu qanega nqõóm di tu u, qanega i tauan hëé naka mēékuan hëéthëé xg'aekua tu koe hãa khama, ka tua nqõóm di tu tama tua? Nqõóm di ne khòè ne ko hëé khama tu gáé hëé tama?

⁴ Ncèè c'èem khòèm kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'èe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqõóm di ne khòè ne ko hëé khama hëé tama?

⁵ Kháé ba nxãaska Apolose ba díí baà? Me Paulo ba díí baà? Ncèe kg'ama tsam hùi-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm tsam, ncèem ma X'aiga ba ma wèèa tsam ga ma tsééan máàna hãa khamaga ma.

⁶ Tíí ra kò xhàrà, me kò Apolose *xhàrà*n kg'áakagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u.

⁷ Gaa domkagam èe ko xhàrà ba, kana ko *xhàrà*n kg'áakagu ba gúù cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncèe ko gúù zi kaikagu ba.

⁸ Khòèm èe ko xhàrà ba hëé naka èe ko *xhàrà*n kg'áakagu ba hëéthëé tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèèa tsara ga surutaè, èe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrua hãa khamaga ma.

⁹ Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khòè tsam m khama, gatua Nqarim di tu xhàrà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

¹⁰ Nqarim máà tea cgómkuan kar kò tc'èegan tshào-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshào, me ko c'èem khòè ba tc'amkg'aia sa koe tshào. Igaba méém wèém khòè ba q'õése hãa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshào sa.

¹¹ Cúím khòèm ga ba káà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshào ba, ncèe nxãakamaga tshàoèas téé-q'oo koe, ncèe Jeso Krete ba ii sa.

¹² Dùútsa gúùs wèés ãe khòèm ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshào cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'òè nxõán di saa, a hùi di saa, a dcãa di saa, kana tc'àa di saa ga igaba,

¹³ wèém khòèm dis tséé sa gha hàà qãèse bóòse, *Jesom ko hàà kabisem* cárn ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèém khòèm dis tséé sa tcg'òó, a gha kúrúá bóò *dùútsa tséé si i sa*.

¹⁴ Ncèè c'èem khòèm tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tséés kò ko c'ees koe guu a kg'òèase tcg'oa nem gha surutaè.

¹⁵ Ncèè c'èem khòèm di tsééan kò dàòà cg'òòè nem gha kaisas xháés koe tcãà, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gãá a nqáéa hãam khòèm khama ma.

¹⁶ C'úùà tu gáé hãa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'èe ba gatu koe x'ãèa sa?

¹⁷ Ncèè c'èem khòèm kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'òòè nem gha Nqari ba cg'òòè me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

¹⁸ Táá méém cúím khòèm ga ba qàe-qaese guu. Ncèè c'èem khòèm kò gatu xg'aeku koe tc'èea máá, nqõómkg'ai koem tc'èega me e ta tc'èea ne méém “káà tc'èe” ba ii naka baa gha nxãasega tc'èega ba ii.

¹⁹ Ncèem nqõóm di tc'èega nea Nqarim tcg'ái q'oo koe káà hùi i khama. Góásea i hãa a ko máá: “*Nqari ba* ko ãe tc'èega ne gane di kàan koe qg'óó,” témèè khama.

²⁰ I ko gaia máá: “X'aigam *Nqari* ba tc'èega ne di tc'èe-kg'áman q'ana hãa, káà hùi i sa,” témèè.

²¹ Gaa domkaga méé i cúí khòè ga táá c'èe khòèan koe bóòse guu. Wèé zi gúù zia gatu di zi i ke,

²² Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem* ga ii igaba, kana nqõóm ga ii igaba, kana kg'òès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncèeskaga ko kúrúse zi gúù zi ga ii igaba, kana hààko x'aè ka ko hàà kúrúse zi gúù zi ga ii igaba; wèé zi ãe zia gatu di zi i.

²³ Tu gatu Krestem di tu u, Me Krete ba Nqarim di Me e.

4

Krestem di xae tséé-kg'ao xae e, ke xùri xae e

¹ Khòèan méé i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qg'óó xae e, ncèe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ko q'òé a ko xгаа-xгаа xae.

² Tséé-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gúù sa tcommè méém si i.

³ Igaba tíi ka kaisase cg'árés gúù si i, gatu ka xgàràè sa, kana khòèan dis qhàis ka igabaga, tíi igabar tíi ka xgàrase tama khama.

⁴ Cg'ãès gúùs kúrúar hãa sar tc'èe-tc'èese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncèe ko xgàra te ba.

⁵ Gaa domka méé tu táá xgàra guu nxará tòòèam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncèe gha hàà ntcùúan q'oo koe chómsea zi gúù zi x'áàn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'ái. Me gha nxãaska wèém khòè ba Nqarim koe guua dqomkuan hòò.

⁶ Tíi qõe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncèe zi gúù zi tséékagua, kg'uim ko méé sa tu gha nxãasega sitsam koe xгаа-xгааase ka, ncèem ko máá: “Táá góásea tãe sa tsãá guu,” témé ka. Nxãaska tu cuiskaga c'èem khòè ba tcom naka c'èe ba ntcoea hãa tite.

* **3:22: *Petere*** - Gerika sa ko “Kefase” témé.

⁷ C'èe ne ka cgáése kúrú tua ba díi baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hãa sa? Ncèè máàè sia tu kò hãa, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqomèsea máá?

⁸ Nxãakamaga tu wèés gúús tc'èe tu ko sa úúa hãa na! A tu a nxãakamaga qguà! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxãasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii!

⁹ Tíi ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hãa, x'oo sa tòóa máàèa xu khòè xu khama ma, wèém nqõó ba tcgái tòó xaea hãa khama, moengelean ga hëé naka i khòèan ga hëéthéé e.

¹⁰ Krestem domka xae káà tc'èe xae e, tu gatu Krestem koe tc'èega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama!

¹¹ Ncèes noosega xae ko xàbà a ko cáím, a ncòbèan hãnaa, a ko xgáèè, a x'áè-q'ooan úú tama.

¹² Qómse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khòèan kò ko sixae ka cg'áè gúúan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eë xae ko xgàràè ne xae ko qari-qari-tcaoa máá a.

¹³ Ncèè ntcoèè xae kòò ne xae ko qãèse xoa. Ncèem nqõóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncèes noosega ko wèèa ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

¹⁴ Ncèes gúù sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise.

¹⁵ Eèta tu ga ma 10,000 khòèan Krestem koe ko kòre tu u úúa hãa igaba tu kái xu xòò xu úú tama, qãè tchòàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama.

¹⁶ Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa.

¹⁷ Ncèes gúús domkar tirim cóám Timoteo ba, ncèe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'òè-kg'áman Jeso Krestem di koe gha tc'èe-tc'èe tu u ba, ncèer ko ma wèés kerekes koe ma wèé za xgaa-xgaa a khamaga ma.

¹⁸ Gatu ka c'èe ne tc'èea máá, hàà ra tite, ta tc'èea, khama ne ko bóò-boose.

¹⁹ Igabagar gha qháése hàà cgae tu u, X'aigam Nqarim kò tc'èe ne, èe ko bóò-boose ne di kg'urian hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka.

²⁰ Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama.

²¹ Dùú sa tu ko tc'èe? Tsám cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàm-kuan hëé naka kgàeam tc'èem cgoa hëéthééa?

Séèkuan di x'áè-kg'ama ne naka x'áé-q'ooos di kg'òè-kg'áma ne (5-7)

5

Cg'árà ne kerekes di ne koe

¹ Gatu xg'aeku koe i cg'áràn hãa sa tseegukaga nxàèèa hãa, cg'áràn ncèe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncèe khòém ko gam ka xòòm dis khòès cgoa xóe e.

² Igaba tu ko qanega bóò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam èe ncèes gúù sa kúrúa hãa ba méém gatu xg'aeku koe séèa tcg'òòè!

³ Eèta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe káà a, igabagam tirim tc'èe ba gatu cgoa hãa. Ra ncèes gúù sa kúrúa hãa ba nxãakamaga xgàraku sa tcg'òóa máána hãa, hàna kò hãam khòém khamaga ma,

⁴ gatá dim X'aigam Jesom dim cg'òèm koe tu kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'èe ba gatu cgoa hãase, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua,

⁵ ncèem khòé ba satana ba máà, naka i gam di cg'áè cauan kaàkaguè, nakam gha nxãasega gam dim tc'èe ba X'aigam dim cáím ka kgoaraè.

⁶ Gatu di dɔm̀se ne q̄àe tama. C'ùua tu gáe hãa, cg'aré péré gãé-gãe ne ko wèés péré sa gãekagu sa?

⁷ Xg'aàra tcg'òó *cg'uria tu nc̄e* nc̄i péré gãe-gãean di i, naka tua gha nxãasega kaba tu péré tu ii, nxãakamaga tu *péré tu* péré gãé-gãe úú tamas pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghùu-coam Paseka di ba, nc̄e Krete ii ba, dàò-a-máákus di iise úúèa hãa khama.

⁸ Ke tu hàà naka ta k̄òe sa kúrú, cg'urian h̄eé naka cg'ãèan h̄eéth̄eé di péré gãé-gãean nc̄i cgoa tamase, igaba péré gãé-gãe úú tamas pérés cgoa, péréan nc̄e tcom-tcomsa, a tseegu di i.

⁹ Tcgãyas tiris góár kò máá tu us koer góáa hãa, táá méé tu cg'áràn ko kúrú khòèan cgoa xg'ae-xg'aese sa.

¹⁰ Nc̄es gúù sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga nc̄em nq̄óm di ne cg'árà-kg'ao ne, kana h̄òà-h̄òanasen-tcáóko ne, kana ts'ãà-kg'ao ne, kana kúrúa mááseèa hãa nq̄àrian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, témé tama. Nxãaska méé tu nc̄em nq̄óm koe tcg'oa si i gha ii khama.

¹¹ Igaba ra ko nc̄eska góá máá tu u a ko máá: “Táá méé tu wèém ãe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba, kana h̄òà-h̄òanasen-tcáóko ba, kana kúrúa mááseèa hãa nq̄àrian ko còrè ba, kana c'am̄ku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana ts'ãà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eèta iim khòèm cgoa táá tc'óó ga h̄eé guu,” témé.

¹² Dùúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá? Kerekes q'oo di ne tama ne gáe nc̄e tu ga ko xgàra ne?

¹³ Nq̄ari ba ko ãe tchàa za hàna ne xgàra. “Ke cg'ãè caum khòè ba gatu xg'aeku koe xhàigu.”

6

Dtcòm-kg'ao ne di ch̄ibi-chibikuan ne

¹ Nc̄èe gatu ka c'ẽem kò c'ẽem cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáó a ãe dtcòm tama ne* cookg'ai koe sèè a úú me, síi ne gha xgàra me ka, Nq̄arim di ne khòè ne koem gha úú me khama ii x'aè ka?

² C'ùua tua Nq̄arim di ne khòè ne gha c'ẽem cáám ka nq̄ó ba xgàra sa? Nc̄èe nq̄ó ba tu kò ko xgàra ne tu gáe cg'aré ch̄ibian ga kgoana naka xgàra hãa tite?

³ C'ùua tu gáe hãa moengelean ta gha xgàra sa? Nc̄èe gatà i kò ii ne ta ko kgoana a nc̄es kg'òès di zi gúù zi xgàra.

⁴ Kháé nxãaska, nc̄èe ntcoekuan nc̄es kg'òès di tu kò úúa ne tu ko dùús domka kerekes ka nq̄ãaka hãa ne khòè ne koe úú ana máá?

⁵ Nc̄e gúua ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáe cúí khòè tc'èega ga káàa, nc̄e gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kómku tama zi xgàra a?

⁶ Igaba nc̄es gúús téé-q'oo koem ko dtcòm-kg'ao ba gam khama ma dtcòm-kg'ao ba sèè a qhàis koe úú, a nc̄e sa dtcòm-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúrú!

⁷ Nc̄èeta ii zi ch̄ibi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'ái, tààèa tu hãa sa. Q̄àè i gáe tite, nc̄e gatu kò ko c'ẽe ne khòè ne ka ch̄ibi bóòè ne? Q̄àè i gáe tite gatu kò ko kàaè ne?

⁸ Igaba tu ko gatu c'ẽe ne ch̄ibi bóò, a ko khòèan kàa, a ko nc̄e zi gúù zi gatu ka q̄ese ga ne koe kúrú!

⁹ C'ùua tu gáe hãa ãe cg'ãè cau nea Nq̄arim di x'aian q'òò tite sa? Táá q̄aè-q̄aè guu: gane ãe cg'áràn ko kúrú ne h̄eé naka kúrúa mááseèa hãa nq̄àrian ko còrè ne h̄eé naka dxùukg'ai di séèkuan ko kúrú ne h̄eé naka x'amáguse ko xu khòè xu h̄eé naka gaxu khama kg'ào xu cgoa ko xóé xu h̄eé,

* **6:1: dtcòm tama ne** - Gerika sa ko máá: “tchàno tama ne,” témé.

¹⁰ naka ts'ãà-kg'ao ne hěe naka hɔa-hɔanan-tcáóa ne hěe naka kg'áà-kg'ao ne hěe naka ntcoe-kg'ao ne hěe, naka xaù-kg'ao ne hěéthěéa cuiskaga Nqarim di x'aian q'òòà hãa tite.

¹¹ Gatu ka c'ěe ne kò ncěeta ga ii, igabaga tu kò *chìbia tu koe* q'ano-qanoè, a tu a ko sèèa tcg'òò a cúía tòòè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe hěe naka gatá dim Nqarim dim Tc'ěem koe hěéthěé tchàno tu iise bóòè.

Nqari ba tc'áróm koe hěe naka tc'ěem koe hěéthěé dqòm

¹² *C'ěem khòè ba ga máá:* “Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa,” témé - igabagar ko tí máá, wèés gúù sa hùian úúa hãa tama. “Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúù kaga tcéè-tcereèa hãa tite.

¹³ *Gaicaram ga c'ěem khòè ba máá:* “Tc'òòà ne ncãàs di i, si ncãà sa tc'òòan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'áró ba cg'áràn domka hãa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'áróm di Me e.

¹⁴ Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thěé ghùì ta a.

¹⁵ C'úúa tu gáé hãa, tc'áróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi sèé a cg'árà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a!

¹⁶ C'úúa tu gáé hãa, ěe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúím tc'áró me e sa? Ncěeta i ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góáèa: “Cáma ne gha cúím tc'áró ba ii,” téméèa khama.

¹⁷ Igaba gaam ěe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'ěem koe cúí ii.

¹⁸ Cg'áràn bèè! Wèé chìbian c'ěe, ncěe khòèan ka ko kúrúè nea tc'áróm koe kúrúè tama, igaba gaam ěe ko cg'áràn kúrú ba ko gam dim tc'áróm koe kúrú u.

¹⁹ C'úúa tua, gatu di tc'áróa nea Tcom-tcomsam Tc'ěem dim tempele me e sa, ncěe gatu koe hàna ba, ncěe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'òòse tama sa?

²⁰ Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróa tu cgoa Nqari ba dqòm.

7

Séèku sa

¹ Ncěeska gúù zi ěe tu góáa hãa zi ka: khòèm ka i qãè e, táá méém khòè sa sèè sa.

² Igaba cg'áràn ncěe kái domka méém wèém khòè ba gam dis khòè sa úúa, nakas wèés khòè sa gas dim khòè ba úúa.

³ Khòè ba méém gam dis khòès ko tc'ěe sa máà si, nakas gataga thěé khòè sa gas dim khòèm ko tc'ěe sa máà me.

⁴ Khòè sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas dim khòèm oose, me gataga thěé khòè ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose.

⁵ Táá xóè cgoakuan cèè cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hěé kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'aè-coa q'oo koe gatà hěé, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táá kúrúá bóò khao o guu gakhao di qgóóse úú taman domka.

⁶ Ncěea tí tc'ěea si i, khamar bìrí tu u tama gatà tu gha hěé sa.

⁷ Tc'ěe ra kòò, wèém khòèm ga kò tíí khama ii sa, igabam wèém khòè ba Nqarim koe guu a tãákase máàèa hãa. C'ěe ba gam di sa úúa, me c'ěe ba c'ěe sa úúa.

⁸ Ncěeskar ko sèè tama khòèan hěé naka dxàe-ntcõan hěéthěé ka máá: Kg'ama hěéa ne qãè e, sèè tamase, ncěer tíí hěéa khama, témé.

⁹ Igabaga ncèè qgóóse tama ne kò hãa ne méé ne séè, séè sa cgáé si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

¹⁰ Eë séèa hãa ner ko ncèe x'áèan máà, tíi ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khòè sa méés gas dim khòè ba táá aagu guu.

¹¹ Igabaga ncèè aagu mes kò ko ne méés kg'ama hëé séè tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khòè ba thée gam dis khòè sa táá aagu guu.

¹² Igaba ncèea tíi ko c'èe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncèè c'èem dtcòm-kg'aom kò dtcòm-kg'ao tamas khòè sa úúa, si ko x'ãè cgoa ba tc'èe ne méém táá aagu si guu.

¹³ Si kò gataga thée khòè sa dtcòm-kg'ao tamam khòè ba úúa hãa, me ko x'ãè cgoa sa tc'èe ne méés táá aagu me.

¹⁴ Khòèm ãe dtcòm tama ba nxãakamaga gam dis khòès *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khòès ãe dtcòm tama sa nxãakamaga gas dim khòèm *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncèeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncèeta ii domka i ncèeska cóáa tu q'anokaguèa hãa.

¹⁵ Igabaga i kòo c'èe-kg'áíá khara ãe dtcòm tama a qõò kg'oana ne méé i guuè naka qõò. Dtcòmã hãam khòè ba kana dtcòmã hãas khòès igabagas ãeta ii zi qgál zi koe xgàè-kg'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama.

¹⁶ Nta si ma q'ana, khòè seè, sarim khòè ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khòè tseè, tsaris khòè sa tsi gha kgoara sa?

¹⁷ Wèém khòè ba méém ãem ma X'aiga ba máà mea khama ma kg'òè naka ãem ma Nqari ba tcii mea khama hëéthëé e. Ncèea wèé zi kereke zi koe tirim x'áèm ga me e.

¹⁸ A khòè ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòèa ãem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòèem gha sa qaa guu. A khòè ba kò q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ãem kò tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòòku sa qaa guu.

¹⁹ Q'ãe nqãa-qgai khòòku sa gúù cgáés tama si i, si gataga thée q'ãe nqãa-qgai khòèè tama sa gúù cgáés tama si i, igabaga cgáés gúù sa Nqarim di x'áè-kg'áíman qgóóa qari si i.

²⁰ Wèém khòè ba méém ãem kò Nqari ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'oos koe hãa.

²¹ Qãà tsia kò ii ãe tsi kòo tciiè ka? Táá hëé nakas nxãa sa ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kòo hòè ne, tséékagu me.

²² Gaam ãe kò qãà ii, ãem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khòèm kgoarasea hãa me e, me gataga gaam ãe kò kgoarasea hãa ãem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke.

²³ Nqari ba kaisase suruta máá tua hãa, ke táá khòèan di qãàn kúrú guu.

²⁴ Tíi qõe ga tuè, wèém khòè ba méém ãem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'oos koe Nqarim cgoa hãa.

Khòèan ãe séè tama a

²⁵ Ncèeska, séè tama ne khòè ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncèe tíi tc'èea hãa sa birí tu u, X'aigam di thòò-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khòè ra iise.

²⁶ Ncèem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'èea máá, qãè e khòèm gha ãem ii khama ma ii sa, ta tc'èea.

²⁷ Khòè sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'èe guu, a ncèè khòè sa tsi kò úú tama ne, táá khòè sa tsi gha séè sa tc'èe guu.

²⁸ Igabaga séè tsi kò ko ne tsi chibi kúrú tama, gataga ncèè qanega xóé cgoaè tamas khòès kò ko séè nes chibi kúrú tama. Igaba ãe ko séè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'òès di zi koe tcãà, ra ncèe zi tcabà zi koe tcg'òò tu u kg'oana.

²⁹ Tíí qõe ga tuè, méer ko sa ncèe si i: *X'aigam ko hàà x'aèa nea cùu u*. Ncèe koe guus ka méé xu ãe khòè zi séèa hãa xu, úú zi tama khama ma hãa;

³⁰ gataga méé ne ãe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hãa; naka ne ãe qãè-tcaoa hãa ne, qãè-tcao tama khama ma hãa; naka ne ãe ko x'ámá ne, gúúan ãe gane di tama khama ma hãa;

³¹ ãe ko nqõóm di zi gúú zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hãa, ncèem nqõó ba ko ncèem kámám ka chòò ke.

³² Káise tc'èe-tc'èesean koe tu gha kgoarasea hãa sar ko tc'èe. Séè tamam khòè ba X'aigam di zi gúú zi koe tcãà tc'èea, X'aiga bam ga ma qãè-tcaokagus koe.

³³ Igaba ãe séèa hãam khòè ba nqõóm di zi gúú zi koe tcãà tc'èea, gam dis khòè sam ga ma qãè-tcaokagus koe -

³⁴ i tc'èe-kg'ámá ba q'aa-q'aasea. Khòès ãe séèè ta ga hãa sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóé tamas khòè sa X'aigam di zi gúú zi koe tcãà tc'èea, nxãasegas gha tc'áróa sa hëé naka tc'èea sa hëéthëé koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khòès ãe séèa hãa sa nqõóm di zi gúú zi koe tcãà tc'èea, gas dim khòè bas ga ma qãè-tcaokagus koe.

³⁵ Ncèe gúúa ner ko hùia tu domka nxàe, xgàè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànóm dàòm koe kg'òè ka, a tu a X'aigam koe x'ãè a táá wèè za séèa tòòè.

³⁶ Ncèè khòèm kò tc'èea máá, ãem séèkuan nqòòkagua hãas dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa séèan kam qãès gúú sa kúrú tama, ta tc'èea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ãem tc'èea hãa sa kúrú naka baa séè si, tshúús gúú sam gha kúrú tama ke.

³⁷ Igaba khòèm ãe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'èe gúú kaga chùèè tama ba, igaba ãem tc'èea a kúrú kg'oana hãas koe qgóósea hãa ba, qanega xóé cgoaè tamas khòè sam séè tite sa bìrísea hãa ba, nxãa ba ko qãès gúú sa kúrú.

³⁸ Khama nxãaska ãe ko qanega xóé cgoaè tamas khòè sa séè ba ko qãès gúú sa kúrú, igabaga ãe séè tama ba ko kaisase cgáés gúú sa kúrú.

³⁹ Khòè sa x'àèan dòm q'oo koe hãa, gas dim khòèm kg'òèa hãas noose. Igabaga ãem ko gas dim khòè ba x'óó nes tc'èes kom khòè ba séèan koe kgoarasea hãa, igabaga méém X'aigam di ba ii.

⁴⁰ Tíí ko bóò kas gha kaisase qãè-tcaoa, séèè tamases kò hãa ne. Ra gataga tc'èea máá, tíí igabagar thëé Nqarim dim Tc'èe ba úúa hãa, ta tc'èea.

Dtcòm-kg'ao ne hëé naka dtcòm-kg'ao tama ne hëéthëé e (8-10)

8

Kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoa ne

¹ Ncèeska, kúrú mááseèa hãa nqárian ko máàè tc'òoan dim *kg'uim dim xoa ba*: Q'ana ta hãa, wèéa ta ga q'ãan di tc'èean úúa hãa sa. Q'ãan di tc'èea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùì ta a.

² Khòèm ãe tc'èea máá, c'èe gúúm q'ana hãa, ta tc'èea ba qanega cúí gúú ga q'ãa tama, ãem ga kò ma q'ãa ana hãa khama.

³ Igabaga khòèm ãe Nqari ba ncàma ba Nqarim ka q'ãaèa.

⁴ Khama ncèeska, kúrú mááseèa hãa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òós ka: Q'ana ta hãa, kúrú mááseèa hãa nqária nea nqõómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'èe nqári káa a, igabam cúím Nqari ba hàna.

⁵ Nxãata i ma kái nqárian nqarikg'ai koe hée kana nqõómkg'ai koe héeéthée hàna igaba - ncée i tseeguan kaga ma kái “nqárian” hée naka “x'aigan” héeéthée ma hàna khamaga ma,

⁶ igabam gatá ka cúim Nqari ba hàna, Xõò ba, ncée wée zi gúu zi kúrú hã ba, ta Gam ka kg'õèa ba, naka cúim X'aigam Jeso Krete ba héeéthée e, ncée wée zi gúu zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncée Gam ka ta kg'õèa ba.

⁷ Ncées gúu sa wée khòè koe q'ãase tama. Igabaga ne c'èe ne khòè ne qanega tc'èea máá, kúrú mááseèa hã nqári ne kg'õèa, ta tc'èea. Gaa domkaga ne tc'èea máá, kúrú mááseèa hã nqárian di tc'õoa ne ko tc'õòè, ta tc'èea. I ncèem dàòm ka gane di tcáóan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama.

⁸ Igaba tc'õoa nea Nqarim koe cùu-cuu ta a tama. Tc'õó ta ga ko kana ta ga tc'õó tama igaba ta cgáé tama.

⁹ Q'ana méé tu hã naka táá gatu di kgoarasean tséékagu naka èe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tcãà guu.

¹⁰ Ncèè c'èem khòèm tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'èega tsi bóò, tsi ko kúrú mááseèa hã nqárian dim còrè-nquum koe tc'õó, ne sa nxãa sa ghùì tcáó me nakam kúrú mááseèa hã nqárian di tc'õoan tc'õó tite?

¹¹ Me gha ncèem dàòm ka kg'amkam qõem tsari ba, ncée Krestem gaam domka x'óóa hã ba, nxãa ba gha tsari “tc'èegan” ka cg'õòè.

¹² Eè tu kò kg'amka tcáóan gatu ka qõese ga ne di thõò-thõò, a ko gatu ka qõese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncèem dàòm ka Krestem koe chìbian kúrú.

¹³ Khama, ncèè tc'õoan kò ko tí qõè ba kúrú me ko chìbian koe tcãà ner gaicara chõò tamase kg'òóan kg'ooa hã tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tcãà me ka.

9

X'àè úú-kg'aom di kgoarasease hãa ne

¹ Kgoarasea tama ra gáé hãa? X'àè úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hãa? Tiri tsééan X'aigam koer kúrú hãa koe tu gáé guu tama?

² Eètar ga ma c'èe ne koe x'àè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'àè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'ái tu u, x'àè úú-kg'ao ra ii di tu khama.

³ Eè tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncèeta ma xóan ka:

⁴ Tc'õóan hée naka kg'áan héeéthée koe tsam gáé kgoarasea hãa tama?

⁵ Dtcòma hãas khòè sa sée a nxãas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hãa tama, ncée c'èe xu x'àè úú-kg'ao xu hée naka X'aigam *Jesom* ka qõesea xu hée naka *Petere** ba héeéthée xu ko hée khama ma?

⁶ Kana tí hée naka Barenabase ba héeéthée tsam cúí tsam méé tsam tsée naka kg'õèkaguses gúu saa?

⁷ Ndakam ncõo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Dìí ba ko kg'om xhàrà ba xhàrà a táá tc'áróa ba tc'õó? Dìí ba ko piri zi kòrè bìña zi kg'áà tamase?

⁸ Ncèè zi gúu zi tíí tc'èe koe tcg'oa tama, a zi a ko thée Baebes kaga nxàèè. Tseegu tama raà?

⁹ Moshem di x'àèan koe i góásea khama a ko máá: “Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòò ne méé tsi táá dxòóan cara me guu,” témèè. Nqari ba gáé kò ko ghòèm ka *cúí* tc'èe-tc'èese?

¹⁰ Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góáèa hãa, xhàrà-kg'ao ba méém nqòòan úúa hãase xhàrà nakam náà gáí-kg'ao ba nqòòan úúa hãase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'õèan hòò di i.

* **9:5: *Petere*** - Gerika sa ko “Kefase” témé.

¹¹ *Eẽ xae ko qãè tchõàn bìrí tu u ka* xae kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di cgùrian gatu koe xhàrà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tçuàn di qarian úú tama?

¹² Ncëè c'ëe xu kò qarian úúa hãa ãeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sitsam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatà i ii igaba tsam ncëe qarian tséékagu ta ga hãa. Igaba tsam ko kg'ama wèés gúù sa qáò tcáóan cgoa kúrú, nxãasega tsam gha táá Krestem di qãè tchõàn di xгаа-xgaan xgáè-kg'am ka.

¹³ C'úúa tu gáé hãa ãe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'õoan tempelem koe hòò sa, xu ko ãe ko altaram koe tséé xu ãe dàòà-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa?

¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam ko X'aigam *Nqari* ba x'áèan tcg'òó, ãe ko qãè tchõàn xгаа-xгаа xu méé xu gaxu di kg'õèan gaan koe hòò sa.

¹⁵ Igabagar ncëe qarian ka cúían ga tséékagu ta ga hãa. A ra a gataga kúrúa tu gha máá te zi di nqòòan úúa hãase ncëe zi gúù zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'ëem khóè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcoe ka tamase.

¹⁶ Qãè tchõà ner ko xгаа-xгаа domkar koasea hãa tite, kaisase ko tíí koe qaases gúù si i khama. Cg'ãè i gha ii ncëe qãè tchõà ner kò xгаа-xгаа tama ne!

¹⁷ Ncëes gúù sar kò ko tíí tc'ëe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíí tc'ëe koe guua hãa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máá tea tsééan kúrú.

¹⁸ Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Kàà si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchõàn xгаа-xгаа. Naka ra táá tiri qarian qãè tchõàn xгаа-xгаа koe tséékagu guu.

¹⁹ Eëtar ma kgoarasea, a c'ëe khóè dir qãàr tama ra a, igaba ra kò wèém khóèm koe qãà ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khóè ne Nqarim koe kabi ka.

²⁰ Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncëe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne koer kò tíí igaba x'áèan dòm q'oo koe hàna khama ma qgóóse, (ëetar ma x'áèan dòm q'oo koe hãa tama igaba), nxãasegar gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne Nqarim koe kabi ka.

²¹ Eẽ x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxãasegar gha gane ãe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kabi ka (ncëe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama).

²² Eẽ kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxãasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèés gúù sar wèé khóèan koe kúrúsea, nxãasegar gha wèé zi qgái zi koe c'ëea ne ga kgoara ka.

²³ Wèé zi ncëe zir ko qãè tchõàn domka kúrú, nxãasegar gha qãè tchõàn di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

²⁴ C'úúa tu gáé hãa, qàròs di qgái koe i ko wèé qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thëé naka tua gha nxãasega surutan hòò.

²⁵ Wèém khóèm ãe tààku dis kòès koe ko tcãà ba ko thòòkas xгаа-xgaases qarís koe tcãà. Eẽ sa ne ko kúrú, nxãasega ne gha chõòkos cába sa cábá kague ka; igaba ta ko gatá chõò tamás cábás domka kúrú si.

²⁶ Khamar còoka bóò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'ãám cgoa ko x'ãàkum khóèm khama ma x'ãà tama.

²⁷ Igabar ko tirim tc'áró ba qgóó xgáè, a ra a ko qãà ba kúrú me, khóè ner ko xгаа-xгаа qãá q'oo koer gha nxãasega táá xhàiguè ka.

10

Iseraele koe kúrúsea zi gúù zi di dqàèkua ne

¹ Tíí qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese tu gha sar ko tc'ëe, gatá ka tsgõose ga ne wèe ne kò túú-c'õòs dòm q'oo koe hãa, a kò wèéa ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa.

² A ne a kò wèéa ne ga túú-c'õòs koe hëé naka tshàa-dxoom koe hëéthëé Moshem koe hãase tcguù-tcguuè.

³ A ne a kò wèéa ne ga cúís tc'õòs tc'ëem di sa tc'õó.

⁴ A ne a kò wèéa ne ga cúís gúùs kg'áa di sa kg'áa tc'ëem di sa, ãe ko xùri nem nxõám tc'ëem dim koe ne kò kg'áa khama; me kò ãem nxõá ba Krete Me e.

⁵ Igabam kò Nqari ba kái-kg'áa ne táá qãè-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóòs koe dxàùa q'aaè.

⁶ Zi kò ncëe zi gúù zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúù zi táá tcáóa ta koe tcãà ka, ãe ne ko gane hëé khama.

⁷ Táá kúrúa mááseèa hãa nqárian dqom̃ guu, ncëe gane ka c'ëe ne kò hëé khama. Ncëe i ma góásea a ko máá: “Khóè nea kò ntcóó, a tc'õó a kg'áa a ne a ko tãe a ntcãà,” témé khama.

⁸ Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncëe gane ka c'ëe ne kò hëé khama, i ko cúím cáím ka 23,000 khama noo khóèan x'óó.

⁹ Táá méé ta Krete ba kúrúa bóò guu, ncëe gane ka c'ëe ne kò hëé khama, a ko cg'aoan ka cg'õòè.

¹⁰ Táá méé ta kg'ui-kg'uisse guu, ncëe gane ka c'ëe ne kò hëé khama, a ne a kò cg'òokom moengelem ka cg'õòè.

¹¹ Ncëe zi gúù zi kò gane koe kúrúse, *gatá koe* zi gha x'ái zi ii ka, a ko q'ãa-q'ãa ta a zi gha ka góá tòòè, gatá ncëe chõò dim x'aèm ka hàà cgaeèa ta ka.

¹² Khama ncëe qarika tsi tãe, ta tsi kò tc'ëea, ne méé tsi q'õése naka táá cg'áé!

¹³ Wèé kúrúa bóòkuan ãe gatu koe ko kúrúse nea khóèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúa bóòè tite, igabam gha ãe ko hàà cgae tu us kúrúa bóòkus koe dàò ba máà tu u, tu gha ma nxãa si sa, nxãasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrúa mááseèa hãa nqárian dis kõè sa hëé naka X'aigam Nqarim dis tc'õo sa hëéthëé e

¹⁴ Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúa mááseèa hãa nqárian bèe.

¹⁵ Tc'ëega tu khóè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òóa mááse dùú sar ko kg'ui sa.

¹⁶ Kubis ncëe ts'eekg'aian di còrèan ko gaas koe nxàèè sa, ncëe ta ko Nqari ba gaas koe qãè-tcaoa máá sa, nxãa sa gáé Krestem di c'àðan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncëe ta ko khóá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama?

¹⁷ Cúím péré ba hàna, domka ta gatá ncëe kái ta cúím tc'áró me e, wèéa ta ga ko cúím péré ba tc'õó khama.

¹⁸ Iseraele di ne khóè ne ka tc'ëe-tc'ëese: gane ãe ko altaram koe dàò-mááku sa tc'õó ne, nxãa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúe koe xg'aea hãa tama?

¹⁹ Kana ra ko dùú sa nxàè? Kúrúa mááseèa nqárian dis dàò-mááku sa gúù cgáé si i saà, kana kúrúa mááseèa hãa nqári nea gúù cgáé e saà?

²⁰ Eë-ëe, nxãas tama si i. Méér kos gúù sa ncëe si i: kúrúa mááseèa hãa nqárian di zi dàò-mááku zi ko dxãwa tc'ëean kúrúa mááè khama zi Nqari ba kúrúa mááè tama, ra tc'ëe tama dxãwa tc'ëean cgoa tu gha xg'ae sa.

21 Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxāwa tc'ëean dis kubis koe ga thëé kg'áà hãa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'õó naka tua gataga dxāwa tc'ëean dim tafolem koe ga thëé tc'õó hãa tite.

22 Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ëea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ëea?

Dtcòm-kq'ao ne di kgoarasease hãa ne

23 *C'ëe khóèa ne ga máá:* “Wèés gúús kúrú ta kgoara mááèa,” témé, igabar ko tíi máá: “Wèés gúú sa hùian úúa hãa tama,” témé. *I ga c'ëe khóèan máá:* “Wèés gúús kúrú ta kgoara mááèa,” témé, *ra ko tíi máá:* “Igabas wèés gúú sa tshàoa ghùì tsi tama,” témé.

24 Táá méém c'ëem khóè ba gam ko tc'ëes gúú sa qaa guu, igaba méém c'ëe ne ko tc'ëe zi gúú zi qaa.

25 Wèés gúús kg'òóan ko x'ámáguè qgàì koe ko x'ámáguè sa tu ga tc'õó, káise tc'ëe-tc'ëese naka tèè tamase.

26 Nqõó ba hëé naka wèés gúús ãe gaam koe hàna sa hëéthëéa Nqarim di i khama.

27 C'ëem khóèm dtcòm-kq'ao tamam kò tc'õoan nqai koe tcii tu u, tu kò síi kg'oana ne méé tu síi naka wèés gúús cookg'aia tu koe ko tòòè sa tc'õó, káise tc'ëe-tc'ëese naka tèè tamase.

28 Igaba ncèè c'ëem khóèm kò birí tu u a ko máá: “Ncèe sa dàò-a-máákus koe guua,” témé ne táá tc'õó si guu, gaam khóèm èeta ma birí tua hãa ba hëé naka káise tc'ëe-tc'ëesean hëéthëé domka.

29 Káise tc'ëe-tc'ëesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian nxàe tama, a ko c'ëem dian nxàe. Nta i gha ma c'ëem khóèm di káise tc'ëe-tc'ëesean tiri kgoarasean koe xgàè-kq'am te?

30 Ncèè qãè-tcaoser kòo tc'õó ne ra ko dùús domka cg'ãèse kg'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko qãè-tcaoa máá ka.

31 Igaba nxãaska, tc'õó tu ga ko kana tu ga ko kg'áà kana dùú wèé ãe tu ga ko kúrú igabaga, wèéan ãe ga Nqarim di dqòmàn di iise kúrú.

32 Khóèan *gaan di dtcòmàn koe qóman qgóókagu* tama tu khóè tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba.

33 Ncèer ko tíi ma wèé zi dàò zi ka ma wèé ne khóè ne qãè-tcaokagu khama ma. Tiri qãèa ner qaa tama igabar ko kái ne di qãèan qaa khama, nxãasega ne gha kgoaraè ka.

11

1 Serè te tu, ncèer ko ma Krete ba ma serè khama ma.

Kerekes di kg'õèan hëé naka Nqari ba qámsea máán hëéthëé e (11-14)

Còrèan di qgàian koe qãèse qgóósea ne

2 Eër kò máà tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gúús koe tc'ëe-tc'ëese te khamar ko dqòm tu u.

3 Igabar ko tc'ëe, bóòà tu gha q'ãa sa, wèém khóèm dim tcúú ba Krete Me e, me khóès dim tcúú ba gas dim khóè me e, Me Krestem dim tcúú ba Nqari Me e sa.

4 Khama khóèm ãe cábá hãase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu.

5 Si ko wèés khóès ãe cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii khama.

⁶ Khòès ko cábá tama ne méés gataga c'òòà sa thée dqòm. Igaba ncèè khòès ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúù sa ii, ne méés nxãaska cábá.

⁷ Khòè ba méém táá cábás gúù si i, Nqarim dis ii sa hée naka x'áà ba héeéthée me e ke, si khòè sa khòèm dis x'áà si i.

⁸ Khòè ba khòès koe guu naka kúrúè tama, igabas khòè sa khòèm koe guu a kúrúèa hãa khama.

⁹ Me kò gataga khòè ba khòès domka kúrúè tama, igabas kò khòè sa khòèm domka kúrúèa hãa.

¹⁰ Ncèes gúùs domka hée naka moengele xu domka héeéthée méés khòè sa cábá hãa naka khòèm di qarian koes hãa sa x'ái.*

¹¹ Igabas X'aigam *Nqarim* koe khòè sa khòèm ka cúía hãa tama, nakam khòè ba khòès ka cúía hãa tama.

¹² Ncèes ma khòè sa khòèm koe guua hãa khamagam ma khòè ba khòès ka ábàèa khama; i wèé gúùan ga Nqarim koe guua.

¹³ Bóòà tcg'òóa mááse: khòès gha cábá tamase Nqari ba còrèa ne qãè e sa?

¹⁴ Gúù zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'ái tu u tama, khòèm kò qád c'òòan úúa ne i sau-sauga a sa,

¹⁵ igaba ncèè khòès kò qád c'òòan úúa ne i gas di x'áà a? Qád c'òòan nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama.

¹⁶ Igaba ncèè c'èè khòèan kò ncèe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: 'Sita ãeta ii kg'òòan úú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga ãeta ii kg'òòan úú tama,' témé.

X'aigam Nqarim dis tc'òò sa

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

¹⁷ Igabaga ncèe ko xùri zi x'áè zi kar dqòm tu u tama: xg'aea tu kò hãa ne tu ko kaisa cg'ãèan kúrú, qãèan ka khama.

¹⁸ Tc'ãà dis gúùs kar ko kóm, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hãa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hãa sa, ra tc'èea máá c'èe koe i tseegu u, ta tc'èea.

¹⁹ Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hãa, naka ne gha nxãasega ãe tchàno ii ne bóòà q'ãè.

²⁰ Eè tu kò hààraa xg'aea hãa ne i nxãan Nqarim dis tc'òòos dqòà dis tama si i.

²¹ Tc'òó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèém khòè ba gam ka tc'òóa mááse, me c'èe ba xàbà, me c'èe ba nqàre.

²² X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'òó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcoe, a ãe káà gúù ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqòm tu u méér? Igabar ncèes gúùs koe guu a cuiskaga gatà héea tite.

²³ X'aigam *Nqarim* kar máàèa hãa ncèer ko gataga thée máà tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ãem gha hàà khòèan tshàu q'oo koe tcãàèm ntcúúm ka péréan sèè,

²⁴ a ãem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khóá q'aa si, a máá: "Ncèea Tiri tc'áróan ga a, ncèe gatu di i; ncèeta méé tu hée, nxãasega tu gha tc'èe-tc'èese Te ka," témé.

²⁵ Gaam dàòm cúím kam kò tc'òóa xu ko xg'ara ka kubi sa sèè, a máá: "Ncèes kubi sa kabas qáé-xg'ae si i c'áòà Te koe; ncèeta méé tu hée, wèé x'aèan ãe tu ko kg'áà ka, nxãasega tu gha tc'èe-tc'èese Te ka," témé.

²⁶ Wèé x'aèan ãe tu ko ncèe péréan tc'òó, a ko ncèes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxãakg'aiga síí hàà khama.

* **11:10:** méés khòè sa cábá hãa naka khòèm di qarian koes hãa sa x'ái - Gerika sa ko máá: "Khòè sa méés tcúúa sa koe qarian úúa hãa," témé.

²⁷ Gaa domkam gha ãe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'óó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khóè ba chìbiga ii, a ba a gha ko X'aigam *Nqarim* dim tc'áró ba hëé naka c'áòà ba hëéthëé cg'uri-cg'uri.

²⁸ Gaa domka méém khóè ba kg'aika tcáóa ba q'oo qãèse bóò naka baà nxãwa péréan tc'óó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà.

²⁹ Ncèè c'ëem khóèm kòo tc'óó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bóòà q'ãa tamase, nem gha ko ãem kò tc'óó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama.

³⁰ Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ëe-kg'áía tu x'óóa.

³¹ Igaba ncèè gatá ka ta kòo xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm q'oo koe hãa tite.

³² Igaba ncèè X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxãasega ta gha táá nqóóm di ne cgoa cg'óòè ka.

³³ Ke tu nxãaska tí qòe ga tuè, ãe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'óó ne méé tu qãàku.

³⁴ Ncèè khóèm kò xàbà hãa ne méém x'áéa ba koe tc'óó, naka tu gha xg'aea tu kò hãa ne nxãasega táá xgàràè guu.

Hààr ko x'aè kar gha hàà c'ëe zi gúù zi ka qãèse biría tchàno-tchano tu u.

12

Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi

¹ Ncèeska, tí qòe ga tuè, tc'ëe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi ka tu gha q'ãa sa.

² Q'ana tu hãa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa máàseèa hãa nqàrian koe tceea úúèa sa, ncèe kg'ui tama a.

³ Gaa domkar ko tc'ëe, ncèes gúù sa méé tu q'ãa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ëem ka gha kg'uikaguè a máá: “Jeso ba méém cgúíè” témém khóè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka hàà cgaèè tamase gha máá: “Jeso ba X'aiga Me e” témé ba.

⁴ Tãáka zi aba zi hàna, igabagam cúím Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hàna.

⁵ Tãáka zi dàò-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna.

⁶ Tãáka zi tséé-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna, ncèe ko wèèa zi ga wèém khóèm koe kúrú zi tséé ba.

⁷ Wèém khóèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di aban tãákase x'áise, nxãasega ne gha wèé ne khóè ne tsééa xg'ae ka.

⁸ Tcom-tcomsam Tc'ëem kam ko c'ëe ba tc'ëean di kg'uian máàè, me c'ëe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ëem kaga q'ãan di tc'ëean di kg'uian máàè.

⁹ Me c'ëe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ëem kaga dtcòm sa máàè, me c'ëe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ëem kaga khóèan qãèkagu di zi aba zi máàè.

¹⁰ Me c'ëe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ëe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ëe ba tãáka xu tc'ëe xu bóòà q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ëe ba tãáka xu tam xu ka kg'uian dis aba sa máàè, me c'ëe ba tãás kg'ui sa kg'uia kabi dis aba sa máàè.

¹¹ Cúí a Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ëem di tséé e ncèe wèé e, Me ko wèém khóè ba q'aa-q'aa máá a, ãem ko ma Gabá ma tc'ëe khama.

Cúím tc'áróm kái xòèan úúa ba

¹² Ncèe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúa, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúím tc'áró ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii.

13 Wèéa ta cúim Tcom-tcomsam Tc'ëem ka tcguù-tcguuèa hãa, cúim tc'áró ba ta gha kúró ka khama, Juta ne hëé, Gerika ne hëé, qãà ne hëé naka ãe kgoarasea hãa ne ne hëéthëé e, me kò wèéa ta koe ga cúim Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ntcãa tcãàèa hãa.

14 Tc'áró ba cúim xòem tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama.

15 Ncëè nqàrèm kò xg'ao máá: “Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a!

16 Ncëè tceem kò xg'ao máá: “Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a!

17 Ncëè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgáí ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncëè wèém tc'áróm kò xg'ao tcee ba ii ne ba ga ko ntama ma hm̀m̀ xám?

18 Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóa hãa, Gam ko ma tc'ëe khama.

19 Ncëè wèéan ga kò xg'ao cúim xòè ba ii ne ba ga kò tc'áró ba ndaa hàna?

20 Ncëe i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áró ba cúí me e.

21 Tcgáí ba cuiskaga tshàu ba bìrí naka máá: “Tc'ëe tsi tama raa,” téméa hãa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: “Tc'ëe tsao o tama raa,” téméa hãa tite.

22 Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncëe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a.

23 Ta ko gataga c'ëe xòèan tc'áróm di ncëe cg'árése ncàmmèa khama ii i, nxãan kaisa ncàman cgoa qgóó. A ta a ko c'ëe xòèan gatá di ncëe chómsea a, cgáése q'õé,

24 i gatá di xòèan ncëe tchàa za hàna a, cgáé q'õékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatá ma xg'ae-xg'aea, a ncàmmèe tama zi xòè zi kaisa ncàman máana hãa,

25 nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hãa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'ëe ba qãèse qgóó ka.

26 Cúim xòèm kò thòò ne i ko wèè xòèan ga thòò, cúim xòèm kò dɔɔm̀m̀ ne, i ko wèè xòèan ga qãè-tcao cgoa me.

27 Tu gatu Krestem di tu tc'áró tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u.

28 Me Nqari ba kerekes koe khòè ne tãáka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'ãà dis koe x'áè úú-kg'ao xu, càm dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hëé, naka qãèkagu di qarian úúa ne khòè ne hëé, naka khòèan ko hùí ne hëé, naka khòèan tc'ãà-cookg'aia ne hëé naka tãáka xu tam xu cgoa ko kg'ui ne hëéthëé e.

29 Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea?

30 Kana nea ko wèéa ne ga aban khòèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tãáka xu tam xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tãás kg'ui sa kg'uia kabí?

31 Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncëeska kaisase qãèm dàò ba x'ái tu u.

13

Ncàmku sa

1 Ncëè tãáka taman khòè ne di cgoar kò kg'ui naka moengelean dian cgoa hëéthëé e, igabar kò ncàmkuan úú tama

ner nxãaska kg'ama ko tcëé-tcëes qanos khama ii
kana xg'áma ko xg'aeè sara qano sara khama.

² A ncëè porofitan dis aba sar kò úúa,
a ra a wèé zi gúù zi chómsea zi q'ana,
a ra a wèé tc'ëean q'ãan di ga úúa,
a ra a wèé dtcòmman ga úúa ncëe xàbìan ko nxònokagu u,
igabar kò ncàmkuan úú tama

ner gúù cgáér tama ra a.

³ A ncëè ãer q'õòà hãan wèé gar kò ko ãe dxàua ne máà,
a ra a ko tc'áróa te tcg'òó, dàòè i gha ka,
igabar kò ncàmkuan úú tama
nes ãe sa cúí gúù ga kabi máá te tama.

⁴ Ncàmku sa
qáò tcáo si i,
a sa a qãè tcáo si i,
ncàmku sa tau di tama,
a sa a bóò-boose di tama,
a sa a koase di tama,
⁵ a sa a tshúù cau tama,
a sa a qaara mááse tama,
a sa a qháése xgóàkaguè tama,
a sa a cg'ãè gúùan kúrúèa hãa tcáoá sa koe tòó tama,
⁶ a sa a cg'ãè zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè tama,
igabagas ko tseeguan di zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè,
⁷ a sa a ko wèé gúùan koe qgóóse,
a sa a ko wèé gúùan koe dtcòm,
a sa a wèé gúùan koe nqòòan úúa,
a sa a ko wèé gúùan qáò-tcaoa máá.

⁸ Ncàmku sa chõò tite,
si gha porofita sa kaà;
si gha tãá xu tam xu cgoa kg'ui sa chõò;
i gha q'ãa di tc'ëean kaà.

⁹ Gatá di q'ãa di tc'ëea nea tc'ãò tama,
i gatá di porofitan ga tc'ãò tama khama.

¹⁰ Igaba ãe tc'ãòan kò ko hàà,
ne i gha ãe tc'ãò taman kaà.

¹¹ Xg'aor cóá ii kar kò cóá khama ma kg'ui,
a ra a kò cóá khama ma tc'ëe,
a ra a kò cóá khama ma xoa,
a ãer ko hàà kaim khòè ba kúrú
kar kò cóán di zi dàò-kg'ám zi chõòkagu.

¹² Ncëeska ta ko bóò-kg'áis koe nxòmase bóò khama,
igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò *Me*.
Ncëeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,
igabar gha ãem x'aèm ka kaisase q'ãa,
ncëer ma kaisase q'ãaèa khamaga ma.

¹³ Zi gha ncëeska
dtcòm sa hëé,
nqòò sa hëé,
naka ncàmku sa hëéthëé zi hãa,

ncēe zi nqoana zi,
 si gaa zi ka kaia sa
 ncàmku si i.

14

Porofitan hēe naka tam xu cgoa kg'uian hēéthēe e

¹ Ncàmkuan koe tu tcāan tcáo, naka Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tcāan tcáo hāase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúu sa porofita si i.

² Eē ko tam xu cgoa kg'ui ba khóean cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khóe ga kóma q'āa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ēem di qarian kam ko chómsea zi gúu zi kg'ui khama.

³ Igaba khóem ēe ko porofita ba ko khóean cgoa kg'ui, tshàoaam gha ghù i, a ba a ghù-ghui tcáo o, a qgài-qgai tcáo o ka.

⁴ Gaam ēe ko tam xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba ēe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghù i.

⁵ Ncàmar kò hāa, gatu wèea tu ga tam xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ēe porofita méé tu sa. Gaam ēe ko porofita ba ēe ko tam xu cgoa kg'uim ka cgáe me e ke, ncēe kg'uia xu ko kabìe tama ne. Igabaga ncēe tam xu kòo kg'uia kabìe nes gha kereke sa tshàoa ghù i.

⁶ Ncēeska tí qōe ga tuè, ncēe gatu koer ko hàà a ko hàà tam xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qāe sa kúrúa máá tu u, ncēe méé xu ko sar ko x'ái tu u tama, kana q'āan di tc'ēean máà tu u tama ne, kana porofitan máà tu u tama ne, kana c'ēe gúu ga xgaa-xgaa tu u tama ne?

⁷ Cii cgoa di zi gúu zi kg'òea hāa tama zi ka igaba, ncēe fulutuan hēe kana harepan hēéthēe khama ii zi, nta ba gha ma c'ēem khóe ba q'āa ndakam tcgái ba ko ciie sa, tcgáian koe i kò q'aa-q'ooan hāa ne cúíga a?

⁸ Gataga ncēe torompitam ncōoan ka ko q'āa-q'āam kò qāese ts'oo tama ne i gha dín ncōoan kg'ónōsea máá?

⁹ Gataga i gatu koe ii. Ncēe kóma q'āase tama kg'uian tu kòo gatu di taman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'ēem khóe ba q'āa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'āán q'oo koe kg'ui.

¹⁰ Ncēe ta ko ma bóò khama, zi kái zi kg'ui zi tāáka zi nqōómkg'ai koe hàna, a ko wèea zi ga kóma ko q'āase gúuan nxàe.

¹¹ Ncēe c'ēem khóem ko nxàe sar kò kóma q'āa tama ner gaam koe tãá za guuar khóe ra a, me gabá tí koe tãá za guuam khóe me e.

¹² Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu ēe gha kereke sa tshàoa ghù i zi qaa naka gazi ka cg'òe cgaeè.

¹³ Gaa domka méém wèém khóem ēe gha ko tam xu cgoa kg'ui ba aba sa drcàrà, ēem ko kg'ui sam gha kg'uia kabì di sa.

¹⁴ Eēr ko tam xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tirim tc'ēem koe còrè, igaba i tiri tc'ēean tc'áróan kúrú tama.

¹⁵ Kháe ra gha nxāaska dùú sa kúrú? Tc'ēem koe hāase ra gha còrè, igabar gha gataga thēe tc'ēea te cgoa còrè; tc'ēem koe hāase ra gha nxàe, igabar gha gataga thēe tc'ēea te cgoa nxàe.

¹⁶ Ncēe Nqari ba tsi kò ko tc'ēem koe tsi hāase dqom, ne ba gha ntama ma gaam ēe kóma q'āa tsi tama ba tsari qāe-tcaoa-máákuan ka máá: “Amen” témé, c'úuam hāa dùú sa tsi ko nxàe sa ka?

¹⁷ Qāese tsi gha ko Nqari ba qāe-tcaoa máá, igabas ēe sa c'ēem khóe ba tshàoa ghù i tama.

¹⁸ Nqari bar ko qāe-tcaoa máá, wèe tu nqáeaser ko tam xu cgoa kg'uis gúús domka,

19 igabar kerekes koe tc'ëea te cgoa 5 xu kg'ui xu *kómako q'ãase* xu kg'ui kg'oana, a nxãasega c'ëe ne xгаа-xгаа; tam xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

20 Tíí qõe ga tuè, cg'aré cóa khama ma tc'ëean tu chõòkagu. Cg'ãè zi gúù zi koe méé tu cóa ii, igaba méé tu tc'ëea tu koe kaia hãa.

21 Nqarim di x'áèan koe i ncëeta ma góásea:

“Ncëe ne khòè ne cgoar gha kg'ui
tãá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khòè ne hëé
naka tãá za guua ne khòè ne di kg'áman cgoa hëéthëé e,
igabaga ne komsana Tea hãa tite,”
tam kò X'aigam *Nqari* ba méé.

22 Khamas tam xu cgoa kg'ui sa ãe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxãa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'ái si i, a ãe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

23 Khama ncëè wèés kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khòè ba tam xu cgoa kg'ui, ne c'ëe ne ncëe ãe tu ko kúrú sa kóma q'ãa tama a c'ëem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temea tua, ta mééa hãa tite?

24 Igaba ncëè wèém khòèm kò hãa a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana ãe kóma q'ãa tama ba tcãà, nem gha wèéan koe qãèse x'áise chibi-kg'aom ii sa, a *gha kháóa* wèéan koe ga xõara mááse,

25 i gha tchõàn ãe tcáóa ba koe chómsea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncëem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqòm, a nxàe a máá: “Tseguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hãa,” témé.

Tchànose dqõma ne

26 Dùù sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tíí qõe ga tuè? Eë tu kò hààra xg'ae nem wèém khòè ba c'ëes gúù sa úúa, ciim ga ba, kana xгаа-xгаа sa, kana Nqarim x'ái mea sa nxàea tcg'òó sa, kana tam xu cgoa kg'ui sa, kana tam xu ko méé sa kg'uia kabi sa. Wèéan ncëe ga méé i kúrúè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghùè.

27 Ncëè c'ëe khòèan kòo tam xu cgoa kg'ui ne méé i cam kana nqoanan cúíga gatà hëé, nakam ko wèé x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko kabi ba.

28 Ncëè kg'uia-kabi-kg'aom kò kàà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hëéthëé e.

29 Cam kana nqoana xu porofiti xu méé xu kg'ui, naka ne c'ëe ne gane di zi kg'ui zi qãèse bóòa tcg'òó.

30 Ncëè c'ëem khòèm kò xg'aes koe hãa, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'ëes gúù sa x'áìè ne méém ãe hãa a ko kg'ui ba nqoo.

31 Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khòè ba xгаа-xгаа, a ba a gha korèè ka.

32 Porofiti xu ko gaxu di tc'ëean gaxu di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa.

33 Nqari ba kómku tam dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncëe i wèé zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama

34 méé zi khòè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara máàè tama, igabaga méé zi máàsea hãa, ncëe i ko Moshem di x'áèan méé khamaga ma.

35 Ncëè c'ëes gúùs ka zi kò q'ãa kg'oana hãa ne, méé zi gazi di xu khòè xu x'áèan koe tèè, khòès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

36 Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúíga hààraa?

³⁷ Ncèè c'èem khòèm kòò tc'èea máá, porofiti me e, ta tc'èea, kana Tcom-tcomsam Tc'èem di aba nem úúa, ta tc'èea, ne méém dtcòm ãer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa.

³⁸ Ncèes gúùs kam kòò tc'irì-tc'irise ne, i gha gam ka thée gataga tc'irì-tc'iriseè.

³⁹ Ke ncèeska, tí qõe ga tuè, porofitan koe tcãà tcáóa tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uian xgáè-kg'am guu.

⁴⁰ Igaba méé zi wèé zi gúù zi tcom-tcomsam dàòm tchànóm cgoa kúrúè.

X'ooan koe tõe sa (15)

15

X'ooan koe tões Krestem di sa

¹ Tí qõe ga tuè, qãè tchòàn ncèer kòò xгаа-xгаа tu u kar ko tc'èe-tc'èe tu u, ncèe tu kò thée séèa mááse e, a tu a kò gaan koe téé-tõe e,

² ncèe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncèer ma xгаа-xгаа tu ana khama tu kò ma qgóó o ne. Nxãata tu kò hée tama ne tu kg'amaga káà hùise dtcòmã hãa.

³ Eër kò máàèa hãa sar kò gataga thée kaisase cgáés gúùs iise máà tu u khama: ncèe Krestem gatá di chìbian domka x'óóa máána hãa sa, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khamaga ma,

⁴ a ba a kò kg'ónòè, a nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tõe, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khamaga ma,

⁵ a ba a kò Peterem koe* x'áise, naka 12 xu *xгаа-xгаа-kg'ao xu* koe hée thée e.

⁶ A kò gaa koe guus ka cúí x'aè ka 500 sa nqáéa hãa ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncèe kái-kg'aise i gane ka c'èea ne qanega kg'òèa hãa ne, i c'èea ne x'óóa† hãa ne.

⁷ A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèé xu x'aè úú-kg'ao xu koe x'áise.

⁸ Wèéa ne ka kháókam kò gataga tí koe x'áise, c'èem khòèm x'aèa ba ka ábàè tamam khama ma.

⁹ Wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áè úú-kg'ao tar gha ma tcièè sa kg'ano tama, *Nqarim* dis kereke sar kò xgàra khama.

¹⁰ Igaba *Nqarim* di cgómkuan kar ncèer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan èem máà tea hãa a tí koe táá káàn tsée. Igabagar wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tséea hãa, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò *Nqarim* di cgómku u ncèe kò tí cgoa hãa a.

¹¹ Khama nxãaska, tí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncèe sa wèéa xae ko xгаа-xгаа ga si i, si ncèe sa gaas koe tu kò dtcòm ga si i.

X'ooan koe tões èe x'óóa hãa ne di sa

¹² Ncèeta i ko ma xгаа-xгааè a ko máá: Kreste ba x'ooan koe tõe, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'èe ne máá, x'ooan koe tõe sa káà si i, témé?

¹³ Ncèè x'ooan koe tões kò káà sa ii nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùè ta ga hãa.

¹⁴ Ncèè Krestem kò x'ooan koe ghùè ta ga hãa, ne i sixae di xгаа-xгаа káà hùì i, i gatu di dtcòmã ga thée káà hùì i.

¹⁵ Nxãaska ne gha khòè ne gataga bóda tcg'òó, tshúù-ntcõa di xae nxàe-tseegukagu-kg'ao xae *Nqarim* di xae e sa, *Nqarim* ka tseeguan nxàe tama xae, *Nqari* ba Kreste ba x'ooan koe ghùia, téméan ka. Ncèè èe x'óóa ne kò ghùè ta tama nem *Nqari* ba Kreste ba thée ghùì ta ga hãa khama.

* **15:5: *Petere*** - Gerika sa ko "Kefasem koe," témé. † **15:6: *x'óóa*** - Gerika sa ko máá: "x'òma," témé.

¹⁶ Ncèè ãe x'óóa ne kò ghùìe tama nem nxãaska Krestem igabaga ghùìe ta ga hãa khama.

¹⁷ Ncèè Krestem kò ghùìe hãa tama ne i gatu di dtcòmã káà tséé e, tu qanega gatu di chìbian koe hàna.

¹⁸ Nxãaska ne gane ãe Krestem koe dtcòmã hãase x'óóa‡ hãa ne thëé aagusea hãa.

¹⁹ Ncèes kg'òès koe cúí ta kò Krestem koe nqòòan úúa hãa ne ta wèé khóèan nqáéa hãase cgómga ta a.

²⁰ Igaba, ncèe i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùìe hãa! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'áís iise ãe x'óóa§ hãa ne gha ghùìe di sa.

²¹ Eès ma x'oo sa khóèm koe guu a hàaraa khamagas gha ma x'ooan koe tãe sa thëé khóèm koe guu a hàà khama.

²² Ncèe i ko ma Adam koe ma wèé khóèan ga x'óó khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'òèkaguè khama.

²³ Igabam gha wèém khóè ba gam di x'aèan ka *ghùìe*: Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncèe hààram kò hãa ne.

²⁴ Sì gha nxãaska chòò-q'oo sa hàà. Eëm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hëé naka ãe qarian qgóóan hëé naka qarian hëéthëé kaàkagua xg'ara kam gha Nqarim Xòò ba hàà x'aian máá.

²⁵ *Kreste ba* méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha *Nqari ba* nxãakg'aiga síí Gam di cg'òò-kg'aoan wèé ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòó khama.

²⁶ Kháóka dim cg'òò-kg'aom hàà gha cg'òòè ba x'oo si i.

²⁷ *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Nqari ba wèé gúúan nqàrèa ba ka nqãaka tòóa,” témé khama. Eè i kò máá, wèé zì gúú zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam ãe kò wèé zì gúú zì nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba.

²⁸ Wèé zì gúú zì kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóám igaba thëé Gam qari koe hãa, Gaam ãe wèé zì gúú zì ko nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba, nxãasegam gha Nqari ba wèé ne khóè ne koe wèés gúú sa ii ka.

²⁹ Ncèè ãe x'óóa ne kò tseegukaga ghùìe tama ne, i ko nxãaska dùús domka c'èe khóèan qanega ãe x'óóa ne di téé-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúú sa ia ko nxãaska hùì, gane téé-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne?

³⁰ Dùús domka ta ko nxãaska wèé x'aè ka tshúù-xam zì qgáì zì koe tcãàsea máá?

³¹ Tíí qõe ga tuè, tseegua ner ko bìrí tu u - koasean ncèer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèé cárn ka x'óó.

³² Dùú sa gha kabisea máá te, ãer kò Efeso koe qãáka di kg'oo-coan cgoa x'ãàku ne, khóèan di zì tc'èe-kg'ám zì cgoa? Ncèè ãe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùìe tama ne ta ga nxãaska máá:

“Hàà naka ta tc'òó naka kg'áà

q'uu ka ta ko x'óó ke!”

témé.

³³ Táá qàè-qaeè guu: “Cg'ãè tc'èe khóèan cgoa xg'aea ne ko qãè gúúan tshúù-tshuu ke.”

³⁴ Gatu di qàè tc'èean koe kabise, naka tua táá chìbian kúrú guu. C'èe nea Nqarim ka c'úua hãa ke. Sau-cgaekagua tu ur gha kar ko ncèe gúúan nxàe.

X'ooan koe tãeam tc'áro ba

³⁵ Igabam ga c'èe ba tãe a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ãe x'óóa hãa ne ghùìe? Nta iim tc'áro ba ne gha úúa?” témé.

‡ 15:18: x'óó - 6 koe bóò. § 15:20: x'óó - 6 koe bóò.

³⁶ Tsáá káá tc'ěe tsi khóè tseè! Eě tsi ko xháràm cgùri ba méém kg'aika x'óó naka baa nxāwa kg'òè.

³⁷ Eě tsi kòo xhàrà, ne tsi kúrúse gham tc'áro ba xhàrà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhàrà, c'ěem kg'amka péréan di ba kana c'ěe tc'òoan dim ga ba.

³⁸ Igabam ko Nqari ba Gam tc'ěea máá ana hāa tc'ároan máà a, gatagam ko wéém cgùri ba gam dim tc'áro ba máá.

³⁹ I cgàan cúita ii tama: khóèan dia ne hàna, i kg'oo-coan dian hàna, i tsaràn dian hàna, i x'ààn dian hàna.

⁴⁰ Nqarikg'ai di tc'ároa ne hàna, i nqòómkg'ai di tc'ároan hàna; igabaga i nqarikg'ai di tc'ároan di x'ààn cuiaka a, nqòómkg'ai di tc'ároan di x'ààn ka.

⁴¹ Cám sa c'ěem x'áà ba úúa, me nxoe ba c'ěe ba úúa, i tconòan c'ěe ba úúa. C'ěem tconòm di x'áà-q'ooa nea c'ěem dian ka tǎáka a khama.

⁴² Ncěeta i gha ii ěe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùie ne. Eě ko xhàràè sa ko kaà, igabas ěe ko ghùie sa kaà tite;

⁴³ Cg'ǎès iises ko xhàràè, igabas gha hàà t'òès iise ghùie; kg'amka iises ko xhàràè, igabas gha hàà qari úúase ghùie;

⁴⁴ tc'árom kòo xhàràè nem nqòómkg'ai dim tc'áro me e, igabam gha hàà ghùie a nqarikg'ai dim tc'áro ba ii.

Ncěem ma nqòómkg'ai dim tc'áro ba hàna khamagam gataga thěe nqarikg'ai dim tc'áro ba hàna.

⁴⁵ *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe i ncěeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khóèm Adam ba kò kg'òèa hāam khóèm iise kúrúèa,” témée, igabagam Adam, kháóka ka di ba kg'òèan ko kúrúm Tc'ěe Me e.

⁴⁶ Tc'ěe ba tc'āà naka hàà tama, igabagam tc'áro ba tc'āà a hààraa, me nxāwa kháóka tc'ěe ba hààraa.

⁴⁷ Tc'āà dim khóè ba kò nqòómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cám dim khóè ba nqarikg'ai koe guua.

⁴⁸ Khóè ne nqòómkg'ai di nea nqòómkg'ai dim khóèm khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khóèm khama ii.

⁴⁹ Ncěe ta ma nqòómkg'ai dim khóè ba ma tc'ěèa hāa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khóè ba tc'ěè.

⁵⁰ Bìrí tu ur ko, tíí qōe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hěe naka c'áòan hěéthěéa Nqarim di x'aian q'òò tite, si gataga kaàko sa cuiskaga ěe kaà tama sa q'òò hāa tite,” témé.

⁵¹ Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrí tu u: cuiskaga ta wèea ta ga x'óó** tite, igaba ta gha wèea ta ga kúrúa kǎbiè,

⁵² xòm x'aè-coam q'oo koe, tcgáim di ts'ee-ts'ebean khama, kháóka dim nxāàm ko q'au ka. Nxāà ba gha q'aukaguè khama, ne gha ěe x'óóa hāa ne ghùie a kaà tite, ta gha kúrúa kǎbiè.

⁵³ Eě kaàkoan méé i kaà taman hǎakaguè, naka i ěe x'óókoan x'óó taman hǎakaguè khama.

⁵⁴ Gaam x'aèm ěem kaàkos gha ko ěe kaà taman hǎakaguè, si x'óóko sa ěe x'óó taman hǎakaguè kas gha nxāaska ěe *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe góásea hāa sa kúrúse, ncěe ko máá: “X'oo sa tààèa a kaàkaguèa,” témé sa.

⁵⁵ “X'oo seè, tààa si hāa xòèa nea ndaa?

X'oo seè, sari xòóan di thòò nea ndaa?”

⁵⁶ X'oo sa ko gas di kǎá cgoa di qarian chibian koe hòò, i ko chibian gan di qarian x'àèan koe hòò.

⁵⁷ Igabaga ta ko Nqari ba qǎè-tcaoa máá, ncěe ko tàà cgoa di qarian máà ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

** 15:51: x'óó - 6 koe bóò.

⁵⁸ Gaa domka, tí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcãa-ntcãaè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèé x'aè ka cg'oèa hãase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan kàà hùì tama sa tu q'ana hãa ke.

Dtcòm-k'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16

¹ Ncēeska aba zi ncēe ko dtcòm-k'ao ne *Jutea di ne* xg'ae-xg'aea mááè zi ka: Gatu igaba méé tu thēé Galatia di zi kereke zir kò ma x'àèa hãa khama hēé.

² Tc'àà dim cárn wèém bekem dim ka méém wèém khòè ba ēem ko gàba marian ka c'ēan tóóa mááse, naka i gha nxãasega ēer kòo hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu.

³ Ra gha ēer ko hàà ne, ēe tu nxárá tcg'òóa hãa xu khòè xu tcgãya zi máà, dìi xu ii sa ko nxàè zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu.

⁴ Ncèè tíí ga ra méér qõòs kò ko qaase ne xu gha tíí cgoa qõò.

Paulom di zi dàò zi

⁵ Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síí tcana tcg'oa sar bìrìsea hãa khama.

⁶ A ra a gha c'ēedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hãa, c'ēedaoka wèés saos ga sa, tu gha nxãasega hùì te ra còoka qõò, ēer ga ko qõò qgái wèé koe.

⁷ Nqáékose bóòà tur ncēeska tc'ēe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hãa sar nqòòà hãa khama, ncèè X'aigam *Nqarim* kòo kgoara máá te ne.

⁸ Igabar gha Efeso koe hãa, me gha nxãakg'aiga síí Pentekoste dim cárn ba hàà.

⁹ Kaisam nquu-k'ám qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khama, i kái ntcoe-k'aoan hàà.

¹⁰ Timoteom kòo hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gúù ga gatu koe bèe guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncēer ko tíí hēé khama.

¹¹ Ke méé i táá cúí khòè ga ntcoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxãasega tíí koe kàbise. Gabá hēé naka c'ēe xu dtcòm-k'ao xu hēéthēé ra qãà hãa ke.

¹² Ncēeska gaxae ka qõesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ēea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncēeskagam gha síí sa wèé tcáóa ba ka tc'ēe tama*. Igaba ēem kòo tchànóm x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

Còò di zi x'áèku zi

¹³ Q'óése méé tu hãa, dtcòm koe qarika téé, ghùì-ghuin tc'ēea hãa, naka qari ii.

¹⁴ Wèés gúùs ēe tu ko kúrú sa méé tu ncàmkuàn cgoa kúrú.

¹⁵ Stefanase ba hēé naka gam x'áé di ne hēéthēéa Akaia koe tc'àà di ne dtcòm-k'ao ne e, sa tu q'ana hãa; a ne a c'ēe ne dtcòm-k'ao ne tsééa máás koe máàsea hãa. Ra ko dtcàrà tu u tíí qõe ga tuè,

¹⁶ gatu igaba tu gha ēeta iis tséé sa ko kúrú xu hēé naka wèém ēe ncēes tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hãa a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hēéthēé di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

¹⁷ Stefanase ba hēé naka Foretunato ba hēé naka Akaiko ba hēéthēé xu ncēe koe hààraa domkar qãè-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùì khama.

¹⁸ Tirim tc'ēe ba hēé naka gatu dim tc'ēe ba hēéthēé xu kò kàba-kàba. Ke méé tu ēeta ii khòèan kaisa tcoman máà.

¹⁹ Asia dim nqòóm di zi kereke zi ko tsgámkagu tu u. Akila ba hēé naka Perisila sa hēéthēé khara ko kaisase tsgám tu u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áé koe ko xg'ae sa gataga méé thēé.

* **16:12: wèé tcáóa ba ka tc'ēe tama** - Gerika sa ga máá: "Nqarim dis tc'ēes tama si i," témé.

²⁰ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ncēe koe hãa ne ko tsgámkagu tu u. Tsgámkaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

²¹ Tíi Paulo ra ko tíi tshàu cgoa ncēe tsgámkuan góa.

²² Ncēè c'ēm khóèm kò X'aiga ba ncàm tama ne méé i cgúíkuan gam koe hãa. *Maranatha!* † - *Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.*

²³ X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

²⁴ Tiri ncàmkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Jeso Krestem koe. Amen.

---

† **16:22:** *Maranatha* - Ncēm kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: “Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè,” témé.

2 KORINTA NE

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Korinta ne koe Téé-cookg'ai sa

Cám dis tcgãyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúù qgài koe hãa x'aè ka góáèa hãa. C'èe ne kerekes di nea kò cg'ãè zi dàò zi cgoa Paulo ba qarú cgae, igabam kò Paulo ba gam di qáo tcáóan x'ái, a ba a ko kaisase tc'èe, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgãyas di xòèan tc'ãà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hãas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hëé, naka kerekes koe hàna q'aa-q'asean ka hëéthëé ma xgòàse xoa sa, a ba a ko kaisa qãè-tcaoan gam di x'ái, gam di xgòàse xoa nea tcóósean hëé naka xg'ae a tòókuan hëéthëé óágara hãa khama.

A ba a ko nxãaska kereke sa dtcàrà, qãès tcáós di aban ne gha èe ko hùikuan qaa ne dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne máà sa (8-9).

Chòò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá, èe kò máá, ganea tseegu di ne x'áè úú-kg'ao ne e témé ne khòe ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chìbi-chibi ne, a ko máá: “tseegu di tama baa,” témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa

- x'áè úú-kg'ao

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

- Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá (10-13)

Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'èea khama, a ra a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

Korinta koe hànas kerekes Nqarim dis koe hëé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hàna ne hëéthëé tsam ko *ncëes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgòmkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko Nqarim di qgài-qgai-tcáókuan qãè-tcaoa máá

³ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba méém dqonmè, Abom thòò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba,

⁴ Gaam ncëe ko wèés qóms gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáo ta a ba, nxãasega ta ga gatá kúrú a gane èe tãáka zi qóm zi q'oo koe hàna ne qgài-qgai tcáo ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncëe ta gatá igaba Nqarim koe hòò hãa sa.

⁵ Eè i ko ma Krestem di xgàrasean sixae *di kg'òèan* koe kaisase x'áise khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áise khama.

⁶ Ncëè qóman q'oo koe xae kò hàna ne i ko nxãan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáoè a kgoaraè. Ncëè qgài-qgai tcáoè xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thëé* qgài-qgai tcáoè, si gha ncëes qgài-qgai-tcáoóku sa kúrú tu u tu qáo tcáóan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean èe xae sixae igaba thëé hãa-q'ooa koe.

⁷ Si gatu koe xae úúa hãas nqòò sa qarika tēe, xae q'ana hãa, ēe tu ko ma *sixae khama ma* xgàrase khamaga tu gha ma *sixae khama ma* qgài-qgai tcáóe sa thēé.

⁸ Sixae ka qōese ga tuè, qómán ncēe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hãa ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ēe: kaisase qóma nqáé xaea hãa qómán q'oo koe xae kò hãa, xae kò cúí nqòò ga úú tama kg'òè xae gha di i.

⁹ X'ooan xgàrasea máá sa xae kò máàèa hãa, ta xae kò tc'ēea hãa. Igabagas kò *ncēes gúu sa kúrúse cgae xae e*, nxãasega xae gha táá sixae koe dtcãase, igaba Nqarim koe ka, ncēe kò ēe x'óóa hãa ne x'ooan koe ghùì ba.

¹⁰ Ncēeta ma cg'oè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hãa, a ba a gha *qanega* kgoara xae e, xae Gam koe nqòò xae tòóa hãa, qanegam gha kgoara xae e di i.

¹¹ Cgómna hùì xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxãasega kái ne khòè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'eekg'ai xae e, naka ne kái ne qãè-tcaoa máá Me.

Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'ēea qabi sa

¹² Ncēea sixae ko dqòmse cgoas ga si i: sixae di tcáóa ne chìbi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tseegukagu, ncēm nqōóm koe xae tcom-tcomsan hēé naka Nqarim di q'ano-tcáóan hēéthēé cgoa kg'òèa hãa sa. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kaisase kái-kg'aise *ncēeta ma kg'òèa hãa*, nqōóm ko ma tc'ēe khama tamase, igaba Nqarim di cgómkuan koe guu a.

¹³⁻¹⁴ Nxará tu gha a kóma q'ãa gúúan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncēeska cg'árése kóma q'ãa xae e igabar nqòòan úúa hãa, hàà tu gha cg'oèase kóma q'ãa xae e sa. Nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cam ka sixae ka dqòmse ka, ēe xae ko hàà gatu ka dqòmse khamaga ma.

¹⁵ *Qãese ta ko tséea xg'ae di* tcoman ncēer úúa hãa khamar ko kg'aia gatua dàra tu u kg'oana, nxãasega tu gha cam *q'oro dàrakuan* di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

¹⁶ Tc'ēe ra kòò, gatu koer gha guu a Maketonia koe síi sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxãaska gatu ka Jutea koe tséea úúè sa.

¹⁷ Eēr kòò ncēes tc'ēe sa kúrú ka ra gáé kòò kg'ama subusase kúrú si? Kana ra gáé ko tiri tc'ēean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase* kúrú? *Qháesega* ra gáé ko tiris “Eè” sa *qabi*, si “Eē-ēe” sa ii, si tiris “Eē-ēe” sa “Eè” sa ii?

¹⁸ Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchòan *gatua xae ko bìrí tu u* “Eè” sa hēé naka “Eē-ēe” sa hēéthēé tama a.

¹⁹ Nqarim dim Cóm Jeso Krestem, ncēe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tíi ka hēé naka Silefanom† ka hēé naka Timoteom ka hēéthēé xgaa-xgaaè ba kò “Eè” sa hēé naka “Eē-ēe” sa hēéthēé di tama khama, igabagam Gabá wèé x'ae ka “Eè” Me e‡.

²⁰ Nqari ba ga nta noo zi nqòòkaguku zi kúrú hãa igaba zi wèéa zi ga Krestem koe “Eè” zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a *Gam di kg'uian koe Amen*, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqòm ka.

²¹ Me Gaam ncēe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcãá tcúú ta a,

²² a kò Gam di *q'òòkuan* gatá koe tòó x'áis iise, a Gam dim Tc'ēe ba tc'ãà ko a tcg'òéè gúúan khama ma gatá di tcáóan koe tcãà, *ncēe hààko gúúan ko tééa máá a*.

* **1:17:** *Nqarim cgoa kg'ui tamase* - Gerika sa ko máá: “cgàam ko ma tc'ēe khama ma,” témé. † **1:19:** *Silefano* - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e. ‡ **1:19:** *Gabá wèé x'ae ka “Eè” Me e* - Ncēe zi kg'ui zi ko gataga ncēes gúu sa méé: “Gam koes “Eè” sa kúrúsea hãa,” témé.

²³ Nqari bar kò tirim tééa-máá-kg'aom iise tcii: Korinta koer kò táá kabise, nxãasegar gha táá qóm zi koe tcãà tu u ka.

²⁴ Sixae gha gatu di dtcòmàn koe x'aiga ka tamase, igabaga tu gha qãè-tcaoan úú ka xae ko tsééa xg'ae. Dtcòmàn ka tu ko qarika téé khama.

2

¹⁻² Ncèè *sí cgae tu ur kòo a ko thõò-xámkagu tu u*, ne ia gha diín qãè-tcaokagu te, gatu ãer thõò-xámkagua tu oose? Gaa domkar kò birísea hãa, gaicarar cuişkaga thõòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa.

³ Gaa domkar kò *ẽes tcgãya sa góá máá tua*: nxãasegar gha táá gatu ka sí thõò-xámkaguè ka, gatu ãe ga kò qãè-tcaokagu tea tu. Gatu wèéa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncèè qãè-tcaoa ra kò hãa ne tu qãè-tcaoa hãa sa.

⁴ Eẽr kòo ẽes tcgãya sa góá, kar kòo kaisase thõòan xám a kòo qão tcáo khama. Kái tcgái-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thõò-xámkagua tu tc'ẽe tama, igaba tu gha nxãasega q'ãa, kaisa ncàmà ner gatu koe úúa hãa sa ka.

Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chibi-kg'ao ba ne gha qgóóa máá sa

⁵ Ncèe thõòan kúrúa hãam khòè ba tíia kaisase thõò-xámkagu te tama, igabam ko gatu wèé tu c'ẽem dàòm ka thõò-xámkagu (qómkguar gha máá tu u sar tc'ẽe tama).

⁶ Kái-kg'aise tu ẽeta iim khòè ba xgàra hãa khama i nxãakamaga tc'ãò mea.

⁷ Ke méé tu ncèeska kabise naka qgóóa máá me naka tua qgài-qgai tcáo me; tama kò ii nem gha kaisa thõòan ka tàè.

⁸ Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa.

⁹ Ncèes gúùs domkar kò *gaas tcgãya sa góá máá tu u*, nxãasegar gha qãèse bóò q'ãa wèés gúùs koe tu komsanan úúa hãa sa ka.

¹⁰ C'ẽem khòem ãe tu ko qgóóa máá bar ko tíi igaba qgóóa máá. Ncèè gaas kar gha qgóóa máá mes gúùs c'ẽes kò hàna ner ko Krestem cookg'ai koe gatu domka gatà hëé.

¹¹ Nxãasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q'ana hãa khama.

¹² Eẽr ko Teroa koe sí Krestem di qãè tchõàn xгаа-xгаа kar ko bóò Me X'aiga ba nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá tea;

¹³ igaba i kò tc'ẽea te táá x'aèan hòò a sãa, tíi qõem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg'ae khama. Ra kò nxãaska x'áè ne a Maketonia koe qõò.

Krestem koe xu Paulo xu kqre xu xg'ãò xu khama ii

¹⁴ Igabar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncèe ko Krestem koe wèé x'aè ka tc'ãà-cookg'ai xae e, a ko *wèé zi qgài zi koe* Gam dis tàà sa x'áía te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèé xu qgài xu koe Krestem ka q'ãan tsai-tsai, kqrem xg'ãòm iise.

¹⁵ Kqre xae xg'ãò xae, Krestem ka tçg'òó a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncèe ko tsai-tsaise xae*, ãe ko kgoaraè ne xg'aeku koe hëé naka gane ãe aagusea hãa ne xg'aeku koe hëéthëé e.

¹⁶ Eẽ *ko aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae ãe *ko kgoaraè* ne koe kg'òès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha diín ncèe zi gúù zi ka kg'anoèa hãa?

¹⁷ C'ẽe ne ncèe kái ne khama xae ii tama khama, ncèe ko Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tsééèa xae khòè xae iise q'anos tcáós cgoa hëé, naka Nqarim cookg'ai koe hëé naka Krestem di qarian cgoa hëéthëé kg'ui.

3

Paulo xu kabas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u

¹ A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'êe ne khòè ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tcgãya zi gatu di zi kana gatu koe guua hãa zi qaa?

² Gatua sixae di tu tcgãya tu q'ãa-q'ãako tu u, tcáóa xae koe góásea hãa tu, a wèém khòèm ka q'ãaèa hãa a ko nxaráè tu.

³ Krestem koe guua hãa tu tcgãya tu u sa tu ko x'ái, sixae ka góáèa hãa tu, góá hìim ka tamase igaba kg'òèa hãam Nqarim dim Tc'êem ka góáèa hãa tu, nxõán di tafolean koe tamase igaba khòèan tcáo di tafolean koe.

⁴ Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas gùù sa qarika dtcòma hãa.

⁵ Sixae di qarian koe i guua hãa* ta xae méé tama, igaba i sixae di qarian Nqarim koe guua hãa,

⁶ ncêe ko kúrú xae e xae kabas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba. *Ncêes qáé-xg'ae sa góá tòóèa hãa x'áèan dis qáé-xg'aes* tama si i, igabas Tc'êem di si i. Góá tòóèa hãa x'áèa ne ko cg'õo, igabam ko Tc'êe ba kg'òèkagu khama.

⁷ X'áèa ne kò nxõán koe góáèa hãa, i kò èe i ko tcg'òó a ko máakuè ka Nqarim di x'ààn x'áise. I kò gataga Moshem di kg'áían kaisase x'áà. Xòm x'aèa ne i kòo x'áà igaba i kò Iseraele di ne khòè ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncêe x'oo sa ko óága x'áèan kòo èeta ma ma x'áà,

⁸ ne sa nxãaska Tc'êem ko Gam di tsééan koe guu a óágas x'áà sa ntama noose kaja hãa!

⁹ Xgàraku sa ko óám dàò ba kò x'ààn úúa hãa, ka ba ko nxãaska èe ko tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áà!

¹⁰ *Kabas qáé-xg'aes* di x'áà nea *nciís qáé-xg'aes* di x'ààn koe gùù cgáé tama, *kabas qáé-xg'aes di x'áà ne ko nciís qáé-xg'aes* di x'ààn kaisase nqáé khama.

¹¹ Ncêe èe xòm x'aèan hãas *qáé-xg'aes* kò x'ààn úúa hãa, ne ia gha nxãaska èe chõò tamase hãas *qáé-xg'aes* koe nta noose kaja x'ààn hãa!

¹² Ncêes nqòò sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase kgoarasea hãase kg'ui,

¹³ a xae a Moshem khama ii tama, ncêe ko kg'áía ba qgáím cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne kg'áía ba koem ko ma x'áà ba xgãáse sa táá bóò ka.

¹⁴ Igaba i kò gane di tc'êean tcêekg'ammèa; ncêe cáim ka igabas kò nciís qáé-xg'ae sa nxaráè nem gaam qgái ba qanega hãa, a xgòre-kg'aiè tama, Krestem koe cúígam ko guu a sèèa tcg'òóè khama.

¹⁵ Ncêe cáim ka igaba èes kòo Moshem *dis Tcgãya* sa nxaráè nem qgái ba tcáóa ne qàbia hãa.

¹⁶ Igaba èem kòo khòè ba X'aigam koe kabise nem ko qgái ba tcg'òóè.

¹⁷ Me X'aiga ba Tc'êe Me e, i èem X'aigam dim Tc'êe ba hàna koe kgoarasean hãa.

¹⁸ Igaba ta ko wèéa ta ga xgòre-kg'aièas kg'áís cgoa Nqarim di x'ààn x'ái. Eèm ko ma X'aigam ncêe Tc'êe ii ba gatá koe ma tséé khama ta ko ma kabise a Gam khama ii, a ko c'êes x'áàs koe guu a c'êes koe síí.

4

Pauloa xu Nqarim di qguàan úúa, góman di gàban koe

¹ *Nqarim* di thõò-xama-máákuan koe xae guu a ncêes tséés *Gam* di sa úúa hãa, domka xae xhòen-tcáo tama,

² igaba xae ko chómsea hãa zi gùù zi saucgaekaguko zi kgoarasea hãase xguì. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba kàmakagu tama, igaba xae ko tseeguan tchànose x'ái, nxãasega ne gha wèé ne khòè ne tcáóa ne koe q'ãa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae kàà chìbi xae e sa.

* **3:5:** *Sixae di qarian koe i guua hãa* - Gerika sa ko máá: "C'êe gùù ga xae úúu tama ncêe gha kúrú xae e xae máá, ncêes tséé sa xae gha kgoana a kúrú," témé e.

³ Igaba ncĕe xгаа-xгаа xae ko qĕe tchĕan kò *qanega c'ĕe ne koe* chómsea hĕa ne i gane ĕe aagusea hĕa ne koe chómsea hĕa.

⁴ Ncĕem nqĕóm dim nqarì ba gane ĕe dtcòm tama ne di tc'ĕean ntcùú-ntcuua hĕa, nxĕasega ne gha Krestem di x'áako qĕe tchĕan di x'áan táá bóò ka, *Krestem* ncĕe Nqarim dis ii sa úúa* ba.

⁵ Sixae ka xae xгаа-xгаа tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xгаа-xгаа, xae sixae Jesom domka gatu di xae qĕa xae e.

⁶ Nqarim ncĕe xg'ao máá: “X'áa ba méém ntcùúan q'oo koe x'áa,” témé ba kò Gam dim x'áa ba kúrú me tcáóa xae q'oo koe x'áa, a ko Krestem di kg'áian koe guu a Nqarim di x'áan q'ĕakagu xae e khama.

⁷ Igaba xae ncĕe qguùn úúa hĕa góman di gĕban koe. Ncĕes gúu sa ko x'ái, kaisase kaia hĕa qaria ne Nqarim koe guua hĕa sa, sixae ka tamase.

⁸ Qarika xae ko wĕe za tcaòe, igaba xae tòmm-tommé tama; a ko nquu-nquuè, igaba xae bóò xguise tama;

⁹ xgàràe xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'áma xae kò qáùe, igaba xae cg'ĕoa xgĕaè tama.

¹⁰ Wĕe x'aèan ncĕe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcĕea hĕa a ko caate cgoa, nxĕasega i gha thĕe Jesom di kg'ĕean cgáé-q'ooa xae koe x'áise ka.

¹¹ Sixae ncĕe kg'ĕea hĕa xaea wĕe x'aèan ncĕe kaga Jesom domka x'ooan tshàu q'oo koe hàna, nxĕasega i gha Jesom di kg'ĕean sixae dim cgáé-q'oom kaàkom koe x'áise ka.

¹² Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tséea sa kúrú, igabas ko kg'ĕe sa gatu koe tséea sa kúrú.

¹³ Góáèa i hĕa a ko máá: “Dtcòma ra hĕa, a gaa domka kg'uia hĕa,” témé. Gaam tc'ĕem ĕem dtcòm dim cúí ba úúa hĕase xae ko gataga thĕe dtcòm, a ko gaa domka kg'ui,

¹⁴ a xae a q'ana hĕa Gaam ĕe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia hĕa ba gha thĕe Jesom cgoa ghù xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óa xae e.

¹⁵ I kò *ncĕe xgàrasean* wĕe ga gatu domka kúrúse, nxĕasega i gha ĕe i kò Nqarim di cgómkuan tchoanàse a kái ne khòe ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qĕe-tcaoa máá, nxĕasegam gha dqòmè ka.

Gatá dis x'ĕe-q'ooos nqarikg'ai di sa

¹⁶ Ncĕes gúus domka ta xhĕen-tcáó tama. Eĕta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgĕase igaba i ko tcáóa ta wĕém q'uuum ka kaba-kabaè.

¹⁷ Subu xgàrasean xòm x'aè dia ko kaisa a chĕò tama x'áan óága máá ta a khama, *x'áan* ncĕe ko wĕes xgàrase sa kaisase nqáe e.

¹⁸ Eĕ hòò a bóòe tama zi gúu zi koe ta ko tçgáia ta qĕea tòó, a ta a ĕe hòò a bóòe tama zi koe qĕea tòó o tama khama. Eĕ ko hòò a bóòe zi ko xòm x'aè-coan cúí ga hĕa, igaba zi ko ĕe hòò a bóòe tama zi chĕò tamase hĕa khama.

5

¹ Gatá di *tc'áróa ne* kgoara-cgae-q'ooos gaas koe ta nqĕómkg'ai koe x'ĕea hĕas khama ii. Igaba ncĕe kgoara-cgae-q'ooan kò ko kòbèe ne ta q'ana hĕa, Nqarim koe ta x'ĕe-q'ooan úúa hĕa sa. Ncĕe x'áea ne khòe tshàu ka kúrúe tama, a gha chĕò tamase nqarikg'ai koe hĕa.

² Ta ko ncĕes *kg'ĕes* koe tshúu-tcaoise kg'ae, gatá di x'ĕe-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hĕakaguèan ta xgónèa hĕa khama,

³ nxĕasega ta gha ĕe ta kò ko hĕa a, ne cuiskaga bóòe naka qg'aè-cgaea hĕa tite khama.

* **4:4:** *Nqarim dis ii sa úúa* - Gerika sa ko máá: “Nqarim dis ii sa ii ba,” témé.

⁴ Qanega ta ncêes kgoara-cgae-q'ooos koe hàna x'aè ka ta ko tshúù-tcaoase kg'ae, kaisa thòòan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'òó cgaeè sa ta tc'êe tama, igabaga ta x'ãè-q'ooan *nqarig'ai di cgoa* hãakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha ãe ko x'óó sa kg'òèan ka kaàkaguè ka.

⁵ Gaam ãe ncêes tséé sa kúrúa máá taa hãa ba Nqari Me e, ncêe Gam dim Tc'êe ba x'áis khama ma máà taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúùan gha tseegukaga hàà sa.

⁶ Gaa domka ta wèè x'aè ka kaisa tcoman úúa hãa, a q'ana hãa, ãe ta tc'áróm koe x'ãèa hãa x'aè ka ta X'aigam koe x'áéan *úúa hãa sa, ãeta ta ga ma qanega* gaan ka nqúù ta a *igaba*.

⁷ Dtcòmè koe ta ko guu a kg'òè khama, ãe ta ko bóòs ka tamase.

⁸ Ta kaisa tcoman úúa hãa, a ta a ko tc'êe, gatá di tc'áróan ta gha x'áéan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x'áéan koe hãa sa.

⁹ Gaa domka ta ko kaisase tc'êe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, *Gam cgoa* ta ga x'áéan koe hãa, kana ta ga *Gam ka* nqúù ka hãa igaba.

¹⁰ Wèéa ta ga méé ta Krestem cookg'ai koe x'áise naka taa Gam ka xgàràè khama. Nxãaska ta gha wèéa ta ga ãe kg'ano ta hãa sa máàè, wèés gúùs ãe ta gatá di tc'áróan koe kúrúa hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshúù kana qãè sa.

Nqarim cgoa tòókua ne, Krestem koe guu a

¹¹ Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba méém q'áòè sa, khama xae ko khòè ne kúrú ne *chìbia ne koe tcóóse*. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóa xae qãè e sa, ra nqòòan úúa hãa, tcáóa tu koe tu gataga q'ana, tcáóa xae qãè e sa di ì.

¹² Sixae gha gaicara dqòmè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'êe ne hàna ncêe ko tchàa koe hàna zi gúù zi tchòà úú cgoaa ne, tcáóa ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x'ái tu u gatu gha sixae ka dqòmè ba, nxãasega tu gha xoara mááse ka.

¹³ Ncèè tc'êea xae kò *koma* nxana hãa ne i Nqarim domka gatà ii. Igaba ncèè tc'êea xae kò *koma* tchàno ii ne i gatu domka gatà ii.

¹⁴ Krestem di ncàmku ne ko tcèè tcuì xae e khama. Xae ncêes gúù sa bóòa hãa: ncèè cúím khòèm *Krestem* kò wèè ne khòè ne x'óóa máána hãa ne, ne nxãaska wèéa ne x'óóa hãa sa.

¹⁵ Me Kreste ba wèéa ta domka x'óóa hãa, nxãasega ne gha ãe kg'òèa hãa ne táá gane ka kg'òèa mááse ka, igaba ne gha kg'òèa máá Gaam ãe kò x'óóa máá nea hãa, a x'óóan koe ghùèa hãa ba ka.

¹⁶ Gaa domka ta ncêeska gatá cúí khòè ga nqòómkg'ai di tcgáían cgoa bóòa hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'êe x'aè ka ma Kreste ba nqòómkg'ai di tcgáían cgoa bóòa hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatà hãéa tite.

¹⁷ Gaa domkam díím wèém ãe Krestem koe hàna ba kàbam nqòóm di me e. Ncúí zi gúù zia nqáéa hãa, zi wèè zi gúù zi ncêeska kàba zi ì.

¹⁸ I wèéan ncêe Nqarim koe guua, Gaam ncêe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan máà xaea hãa, c'êe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka.

¹⁹ Ncêe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nqòóm di ne khòè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa tòóku, a kò táá gane di chìbian nxará tcàà, a ba a kò tchòàn ncêe tòókuan di máá xaea hãa.

²⁰ Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'aese naka tòóku, témé.

²¹ Kreste ba kò cúí chìbi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatá domka kúrú Me, Me chìbian úú, nxãasega ta gha gatá Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

6

¹ *Nqarim cgoa* ko tsééa xg'ae xu khòè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncēe Nqarim di cgómkuan hòòà tu gha táá káà hùì iise sèè e ka.

² *Tcgãyas Gam dis koem ko Nqari ba máá:*

“Eēm kò ko cgómkuan dim x'aè ba hàà
ner kóm tsia hãa.

Eēm kò ko kgoarakuan dim cáím ba hàà
ner kòò hùì tsi,”

témé khama. Tseegukagam ncēeska cgómkuan dim x'aè me e, a tseegukaga ncēeska kgoarakuan dim cáím me e.

Paulom di qóm cgoa qgóókua ne

³ C'ēe khòè gha sixae di tsééan ntcoé sa xae tc'ēe tama, gaa domka xae c'ēe gúù xgàè-kg'am m gha tòó tc'ēe tama.

⁴ Igaba xae ko wèé gúùan ēe xae ko kúrú koe x'ái, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qáò tcáóan cgoa xae kò qómán q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hēé naka qóm zi xg'aeku zi koe hēéthēé e.

⁵ Xg'ámme xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcãàè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'òòè, a xae a kò x'òm tama, a kò tc'òo ga tc'òo tama.

⁶ Sixae di q'anoan hēé naka q'ãa di tc'ēean hēé naka qáò tcáóan hēé naka qãèan hēéthēé ka *xae Nqarim di xae qãa xae e sa x'áí hãa*, Tcom-tcomsam Tc'ēem koe hēé naka tseeguan di ncàmkuuan cgoa hēé,

⁷ naka sixae di kg'uian tseegu di hēé naka Nqarim di qarian ka hēéthēé e. Tchànoan xae ncõ gàba zi khama ma úúa hãa, *x'ãa cgoa xae ko o kg'ám x'òàm xòè di i*, naka *xgàèa ko máá xaean* dxàes x'òàs xòè di hēéthēé e.

⁸ Tcommèa xae kò hãa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko cóèè kana dqòmèè igaba *xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e*. Tshúù-ntcõa-kg'aoan khama xae kò ma qgóòè igaba xae ko tseeguan nxàe.

⁹ C'ēe ne khòè ne ka xae c'úuèa hãa, igaba xae kò *gatu ka q'ãaèa*. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'òèa xae hãa. Xgàràè xae kò ko, igaba xae kò cg'òòè tama.

¹⁰ Gatà ma xae kò ko ma thõò-tcaokaguè igaba xae kò wèé x'aè ka qãè-tcaoa hãa. Dxàua xae hãa igaba xae kò kái ne khòè ne qguùkagu. Cúí gúù ga xae kò úú tama igaba xae kò wèé gúùan ga q'òò.

¹¹ Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea.

¹² Tcáóa xae xae gatu koe tcēekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcēekg'ama hãa.

¹³ Tiri tu cóá tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'ái xae e xámse-kg'aman gatà ii i, ncēe xae sixae gatu koe úúa hãan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose

¹⁴ Táá méé tu gane ēe dtcòm tama ne cgoa cúíta noose joko ba tcèè guu. Ntama ia gha tchànoan ēe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hēé naka ntcúúan hēéthēé xg'ae, a cúís gúù sa kúrú?

¹⁵ Ntama ba ga ma Krete ba dxãwam* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòmà hãam khòè ba ēe dtcòm tamam cgoa tòóku?

¹⁶ Nqarim dim tempele ba ga ntama ma kúrúa mááseèa hãa nqárian cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'òèa hãam Nqarim di ta a ka. Ncēm kò Nqari ba máá:

“Tiri x'áéa ner gha *Tiri ne khòè* ne cgoa kúrú

* **6:15:** *dxãwa* - Gerika sa ko “Beliare” témé.

a Ra a gha gane xg'aeku koe caate.
 Gane dir Nqari Ra a gha ii,
 ne gha gane Tiri ne khòè ne ii,”
 témé.

¹⁷ Ke “tcg'oa gane xg'aeku koe
 naka gane cgoa q'aa,”
 tam Nqari ba méé.

A ba a máá:
 “Táá c'èe gúù q'ano tama qgóó guu,
 nxãaskar gha qãèse hààkagu tu u.”

¹⁸ “A Ra a gha gatu ka Xòò Ra ii,
 tu gha Tiri tu cóá tu ii,
 cóá xu hēé naka cóá zi hēéthēé tu,”
 tam X'aigam wèè qarian úúa hãa ba méé.

7

¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncēe nqòòkagukuan ta úúa hãa, ke hàà naka ta wèés
 gúùs ēe ko gatá di tc'áróan hēé naka tc'ēea ta hēéthēé cg'uri-cg'uris koe q'ano-
 q'anose, naka taa tcom-tcomsas kg'òè sa cg'oèase kg'òè, Nqari ba q'áòà hãase.

Korinta ne ko komsana domkam Paulo qãè-tcaoa

² Gatu di tcáóan xgobekg'ama máá xae e. Cúí khòè ga xae chibi kúrú cgae ta
 ga hãa, a xae a cúí khòè ga cg'ãèan koe tcãà ta ga hãa, kana xae c'èe khòè kàa
 naka marian sèè cgae e ta ga hãa.

³ Chibi-chibi tu ur ko domkar ncēe gúúan kg'ui tama. Ncēer kò kg'aika ma
 bìrí tua hãa khamaga ma: *kaisase xae ncàm tua*, tu wèè x'aèan ncēe kaga tcáóa
 xae koe hãa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'òè igaba.

⁴ Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hãa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu
 cgoa kaisase dqòmse, *tu* kaisa ntcàm kuan tíí koe úúa hãa, ra kái xháéan koe
 xae ga hãa igaba kaisa qãè-tcaoan úúa hãa.

⁵ Eè xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan
 hòò khama, xae kò wèè x'aè ka xháéan q'oo koe hãa: tchàa za guua zi mēéku
 zi hēé, naka *tcáóa xae* q'oo koe hànas q'áò sa hēéthēé di i.

⁶ Igabam kò Nqarim, ncēe ko gane ēe nqãaka hàna ne ntcàm ba, Titom di
 hàà-q'ooan ka ntcàm xae e.

⁷ Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii *ncēe kò ntcàm xae e*, igaba *xae kò thēé*
ntcàmmè ēem *gatu ka bìrí xaea hãa kg'uiian ka: ntam* ma gatu ka ntcàmmèa sa.
 Tu ma xgónè tea hãas kam kò bìrí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka hēé,
 naka tu ma tééa máá tea hãas ka hēéthēé e, ra ko kaisase qãè-tcaoa.

⁸ Eētar kò ma tiris tcgãyas cgoa tshúù-tshuu-tcáó tu u, igabar ēes *tcgãyas* ka
 chibi bóòse tama. Kg'aiar kò chibi bóòse, xòm x'aè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáó
 tu ua hãa sar ko bóò khama.

⁹ Igabar ncēeska qãè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáó tuar hãa domka tamase,
 igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò hēé tu u tu gatu di dàòan koe tcóóse domka.
 Nqarim q'áò ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thòò-thòò khama.

¹⁰ Nqarim q'áò di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóósean óága
 khama, i gatà ko hēé *khóèan* nxãas koe chibi bóòse tama, igaba i ko nqòóm di
 tshúù-tcaoan x'ooan koe úú.

¹¹ Bóò, Nqarim q'áò di tshúù-tcaoan gatu koe kúrú hãa sa: *hùia te ka tu kò*
qháé tu u, tééa máá te ka, xgòàse kg'uiia máá te ka, tcoma te ka, xgónèa te ka, tu
 ma máàse *tea* hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hēéthēé
 e. Wèés gúùs koe tu kàà chibi tu u sa tu x'áía hãa.

¹² Gaa domka ãer kòo góá máá tu u ka i kò chibiga ne kana chibi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áise Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchõà úúa hãa sa.

¹³ Wèé zi ncêe zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkus tc'amkg'ai koe kaisase qãè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóò me qãè-tcaoa hãa, gam di tc'ëea nea gatu wèé tu dian ka kàba-kàbaèa hãa khama.

¹⁴ Gatu kar kò gam koe dqòmse, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèés ãe xae bìrí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ãe xae kò Titom koe *gatu ka dqòmsea* hãa sa tseegu si i sa x'áía hãa thèé.

¹⁵ *Tiri x'áè-kq'áma nem kòo gatu koe úú ka* tu kò wèéa tu ga komsana me, a tu a kò q'áðan hèé naka cgùruan hèéthèé cgoa qãèse hàakagu me. Ncêe zi gùù zim ko tc'ëe-tc'ëese ka i ko gam di ncàmkuan gatu koe càùse.

¹⁶ Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qãè-tcao.

Dtcòm-kq'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

8

Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa

¹ Ncêeska, tí qõe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áía hãa cgómkuan ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ëe:

² Ncêeta noose kái zi kúrua bóòku zi xháéan di zi koe ne hàna igaba i kò gane di qãè-tcaoaan cg'oè a ntcãa, ne kò ãeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qãè tcáóan di qguùan x'áí a *máàku zi tcg'òó*.

³ *Gane kar ko* nxàea tseegukagu khama a ko máá: ãe ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ãe sa nqáéa sa hèéthèé tcg'òó. Gane ka ne kò

⁴ qarika dtcàrà xae e, cgómkuan dis máàkus cgoa ne gha c'ëe ne cgoa xg'ae a *Jutea di ne dtcòm-kq'ao ne tsééa máá sa*.

⁵ A ne a kò táá ãe xae kò ma nqòòà hãa khama *cúú* ma kúru, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a *nxãwa* Nqarim di tc'ëean koe guu a sixae koe máàse.

Paulo ba ko dtcòm-kq'ao ne ntcàm, máàkua ne ne gha tcg'òó ka

⁶ Tito ba nxãakamaga ncêes máàkus cgómkuan di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncêes tséé sa xg'ara-xg'ara sa.

⁷ Igaba ncêe tu ma wèé zi gùù zi koe ma kaisase qguùà hãa: dtcòmàn koe hèé, kg'uian koe hèé, q'ãan koe hèé, wèés kgoara-tcáós koe hèé, naka ãe xae xгаа-xгаа tua ncàmkuan koe ga hèéthèé, khamaga méé tu thèé ma ncêes máàkus cgómkuan dis koe kaisase qguù.

⁸ X'áèa ner máá tu u tama, igabar ko kg'amaga ncêes sere-seres c'ëe ne ncêe kaisase hùì kg'oana hãa di sa x'áí tu u. Ncêem dàòm kar ko bóò, nta i ma gatu di ncàmkuan tseegu di i sa.

⁹ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgómku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàù, Gam dis dxàùs koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

¹⁰ Ncêe nqáéa hãam kurim ka tu kò tc'ãà a máàkuan tcg'òóa tu tu u, a tu a kòo tc'ëe tu kò khama máá. Ke tiri kàan komsana:

¹¹ Eè tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncêeska xg'ara, naka ãe tu ma tc'ëea khama ma xg'ara-xg'ara si - ãe tu ma úúa hãa khama ma máá.

¹² Khòè ba nta noose úúa hãa sa *Nqarim koe* gùù méé tama khama. Cgáés gùù si i, khòèm ko ãem q'òòà hãa zi gùù zi ka c'ëe sa tcg'òó kg'oana hãa ne. *Nxãaskam gha Nqari ba qãè-tcaoa máá* dùús wèés ãem ko tcg'òó sa.

¹³ C'ëe ne sãakagu, a gatu q'óman q'oo koe tcãa tu u sar tc'ëe tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'ëe:

¹⁴ ncëe x'aè ka tu gatu kaisase tc'ãðan úúa hãa, ke méé tu ãe tcàoa hãa ne cg'oè-cg'oea máá. Eè tu gha ko tcào x'aè ka ne gha gane kaisase tc'ãðan úúa hãa, a gha nxãasega ãe tu tcàoa koe cg'oè-cg'oea máá tu u. Ncëem dàòm ka tu gha cúíta noo,

¹⁵ ncëe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáèa a ko máá: “Gaam ãe kò káían *tcuù* ba kò táá kaisase tc'ãðan úú, me kò gataga gaam ãe kò cg'orðan *tcuù* ba táá tcào,” témée khama.

Titoa xu ko Korinta koe tsééa úúè

¹⁶ Tc'ëe-tc'ëeses ncëer tíí úúa máá tua hãas khama ii sam Nqari ba Titom tcáo koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá.

¹⁷ Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà *sam gha kúrús* cúí sa dtcòm, igabam kò thée *gatuam gha hùí tu u* sa tc'ëe-tc'ëesea máá, a ba a kò gam di ncàman ka bìrísea hãa gatu koem gha síí sa.

¹⁸ Xae ko sixae ka qõese ba gam cgoa *gatu koe* tsééa úú, ncëe ko gam di tsééan qãè tchõàn xgaa-xgaa di koe wèé zi kereke zi ka koaè ba.

¹⁹ Ncëe zi gúú zi ka cúí tamase, igabam kò gataga thée kereke zi ka nxará tcg'òóèa hãa, ncëe gha sixae cgoa xg'ae a gatu dis máàku sa *úú dis* tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha Nqari ba dqòmè ka, si sixae di tcáóan kgoarasea hãase hùí kg'oana hãa sa x'ái thée ka.

²⁰ *Xg'ae a qõès ka* xae ko q'õése, nxãasega i gha cúí khóè ga táá ncëes máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chibi-chibi xae e ka.

²¹ Tchàno zi gúú zi *kúrú sa* xae bìrísea hãa khama. Nqarim tcgái q'oo koe cúí tamase, igaba khóèan tcgái q'oo koe ga hée thée e.

²² A xae a ko sixae ka qõese ba gatsara cgoa tsééa úú, ncëe kái q'oro kái zi dàò zi cgoa kgoara-tcáóam hãa sa x'ái xaea ba, me gataga ncëeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam hùí tu um gha sa kaisase kgoara-tcáóa máána hãa.

²³ A ncëe Titom xòè ka: tíí ka c'ëe me e, a tíí cgoa tséé-kg'ao me e gatu koe. A ncëe c'ëe tsara sixae ka qõese ga tsara *ãe hãa cgoa mea tsara* xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'áè úú-kg'ao tsara a, Krestem koe ko dqòmkuan óága tsara.

²⁴ *Gaa domka méé tu* ncëe xu khóè xu gatu di ncànkuan x'ái, nxãasega zi gha kereke zi *gatu di ncànkuan* bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqòmse sa.

9

Paulo ba ko gaia dtcàrà, marian gha tcg'òóè sa

¹ Qaase tama ia, góár gha máá tu u sa, hùíkuan di tsééan ncëe ne ko Nqarim di ne khóè ne *Jerusalema di ne* tsééa máàè ka.

² Hùí *ne* tu gha sa tu kg'ónòsea máána hãa sar q'ana hãa khama, a ra a ko Maketonia di ne khóè ne cookg'ai koe gatu ka dqòmse, a ra a ko bìrí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu ncíisega, ncëe nqáéa hãam kurim koe ga guu a máàkuan tu gha tcg'òó sa kg'ónòsea máána hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòse sa *gaa koe* kái ne ghùí-ghuin-tcáóa hãa.

³ Ra kò *ncëes gúús domkaga* gatá ka qõese ga xu gatu koe tsééa úú. Ncëer kò ma gatu ka ma dqòmse khamaga ma méé tu ma kg'ónòsea hãa sar ko tc'ëe. Ncëe sa gha x'ái sa ii, chibiga tama xae gha hãa sa, gatu ka xae kò dqòmse ne.

⁴ A ncëe *gatu* koer kò ko c'ëe ne Maketonia ne cgoa síí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòse ta ga hãa, ne xae gha kaisase saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úúa hãa khama. (Gatu di saucgaekaguan kar kg'ui tama...)

⁵ Gaa domkar kò bóò i ko qaase, tí qõe ga xu méér dtcàrà naka xu tc'ãa-cookg'ai te naka sí cgae tu u, naka xua sí bóò, ãe tu nqòòkagua hãas máàku sa kg'ónòèa hãa sa. Igabar ko tc'ãe, kgoara-tcáoase tu gha *gaas máàku sa* tcg'òó sa, chùiku tamase.

Marian tcg'òó a máà sa ko ts'ee-ts'ee kg'aikuan óága

⁶ *Tc'ãe-tc'ãese* ncãe sa:
ãe ko cg'orò cgùrian xhàrà
ba gha thëé cg'orò tc'õoan tcuù,
me gha gaam ãe ko káise xhàrà
ba thëé kái tc'õoan tcuù.

⁷ Wèem khòè ba méém ãem gabá tcáoá ba koe ma bìrisea hãa khama ma tcg'òó, tc'ãe tama tcáo ka hëé naka chùiem ko domka hëéthëé tamase, Nqari ba gaam ãe ko q'ano-tcáoase tcg'òó a máà ba ncàma hãa ke.

⁸ Nqari ba wèé cgómkuwa nem gha káise máà tu u di qarian úúa hãa, nxãasega tu gha wèé x'aè ka wèé zi gúù zi koe, wèés ãe tu ko qaa sa úúa máãse hãa ka, wèé zi tséé zi qãè zi tu gha nxãasega nqáéase kúrú ka.

⁹ Ncãe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáèa a ko máá:
“*Khòèm Nqari ba ko q'áò ba ko aba zi tsai-tsai*
a ãe dxàua hãa ne máà;
i gam di qãèan chòò tamase hãa,”
téméè khama.

¹⁰ Nqari ba ko xhàrà-kg'ao ba cgùrian máà, a ba a wèé khòèan tc'õoan máà. Gatagam gha gatu di *zi gúù zi càua máà* tu u cgùrian *khama ii zi* a gha kaikagu u, a gatu di qãèan koe guu a kái tc'õoan kúrú.

¹¹ Wèé za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèé za ga kgoara-tcáoá hãase máàkuan tcg'òó ka. Ne gha *Jerusalema di ne khòè ne* Nqari ba qãè-tcaoa máá, *gatu di zi máàku zi xae ko tcg'òóa máà ne x'aè* ka.

¹² Ncãe tu ko kúrú tséé sa Nqarim di ne khòè ne ko tcáo sa tu gha cg'oè-cg'oea máà nes cúis tama si i, igaba kái ne khòè ne kúrú ne Nqari ba qãè-tcaoa máá si i thëé.

¹³ Tséés ncãe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áia hãa sa gha dqómkuan Nqarim koe óága. Krestem di qãè tchòàn tu kò dtcòm, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khòè ne hëé naka c'ãe ne wèé ne hëéthëé aban tcg'òóa máá ka kgoarase.

¹⁴ Còrèa ne gha máá tu u, a gha xgónè tu u, cgómkuan ncãem kò Nqari ba nqáéa hãase máà tua hãa domka.

¹⁵ Gam dis máàkus ncãe kg'uian cgoa nxàea tcg'òóè tites domka méém Nqari ba qãè-tcaoa máàè!

**Paulo ba ko gam di tsééan x'aè úú-kg'aom ii di ka
kg'uia máãse (10–13)**

10

¹ Tíia Paulo ra ko Krestem di qãèan hëé naka qãè tcáoan hëéthëé ka dtcàrà tu u. Tíi ncãe gatu koer kò hàna ne *koma* kg'amka ii ra, igaba ncãe gatu cgoar kò hãa tama ne ko *koma* xgòase kg'ui cgoa tu u ra.

² C'ãe ne khòè ne ko máá, nqõóm ko ma tc'ãe khama xae ko ma kg'òè, témé. Bòòr ko ka i ko qaase, kaisase xgòaser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dtcàrà tu u, táá tu gha chùì ter ncãem dàòm koe tcãa sa.

³ Tseegu u nqõóm koe ta ga x'ãè sa, igabaga ta nqõóm di cauan cgoa x'ãàku tama.

⁴ Ncõo gàba zi ncãe ta ko x'ãà cgoa zia nqõóm di zi ncõo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúúan zi ga kòbe di qarian úúa hãa.

⁵ Ncēe zi ncōo gàba zi cgoa ta ko kàa-kg'ám zi hēé, naka wèés gúùs ēe ko dqom̄se sa hēéthēé kobe, gaa zi ncēe ko khòè ne xgàè-kg'am zi Nqari ba q'āan koe. Ta ko wèém tc'ēe ba qgóo a qáé, a kúrú me me Krete ba komsana.

⁶ Ncēè gatu di komsana-q'ooan kò tc'āda hāa, ne ta kg'ónòsea máana hāa, wèém khòèm di komsana taman xgàra ne.

⁷ Gúùan di qāán cúíga tu ko bóò. Ncēè gatu ka c'ēm kò Krestem di me e sa bìrìsea hāa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hāa, sixae igaba xae thēé gaam khama ma Krestem di xae e sa.

⁸ Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncēm X'aiga ba máa xaea hāa ka dqom̄se igaba. Qarian ncēm kò máa xaea hāa, nxāasega xae gha tshàoa ghùu tu u, a táá kobe q'aa tu u ka.

⁹ Tcgāya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'ēe tama.

¹⁰ C'ēe ne ko máá: “Paulom di zi tcgāya zia qarian úúa, a ko xgòase kg'ui, igabaga ncēe cgáé-q'ooa ba kò gatá cgoa hàna nem qari úú tama, i gam di kg'uian cúí gúù ga méé tama,” témé.

¹¹ Gatà ii ne khòè ne méé ne bóò q'āa, ēe xae ko tcgāya zi koe góá zi xae gha thēé kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hāa, kana xae ga gatu cgoa hāa tama igaba xae sixae xae e sa.

Táá méé ta dqom̄se guu

¹² Bèe xae ko, gane ēe ko dqom̄se ne cgoa nxará xg'aesea ne, kana gane hānas téé-q'oos koe tòósea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'āò-tc'āose, a ne a ko gane ka nxará xg'aese. Tsóágase ne gáé káà tc'ēe nea!

¹³ Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máa xaea hāas tc'āò-tc'āos kúrú xae gha tsééan di sa nqáéa hāase dqom̄se tite, igaba xae gha Nqarim máa xaea hāas tc'āò-tc'āos cgoa dqom̄se, tc'āò-tc'āos ncēe gatu igaba tu gaas koe hāa sa.

¹⁴ Sixaea kò tc'āà di xae e, Krestem di qāè tchòàn ko gatu koe úúa hāa xae. Khama xae c'ēm khòèm kúrú hāa tsééan dim nqòóm koe tcāà tama. Nqari ba máa xae e tua hāa!

¹⁵ C'ēe ne khòè ne kúrú hāa tsééan koe xae nqáéase dqom̄se tama, igaba xae ko Nqarim máa xaea hāas tc'āò-tc'āos cgoa dqom̄se, a xae a nqòòan úúa hāa, gatu di dtcòman gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchàakagu sa.

¹⁶ Nxāasega xae gha qāè tchòàn c'ēe zi xg'aeku zi gatu ka ncìi za hāa zi koe síi xгаа-xгаа ka. C'ēm khòèm ēem hāa qgál koe kúrú hāa tsééan koe xae dqom̄se tc'ēe tama khama.

¹⁷ Igaba ncēè c'ēm khòèm kò dqom̄se kg'oana ne méém X'aigam koe dqom̄se.

¹⁸ Ncēè khòèm kòo dqom̄se, nem tchànóm iise bóòè tama khama. Igaba ncēè X'aigam kò khòè ba dqom̄ nem ko tchànóm iise bóòè.

11

Paulo ba hēé naka tshúù-ntcōa di xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthēé e

¹ Tiri káà tc'ēean koe tu ga qáò tcáó cgoa te sar ko tc'ēe; ke méé tu cgómna gatà hēé.

² Nqarim koe guua hāa taua ner úú cgoa tua hāa khama. Cúim khòèm di séekua ner nqòòkagu tua, Krete ba, nxāasegar gha cookg'aia ba koe tòó tu u ka, qanega xóé cgoaè tamas dxàe-coas khama ma.

³ Igabar ko q'áò, gatu di tc'ēea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, ēem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàè-qaea hāa khamaga ma.

⁴ Thamkase tu ko c'ëe khóèan koe máàse khama. Ncëe c'ëe khóèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncëe sixae qanega Gam ka xгаа-xгаа tu u ta ga hãam ka xгаа-xгаа, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'ëem ka tãá ba hòòà, kana tua sixae xгаа-xгаа tu u ta ga hãa qãè tchõàn ka tãán hòòà.

⁵ Tíí ko bóò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áè úú-kg'ao xu ncëe cgáé xu u *ta i ko mééé xu ka*.

⁶ Nxãatar ga ma kg'uiian xгаа-xгаа sea máá tama, igabar tc'ëega ra a. Ncëes gúù sa xae wèè zi dàò zi koe qãèse x'ái tua hãa.

⁷ Nqarim di qãè tchõà ner kò xгаа-xгаа tu u x'áè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòò cg'áré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chìbi sa kúrú?

⁸ C'ëe zi kereke zir *koma* xhùua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatu tsééa máá tu u zi.

⁹ A ãer kòò gatu cgoa hãa, a c'ëe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khòè ga qóm ba qgóókagu tama, ãer tcàoa hãas koe xu kò tíí qõe ga xu ncëe kò Maketonia koe guua hãa xu hùì te khama. Ra kò wèè zi dàò-kg'ám zi koe qgóósea hãa, táár gha qóma máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hëé.

¹⁰ Ncëer ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncëe dqòmsean tiri Akaia di xu xg'aeku xu *ncëe gatu x'ãèa hãa xu* koe guu na chõòkaguèa hãa tite.

¹¹ Dùús domka *ra kò gatu koe hùian qaa tama?* Ncàm tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncàm tuar hãa sa!

¹² Khama ra gha ncëer ko kúrú sa kg'ama kúrú *a gatu di hùian qaa tite*, a gha nxãasega gaxu ãe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqòmse xu sau-cgaekagu.

¹³ Eëta ii xu khòè xua tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu u, qàe-qaekuan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'áè úú-kg'ao xu kúrúsea hãa xu.

¹⁴ Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'áàn di ba kúrúsea hãa khama.

¹⁵ Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qãà xu igaba xu kò tchànoan di xu qãà xu kúrúsea hãa ne. Chõò-q'oos koe xu gha gaxu di tsééan khama ma suruta kabìè.

Paulo ba ko gam di xgàrasean ka dqòmse

¹⁶ Gaicara ra ko kg'uiian tiri kg'ui a ko máá: Táá méé i cúí khòè ga káà tc'ëer iise qgóó te guu. Igaba ncëe gatà tu kò ko hëé ne méé tu nxãaska káà tc'ëem khòè ba tu ga ko ma qgóó khama ma qgóó te, nakar nxãasega tíí igaba thëé cg'árése dqòmse.

¹⁷ Ncëe dqòmsean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko káà tc'ëe iise kg'ui.

¹⁸ Ncãaga i ko kái khóèan ga nqõóm di cauan cgoa dqòmse khamar gha tíí igabaga thëé dqòmse.

¹⁹ Tc'ëega tu u *sa tu ko bìríse*, igaba tu ko ãe káà tc'ëe ii ne cgoa qãè-tcaoa hãase tsééa xg'ae ná!

²⁰ Khòèa ne kò qãàn kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm tu u, a ko náà c'ãa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a.

²¹ *Ncëe gúùan kúrú koe* xae kò kg'amka xae e, témé sar ko saucgae.

Igaba ncëe c'ëe khóèan kò bìrísea hãa c'ëes gúùs ka i gha dqòmse sa ner tíí igaba bìrísea hãa (káà tc'ëem khòèem khamar ko ma kg'ui).

²² Hebera dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgõo-coa xua? Tíí igabar gaar ga ra a.

²³ Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khòem khamar ko ma kg'ui a ko máá:) *gaxu kar* cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tsééa hãa, a ra a gaxu ka kái q'oro qáéèa hãa, a gaxu ka kái q'oro qoaèa, a kái q'oro x'óó ka hëéa.

²⁴ Juta ne kar 5 q'oro 39 tsaman qoaèa hãa,

²⁵ nqoana q'oro ra kò *Roma ne ka* tsam xu cgoa qoaè, a ra a kò c'ëe x'aè ka nxõán cgoa xaoè, a ra a kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoaè, a ra a kò c'ëe x'aè ka koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé tshàam q'oo koe hãa.

²⁶ Eër kò káise caate a ko dàra kar kò kái zi tcabà zi koe tcãà: tshàan di zi, ts'ãà-kg'aoan di zi, tiri ne khòè ne di zi, tãá zi qhàò zi di zi, x'áé-dxooan di zi, qãáka ka di zi, tshàa-dxooan di zi hëé naka tshúù-ntcõa di dtcòm-kg'aoan di zi hëéthëé koe.

²⁷ Thòokaser kòo tséé, a ra a thëé ko qómse tséé, ra kò kái ntcùúan x'óm tama, a xàbàa hãa, a cáma hãa, a ko kái-kg'aise tc'õoan úú tama, a ra a kòo qgàì, a qg'aè-cgaea hãa.

²⁸ Wèé zi gúù zi oose ra ko wèé cáma ka qóman xám, wèé zi kereke zi tc'ëea máás tiris ka.

²⁹ C'ëem khòem kò kg'amka ii ner ko tí igaba xámse a kg'amka. C'ëem khòem kòo chìbian koe tcãàè ner ko tshúù-tcao.

³⁰ Ncëè qaase i kò ko, dqòmser ga sa, ner gha gúù zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqòmse.

³¹ Nqarim ncëe X'aigam Jesom ka Xòò ba, ncëe ko chòò tamase dqòmè ba, nxãa ba q'ana hãa tshúù-ntcõar nxàe tama sa.

³² Damaseko koem kò tc'ãà-cookg'aim x'aigam Aretasem dòm q'oo koe hãa ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kòre, nxãasegam gha qáé te ka.

³³ Igabar kò x'áé-dxoom dim xhàrom kòm koe guu a q'ores q'oo koe hãase xòòè, a tshàù q'ooa ba koe nxàa tcg'oa.

12

Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqòmse

¹ Dqòmse méers gúù si i, ãeta i ga ma cúí gúù qãè ga kúrúa máá te tama igaba. Ncëeskar gha X'aigam bóòkagu tea hãa zi x'ái zi hëé naka xgòre-kg'áise ko zi ka hëéthëé kg'ui.

² Q'ana ra hãa Krestem koe hánam khòè ba, ncëe kò nqáéa hãa kurian 14 ka, sèè a kaisase tc'amaka hãam nqarikg'aim* koe úúèa hãa ba. (C'úua ra hãa, ncëes gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa† ii – Nqarim cúí ba q'anaa.)

³ Ra ncëem khòè ba q'ana hãa (igabar c'úua hãa, ncëes gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii – Nqarim cúí ba q'anaa)

⁴ ntam kò ma sèè a paradaisi koe úúè sa. Nxàèè tite zi gúù zim kò kóm, gúù zi ncëe khòèan kgoara mááè naka nxàe tite zi.

⁵ Ncëem khòem kar gha dqòmse igabar tí ka dqòmsea hãa tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii.

⁶ A ncëe dqòmser kòo ner káà tc'ëem khòè ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncëeska dqòmsea hãa tite, nxãasega i gha c'ëe khòèan táá kaisase tc'ëea máá te ka, ãe i ko tí koe bóòs ka hëé naka ãe i ko tí koe kóms ka hëéthëé e.

⁷ Igaba méer táá kaisase kaikaguè guu ãer ko bóò zi x'ái zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxàm ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncëe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàè te, nxãasegar gha táá kaisase koase ka.

* **12:2:** *kaisase tc'amaka hãam nqarikg'ai* - Gerika sa ko máá: “nqoana dim nqarikg'ai ba,” témé.

† **12:2:** *x'ái sa* - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé. ‡ **12:3:** *x'ái sa* - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.

⁸ Ncēes gúùs domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxãasegas gha tíi koe séèa tcg'òòè ka.

⁹ Igabam kò bìrí te a máá: “Tiri cgómku ne tc'ãò tsia hãa, *Tiri qaria ne ko kg'amkan koe cg'oèase x'áise khama,*” témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qãè-tcaoan cgoa dqòmse, nxãasega i gha Krestem di qarian tíi koe hãa ka.

¹⁰ Gaas gúùs domkaga ra ko kg'amkan koe qãè-tcao, naka cóèkuan koe hëé, naka xháé zi koe hëé, naka xgàraku zi koe hëé, naka qóm zi koe hëéthëé e, *ncèè Krestem domka zi kòo kúrúse ne.* Eër kò kg'amka ii ner nxãaska qari ra a khama.

Paulo ba ko Korinta dis kerekes ka káise tc'ëe-tc'ëese

¹¹ Káà tc'ëem gúù bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méér ga kò koaèa hãas gúù si i khama. Gúù cgáér tama ra a ga ii, igabar ãe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u *ta ko méé xu ka nqãaka hãa tama.*

¹² Tseegu ñir x'áè úú-kg'ao *ra a* di zi x'ái zia kò gatu xg'aeku koe qáò tcáóan cgoa x'áiè, x'ái zi cgoa hëé naka are-aresa zi gúù zi cgoa hëé naka kaia hãa qarian cgoa hëéthëé e.

¹³ Cúis gúù sa tu kò c'ëe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíia táá qóm ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgómna ncēes chibi sa qgóóa máá te!

¹⁴ Ncēer ii kar nqoana dis dára sar gha dára tu u sa kg'ónòsea máána hãa. A ra a cuiskaga qóma máá tu ua hãa tite; ãe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóán méé i gaan di xòòan táá tsééa máás gúù si i, igaba méé i xòòan gaan di cóán tsééa máá khama.

¹⁵ Ra gha kaisase qãè-tcaoa hãase wèés gúùs ãer úúa hãa sa gatu koe tséékagu naka tíi ga ra hëéthëé e. Ncèè kaisaser kò ncàm tua hãa, ne tua gha gatu cg'arése ncàm te?

¹⁶ Ncēe tu ma dtcòmaa khamaga ma, táár kò qóm ba qgóókagu tu u sa, igabar kò *koma* kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u.

¹⁷ Ntama? A gaxu khòè xu ãer kò gatu koe tsééa úúa hãa xu ka c'ëem cgoa ra kò c'ëe gúù ga sèè cgae tu u?

¹⁸ Tito bar ko dtcàrà qòòm gha ka, a ko c'ëem dtcòm-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'ëe gúù ga sèè cgae tu u ii? Cúim tc'ëem cgoa tsam gáé kò tsééa tama? Cúim dàò ba tsam gáé kò sèè tama?

¹⁹ A ncēe tu hãa ka tua kò tc'ëea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uia mááse, ta tc'ëea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ãem ga ma Kreste ba ma kg'uikagu xae e khama, si wèés gúùs *ãe xae ko góá a ko kúrú sa,* gatu di tshàoa ghùian di si i, ncàm-ncamsa tuè.

²⁰ *Gatu koe síia ner ko q'áò.* C'ëedaokar ãer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hãa tite, tu gatu igaba ãe tu kòo ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hãa tite. I gha c'ëedaoka mēékuan hëé, taukuan hëé, xgòàn hëé, cēèan hëé, cóèkuan hëé, c'amkuan hëé, bódsean hëé naka kómku taman hëéthëé hãa.

²¹ Gaicara ra kòo síi nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'aré-cg'are te sar ko q'áò. Ra gha kái ne ãe kò nxãakamaga chibian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chibian koe ne kò táá tcóóse khama. Qanega ne q'ano taman hëé, cg'áràn hëé, naka cg'ãèan hëéthëé koe hãa.

13

Còo di zi dqàèku zi

¹ Ncēea nqoana dis dàras ga si i ncēer ko gatu koe dára sa. *Si ko Nqarim dis Tcgãya sa méé a ko máá:* “Càm kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'áma ne gha wèés kg'ui sa nxàea tseegukagu,” témé.

2-3 Eẽ nxãakamaga chìbian kúrúá hãa ne hěe naka wèe ne c'ěe ne hěéthěer ko dqàè; ěer kò cím di sa dàra nea kar kò ma dqàè ne khamagar ko ma ncēer kàà iim x'aèm ka dqàè ne. Krete ba ko tíi koe kg'ui dis x'ái sa tu ko qaa ná? Eẽr kò gaicara hàà ner gaa domkaga ncēe ne khòe ne cuiskaga bóò guua hãa tite. *Krete ba* gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa.

⁴ Gatàm kò ma kg'amkan koe guu a xgàuè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'òè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'òè, a tsééa máá tu u.

⁵ Gatu kúrúá bóòse naka tua bóò dtcòmàn koe tu hàna sa; kúrúá tu gatu bóòse. Bóòà tu q'ãa tama Jeso Krete ba gatu koe hàna sa? Igaba ncēe kúrúá tu kòò bóòse a ko tààè nem Jeso Krete ba gatu koe hãa tama.

⁶ Ra tcoman úúa hãa, bóòà tu q'ana hãa sixaea kúrúá bóòku sa tààa hãa sa di i.

⁷ Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'ěe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khòe ne gha bóò, kúrúá bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncēes gúù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'ěe, ěe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, ěeta xae ga ma sixae tààèa hãa khama ii igaba.

⁸ Cuiskaga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrúá máá.

⁹ Ncēe qari tu iis gúùs cúí sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, ěe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qòò si i.

¹⁰ Gaa domkar ko ncēer kàà ii ka ncēe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha ěer kòò hàà ne táá hàà xgòàse kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncēe qarian máà tea hãa, tshàoar gha ghùì *tu u* ka, a táá tòà-q'aa *tu u* ka.

Còò di zi tsgámkaguku zi

¹¹ Còò dis ka, tíi qòe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi qãè, korèku tu, naka cúí tc'ěe ii, tòókuan cgoa kg'òè, nakam gha ncàmkuhan hěe naka tòókuan hěéthěe dim Nqari ba gatu cgoa hãa.

¹² Gatu ka c'ěe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

¹³ Wèe ne dtcòm-kg'ao ne ko tsgámkagu tu u.

¹⁴ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuhan hěe naka Nqarim di ncàmkuhan hěe naka Tcom-tcomsam Tc'ěem di hãa cgoakuan hěéthěe méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.

GALATIA NE Paulom dis tcgãya sa Galatia ne koe Téé-cookg'ai sa

Eẽ i ko Jesom di qãe tchõan tshoa-tshoa a ko xгаа-xгааè, a ko ãe Juta tama ne ka cam tshàua mááè, kas kò tèe sa xgoaba: khòe ba méém Juta iise kg'òè naka baà Moshem di x'áèan ko méé sa komsana naka baà q'ãe nqãa-qgai khòe, nxãaskam gha tseegu dim dtcòm-kg'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncëes gùs cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gùu sa, Krestem koe dtcòm si i, gaas ka ta gha wèéa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'èe ne khòe ne hãa, Paulo ba ko ntcoe ne, a birísea hãa khòe ba méém gataga Moshem di x'áèan komsana naka baa nxãasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tcgãya sa kò góáèa, tseegu di dtcòmman koes gha Galatia ne kabi ka, ncëe ko tshùu-ntcõa di xгаа-xgaan ka hòakaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao ba tam gha ma tcièe di qaria nem úúa hãas ka kg'ui. A ba a kò nxàe, gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii dia Nqarim koe guua hãa, khama i khòe koe guu tama sa, i gam di tsééan ãe Juta tama ne khòe ne koe hãa sa.

Me kò nxãaska kg'ui sa ghù, ncëe ko máá, dtcòmman ka cúim ko khòe ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qãe tsééa nea khòe ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khòe ba qãe tsééan kúru ka (3-4).

Chòo di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'ái, Krestem koe dtcòm sa ko ncàmkus ncëe ko kg'òèa ta kaba-kaba sa óága sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãe nqãa-qgai khòoku sa
- x'áèa ne
- kgoarasea ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)
- Nqarim di cgòmkuuan di qãe tchõa ne (3-4)
- Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hëéthëe e (5-6)

Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1-2)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, x'áè úú-kg'ao* ba kúruèa hãa ra: khòe ne koe guu tamase, kana khòem ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hëé naka x'ooan koe ghù Mea hãam Nqarim Abom ka hëéthëe e.

² Tíí hëé naka wèé xu qõe xu ncëe tíí cgoa hãa xu hëéthëéa ko ncëes tcgãya sa Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòo ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëe tsara koe guua hãa cgòmkuuan hëé naka tòokuuan hëéthëe méé i gatu cgoa hãa.

⁴ Ncëe ko gatá di chìbian domka máàse ba, nxãasegam gha ncëe x'áè dim nqõóm cg'ãè tc'èean dim koe kgoara tcg'òó ta a ka, ncëem ko ma gatá dim Nqarim Xòo ba ma tc'èe khama.

⁵ Chòo tamase méém dqomèmè, Amen.

Cúisega tseegu ii qãe tchõa ne

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ Gatu kar area hãa! Eẽ Krestem di cgòmkuuan koe tciia óá tu ua hãa ba tu ncẽeta ma qháésega aagua hãa, a tãá tchõàn koe nxana,

⁷ ncẽe qãè tchõà tama a. Igaba i c'ẽe khóèan hàna ncẽe ko nqùu sa tcãà tu u, a Krestem di qãè tchõàn kàmakagu kg'oana.

⁸ Igabar *ko bìrí tu u a ko máá*: ncẽe sixae igaba kana nqarikg'ai koe guuam moengelem kò c'ẽe tchõàn xгаа-xгаа tu u, ncẽe sixae kòo xгаа-xгаа tu u qãè tchõàn cgoa qõða mááku tama a, ne méém chõð tamase xgàràè!

⁹ Ncẽe xae nxãakamaga mééa hãa khamagar ko ncẽeska gaicara méé a ko máá: ncẽe c'ẽem khóèm kòo ãe tu xгаа-xгааèa qãè tchõàn cgoa qõða mááku tama qãè tchõàn xгаа-xгаа tu u ne méém chõð tamase xgàràè!

¹⁰ Khóèe ne kar gha koaè sa ra koáé qaa kana Nqarim kaa? Kana ra ko khóèan qãè-tcaokagu sa qaa? Ncẽe qanega ra kòo khóèan qãè-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa

¹¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'ẽe khama, tí qõe ga tuè, ncẽer kòo xгаа-xгаа qãè tchõà nea khóèan koe guu tama sa.

¹² Khóèan kar máàe e tama khama, a *khóèan ka* xгаа-xгааè e tama, igaba ra Jeso Krestem ko tí koe x'áise koe guu a máàe ea.

¹³ Kóma tu hãa ãer kò Juta dis dtcòmms koe hãa kar kòo ma kg'õè sa khama: kaisase nqáéaser kò Nqarim dis kereke sa xgàra, a kòo cg'õoa dqùrì si.

¹⁴ A ra a kò Juta dis dtcòmms koe kái xu tiris tcáràs di xu ka còoka hãar Juta ra a, a kò ãe ne kò sita ka tsgõose ga ne máà ta a cauan kaisase qgóóa qari.

¹⁵ Qanegar ábàè tama cookg'ai koem kò Nqari ba nxára tcg'òó tea. A ba a kò Gam di cgòmkuuan ka tciia óá te. I kò qãè-tcaokagu Me

¹⁶ Gam dim Cóá bam x'ái tea sa, nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Gam di qãè tchõàn xгаа-xгаа ka. Gaa x'aè kagar kò khóèan cgoa táá xg'ae,

¹⁷ a ra a kò gataga Jerusalema koe ga táá qõð, a ãe xg'ao tí ka tc'ãà a x'áè úú-kg'ao ii xu koe síi, igaba ra kò Arabia koe qõð, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kabise.

¹⁸ Ra kò nxãaska nqoana kuri qãá q'oo koe Jerusalema koe qõð, a Petere† ba dàra, a síi 15 cáman gam cgoa x'ãè.

¹⁹ Igaba ra kò cúim x'áè úú-kg'aom ga ba táá bóò, Jakobom oose, ncẽe X'aigam *Jesom* ka qõese ba.

²⁰ Bóò, Nqarim cookg'ai koer ko gaise, ncẽer góá máá tua hãa sa tshúù-ntcõas tama si i sa.

²¹ Kháókar kò Siria hãe naka Kilikia hãéthhée di zi xg'aeku zi koe qõð.

²² Ra kò Jutea di zi kereke zi koe q'ãaè tama, ncẽe Krestem koe hãa zi;

²³ kg'amaga ne kò tí ka kómáa hãa i ko máá: “Gaam ãe kòo kg'aia xgàra ta a ba ko ncẽeska dtcòmms ka xгаа-xгаа, ncẽem kòo cg'õoa dqùrì sa,” témée.

²⁴ Ne kò tí domka Nqari ba dqòm.

2

Paulom di tchõà ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'ẽe xu ka dtcòmme

¹ Ra kò nxãaska 14 kurian qãá q'oo koe gaia Jerusalema koe qõð, Baren-abasem cgoa hãase, a ra a kò thée Titom ga ba séè,

² a *Nqarim ko x'ái te* sa xùri; a ra a ãer kò tãá zi qhàò zi di ne xгаа-xгаа hãa qãè tchõàn gaxu cookg'ai koe síi tòó. Kaia ntcõó-q'ooan úúa hãa xu cgoar kò ncẽe sa cúia hãase nxàe; tsééan ncẽer ko wée qaria te cgoa kúrú hãa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'ẽe tama khama.

† 1:18: *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

³ Igaba Titom ncēe kò tíi cgoa hãam ka i kò qaase tama, q'ãe nqãa-qgai khòoem gha sa, Gerika me e kò ii igaba.

⁴ Igaba xu kòo c'ēe xu khòe xu kúrúe i gha sa tc'ēe. Dtcòm-kq'ao xu khama xu ko ma qgóose, igaba xu tchõa qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko ēe ta Jeso Krestem koe úúa hãa kgoarasean hàà bóò, nxãasega xu gha gaxu di qãàn kúrú ta a ka.

⁵ Igaba xae kò x'aè-coam di kòm ga táá máà xu, nxãasega tu gha qãe tchõàn di tseeguan úú ka.

⁶ Igaba gaxu ēe tc'ãa-cookg'aian khama ko ma qgóoe xu - ēe xu kò hãas téé-q'oo sa tíi koe cúí gúù ga méé tama, Nqari ba khòe ne tãákase qgóo tama khama - ēe xu khòe xua kò táá birí te, cúí gúù ga ra gha *ēer ko xgaa-xgaa qãe tchõàn* koe càù sa.

⁷ Igaba xu kò bóò q'ãa, Nqari ba tíia máà tea hãa, qhàò zi di ner gha qãe tchõàn xgaa-xgaa sa, ēem kò ma Petere ba máàna hãa khamaga ma, Juta nem gha qãe tchõàn xgaa-xgaa sa.

⁸ Nqarim ncēe kò Petere ba tsééa hãa, me x'aè úú-kq'aom Juta ne ko qãe tchõàn xgaa-xgaa ba ii, ba kò tíi tséé te, x'aè úú-kq'aom táá zi qhàò zi di ne ko qãe tchõàn xgaa-xgaa bar gha ii ka khama.

⁹ Xu kò Jakobo ba hēé, naka Petere* ba hēé naka Johane ba hēéthēé xu, ncēe kòo nquu ba ko ghùì-ghui xu hìi xu iise sèèè xu bóò q'ãa Nqari ba ncēs tséé sa máà tea hãa sa, a xu a tíia hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsam qgóo tshàu, dtcòmkuu xae hãa dis x'áís iise. Dtcòmkuu xae ko hãa ncēeta xae gha ma tsééa xg'ae sa: Sitsam gha táá zi qhàò zi di ne koe síí, xu gaxu Juta ne koe síí sa.

¹⁰ Cúís gúùs dtcàrà xu kòo sa: ēe dxàua hãa ne méé tsam qãèse kòre si i, si kò gaas gúù sa tcáóa te koe tcãà kúrú sir gha sa.

Paulo ba ko Petere ba ntcoe

¹¹ Igaba ēem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò dtcòm-kq'ao ne cookg'ai koe ga ntcoe me, chìbia nem úúa hãa khama.

¹² C'ēe xu khòe xu Jakobom ka tsééa óàèa xu ko hàà cookg'ai koem kòo táá zi qhàò zi di ne cgoa tc'õó, igaba ēe xu ko hàà kam kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a tééa dìbi, a táá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase.

¹³ Gabá hēé naka c'ēe xu Juta xu hēéthēéa kò tshoa-tshoa a ēe xu q'ana hãa si qãe tamas gúù sa kúrú, me kò Barenabasem ga ba gaxu di cg'ãè tsééan domka hòà cgoa xu.

¹⁴ Igaba ēer ko qãe tchõàn di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wèéa ne cookg'ai koe ga Petere† ba bìri a máá: “Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'õóan ka* táá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'òè, Juta ne dian ka tamase. Ka nxãaska dùú saa ncēe tsi ko qhàò zi di ne chùì, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?” témé.

¹⁵ Abà nqais koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncēe chìbi-kq'ao ta ko ma tcièè ne.

¹⁶ Igaba ta q'ana hãa, khòe ba x'áèan komsana ka tchànòom iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòmàn ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thée Jeso Krestem koe dtcòmà hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòmòs ka tchànò ta iise bóòè ka, x'áèan komsana ka tamase; x'áèan komsana kam cúím khòem ga ba tchànò iise bóòè hãa tite khama.

¹⁷ Igaba ncēe Krestem koe dtcòmàn ka ta kò tchànò ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncēe chìbi-kq'ao ne ta ko ma tcièè ne*. Kháé ēe sa ko nxãaska máá, Kreste ba chìbian dim tséé-kq'ao Me e, *ēe ko kúrú ta a ta chìbi-kq'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si i!

* **2:9: Petere** - Gerika sa ko “Kefase” témé. † **2:14: Petere** - Gerika sa ko “Kefase” témé.

¹⁸ Ncèè c'èem khòèm kòò ãem kòbea hãa sa gaia tshàoa ghùì, nem ko chìbian kùrú.

¹⁹ X'áèa ner *kg'òèa máá tama* khama, igabar x'áèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba *kg'òèa máa ka*. Krestem cgoar xgàuèa,

²⁰ ra tíí ncèeska *kg'òèa hãa tama*, igabam Kreste ba tíí koe *kg'òèa hãa*; ra ncèer ko cgàam koe *kg'òès kg'òè* sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòman koe *kg'òè*, ncèe kò ncàm tea, a tíí domka máàsea ba.

²¹ Ncèè khòèm kò ko *cgómkuan ka tamase*, *igaba* x'áèan koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Kreste ba nxãaska *kg'amaga káa hùise x'óóa hãa*. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di *cgómkuan dxùukg'ai* za tòóa hãa tite.

Nqarim di cgómkuan di qãè tchõà ne (3–4)

3

Dtcòm sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me e

¹ Gatú káa tc'èe tu Galatia tuè! Dìina gáé tsoò tua hãa? Gatú ncèe tcgáí q'ooa tu koe gam kò Jeso Kreste ba qãèse x'áise xgàuèam hãa sa tu!

² Cúis gùù sar gatú koe q'ãa *kg'oana*: x'áèan komsana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò, kana ãe tu kóma hãa *qãè tchõàn koe* dtcòm s kaa?

³ Tsóágase tu gáé káa tc'èe tua! *Tcom-tcomsam* Tc'èem cgoa tu tshoa-tshoaa hãa, ka tua ko ncèeska cgàam *di cauan* cgoa chõòkagu?

⁴ A hùì úú tamase tua kaisase xgàrasea hãa? Kháé tseegukaga ia kò hùì úú tama?

⁵ Gaam ãe ko *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba máa tu u, a ko gatú xg'aeku koe arearesa zi tséé zi kùrú ba koáé x'áèan tu ko komsana domka gatá hëé? Kháé ba gáé ãe tu kóma hãa *qãè tchõàn koe* tu dtcòma hãa domka gatá hëé tama?

⁶ Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm, a ba a kò tchànóm iise bóòè!

⁷ Ke nxãaska kóma q'ãa, ãe dtcòm sa úúa hãa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa.

⁸ *Nqarim di zi Tcgãya* zia kò nxãakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tãá zi qhàò zi di ne dtcòm s koe guu a tchàno ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahamam ba kámága qãè tchõàn máa, a máá: “Wèé zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'eekg'aiè,” témé;

⁹ khama gane ãe dtcòman úúa hãa nea kò dtcòma hãam Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'eekg'aiè.

¹⁰ Wèé ne ãe x'áèan komsanan ka ko *tchàno ne iise bóòè kg'oana* nea cgúisea hãa; *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèé x'ae ka ãe X'áèan dis Tcgãyas koe góásea hãa zi gùù zi wèé zi kùrú tamam khòè ba cgúisea hãa,” témé khama.

¹¹ X'áise i ko, cúim khòèm ga ba x'áèan ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hãa sa; *Nqarim di zi Tcgãya zia ko máá*: “Eè tchàno ii ba gha dtcòm s koe guu a *kg'òè*,” témé khama.

¹² Igaba i x'áèan dtcòman koe guu tama, a ncèe koe guua, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé khama a ko máá: “Eè ko ncèe zi gùù zi kùrú ba gha gazi koe guu a *kg'òè*,” témé.

¹³ *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèém khòèm ãe ko hùis koe tceèè ba cgúiea hãa,” téméé khamam kò Kreste ba gatá domka cgúie. A ba a kò ncèeta hëéan ka x'áèan dis cgúikus koe x'ámá tcg'òó ta a.

¹⁴ Nxãasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Jeso Krestem koe guu a tãá zi qhàò zi di ne koe tcãà ka, ta gha nxãasega dtcòm s koe guu a ãe ta kò nqòòkaguèa hãam *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò.

X'áèan hěé naka nqòòkagukuan hěéthěé e

¹⁵ Tíí qōe ga tuè, wèè cáń dis sere-sere sar gha tséékagu. Khòe ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hãa ne i cúí khòe ga kōbe si, kana c'ěe gúú ga gaas koe càua hãa tite.

¹⁶ Nqòòkaguku zia kò Abrahama ba hěé naka gam ka cóáse ba hěéthěé tsara bìrièa hãa. Si *Nqarim dis Tcgãya* sa ncēeta méé naka máá: “naka gam ka cóáse ga XU hěéthěé e,” témé tama naka sa kái xu nxàe, igabas ko máá: “naka cóáse BA hěéthěé e,” témé, a ko cúí ba nxàe, ncēe Krete ii ba.

¹⁷ Ncēe sa nxàer kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hãa, i x'áèan 430 kurian qãá q'oo koe hààraa. Ncēe x'áèa ne ěes qáé-xg'ae sa kōbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa kaàkagua hãa tite.

¹⁸ Ncēè Nqarim dis máàkus kò x'áèan koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòòkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòòkagukus koe guu a Gam di cgómkuan ka Abrahama ba máà a.

¹⁹ Nxãaska x'áèan di tsééa nea dùú saa? Tcãàèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'ái*, chìbian *kúrú sa dùú si i sa* ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam ka Cóáse* ba síí hàà, ncēe kò nqòòkagukus koe nxàèa ba. Moengele xu ka i kòo qòòkaguè, *Moshem* ěe ko nqáè koe hãam koe guu a.

²⁰ Igaba ěe nqáè koe hãa ba cúís *xg'aes cgoa cúí tséé* tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

Qãàn hěé naka cóán hěéthěé e

²¹ Kháé nxãaska ia x'áèan Nqarim di zi nqòòkaguku zi cgoa qōòa mááku tama? Nxãas tama si i! Ncēè kg'òè sa ko óá di qarian úúam x'áem kò hàna hãa, nem ga kò khòe ba tseegukaga x'áèan komsana koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguèa khama.

²² Igabas ko *Nqarim dis Tcgãya* sa nxàea tseegukagu, wèém nqōó ba chìbian koe hãa sa, nxãasegas gha ěe kò nqòòkaguèas abas ncēe ko Jeso Kretem koe dtcòmán koe guu a máàè sa, ěe ko dtcòm ne máàè ka.

²³ Igaba dtcòmš ko hàà cookg'ai koe ta kò x'áèan ka qgóó a qáèèa hãa, nxãakg'aigas gha síí ncēe ko hààs dtcòm sa hòèè ka.

²⁴ I kò gaa domkaga x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà*, nxãasega ta gha dtcòmš koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóòè ka.

²⁵ Si gaas dtcòm sa hààraa, i ncēeska *x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a* tama.

²⁶ Wèéa tu ga dtcòmš koe guu a Jeso Kretem koe Nqarim di tu cóá tu u khama.

²⁷ Wèéa tu ěe kò Kretem koe tcguù-tcguuèa hãa tua Krete ba hàna khama.

²⁸ Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãà ba kana qãà tama ba hãa tite, me kg'áò ba kana dxàes ga sa hãa tite, wèéa tu ga Jeso Kretem koe cúí tu u khama.

²⁹ A ncēè Kretem di tu kò ii, ne tu nxãaska Abrahamam di tu cóá tu u, a tu a ěe kò nqòòkaguèa hãas x'ais di tu q'òò-kg'ao tu u.

4

¹ Méé ra ko sa: ěe gha ko hàà x'aian q'òòm kò cóá ba ii nem gha hàà kg'amaga qãàm khama ma séèè, ěetam ga ma wèè zi gúú zi q'òòa hãa igaba.

² Tchàno-tchanoku-kg'ao xu hěé naka qòòkagu-kg'ao xu hěéthěé dòm q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xòòm ka tòóèa hãam x'aè ba síí hàà.

³ Ncēem dàòm ka ta gatá igaba thěé, ěe ta kò cóá ii, ka kò nqōóm di qarian di ta qãà ta a.

* **3:24:** *Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà* - kana “a ko Kretem koe úú ta a”.

⁴ Igaba ãem ko x'aè ba cg'oè kam kò Nqari ba Gam dim Cóá ba tsééa úú, khòès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòm q'oo koe kg'òèa hãa ba,

⁵ síim gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim di ta cóá* ta ii di qarian hòò ka.

⁶ Me kò Nqari ba cóá tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'èe ba tsééa tcg'òó, Me síí tcáóa ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: “Aboè, gatá ka Xòò Tseè,” témé.

⁷ Khama tsi ncëeska gaicara qãà tama, igaba tsi cóá tsi i, a cóá tsi kò ii ne tsi gataga thëé Nqarim koe guu a q'òò-kg'ao tsi i.

Paulo ba Galatia ne dis téé-q'oos ka area hãa

⁸ Kg'aia, ncëe tu kò Nqari ba c'úua hãa x'aè ka tu kò gúú zi ncëe nqarì tama zi di tu qãà tu u.

⁹ Igaba tu ncëeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: “Nqarim ka tu q'ãaèa hãa,” témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqòóm di qarian ncëe kg'amka, a cgóm-cgomsa koe gaicara kãbise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãà kg'oana?

¹⁰ C'èe cáman hëé, naka nxoean hëé naka x'aèan hëé naka kurian hëéthëé tu xaèa kg'ónò a ko kòè zi kúrú.

¹¹ Q'áòkagu te tu ko! Eër gatu koe kúrúa hãa tsééa ne káà hùì khamaga i ii domka.

¹² Tíí qõe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíí khama méé tu ii, témé, tíí igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'ãè ga tu kúrú cgae te tama.

¹³ Q'ana tu hãa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòo kg'aia qãè tchòan xгаа-xгаа tu u sa.

¹⁴ Eèta i kò ma tiri tcìian kúrúa bóòta tu di ii, igaba tu kò táá ntcoe te ga hëé, a xguì te ga hëé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qãèse hàakagu te, Jeso Krestem khama ma.

¹⁵ Gatu di qãè-tcaoa ne *ncëeska* ndaa? Tíí ga ra gha nxàea tseegukagu a máá, kgoanase i kò ne tu ga tcgáía tu nxòbea tcg'òó, a máà te, témé.

¹⁶ A *ncëeska* ra gáé gatu dim cg'òò-kg'ao ba kúrúsea, ncëer ko tseeguan bìrí tu u ka?

¹⁷ Eè xu *tshúù-ntcõa-kg'ao* xua qãèm dàòm ka tcãà-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa *sixae cgoa* q'aa-q'aa tu u si i, nxãasega tu gha tcãà-tcaoa máá xu ka.

¹⁸ I wèé x'aè ka qãès gúùs koe tcãà-tcaoan qãè e, tíí kò gatu cgoa hãa ne cúí tamase.

¹⁹ Tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn di thòòan koe hãa, Me gha nxãakg'aiga síí Kreste ba gatu koe kúrúse!

²⁰ Nta ra ko ma tc'èe, ncëeskar ga gatu cgoa hãa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kãbi! Gatu kar area hãa khama.

Hagare sa hëé naka Sarah sa hëéthëé e

²¹ Bìrí te tu, gatu ncëe x'áèan dòm q'oo koe tu gha hãa sa ko tc'èe tu: a x'áèan tu komsana tama?

²² Góásea i hãa a kò máá, Abrahama ba ko cámm cóá tsara úúa hãa, me c'èe ba qãàs di me e, me c'èe ba *gam dis khòès* kgoarasea hãas di me e, téméè.

²³ Igabam kò qãàs dim cóá ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea hãas khòès dim cóá ba nqòòkagukus koe guu a ábàè.

²⁴ Ncëe zi gúú zia gha x'áís iise séèè: ncëe sara khòè sara cámm sara qáé-xg'ae sara a; c'èe sa Sinai dim xàbìm dis x'ái si i, a ko hàà gha qãàn kúrú cóán ábà, si nxãa sa Hagare si i.

²⁵ Si Hagares ncëe sa Sinai dim xàbìm Arabia dim nqòóm koe hànám dis x'ái si i, a Jerusalema dis x'ái si i; gas di ne cóá ne cgoas xg'ae a qãà si i khama.

²⁶ Igaba tc'amaka hãas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xõò si i.

²⁷ Góásea i hãa khama a ko máá:
 “Qãè-tcao, sáá ábà tama si khóè seè,
qãè-tcaoan ka q'au,
 sáá ncêe ábàn di thõðan koe hãa tite si;
 ãe aaguèas khóès di cóá nea
 ãe séèa hãas khóès dian ka kái i khama,”
 téméè.

²⁸ *Ncêes Jerusalema sa gatá ka xõò si i khamaga* tu gatu, tí qõe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòðkagukus di tu cóá tu u.

²⁹ Igaba ãem x'aèm kam kò ãe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, ãe Tc'ẽem koe guu a ábàèa ba xgàra; si ko gatà iis guù sa ncêe zi cárm zi kaga igaba kúrúse.

³⁰ Igaba sa ko *Nqarim dis* Tcgãya sa nta méé? Ncêetas ko méé a ko máá: “Xhàiaagu qãà sa hëé naka gaas dim cóá ba hëéthëé e! Qãàs dim cóá ba cuiskaga ãe kgoarasea hãas khóès dim cóám cgoa xg'ae naka q'õða hãa tite ke,” témé.

³¹ Gaa domka, tí qõe ga tuè, qãàs di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hãas khóès di ta cóá ta a.

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hëéthëé e (5-6)

5

Krestem koe kgoarasea hãa ne

¹ Kreste ba kò kgoara ta a, nxãasega ta gha kgoarasease hãa ka; gaa domka méé ta nxãaska qarika téé, naka taa qãàn dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

² Komsana! Tíia, Paulo ra ko bìrí tu u a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòè tu kòo nem Kreste ba gatu koe cúí hùi ga úú tama, témé.

³ A ra a ko wèém khóèm ãe q'ãe nqãa-qgai khòèm gha sa máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxãaska méém ãe i ko x'áèan méés wèé sa kúrú sa.

⁴ Gatu ncêe x'áèan *komsana* ka gha tchàno tu iise bóèè tua Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa; cgòmkuuan tu cg'áé guua.

⁵ Tc'ẽem koe ta ko guu a dtcòmks koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãà khama.

⁶ Q'ãe nqãa-qgai khòè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòè tama sa Jeso Krestem koe cgáé tama, igaba ncàmks koe kò tséés dtcòm si i.

⁷ Qãèse tu kòo qàrò, ka ia dìín xgàè-kg'am tua hãa tseeguan komsana ne?

⁸ Eèta iis xgaa-xgaaku sa Gaam ãe ko tcii tu um koe guu tama.

⁹ Cg'áré péré gãe-gãe ne ko kái péréan kúrú i gãe.

¹⁰ X'aigam koer tcoman úúa hãa, cuiskaga tu c'ẽe dàò ga séèa hãa tite di i; me gha gaam ãe ko nqùu sa tcãà tu u ba gam dis xgàrase sa xám, dìím ga igaba.

¹¹ Igaba, tí qõe ga tuè, ncêe xgaa-xgaa ra kòo, a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòoku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxãaska dùús domka xgàràèa máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus *ka xgaa-xgaan* xg'ore sa ghùì tama.

¹² Eè ko tcg'ome tcúú tu u xu khóè xu méé xu qõò naka síí q'ãe khòo-kg'aiè sar ko tc'èe!

¹³ Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tí qõe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táá cgàam di zi tséé zi koe tcãà guu; igaba méé tu ncàmkuuan koe guu naka gatu ka c'ẽean tsééa máá.

¹⁴ Wèé x'áèa ne ko cúím x'áè-kg'ám koe nxàèè a ko máá: “Tsáá ka c'ẽe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé khama.

¹⁵ Igaba ãe tu kòo kaáku a ko kaá kg'ooku, ne méé tu q'õése naka tua gha gatu ka c'ëe ne ka táá cg'õoè guu.

Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'õè sa hëé naka cgàam di tsééan hëéthëé e

¹⁶ Igaba ra ko máá: *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka méé tu tcèè tcuèè naka tua cgàam ko tc'ëe sa táá kúrú guu, témé.

¹⁷ Cgàam ko qaa sa ãem ko *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba qaas cgoa qõòà mááku tama khama, si Tc'ëem ko qaa sa cgàam dis cgoa qõòà mááku tama; ncëea ne ko x'ãàku khama, nxãasega tu gha ãe tu ko tc'ëe sa táá kúrú ka.

¹⁸ Igaba ncèè *Tcom-tcomsam* Tc'ëem ka tu kò tc'ãà-cookg'aièa hãa ne tu x'áèan dòm q'oo koe hãa tama.

¹⁹ Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'árà a, naka cg'ãè zi tséé zi hëé, naka cg'urian hëé,

²⁰ naka kúrúa mááseèa hãa nqárian dqomàn hëé, naka tsoðan cii hëé, naka hòrekuan hëé, naka xg'orean hëé, naka tauan hëé, naka xgòan hëé, naka cëèan hëé, naka kómku taman hëé, naka dtcõò zi cgoa q'aa-q'aasean hëé,

²¹ naka chikuan hëé, naka nqàrea hãa ne hëé, naka qarika kg'áan hëé, naka ncëe zi gúù zi khama ii zi hëéthëé e. Ra ko ncëeska biría q'ãa-q'ãa tu u, ncëer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: ãeta ii zi gúù zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'õòà hãa tite, témé.

²² Igaba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'áróa ne ncàm si i, naka qãè-tcaoan hëé, naka tòókuan hëé, naka qáo tcáóan hëé, naka qãè tcáóan hëé, naka qãèan hëé, naka tcom-tcomsan hëé,

²³ naka tc'aua hãan hëé, naka qãè qgóósean hëéthëé e. Eëta ii zi gúù zi koe i x'áèan tséé úú tama.

²⁴ Ne gane ãe Jeso Krestem di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xámse-q'oo zi hëé naka gaam di zi tc'ëe zi hëéthëé cgoa.

²⁵ Ncèè Tc'ëem ka ta kò kg'õèa hãa, ne méé ta Tc'ëem cgoa qõòà te si i.

²⁶ Táá méé ta bóòse gúù kana ghãaku di ii guu, kana chiku di ii guu.

6

Wèém khòè ba qãèan kúrúa máá ne

¹ Tíi qõe ga tuè, ncèè c'ëem khòèm kò cg'ãèan kúrú ka qgóóèa hãa, ne méé tu gatu ncëe *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba úúa hãa tu tc'ausase úúa tcg'òó me. Tsáá igaba méé tsi kòrese hãa naka tsia táá chìbian koe tcãa guu.

² Gatu di zi xgàm zi tu xgàma hùiku, naka tua gha ncëem dàòm ka Krestem di x'áèan komsana.

³ A ncèè c'ëem khòèm kò tc'ëea máá, gúù cgáé me e, ta tc'ëea hãa, gúù cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese khama.

⁴ Wèém khòè ba méém gam di tsééan qãèse bóò. Qãè kò ii nem gha nxãwa koase, c'ëem khòèm cgoa tòóa xg'aese tamase.

⁵ Wèém khòè ba méém gam dis xgàm sa dcëea mááses gúù si i khama.

⁶ Eë ko *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaaè ba méém gam dim xgaa-xgaa-kg'aom cgoa wèè zi gúù zi qãè zi xg'aea máá.

⁷ Táá méé tu qàe-qaèè guu: Nqari ba cuiskaga ncoiè tite ke; wèès gúùs ãem ko khòè ba xhàrà sa, nxãa sam gha gataga thëe tcuù khama.

⁸ Me gha gaam ãe ko gam di cgàan koe xhàrà ba, gaam cgàam koe ga guu a kòbea cg'õo sa tcuù; igaba gaam ãe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ëem koe guu a xhàrà ba gha *Tcom-tcomsam* Tc'ëem koe guu a chòò tamas kg'õè sa tcuù khama.

⁹ Ke hàà naka ta qãèan kúrú ka táá xhòekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm ka ta gha tcuù ke, ncèè kàn tcáó tama ta kò hãa ne.

¹⁰ Gaa domka, ncēe ga ta x'aè ba hòòà hãa, ke hàà naka ta wèé khòèan koe qãèan kúrú, kái-kg'aise ēe dtcòm̄s dim x'ám̄ di ne koe.

Còò di zi dqàèku zi hēé naka tsgám̄ku zi hēéthēé e

¹¹ Bòò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncēer ko *ncēeska* tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

¹² Gane ēe ko chùì tu u q'ãe nqãa-qgai khòè tu gha ka nea ko cgàam koe qãè-qgóósean cúíga tc'ēe, nxãasega ne gha Krestem dis xgàus domka táá xgàràè ka.

¹³ Gane ēe q'ãe nqãa-qgai khòèa nea gane ka x'áèan qgóóa qari tama khama, igaba ne ko tc'ēe gatu méé tu q'ãe nqãa-qgai khòè sa, nxãasega ne gha gatu dim cgàam koe dqòm̄se ka.

¹⁴ Igaba tíí ka, cuiskagar c'ēes gúùs koe dqòm̄sea hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqóó ba xgàua mááèa, ra tíí nqóó ba xgàua mááèa.

¹⁵ Q'ãe nqãa-qgai khòè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòè tama sa gúù méé tama khama, igabam ko Nqari ba *kabas kg'òè* sa kúrúa máá ta a*.

¹⁶ Tòókuan hēé naka thòò-xama-máákuan hēéthēé méé i gane ēe ko ncēm̄ x'áè-kg'ám̄ ba xùri ne cgoa hãa, *gane hēé* naka Nqarim di ne Iseraele ne hēéthēé e.

¹⁷ Còò dis ka méé i c'ēe khòè ga táá cg'ãèan kúrúa máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ke.

¹⁸ Cgóm̄kuan X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu dim tc'ēm̄ cgoa hãa, tíí qõe ga tuè. Amen.

---

* **6:15:** *kabas kg'òè* sa kúrúa máá ta a - Gerika sa ko c'ēe zi kg'ui zi tséékagu ncēe ko máá: “*kabase kúrúèa hãam nqóóm̄*” khama ma, témé zi.

EFESO NE Paulom dis tcgãya sa Efeso ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khòè nem góá máána hãa sa tc'ãà dis ka ko Nqarim dis tc'ëes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ëe, wèés gúùs ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthhëé gha Krestem koe xg'ae a cúis gúù sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thëé Nqarim di ne khòè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ëe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem goa cúis gúù sa ii sa.

Tc'ãà di xòèan tcgãyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòè ne ma nxàrá tcg'òó sa hëé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chibia ne qgóóa mááe a kgoaraès ka hëé, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ma máàkuès ka hëéthhëé e.

Cám dim xòèm koem ko nxàrá-kg'ao ne birí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqõómkg'ai koe kg'òè sa.

Tãáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'ái, Nqarim di ne khòè ne ko ma Krestem goa xg'ae a cúis gúù sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Krete ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Krete ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a séèès kos khòès khama ii, me Krete ba khòès dim Khòè Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wèé zi gúù zia ko Krestem di x'áàn koe guu a bóòè: Gam di ncàmkuan hëé, naka dàò-a-máákuan hëé, naka chìbian di qgóóa-máákuan hëé, naka cgómkuan hëé, naka q'ano-q'anokuan hëéthhëé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áro me e, Me Krete ba Tcúú Me e
- Krestem di zi qguù zi
- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
- Nqarim dis tc'ëe sa
- tòókua ne
- cúis gúù sa ii

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Krete ba hëé naka kereke sa hëéthhëé e (1-3)
- Kãbas kg'òè sa Krestem koe (4-6)

Krete ba hëé naka kereke sa hëéthhëé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama. Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hãa ner ko ncëes tcgãya sa góá máá, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthhëé tsara koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthhëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

³ Dqomè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncëe kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgái zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ëem di wèé cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba.

⁴ Nqõóm kúrúè tamás cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxàrá tcg'òóa mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe káà chibi ii ka.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁵ Ncàmkuàn cgoam kò bóòà tcg'òó a nxàea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, ãem kò ma tc'ëea hãa a ma ncàma hãa khama,

⁶ nxãasega ta gha x'áàko cgómkuàn Gam di dqòm ka, ncëem *Gam dim Cóám* ncàmam hãam koe kgoarasea hãase máà taa a.

⁷ Krestem koe ta chìbian di qgòóa-máákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuàn dis qguùs koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama.

⁸ Cgómkuàn ncëem tchààse máà taa hãa a, wèé tc'ëean Gam di cgoa hëé naka bóòà q'ãan cgoa hëéthëé e.

⁹ Nqari ba kò Gam di zi tc'ëe zi chómsea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ãem kò ma *Krestem* koe guu a ncàma hãa khama ma:

¹⁰ Eëm Nqari ba nxará tcg'òóa hãam x'aèm kam gha wèé zi gúù zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúis gúù sa kúrú ka, wèés gúùs ãe nqarikg'ai di sa hëé naka nqòómkg'ai di sa hëéthëé e.

¹¹ Nqari ba nxará tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ãem kò ma bìrísea hãa khama, wèé zi gúù zim kò Gaam ko ma tc'ëe khama hëé naka Me ko ma bóòà tcg'òó zi khama hëéthëé ma kúrú khama,

¹² nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqòm ka, gatá ncëe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'ãa a nqòòan úúa hãa ta.

¹³ Gatú igaba tu Krestem koe hãa, ãe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncëe qãè tchòàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòmàn ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòó cgaeè, nqòòkaguèa hãam Tc'ëem Tcom-tcomsa ba.

¹⁴ Tcom-tcomsam Tc'ëe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hãa gúùan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'áàn dqòm ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

¹⁵ Ra ko ncëes gúùs domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòmàn gatu di kar kóma hãa, naka wèé khòèan tcom-tcomsa koe tu úúa hãa ncàmkuàn ka hëéthëé e.

¹⁶ Gaa domkar gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máán chòòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ëe-tc'ëese tu u.

¹⁷ Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xòò bar ko dtcàrà, bóòà q'ãan dim Tc'ëe bam gha máà tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi gúù zi* xgòre-kg'aia máá tu u, tu qãèse q'ãa Me ka.

¹⁸ *Còrè ko*, tcáóa tu gha x'áàkaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hãa sa hëé, naka Gam dis qguùs x'áàko sa nta noose kaia hãa sa hëéthëé e, ncëe tcom-tcomsa ne khòè ne Gam di nem nqòòkagua hãa sa.

¹⁹ *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i Gam di qarian gatá ncëe ko dtcòmàn ta koe kaia, a nxaráè tite sa. Gam di qarian ncëe ko kaia qarian cgoa tséé e,

²⁰ qarian ãem kò Krestem koe tséékagua hãa a, ãem kò x'ooan koe ghù Me, a nqarikg'ai koe kg'àòm x'òàm Gam dim xòè koe ntcòo Me ka.

²¹ *Nqari ba gaa koe* wèé ne khòè ne ntcòó-q'ooaga ne hëé, naka x'aigan hëé, naka tc'ãa-cookg'aian hëé naka wèé qarian hëé, naka wèé zi cg'òè zi hëéthëé tc'amkg'ai koe ntcòo Mea, ncëem nqòóm koe cúí tamase, igaba ncëe ko hààm nqòóm koe ga hëéthëé e.

²² Nqari ba wèé zi gúù zi *Krestem di* nqàrèan ka nqãaka tòóa, *a kerekes dim tc'ãa-cookg'ai ba kúrú Mea*, Me wèé zi gúù zi *tc'ãa-cookg'aia hãa*. Ncëem dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e,

²³ ncëe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oè-cg'oeèa hãa, Gaam ncëe ko wèé ne khòè ne wèé gúùan cgoa cg'oè-cg'oe ba.

2

Chìbian koe ta kò hãa a x'óóá hãa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a

¹⁻² C'èe x'aè ka tu kò x'óóá hãa, gatu di cg'ãe cauan hëe naka chìbian hëéthëe koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãem dàòm koe kg'òè, ncëem nqõóm di ne khòe ne khama ma, a kò tc'ãá-q'oo dim tc'ãà-cookg'aim di qarian dòm q'oo koe hãa, tc'ëem ncëe ko ncëeska khòe ne ãe Nqari ba kóm tama ne koe tsée ba.

³ Gataga ta kò wèéa ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'ëe sa xùri, a kòo cgàa ba hëe naka tc'ëean hëéthëe ko tc'ëe zi gùu zi kúrú, a kòo gatà iim dàòm ka ncìsega kg'òèa ta q'oo koe *Nqarim ka* xgòà-cgaekuan tééa máána hãa ta khòe ta a, c'èe ne khòe ne khamaga ma.

⁴⁻⁵ Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmku kias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãe cau ta ii a x'óóá hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'òèkagu ta a. A kò ncëes gùu sa thõo-xama-máákuan kam cg'oè cgaèa hãa domka kúrú. Cgómkuan domka tu kgoaraèa!

⁶ A ba a kò Gam cgoa xg'ae a *x'ooan koe* ghùu ta a, a kúrú ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgài zi koe ntcõó, Jeso Krestem koe.

⁷ Nxãasegam gha hàako zi x'aè zi ka Gam di cgómkuan dis qguùs nxará chõè tite sa x'ái ka, ncëem kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãean koe máa ta a sa.

⁸ Dtcòmán koe tu guu a cgómkuan domka kgoaraèa khama, si ncëe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i,

⁹ a gatu di tsée-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khòe ga dqòmse ka.

¹⁰ Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãe tséean ta gha kúrú ka, ncëem kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòa tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qòò ka.

Krestem koe cúís gùu sa kúrúa ne

¹¹ Gatu ncëe táá zi qhàò zi di iise ábàèa* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòe, ncëe khòem ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gùu sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãe nqãa-qgai khòeèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãe nqãa-qgai khòeèa tama ne' ta ma tciie. Ke méé tu tc'ëe-tc'ëese,

¹² ãe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòe ne ka táá nqõó di tu khòe tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan di koe c'ùúsea tu khòe tu u, a tu a kò nqòòan ga úú tama, a kò nqòómkg'ai koe Nqari úú tama.

¹³ Igaba tu ncëeska gatu ãe kò nqúú ii tu, Jeso Krestem koe, cúúse óàèa hãa, Krestem di c'áòan ka.

¹⁴ *Kreste ba* gatá dim tòóku Me e khama, ncëe kúrú ta a ta cúí ii ba, cam xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kòo ba xg'aekua ta koe khòá hãa. Gam di cgàan koem kò

¹⁵ *Juta ne di* x'àean hëe, naka gaan di x'àe-kg'áman hëe naka dqàè-kg'aman hëéthëe cg'òo, a cúim tc'áróm kaba ba Gam koe kúrú, cam tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúrúan ka.

¹⁶ Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèe sara qhàò sara cúim tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'òo.

¹⁷ Me kò hàà tòókuan di qãe tchòan xgaa-xgaa: gatu ãe kò nqúú ii tu koe hëe, naka gane ãe cúú ne koe hëéthëe e.

¹⁸ Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúim Tc'ëem cgoa kgoarasease Abom koe síí khama.

* **2:11: ábàèa** - Gerika sa ko máá: "cgàam koe," témé.

¹⁹ Khama tu ncēeska tǎá za guua kana c'úúsea hǎa tu khóè tu tama tu u, igaba tu ncēeska ãe tcom-tcomsa ne cgoa cúim nqǒóm di tu khóè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'ǎè-kg'ao tu u.

²⁰ Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'áè úú-kg'ao xu hǎé naka porofiti xu hǎéthǎé ka kúrúèa hǎa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxǒá Me e.

²¹ Gam koem ko wǎém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxǎasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii.

²² Gam koe tu ko gatu igaba *c'ǎe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa tshàoa xg'aeè*, nxǎasega tu gha Tc'ǎem koe guu a Nqarim gha x'ǎèm qgàì ba ii ka.

3

Paulo ba ko tǎá zi qhàò zi koe Krestem ka xgaa-xgaa

¹ Ncǎes gúús domkar kò tíia Paulo ra, Jeso Krestem domka qǎéèa hǎa ra, gatu tǎá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá:*

² Nqarim máà tea hǎas tséés cgómkuan xgaa-xgaa dis ka tu gǎé kóma hǎa, *ra gha gaa cgómkuan gatu koe tséékagu.*

³ Nqari ba kò Gam dis tchǒàs chómsea hǎa sa x'áí tea hǎa, ra kò gaas ka kg'aia xòmse góá máá tua hǎa.

⁴ Eǎ tu kòo ncǎer tíi góá hǎas gúù sa nxǎrá ne tu gha q'ǎa, Krestem dis tchǒàs chómsea hǎa sar q'ana hǎa sa.

⁵ Ncǎe nqǎéa zi x'áè zi kas kò cúim khóèm ga ba q'ǎa-q'ǎaè tama, igabam ncēeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'ǎem koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hǎé, naka porofiti xu hǎéthǎé koe x'áí sia hǎa.

⁶ *Si ncǎes tchǒàs chómsea hǎa sa ncǎe si i:* Jeso Krestem koe ne kò tǎá zi qhàò zi di ne qǎè tchǒàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúù zi di ne q'ǒò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúim tc'áró ba kúrú, a ne a kò *Nqarim nxàea hǎas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

⁷ Nqarim di qarian di tséé-kg'áman koem kò guu a Gam di cgómkuan máà te, ncǎes tchǒàs qǎès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i.

⁸ Wǎè ne ãe tcom-tcomsa ne kar nqǎaka hǎas téé-q'oos di ra a, igabar ncǎe cgómkuan máàèa hǎa, tǎá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguù zi ncǎe nxǎrá chǒèè tite zi di qǎè tchǒàn xgaa-xgaa ka,

⁹ a wǎé ne khóè ne q'ǎa-q'ǎa, Nqarim ko ma Gam dis tchǒàs chómsea hǎa sa ma qǒòkagu sa. Nqarim ncǎe wǎé zi gúù zi kúrúa hǎa ba kò ncǎes gúù sa kúrú si kuri xu kuri xu tǎá q'ǎase,

¹⁰ nxǎasegam gha *Nqari ba* ncǎem kámám ka kerekes koe guu a bóòse tamam nqǒóm* di xu tc'ǎa-cookg'ai xu hǎé naka qarian hǎéthǎé koe, Gam di q'ǎan di tc'ǎean kúrú i q'ǎase ka - *Gam di q'ǎan di tc'ǎean ncǎe* ko kái zi tǎáka zi dàò zi ka x'áíse e.

¹¹ Nqǒóm kúrúèe tamas cookg'ai koem kò ma tc'ǎea hǎa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncǎes gúù sa kúrú.

¹² Gam domka ta gha Gam koe dtcòm koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcǎà, tcoman úúa hǎase.

¹³ Gaa domkar ko dtcàrà tu u, tǎá tu gha xgàrasean tiri ka xhǒen-tcáo sa; gatu domkar ko kúrú u, qǎè-tcao tu gha máá a ka.†

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

¹⁴ Gaa domkar ko gatá ka Xǒòm cookg'ai koe qúrúa te cgoa qámse,

* **3:10:** *bóòse tamam nqǒóm* - Gerika sa ko máá: “nqarikg'ai di zi qgàì zi,” igabam ko ncǎem kg'ui ba Nqarim di x'ǎè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko “bóòse tamam nqǒó ba” ta ma ma góáè. Gataga thǎé 6:12 ba bóò. † **3:13:** *qǎè-tcao tu gha máá a* - Gerika sa ko máá: “gatu di x'áà a,” témé.

¹⁵ ncēe nqarikg'ai hēe naka nqōómkg'ai hēéthēe di zi qhàò zi wèe zi cg'òean máàna hãa ba.

¹⁶ Ncēm ko ma x'áàkos qguù sa úúa khamar ko ma còrè Me, Gam dim Tc'ēm koem gha guu a tcáóa tu q'oo koe qari-qari tu u sa.

¹⁷ Ra ko gataga còrè, Krestem gha dtcòman koe guu a gatu di tcáóan koe x'ãe sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tobe sa hēe naka tshoa-tshoase-q'oo sa hēéthēe ii sa.

¹⁸ Còrèr ko, qarian méé tu úú naka nxãasega wèe ne ēe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmkuan di tc'ãò-tc'ãoan bóòà q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hēe, qád-q'ooan hēe, naka qàm-q'ooan hēéthēe e,

¹⁹ nxãasega tu gha ncàmkuan ncēe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. Ncēe zi gúù zi kar ko còrè, nxãasega tu gha wèe cg'oè-q'ooan Nqarim di cg'oèan di ka cg'oè-cg'oèe ka.

²⁰ Qaria nem úúa, wèes ēe ta ko dtcàrà kana tc'ēe-tc'ēese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncēe ko gatá koe tséé qarian koe guu a.

²¹ Kerekes koe hēe naka Jeso Krestem koe hēéthēe méém dqomèmè, wèe zi qhàò zi khòe ne di zi ko ma xùriku khama, chòò tamase. Amen.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (4–6)

4

Krestem dim tc'áróm koe cúis gúù sa kúrú ne

¹ Gaa domkar ko tíí, ēe X'aigam domka qáéèa ra dtcàrà tu u, qãese tu gha kg'òè sa, ēem Nqari ba tcii tua hãas kg'òè sa kg'anoa hãas kg'òè sa.

² Wèe x'ae ka méé tu cg'aré-cg'arese, naka tua qãe tu khòe tu ii, qád tcáo tu, ncàmkuan cgoa qgóókua hãa tu,

³ qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèe qaria tu cgoa Tc'ēm koe cúí ii sa qgóóa qari tu.

⁴ Cúím tc'áró ba hãa, me cúím Tc'ēe ba hãa, ēe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ēem kò Nqari ba tcii tua hãa ka.

⁵ Me cúím X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm sa hãa, si cúis tcguù-tcguuku sa hãa,

⁶ cúím Nqari ba hãa, wèea ta dim Xòò ba, wèe zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèe za ga hēe, naka wèéan koe ga hēéthēe e.

⁷ Igabaga ta wèea ta ga aba sa máàèa, eem Krete ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa.

⁸ Gaa domka i ko máá:

“Eēm xg'ao ko tc'amaka qaò
kam xg'ao Gam di xu cg'òo-kg'ao xu qáé
a ba a kò khòe ne aban máà,”
témèe.

⁹ Ncēe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qaò,” témèe ka sa ko dùú sa nxàèè? Kg'aikam kò nqãaka hãna xu qgái xu nqōóm di xu koe xòana hãa sa ko nxàèè.

¹⁰ Eē kò xòana hãa ba kò Gam ga Me e, ncēe kò wèe nqarikg'aian ka tc'amaka qaò hãa ba, nxãasegam gha wèe gúúan cg'oè-cg'oe ka.

¹¹ Aba zi ēem kò tcg'òóa hãa zia kò c'ēe xu gha x'ae úú-kg'ao xu ii, xu c'ēe xu porofiti xu ii, xu c'ēe xu qãe tchòàn di xu tsaj-tsaj-kg'ao xu ii, xu c'ēe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hēe naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēe ii di zi ii.

¹² A kò ncēm dàòm ka tcom-tcomsa ne khòe ne kúrú ne Nqari ba hēe naka c'ēe ne hēéthēe tsééa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áró ba kaikaguè ka,

13 ta nxãakg'aiga sí wèéa ta ga dtcòm̄s koe cúis gúù sa kúrú, a kaia ta khóè ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ãò-tc'ãos Krestem dis téé-q'oos dis koe sí ka.

14 Nxãasega ta gha táá cg'áré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèé za xàbùèa te ka, naka táá wèés xgaa-xgaas di tc'áán ka wèé za dqòmmèa te guu. Khóèan di zi kàa-kg'ám̄ zi hěé naka hoàkaguko zi dàò zi hěéthěé cgoa ne ko tsaákagu tu u, a ko qãèm dàòm koe tcg'óò tu u.

15 Hàan ta táá gatà ii guu, gabà méé ta ncàm̄kuan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèé zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncēe Tcúú ii ba.

16 Gam koe i ko guu a wèé tc'áróan kai, i ko wèé xòèan cgáé-q'oom di qđòa xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóoku. Eēm ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúia kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàm̄kuan koe tshàoa ghùise.

Kabas kg'òè sa Krestem koe

17 Gaa domkar ko wèé tcáóa te cgoa ncēe gúùan X'aigam cookg'ai koe bìrí tu u a ko máá: Táá méé tu tãá zi qhàò zi di ne khóè ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncēe cg'ãa-cg'anasea tc'ēean úúa ne.

18 Gane di komsana taman hěé naka gane di tc'irì-tc'irisean hěéthěé domka ne ntcùú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qđòa mááku tama.

19 Sau-cgaean di tc'ēe ne úú tama, a ne a qgóose tamas koe máàsea hãa, wèé gúùan cg'ãè ne gha nxãasega kúrú ka, a ko wèé x'aè ka ncēe gúùan qaara mááse.

20 Igaba tu kò gatu ncēeta iim dàòm ka táá Krete ba xgaa-xgaase.

21 Tseeguan kaga tu Gam ka kóm̄aa hãa, a Gam ka xgaa-xgaaèa hãa, tseegua ne Jesom koe hãa khama.

22 Ncìi cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóó-kg'ám̄ zi ncēe ko hoàkagu tu u zi ka ko cg'ãè-cg'ãèe e.

23 Naka i gatu di tc'ēean hěé naka tcáóan hěéthěé kaba-kabaè,

24 naka tu kabase hãa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hěé naka q'anoan koe hěéthěé e.

25 Gaa domka méé tu nxãaska gatu di tshúù-ntcōan aagu nakam wèém khóè ba gam ka c'ēm cgoa tseeguan kg'ui, wèéa ta ga cúim tc'áróm di ta a ke.

26 Xgòà tsi kò hãa ne táá tsari xgòan hěé naka i chìbian koe tcãà tsi guu. Táá wèém cáim ba xgòà hãa naka i sí dqòa guu.

27 Táá dxãwa ba kòm̄ máà guu.

28 Eē ko ts'ãàm khóè ba méém táá gaicara ts'ãà guu, igabaga méém tséé naka baa qãè gúùan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxãasega ēe gha ko hùian qaa ne c'ēe gúùan máà.

29 Táá cg'ãè kg'uian hěé naka i kg'ám̄a tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qãè kg'uian cúí ii, ncēe ko tshàoa ghùì tu u, a ko c'ēe ne qaaseko gúùan máà a, nxãasegas gha ēe tu ko kg'ui sa ēe ko kóm̄ si ne qãèan kúrúa máá ka.

30 Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'ēm Nqarim di ba thōò-xám̄kagu guu, ncēe tu kò q'òòkuan dis x'ái sa Gam ka tòò cgaèè ba, nxãakg'aigam gha sí kgoarakuan dim cáim ba hàà di sa.

31 Cg'ãè tcáóan hěé naka qão-qão-tcáókuan hěé naka xgòà-cgaekuan hěé naka q'au-kg'aikuan hěé naka cóèkuan hěéthěé méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'ēe zi cg'ãè zi hěéthěé e.

32 Igaba méé tu gatu ka c'ēean koe qãè tu ii, naka tua gatu ka c'ēe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáa ka c'ēe ba chìbia ba, ēem ma Nqari ba ma Krestem koe chìbia tu ma qgóóa máá tua hãa khama.

5

X'ààm koe kg'òèa ne

- ¹ Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóá tu iise,
- ² naka tua ncàmkuan cgoa kg'òè, ncēm ma Krete ba ma ncàm taa hãa khama ma, a ba a kg'òèan Gam di máàna hãa gatá domka, qãè hm̀ms dàòamáákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.
- ³ Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómse guu, kana c'èe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'òè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hãa ke.
- ⁴ Cg'ãè cauan ga igaba kana káà hùì kg'uian ga igaba, kana tshúù kg'uian ga igaba, ncēe qaase tama a, igaba méé i qãè-tcaoa máákuan hãa.
- ⁵ Ncēean méé tu q'ãas gúù si i khama: diim wèém ēe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ēe ko c'èe ba ncóó ba (ncēe kúrúa mááseèa nqárian ko dqom̀ ba) hēéthēe cuiskaga nqòòkaguèa hãa gúùan hòè tite, x'aian Krestem di hēe naka Nqarim di hēéthēe koe.
- ⁶ Táá hēe naka i c'èe khòè ga qàe-qae tu u guu, káà hùì kg'uian cgoa, ncēs gúùs domka i ko Nqarim di xgòàn ēe komsana Me tama ne hàà cgae ke.
- ⁷ Ke nxãaska ganè cgoa táá xg'ae guu.
- ⁸ C'èe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncēska X'aigam koe x'ààn di tu u, ke méé tu x'ààn di tu cóá tu iise kg'òè.
- ⁹ X'ààm di tc'òoa ne ko hòè wèes ēe qãès koe naka wèes ēe tchànos koe hēe naka ēe tseegus koe hēéthēe e khama.
- ¹⁰ Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa.
- ¹¹ Káà tc'òo tséean, ntcùúan-q'oo di méé tu tchòà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái.
- ¹² Gúù zi ēe ne ko chómsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama.
- ¹³ Igaba wèes gúùs ēe ko x'ààn cgoa x'áà-x'aaè sa ko bóòse,
- ¹⁴ wèes gúùs ēe ko bóòse sa x'ààn *di tséé* e khama. Gaa domkaga i ko máá: “Kókò, tc'om-kg'ao tseè, naka tēe x'ooan koe, nakam gha Krete ba x'áà-x'aa tsi,” téméè.
- ¹⁵ Ke méé tu qãèse bóò, nta tu ko ma kg'òè sa, táá káà tc'èe ne khòè ne khama ma kg'òè guu, igaba tc'ēega khòè khama ma.
- ¹⁶ Qãèse wèém x'aè ba tséékagu, cáám zia cg'ãè zi i ke.
- ¹⁷ Gaa domka méé tu táá káà-tc'ēekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'èe sa dùú si i sa q'ãa.
- ¹⁸ Táá gòéan ka nqàrekaguè guu, nxãaska tu q'ãa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè-cg'oeè,
- ¹⁹ naka pesalema zi ka gatu ka c'èea ne cgoa kg'ui, ciian cgoa hēe naka Tcom-tcomsam Tc'ēm di ciian cgoa hēéthēe e, naka tua nxáè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba ciian kúrú máá.
- ²⁰ Wèe x'aè ka, wèe zi gúù zi koe Nqarim Abo ba qãè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'òè koe.
- Khòè zi hēe naka khòè xu hēéthēe e*
- ²¹ Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'èe ba máàse.
- ²² Khòè saoè, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncēe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hēe khama.
- ²³ Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncēm Krete ba ma gataga Tcúú ba hēe naka Kgoara-kg'ao ba hēéthēe ii khama, Gam dis kerekes ncēe tc'áróa ba iis koe.

²⁴ Ncēes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khòè zi gataga thēé wèé gúùan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

²⁵ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncēm ma Kreste ba ma kereke sa ma ncàma hãa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hãa,

²⁶ nxãasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa,

²⁷ nxãasegam gha x'áàkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqàia hãa tama sa, kana c'èe gúù gatà ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chìbi ga úú tama.

²⁸ Gaam dàòm cúím ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncēe gam dis khòè sa ncàma hãa ba ncàmsea.

²⁹ Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cgáé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'òókagu me, a ko gataga kòre me, ncēm ko Kreste ba ma kerekes ka hēé khama.

³⁰ Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama.

³¹ Ncēm dàòm kam gha khòè ba gam ka xòè ba hēé naka xòè sa hēéthēé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cam khara cúím cgàa ba kúrú.

³² Ncēes kàas chòmsea sa kaisa si i, igabar ko Kreste ba hēé naka kereke sa hēéthēé ka kg'ui.

³³ Gatà i ii igaba méém wèém khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ãem ma ncàmsea hãa khamaga ma, nakas wèés khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

6

Cóán hēé naka xòè ga ne hēéthēé e

¹ Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xòè ga ne komsana, ncēe sa tchànos gúù si i ke.

² Saò ba hēé naka saò sa hēéthēé khara tcom (ncēea tc'ãà dim x'áè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa *ncēe ko máá:*)

³ “naka i gha nxãasega wèéan ga qãèse qõòà máá tsi naka tsi gha nqõómkg'ai koe qáòse kg'òè,” témé ba.

⁴ Cóán ka xòè ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgòà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'áèan koe hēéthēé e.

Qãàn hēé naka x'aigan hēéthēé e

⁵ Qãà tuè, gatu di x'aigan nqõómkg'ai di komsana, q'áòan hēé naka cgùruan hēéthēé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, ãe tu ga ko Krestem ka hēé khamaga ma.

⁶ Tcgái cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qãè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qãà tu Krestem di tu iise, *Nqarim* dis tc'èe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse.

⁷ T'òè tcáóan cgoa tsééa tu kúrú, ncēe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrúa máá a khama, khòèm ka tamase.

⁸ Q'ãa méé tu qãès gúùs ãem ko c'èem khòè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kabì mááè sa, qãàm ga ii, kana qãà tama baa ga ii igaba.

⁹ Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hēé, naka xgáèkuan tòóa dìbi, q'ana hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncēe tãákase khòèan qgóó tama ba.

Cg'ãè qarian cgoa x'ãàkua ne

¹⁰ Còò dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hēéthēé e.

¹¹ *Nqarim* máà ta a zi qgái zi xgàèa mááse di zi wèé zi méé tu hãa, naka tua gha nxãasega dxãawam di zi qàè-qàeku zi cg'ãè zi koe tééa mááse.

¹² Cgàa ba hěé naka c'áo ba hěéthěé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hěé, naka qarian hěé, naka tc'ãà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqõóm di xu hěé, naka cg'ãè tc'ëean di qarian bóòse tamam nqõóm* di hěéthěé cgoa x'ãàku khama.

¹³ Ke méé tu nxãaska Nqarim máà ta a qgáían xgáèa máásean di wèé ga sée naka hãa, naka tua gha nxãasega cg'ãèm cáím ka xgáèa mááse, naka tua gha wèé guú ga kúrúa hãase tééa mááse.

¹⁴ *Qarika* méé tu téé nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgáèa máá di gúúan khama ma.

¹⁵ Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, x'áís iise, qãè tchõàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa.

¹⁶ Ncëe zi guú zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgáèa mááse di gúúan iise sée, ncëe gaan cgoa tu gha karuko kg'áóan ãe cg'ãè iim di qgài-qgai í.

¹⁷ Naka cábás kgoarakuan di sa sée, xgáèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di ba hěéthěé e, ncëe Nqarim dim kg'ui ba ii ba,

¹⁸ naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ëem koe còrè, wèé còrèan koe hěé naka dtcàràan koe hěéthěé e. Gaas guús ka méé tu wèé qari ka kòresea hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khòè ne còrèa máá.

¹⁹ Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, ãer kòo kgòà kg'ám a kg'ui ne, Nqari ba kg'uian máà te, nakar gha qãè tchõàn di chómsean kgoarasea hãase kg'ui.

²⁰ Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a táúan cgoa qáéèa, nxãasegar gha q'áo tamase nxàe e ka, ncëer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹ Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tsée-kg'ao ba gha tíí ka wèé guúan bírí tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka.

²² Gatu koer tsééa úú mea ncëes tséés domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùi-ghui ka.

²³ Dtcòm-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàmkuuan hěéthěé e, dtcòmàn cgoa, Nqarim Xòòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hěéthěé e.

²⁴ Cgómkuuan méé i wèé ne ãe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàma hãa ne koe hãa, chòò tama ncàmkuuan cgoa.

* **6:12:** bóòse tamam nqõóm - 3:10 koe bóò.

FILIPINI NE Paulom dis tcgãya sa Filipi ne koe Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hana sa kò tc'ãa dis kerekes Yuropa koe hana ga si i.

Paulo ba kò ncêes tcgãya sa qáèèam hãa x'aè ka góa. C'èe ne dtcòm-kg'ao ne di ne tséé-k'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcõa di xгаа-xgaan hana Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qãè-tcaoan cgoa hêé naka tcoman ka hêéthêé góa - Jeso Krestem koe guua hãa dtcòmman cgoa.

Ncêes tcgãya sam góa hãa, Filipi di ne dtcòm-kg'ao nem gha qãè-tcaoa máá domka, ncêe ne kò ãem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncêem x'aè ba tséékagu a biría cgáé-cgae ne, ãeta ii zi qóm zi koem hãa igaba ne gha ghùì-ghui tcáósea hãa, a tcoman úúa hãa ka (tcee tsara tc'ãa di ba hêé naka 4 di ba hêéthêé di tsara koe).

Dtcàrà nem kò, gane dim tc'èe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncêe kò cg'aré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'èe ne, gane ka cgáése séè (2 dim tceem koe)

Tc'èe-tc'èesekagu nem kò, gane dis kg'õès Krestem di sa abas Nqarim di cgómkuan di ii sa, ncêe ne dtcòmman koe guu a hòda hãa sa, Moshem di x'áèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qãè-tcaoan hêé naka tòókuan hêéthêé Nqarim máà nea hãa ka kg'ui.

Ncêes tcgãya sa ko x'ái, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hãas ncàmkus ka.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãè-tcao sa

- ntcoeku sa hêé naka kaikaguku sa hêéthêé e

Tcgãyas q'oo koe hana zi:

- Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

- Paulom hãa cgoa zi qóm zi (1:12-26)

- Krestem khama ma kg'õè (1:27-2:18)

- Paulo ba gha Timoteo ba hêé naka Epaferadito ba hêéthêé tsara tsééa úú (2:19-30)

- Dqàèkuan hêé naka qãè-tcaoan hêéthêé e (3:1-4:9)

- Paulo ba Filipi di ne khóè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, a Timoteom cgoa hana, Jeso Krestem di tsam qãà tsam, a tsam a ko *ncêes tcgãya sa* wèè ne khóè ne ncêe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncêe Filipi koe hana ne góa máá, tc'ãa-cookg'ai xu hêé naka hùì-k'ao xu hêéthêé cgoa, a ko máá:

² Nqarim gatá ka Xòò ba hêé naka X'aigam Jeso Krete ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-k'ao ne Filipi di ne còrèa máá

³ Wèè x'aèan ãer ko tc'èe-tc'èese tu u kar ko Nqarim tiri ba qãè-tcaoa máá,

⁴ a ra a ko gataga wèè x'aèan ãer ko còrè ka wèéa tu ga qãè-tcaoase còrèa máá,

⁵ ãe tu ko tí cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qãè tchõàn *khóè ne koe úú* ka, tc'ãa dim cáím ãe tu kò dtcòm koe guu a, a hàà ncêem cáím koe tcãà ka.

⁶ *Nqari* ba q̄àès tséé sa tshoa-tshoàà gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem *ko kabise a hààm* cárn ka.

⁷ Tcáóa te koe tu hàna khama i q̄àèa máá tea, ncēetar gha ma wèéa tu tc'ēea máá sa. Wèé tsééan ēe Nqarim kò Gam di cgómkuan koe máá tea tu kò tíí cgoa xg'aea hãa: q̄áéèa ra kò hãa ka hēé, naka Nqarim di q̄àè tchōà ner ko tééa máána hãa x'aè ka hēé, naka ēer kò Nqarim di q̄àè tchōàn tseegu ii sa x'áía hãa ka hēéthēé e.

⁸ Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxàe sa, ēer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáós koer guu a wèéa tu xgónèa hãa, témé ne.

⁹ Ncēea tiri còrè e, gatu dis ncàmkus gha kaisase càuse di i, q'āan koe hēé naka q̄àèse bóòà q'āas koe hēéthēé e,

¹⁰ q̄àè zi gúù zi tu gha nxāasega bóòà tcg'òó, a tu a gha q'ano ii a káà chibi ii ka, me gha nxāakg'aiga síí Krestem dim cárn ba tcāà.

¹¹ *Ra ko gataga còrè*, Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'oè-cg'oèe sa, nxāasegam gha Nqari ba x'áàkaguè a dqòmme ka.

Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

Krestem ka méé i xгаа-xгааè

¹² Q'āa tu ghas gúù sar ko tc'ēe, tíí q̄òe ga tuè, ncēe kúrúse cgae teas gúù sa q̄àè tchōàn q̄òòkagua khama.

¹³ I hàà ncēeska wèé kòre-kg'aolan x'aigam dim nquum di hēé naka wèé ne khòè ne koe hēéthēé q'āasea, Krestem domkar q̄áéèa sa.

¹⁴ Tiri q̄áékua ne ko tíí q̄òea ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a *Nqarim dim* kg'ui ba q'ào tamase kg'ui, kgoarasease hēéthēé e.

¹⁵ Eēta ne ko ma c'ēe ne Krestem ka ko tauan hēé naka mēékuan hēéthēé cgoa xгаа-xгаа, igaba ne ko c'ēe ne q̄àè tc'ēean cgoa Gam ka xгаа-xгаа.

¹⁶ Ncēe *Gam ka ko q̄àè tc'ēean cgoa ko xгаа-xгаа* ne ko ncàmkuan cgoa kúrú u, q̄àè tchōàn tééa máá dise ra ncēe koe tòóèa hãa sa ne q'ana khama.

¹⁷ Igaba ne ko *mēékuan di ne* Krestem ka xгаа-xгаа q'ano-tcáó cgoa tamase, cúía ga ne cgáékaguse kg'oana hãa domka, tiris q̄áékus koe ne gha qarian cgoa qgóókukagu te ka.

¹⁸ Ka ra gha kháé nxāaska nta méé? Eēta ga i wèé qgáian koe ga ii ka, tshúù-ntcōase ga igaba, kana tseeguse ga igaba, i ko Krestem ka xгаа-xгааè. Ra ko ncēes gúùs domka q̄àè-tcao, eè, a ra a gha kg'amaga qanega q̄àè-tcao.

¹⁹ Eè, q'ana raà, gatu di còrèan ka hēé naka Jeso Krestem dim Tc'ēm di hùian ka hēéthēés gha ncēe kúrúse cgae teas gúù sa *tiri* kgoarakuan koe kabise sa.

²⁰ *Kreste ba kò wèé x'aè ka kaikaguè*, ra ko wèé tcáóa te cgoa ga tcom a ko nqòò, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite sa, igabagam gha Kreste ba ncēeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe kgoarasease kaikaguè, kg'òèa ra ga hãa kana ra ga x'óóa hãa igaba.

²¹ Tíí ko bóò ka kg'òè sa Kreste Me e, si x'oo sa kabisea mááku si i khama.

²² Ncēè qanegar kò cgàam koe kg'òèa ne, hùigas tséé si i gha ii tíí koe, igaba dùú sar gha nxárá tcg'òóa mááse sar c'úúa.

²³ Qóms xháés cárn gúù sara dis koer hàna. Tc'ēer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síí hãa sa, nxāa sa kaisase q̄àè si i khama.

²⁴ Igaba cgàam koer gha hãa sa ko kaisase qaase gatu domka.

²⁵ Tcoms ncēer úúas kar q'ana, gatu cgoar gha hãa sa, a ra a gha wèéa tu cgoa qanega hēé, gatu *di dtcòman* gha còoka q̄òò ka, naka gatu di dtcòman di q̄àè-tcaoan hēéthēé e.

²⁶ A ncēè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tíí domka Jeso Kreste ba kaisase dqòm.

Krestem khama ma kg'òè (1:27–2:18)

Krestem koe méé tu kg'òè

²⁷ Igaba kaisase ko qaase sa, kg'òèa tu di kg'òòan méé i Krestem di qãè tchòàn kg'anoa hãa. Hàà ra ga ko hàà bòò tu u, kana ra ga káà ra a igaba méér kóm, kg'òè-q'ooa tua qarika cúím tc'èem koe hàna sa, tu ko gataga qãè tchòàn di dtcòman koe cúís tcáós cgoa qarika tséé sa.

²⁸ Ra kóm kg'oana, cuiskaga tu ntcoeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncèe sa bóòsekos x'ái si i gane di kaàkaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si ncèe sa Nqarim koe guua.

²⁹ Cgómkuan tu máàèa hãa khama, Krestem koe tu gha dtcòms ka cúí tamase, igaba gataga Gam domka xgàrases ka hëéthëé e.

³⁰ Gatu hëé naka tíí hëéthëé ta ko cúís ncõo sa x'áà khama. Ncìsegar kò ncèes ncõo sa x'áà, ncèe tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncèe tu ko ma kóm khamaga ma qanega ncèeska x'áà si.

2

Krestem di cg'aré-cg'aresean hëé naka Gam di kaian hëéthëé e

¹ Kreste ba ko ghùì-ghui tcáó tu u. Si ko Gam dis ncàmku sa qgài-qgai tcáó tu u, Tcom-tcomsam Tc'èe ba ko xg'ae-xg'ae tu u, tu thòò-xama-mááku sa hëé naka cgómku sa hëéthëé úúa hãa.

² Ncèe zi gúù zi tu kò úúa hãa ne méé tu nxãaska tiri qãè-tcaoan kaisakagu, cúíta ma tc'èean ka, naka tu ncàmku naka cúíta cúíga xám, naka tua cúís tcáó sa úú.

³ Táá méé tu cèè di guu, naka bóòse guu, igaba méé tu cg'aré-cg'arese, naka gatu ka c'èe ne, gatu ka cgáése séè.

⁴ Wèém khòè ba méém táá gam di zi gúù zi cúí zi q'òé guu, igabaga méém c'èe ne khòè ne di zi gúù zi gataga q'òé.

⁵ Gatu dim tc'èe ba méém Jeso Krestem dim khama ii.

⁶ Ncèe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna

a Gam cgoa cúí ii ba,

igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aesean táá qgóóa qari, kúrúm gas gúù sa.

⁷ Igabam xg'ao cg'ãa-cg'anasekaguse

a qãàm dis téé-q'oo sa séè,

a khòèm dis iis koe ábàèa.

Eèm ko khòèan di iian koe sao-xg'aeè

⁸ kam kò cg'aré-cg'arese,

a x'ooan koe ga igaba máàse,

xgàus dis x'oos koe ga igaba.

⁹ Gaas gúùs domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea,

a ba a wèé zi cg'òè zi ka kias cg'òè sa máà Mea.

¹⁰ Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'òè sa qomà máá ka,

wèé gúúan nqarikg'ai di hëé,

naka nqóómkg'ai di hëé,

naka nqóóm ka nqãaka hànan hëéthëé e.

¹¹ Nxãasega zi gha wèé zi tam zi gataga nxàe,

Jeso Kreste ba X'aiga Me e sa ka,

Nqarim Xòòm gha x'áakaguè ka.

Nqóómkg'ai di x'áàn khama méé tu x'áà

¹² Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, wèé x'aè ka tu kò komsana, ãer hàna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase káà ra a x'aè kaga. Ke méé tu ncéeska gatu di kgoarasean koe tséé, q'áòan hěé naka cgùruan hěéthěé cgoa.

¹³ Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'ěe tu kos koe hěé naka kúru tu kos koe hěéthěé e, qãè-tcaokaguèm gha ka.

¹⁴ Wèé zi gùu zi méé tu kg'ui-kg'uisse tamase kana měéku tamase kúru,

¹⁵ naka tua gha nxãasega káàn chibi naka q'ano ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúu caus qhàòs hqàra hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'áà, nqarikg'ai di tconòan khama ma,

¹⁶ kg'òèan òim kg'ui ba qg'óó hãase. Ncēeta tu kò hěé ner gha Krestem òim cáim ka gatu ka dqomse. X'áí i gha tiri qg'óéan kò kg'amaga di tama sa, i kò qómí tsééan tiri kòès di tama a sa.

¹⁷ A ncēe tiri c'áòan kò dàòà-máákus dis gúus khama ma ntcãaguè ne, ncēe gatu dis dtcòmòs ko Nqari ba kúrua máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wèé tu cgoa xg'aea máá.

¹⁸ Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tí cgoa gataga qãè-tcao.

Paulo ba gha Timoteo ba hěé naka Epaferadito ba hěéthěé tsara tsééa úú (2:19-30)

¹⁹ X'aigam Jesom koer nqòòan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qháése tsééa úú di i, nxãasega ra gha ãem ko kabise ne tí igaba qãè-tcao ka, gatu kam gha hàà birí te khama.

²⁰ Gam khama ii tcáo khóèr úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gùu zi tc'ěe-tc'ěese e.

²¹ Wèéa ne ga ko gane di zi gùu zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase.

²² Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áise sa, cóám xòò ba ko tsééa máám khamam kò ma tí cgoa Nqarim di qãè tchòàn koe tséé.

²³ Ra gaa domka nqòòan úúa, gaam ga bar gha tsééa úú di i, ãer kò ko gùu zi ko ma tí ka qòò sa q'ãa ne.

²⁴ Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tí igabar gha qháése sí sa.

²⁵ Igabar kò bóò, kaisase i ko tc'ěese sa, Epaferodito bar gha gatu koe tsééa úú sa, ncēe tí qõe ba, a tí khama ma tséé-kg'ao ba, a tí khama ma ncõo-kg'ao ba, ncēe gatu òim tséé-khoe ba gataga, ncēe tu kò tsééa óá ba, hààm gha ãer ko tcào zi q'òé ka ba.

²⁶ Wèéa tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thòò-tcaoa hãa, tsàam ko sa tu kóma hãas gúus domka.

²⁷ Tseegukagam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàe koe hãa, Me kò Nqari ba thòò-xama máá me, gaam cúim tamase igabaga tí ga ra hěéthěé e, nxãasegar gha táá gaia c'ées tshúu-tcaos tshúus koe hãa ka.

²⁸ Ra kò ncēs gúus domka qháése tsééa úú me, nxãasega tu gha ãe tu ko bóò me ne qãè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúu-tcaoan ka kaà cgaèè.

²⁹ Ke méé tu kaisas qãè-tcaos cgoa Nqarim koe qãèse hàakagu me, naka tua ãeta ii khóèan tcom,

³⁰ gam dis kg'òè sam kò cg'ãè zi qgái zi koe tcàa, a ba a kò Krestem di tsééan domka x'óó ka hěé, gatu kúrua máá tea hãa tite tsééan kúru koe.

Dqàèkuan hěé naka qãè-tcaoan hěéthěé e (3:1–4:9)

3

Tseegu di tchànoan ncēe Nqarim koe guua a

¹ Còò dis ka, tí qõe ga tuè, Nqarim koe qãè-tcao! Cúis gúus ncēer ko góá máá tu u sa xhòekagu te tama, a sa a gha qãèa máá tu u.

² Q'õése mée tu haghuan koe, naka q'õése cg'ãè cau ne koe, naka q'õése cgàan ko gào ne khòè ne koe.

³ Gatáa tseeguka q'ãe nqãa-qgai khòèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'ëem koe dqòm a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcãàse tama.

⁴ Tíí igabar ga koase. Tíí xòè za ka, ncèè c'ëem khòèm kò cgàan koe dtcãàsea hãa, ner gha tíí igaba kaisa dtcãàsean úúa:

⁵ Q'ãe nqãa-qgai khòèa raa 8 dim cárn ka, Iseraele dis qhàòs koer guua, Benjamenem dis qhàòs koe. Heberar tc'áró-tc'aro. *Moshem di x'áèan xùri koe ra Farasai ra a.*

⁶ Wèè tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'ãàkua. X'áèan koe tsi kòò chìbia te qaa ne tsi gha bóò ra chìbi úú tama.

⁷ Igabaga wèés gúús ãer ko bóò si ga kabisea máá te sa, nxãa sar ko káà hùì iise bóò Krestem domka.

⁸ Èè, tseegukar ko wèé zi gúù zi káà hùise sèè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'ãa nea gaa zi gúù zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúúan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma sèè e, nxãasegar gha Krestem cúí ba hòò ka,

⁹ a ra a gha Gam koe hánase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'áèa ner kò kúrús gúús koer guu a tchàno iise bóòè tama, igabaga Krestem koe dtcòmàn ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncèè e, dtcòmàn di i.

¹⁰ Krete bar q'ãa kg'oana, tãe-q'ooa ba di qarian ka hëé, naka Gam di xgàrasean ka hëéthëé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe,

¹¹ a ra a gha nxãasega x'ooan koe tãean hàà sao-xg'ae ka.

Tcg'òó tcúú sa qàròà máá

¹² Sao-xg'ae ta ga ra hãa, a ra a qanega tc'ãò tama. Gabagar ko ncèes gúù sa qgóó a qaa, Jeso Krete ba gaas ka qgóó tea khama.

¹³ Tíí qõè ga tuè, qgóóar xg'ara tar mée tama. Igabagar ko cúís gúù sa kúrú. Ncèetar ko mée: kháóka hàna zi gúù zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hàna zi gúù zi.

¹⁴ Còokar ko qarika kúrú xám, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka *hãas kg'õès ncèes koe* tciaa úú tea hãa Jeso Krestem koe.

¹⁵ Gatá ncèè *dtcòmàn koe* kaia hãa ta mée ta gatà ma tc'ëe. Igabaga ncèè c'ëes gúús ka tu kò tãáka zi tc'ëe zi úúa hãa nem gha Nqari ba gaas gúù sa thée x'ái tu u.

¹⁶ Igaba mée ta ãe ta sao-xg'aeam dàòm cgoa cúí ga còoka qõò.

¹⁷ Tíí qõè ga tuè, wèé tu mée tu serè te, naka tua khòè ne ãe ko sixae dis x'áis khama ma kg'òè ne xaèa kg'ónò.

¹⁸ Kái q'oror ncèes gúù sa bìrí tua, ra ko ncèeska tcgáí-tshàran cgoa bìrí tu u, a ko máá: kái ne khòè ne hãa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé.

¹⁹ Gane dis chõò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqàri sa ãe tc'áróa ne ko tc'ëes gúús ga si i*. Saucgae di gúúan koe ne ko dqòmse. Nqõómkg'ai di gúúan koe i tc'ëea ne tãe.

²⁰ Igabas gatá dis x'áé sa nqarikg'ai koe hàna, ncèè Kgoara-kg'aom gatá dim X'aigam Jeso Krete ba ta ko guu a qãà koe.

²¹ Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kabí i. Ncèè gúúa nem gha kúrú, qaria nem úúa wèé gúúa nem gha Gam dòm q'oo koe tòò di i khama.

4

Tãáka zi x'áè-kg'ám zi

* **3:19: ãe tc'áróa ne ko tc'ëes gúù si i** - Gerika sa ko máá: "gane dis ncàa sa," témé.

¹ Ke méé tu ncēeska, ncàm-ncamsa tuè, X'aigam *Nqarim* koe qarika téé! Tíí qōe ga tu u, ncàmàr hãa a xgònèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqòmkuuan dis cábás khamaga ii.

² Odiã sa hēé naka Sentuke sa hēéthēé sara ra ko wèé tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, méé sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam *Nqarim* koe x'ãè, témé.

³ Eè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khòe sara ēe sara hùì, qãè tchõàn *Nqarim di* koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hēé, naka c'ēe ne tséé-kg'ao ne hēéthēé e, ncēe gane di cg'õèan tcgãyas kg'õèan dis koe hàna ne.

⁴ Wèé x'aè ka méé tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncēeta méé: qãè-tcao tu!

⁵ Gatu di qãè cauan méé i wèé ne khòe ne koe q'ãàè. X'aigam *Nqari* ba cúú Me e ke.

⁶ Táá méé tu cúí gúù kaga káise tc'ēe-tc'ēese guu, igaba méé tu wèés gúùs koe gatu di dtcàrànkúrú nakam *Nqari* ba q'ãa a, còrèan koe hēé naka dtcàrànkoe hēéthēé e, qãè-tcaoa-máákuan cgoa.

⁷ I gha kómá q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan *Nqarim di*, tcáóa tu hēé naka tc'ēea tu hēéthēé Jeso Krestem koe kòre.

⁸ Còo dis ka, tíí qōe ga tuè: tc'ēea tu méé tu cg'oè-cg'oe qãè zi gúù zi hēé naka dqòmkuuan kg'anoa hãa zi gúù zi hēéthēé cgoa: wèé zi gúù zi tseegu di zi hēé, naka wèé zi dqòmme ko zi gúù zi hēé, naka wèé zi tchàno zi gúù zi hēé, naka wèé zi gúù zi q'ano zi hēé, naka wèé zi ncàm-ncamsa zi gúù zi hēé, naka wèé zi gúù zi qãè zi iise ko nxàèè zi hēéthēé cgoa.

⁹ Tíí koe tu xgaa-xgaasea zi gúù zi hēé, a gataga máàèa zi gúù zi hēé, a tu a gataga kómá zi hēé, a tíí koe bóòà zi hēéthēé méé tu tséékagu, nxãaskam gha tòókuan dim *Nqari* ba hãa cgoa tu u.

Paulo ba Filipi di ne khòe ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

¹⁰ Kaisaser ko *Nqarim* koe qãè-tcao, tíí ka tu gha tc'ēe-tc'ēese di x'aèan tu gaia hòòà khama. Kg'aiga tu kò tc'ēe-tc'ēese te, igaba tu ko x'aèan úú tama.

¹¹ Ncēes gúù sar ko méé kar máá, qaar kos gúù si i témé tama. Wèés téé-q'oose ēer hãas koer gha qãè-tcaoa hãa sar xgaa-xgaasea hãa khama.

¹² Tòó dibiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòó ghùiku sa q'ana hãa. Ncēes kàa sar xgaa-xgaasea: wèé qgài hēé naka wèé x'aè hēé kar gha qãè-tcao ka. Xg'ãà ra ga hãa kana xàbà ra ga hãa igaba, q'õòà ra ga hãa kana ra ga káà gúù ra a igaba.

¹³ Wèé zi gúù zir gha ēe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

¹⁴ Eèta i ii igabaga tu qãèse hēéa, a kò tíí cgoa xg'aea máána, qgóóar kò hãa qómá ne.

¹⁵ Gatu igaba tu q'ana, gatu Filipi tu, qãè tchõàn kò tc'ãà a gatu koe hàà x'aè ka, Maketonia koer ko tcg'oa, kas kò cúís kerekes ga sa káà si i, tíí cgoa ko tòókua sa aban marian di ka kò hùì te sa, gatu ka oose.

¹⁶ Tesalonika koe igaba tu xg'ao ēer tcàoa hãa koe hùian úúa máá te, x'aèan ko ma ntcõóa xùriku khama.

¹⁷ Aba ner ko qaas tama si i, igabar ko tc'ēe, khòe ne gha kaisase koa tu u sa, qãè tsééan ncēe tu kúrúa hãa kái domka.

¹⁸ Wèé aban ēe tu kò Epaferoditom cgoa tsééa máá tea hãa ra hòòà, i kaisase tc'ãò tea, a tc'ãòà nqáéa. Dàòà-máákus *Nqarim dis* qãè hm̀m̀ xg'ãòs *khama zi xám̀*, ncēe *Nqarim* koe ko qaase sa, *Nqari* ba ko qãè-tcaokagu sa.

¹⁹ Igabagam gha tirim *Nqarim*, ncēe qguua hãa ba, Gam di x'aian koe guu a wèés gúùs ēe tu tcàoa hãa sa máá tu u, Jeso Krestem koe.

²⁰ Gatá dim *Nqarim* Xòò ba méém chõò tamase dqòmme! Amen.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹ Tsgámkagu wèém Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ba. Tíí qõe ga ne tíí cgoa hàna nea ko tsgámkagu tu u.

²² Wèé ne tcom-tcomsa ne khòe nea ko tsgámkagu tu u, *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram dim nquum di ne tc'áró ga.

²³ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu di tc'ëean cgoa hãa.

KOLOSA NE Paulom dis tcgãya sa Kolosa ne koe Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá mááèa hãa. Ncêes kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoaè tama, igabas kò Paulom kò xámse a ko tséém xòem koe hàna, me kò tséé-kg'aoan kaiam x'áé-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tcg'òó.

Paulo ba kò bóòà q'ãa, tshúù-ntcõa di xгаа-xгаа-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncêe kò khòè ne xгаа-xгаа, tãá nqàrian ne gha qámse máá ka a.

Ncêes gúús cúís tama si i, igaba xu kò ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: khòèan méé i q'ãe nqãa-qgai khòè, naka tc'õoan di x'áè-kg'ámán xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm-kg'ao ne di tchõàn tseegu di góá, a ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kò máá: Jeso Kreste ba ko cg'oèa hãa kgoarasean máà ta a, zi ko c'èe zi xгаа-xгаа-kg'ám zi Krestem koe séèa tcg'òó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqõómkg'ai kúrúa hãa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqõó ba séèa kabia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqõómkg'ai koe kgoarasean úúa hãa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'òè sa ko wèé cáím di kg'òèan koe dùú sa nxàes ka góá. Ncêes tcgãyas Kolosa ne góá mááèa hãa sa Efeso ne góá mááèas hãas tcgãyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncêes tcgãya sa séè a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hãa, qãàm ncêem kò Paulo ba tcgãya sa Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqõó ba (1:15-20)

- tc'áró ba (1:18-24)

- ncíís kg'òè sa, kabas kg'òè sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqõóm dis kg'òè sa hêé naka Krestem di tsééan hêéthêé e (1-2)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

Nqõóm dis kg'òè sa hêé naka Krestem di tsééan hêéthêé e (1-2)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra Nqarim ma tc'èea khama, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

² Kolosa koe hàna ne dtcòm-kg'ao ne, gatsam ka qõese ga ne ncêe Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko *ncêes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xòòm koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá

³ Eè tsam kò ko còrèa máá tu u ne tsam ko wèé x'áè ka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba qãè-tcaoa máá,

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁴⁻⁵ *Nqarim* koe tu nqòòan úúa hãa, a gaa domka Jeso Krestem koe dtcòmaa, a gataga wèé ne tcom-tcomsa ne ncàma hãa sa tsam kóma hãa khama. Ncèe nqòòan tu nqarikg'ai koe tòóa máàèa hãa. Nxãakamaga tu gaa nqòòan ka kóma hãa, tseeguan di qãè tchòàn tu kòo xгаа-xгааè ka.

⁶ Eè i ko qãè tchòàn gatu koe hààm cáím ka tu kò kóm m a tu a kò *tshoa-tshoa* a Nqarim di cgómkuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hãa. Ncèe i ko ma wèém nqòóm koe tc'áróan kúrú a kai khama i ko gataga gatu xg'aeku koe hëé.

⁷ Epaferasem koe tu kò xгаа-xгааe e, qãàm sixae ka c'èem ncàm-ncamsa ba, ncèe gatu domka tcom-tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba.

⁸ Ncèe kò gataga *Tcom-tcomsam* Tc'èem ka tu máàèa hãa ncàmkuan ka bìrí xae e ba.

⁹ Ncèes gúús domka xae kò táá chòò cgoa còrèa máá tu ne, gaam cáím èe xae kò kóm m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú tu u, Gam ko tc'èe sa tu gha cg'oèase q'ãa ka, nakam gha Tcom-tcomsam Tc'èem ka hëéthëé cg'oè-cg'oe tu u, ncèe gha kúrú tu u tu wèé za ga tc'èega, a kóma q'ãa ba.

¹⁰ Nxãasega tu gha X'aiga ba kg'anoa hãas kg'òè sa kg'òè, a wèé za ga qãè-tcaokagu Me, a tu a gha qãè zi tséé zi wèé zi koe tc'áróan kúrú, a Nqari ba q'ãan koe càùse ka.

¹¹ A xae a ko còrè, wèé qarian cgoa tu gha qari-qariè sa, Gam di qarian x'ààm di koe guua ka, qóman xg'aeku koe tu ko qarika téé a tu a qáo tcáo, qãè-tcaoan cgoa.

¹² Xae ko còrè, Abo ba tu gha qãè-tcaoa máá sa, Gaam ncèe kúrú tua tu kg'ano-kg'anosa ii ba, èe tcom-tcomsa ne q'òòà hãa sa tu ko gataga thëé q'òò sa, ncèe x'ààn di x'aian koe hãa sa.

¹³ Ntcúúan di qarian koem kgoara tcg'òó taa, a èem ncàma hãam Cóm di x'aian koe tsééa óá taa hãa,

¹⁴ ncèe Gam koe ta kgoarakuan úúa hãa ba, chìbia ta di qgóóa-máákuan di i.

Krestem dùú ii sa hëé naka dùú sam kúrúa máá taa sa hëéthëé e

¹⁵ Bòose tamam Nqarim dis ii sam úúa[†], wèé zi gúú zi ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa[‡] ba.

¹⁶ Wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hëé naka nqòók'g'ai di zi hëéthëé e, hòose ko zi hëé naka hòose tama zi hëéthëé e, x'aian di ntcóó-q'ooan hëé kana tcèè-tcuì-kg'aoan hëé kana tc'ãà-cookg'ai-kg'aoan hëé kana qarian hëéthëé; wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa máàèa.

¹⁷ Wèé zi gúú zi cookg'ai koem hàna, zi ko wèé zi gúú zi Gam koe qgóóa xg'aese.

¹⁸ Me Tcúú Me e tc'árom di ba, ncèe kereke ii ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'ãà a x'ooan koe guu a ghùèa ba, nxãasegam gha wèé gúúan koe tc'ãà dis téé-q'oo sa úú ka.

¹⁹ Nqari ba i ko qãè-tcaokagu, Gam tc'ároa gha cg'oèase *Krestem* koe x'ãè khama.

²⁰ Gam dis xgàus di c'àòan koem kò guu a tòókuan kúrú, nxãasegam gha wèé zi gúú zi *Krestem* koe guu a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqòómkg'ai koe hàna zi gúú zi hëé naka nqarikg'ai koe hàna zi hëéthëé e.

²¹ C'èe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hãa tu khòè tu u, a tc'èe-kg'áma tu koe Gam di tu cg'òo-kg'ao tu u, cg'ãè zi tséé zi kúrú tu kòo zi koe.

[†] **1:15:** *Nqarim dis ii sam úúa* - Gerika sa ko máá: “Nqarim dim ii Me e,” témé, igabas ncèe sa tchàno tamas Naro si i. [‡] **1:15:** *tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa* - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe “tc'ãà a ábàèa ba” ta ma góá kabiè, igabas ko ncèes kg'ui sa méé a ko máá: “tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa ba,” témé.

²² Igabam ncēeska *Krestem* dis x'oos koe guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim tc'áróm koe guu a§, nxāasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa tu ii, a wèé za ga káà chibi iise tòó tu u ka.

²³ Igaba i ko qaase, tshoa-tshoases dtcòman dis koe tu gha wèé x'aè ka qarika hãa sa, táá tu gha ntcãa-ntcãaè a qãè tchõàn di nqòòan koe tcg'òòè ka. Ncēe qãè tchõàn tu kómá hãa, nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé** ko xгаа-xгааè e, ra tí Paulo ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

Paulom di tsééa ne kerekes koe

²⁴ Ncēeskar ko ãer ko gatu domka xgàràè zi xgàraku-kg'ám zi ka qãè-tcao. Eë kò Krestem di xgàrakuan koe tcào sar ko tirim cgàam koe guu a cg'oè-cg'oe, Gam dim tc'áróm domka, ncēe kereke sa ii ba. ²⁵ Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máà tea hãa tsééán khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'oèa hãase máà tu u ka.

²⁶ Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma xùriku khama zi kò ncēe zi gúù zi chómmeà, igaba zi ncēeska Nqarim di ne khóè ne x'áíèa hãa.

²⁷ Nqari ba kò x'áàkos qguùs chómsea zi gúù zi di sa q'ãakagu ne kg'oana, ncēm ko táá zi qhàò zi di ne úúa máána hãa sa. Si kò *ncēes kãa sa*, Kreste ba gatu koe hãa si i, ncēe x'áàn di nqòòan ii ba.

²⁸ Ncēe xae ko Gam ka xгаа-xгаа ba, a xae a ko wèém khóè ba tchàno-tchano, a wèém khóè ba wèé q'ãan di tc'ëean ka xгаа-xгаа, nxāasega xae gha kúrú me wèém khóè ba Krestem koe wèé za ga kai ka.

²⁹ Ncēes gúùs koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèé qaria te tséékagu, ncēe ko tí koe qarian cgoa tséé e.

2

¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'ëe, nta nooser ko gatu domka hëé, naka ãe Laodikea koe hàna ne hëé, naka wèé ne ãe tí cgoa qanega xg'ae tama ne hëéthëé domka qarika tséé sa.

² Nxāasega i gha tcáóa ne ntcàmmè ka, ne ncàmkuuan koe guu a cúis gúù sa kúrúè, nxāasega ne gha qguù a cg'oèa hãase kómá q'ãa ka, chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ne gha gane ka q'ãa ka, ncēe Kreste ii zi,

³ ncēe Gam koe i wèé qguùan q'ãan di tc'ëean di hëé naka tc'ëegan hëéthëé di chómsea hãa ba.

⁴ Ncēes gúù sar ko bìrí tu u, cúí khóè ga gha nxāasega táá kàa tu u ka, ncõé zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba.

⁵ Eëtar ma tc'áróa te cgoa gatu koe káà ra a igabar tc'ëea te koe gatu cgoa hàna, a ra a ko qãè-tcao, gatu di tséé-kg'áman hëé naka gatu di dtcòman Krestem di koe qarika téé sa hëéthëér kò bóò khama.

Kreste ba ko cg'oèas kg'õè sa óága

⁶ Ke nxāaska, ãe tu ma Jeso Kreste ba ma X'aigam iise séèa hãa khamaga ma méé tu Gam koe kg'õè.

⁷ Gam koe méé tu *hìis khama ma tobega* naka *nquum khama ma* tshàoa ghùè; gataga méé tu dtcòman koe qari-qariè, ãe tu ko ma xгаа-xгааèa khama, naka tua qãè-tcaoa-máákuan cgoa cg'oèa nqáése.

⁸ Bóò méé tu, naka i cúí khóè ga táá khóèan di xгаа-xgaan hëé, naka káà hùì qàe-qaekuan hëéthëé tséékagu naka qáé tu u guu. Khóèan di tc'ëe-kg'áman hëé naka ncēm nqõóm di qarian hëéthëé ne ko xùri, a Kreste ba xùri tama.

⁹ Nqari ba cg'oèa hãase Gam koe x'ãèa hãa ke, Gam dim tc'áróm koe,

§ 1:22: *Gam dim tc'áróm koe guu a* - Gerika sa ko "tc'áróm cgàam dim koe guu a" témé. ** 1:23: *nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé* - Gerika sa ko máá: "kúrúèas gúùs wèès nqarikg'ai ka nqãaka hàna sa," témé.

¹⁰ tu Gam koe Gam di cg'oèa kg'òèan máàèa hãa, ncêe wèe qarian hêe naka wèe tc'ãa-cookg'aian hêéthêe di Tcúú ii ba.

¹¹ Gam koe tu kò gataga q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa, q'ãe nqãa-qgai khòokus khòèan tshàu ka kúrúè tama sa, igaba Krestem ka kúrúèas q'ãe nqãa-qgai khòokus koe tu guu a tc'áróm dim cgàam koe tcg'òóèa.

¹² Krestem cgoa tu kò tcguù-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim ncêe Krete ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm, a gaas dtcòm s koe guu a tcguù-tcguukus koe Gam cgoa ghùiea.

¹³ Gatu di chìbian koe hêe naka gatu dim cgàam di q'ãe nqãa-qgai khòoè taman hêéthêe koe tu kò x'óóa hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'òèkagu tu u, a gatá di chìbian wèe ga qg'óóa máá taa hãa,

¹⁴ a kò èe gatá di chìbian góáèas tcgãya sa tchùua tcg'òó, gaas di x'áè-kg'áman cgoa, a ba a xgàus koe xgàu ana hãa.

¹⁵ Gaas xgàus koem kò Nqari ba tc'èean di xu tc'ãa-cookg'ai xu qariga xu di ncõo-gàban xhùu cgae xu a qg'aè-cgaekagu xu, a ba a wèém khòèm cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàa-kg'aom ii sa x'ái xu.

Krestem cgoa x'óó sa hêe naka Gam cgoa kg'òè sa hêéthêe

¹⁶ Gaa domka méé tu táá cúí khòè ga kgoara máá naka i xgàè-kg'am tu u guu èe tu ko tc'óó a ko kg'áas koe, dtcòm-kg'ao ne dis kòès dim cá m ka igaba, kabam nxoem dis kòès ka igaba, Sabata dim cá m kaga igaba.

¹⁷ Ncêea hààko zi gùu zi di sòm-c'ana a, igabagam tc'áró ba Krestem di me e.

¹⁸ C'èe khòèa ne hàna, cg'aré-cg'arese kg'oana a, a moengelean i gha dqom sa ko qaa. Eè ne bóòà hãa gùuan ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'èean ka káà hùise tc'amaka bóòse. Táá méé ne téé-q'oos èe tu úúa sa sèè cgae tu u guu.

¹⁹ Tc'áróm dim Tcúú ba ne qg'óó tama. Wèém tc'áró ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hêe naka qg'áía ba hêéthêe ka qari-qari a qg'óóa xg'aeè, a ba a ko èem ko ma Nqari ba tc'èe khama ma kai. *Ke méé tu gane ka nquù ka hãa.*

²⁰ Krestem cgoa tu x'óóa hãa, a nqõóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nxãaska ncêem nqõóm di tu iise kg'òèa máá, a gaam di x'áè-kg'áman komsana, ncêe ko máá:

²¹ "Táá tshàu cgoa qg'óó guu! Táá xám guu! Táá cúù-cuuse guu!" ta ko méé e.

²² Ncêe x'áè-kg'áma nea ko gùu zi ka kg'ui ncêe tséékaguè zi ko xg'ara ne gha kaà zi, x'áè-kg'áman hêe naka xgaa-xgaan hêéthêe khòèan koe guua.

²³ Ncêe ne khòè ne ko nqàrian qámsea máá, a ne a ko cg'aré-cg'arese, a gane di tc'áróan koe qg'óósea hãa, khama i ncêe x'áè-kg'áman q'ãa di tc'èean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàma hãa sa i gha xgàè di i.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

3

¹ Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùiea hãa ne méé tu nxãaska gùu zi tc'amaka hàna zi koe tòón tcáó, ncêe Krestem hàna, a kg'áòm x'òàm Nqarim dim xòè koe ntcõe koe.

² Gùu zi tc'amaka hàna zi koe tu tc'èea tu tòó, nqõómkg'ai di zi gùu zi ka tamase.

³ X'óóa tu hãa, i gatu di kg'òèan Krestem cgoa Nqarim koe chómsea hãa ke.

⁴ Ncêe Krestem, ncêe gatu dim kg'òèm kò x'áise, ne tu gha gatu igaba thêe nxãaska Gam cgoa x'áàn koe x'áise.

⁵ Gúù zi ãe nq̄ómkg'ai di ii zi méé tu nxãaska x'ooan koe tcãa: cg'áràn hěé, cg'ãè cauan hěé, tshúù zi tc'ěe zi hěé, cg'ãè tc'ěean hěé, naka cěean hěéthěé e, ncěe kúrúa mááseèa hãa nq̄árian qámsea máá di i.

⁶ Ncěe gúùan domka i ko Nqarim di xgòan ãe komsana Me tama ne koe hàà ke.

⁷ C'ěe x'aè ka tu kò gazi gúù zi ka tc'ãà-cookg'aiè, a gazi koe kg'òè.

⁸ Igaba méé tu ncěeska gatu igaba wèé gúùan ncěeta ii aagu: xgòan hěé, c'ee-c'eean hěé, cg'ãè tc'ěean hěé, cóèkuan hěé, saucgaekaguko kg'uiian hěéthěé e; gúùan ncěe wèé méé tu kg'áma tu koe táá tcg'òó guu.

⁹ Táá tshúù-ntcõa-mááku guu, gatu òim tc'áróm ncìi ba tu nxõoa tcg'òóa hãa, gam di zi tséé-kg'ám zi cgoa ke,

¹⁰ a tu a kãbam tc'áro ba hãna hãa, nxãasega tu gha kãba-kãbaè, a gatu ka q'ãa Me, a bóòse-q'ooan Gaam ãe Kúrú-kg'aom ii di x'áia hãa ka.

¹¹ Gerikan hěé naka Jutan hěéthěé *di q'aa-q'ooa* nea Gam koe hãa tite, q'ãe nq̄ãa-qgai khòèa ne hěé kana q'ãe nq̄ãa-qgai khòèa tama ne hěé, c'ěe zi qhàò zi di ne hěé, nqúù ka x'ãèa khóèan* hěé, qãàn hěé naka qãà taman hěéthěé e, igabam Kreste ba wèé Me e, a ba a wèéan koe ga hàna.

¹² Gaa domka, Nqarim nxára tcg'òóa máásea hãa tu khòè tuè, tcom-tcomsa naka ncàm-ncamsa tu, hãakaguse tu thõò-xama-máákua ne, qãèan hěé, naka cg'aré-cg'aresean hěé, naka kgãesase qgóósean hěé naka qáo tcáóan hěéthěé cgoa.

¹³ Gatu ka c'ěe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncěe c'ěe khóèan cgoa tu kò c'ěes guu sa úúa hãa ne méé tu qgóóa mááku. Eẽm ma Nqari ba ma qgóóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú.

¹⁴ Wèé zi gúù zi ncěe zi tc'amkg'ai koe méé tu ncàmkuian hãa, ncěe ko wèé zi gúù zi cg'òèase qáéa xg'ae e.

¹⁵ Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ãà-cookg'ai, ncěe tu ma cúim tc'áróm di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qãè-tcaoa máá Me.

¹⁶ Krestem òim kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ãè. Xgaa-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèé tc'ěean cgoa, naka tua Pesaleman hěé, naka ciian hěé, naka tc'ěean di ciian hěéthěé tcáóa tu q'oo koe qãè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxáèa máá.

¹⁷ Naka dùús wèés ãe tu ko kúrú sa, kg'uiian koe ga igaba kana tsééan koe ga igaba, méé tu wèéa sa ga X'aigam Jesom òim cg'òèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xõò ba qãè-tcaoa máá.

Khòè zi hěé naka khòè xu hěéthěé e

¹⁸ Khòè saoè, gasao di xu khòè xu sao máàse, ncěe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

¹⁹ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi xao ncàm naka xaoa táá thõò-xamkagu zi guu.

Cóan hěé naka xõò ga ne hěéthěé e

²⁰ Cóa tuè, gatu ka xõò ga ne wèé zi gúù zi koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qãè-tcaokagu ke.

²¹ Cóan ka xõò ga xaoè, táá cóan xgàè guu, naka i nxãasega táá tshúù-tcao guu.

Qãàn hěé naka x'aigan hěéthěé e

²² Qãa tuè, gatu ka q'òòse ga ne nq̄óm di ne tu komsana wèé zi gúù zi koe. Ncěe gúùan méé tu kúrú, gaan di tcgáian gatu koe tòóa hãas ka tamase, kana

* **3:11:** nqúù ka x'ãèa khóèan - Gerika sa ko "Sekithia" témé.

cgómkuan tu gha hòè cgae e domka tamase, igaba méé tu wèé tcáóa tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áda hãase.

²³ Dùús wèés ãe tu ko kúrú sa méé tu wèé tcáóa tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khòèm ka tamase.

²⁴ X'aiga ba gha ãem Gam di ne khòè ne tòóa máána hãa sa kabi máákus iise máa tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Krete Me e ncêe tu ko tsééa máá ba khama.

²⁵ Wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba gha suruta kabiè gam di cg'ãèan domka, *Nqari ba* khòèan tãákase qgóó tama *khama*.

4

¹ X'aiga xaoè, gaxao di qãan méé xao ãe tchàno ii a qãè ii sa máa, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarikg'ai koe úúa hãa sa ke.

C'ãe x'áè-kq'áma ne

² Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe kòresea hãa, naka *Nqari ba* qãè-tcaoa máá.

³ Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega Nqari ba gaxae di kg'uiian nquu-kq'áman xgobekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxãe, ncêer gaan domka qáéèa a.

⁴ Còrè nakar nxãasega tchànose nxãea tcg'òó o, ncêe i ko ma qaase khama.

⁵ Eã tchàa koe hàna ne méé tu tc'èegase tséé cgoa, wèém x'aè ba cg'oèase tséékagu na.

⁶ Gatu di kg'uiian méé i wèé x'aè ka cgómkuan ka cg'oèa hãa, tabean cgoa tsaubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khòè ba xoa sa ka.

Còo di zi tsgámkaguku zi

⁷ Wèé tchõa nem gha Tigiko ba tíi ka birí tu u, ncàm-ncamsam qõe ba, a tcom-tcomsam tséé-kq'ao ba, a gaxae khama ma qãa ba X'aigam koe.

⁸ Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùi-ghui.

⁹ Onesimom cgoam ko síi, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qõe ba, ncêe gatu ka c'ãe ba. Wèé zi gúú zi ncêe koe ko kúrúse zi ka tsara gha birí tu u.

¹⁰ Tíi khama qáéèam Arisetareko ba ko tsgámkagu tu u, me ko Marekom Barenabasem ka qõese ba thée tsgámkagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kq'áman hòda, ncèè hàam kò ne méé tu qãèse hàakagu me di i).

¹¹ Jesom, ncêe ko Jusetto ta ma tciiè ba, nxãam igabam ko *tsgámkagu tu u*. Nooa xu Juta* xu xu u ncêe ko Nqarim di x'aian koe tíi cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tíi koe kaisa hùikuan úúa hãa xu.

¹² Epaferasem ncêe gatu ka c'ãe ba, a Jeso Krestem dim qãa ba ko tsgámkagu tu u. Wèé x'aè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèéan ãem ko Nqari ba tc'ãe koe tu gha qarika téé, a gha *dtcòma tu koe* kaia hãa, a wèé tcáóa tu cgoa Gam koe dtcòm ka.

¹³ Kaisa tsééan ãem ko gatu hée naka Laodikea di ne hée naka Hierapolise di ne koe hée thée tcãa tcáo a kúrú koe ra ko gam ka nxãea tseegukagu.

¹⁴ Ncàm-ncamsam Lukam naaka di ba hée, nakam Demase ba hée thée tsara ko tsgámkagu tu u.

¹⁵ Tíi qõe ga ne Laodikea koe hàna ne méé tu tsgámkagu, naka Nimefase sa hée naka kerekes gas dim nquum koe ko *xg'aes* ga sa hée thée e.

* **4:11: Juta** - Gerika sa ko máá: "q'ãe nqãa-qgai khòèa xu," témé.

¹⁶ Nc̄es tcḡāya sa tu ko nxárá máàèa xg'ara ne méé tu kúrú nakas gataga th̄é kerekes Laodikea di sa nxárá máàè si. Naka tu gatu tcḡāyas Laodikea koe guua sa nxárá.

¹⁷ Naka gataga Arekipo ba bìrí naka máá: “Q'õé méé tsi naka ã tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara,” témé.

¹⁸ Tíí Paulo ra ko nc̄e tsgám̄kagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táùn tu tc'ẽe-tc'ẽese. Cgóm̄kuan méé i gatu cgoa h̄ã.

1 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Tesalonika ne koe

Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hàna ba. Paulo ba kò gaa koe xгаа-xгаа, ãem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Káí ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãàn tcaoa hãa, a kò Paulom di xгаа-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãà a ne a ntcoeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òòè, a ba a Berea koe qòò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãà, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchõàn kóm, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'ãà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao nes gha ghùi-ghui tcáo, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòmàn hěe naka ncàmkuan hěéthěé di tchõà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'õès ãem kò gane cgoa hãa x'aè kam kò kg'õè sa, a ba a kò nxãaska Krete ba gha n-cáma hàà di zi tèè zi ãe kò ghùièa hãa zi xoa. C'ẽes tèè sa kò máá: “Dtcòm-kg'aom ncẽe kò Krestem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháé chòò tama kg'õèan úúa?” témé sa. Si kò c'ẽes tèè sa máá: “N-cáma ba gha Krete ba gaicara kabise a hàà?” témé. Paulo ba kò ncẽem x'aè ba sèè a bìrí ne, nqooa hãase méé ne tséé sa, nqòò sa úúa hãase Krete ba gha kabise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:

- ncàmku

- Jeso ba ko gaicara kabise a hàà (1:10; 3:13; 4:13-5:11)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Qãè-tcaoa máákuan hěe naka dqòmkuan hěéthěé e (1-3)

- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'õè sa (4:1-12)

- Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13-5:11)

- Còò di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

Qãè-tcaoa-máákuan hěe naka dqòmkuan hěéthěé e

(1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, a Silefano* ba hěe naka Timoteo ba hěéthěé tsara cgoa hãa, xae ko *ncẽes tcgãya sa* Tesalonika dis xg'aes ncẽe Nqarim gatá ka Xòò ba hěe naka X'aigam Jeso Krete ba hěéthěé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá: Cgòmkuan hěe naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Tesalonika ne dis kg'õè sa hěe naka dtcòm sa hěéthěé e

² Wèèa tu domka xae ko wèé x'aè ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui,

³ a ko Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe wèé x'aè ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòmàn di hěé, naka gatu di tsééan ncàmkuan di hěé, naka gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe nqòòan ka tu qarika tẽes ka hěéthěé e.

⁴ Tíí qõè ga tu Nqarim ka ncàmmèa tuè, q'ana xae hãa nxárám tcg'òò tua hãa sa *Gam di tu gha ii ka*.

* **1:1: Silefano** - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e.

⁵ Sixae di qãè tchõà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarian cgoa hëé, Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa hëé naka kaisa tcoman cgoa hëéthëé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kò ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'õè sa.

⁶ A tu a kò hàà sixae hëé naka X'aiga ba hëéthëé di tu serè-kg'ao tu kúrúse. Eëta i kò ma xgàrakuan hãa igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guua qãè-tcaoan cgoa kg'ui ba séèa mááse khama.

⁷ A tu a kò ncëem dàòm ka, wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse.

⁸ X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hëé naka Akaia koe hëéthëé cúí síí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòmman wèé za ga q'ãaè, nxãasega i gha c'ëe gúù xae gha nxàe sa táá qaase ka.

⁹ Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hààkagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúa mááseèa hãa nqàrian ma tcg'oaragu a Nqarim koe ma kabise sa, a síí kg'õèa hãa a tseegu dim Nqari ba tséèa máá sa,

¹⁰ naka tu ma Cóásem nqarikg'ai koe gha guu a hàà ba ma qãà hãa sa, ncëem kò x'ooan koe ghùì ba, Jesom ncëe hààko xgòàn koe ko kgoara ta a ba.

2

Paulom di tséèa ne Tesalonika koe

¹ Tíí qõè ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa.

² Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàràe sa hëé, naka xae kò ma sau-saugase qgóòè sa hëéthëé tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qarian hòò, a qãè tchõàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, eëta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba.

³ Sixae di xgaa-xgaa ne kàma, kana cg'urigam dàòm di, kana kàan di tama khama.

⁴ Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a qãè tchõàn xgaa-xgaan dis tséé sa máàèa hãa khama ma kg'ui, khóèan xae gha qãè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba qãè-tcaokagu ka, ncëe ko tcáóa xae kúrúa bóò ba.

⁵ Tu q'ana hãa, wèé x'aè ka xae kò táá qàe-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di tsééan kúrú, c'ëe gúù xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim tééa-máá-kg'ao Me e!

⁶ Gataga xae kò khóèan ka xae gha dqòmè sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'ëe khóèan kaga igaba.

⁷ Krestem di xae x'áè úú-kg'ao* xae iise xae ga kò kái gúùan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khóè xae e, khóès gas di cóán ko qãèse q'õès khama ma.

⁸ A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'ónòsea hãa, táá xae gha Nqarim di qãè tchõàn cúí máá tu u ka, igabaga xae gha thëé sixae di kg'õèan tcg'òóa máá tu u ka, tseegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm-ncamsa tu u khama.

⁹ Qanega tu q'ana hãa, tíí qõè ga tuè, sixae di tsééan hëé naka qóm cgoa qgóókuan hëéthëé ka. Nqarim di qãè tchõàn xae kò xgaa-xgaa tu u, a xae a kò ntcúú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tséé, táá xae gha gatu ka c'ëean ga qóm ba qgóókagu ka.

¹⁰ Gatu hëé naka Nqari ba hëéthëéa gha ncëes gúù sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóóse-kg'áma ne kò gatu dtcòm-kg'ao tu koe q'ano o, a tchàno o, a cúí cg'uri ga úú tama khama.

* 2:7: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

¹¹ Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ëem wèé ba ma qgóó sa, ãem ko ma cóán ka xõò ba ma cóán qgóó khamaga ma,

¹² naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika bìrí tu u sa hëéthëé e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'òè sa tu gha kg'òè ka, ncëe ko Gam di x'aian hëé naka x'ààn hëéthëé koe tcii tu u ba.

¹³ Nqari ba xae ko chõò tamase qãè-tcaoa máá, ãe xae kò kg'ui ba xgaa-xgaa tu u ka tu kò cam tshàua máá me khama. Khóèan koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe guuam kg'uim iise, ncëem tseeguan kaga ii khamaga ma, *Nqarim* ncëe ko gatu dtcòm-kg'ao tu koe tséé ba.

¹⁴ Tíí qõe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim di zi, ncëe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thëé kúrúsea. Gatu di ne khóè ne ka tu kò xgàràè, ncëe gane kò ma Juta ne ka ma xgàràè khamaga ma.

¹⁵ *Juta* ne ncëe kò X'aigam Jeso ba hëé naka porofiti xu hëéthëé cg'õo, a xhàiyagu xae e ne, ncëe Nqari ba qãè-tcaokagu tama ne, a ko wèé khóèan cgoa ga ntcoeku ne.

¹⁶ Xgáè-kg'am xae e ne ko, nxãasega xae gha táá tãá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncëem dàòm ka i ko wéé x'aè ka gane di chìbian càuse a cg'òè. I ncëeska Nqarim di xgòàn còò dis ka hàà cgae nea.

Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, xòm x'aè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káà a, tc'ëea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgónè tua hãa, a ko wèé qaria xae cgoa x'ãà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa,

¹⁸ síí cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíí Paulor tc'áróa kò kái q'oro tc'ëea hãa, síí cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgáè-kg'am xae e.

¹⁹ Kháé sa nxãaska sixae dis nqòò sa, kana qãè-tcao sa, kana x'aian dis cába sa, ãe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqòmse cgoa sa dùú saa? Gatu tama tua?

²⁰ Tseeguan kaga xae ga dqòmse cgoa tu u, tu ko qãè-tcaokagu xae e.

3

¹⁻² Eë xae ko ncëes gúù sa qómá máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxãaska bóòà tcg'òò, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tsééa úú sa, ncëe sixae khamaga ma Krestem di qãè tchõàn xgaa-xgaa koe Nqarim òm tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncëes gúù sa xae kò bóòà tcg'òò, síím gha gatu di dtcòmàn koe qari-qari, a korè tu u ka,

³ nxãasega i gha táá cúí-kg'áía tu ga ncëe zi xgàraku zi domka tééa dìbi ka. Gatu igaba tu qãèse q'ana hãa, ãe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa khama.

⁴ Eë xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'aèan cookg'ai koe ga bìrí tua hãa, hààko x'aè ka ta gha xgàràè sa, si ncëe sa kúrúsea, ãe tu ma q'ana hãa khamaga ma.

⁵ Gaa domkar kò, ãer ko bóò si ncëes gúù sa qómá máá tea hãa ka, *Timoteo* ba gatu koe tsééa úú, nxãasega xae gha gatu di dtcòmàn ka q'ãa ka, qàe-qaeku-kg'ao ba gha c'èedaoka qàe-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

⁶ Igabam ncëeska Timoteo ba kabisea hãa, a qãè-tcaokagu xae e ko kg'uian cgoa hààra máá xaea hãa, gatu di dtcòmàn hëé naka ncàmkuàn hëéthëé di i. Gatagam kò thëé bìrí xae e, wèé x'aè ka tu ko qãè-tcaoan cgoa tc'ëe-tc'ëese xae e, a bóòà xae xgónèa hãa sa, ncëe xae ma sixae igabaga ma bóòà tu xgónèa hãa khamaga ma.

⁷ Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qómàn hëé naka xgàrakuan hëéthëé wèé q'oo koe gatu di dtcòmàn ka qgài-qgai tcáòè.

⁸ Ncèè X'aigam koe tu kòo qarika tēe, ne xae gha nxãaska ncēeska sònòà dìbi a kg'òèan hòò khama.

⁹ Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãòase gatu domka càmm tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qãè-tcao.

¹⁰ Koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxãasega xae gha ēe gatu di dtcòmàn koe tcàoa hãa sa càua máá tu u ka.

¹¹ Ke méé tsara ncēeska gatá dim Nqarim, ncēe gatá ka Xòò ba hēé, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hēéthēé tsara dàò ba kg'ónòà máá xae e gatu koe xae gha síi di ba.

¹² Gataga méém X'aiga ba gatu ka c'ēea ne koe hēé naka wèé khòèan koe ga hēéthēé kúrú naka i gatu di ncàmkuàn càuse naka kái, ncēe xae sixae ma ncàm tua hãa khamaga ma.

¹³ Nxãasegam gha Nqarim gatá ka Xòò ba gatu di tcáóan qarian máà, tu gha kààn chibi, a tu a gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa ii, ēem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèé ne cgoa hàà ka.

Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

4

¹ Ncēeska còò dis ka, tíi qõe ga tuè, sixae koe tu xgae-xgaasea hãa, nta méé tu ma kg'òè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncēe sa gaas kúrú tu kos ga si i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncēes gúù sa méé tu qarika kúrú, témé.

² X'aigam Jesom di qarian ka xae kò x'áè-kg'áman máà tu u sa tu q'ana hãa khama.

³ Ncēea Nqarim ko ma tc'ēe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka,

⁴ nakam wèém khòè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khòès cgoa kg'òè,

⁵ cg'ãè zi tc'ēe-kg'ám zi tcáóa ba ka ncàmchèa hãa zi kúrú ka tamase, cg'ãè tc'ēe ne khòè ne Nqari ba c'ùua hãa ne ko hēé khama.

⁶ Nakam gha nxãasega táá cúim khòèm ga ba ncēes gúùs ka gam ka c'ēe ba chibian kúrú cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha ēeta ii chibian wèé ko kúrú ne xgàra ke, ncēe xae nxãakamaga ma bìrí tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma.

⁷ Hàà ta gha q'ano tamase kg'òè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'òè sa kg'òè ka a.

⁸ Gaa domkam gha ēe ko ncēe xgae-xgaan xguì ba, khòèm ko méé sa xguì tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xguì, *Nqarim* ncēe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'ēe ba máà tu u ba.

⁹ Ncēeska gatu ka ncàmkuàn ka: qaase tama ia góá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xgae-xgaea hãa, tu ga ma ncàmku sa khama.

¹⁰ A tu a ko tseeguan kaga wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketoniam wèém di ne koe ncēe sa kúrú, igaba xae ko dtcàrà tu u, tíi qõe ga tuè, kaisase tu gha gatá hēé sa.

¹¹ Gataga xae ko thēé korè tu u, kgàea hãas kg'òè sa tu ga kg'òè sa, nakam wèém khòè ba gam di zi tséé zi gam ka kúrú naka baà tshàua ba cgoa tsééa mááse, ncēe xae ma x'áè tua hãa khama.

¹² Naka tua gha nxãasega c'ēe ne khòè ne ka tcommè, naka tua táá c'ēe khòèan dtcààsea hãa guu.

Xgae-xgaan Krestem di hààn di i (4:13–5:11)

¹³ Tíí qõe ga tuè, tc'èe tama xae hãa ãe x'ómã hãa ne ka tu gha c'úua hãase hãa sa, nxãasega tu gha táá thõò-tcaoase kg'ae ka, gane ãe nqòòan úú tama ne khama ma.

¹⁴ Ncèe Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe tãea hãa sa ta kòo dtcòm, ne ta ko thèe dtcòm, Nqarim gha gane ãe Gam koe x'ómã hãa ne Jesom cgoa óá sa.

¹⁵ Ncèea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncèe ko máá: gatá ncèe kg'òèa a qaùã hãa ta cuiskaga ãe x'ómã hãa ne ka tc'ãà naka síã hãa tite, ãem gha ko X'aiga ba hààm cáím ka.

¹⁶ X'aiga ba gha nqarikg'ai koe guu a kaim dòm cgoa xõã, kaim moen-gelem dim dòm ba hèe naka Nqarim dim nxãàm di q'auan cgoa hèéthèe e, ne gha ãe Krestem koe x'óóa hãa ne tc'ãà a ghùiè khama.

¹⁷ Nxãaska ta gha gatá ãe kg'òèa a qaùã hãa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'òòs q'oo koe hãase ghùiè, a síí X'aigam cgoa tc'ãá q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chõò tamase X'aigam cgoa hãa.

¹⁸ Gaa domka méé tu ncèe kg'uian cgoa qgài-qgai tcáóku.

5

X'aigam di hààn kg'ónòsea máá

¹ Tíí qõe ga tuè, ncèe zi guú zi gha hàà kúrúse x'aèan hèe naka cáíman hèéthèe ka xae ga góáa máá tu u sa qaase tama.

² Gatú igaba tu qãèse q'ana hãa, X'aigam dim cáím ba gha ts'ãà-kg'aom ko ma ntcúú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama.

³ C'èe ne khòè ne gha máá: “Wèè zi guú zia qãèse hãa, ta qãè qgài koe hãa,” témé. I gha kúúga cg'ãèan hàà cgae ne, ncãàn úúas khòès ábàn di thõòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nxanagu ana hãa tite.

⁴ Igabaga tu gatú ntcúús q'oo koe hãa tama, tíí qõe ga tuè, me cuiskaga ãem cáím ba ts'ãà-kg'aom ga ma arekagu tua hãa khama ma arekagu tu u tite.

⁵ Wèèa tu ga x'ám di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcúú kana dcúú-qoms di ta cóá ta tama ta a.

⁶ Ke méé ta táá x'ómã hãa guu, c'èe ne khama, igabaga méé ta kókòã hãa, naka qgóósean úúã hãa.

⁷ Eè ko x'óm ne ko ntcúú ka x'óm, ne ko ãe ko nqàre ne ntcúú ka nqàre khama.

⁸ Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgóósean úúã hãa naka ta dtcòmãan hèe naka ncàmkuãan hèéthèe dxúua ta ko ncèèa máás guús khama ma hãa, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúã ta ko ncèèa máás cábás khama ma cábá.

⁹ Nqari ba Gam di xgòàn ka ta gha xgàràè ka nxará tcg'òó ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a.

¹⁰ Ncèe kò x'óóa máá ta a ba, ãem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'òè ka, kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba*.

¹¹ Ke méé tu gaa domkaga ncèe tu ko hèe khamaga ma korèku naka hùiku.

Còo di ghùì-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

¹² Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, ãe ko gatú xg'aeku koe tséé ne khòè ne méé tu tcom sa, gane ãe X'aigam koe tc'ãà-cookg'ai tua hãa a ko tchànò-tchano tu u ne.

¹³ Eè ne ko kúrú tsééan domka méé tu kaisa tcoman hèe naka ncàmkuãan hèéthèe cgoa qgóó ne. Gatú xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa hãa.

* **5:10:** kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba - Gerika sa ko máá: “kókòã ta ga hãa kana ta ga x'ómã hãa igaba,” témé.

¹⁴ Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eẽ ko xg'ám-kg'aiate ne tchàno-tchano, ãe ko sau-cgaese ne korè, ãe kg'amka ne hùi, naka wèé ne khòè ne koe qàò tcáó ii.

¹⁵ Bòò méé tu naka i táá cúí khòè ga c'ëean kúrú cgae ana cg'ãèan domka cg'ãèan kúrú cgae e guu, igaba méé tu wèé x'aè ka, gatu ka c'ëe ne hëé, naka wèé khòèan ga hëéthëé tu ga ma qãèan kúrúa máá sa x'ãà máá.

¹⁶ Wèé x'aè ka méé tu qãè-tcaoa hãa,

¹⁷ naka tua wèé x'aè ka còrè.

¹⁸ Wèé zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncëea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncàma hãa ga a ke.

¹⁹ Táá méé tu *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba xgàè-kg'am guu,

²⁰ naka tua táá porofitan ntcoe guu.

²¹ Wèés gúù sa méé tu qãèse bóòà tcg'òó, naka ãe qãè ii sa qgóóa qari.

²² Qgóóse méé tu wèés gúùs ãe cg'ãè iis koe.

²³ Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áro-tc'aro ka kúrú tu u naka tu wèé zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'ëean hëé, naka tcáóan hëé, naka tc'áróan hëéthëé wèé méé i qãèse qgóòè, naka ia táá cúís chìbis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá òim X'aigam Jeso Kreste ba hàà.

²⁴ Nqarim ncëe tcii tua hãa ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha ãem nqòòkagu tua hãa sa kúrú.

²⁵ Tíí qõe ga tuè, còrèa tu máá xae e.

²⁶ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

²⁷ Ra ko X'aigam di cg'òèan koe dtcàrà tu u, ncëes tcgãya sa méé tu wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxárá máá sa.

²⁸ Gatá òim X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

2 TESALONIKA NE Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Khòe ne kerekes Tesalonika koe hàns di nea kò kái zi tèe zi úúa hãa Jesom di kabisean ka. C'èe nea kò Jeso ba nxâakamaga kabisea hãas ka dtcòma hãa.

Paulo ba kò ncēm tc'èe ba qãese nxàea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcoeku sa tēe, me gha khòem x'àean komsana tama ba x'áise. I gha cg'ãe cauan hēe naka x'àean úú taman hēéthēe càuse. Paulo ba kò gam di nxará-kg'aoan x'àe, gane di dtcòman koe ne gha qarika téé sa, qóman hēe naka xháean hēéthēe di zi x'àe zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'òe sa ne gha tséea máá sa, Paulom ma gam di ne tsée-kg'ao ne cgoa hēea khama.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'ãe, x'àean úú tama sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

- Krestem di hàan ka (2)

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òe ne ne gha tséea máá sa (3)

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíi Paulo ra hēe, naka Silefano* ba hēe, naka Timoteo ba hēéthēe xae ko ncēs tcgãya sa Tesalonika dis kerekes, ncēe Nqarim gatá ka Xòò ba hēe naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēe tsara koe hãa sa góa máá

² a ko máá: Nqarim gatá ka Xòò ba hēe naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēe tsara koe guua hãa cgómkuan hēe naka tòókuan hēéthēe méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãe-tcaoa-máákuan hēe naka còrèan hēéthēe e

³ Tíi qõe ga tuè, ncēe i ko ma qaase khama méé xae wèe x'àe ka gatu domka Nqari ba qãe-tcaoa máás gùu si i, gatu di dtcòma ne ko kaisase càuse, i ko gataga gatu ka c'ēm wèem koe tu úúa hãa ncàmkuan thēe kai khama.

⁴ Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika téean ka hēe naka dtcòman ka hēéthēe dqòmse, ncēe tu ko xgàraku zi hēe naka xháe zi ncēe kúrúse cgae tua hãa zi hēéthēe koe x'áia hãa a.

⁵ Wèe zi ncēe zia ko Nqarim di xgàrakua ne tchàno o sa x'ái, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hãa, ncēe tu gaan domka xgàrasea hãa a.

⁶ Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane èe xgàra tua hãa ne thēe xgàra.

⁷ A ba a gha gatu di xgàrasean koe sãakagu tu u, a sixae thēe sãakagu xae e. Ncēe sam gha kúrú, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qarì xu cgoa nqarìkg'ai koe guu a hàà ka.

⁸ Kàrùkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane èe Nqari ba ko xguì ne hēe naka gane èe gatá dim X'aigam Jesom di qãe tchòan komsana tama ne hēéthēe xgàra.

⁹ Ne gha chòò tamase tòm-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hēe naka Gam di qarian di x'àan hēéthēe koe tcg'òe,

* **1:1: Silefano** - Silefanom di c'èe cg'òe nea Silase e.

¹⁰ Ëem gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thée wèé ne dtcòm-kg'ao ne ka dqòm-mém cáím ka. *Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hãa*, ãe xae ko gatu koe nxãea tseegukagus tchõà sa tu kò komsana khama.

¹¹ Ncëes noosega xae ko wèé x'aè ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hãa tu khóè tu ii ka, a wèés gúús tcáóa tu tc'ëea hãa sa hëé naka ãe tu ko kúrú tsééan dtcòm-an di hëéthëé Gam di qarian ka xg'ara-xg'ara ka.

¹² Gataga xae ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'õèan gatu koe x'áakaguè ka, tu gha gatu igaba thée Gam koe x'áakaguè, gatá dim Nqari ba hëé naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthëé tsara di cgómkuan koe guu a.

Krestem di hààn ka (2)

2

X'áèan komsana tamam khóè ba

¹ Ncëeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hààn ka hëé naka gatá di xg'aeàn hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hëéthëé e: dtcàrà tu u xae ko, tíí qõe ga tuè,

² Táá méé tu tc'ëea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcgãya zi ncëe ga c'èedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncëe ko máá, X'aigam dim cáím ba nxãakamaga hààraa, témé zi.

³ Táá hëé naka i cúí khóè ga c'ëem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eëm cáím ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga síí ntcoeku sa hàà, me gha x'áèan komsana tamam khóè ba x'áise, khóèm kaàkaguè gha ba.

⁴ Ncëe ba gha wèés gúús ãe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqòm-mè sa ntcoe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcãà a ntcõó, a gabá Nqari me e sa khóè ne bìrí.

⁵ Tc'ëe-tc'ëese tama tu gáé hãa, ãer kò gatu cgoa hãa kar kò ncëe zi gúú zi ka bìrí tu u sa?

⁶ Tu ncëeska q'ana hãa, dùús xgáèa tòó mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'áèan ka x'áise ka.

⁷ X'áèan komsana tama di chóm-sea hãa qaria ne ko ncëeska tséé khama, me gha gaam ãe kò xgáèa tòó o ba qanega gatá hëé, a gha nxãakg'aiga síí dàòm koe tcg'óóè.

⁸ Me gha nxãaska ãe x'áèan komsana tama ba hàà x'áise, ncëem gha X'aigam Jeso ba kg'ám q'ooa ba di sònò-q'ooan cgoa dqòma cg'õo, a Gam di x'áàko hààn cgoa cg'õo ba.

⁹ Eë x'áèan úú tama ba gha satanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kàan di qarian hëé naka x'ái zi hëé naka are-aresa zi gúú zi hëéthëé kúrú,

¹⁰ a gha wèé kàakuan cg'ãè tséékagu, ncëe gha gane ãe aagusea hãa ne hòakagu u. *Aaguse ne gha*, tseeguan ncàm ne ko xguì khama, ncëe gha kgoara nè e.

¹¹ Gaa domkam gha Nqari ba qarís tséés dàòm koe ko tcg'óó ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúù-ntcõan dtcòm ka,

¹² nxãasega ne gha wèéa ne ãe tseeguan dtcòm tama, igaba ko ãe tchàno tamasa ka qãè-tcaokaguè ne xgàràè ka.

Qarika tu téé

¹³ Igaba méé xae, tíí qõe ga tuè, chòò tamase wèé x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcoa máá, gatu ncëe X'aigam ka ncàmmèa tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxará tcg'óó tua khama, kgoaraè tu gha ka. Nqari ba kò tc'ëe, Tc'ëe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe dtcòm sa.

¹⁴ Me kò ãe xae kò xгаа-xгаа tu u qãè tchõan cgoa ncães gúus koe tciia óa tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'áan q'õò ka.

¹⁵ Ke tu ncãeska, tí qõe ga tuè, qarika téé, naka ãe xae kò kg'áma xae cgoa xгаа-xгаа tu u zi cau zi hée, naka ãe xae kò góá máá tu u sa héethée qgóóa qari.

¹⁶ Nqarim gatá ka Xõò ba ncàm taa hãa, a Gam di cgómkuan koe guu a chõò tama thõò-xama-máákuan máà taa hãa, a qãès nqòò sa máà taa. Gabá hée naka gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba héethée tsara méé tsara

¹⁷ tcáóa tu ghùi-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wèé qãè tséean hée naka wèé qãè kg'uiian koe héethée hãa ka.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'õèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

3

Còrèa máá xae e

¹ Còo dis ka, tí qõe ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega X'aigam dim kg'ui ba qháése qõò naka tcommè, ãe i kò gatu ka ii khamaga ma.

² Khóèan ncãe cg'ãè tc'èe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qãè qgái koe hãa. Wèém khòè ba dtcòma hãas tama si i ke.

³ Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a ãe cg'ãè tc'èe iim koe kòre tu u.

⁴ Nqarim koe xae tcoman úúa hãa gatu ka, ãe xae kò x'áè tu u zi gúù zi tu ko kúrú, a tu a gha qanega kúrú zi di i.

⁵ X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncàm kuan koe hée naka Krestem di qarika téean koe héethée tcèèa úú.

Kg'õèa tu tu tsééa máá

⁶ Tí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'õèm koe xae ko x'áè tu u, wèém dtcòm-kg'aom ãe kg'õès koe kg'amka ii, a ãe xae kò máà mea hãa xгаа-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa.

⁷ Gatu igaba tu q'ana hãa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kg'amka tama.

⁸ Gataga xae c'èem khòèm di tc'õoan ga suruta me tamase tc'õó ta ga hãa, igaba xae kò ntcúú ba hée naka koaba ba héethée qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha dìim ga ba qóm ba qgóókagu ka.

⁹ Ncães gúù sa xae kúrú hãa, ãeta ii hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máàse tu u kg'oana, nxãasegas gha x'ái sa ii ka, serè tu gha sa.

¹⁰ Eã xae ko gatu cgoa hãa ka xae kò ncãe x'áèan máà tua hãa, a máá: "Ncèè c'èem khòèm kò tséé tc'èe tama nem tc'õó tite," témé khama.

¹¹ Ncães gúù sa xae ko góá, gatu ka c'èe ne kg'õès koe kg'amka ne e, a tséean kúrú tama, a c'èe khòèan di tséean koe tcana tãe, sa xae kóma hãa domka.

¹² X'aigam Jeso Krestem di cg'õèan koe xae ko ncãe ne khòè ne x'áèan máà, a ko bìrí ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tséean kúrú, naka nea kg'õèkaguse, témé.

¹³ Igaba gatu, tí qõe ga tuè, táá méé tu qãèan kúrú ka xhõe guu.

¹⁴ Ncèè c'èem khòèm kò ncães tcgãyas koe xae ko nxàe sa dtcòm tama ne méé tu ãem khòè ba qãèse bóò naka tcg'oaragu, nakam gha nxãasega saucgae.

¹⁵ Táá hòrea tu hãam khòèm khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qõesem khama ma tchàno-tchano me.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹⁶ X'aigam tòókuan di ba méém wèé x'aè ka Gam ka tòókuan máà tu u, wèé dàò-kg'áman cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hãa.

¹⁷ Tíi Paulo ra ko ncêe tsgám̀kagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncêe sa wèés tcgãyas *tiris* koe x'ái si i, ra ko ma góá ga a.

¹⁸ Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

1 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Timoteom koe

Téé-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm-kg'aom Asia dim nqõóm koe guua ba, a kò Juta dis khòès ka hěé naka Gerika dim khòèm ka hěéthěé ábàèa hãa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tsééan kúrú, a ba a kò Paulo ba qãè tchòàn xгаа-xгаа koe hùi.

Paulom dis tc'ãà dis tcgãyas Timoteom di sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgãya sa tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan ka kg'ui. Ncěe xгаа-xгаа nea kò c'ěe xòè za Juta ne di i, a c'ěe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncěem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i, témé. Ncěè khòèan kò gaxu di tc'ěe-kg'áma chómsea qgóóa qari ne cúí i gha kgoarakuan hòò o, naka qgóóse-kg'áman ncěe c'ěe zi tc'õo zi tsi tc'õó tama hěé, a sèè taman hěéthěé ko kúrú ne.
2. Tcgãya sa ko kerekes di tsééan ka hěé, naka còrèan ka hěé, naka tséé-kg'ám zi kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu gha kúrú zi hěé naka hùi-kg'ao xu hěéthěé gha kúrú di x'áèan tcg'òó.
3. Còò dis kam ko Timoteo ba bìríá kg'ónòè, Jeso Krestem dim qãàm qãè bam gha kúrú sa, naka ěem gha ko kúrú zi tséé-kg'ám zi ka hěé naka tãáka zi xg'ae zi dtcòm-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hěéthěé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xгаа-xгаа sa
- dtcòm sa
- Nqari-tcáóa ne
- kerekes di xu tséé-kg'ao xu

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)
- X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)

Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hěé naka Jeso Krete ba hěéthěé tsara ma x'áèa khama, ncěe ta Gam koe nqòèa hãa ba.

² Timoteo, dtcòmàn koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko ncěes tcgãya sa góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hěé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hěéthěé tsara koe guua hãa cgómkuan hěé, naka thòò-xama-máákuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Tshúù-ntcõan xгаа-xгаа dis dqàèku sa

³ Maketonia koer ko qõò kar kò bìrí tsi, Efeso koe méé tsi hãa sa, naka tsia c'ěe ne khòè ne xgàè-kg'am, táá méé ne tãá zi gúù zi tshúù-ntcõan di zi xгаа-xгаа sa.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁴ Tshúù-ntcõan di huwan koe hêé naka chõò tama qhàòkuan khòè ne di ka kg'uian koe hêéthêé méé ne tcg'òose, Nqarim di tsééan dtcòmman di koe i káà hùì i ke, a ko mēékuan cúíga ghùì.

⁵ Ncēe x'áè-kg'áman koer ko nxàes gúù sa ncàmku si i: q'anos tcáó sa hêé, tchànos tc'ēe-kg'ám sa hêé, naka q'anos dtcòm sa hêéthêé koe guua sa.

⁶ C'ēe ne khòè ne ncēe zi gúù zi tcg'oaragua, a káà hùì zi kg'ui zi koe tòósea.

⁷ X'áè xgaa-xgaa-kg'aoa ne ne gha kúrú sa ne ko tc'ēe, igabaga ne ēe ne ko kg'ui sa c'úua hãa. Kgoarasea hãase ne ko gúù zi ka kg'ui igabaga ne dùú sa zi ko méé sa c'úua hãa.

⁸ Q'ana ta hãa x'áèa ne qãè e sa, khòèan kò ko qãèse tséékagu u ne.

⁹ Ncēe sa ta thêé q'ana hãa khama: x'áèa nea qãè khòèan kúrúa mááè tama, a x'áèan ko khóá khòèan hêé, uò khòèan hêéthêé kúrúa mááèa, Nqari-tcáó taman hêé naka cg'ãè cauan hêéthêé, tcom-tcomsa taman hêé naka Nqarim ka ko cg'ãè gúuan kg'ui ne hêéthêé, kg'áo xõðan hêé naka dxàe xõðan hêé ko cg'õoan hêéthêé, cg'õo-kg'aoan hêé,

¹⁰ cg'árà-kg'aoan hêé, gaan khama ma kg'áo khòèan cgoa ko séèkuan hêé, ts'ãà-kg'ao xu khòèan di xu hêé, tshúù-ntcõa-kg'aoan hêé, naka khòèan c'ēe gúuan qãè xgaa-xgaan cgoa qõða mááku tama ko kúrú hêéthêé i kúrúa mááèa.

¹¹ Ncēe qãè xgaa-xgaa ne ko ts'ee-ts'eekg'aièam Nqarim di qãè tchõàn x'áàko koe hòðse, qãè tchõàn ncēm máà tea hãa koe.

X'aigam Nqarim di cgómkua ne Paulom koe

¹² Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncēe kò qarian máà te bar ko qãè-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóò, a kò nxará tcg'òó te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama.

¹³ Eētar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'ãèse kg'ui, a xgáèku-kg'ao ra a, a tshúù-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thõð-xama mááè, ncēe zi gúù zir ko c'úùase kúrúa, a dtcòmman úú tama khama.

¹⁴ I kò cgómkuan gatá dim X'aigam di tíí koe ntcana tcãà, a dtcòmman hêé naka ncàmkuan hêéthêé máà te Jeso Krestem koe.

¹⁵ Kg'uian ncēea tseegu u, a kg'anoa wèé za ga i ga dtcòmme sa, ncēe ko máá: Jeso Kreste ba nqõómkg'ai koe hààraa, chibi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko méé e, ncēe ra tíí gane ka kaisase chibiga ra a ne.

¹⁶ Tíí koem gha Jeso Kreste ba Gam di qáo tcáóan wèé ga x'ái domkar kò thõð-xama-máákuan hòð, tíí ncēe kò kaisase chibiga ii ra, nxãasegar gha ēe gha Gam koe dtcòm a chõò tamas kg'õè sa hòð ne koe x'ái sa ii ka.

¹⁷ X'aigam, ncēe tshoa-tshoase-q'oo, a chõð-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóòèa hãa tite ba, ncēe cúí iim Nqari ba méém chõð tamase tcomkuan hêé naka x'áàn hêéthêé mááè. Amen.

¹⁸ Timoteo, tiri cóáè, ncēe x'áè-kg'áma ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáá ka porofita kg'uian cgoa ko qõða mááku u, nxãasega tsi gha gaa kg'uian cgoa qãès ncõo sa x'áà ka.

¹⁹ Qgóóa qari dtcòm sa hêé naka tchànos tcáó sa hêéthêé e. C'ēe ne khòè ne aagu sia, a gatà hêéan ka dtcòmns gane di sa chúú-chuua hãa ke.

²⁰ Gane xg'aeku koe tsara ko Humenaioa tsara Alekesanterea tsara hãa, ncēer satanam tshàu q'oo koe tcana hãa tsara, nxãasega tsara gha xgaa-xgaaè a Nqari ba táá cg'ãèse kg'ui cgoa ka.

2

Nqari ba dqõman di x'áè-kg'áma ne

¹ Wèè zi gùù zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèè khòèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'èean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qãè-tcaoa máá di còrèan còrè sa.

² X'aigan ga hěé naka wèèan ãe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hěéthěé méé i còrèa mááè, naka ta gha nxãasega kgàea hãas kg'òès tòókuan di sa kg'òè, Nqari-tcáoase naka qãè qgóósean úúase, wèé zi qgái zi kg'òèa ta di zi koe.

³ Ncèe sa ta kò kò kúrú ne i gha qãè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qãè-tcaokagu Me,

⁴ Nqarim ncèe wèém khòèm gha kgoaraè, a tseeguan q'ãa sa ko tc'èe ba.

⁵ Cúím Nqari ba hàna khama, Me gataga cúím Khòè ba hàna, khòèan hěé naka Nqari ba hěéthěé ko xg'ae-xg'ae ba, Khòèm Jeso Krete ba,

⁶ ncèe kò kg'òèa ba máana hãa ba, wèè ne khòè ne di kg'òèa nem gha x'ámá kabi ka, a kò gatà hěéan ka qãèm x'aèm ka Nqarim ka nxárá tcg'òòèas x'ái sa ii ba.

⁷ Ra ncèes gúùs domka tséé sa máàèa, Nqarim di kg'uia ner gha nxàe, a x'áè úú-kg'ao ba ii ka (tshúù-ntcõa tamar hãa a ko tseeguan nxàe), a gha tãá zi qhàò zi dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ka, dtcòman hěé naka tseeguan hěéthěé koe.

⁸ Khòè xu méé xu wèè qgáian koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hãase còrè sar ko tc'èe, xgòà naka ntcoeku tamase.

⁹ Naka zi thěé khòè zi t'òè-t'òese qãèse hãan ka, sau hãase naka tcomkuan kg'anoa hãam dàòm ka hěéthěé e, naka táá kaisase t'òè-t'òè c'òò guu, kana gautan hěé kana t'òè nxõán hěé kana kái marian ko qaa qgáian hãa guu.

¹⁰ Igabaga qãè tséé-kg'ámán cgoa méé zi t'òè-t'òese, Nqari-tcáoá zi hãa sa x'áísea hãa zi khòè zi khama ma.

¹¹ Khòè sa méés nqooa hãase xgaa-xgaase, wèè tcáoá sa cgoa máàsea hãase.

¹² Ra khòè sa kgoara máá tama xgaa-xgaas gha sa, kanas gha khòèm tc'amkg'ai koe qarian úú sa, igabaga méés nqooa hãa.

¹³ Adam ba tc'ãà a kúrúèam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúèa khama.

¹⁴ Me kò Adam tama me e ncèe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khòè si i ncèe kò qàe-qaeèa, a cg'ãèan koe tcana sa.

¹⁵ Igabagas gha khòè sa cóán ábà ka kgoaraè, ncèè dtcòman hěé, ncàm kuan hěé, q'ano-q'anosean hěé naka qãè qgóósean hěéthěé cgoas kò ko còoka qõò ne.

3

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěé naka hùì-kg'ao xu hěéthěé e

¹ Kg'uim ncèe ba tseegu me e ncèe ko máá: Khòèm kò kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qãès tséé sa tc'èe, ta ko méé ba.

² Kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba méém khòèm c'èe gúù domka ga chibi-chibiè tite ba ii, naka ba cúís khòès dim khòè ba ii, qgóóse ko ba, tc'èe-kg'áma ba tchàno ii ba, qãè kg'óò ba, khòè ne ko x'áéa ba koe qãèse hàakagu ba, a khòèan xgaa-xgaa di tcáoan úú ba,

³ kg'áà-kg'ao tama ba, a xgàèku di tama ba, igaba méém tc'aua hãam khòè ba ii, ncõo di tama ba, mari ncàm tama ba,

⁴ gam dim x'áé ba qãèse tc'ãà-cookg'aia hãa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wèè qgái koe ga qãè qgóósean úú ba.

⁵ (X'áém gam di bam gha ma tc'ãà-cookg'ai sam kò c'úú hãa ne ba gha mtama ma Nqarim dis kereke sa ma q'òé?)

⁶ Táá méém dtcòman koe kaba ii, naka ba gha nxãasega táá bóò-bóòse, naka dxãwam di xgàrakuan koe cg'áéa tcàa guu.

⁷ Khòè ne kerekes ka tchàa koe hàna ne ka tcommèa hãam khòè ba méém ii, naka ba gha nxãasega táá sau-cgaekaguè, naka ba táá dxãwam dim dàòm koe cg'áéa tcãà guu.

⁸ Kerekes di xu hùi-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khòè xu ii, cím kg'ám-tsharà tama xu, kái gōéan kg'áà koe tòóse tama xu, a mari ka cg'aré tcáo tama xu.

⁹ Chómsea zi gúù zi dtcòmàn di zi ncèe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáoan cgoa qgóóa hãa.

¹⁰ Gataga méé xu kg'aika kúrúa bóòè thée, a ncèe káa chibi xu u sa i kò bóòèa hãa ne méé xu nxãwa kerekes di xu hùi-kg'ao xu kúrúè.

¹¹ Khòè zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táá cg'ãè zi gúù zi c'èe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóósean úúa, naka wèè gúùan koe tcommèa hãa.

¹² Kerekes dim hùi-kg'ao ba méém cúis khòès dim khòè ba ii, naka cóáa ba hée naka x'áéa ba héeéthée qãèse tc'ãà-cookg'aia.

¹³ Kerekes di xu hùi-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qãèse kúrú ne xu ko qãès téé-q'oo sa hòòà mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòmàn ka kg'ui Jeso Krestem koe.

¹⁴ Tcoma ner úúa, hààr gha qháése xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncèe zi gúù zi góá máá tsi,

¹⁵ ncèe ãor kò ko ne tsi gha q'ãa ka, khòèan méé i ntama ma Nqarim di ne khòè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncèe kg'òèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'óá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba.

¹⁶ Ntcoe gham khòè ba káa me e, chómsea zi gúù zi gatá dis dtcòmàn di zia kaia hãa sa:

Nqari ba kò khòèan dis iis koe x'áíse,
a *Tcom-tcomsam* Tc'èem ka tchànóm ii sa x'áíè,
a moengelean ka bóòè,
a qhàò zi di ne koe xgaa-xgaaè,
a nqõómkg'ai koe dtcòmèe,
a x'áàn koe qaòkaguè.

X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4–6)

4

Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu

¹ Tcom-tcomsam Tc'èe ba ko qãèse bìrí ta a, còo di x'aè ka ne gha c'èe ne khòè ne dtcòmàn aagu, a ne a gha hòàkaguko tc'èean koe hée, naka dxãwa tc'èean di xgaa-xgaan koe héeéthée máàse sa.

² Ncèe xgaa-xgaaaku ne cg'ãè cau xu tshúù-ntcõa-kg'ao xu koe guua, ncèe gaxu di tcáoan kùrusam qanom cgoa dàoèa khama ii xu.

³ Khòèan xu ko séèkuan cara, a xu a ko x'áèan tcg'òó, táá ne gha c'èe tc'òo-ghàò ga tc'òó di i, tc'òoan ncèe Nqarim kúrúa hãa a, èe dtcòmàa a tseeguan q'ana hãa ne gha qãè-tcaoan cgoa tc'òó ka a.

⁴ Nqarim kúrúas gúùs wèè sa qãè si i, khama i cúí gúù ga xguèè tite, ke méé ta qãè-tcaoan cgoa tc'òó o.

⁵ Nqarim dim kg'ui ba hée naka còrèan héeéthée cgoa i ko qãè-qãèè ke.

Qãèm tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba

⁶ Ncèe ncèe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'èe ne q'ãa-q'ãa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qãè tsi i. Gataga méé tsi dtcòmàn hée naka cgáé xgaa-xgaan èe tsi xùria hãa héeéthée di kg'uiàn cgoa xáròse.

⁷ Dxãwam di huwan káa hùi koe méé tsi tcg'òóse, naka tsia Nqari-tcáoan koe qari-qarise.

⁸Tc'áróa tsi kōèan di zi gùu zi cgoa qari-qari sa cg'árése cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hãase kg'òè sa wèé zi gùu zi koe cgáé si i, ncées kg'òès koe hēé naka ncēe gha ko hààs kg'òès koe ga hēéthēés nqòòan úúa hãa khama.

⁹Ncēe kg'ui ne tseegu u, a wèé za ga i ga dtcòmme sa kg'anoa hãa.

¹⁰Kg'òèa hãam Nqarim koe ta nqòòà ta tòóa, wéé ne khòè ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatà hēés ka gane ēe dtcòma hãa ne di ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhōe.

¹¹Ncēe zi gùu zi méé tsi khòè ne bìrí naka gazi ka xгаа-xгаа ne.

¹²Táá hēé naka i khòèan cg'aré tsi i domka ntcoé tsi guu, igaba méé tsi dtcòm-kg'ao ne koe x'ái sa ii, kg'ui-kg'áma tsi ka hēé, qgóóse-kg'áma tsi ka hēé, ncàmkuàn x'áia tsi ka hēé, dtcòma tsi ka hēé, naka q'ano-tcáóse kg'òèa tsi ka hēéthēé e.

¹³Gataga méé tsi *Nqarim di zi Tcgāya* zi nxárán koe hēé, khòè ne ghùì tc'ēean koe hēé, naka khòè ne xгаа-xgaan koe hēéthēé tòóse, nakar nxāk'g'aiga síí hàà.

¹⁴Tsáá koe hãas abas, ncēe porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, ēe xu kò kerekes di xu kaia xu tshàua xu tòó cgae tsi x'aè ka, sa táá hēé nakas aaguse cgae tsi guu.

¹⁵Tséé zi ncēe zi koe méé tsi máàse, naka qarika tséé zi, naka gazi koe hãa, naka i nxāasega còoka tsééa qòò-q'òoa tsi wéé khòèan ka bóòè.

¹⁶Tsáá hēé naka ēe tsi ko xгаа-xгаа sa hēéthēé méé tsi kòre. Qáò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatà tsi kò hēé ne tsi gha tsáá hēé naka ēe ko komsana tsi ne hēéthēé kgoara ke.

5

Dxàe-ntcōa zi hēé naka kaia xu hēé naka qāan hēéthēé e

¹Kaiam khòè ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim xòòm khama ma kg'ui cgoa me, qāè qgóósean cgoa, naka q'arí-kg'ao xu tsáá qōea xu khama ma qgóó.

²Kaia zi khòè zi méé tsi tsari zi xòò zi khama ma qgóó, naka dxàe-coa zi tsáá qōea zi khama ma qgóó, q'ano-tcáóan cgoa wèé za ga.

³Dxàe-ntcōa zi, ncēe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi tcomkuàn cgoa qgóó.

⁴Igaba ncēe dxàe-ntcōas kò cóán kana tsgōo-coan úúa hãa ne méé i dtcòmòs koe ko qaase sa kg'aia xгаа-xgaase, naka gaan di khòèan q'òé, naka xòò ga ne hēé naka tsgōose ga ne hēéthēé kúrúa máá, ncēe sa ko Nqari ba qāè-tcaokagu ke.

⁵Dxàe-ntcōas ncēe tseeguan kaga ko hùian qaa a qhàò ga úú tama sa, nxāa sa nqòòà sa Nqarim koe tòóa hãa, a sa a ko ntcùú ba hēé naka koaba ba hēéthēé còrè, a ko Nqari ba dtcàrà hùì sim gha ka.

⁶Igabaga dxàe-ntcōas ncēe nqòóm di karean cgoa ko qgóé sa x'óóa hãa, kg'òéas hãa igaba.

⁷Ncēe zi x'áè-kg'ám zi méé tsi máà ne, naka ne nxāasega c'ēe gùu domkaga táá chibi-chibiè guu.

⁸A ncēe c'ēm khòèm kò gam di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá tama, nem dtcòmàn ntcoea hãa, i qgóóse-kg'áma ba ēe dtcòmò tamam dian ka cg'āè e.

⁹Dxàe-ntcōas kò 60 kurian nqáéa hãa a sa a xg'ao cúim khòèm ka séèèa ne cúis gha dxàe-ntcōa zi dis xg'aes koe tcāàè.

¹⁰Gataga méés gas di zi tséé zi qāè zi ka q'āaèa, ncēe cóán kaikagu di khama ii zi, khòèan qāèse qgóóan ka hēé naka c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne qàmsea máán

ka hěé* naka qóman koe hàna ne hùian ka hěé naka qāè zi tséé zi wèé zi koe tcāàn ka hěéthěé e.

¹¹ Cg'áré zi dxàe-ntcōa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcāà guu, hěé zi gha a Krestem tc'ēe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi tc'ēea sa xùri, a kg'áò-khoean sèè ke.

¹² A zi a gha gatà hěéan ka tc'āà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncēm dàòm ka xgàrasean óága cgaese.

¹³ Gataga zi ko káà hùì zi gúù zi koe tcāàse, a ko x'áé xu koe qōòate, káà hùì zi gúù zi cúì zi koe tamase, igabaga zi ko khóèan c'amate, a ko khóèan di tsééan cuiaka koe ga tcāà, a ko kg'ui tama zi ga hāa gúùan ga kg'ui.

¹⁴ Gaa domkar ko tc'ēe, cg'áré zi dxàe-ntcōa zi gha séèè, a cóán úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxāasega táá cg'ōo-kg'aoan tshúù gúùan kg'ui di x'aèan máà guu.

¹⁵ C'ēe zia nxāakamaga nxana hāa a ko satana ba xùri.

¹⁶ C'ēs khóès dtcòm-kg'aos ko x'áéa sa koe dxàe-ntcōa zi úúa ne méés hùì zi, nakas gha nxāasega kereke sa táá tsééan ka qóma máàè guu, naka sa dxàe-ntcōa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùì.

¹⁷ Kaia xu ncēe ko kereke zi qāèse qōòkagu xu méé xu kaisa tcoman máàè, kaisase qarika ēe ko Nqarim dim kg'uim koe tséé a ko xгаа-xгаа me xu.

¹⁸ Nqarim dis Tcgāya sa ko máá: “Ghòem kò ko maberean náà gáí a ko dxòò ne méé tsi táá qhòem kg'ám me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba gam di surutan ka kg'anoèa hāa,” témé. ¹⁹ Kerekes dim kiam kò ko cúim khóèan ka chibi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise séè e guu. Càm kana nqoana khóèan kò ko nxàea tseegukagu u ne cúì méé tsi tseegu iise séè e.

²⁰ Eè ko chìbian kúrú xu méé tsi wèé khóèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxāasega c'ēe ne gaa koe x'ái sa bóò naka bèe.

²¹ Nqarim koe hěé naka Jeso Krestem koe hěé, naka nxará tcg'òòèa xu moengele xu hěéthěé cookg'ai koer ko kgoara-tcáóase x'áè tsi, ncēe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncēe zi gúù zi tsi kòò kúrú ne méé tsi khóèan táá tākase qgóó guu, naka gataga táá c'ēe khóèan ncàm naka c'ēe hòre guu.

²² C'ēm khóèan tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòó a tsi a Nqarim di tsééan máà me kg'oana ne méé tsi táá qhái ii guu. Naka tsia gataga c'ēe ne khóè ne di chìbian koe táá tcāà guu. Tsáa ka qgóóse naka q'ano ii.

²³ Tsari ncāàn di thòòan hěé naka káise tsàan hěéthěé domka méé tsi táá tshàan cúì ga kg'áà guu, igaba méé tsi cg'áré gōè-coan ga tséékagu.

²⁴ C'ēe ne khóè ne di chìbia ne ko bóòse, a ko xgàrakus cookg'aia ne koe hànas koe úú ne, igaba i ko c'ēe ne khóè ne dian còò ne.

²⁵ Gatà iim dàòm ka zi ko qāè zi tséé zi bóòse, a ncēè qāèse zi kò bóòse tama ne zi chómsea hāa tite.

6

¹ Wèem khóèan ēe qāàm ii dis joko sa ko tcéè ba méém gam ka q'òòse ba wèé tcoma nem úúa sa x'ái, naka i gha nxāasega Nqarim di cg'òèan hěé naka Gam di xгаа-xgaan hěéthěé táá cg'uri-cg'uriè guu.

² C'ēe ne qāà nea dtcòmàn úúa hāa q'òòsean úúa; nxāa ne méé ne táá cúis dtcòmàn di ne e domka cg'áré tcoman máà ne guu. Igabaga méé ne tc'ēe-tc'ēese naka bìrise naka máá: “Q'òòse ga nea dtcòm-kg'ao ne e, a ncàm-ncamsa ne e thěé, a ko wèé qaria ne cgoa kúrú, qāà ne ne gha hùì ka,” témé. Ncēs gúùs domka méé ne kaisase tsééa máá ne.

Tshúù-ntcōan di xгаа-xгааkuan hěé naka tseegu di qguàn hěéthěé e

* **5:10:** dtcòm-kg'ao ne qámsea máá - es ko Gerika sa máá: “tcom-tcomsa ne di nqàrèan xg'áà,” témés gúù sa.

Ncēe zi gúù zi ka méé tsi khòè ne ntcàm naka xгаа-xгаа.

³ C'ēe ne khòè ne ko tǎá zi gúù zi tshúù-ntcōan di zi xгаа-xгаа, a ne a kg'ōèkaguko kg'uian gatá dim X'aigam Jeso Krestem di koe dtcòm tama, a gataga xгаа-xгааasean khòèan ga ma Nqari-tcáóase kg'ōè di koe dtcòm tama.

⁴ Ncēeta ne kò ko hēé ne ne ko bóò-boose, a cúí gúù ga kóma q'āa tama, a ntcoeku a mēéku sa ncàma. Ncēe mēékuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uian hēé, ncōoan hēé naka cóèkuan hēé naka cg'ǎè zi tc'ēe zi hēéthēé ghùì.

⁵ Gataga zi ko ncēe zi kg'ui zi mēékuan di zi cg'ǎè tc'ēe khòèan, ncēe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm x'aè di zi xg'ore zi ghùì. Ncēe ne khòè ne ko tc'ēea máá, khòèan di Nqari-tcáóa nea qguùan dim dàò me e, ta tc'ēea.

⁶ Khòèm kò Nqari-tcáóa hǎa nes ko nxǎa sa qguùkagu me. Ncēe sa gha kúrú me me qǎè-tcao ēem úúa hǎas gúùs domka khama.

⁷ Cúí gúù ga ta nqōómkg'ai koe óá ta ga hǎa, a ta a gataga cúí gúù ga nqōómkg'ai koe séèa tcg'òóa hǎa tite.

⁸ Igabaga ta kò tc'ōoan hēé naka qgǎían hēéthēé úúa ne ta gha gaan ka qǎè-tcao.

⁹ Khòè ne ēe qguù kg'oana ne ko dxǎwam di qǎe-qaekuan koe tcǎàse a ne a ko ntcòmš tshúù-xam a kǎà hùì zi tc'ēe zi dis koe cg'áéa tcǎà. Ncēe zi tc'ēe zi ko khòèan di kg'ōèan tshúù-tshuu a zi a ko cg'ōo o.

¹⁰ Marian di ncàma nea wèé zi cg'ǎè zi dim tōbe me e khama. C'ēe ne khòè ne ncēe ko marian kaisase qaa ne dtcòmān koe hoàkaguèa a kái thōò-tcaoan óága cgaeèa.

Qǎès ncōos dtcòmān di sa x'ǎà

¹¹ Igaba tsǎá, Nqarim di tsi khòè tseè, wèé gúùan ncēe koe qgóóa tcg'oa, naka tchànoan hēé, Nqari-tcáóase kg'ōèan hēé naka dtcòmān hēé naka ncàmkuān hēé naka qáo tcáóse hǎan hēé naka qǎè tcáóase kg'ōèan hēéthēé x'ǎà máá.

¹² Qǎès ncōos dtcòmān di sa x'ǎà. Chòò tamas kg'ōè sa qgóóa qari. Gaas kg'ōès domkaga a kò ii, ncēe tsi kò tciia óáèa hǎa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòmā tsi kái ne khòè ne cookg'ai koe nxàea hǎa, ncēe ga nxàea tseegukagu u ne.

¹³ Nqarim ncēe wèé zi gúù zi ko kg'ōèan máàm cookg'ai koer ko ncēe x'áèan máà tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hēéthēé e, ncēe kò Pontiose Pilatom cookg'ai koe Gam dis dtcòm sa nxàea tseegukagua ba,

¹⁴ a ra a ko máá: ncēm x'áè-kg'ám ba méé tsi kǎà chìbi iise, naka chìbi-chibiè titesse qgóóa qari, nakam nxǎakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Krete ba síí x'áíse.

¹⁵ Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hǎam x'aèm ka síí x'áíse,

Nqarim ncēe tcom-tcomsa a cúísega tc'ǎà-cookg'aia ba,

Gaam wèé xu x'aiga xu dim X'aiga ba,

a wèé xu nqàrì xu dim Nqari ba.

¹⁶ Gaam cúí Me e ncēe x'óó tite ba,

Gaam ncēe cúú cgaeè titem x'ám koe x'ǎèa ba,

Gaam ncēe cúí khòè ga bóò ta ga hǎa ba kana bóò tite ba.

Gam koe méé i tcoman hēé

naka qarian hēéthēé chòò tamase hǎa. Amen.

¹⁷ Ncēm nqōóm koe hàna ne khòè ne qguù ne méé tsi x'áè-kg'ámān máà naka ne táá kái-kaise guu kana gane di nqòoan tcommè tamas qguùs koe tòó guu, igabaga méé ne gane di nqòoan Nqarim koe tòó, wèé zi gúù zi qǎè-tcaokagu ta a ko zi ko tc'ǎòase máà ta a ba.

¹⁸ Gaa ne khòè ne qguù ne méé ne qǎè zi gúù zi kúrú, naka qǎè tsééan kúrú ka qguù, naka khaàsa ii, naka ko gúùan q'aa-q'aaku ka tc'ēe.

¹⁹ Ncēm dàòm ka ne gha ko qguùn kúrúa mááse, si gha gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom x'aèm ka qari ii, nxãasega ne gha tseegu dis kg'õè sa qgóóa qari ka.

²⁰ Timoteoè, máàèa tsi hãa sa méé tsi kòre. Kàà hùì kg'uiàn hěé naka ntcoekuan di zi tc'ēe-kg'ám zi hěéthěé méé tsi nxanagu, dxãwam di zi i ke. Gazi ncēe c'ēe ne khóè ne ko c'úua hãase máá, 'tseegu di tc'ēe e' témé zi.

²¹ C'ēe ne khóè ne kò ncēe tc'ēean dtcòm, a ne a kò dtcòm koe hòà. Nqari ba méém gam di cgómkuan máà tu u.

2 TIMOTEO

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Timoteom koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa kò Timoteom ka q'ãà-q'aa, cg'árém tcáràm gam dim iise. Paulo ba kò ncêes tcgãyas koe kaisase qáò tcáoan ka kg'ui. Timoteo ba kò bìríèa hãa, a ba a ntcàmmèa hãa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qãè tchõà di xгаа-xgaan hëé naka Nciís Qáé-xg'aes dian hëéthëém gha qarika qgóo ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xгаа-xgaan di i naka Nqarim di kg'uiian khòe ne máà di hëéthëé e,
- xgàrasean hëé naka ntcoekuan hëéthëé koem kò hàna igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'ãa-q'ãa, táá méém tchõà úú cgoa guu káà tc'ëe a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncêe qãèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khóèan ãe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'ãa-q'ãa me, ncêe zi gúú zi wèè zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'òès ka hëé, naka gam di dtcòmàn di tsééan ka hëé, naka qáò tcáoan ka hëé, naka ncàmkuuan ka hëé, naka xgàrasean ka hëéthëé x'áís iise tc'ëe-tc'ëese sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)
- Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu (2:14-4:5)
- Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ëea khama. Tsééar óàèa, hàar gha Nqarim nqòòkagua hãas kg'òè sa nxàe ka, kg'òès ncêe Jeso Krestem koe hàna sa.

² Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàm-ncamsa tsir ko *ncêes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hëé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hëéthëé tsara di cgómkuuan hëé, thõò-xama-máákuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùi-ghui-tcáoaku sa

³ Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, ncêer ko q'anós tcáós cgoa tsééa máá ba, tiri ne tsgõo ne hëéa khama, ãer kò ntcúú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tiri còrèan koe káíse tc'ëe-tc'ëese tsi ka.

⁴ Eër ko tcgáí-tshàraa tsi tc'ëe-tc'ëese ner ko bóòà tsi xgónè, nxãasegar gha qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè ka.

⁵ Tsaris dtcòmès kàa di tama sar ko tc'ëe-tc'ëese, ncêe xg'ao kg'aia tsáá tsgõos Loises koe hàna sa naka saòs Enikes koe hëéthëé e, ra ncêeska tcoma hãa tsáá koes gataga thëé hàna sa.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁶ Gaa domkar ko tc'ëe-tc'ëe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcàm sa. Tiri tshàua ner còrèan cgoa tòó cgae tsia hãa, kg'aiga i gaa aban tsáá koe hàna khama.

⁷ Nqari ba q'áò-q'áòsean dim tc'ëe ba máà ta a tama khama, igabam qarian hëé, ncàmkuhan hëé naka qgóósean hëéthëé dim tc'ëe ba máà taa hãa.

⁸ Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxàea tseegukaguan ka sau-cgaekaguè guu, kana tíi ka hëéthëé e, ncëe Gam domka qáé-nquus koe hàna ra, igabaga méé tsi Nqarim di qarian koe qãè tchòàn domka tíi cgoa xgàrasean koe hãa,

⁹ Gaam ãe kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tcii ta a ba, gatá di tsééan domka tamase, igaba Gam di tc'ëean hëé naka Gam di cgómkuhan hëéthëé domka, ncëem kò nqóóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máà taa hãa a,

¹⁰ i gaa cgómkuhan ncëeska gatá koe x'áíèa hãa gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncëe kò x'oo sa kaàkagu ba, a ba a káà tites kg'òè sa óága, ncëe kò hàà qãè tchòàn koe guu a q'uu-q'uuase x'áà sa.

¹¹ Ncëe qãè tchòàn dir kg'ui-kg'aor gha ii, a x'áè úú-kg'ao ra ii, a xgaa-xgaa-kg'ao ii kar nxará tcg'òóèa.

¹² Gaa domkagar ko ncëe zi gúù zi koe xgàrase. Igabar saucgae tama, q'ana ra hãa Dím koer ko dtcòm sa khama, a tcoman úúa hãa ãer máàèa hãa sam gha kòre di qari nem úúa sa, me gha nxãakg'aiga síi ãem cárn *Jesom ko hàà* ba tcãà.

¹³ Qgóóa qari kg'òèkaguko kg'uihan ãe tsi tíi koe kóma hãa a, naka x'áís iise sèè e, naka xùri dtcòmhan hëé naka ncàmkuhan hëéthëé e, ncëe Jeso Krestem koe hãa a.

¹⁴ Gatá koe x'ãèa hãam Tcom-tcomsam Tc'ëem di hùian ka méé tsi qãè gúùan ãe tsi máàèa hãa kòre.

¹⁵ Q'ana tsia, wèè ne ncëe Asia dim nqóóm koe hãa ne q'aumana tea hãa sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremogene tsara hàna.

¹⁶ X'aigam *Nqari* ba méém Onesiforom dim x'áé ba thòò-xama máá, wèè x'áè kam kò ghùì-ghui tcáo te khama. A kò gataga qáékuan di táuan tiri ka sau-cgaekaguè tama,

¹⁷ igaba ãem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáo a qaa te, a síi hòò te.

¹⁸ X'aiga ba méém kgoara máá me nakam *X'aigam Jesom ko hààm* cárn ka, Gam koe thòò-xama-máákuan hòò - qãèse tsi q'ana hãa, wèè tsééan ãem Efeso koe kúrúa hãa a.

2

Qãèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem di ba

¹ Timoteo, tiri cóàè, Jeso Krestem di cgómkuhan koe méé tsi qari ii.

² Káí zi gúù zi tsi kò kóm ra kò xgaa-xgaa, ncëe kò káí ne khòè ne ka nxàea tseegukaguè zi. Ncëe zi gúù zi tcom-tcomsa ne khòè ne xgaa-xgaa, ncëe gha gataga kgoana a c'ëe ne xgaa-xgaa zi ne.

³ Xgàrasean koe *sita* cgoa hãa, qãèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem dim khama ma.

⁴ Wèém ncõo-kg'aom ãe tsééan koe hãa ba, ãe ncõo-kg'ao tama ne khòè ne di tsééan koe tcãà tama - gam dim tc'ãà-cookg'aim cúí bam qãè-tcaokagu kg'oana hãa khama.

⁵ Ncëè khòèm kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba kúrúè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'áè-kg'ám zim kò xùria hãa ne cúíga a.

⁶ Eè ko xhàrànm koe qarika tséém xhàrà-kg'ao ba méém gam tc'ãà a ko xhàrànm di tc'òoan tc'òó ba ii.

⁷ Tc'ëe-tc'ëese kg'uir ko zi gúù zi, X'aigam *Nqari* ba gha wèè zi ncëe zi koe kóma q'ãan máà tsi ke.

⁸ Jeso Krete ba tc'ëe-tc'ëese, x'ooan koe ghùieà hãa ba, Dafitem dis qhàòs koe guua hãa ba. Ncëe sar ko qãè tchõàn koe xгаа-xгаа,

⁹ ncëer ko gaan domka xgàrase e, a gaan domka táuan cgoa qáé a sí qáé-nquuan koe tcãàèa, chìbi-kg'aom khama ma. Igabam Nqarim òm kg'ui ba qáéèa hãa tite.

¹⁰ Gaa domkar ãe nxará tcg'òòèa ne khòè ne domka wèé qóman xg'aeku koe qarika tãe, nxãasega ne gha gane igaba Jeso Kretem koe hãnas kgoaraku sa hëé, naka chõò tama x'áàn hëéthëé hòò ka.

¹¹ Ncëea tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncëe ko máá:

“Ncëè Gam cgoa ta kòò x'óóa hãa ne
ta gha gataga thëé Gam cgoa kg'òè.

¹² A ncëè qóman xg'aeku koe

ta ko qarika tééa hãa ne

ta gha gataga Gam cgoa tc'ãà-cookg'aia hãa.

Ncëè c'úù me ta kòò

nem gha Gam igaba c'úù ta a.

¹³ A ncëè tcom-tcomsa tama ta kò hãa

nem gha Gabá tcom-tcomsa ii,

cuiskagam c'úùsea hãa tite khama,”

ta ko méé ba.

Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгааe-kg'ao xu (2:14–4:5)

Tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba

¹⁴ Khòè ne méé tsi ncëe zi gúù zi tc'ëe-tc'ëesekagu. Nqarim cookg'ai koe méé tsi mēékuan di kg'uian koe dqàè ne, ncëe káà hùì i, a ko ãe ko kóm m ne koe cg'ãè tc'ëean cúí ga tcàa a.

¹⁵ Wèé tcáóa tsi cgoa kúrú naka Nqarim koe x'áise, kúrúa bóòku sa tsi tààa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úú tama tsi tséé-kg'ao tsi méé tsi ii, ncëe ko tseeguan òm kg'ui ba tchànose xгаа-xгаа tsi.

¹⁶ Káà hùì kg'uian dxãwam di koe tcg'oa, ãe ko gatà ma kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisae cg'òè cgaeè ke.

¹⁷ Gane di xгаа-xгаа ne gha q'ombe dis tcìs khama ma tsai-tsaise. Gane xg'aeku koe tsara Humenaio ba hëé naka Fileto ba hëéthëé tsara hãna,

¹⁸ ncëe tseeguan koe hòàra hãa tsara, a ko máá, x'ooan koe tãe sa nxãakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko c'ëe ne di dtcòman cg'òo.

¹⁹ Gatà i ii igabas kò Nqarim dis tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uian tc'àmà tòó cgaeèase, ncëe kòò máá: “X'aigam *Nqari* ba ãe Gam di ii ne q'ana” témé e, naka “Wèém khòèm ãe ko X'aigam *Nqarim* cg'òè tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa,” ta ko méé e.

²⁰ Kaiam nquum koe i gautan hëé naka seleferan hëéthëé di gàban cúí hãa tama, igaba i hìian hëé naka góman hëéthëé cgoa kúrúèan ga thëé hãa. C'ëea ne cgáé zi tséé zi di i, i c'ëean kg'amka zi tséé zi di i. ²¹ A ncëè khòèm kò ko cg'ãè zi gúù zi kúrúan koe tcg'òóse a ko q'ano-q'anose nem gha cgáé tsééan òm gàba ba ii, ts'ee-ts'eekg'aièa ba, a ba a q'òòsem koe tsééan úúá, a kg'ónòsea máána hãa wèé tsééan qãèm gha kúrú sa.

²² Tcg'oaragu cg'ãè zi qg'óóse-kg'ám zi q'arí-kg'ao-coan di zi, naka tsia tchànoan hëé, dtcòman hëé, ncàmkuuan hëé naka tòókuan hëéthëé x'ãà máá, gane ãe ko Nqari ba q'anós tcáós cgoa tcii ne cgoa hãase.

²³ Táá tchõà úú cgoa guu káà tc'ëe a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mēékuan óága ke.

²⁴ Nqarim òm qãà ba méém táá mēéku di ii guu, igaba méém wèé khòèan koe qãè ii. Gataga méém kgoana naka ko xгаа-xгаа, naka baa tc'aua hãa.

²⁵ Gane ãe ko ntcoe me ne méém kgàesase x'áè-kg'áman máà. C'ãedaokam gha Nqari ba gane di chàbian koe tcóósekagu ne, ne gha tseeguan q'ãa,

²⁶ a ne a gha qãèse tc'ëea kabi, a dxãwam dis ntcóm sa nxãa. Ntcóms ncëe dxãwam ka ne kò qgóóèa hãa sa, wèes gúùs gam ko tc'ëe sa ne gha kúrú ka.

3

Còo di xu cáím xu

¹ Ncëes gúù sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cáím xu ka i gha cg'ãè x'aèan hãa sa.

² Khóè ne gha gane ka ncàmse, a marian ncàm, a koase, a bóòse, a cgúíku di, a gane di xõòan táá komsana, a táá qãè-tcaoa mááku, a táá q'ano,

³ a táá ncàmku, a táá qgóóa mááku, a c'amku di, a káà qgóóse, a cg'ãè tcáó, a táá qãèan ncàm,

⁴ a kàaku di, a tchõà úú tama, a bóòsean ka cg'oèe cgaeè, a Nqari ba ne gha ncàm x'aè ka karean ncàm.

⁵ Nqari-tcáóa ne hãa dis bóòse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xoase. Táá tchõà úú cgoa ne guu.

⁶ Gane xg'aeku koe xu c'ëe xu hàna hãa, khóè ne ko tc'irì-tc'iri a gane di x'áéan koe tcàà xu, a kg'amka zi khóè zi di tc'ëean cgoa qgóé xu, cg'ãè cauan ka cg'oèe cgaeèa zi, a wèe tc'ëean cg'ãè ka qgóó qarièa hãa zi;

⁷ wèe x'aèan ncëe kaga ko xgaa-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòa q'ãa tama zi.

⁸ Khóè ne ncëe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'ëèa ne khóè ne e, dtcòman koe cg'ãa-cg'ana ne.

⁹ Igabaga ne cuiskaga nqúù ka qõòa hãa tite. Gane di káà tc'ëe ne gha wèém khóèm koe q'anose bóòse khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

Còo di x'áè-kg'áma ne

¹⁰ Igabaga méé tsi tsáá wèes gúùs ãer ko xgaa-xgaa sa kúrú: kg'õè-kg'áma te hëé, bìrísea ra hãa sa hëé, tiri dtcòman hëé, tiri qáò tcáóan hëé, tiri ncàmkuan hëé, qáò x'aèan qgóóse a tsééan hëéthëé e.

¹¹ *Q'ana tsi hãa* qóm cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèe xgàrasean ncëe Antioke koe hëé, Ikonio koe hëé, naka Lusera koe hëéthëé kúrúse cgae tea hãa ka. Qóm cgoa qgóókuan ncëe koer kò qáò tcáóse hãa, igabagam kò X'aiga ba ãe zi gúù zi wèe zi koe kgoara te.

¹² Tseegukaga, wèe ne khóè ne ãe Jeso Krestem koe Nqari-tcáóa hãase kg'õè kg'oana ne gha c'ëe ne ka xgàràè.

¹³ Ne gha cg'ãè tc'ëe ne hëé naka khóèan ko kàa ne hëéthëé gane di cg'ãè cauan ka càuse cgaeè. Khóèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thëé qàe-qaeè khama.

¹⁴ Igabaga méé tsi tsáá ãe tsi xgaa-xgaasea hãa, a kaisase dtcòma hãa zi koe hãa, diín koe tsi xgaa-xgaase zia hãa sa tsi q'ana hãa ke.

¹⁵ Cg'aré-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hãa khama, ncëe ko kgoana a qãè tc'ëean q'ãa di máa tsi zi, Jeso Krestem koe dtcóm a kgoaraèan di i.

¹⁶ Wèes Tcgãya sa Nqarim koe guua hãa, a xgaa-xgaan hëé, naka dqàèkuan hëé, naka tchàno-tchanokuan hëé, naka tchànoan ka xgaa-xgaan hëéthëé di tsééan úúa;

¹⁷ nxãasegam gha Nqarim dim khóè ba tc'ãòa hãa xgaa-xgaasean úú, a gha wèes tséés qãè sa kg'ònòsea máána hãa ka.

4

¹ Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúí a X'aigam khama ma tc'ãà-cookg'ai nem gha kg'òèa ne hěé naka x'ooa ne hěéthěé bóò q'oo a xgàra. Nqari ba hěé naka Jeso Kreste ba hěéthěé tsara cookg'ai koer ko ncēm x'áè ba máà tsi:

² Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xgaa-xgaa, naka tsia qgóóa qari me, x'aè zia ga qãè zia kana zia ga x'aè zi tshúù zi i igaba, naka khòè ne tchàno-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèé x'aè ka méé tsi qádò tcáóan cgoa xgaa-xgaa ne.

³ X'aè ba gha hàà, khòè ne cuiskaga qãè xgaa-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'ěe zi xùriate, a ne a gha kái xgaa-xgaa-kg'aoan qaara mááse, ncěe gha ěe ne gane kóm kg'oana hãa sa bìrí ne e.

⁴ Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòóse.

⁵ Igaba méé tsi tsáá wèés téé-q'oos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qãè tchòàn di ba kúrú, naka tsaris tsées Nqarim di sa qãése kúrú.

Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

⁶ X'aè ba hààraa kg'òèa te ko kg'áàèkos dàò-a-máákus khama ma ntcãàè ba, me ncēs kg'òès koer gha guu a xgoaba dim x'aè ba tíí koe hààraa.

⁷ Qãès ncõo sar x'ãà hãa, a qàrò sa xg'ara-xg'ara hãa, a ra a dtcòm sa qgóóa qaria hãa.

⁸ Ncěe koe guus kar tààa ra hãa dis cába sa tòóa mááèa, tchànos kg'òè sar kg'òèa hãa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cáam ka máà te si; igabagam tíí cúí ra máà sia hãa tite, a gha wèé ne ěe qhúím gha ka hãa a ko ncàmkuwan cgoa qaa Me ne thěé máà si.

⁹⁻¹⁰ Demase ba aagu tea, ncēm nqđóm *di karea nem* ncàma hãa khama, a ba a Tesalonika koe qđòa. Me Kersekene ba Galatia koe qđòa, me Tito ba Dalemata koe qđòa, ke méé tsi qarika kúrú naka qháése hàà cgae te.

¹¹ Me Lukam cúí ba tíí cgoa hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tsées koem hùian úúa hãa ke.

¹² Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa.

¹³ Hàà tsi kòò ne, Teroa koer Karepom koe qaùu hãam qgáím cgoa hàà, Tcgãya zi hěéthěé e, kái-kg'aise khòò cgoa kúrúèa hãa zi.

¹⁴ Alekesanterem qano tséé-kg'ao ba ěem kúrú cgae tea hãa cg'ãèan ka kaisase thòò-xamkagu tea. Kúrúba baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me.

¹⁵ Tsáá igaba méé tsi thěé q'ãa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui gúúan ntcoe ke.

¹⁶ Tc'ãà dim cáam kg'uiar ko máásem ka i kò táá cúí khòè ga tcãà dòm q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chibi bóò ne guu.

¹⁷ Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarian máà te, nxãasegam gha Gam dim kg'ui ba tíí koe guu a qãése nxàèè ka, táá zi qhàò zi di ne wèé ne gha qãése kóm me ka. Ra kò gàman kg'ám-q'oo koe kgoaraè.

¹⁸ Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ãè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarikg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chòò tamase méém dqomè. Amen.

¹⁹ Tsgámkagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforom dis x'áé-q'oos di ne hěéthěé e.

²⁰ Eraseto ba kò Korinta koe qaù, ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama.

²¹ Kúrú méé tsi qarika naka ncěe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.

Ebolo ba hěé, naka Putenese ba hěé, Lino ba hěé, Kelaudia sa hěé, naka tsáá qđe ga xu wèé xu hěéthěéa ko tsgám tsi.

²² X'aiga ba méém tsarim tc'ěem cgoa hãa. Cgómkuwan méé i gatu cgoa hãa.

TITO Paulom dis tcgãya sa Titom koe Téé-cookg'ai sa

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm-kg'ao me e, ncēe kò gam khama ma ko ma tsée ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xgaan koe hùì. Paulo ba kò ncēs tcgãya sa Tito ba góá máá, ãem kò Kerete koe qaù meá ka, kereke di tsééa nem gha tc'ãà-cookg'ai ka.

Tcgãya sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tsée-kg'ám zi tc'ãà-cookg'aim kerekes di xu gha kúru zi ka kg'ui.
2. Gaiam ko Tito bìria kg'ónòè, ntamam gha ma tãáka zi xg'ae zi ma kerekes koe xгаа-xгаа sa: kaia xu khòè xu hēé, naka kaia zi khòè zi hēé (ncēe ko hàà dxàe-coa zi xгаа-xгаа zi), qárí-kg'ao xu hēé naka qãàn hēéthēé e.
3. Còò dis kam ko Paulo Tito ba bìria tchàno-tchano dtcòm-kg'ao ne di tsééan ka: kái-kg'aise méé ne tòókua hãa naka ncàmkuá hãa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tc'ãà-còokg'ai sa
- xгаа-xгаа ne
- cgómkuá ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)
- Tãáka zi xg'ae zi di xгаа-xгаа ne, kerekes koe (2)
- Tchànoan xгаа-xгаа ne (3)

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Nqarim dir qãà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra. Tsééa óàèa ra, Nqarim ka nxará tcg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòman koe hùì, a kúru ne ne tseeguan q'ãa, a Nqari-tcáóa hãase kg'òè ka.

² Chòò tamás kg'òès di nqòòan úúa hãase, ncēm kò Nqarim ncēe tshúù-ntcõa di tama ba, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu *taa* hãa sa.

³ Gam qáòà tcg'òóa hãam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba *tiri* xгаа-xgaan koe x'ái. Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba ncēs tsée sa máà tea, ãem kò ma x'áèa hãa khama ma.

⁴ Titoè, gatá dis dtcòm koe tseegu di tsi cóá tsi tiri tsir ko *ncēs tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hēé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kg'ao ba hēéthēé tsara koe guua hãa cgómkuán hēé naka tòókuan hēéthēé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Titom di tsééa ne Kereta koe

⁵ Eè kò xg'ara-xg'araè tama zi gúù zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a ãer ko ma x'áè tsia khama ma wèé xu x'áé-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxará tcg'òó.

* **1:1: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

⁶ Kerekes dim kaia ba méém káà chibim khòè ba ii, cúis khòès dim khòè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm-kg'ao ii, naka ia táá uàan hěé naka ntcoekuan hěéthěé ka q'ãaèa hãa guu.

⁷ Nqarim di tséean ko kúrúm khòè me e domka méém káà chibi ba ii, táá méém ko dqom̄se guu kana xgòà-xgoase guu, kg'áà-kg'ao ba méém ii guu, naka ncõo di ii guu, naka táá kàa cgoa qguù di ii guu.

⁸ Igaba méém qãèse ko khòèan hàakagum khòè ba ii, qãè gúùan ncàmam khòè ba méém ii, qgóóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hãa ba.

⁹ Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgóóa qari, ãem ma xгаа-xгааè mea hãa khama, naka baa gha nxãasega c'ẽe ne ghùi-ghuin tcáó kómseko xгаа-xgaan cgoa, naka ãe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

¹⁰ X'áèan ntcoea hãa ne khòè ne kái nea hãa ke, kg'uia xám-kg'ao ne, a kàa-kg'ao ne, kái-kg'aise gane ãe Juta dis dtcòm̄s koe guua hãa ne.†

¹¹ Nqookaguè méé ne, gúù zi ãe ne ga kò xгаа-xгаа tama zi xгаа-xgaan ka ne ko wèem x'áè ba cg'ãè-cg'ãe ke, a ko ncẽe xгаа-xgaan kúrú, c'ẽes gúù sa ne gha kàan cgoa hòda mááse ka.

¹² Gaxu porofiti xu ka c'ẽem tc'áró ga kò máá: “Kereta di nea wèè x'aè ka tshúù-ntcõa-kg'ao ne e, a cg'ãè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrúa mááse tama nea igaba ne kg'ama tc'õó-kg'ao ne e,” témé.

¹³ Ncẽe ko nxàèè sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxãasega tchàno dtcòm̄an úú,

¹⁴ naka nea Juta ne di huwan táá gúù cgáé khama ma sèè guu, kana gane ãe ko tseeguan ntcoe ne di x'áè-kg'áman igaba.

¹⁵ Gane ãe q'ano ne ka i wèè gúùan q'ano o, igaba gane ãe cg'ãè tc'ẽe ne ncẽe dtcòm̄ tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'ẽean hěé naka tcáóan hěéthěéa cg'ãè-cg'ãèa.

¹⁶ Nqari ba ne q'ana hãa sa ne ko nxàea tseegukagu, igaba ne ko gane di tséean ka xguì Me. Cg'ãè kg'òò ne e, a komsana tama, a ne a qãè gúùan kúrú kg'ano tama.

Tséé-kg'áma ne tãáka zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)

2

Titom ga ko xгаа-xгаа sa

¹ Igabaga méé tsi tsáá qãè xгаа-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka kg'ui.

² Kaia xu khòè xu xгаа-xгаа naka xu qgóóse, naka tcom-tcomsa ii, naka i tc'ẽe-kg'áma xu tchàno ii, naka xu dtcòm̄an koe hěé naka ncàm̄kuan koe hěé naka qáò tcáóan koe hěéthěé tchàno ii.

³ Gataga méé tsi thěé kaia zi khòè zi xгаа-xгаа naka zi kg'òè-kg'áma zi koe qgóóse, naka táá c'am̄ku di ii, naka gõéan kg'áà koe káise tòóse guu, igaba méé zi tchàno gúùan xгаа-xгаа.

⁴ Nxãasega zi gha khòè zi gazi ka cg'aré zi xгаа-xгаа, gazi di xu khòè xu hěé naka gazi di cóán hěéthěé méé zi ncàm̄ sa,

⁵ naka zia qgóósean úúa hãa, naka q'ano ii, naka zia x'áea zi qãèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khòè xu mááse, nakam gha nxãasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.

⁶ Gataga méé tsi thěé qáí-kg'ao-coa xu ntcàm̄ naka xu qgóósean úú.

⁷ Wèès gúùs qãès kúrú koe méé tsi x'ái sa ii. Tsari xгаа-xgaan koe méé tsi x'ái, tcáóa tsi qãè e sa, naka wèè tcáóa tsi cgoa gúùan kúrúan ka hěéthěé e.

† **1:10:** ãe Juta dis dtcòm̄s koe guua hãa ne - Gerika sa ko máá: “ãe q'ãe nqãa-qgai khòo-kg'aièa ne dis xg'aes koe hãa ne,” témé.

⁸ Kómseko kg'uian ncēe ntcoèe tite tséékagu, naka ne gha nxāasega gane ēe ko ntcoe e ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúù ga káà a gane gha gatá ka kg'ui i ke.

⁹ Qāàn méé tsi xgaa-xgaa naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka q'òðsean komsana, naka qāè-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'ám-q'oo o guu,

¹⁰ naka táá ts'āà cgae e guu. Igaba méé i x'ái, wèé zi dàò zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxāasega Kgoara-kg'aom gatá dim Nqarim di xgaa-xgaan wèé zi qgàì zi koe t'òè-t'òe.

¹¹ Nqarim di cgómkua ne x'áisea hāa, a ko wèé ne khòè ne koe kgoarakuan óá.

¹² A i a ko xgaa-xgaa ta a, cg'āè tcáóan hēé naka nqóóm di zi tc'ēe zi hēéthēé ta gha xguì ka, naka taa gha ncēm kámám dim nqóóm koe qgóósea hāase kg'òè, naka tchàno ii, naka Nqari-tcáóa hāa;

¹³ ēe ta hāa a ko ts'ee-ts'eekg'aièas nqòò sa qāà ka, Nqarim kiam, Kgoara-kg'aom gatá dim Jeso Krestem dis x'áàkos x'áise-q'oo sa,

¹⁴ ncēe kò gatá domka máàsea hāa ba, nxāasegam gha wèé chìbian koe x'ámá tcg'òò ta a ka, a ba a gha Gam di khòèan q'ano-q'anoa máàse, Gam di gha ii ka, a gha gataga qāè tsééan kúrú koe kaisase máàsea hāa.

¹⁵ Ncēe zi gúù zi méé tsi xgaa-xgaa, naka wèé qaria tsi ka khòèan ntcàm naka dqàè e. Táá hēé naka i khòèan ntcoe tsi guu.

Tchàno gúùan kúrú ne (3)

3

¹ Khòè ne tc'ēe-tc'ēe naka ne gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēé naka gane di xu kaia xu hēéthēé qámsea máá, naka nea komsana, naka nea wèés gúùs qāè sa kúrúan kg'ónòsea máá.

² Táá méé ne c'ēe khòè ka cg'āèse kg'ui guu, kana mēéku cgoa a guu, igaba méé ne qāè cau ii, naka qámsea ne hāa sa wèé khòèan koe x'ái.

³ C'ēe x'aè ka ta kò gatá igaba káà tc'ēe ta a khama, a kò komsana tama, a kò hòakaguè, a ta a kò ēe ta ko tc'ēe zi hēé, naka tãáka zi kare-kg'ám zi hēéthēé kúrú koe tòósea hāa, a kò cg'āè tc'ēean hēé naka chìkuan hēéthēé cgoa kg'òè, a ta a kò khòèan ka hòrèa, a kò thée hòrekua hāa.

⁴ Igabaga ēe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qāèan hēé naka ncàmàn hēéthēé x'áise,

⁵ kam kò kgoara ta a, ēe ta kò gatá kúrú hāa zi gúù zi tchàno zi domka tamase, igaba Gam di thòò-xama-máákuan domka. Kgoara ta am kò kabase ábàkuan dis xg'aàkus koe hēé naka kaba-kabakus koe hēéthēé e, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a,

⁶ ncēm kò gatá koe kaisase ntcāà tcana hāa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a.

⁷ Ncēs gúùs domka ta Gam di cgómkuan ka *Nqarim cookg'ai koe* tchàno ta iise bóòea hāa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chòò tama kg'òèan dis nqòò sa úúa hāase.

⁸ Ncēe kg'uia nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncēe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'ēe, naka ne nxāasega ēe Nqarim koe tcoma hāa ne kòrese naka nea qāè gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncēe zi gúù zia qāè zi i, a wèé khòèan koe hùian úúa.

⁹ Igabaga méé tsi káà hùì ntcoekuan hēé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hēé, naka tèèku-kg'ám zi hēé, naka x'áèan di mēékuan hēéthēé téékagu, káà hùì i, a cg'āa-cg'ana a ke.

¹⁰ Khòèm kereke sa ko tsai-tsai q'aa ba méé tsi tc'āà di sa dqàè, naka cam di sa hēéthēé e. Gaa koe guus ka táá tchòà úú cgoa me guu,

¹¹ q'ana hãase, ãeta iim khòè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chibiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bóòà xguìsea hãa.

Còò di x'áè-kg'áma ne

¹² Eër kò Aretemase ba kana Tigiko ba tsáá koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hãa sar bìrísea hãa ke.

¹³ Kúrú wèés gúùs ãe tsi ga kúrú sa naka Senasem x'áè q'ãa-kg'ao ba hëé, naka Apolose ba hëéthëé tsara gatsara dis qòòs ka hùì, naka bóò c'ëe gúù ga tsara tcào tama sa.

¹⁴ Gatá di khóèan méé i thëé xgaa-xgaase naka ia qãè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxãasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá káà hùìs kg'òè sa kg'òè guu.

¹⁵ Wèé ne khòè ne ncëe tí cgoa hãa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi ãe dtcòmàn koe ncàm taa ne.

Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

FILEMONE Paulom dis tcgãya sa Filemonem koe Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànóm dtcòm-k'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'èe me e, a ba a kò qãàm Onesimo ta ko ma tcièm dim kaia me e. Ncèem qãà ba kò gam ka q'òðsem koe qgóéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa síí xg'ae, ncèe kò qáé-nquuan koe hãa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm-k'ao ba kúrú. Paulom dis tcgãyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qãàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncèem kò Paulo gam koe tsééa kàbia ba, a ba a kò qãèse hàakagu me, qgóóa mááèam qãàm cúim khama tamase igaba dtcòmàn hãam qõem khama ma.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãà

- tséé

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko Filemone ba dqom (1-7)

- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá (8-25)

Paulo ba ko Filemone ba dqom

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáéèa ra, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa,

tsam ko *ncèes tcgãya sa* góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm-ncamsa tsi, a sitsam cgoa tséé-k'ao ii tsi,

² naka gatá ka qõeses Afia sa hëé, naka Arekipom tí khama ma ncõo-k'ao ba hëé, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa hëéthéé tu, a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xòð ba hëé naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthéé tsara koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthéé méé i gatu cgoa hãa, témé.

⁴⁻⁵ Kómr ko, Nqari-tcáoá ne khòè ne wèè ne tsi ma ncàma hãa sa, a ra a ko gataga kóm tsari dtcòmàn X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qãè-tcoa máá a ra a ko wèè x'aè ka tiri còrèan q'oo koe tc'èe-tc'èese tsi.

⁶ Q'ana tsi hãa, Krestem koe ta wèés gúùs qãè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòmàn tsi gha c'èe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa.

⁷ Tíí qõèè, Nqari-tcáoá ne di zi tcáo zi tsi kàba-kàbaa. Tseegukaga i tsari ncàmkuuan kaisase qãè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáo tea.

Paulo ba ko Onesimo ba kg'uia máá

⁸ Nxãatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'àè tsi, tsi èe ko qaase sa kúrú,

⁹ igaba ra gha ncàmkuuan domka kg'ama dtcàrà tsi tsi kúrú sí. Tíí Paulo ra ncèeska kaia, a Jeso Krestem domka qáéèa hãa.

¹⁰ A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncèer kò qáéèa a táùan koe hãa kar kò gam dim xòð ba kúrú ba, Onesimo ba.

¹¹ Kg'aiam kò tsáá koe káà hùi me e, igabam ncèeska tsáá koe ga hëé naka tíí koe ga hëéthéé kaisa hùian úúa hãa.

¹² Tsáá koer ko tsééa kabi me, tirim cóám tcáo-c'óáa te di ba.

¹³ Qãè tchòàn domkar ncèe táùan koe hàna; gaa domkar kò ncàma hãa, tíí cgoam ga ncèe koe hãa sa, a nxãasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te.

¹⁴ Igabagar cuiskaga cúí gúù ga dtcòm tama tsi hãase kúrú hãa tite. Tc'èe ra ko, kúrú tsi gha qãèan méé i tcáoá tsi q'oo koe guua hãa sa khama, chùiku ka tamase.

¹⁵ C'èedaokam kò gaa domkaga xòm x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hãa, nxãasega tsi gha chõò tamase hãa cgoa me ka,

¹⁶ qãàm iise tamase, igaba qãà ba nqáéa hãase, ncàm-ncamsam qõem khama ma. Ncèè tí koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qãàm iise naka gataga X'aigam *Nqarim* koe tsáá qõem iise.

¹⁷ A ncèè tsáá ka c'èem khama tsi kò ko ma sèè te ne méé tsi qãèse hàakagu me, tí ka tsi ga ko hëé khama.

¹⁸ A ncèè c'èe gúù cg'ãèm kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tí tcúú koe qaa a.

¹⁹ Tí Paulo ra ko ncèe gúùan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: “SURUTAR GHA KABI I,” témé. (Cuiskagar tc'èe-tc'èesekagu tsi naka máá: kg'õèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hãa tite.)

²⁰ Eè, tí qõèè, ncèes gúùs qãè sa X'aigam *Nqarim* domka kúrúa máá te, naka i gha nxãasega tcáóa te Krestem koe kaba-kabaè.

²¹ Komsana te tsi gha di tcoma ner úúa, a ko nxãata ma góá máá tsi, a gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hãan cgoa ga.

²² Gataga méé tsi cg'áè-nquuan kg'ónòa máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòòà hãa ke.

²³ Epaferase ba ko tsgámkagu tsi, ncèe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qáé-nquus koe xg'ae a qáèèa hãa ba.

²⁴ Xu ko gataga thëé tí cgoa ko tséé xu tsgámkagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

²⁵ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu dim tc'èem cgoa hãa.

HEBERA NE Tcgãyas Hebera ne góá mááèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-kg'ao ne di sa góá mááèa, ncēe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòmàn aagu ne. Góá-k'ao ba kò gane di dtcòmàn koe ntcàm ne, a ko Jeso Krete ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúùan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chòò tamam Cóa Me e Nqarim di ba, ncēe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xòòm koe guu a, ãem kò hãa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cóám iisem, Jeso ba moengelean koe hēé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hēé, naka Moshem koe ga hēéthēé cgáé Me e.
2. Càm dis kam Jeso ba Nqarim ka nxárá tcg'òóèa hãa, chòò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hãa, me dtcòm-k'ao ba gaa domka chìbian koe hēé, naka q'áòan koe hēé, naka x'ooan koe hēéthēé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áiè, igabas ncēeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hãa.

Góá-k'ao ba ko dtcòmàn di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-k'ao ne di kg'òèan koe, a ko gam di ne nxárá-k'ao ne ncēeta ma ntcàm, dtcòma hãase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxárá-k'aoan ntcàm, gane di tcgáían ne gha Jesom koe qãea tòó, xháé zi hēé naka qóm zi hēéthēé èe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uiia ne:

- peresiti, chìbi, dàòà-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)
- Krete ba Moshe ba hēé naka Joshuam ka hēéthēé cgáé Me e (3-4)
- Krete ba peresiti xu ka cgáé Me e (5-7)
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)
- Krestem di dàòà-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11-12)
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)

Nqarim dim Cóa ba kaiam ga Me e

¹ Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgõose ga xu cgoa kg'ui,

² igabagam ncēeska cò di x'aèan ka ko Gam dim Cóám koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncēem kò Gam koe guu a nqõó ba kúrú, a wèé zi gúù zi dim q'òò-k'ao ba kúrú Me ba.

³ Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'ái, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eẽm ko *gatá di* chìbian koe q'ano-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hãam Qarim wèém dim x'òàm kg'áòm xòè koe síí ntcõó.

Nqarim dim Cóa ba moengele xu ka kaia hãa

⁴ Ncēes ma Gam dis cg'òè sa ma moengele xu di cg'òèan ka tc'amaka hãa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa máàèa.

⁵ Gatagam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba birí naka máá:

“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,
Ra ncëem cá m koe guu a tsarir Xòò Ra a,”

témé ta ga hãa,
kanam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba birí na máá:

“gam ka Xòò bar gha ii,
me gha Tirim cóá ba ii,”

témé ta ga hãa khama.

⁶ Igabagam kò Nqari ba ãem ko Gam dim Cóám tc'ãà di ba nqõóm koe tsééa óa ka máá:

“Wéé moengelean Nqarim di méé i dqomè Me,”

témé.

⁷ Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:

“Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúru xu tc'ãán khama ii,
a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúru xu c'eean di karu taman khama ii,”

témé,

⁸ igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:

“Nqari Tseè,
Tsaris ntcõó-q'oos x'aian di sa
gha chõò tamase hãa.

Tsari ne khòè ne
Tsi ko tchànóm dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai.

⁹ Eë tchàno ii sa Tsi ncàma hãa,
a ãe cg'ãè ii sa hòrea.

Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseè,
Tsáá ka c'ëe xu nqáéa hãase nxará tcg'òó Tsia,
a qãè-tcaoan di nxúian cgoa ntcãá tcúú Tsia hãa,”

témé.

¹⁰ A ba a ko máá:

“X'aigaè,
Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba kúrua hãa,
i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

¹¹ kaàku i gha,

igabaga Tsi gha Tsáá chõò tamase hãa.

Wééan ga gha qgáian khama ma cg'ãa-cg'anase,

¹² hãaèkom qgáim khama Tsi gha ma kabèa xg'ae e,

i gha qgáian ko ma hãaè a tcg'òóè

i c'ëean hãaè khamaga ma kabi-kabiè,

igabaga Tsi gha Tsáá ãe Tsi ii khama cúiga ii,

i kuria Tsi chõò tite,”

tam méé.

¹³ Qanegam Nqari ba c'ëem moengelem kaga máá:

“Ncëe koe ntcõó Tirim x'òàm kg'áòm xòè koe,
nakar gha nxãakg'aiga sí tsari cg'õo-kg'aoan kúru
naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'oos koe ntcõó,”
témé ta ga hãa.

¹⁴ Kháé i nxãaska moengelean dùúá? *Kg'amaga* xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'ëe xu u, ncëe Gam ka tsééa óáèa hãa xu, hàà xu gha khòèan hùì i kgoarasean hòò ka.

2

Komsanan dis dqàèku sa

¹ Gaa domka méé ta ncēe ta kò kóma hãa tchõàn kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na hoà guu.

² *Gatá ka tsgõose ga xu* kò moengelean ka máàèa hãa tchõà nea kò kaisa qarian úúa, ne kò gane ēe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò.

³ Ncēè ēe ne khòè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncēè ncēeta noose kaias kgoarakus *Jesom koe hãas* cgoa ta kò tchõà úú tama ne? Ncēm kò X'aigam *Jeso ba* kg'aia gaas ka kg'uia hãa, ne kò ēe kò kóm Me ne gaas ka nxàea tseegukagu sa.

⁴ Nqarim igabagam kò thēé kái zi x'ái zi hēé, naka are-aresa zi gúù hēé, naka tãáka qarian hēé, naka Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi aba zi ncēe ne kò Gam di ncàman ka máàèa hãa zi ka hēéthēé ncēe sa nxàea tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncēe tchõàn komsana.

Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úú ta am ga Me e

⁵ Nqari ba ncēe ko hààm nqõóm ncēe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'ãà-cookg'ai tama khama.

⁶ Igabaga i *Nqarim di* zi Tcgãya zi koe c'ēe koe góásea hãa a ko máá:
“*Nqariè*, khòè ba díí baa,

Tsi ko gam ka tc'ēe-tc'ēese,
me khòèm dim cóá ba díí baa,

Tsi tchõà úú cgoa mea?

⁷ Xòm x'aè ka Tsi kò moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máà me, a Tsi a kò x'ààn hēé naka tcoman hēéthēé dis cába sa cábakagu me,

⁸ a kò wèé zi gúù zi gam di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa,”
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúù zi khòèm di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa, si gam di qarian dòm q'oo koe hãa tamás gúù sa káa si i. Igabaga ncēe i ii khama, wèés gúùs gam di qarian dòm q'oo koe hãa sa ta qanega bóò tama.

⁹ Igabaga ta ko Jeso ba bóò, ncēe kò xòm x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máàèa ba, nxãasegam gha Nqarim di cgómkuan koe guu a wèém khòèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'ààn hēé naka tcomkuan hēéthēé dis cába sa cábakaguè.

¹⁰ Nqarim ncēe ko wèés gúù sa kúrú, si wèés gúù sa Gam domka hãa, ba i kò qãèa máána hãa, Jeso bam gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'oos koe hãa sa. A ba a kò ncēe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'ààn koe hãa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama.

¹¹ Gaam ēe ko khòèan kúrú i tcom-tcomsa ba hēé, naka khòè ne ēe ko kúrúe a tcom-tcomsa ne hēéthēéa cúis x'áé-q'oos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba ‘Tíí qõe ga tuè’ ta ma tciaa ne ka sau-cgaekaguè tama,

¹² a ko *Nqarim ka* máá:

“Tíí qõe ga ne koer gha Tsari cg'õèan ka kg'ui;
a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a ciian cgoa dqòm Tsi,”

témé.

¹³ A ba a ko gaia máá:

“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”

témé.

A ba a ko gaia máá:

“Ncãa ga Ra a,
Nqarim máà Tea hãa ne cóa ne cgoa,”
témé.

¹⁴ Cóa nea c'áòan hěé naka cgàan hěéthěé cgoa kúrúèa hãa ne khòè ne e, khamam kò Gaam igaba thěé khòè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxãasegam gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hãa ba kaàkagu ka, ncěe dxãwa ii ba,

¹⁵ a ba a kò ncěe sa kúrú, nxãasegam gha gane ěe kò wèé kg'òèa ne q'oo koe x'oos bèe koe qáésea hãa ne, gane di q'áòan koe kgoara ka.

¹⁶ Tseeguan kagam moengelea nem gha hùì ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgõose-coa nem gha hàà hùì ka hààraa.

¹⁷ Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qõese ga ne khama ma kúrúè sa, nxãasegam gha Nqarim di tsééan koe kaiam peresitim tcom-tcomsa a cgómkuan úúa hãa ba ii ka, a khòè ne dàò-máákuan kúrúá máá, ne nxãasega gane di chìbian koe qgóóa mááè ka.

¹⁸ Gam igabam kò xgàrase, a kúrúá bóòè, khamam gha thěé gane ěe ko kúrúá bóòè ne hùì.

Kreste ba Moshe ba hěé naka Joshua ba hěéthěé tsara ka cgáé Me e (3-4)

3

Jeso ba Moshem ka kaia

¹ Gaa domka méé tu, tíí qõe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncěe nqarikg'ai di tciikuan koe hãa tuè, Jesom ka tc'ěe. Jesom ncěe kò Nqarim ka tsééa tcg'òóèa hãa ba, a Kaiam Peresiti ba ii ba, ncěe ta ko Gam ka gatá di dtcòman nxàea tseegukagu ba.

² Gaam ěe kò nxárá tcg'òó Mea hãam koem kò tcom-tcomsa Me e, ěem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma.

³⁻⁴ Wèém nquu ba khòèan ka tshàòèa hãa, Me Nqari ba wèés gúù sa tshàòèa hãa. Me ěem ma nquum dim tshàò-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuan hòòà hãa khamagam Jeso ba Moshe ba nqáéa hãase tcomkuan hòòà hãa.

⁵ Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gúù zi ka nxàea tseegukagu.

⁶ Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncèè *Nqarim koe* tcoman hěé naka nqòòs ěe ta ko gaas cgoa bóòses koe hěéthěé ta kò qgóóa qaria hãa ne.

Komsana úú taman dis dqàèku sa

⁷ Gaa domka méé tu ěem ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba méé a ko máá:

“Ncěe cáám ka ěe tu kòò dòma ba kóm

⁸ ne méé tu táá qari-qari tcáo guu,

ěe komsanan úú tama ne kò hěé khama,

ěe ne kòò tchàa-xgóós koe kúrúá bóòè ka.

⁹ Ncěe gatu ka tsgõose ga xu kòò kúrúá bóò Te koe,
a kò 40 kurian sèè a Tiri tsééan bóò.

¹⁰ Ra kò gaa domka ěes qhàò sa xgòà cgaea hãa,

a Ra a kò máá:

‘Gane di tcáoá ne ko wèé x'aè ka hoàkaguè,

ne Tiri x'aè-kg'áman komsana tama,’

témé.

¹¹ A Ra a kò gaa domka Tiri xgòàn koe gaise a máá:

‘Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,’

témé.”

¹² Q'ana méé tu hãa, tíi qõe ga tuè, naka i cúia tu ga táá cg'ãè, a dtcòm úú tamas tcáó sa úúa hãa guu, ncêe gha kúrú tu u tu kg'õèa hãam Nqarim koe tcg'oa sa.

¹³ Igaba méé tu wèé cím ka korèku, 'ncêem cím ba' ta i kò ko méèès noose, naka i gha nxãasega táá c'êe-kg'áia tu ga cg'ãèan ka hoàkaguè naka qari-qari-tcúúè guu.

¹⁴ Ncêe Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncêe ta kò ko kg'aia hêé khama a síi chõò-q'oos koe tcãà ne ta gha Krestem koe xg'aea hãa.

¹⁵ Ncêe i ma *Nqarim dis* Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

“Ncêem cím ka tu kò Nqarim di dòman kóm

ne méé tu táá gatu ka tsgõose ga xu

Nqari ba kò komsana tama xu

khama ma qari-qari tcáó guu,”

témé.

¹⁶ Kháé dìi ga nea ãe kò dòma ba kómá hãa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ãe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hãa ne tama ne gáé kò ii, wèéa ne ncêe kò Moshem ka tc'ãà-cookg'aièa hãa ne?

¹⁷ Kháé ba kò Nqari ba díin 40 kurian xgòà cgaea hãa? Gane ãe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tama nea gáé kò ii, ncêe i kò gane di tc'áróan tchàa-xgóós koe x'óóku ne?

¹⁸ Kháé ba kò dìi ga ne koe gaise, ncêem kò birí ne a máá, Gam dis sãakagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana hãa tite témé ne? Gane ãe komsana tama ne koe cúí ga a.

¹⁹ Si kò ncêes gúú sa x'ái ta a, dtcòm úú tamas domka ne kò táá *sãakagukus-q'oo* koe tcãà sa.

4

¹ Gam dis sãakaguku-q'oos koe tcãàn dis nqòòkaguku sa hãa, ke méé ta q'ana hãa naka i cúia ta ga táá gaa koe tcãàn ka tàèè naka kháóka qaúa hãa guu.

² Qãè tchõà ne kò hàà cgae ta a ke, ãe i kò ma síi cgae nea khamaga ma, igaba ãe ne kómá hãa kg'uia nea kò gane koe cgáé tama, ãe ne ko kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama.

³ Ncêe sa ko máá, ãe dtcòmá hãa ta gha ães sãakaguku-q'oos koe tcãà, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgòàn koer gaisea hãa,

cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite sa,”

témé khama. Eèta i kò ma Gam di tsééan nxãakamaga nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga xg'ara hãa, me kò sana hãa igaba.

⁴ 7 dim cím ka i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'êe koe góásea hãa a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cím ka Gam di tsééan wèé koe sana hãa,” témé khama.

⁵ A ba a kò gaicara ncêem qgám koe máá: “Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,” témé.

⁶ Gane ãe kò tc'ãà a qãè tchõàn kóm nea kò táá dtcòm, khama ne kò gane di komsana taman domka gaas sãakaguku-q'oos koe táá tcãà. Ne c'êe ne hànaa, tcãà sa kgoara máàèa hãa ne.

⁷ Gaa domkam kò Nqari ba gaicara c'êem cím ba tòó, “Ncêem cím ba” ta ko ma tcièè ba. Kái xu kuri xu qãá q'oo koem kò Dafitem koe guu a kg'ui, ncêe i nxãakamaga *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma nxàèèa hãa khamaga ma a máá:

“Ncêem cím ka tu kò dòma ba kóm,

ne méé tu táá tcáó tu qari-qari guu,”

ta ko méé e.

⁸ Ncèè Joshuam kò xg'ao sãakaguku-q'oo sa máà nea hãa, nem ga kò Nqari ba táá kabise a kháóka c'èem cárn ka kg'uia hãa.

⁹ Gaa domkagas Nqarim di ne khòè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo sa téé-tèe.

¹⁰ Dìim wèém ãe ko Nqarim dis sãakaguku-q'oo koe tcãà ba ko gam di zi tsée zi koe sãa khama, ãem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma sana hãa khamaga ma.

¹¹ Ke méé ta gaa domka ncées sãakaguku-q'oo koe tcãàn x'ãà máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu, ncèe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

¹² Nqarim dim kg'ui ba kg'òèa hãa, a ko tsée khama, a wèé za ga ntcõe-kg'ám ntcàum ka kaisase ts'èe me e, a ko khòèan koe qhàea tcãase, a tcáo sa hée naka tc'èe ba héeéthée gáda q'aa, a q'amku-q'oo zi hée naka tcgaèan héeéthée q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hée naka tc'èe-kg'áman héeéthée bóda tcg'òó.

¹³ C'ees gúús Nqarim tcgái-q'oo koe chómsea hãas ga sa káà si i, wées gúús ãe kúrúèa hãa sa nqáman koe téé-tèe a ko tcgái-q'ooa ba koe hòose, Gaam ncèe Gam koe méé ta xqara mááse ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kaim peresitim tc'amaka hãa Me e

¹⁴ Q'ana ta hãa, kaim peresitim tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom ncèe Nqarim dim Cóa ba, ncèe kò nqarikg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai koe síi hãa ba. Ke méé ta ncèe ta nxàea hãa dtcòman qarika qgóó.

¹⁵ Kaim peresitim gatá di kg'amkan koe thòò-xama máá ta a tama ba ta úú tama khama, igabaga ta kaim peresiti ba úúa hãa, ncèe kò ãe ta gatá ma kúrúá bóòèa hãa khamaga ma wèé za kúrúá bóòè ba, igaba kò táá chibi kúrú ba.

¹⁶ Ke méé ta gaa domka kgoarasea hãase Nqarim dis ntcóó-q'oo x'aian dis koe cúu-cuuse, ncèe cgómkuan hãa koe, nxãasega ta gha gaa koe thòò-xama-máákuan hée naka cgómkuan héeéthée hòò, ncèe gha hùì ta a, qaa a ta ko x'áè ka.

5

¹ Wèém kaim peresitim ncèe khòè ne xg'aeku koe guu a nxará tcg'òòèa ba nxará tcg'òòèa hãa, khòè nem gha nxãasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chibia ne domka aba zi hée naka dàò-a-máákuan héeéthée tcg'òóa máá ne ka.

² Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane ãe cúí gúú ga c'úúa hãa a ko tsaa ne goa tc'ause tsée.

³ Gaa domka i ko qaase, khòè ne di chìbian domka hée, naka gam di chìbian domka héeéthém gha dàò-a-máákuan kúrú sa.

⁴ I cúí khòè ga ncées tcomku sa séèa máásea hãa tite, igabam Nqarim ka tciièa hãa, ncèem kò ma Arone ma tciièa hãa khamaga ma.

⁵ Krestem igabam kò táá kaim peresiti bam gha kúrú ka kaikaguse, igabam kò nxará tcg'òòè Gaam ãe ko máá:

“Tiri Tsi Cóa Tsi i;

Ra ncèe cárn koe guu a Tsarir Xòò Ra a,”

témém ka.

⁶ Ncèem ko c'èe qgài koe kg'ui a ko máá:

“Chòò tamase Tsi peresiti Tsi i,

Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé.

⁷ Jesom di kg'òèan nq'òómkg'ai di koem kò còrèan hěé naka dtcàràn hěéthěé q'aua kg'aean cgoa nxàea tcg'òó, Gaam ěe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hãam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòà hãa domka komsanaè.

⁸ Gatàm kò ma Cóa ba ii, igabam kò ěem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase.

⁹ Eēm hààraa máána hãa sam ko kúrúa xg'ara kam ko chõò tamas kgoaraku sa wèéa ne ěe ko komsana Me ne koe óága.

¹⁰ A ba a kò kaïam peresiti bam gha ii dis ntc'òó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Dqàèkus dtcòmàn aagu di sa

¹¹ Kái zi gúù zi xae ga ncēes gúùs ka nxàe, igaba xae ga ma bìrìa tchàno-tchano tu u sa qari si i, kóma tu q'ãa tama khama.

¹² Ncēe x'aè ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'ěem khòèm tseegu dis tshoa-tshoase-q'oos Nqarim di kg'uian di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Bìlan tu ko qaa, a qari tc'òoan qaa tama.

¹³ Wèém khòèm ěe ko bìlan cgoa xáròè ba qanega cg'aré me e khama, a tchànoan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama.

¹⁴ Igaba i qari tc'òoan kaia ne di i; nxãakamaga ne kò kúrú xám m khama ne ko ěe qãè ii sa ěe tshúù iis koe q'aa-q'aa.

6

¹ Gaa domka méé ta tc'ãà di zi gúù zi ěe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia q'òò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: káà hùì zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòmàn di sa hěé,

² tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hěé, naka tshàuan tòò cgaekuan di sa hěé, naka x'ooan koe tēean di sa hěé, naka chõò tamas xgàrakus di sa hěéthěé e.

³ Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncēes gúù sa kúrú.

⁴⁻⁶ Ka nea ga ntama ma gane ěe kò gane di dtcòmàn aagua hãa ne kabise a gaicara tcóóse? Gane ncēe kò c'ěe x'aè ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hěé naka hààko x'aèan di qarian hěéthěé xám ne, ncēe ko gane di dtcòmàn aagu ne. Thamka tama i hãa, chìbian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóa ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcãà Me khama.

⁷ Ncēè nq'òóm kò ko gam koe ko ntcãa túú tshàan ko kg'áà, a ěe ko gaam koe xhàrà ne tc'òoan cgoa hùì nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò.

⁸ Igaba ěem kòo dxàman hěé naka tc'ěese tama tsoman hěéthěé ka tsom cgaeè nem káà hùì me e, a ba a cgúíkuan ka tééa máàèa, a ba a gha còò dis ka dàdè.

⁹ Ncàm-ncamsa tuè, ncēeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãa.

¹⁰ Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ěe tu kúrúa hãa tsééan hěé naka ěe tu Nqari ba x'áíà hãa ncàmkuuan hěéthěé c'úúa hãa tite. Ncēe tu kò tcom-tcomsa ne kúrúa máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka.

¹¹ Kaisase xae ko tc'ěe, gatu ka c'ěem wèém gha ncēe zi gúù zi koe tcãà tcáo sa, nakam gha nxãakg'aiga còò dim x'aè ba síí hàà, naka tu gha nxãasega ěe tu nq'òòà hãa zi gúù zi ka cg'òè-cg'òèe.

12 Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ëe tama, igaba xae ko tc'ëe, gane ëe kò dtcòm sa hëé naka qáo tcáo sa hëéthëé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i

13 Eëm kòo Nqari ba Abrahamama ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'òès ka gaise, cúí khòè ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaise e,

14 a máá: “Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a kái tsgõo-coan máà tsi,” témé.

15 Me kò Abrahamama ba qáo tcáoan cgoa qãà, a ba a kò ncëem dàòm ka ãem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

16 Khòèa ne ko kuri ëe gaan ka kaia hãan ka gaise, si ko gaise sa ëe ko nxàèè sa qari-qari a wèé ntcoekuan ga kaàkagu khama.

17 Gane ãem ko nqòòkagua hãa* nem ko Nqari ba qãèse x'ái kg'oana, Gam di tséé-kg'áma nem cuiskaga kúrúa kabi tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gaisean cgoa càù.

18 Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcõan nxàè tite. I *Gam di nqòòkagukuan hëé naka gaisean hëéthëéa* cam sara gúù sara kúrúa kabiè tite sara a. Nqarim koe ta bèea síia hãa, *qãè qgái koe ta gha hãa ka*. Gam di nqòòkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hãas nqòò sa qgóóa qari.

19 Tcáoá ta ko qgóóa tòós gúùs† khama ta ncëes nqòò sa úúa hãa. Ncëes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám q'ane koe síí, qgáím q'aa-q'aakom di c'ëe xòèan koe.

20 Ncëe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncëe gatá ka tc'ãà a qõòà hãa ba. A ba a kò chòò tamase kaia peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

7

Peresitim Meleki-seteke ba

1 Ncëem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eëm kò Abrahamama ba x'aiga xu ncõos koe tàà, a ko kabise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me.

2 Me kò Abrahamama ba ãem kò ncõoan koe séèa hãa gúùan wèé koe cúís tshàu-q'oo sa máà me. Tc'ãà dis kas ko Meleki-setekem dis cg'òè sa nxàèas kò kabiè ne máá: “Tchànoan dim x'aiga ba,” témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxãa sa máá: “Tòókuan dim x'aiga ba,” témé.

3 *Gam ka góásea hãa gúù ga káà a*: kg'áò xõòà ba ka ga hëé kana dxàè xõòà ba ka ga hëé kana qhàòà ba ka ga hëéthëé e, ábàèam hãa kana x'óóam hãa cam gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chòò tamase peresiti me e.

4 Tc'ëe-tc'ëese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgõosem Abrahamam ga ba kò ãem kò ncõos koe tàà a séèa hãa gúùan ka cúís tshàu-q'ooos dian máà me koe ga.

5 Xu kò ãe xu khòè xu Lefim dis x'áé-q'ooos di xu, ncëe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúís tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khòèan (ncëe gaxu di qõèan) koe séè sa, gatà ne ma gane igaba thëé Abrahamam ka tsgõose-coa ne e igaba.

6 Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'ooos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúís tshàu-q'oo sa séè, a kò ts'ee-ts'eekg'ai me, Abrahamam ncëe kò Nqarim ka gúù zi nqòòkaguèa hãa ba.

* **6:17**: *gane ãem ko nqòòkagua hãa* - Gerika sa ko máá: “gane ãem ko nqòòkagua hãa ne gha máàè e,” témé. † **6:19**: *qgóóa tòós gúù sa* - Gerika sa ko máá: “ankare” témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

⁷ Ntcoekuè tama ia, ãe nqãaka hãa ba ko kuri ãe kaia hãam ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa.

⁸ *Peresiti xu* kò ko cúis tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèé xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúim oose, si ko *Nqarim dis Tcgãya* sa nxàea tseegukagu, kg'õèam ko hãa sa, témé khama.

⁹ Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncëe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka* cúis tshàu-q'ooos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke ba* cúis tshàu-q'oo sa tcg'òóa máá, témé.

¹⁰ Eëm kòo Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba *ncëe tchànose ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

¹¹ Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'ooos di khóèan ii, témé, *i kò ncëean Aronem di x'áè-kq'áman ga a thëé*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tsééan *chõò tama qgóóa-máákuan óága di* xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'ëem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase.

¹² Ncëè peresiti xu ko ma tòóa xùrikus kò ko kabiè ne méé i gataga thëé x'áèan góá kabiè.

¹³ *Gatá dim X'aigam* ncëe zi gúù zi ko Gam ka nxàèè ba tãás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khòè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa.

¹⁴ Q'ãasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba ães qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

¹⁵ Ncëè c'ëem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòòsea hãa, nes ko *ncëe xae ko nxàe sa qàèse x'áise*:

¹⁶ khóèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chõò tamas kg'òès di qarian ka a khama.

¹⁷ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko ncëe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chõò tamase Tsi Peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”
témé khama.

¹⁸ Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùì i khama i kò tcg'òóè.

¹⁹ Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Iga-bagam ncëeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncëe ta gha gaas koe Nqarim koe cúù-cuuse sa.

²⁰ *Nqari ba* kò gàisean tséékagu. C'ëe xu peresiti xu kò táá gàisean cgoa peresitian koe tòóè,

²¹ igabam kò *Jeso ba* gàisean cgoa peresiti ba tòóè, ãem kò Nqari ba bìrì Me a máá:

“X'aigam *Nqari* ba gàisea hãa,
a cuiskaga tc'ëea kabiã hãa tite,
Tsi gha chõò tamase Peresiti Tsi i,”
témé ka.

²² Ncëes gàises domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ãe nxàèèa hãa sa kúrú sa.

²³ X'oo sa kò ko peresiti xu xg'àè-kq'am xu táá hãa, *c'ëe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ëe xu tòóè khama*. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa.

²⁴ Igabam ko *Jeso ba* Gam dis tséés peresitian di sa chõò tamase kúrú, chõò tamasem gha hãa khama.

²⁵ Gaa domkam qarim úúa hãa, wèéa ne ãe ko Gam koe guu a Nqarim koe cúù-cuuse nem gha chõò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chõò tamase kg'õèa hãa khama.

²⁶ Kg'ano-kg'anosa a, ãeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncëe tcom-tcomsa, a chibi úú tama, a q'ano, a chibi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba.

²⁷ C'ëe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèé cam kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàòà-mááku sa kúrú a nxãwa khóè ne domka c'ëe sa kúrú sa. Cúís dàòà-mááku sam kò wèé khóèan di si i domka cúí q'oro kúrú, ãem ko dàòà-máákus iise tcg'òóse ka khama.

²⁸ Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khóèan nxará tcg'òòè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaisean di ba ncëe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóa ba nxará tcg'òó, ncëe ko chõò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)

8

Kreste ba kiam Peresiti Me e

¹ Cgáés gúús ncëe koe xae ko nxàe sa ncëe si i: kiam peresiti ba ta úúa hãa, Qarim wèém dim kg'áòm x'òàm xòè dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcõóa-ntcõe ba,

² ncëe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khóèan ka tamase.

³ Wèém peresitim kaia ba nxará tcg'òòèa hãa, nxãasegam gha aba zi hëé naka dàòà-máákuan ko kúrúè zi kg'oo-coa zi hëéthéé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thëé gatá dim Peresiti ba *Nqarim cookg'ai koem gha* úús gúù sa úúa hãa sa.

⁴ Ncëè nqõómkg'ai koem kò xg'ao hàna hãa, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'ëe xua hàna hãa khama, Juta ne di x'áè-kg'áman ko gatà méé domka.

⁵ Eè xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sòm-c'ana a. A ncëe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eëm kò xgàuèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hàà kam kò Nqari ba q'ãakagu me a máá: “Kúrú méé tsi nakas wèés gúù sa ãe tsi kò xàbim tc'amkg'ai koe x'áíèa hãas khama ii,” témé.

⁶ Igabagam ncëeska Jeso ba Nqari ba hëé naka khóè ne hëéthéé xg'aeku koe téé-tëe, a ncëem dàòm ka nciís qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrú hãa. A ba a gataga thëé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hãa. Eëm ko Nqari ba kabas qáé-xg'ae sa kúrú, kam kò nciís qáé-xg'aes di zi gúù zi ka cgáé zi *khóè ne nqòòkagu* khama.

⁷ Ncëè tc'ãà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chibi sa ii, nes ga kò xg'ao cam di sa táá qaaèa hãa khama.

⁸ Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khóè ne koe chìbian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bòò, x'aè ba gha hàà,

Iseraele di ne khóè ne hëé naka Juta di ne khóè ne hëéthéé

cgoar gha kabas qáé-xg'ae sa kúrú ba.

⁹ Si ncëes qáé-xg'aes kabas sa cuiskaga nciís qáé-xg'aes khama iia hãa tite.

Gane ka tsgõose ga xu cgoar kò kúrú hãa sa,

ëer kò qgóó x'òà xu a tc'ãà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes ëer kò máà nea hãas koe ne ko tcom-tcomsa tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.

¹⁰ Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khòè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncēe sa:

Tc'ēea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'áman tcāà,

a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khòè ne ii.

¹¹ Me cuiskaga díim ga ba gane xg'aeku koe tēe

naka gam ka c'ēe ba xгаа-xгаа hãa kana bìrí mea hãa naka máá,

'X'aiga ba méé tsi q'ana hãa' téméa hãa tite.

Wèea ne ga gha q'ãa Tea hãa khama,

cg'árém koe guu a tshoa-tshoa

a síí kiam koe chõò koe.

¹² Gane di chìbian koer gha thòò-xama máá ne,

a cuiskaga gaicara gane di chìbian ka tc'ēe-tc'ēesea hãa tite khama,"

tam méé.

¹³ Eēm ko máá, ncēes qáé-xg'ae sa kaba si i, témé kam ko Nqari ba máá, tc'ãà

di sa ncií si i, témé. Si gha gúús ēe ncií a cg'ãa-cg'anasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.

9

Nqõómkg'ai koe hēe naka nqarikg'ai koe hēéthēe còrèa ne

¹ Tc'ãà dis qáé-xg'ae sa kò khòèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kg'áman úúa hãa, naka còrèekom qgái ba hēéthēe e.

² Còrè-nquum *cám q'oo* ba kò kúrúè, me kò tc'ãà dim q'oo ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús ko tòòès gúù sa hēé, tafole ba hēé, naka ts'ee-ts'eekg'aièa hãa péréan hēéthēe úúa hãa. Me kò gaam qgái ba, 'Tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tcièe.

³ Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko q'aa-q'aam qgái ba hàna, ncēe kò gam qáá koe *cám* dim q'oo ba úúa hãa ba, me kò gaam q'oo ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tcièe.

⁴ A ba a kò gautan cgoa kúrúèam altaram qãè hm̀m̀ xg'ãò gúúan ko gaam koe dàòè ba hēé, naka gautan cgoa tcgáùèam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba hēéthēe úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa ba koe gautan cgoa kúrúèam kubi-dxoom tc'õoan* kò úúa hãa ba hēé, naka Aronem dim dxòm ncēe kò tɔaran ka tsom cgaeèa ba hēé, naka tafole di sara nxõá sara tcaba sara, ncēe kò x'áè-kg'áman gasara koe góá tòóèa hãa sara hēéthēe úúa hãa.

⁵ Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes kò sere-seres *cám* moengele tsara x'áàn di tsara di sa hàna, Kherubime ta ko ma tcièe tsara, ncēe kò tcgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcõó-q'oo sa qábla tcana hãa tsara. Igabaga ta ncēeska ncēe zi gúù zi ka qáòse kg'uia hãa tite.

⁶ Wèe zi gúù zia kò ko ncēm dàòm ka kg'ónòè. Xu kò peresiti xu wèe x'áè ka tchàa dim còrè-nquum, tc'ãà dim q'oo koe tcãà a gaxu di tsééan kúrú.

⁷ Igabagam kò ko *cám* dim q'oom koe, kiam peresitim cúim ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro tcãà. A ba a kò ko wèe x'áèan *ēem ko tcãà ka gabá* hēé naka khòè ne c'úúa hãase kúrúa hãa chìbian hēéthēe domka síí ko tcg'òò c'áòan cgoa tcãà.

⁸ Me kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ncēm dàòm ka x'ái, kaisase ts'ee-ts'eekg'aièam qgáim koe ko síim dàò ba qanega xgobekg'ammè ta ga hãa sa, còrè-nquum tc'ãà dim hãas noose.

* **9:4:** *tc'õoan* - Gerika sa ko "mana ne" témé.

9 Si ncēe sa x'ái si i ncēm x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'ái, ēe tcg'òóèa hãa zi aba zi hēe naka máàku zi hēéthēe cuiskaga còrè-kg'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hãa tite sa.

10 Kg'amaga zi x'áè-kg'ám zi i, tc'òo sa hēe, kg'áa sa hēe naka tãáka zi dàò zi q'ano-q'anosean hēéthēe di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kg'ám zi i, ēe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxãakg'aiga síí Nqari ba wèé zi gúù zi kàba-kàba.

11 Igabam kò Krete ba kaim peresitim khama ma hàà, qãè zi gúù zi ncēe hààra hãa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim còrè-nquum koe tcãà, ncēe khòè tshàu ka tshàoè naka ncēm nqõómkg'ai di tama ba.

12 Piri kana ghòè-coan di c'áòan cgoam kò táá tcãà, igabam kò cúí q'oro hēe naka cò di sa hēéthēe Gam di c'áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà, a ēem dàòm ka chòò tamas kgoaraku sa óá.

13 Ncēe pirian hēe, naka ghòè-xòòan hēéthēe di c'áòan hēe naka ghòè-coan di tháúan hēéthēe kò ko q'ano tama khòèan koe cgáìè a cgàa ba q'ano-q'ano, *i khòèan kabise a gaicara X'aiga ba còrè,*

14 ne ia gha nxãaska Krestem di c'áòan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncēe kò chòò tamam Tcom-tcomsam Tc'ēm ka Nqarim koe káà chìbi iise máàse ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxãasega ta gha kg'òèa hãam Nqari ba kúrúa máá ka.

15 Gaa domkam *Kreste ba* kàbas qáé-xg'ae sa óágara hãa, ncēm gaas koe khòè ne hēe naka Nqari ba hēéthēe xg'aeku koe téé-tēe sa, nxãasega ne gha gane ēe tciìèa hãa ne nqòòkaguèa hãas gúùs ēe x'óóa guuèa sa chòò tamase q'òò ka. Me Krete ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha *gaa ne khòè ne* tc'ãà dis qáé-xg'ae koe kúrúsea hãa chìbian koe kgoaraè ka.

16 Eè x'óóa hãam khòèm ka góá a qauèa hãas tcgãyas, ncēe gam di kg'uian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'ái naka saa nxãwa tséékaguè.

17 Tcgãyas ēe x'óóa hãam khòèm di x'áè-kg'ámán úúa hãa sa, ēem khòèm kòo x'óó ne cúígas tséé ga si i khama, igaba ēem khòèm kg'òèa hãas nooses káà qari si i.

18 Gaa domkas kò tc'ãà dis qáé-xg'ae sa c'áòan ntcãaguè tamas cookg'ai koe káà qari si i.

19 Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ēem kò ncãa wèé ne khòè ne wèém x'áè-kg'ám ēe x'áèan koe guua hãa ba xgaa-xgaa xg'ara ne, ghòè-coan hēe, naka pirian hēéthēe di c'áòan sèe a tshàan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáòm hìim hisopo ta ko ma tciìè ba hēe naka nqòàm x'ábà ba hēéthēe tséékagu a tcgãya sa hēe naka wèé ne khòè ne hēéthēe gaan cgoa cgáì,

20 a ba a máá: “Eēm kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae *sa ko tc'àmà-tcēekg'am* c'áòan ga a ncēe e,” témé.

21 A ba a kò thēe gaam dàòm ēem cúím kaga c'áòan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hēe naka wèé zi gàba zi ēe kòo còrèan koe tséékaguè zi hēéthēe cgáì.

22 Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúùs gha c'áòan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'ēe zi gúù zi c'áòan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áòan kò ntcãaguè tama ne i chìbian di qgóóa-máákuan káà a.

Krestem dis dàò-mááku sa ko chìbian sèèa tcg'òò

23 Gaa domka i kò ko qaase, gúù zi ncēe nqõómkg'ai koe hàna, a nqarikg'ai koe hàna zi di sòm-c'ana ii zi ga ncēeta ii dàò-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi nqõómkg'ai di dàò-máákuan ka cgáéan qaa.

24 Krete ba kò táá khòèan tshàu ka kúrúeam còrè-nquum, ncēe tseegu dim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam dim sòm-c'ana iim koe tcãà khama, igabam

kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncēeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa.

²⁵ Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàòà-máákus iise tcg'òóse ka, ncēm ko kuri kaiam peresiti ba hēé khama, ãem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà a c'áòan ncēe gam di tama úú ka.

²⁶ Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncēe i ii khama, cúí q'orom x'áísea hãa x'àèan chõò-q'oo koe, nxãasegam gha dàòà-mááku sa tcg'òóan ka chìbian kaàkagu ka.

²⁷ Ncēe i ma khòèm cookg'ai koe ma tòòèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ães qãá q'oo koe xgàràè,

²⁸ khamagam kò thēé Kreste ba ãeta iim dàòm ka cúí q'oro dàòà-máákus iise tcg'òòè, nxãasegam gha kái ne khòè ne di chìbia sèèa tcg'òó ka. Me gha kãbise a hàà gaicara cãm di sa x'áíse, hààm gha khòè ne di chìbian sèèa tcg'òó dise tamase, igaba gane ãe qãà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàòà-máákua nea cgáé e (10)

10

¹ X'àè-kg'áman *Juta ne dia* qãè zi gùú zi hààko zi di sòm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. *Ncēe x'àè-kg'áma* nea cuiskaga Nqarim koe ko cúù-cuuse khòèan chìbian koe chõò tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàòà-mááku zi méé zi wèé x'àè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa.

² Ncēè Nqari ba ko còrè ne khòè ne kò xg'ao tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chìbi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòà-mááku zi téékaguèa hãa.

³ Igaba zi ko ncēeska ncēe zi dàòà-mááku zi wèém kurim q'oo koe khòè ne gane di chìbian ka tc'èe-tc'èe.

⁴ Ghòè-xòòan hēé naka pirian hēéthēé di c'áòa ne cuiskaga khòè ne di chìbian xg'aàra tcg'òóa hãa tite khama.

⁵ Gaa domkam kò *Kreste ba* nqõómkg'ai koem ko hàà ka *Nqarim ka* máá:

“Qhàea-mááku zi hēé
naka mááku zi hēéthēé
Tsi kò tc'èe tama,

igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

⁶ Dàòà-mááku zi dàòèko zi hēé
naka dàòà-mááku zi
chìbian ko tcg'òóa máàè zi hēéthēé
Tsi kò táá qãè-tcao máá.

⁷ Ra kò nxãaska máá:

‘Nqariè, ncãa ga Ra a,
Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kúrú ka,
ncēe i *Tsari* zi Tcgãya zi koe
Tíí ka ma góásea hãa khama,’ témé,”
tam méé.

⁸ Tc'ãà dis kam kò máá: “Qhàea-mááku zi hēé naka mááku zi hēé naka dàòà-mááku zi dàòèko zi hēé naka dàòà-mááku zi chìbian ko tcg'òóa máàè zi hēéthēé Tsi kò tc'èe tama, a Tsi a kò táá qãè-tcao máá zi,” témé. A ba a kò ncēe sa nxàè, ãeta zi kòo ma x'àèan koe qaase igaba.

⁹ A ba a kò nxãaska máá: “Ncãa ga Ra a, Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kúrú ka,” témé. *Ncēe kg'uian kam* kò ko tc'ãà *di zi dàòà-mááku* zi sèè a dxùukg'ai za tòò, nxãasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà *tcg'òóse a Gam dim tc'árom cgoa* cãm dis *dàòà-mááku* sa kúrú ka.

10 Jeso Krestem dim tc'áróm ncēe kò cúí q'oro dàòà-máákus iise tcg'òòèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàma hãa sam kò kúrú khama.

11 Wèém peresiti ba ko cáman ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàòà-mááku zi cúíta ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncēe zi dàòà-mááku zi* cuiskaga khóèan di chìbian xg'aàra tcg'òó hãa tite.

12 Igabagam kò Kreste ba cúís dàòà-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncēe gha chòò tamase hãa sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè koe ntcóó.

13 A ba a gaam x'aèm ãem koe guu a Gam di ne cg'òo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqãaka tcãàè sa qãaa hãa.

14 Gane ãe ko kúrúè a q'ano nem kò cúís dàòà-máákus cgoa chòò tamase kgoara khama.

15 Me ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba gatá koe thëé ncēe sa nxàea tseegukagu. Tc'ãà dis kam ko Nqari ba máá:

16 “Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra gane cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncēe sa: Tiri x'áè-kg'áma ner gha tcáóa ne q'oo koe tcãà, a Ra a gha tc'ëea ne q'oo koe góá tòó o,” témé.

17 A ba a gaicara máá:

“Cuiskagar chìbia ne hëé naka gane di zi tséé zi cg'ãè zi hëéthëé ka tc'ëe-tc'ëese tite,” témé.

18 Ncēè ncēe zi gúù zi ka i kò khóèan qgóóa mááèa hãa, ne i nxãaska dàòà-máákuan chìbian di gaicara qaase tama.

Hààn ta Nqarim koe cúù-cuuse

19 Tíí qõe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka kgoarasea hãase kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà.

20 Jeso ba q'aa-q'aakom qgáim ncēe Gam dim tc'áróm iim koe guu a kabam dàòm kg'òèan di ba xgobekg'ama máá taa hãa khama.

21 Ta kaim peresitim Nqarim dim nquu ba tc'ãà-cookg'aia hãa ba úúa hãa,

22 ke hààn ta Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cúù-cuuse, cg'oèa hãas nqòòs drcòmàn di sa úúa hãase, tcáó zi chìbi bóòsean koe guu a q'ano-q'anoèa* hãa zi hëé, naka tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hãa hëéthëé cgoa.

23 Gaam ãe nqòòkagu taa hãa ba tcom-tcomsa Me e, ke hààn ta nqòòs ncēe ta gatá dis ii sa nxàea hãas koe qarika qgóó, ntcãa-ntcãàè tamase.

24 Hààn ta gatá ka c'ëe ne ta ga ma ntcãms ka tc'ëe-tc'ëese, naka i gha nxãasega ncàmkuan hëé naka qãè zi tséé zi kúrúan hëéthëé càuse.

25 Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan chòòkagu guu, ncēe ne ko c'ëe ne kuri hëé khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatà hëé, ãem ko ma X'aigam dim cáman ba ma cúù ta ko ma bóò me khama ma.

26 Ncēè tseeguan ta q'ana hãa igaba ta kò ko hòòga chìbian x'ãèa máá a ko kúrú, ne i cúí dàòà-máákuan chìbian di ga hãa tite,

27 igaba q'áò-q'aosas xgàraku sa hëé naka xgòàm c'ee ba hëéthëé cúí ga gha hãa, ncēe gha ntcoe-kg'ao ne cg'òo o.

28 Ncēè c'ëem khóèm kò Moshem di x'áè-kg'áman ntcoea hãa, i cáman kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'uian ko ncēes gúù sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'òoè, thòò-xama mááè tamase.

* 10:22: q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgái-cgaièa hãa. Ncēe sa ko máá, Jesom di c'áòan ka cgái-cgaièa hãa zi.

²⁹ Kháé nxāaska ncēè c'ēm khòem kò Nqarim dim Cóá ba náà c'āa-c'ana ne? Khòem ncēè ko qáé-xg'aes di c'áòan cg'āa-cg'ana iise séè ba, ncēm kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khòem ncēè ko cgòmkuàn ko máà ta am Tc'ēm koe bóò-boose ba? Tc'ēè naka bóò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúua máá me sa!

³⁰ Gaam ēè ko máá: “Tshúuan kabi máá sa Tiri si i, Ra gha surutaa kabi,” témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis Tcgāya sa máá*: “Nqari ba gha Gam di ne khòè ne xgàra,” témé khama.

³¹ Nqarim kg'òèa hāam tshàu q'oo koe cg'áéa tcāa sa q'áò-q'aosas gúu si i.

³² Tc'āa di xu cáim xu ēem kò Nqari ba x'áà ba máà tu u xu ka tu tc'ēè-tc'ēese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncōos thōòkas koe hāa, igaba tu kò qarika tēè.

³³ C'ēè x'aè ka tu kò ko khòè ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàraè, ne kò c'ēè x'aè ka c'ēè ne khòè ne ncēm dàòm ka qāèse qgóòè tama, tu kò gane cgoa hāa a ko hùu ne.

³⁴ Gane ēè qáéèa hāa ne tu kò thōò-tcaoa máá, a tu a kò ēè tu kò gatu di zi gúu zi xhùu cgaeè ka, qāè-tcaoan cgoa séèa mááse e, nqarikg'ai koe tu qāè zi gúu zi chòò tamase hāa zi úua hāa sa tu q'ana hāa khama.

³⁵ Táá méé tu Nqarim koe tu úua hāa tcoman aagu guu, ncēè kaisas kabi mááku sa úua hāa a.

³⁶ Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxāasega tu gha Nqarim kò nqòòkagu tua hāa sa hòò ka, ēem ko tc'ēè sa tu kò ko kúrúu xg'ara ne.

³⁷ “Gaam ēè ko hàà
ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe hàà,
a ão tite khama.

³⁸ Tiri ne khòè ne ēè tchàno ii
nea gha dtcòm̄s ka kg'òè,
igaba ncēè c'ēm khòem kò ko
dtcòm̄s koe tééa dìbi
ner cuiskaga gaam ka qāè-tcaokaguè tite.”

³⁹ Igaba ta gatá khòè ta ēè dtcòm̄s koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm̄s sa úua hāa a kgoaraèa ta khòè ta a.

Dtcòm̄s sa (11–12)

11

¹ Dtcòm̄s sa ēè tsi nqòòa hāa zi gúu zi koe tcoman úu si i, naka ēè hòòse tama zi gúu zi hàna hāa sa q'āa sa hēéthéè e.

² Ncìi kuri di ne khòè ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòm̄s domka qāè zi gúu zi nxàè.

³ Dtcòm̄s ka ta ko bóòa q'āa, wèém nqōò ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúèa hāa sa, nxāasegas gha ēè ko hòòse sa ēè hòòse tama zi koe guu a kúrúè ka.

⁴ Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàò-a-máákus ka qāès dàò-a-mááku sa Nqari ba kúrúu máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànóm khòem iise bóòè, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qāèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hāa igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

⁵ Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncēes kg'òès koe* séèa tcg'òóè, nxāasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khòè ga táá hòò me, Nqari ba kò séèa tcg'òó mea khama. *Nqarim dis Tcgāya* sa ko nxàea tseegukagu a ko máá, ēem ko séèa tcg'òóès cookg'ai koem kò nxāakamaga Nqari ba qāè-tcaokagua hāa témé khama.

⁶ Dtcòm̄s ka oosem khòè ba cuiskaga Nqari ba qāè-tcaokagua hāa tite. Wèém khòem ēè ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄s, Nqari ba hāa, a ko gane ēè ko qaa Me ne suruta kabi sa khama.

⁷ Nqari ba kò qanega bóòè tama zi gúù zi ka Nowa ba q'ãakagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò dtcòm̄s koe guu a nqõó ba chibi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchàn̄om iise Nqarim ka bóòè.

⁸ Dtcòm̄s kam kò Abrahama ba ãem kò tciìè ka komsana, a tcg'oa a ba a nqõóm ãem gha kháóa hàà q'õòm koe qõò, gatàm kò ma qõòm ko qgài c'úùà hãa igaba.

⁹ Dtcòm̄s kam kò nqòòkaguèam kò hãam nqõóm koe cg'áè-khoem khama ma x'ãè. Xgàuèko nquu-coan koem kò x'ãè, tsara kò gataga khóè xuku tsara Isaka tsara Jakobe a tsara thèé gaa koe ga x'ãè, ncèe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòkaguku sa hòò tsara.

¹⁰ Tshoa-tshoase-q'oo sa úúà hãam x'áé-dxoo bam téé a ko qãà khama, ncèe gam dim kúrú-kg'ao ba hëé naka tshào-kg'ao ba hëéthèé Nqari ii ba.

¹¹ Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ãetam kò ma gàesea hãa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòò a cóán úú, Gam ãe kò nqòòkagu mea hãa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóòà hãa khama.

¹² Ncèem khóem cúím, ncèe kò x'oos qàe koe hãam, koe ne kò guu a kái ne tsgõo-coa ne hãa, ncèe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tconòan hëé, naka tshàa-dxooan-kg'ám di gómán di nxõá-coan ncèe nxáráse tite hëéthèé di kái-q'ooan khama noo ne.

¹³ Wèé ne khóè ne ncèe ne kò dtcòm̄an úúà hãa a ko x'óó. Eë ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòò, igaba ne kò nqúù ka zi hãase bóò zi a ne a kò qãè-tcoa máá zi. Kgoarasea hãase ne kò nxàe, nqõóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'áè-khoe ne e sa.

¹⁴ Eëta ko méé ne khóè ne ko x'ái, c'ãem nqõóm x'ãè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama.

¹⁵ A kò táá nqõóm ãe ne kò gaam koe guua hãam ka tc'ëe-tc'ëese. Gatà ne kò xg'ao hëéa ne ne ga kò xg'ao kabise ne gha di x'aèan úúà hãa khama.

¹⁶ Igaba ne kò ãem nqõóm ka qãèm nqõóm nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciìèan ka sau-cgaekaguèa tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòà máá nea hãa khama.

¹⁷ Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ãem kò Nqari ba kúrúà bóò me ka, Isaka ba dàòà-máákus iise tcg'óó. Me kò gaam ãe kò nqòòkaguèa hãa ba gam dim cóám cúíse ábàèa hãa ba dàòà-mááku sa kúrú cgoa ka hëé,

¹⁸ ãetam kò ma Nqari ba bìrí mea hãa a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncèer nqòòkagu tsia hãa tsgõo-coan úú," téméa hãa igaba.

¹⁹ Nqari ba ãe x'óóa hãa nem gha ghùì di qarian úúà hãa, sam kò Abrahama ba bìrísea hãa khama. Si ko ncèe sa c'ãem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòò, témé.

²⁰ Dtcòm̄s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobe a tsara Esaua tsara nqòòkagu.

²¹ Dtcòm̄s kam kò Jakobe, ãem ko x'óós cookg'ai koe wèé tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hìim cgoa qari-qarisea hãase, Nqari ba dqòm.

²² Dtcòm̄s kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aèan ko cúù ka, Iseraele di ne khóè ne dis qõòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'áman nda méé ne gam di c'óá xgubu-xgubuan úú di máà ne.

²³ Dtcòm̄s ka khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áè-kg'áman wèé xu cóá xu méé xu cg'õòè di bèe, a khara a kò ãem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoëan chóm me, t'õèm cóá me e sa khara kò bóòà hãa khama.

²⁴ Dtcòm̄s kam kò Moshe ba, ãem ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciìè sa xguì,

²⁵ a kò táá xòm x'aèan ka chìbian di karean tc'òós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khòè ne cgoam gha xgàraè sa nxárá tcg'òóa máàse.

²⁶ Gatagam kò hààkom x'aèm dis máàkus koe tòón tcg'áíá hãa, khamam kò Krete bam gha xgàrasea máá sa bìríse, a ba a kò èe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hãas x'ai si i.

²⁷ Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgòàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam èe hòose tama bam kò qg'óóa qari khama, bóò Mea kò hãa khòè khama ma.

²⁸ Dtcòm̄s kam kò Paseka dis kōè sa kúrú, a c'áòan *mée i nquuan-kg'ám koe* cgáìè di x'áèan tcg'òó, nxãasegam gha moengelem cg'òokus di ba táá tc'ãà a ábàèa cóán Iseraele di cg'òo ka.

²⁹ Dtcòm̄s ka ne kò *Iseraele ne* Ncòà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'óòà hãam qgáim koe ko nqáé khama ma, igaba èe xu kò Egepeto di xu khòè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tòm̄mè.

³⁰ Dtcòm̄s ka i kò nxōá di xhàroan Jeriko di cg'áé, èe ne ko *Iseraele ne 7* cáman nxama-nxama ana xg'ara ka.

³¹ Dtcòm̄s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'áèan komsana tama ne cgoa táá cg'òoè, èes kò táá za guu a ko nqóó ba ntcáà tsara khòè tsara tòókuan cgoa qãèse hààkagu ka.

³² Dùú sa ra gha qanega nxàe? Ncèe Giteone ba hëé, Baraka ba hëé, Samsonè ba hëé, Jafete ba hëé, Dafite ba hëé, Samuele ba hëé naka porofiti xu hëéthëé kar gha c'èe guú nxàe di x'aèa ner úú tama ka,

³³ ncèe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'ãà tàà, a kò èe tchàno ii sa kúrú, a èe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncèe kò gàman di kg'ám̄an tcèekg'am,

³⁴ a c'eean di karu taman di xgòàn ts'írí, a ntcàum di kg'ám̄-c'aman nxanagu xu, ncèe kò kg'amka ii igaba kò kábise a qari-qariè xu, ncèe kò ncõoan koe tàà xu, a kò táá nqóó di xu ncõo-kg'ao xu x'ãà tàà xu qg'óé xu.

³⁵ Khòè zi kò èe kò x'óóá hãa qhàòan gazi di i x'ooan koe guu a ghùìèa hãa ne koe hòò. C'èe nea kò kaisase xgàraè igaba ne kò kgoarakuan xguì, nxãasega ne gha èe ne ko x'ooan koe tēe ka qãès kg'òè sa kg'òè ka.

³⁶ C'èe nea kò ncoiè a ne a kò xg'ám̄mè, a kò thēé táùan cgoa qáéè a qáè-nquuan koe úúè.

³⁷ C'èe ne kò nxōán cgoa xaoè, ne c'èe ne gáòa q'aaè, ne c'èe ne ntcàuan cgoa cg'òoè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hãa a ko caate. Dxàua ne kò hãa, a kò qóm̄ cgoa qg'óókua hãa, a ne a kò tshúuse qg'óóè.

³⁸ Nqóó ba ko qãèa máá ne tama. Hoàra ne ko te tchàa-xg'óóan koe hëé naka xàbian koe hëé naka nxōán dòm̄ q'oo koe hëé naka dqòò hãéan koe hëéthëé e.

³⁹ Wèéa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̄an ka, igaba ne kò táá èe ne ko nqòòkaguèa hãa sa hòò.

⁴⁰ Nqari ba kaisase qãès gúus c'èe sa kg'ónòa máá taa hãa, nxãasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a *Nqarim máà ta kg'oana sa* cg'oèa hãase hòò ka.

12

Jesom koe tòón tcg'áí

¹ Ta ncèeta noose kaias túú-c'òòs nxàea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxama-nxamaèa hãa, ke méé ta wèés gúus èe ga ko xg'áè-kg'am ta a sa hëé naka ncèe ko qóm̄ ba qg'óókagu ta a zi cg'áè zi hëéthëé aagu, naka taa ncèe ta máàèa hãas qàrò sa qáò tcáóan cgoa qàrò,

² Jesom koe tcg'áíá ta tòóá hãase, ncèe ko gatá di dtcòm̄an tshoa-tshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncèe kò qáò tcáóan cgoa xg'aukuan koe máàse ba, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka qãè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncèeska Nqarim dis ntcõó-q'ooos dim kg'ám̄m̄ x'òàm̄ xòè koe ntcõóa-ntcõe ba.

³ Gaam ncēe kò chìbi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncēeta noo thōòan q'oo koe qáò tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'ēe-tc'ēese, naka tua gha nxãasega táá tau naka xhōen-tcáó guu.

⁴ Gatu dis dqùrìs ncēe tu ko chìbian cgoa x'ãàkus koe tu qanega c'áòà tu ntcāagu tu gha xguìs téé-q'oo koe síí ta ga hãa.

⁵ Ghùì-ghui-tcáókuan òm kg'ui ba tu gáé c'úua hãa? Ncēe ko gatu cgoa *Gam di tu* cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

“Tiri tsi cóá tseè,

táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,

naka ãem kò ko dqàè tsi ne táá xhōen-tcáó guu,

⁶ X'aiga ba ko gaam ãem ncàma hãa ba dqàèa kg'ónò,

a wèem ãem ko Gam òm cóám khama ma sèè ba xgàra ke,”

témé ba.

⁷ Ke méé tu dqàèa kg'ónòkuan koe qáò tcáó ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hãa, ncēe xōòm ka dqàèa kg'ónòè tama ba?

⁸ Wèem cóá ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa domka, ncēè dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qãem dàòm ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàè tu, a tseegu di tama tu cóá tu u.

⁹ Gataga ta wèéa ta ga nqōómkg'ai koe kg'áò xōòan úúa hãa, ncēe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncēes gúùs domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháé nxãaska nta noose gatá ka Xōòm tc'ēem òm koe máàse a kg'òè?

¹⁰ Gatá ka xōò ga ne ko xòm x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, ãe ne ko gane ma tc'ēe khama ta gha ii ka, igabaga ãem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùì di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáóan hòò ka.

¹¹ Ncēè c'ēe x'aè ka ta kòo dqàèa kg'ónòè ne i thōòka khama xamì, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ãe kò dqàèa kg'ónòèa hãa ne tchànoan òm tc'áróm tòókuan úúa hãa ba máàè.

¹² Gaa domka méé tu x'òàa tu hēè naka qùrùà tu ncēe xhōea hēéthēé qari-qari.

¹³ Nqàrèa tu tchàno dàòan kùrúa máá, naka ne nxãasega ãe nqōara ne táá tààè guu, igaba qãèkaguè.

Nqari ba xguian dis dqàèku sa

¹⁴ Wèé qaria tu cgoa kùrú naka wèé khòèan cgoa tòókua hãase x'ãè naka tua q'ano-tcáó ii. Q'ano-tcáó tama tu kò hãa ne tu cuiskaga X'aiga ba bóòà hãa tite ke.

¹⁵ Q'ãa méé tu naka i táá cúí khòè ga Nqarim di cgómkuan tcào guu, nakam táá cúím tōbem kg'aum ga ba tsom guu, ncēe gha tshúúan ghùì ba, ncēe gha kái ne kùrú ne cg'uri-cg'urise ba,

¹⁶ naka i táá cúí khòè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáó ii guu, ncēe kò qgáé-kg'ai òm cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gàbas tc'òoan dis domka x'ámágu ba.

¹⁷ Ncēe ta ma q'ana hãa khama, ãe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ãem kùrúa hãa sam gha kùrúa kabi òm dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatàm kò ko ma wèé tcáóa ba ka tcgái-tshàran cgoa qaa a igaba.

¹⁸ Ncēe tu gam koe hààra hãam xàbì ba Sinai òm xàbim khama ii tama khama, ncēe gatu ga qgóó a xám ba, ncēe c'eean ko gaam koe kàru, me ntcùú sa hēè, dcùú-qom sa hēè, kiam tc'áá ba hēè,

¹⁹ nxãàm di ts'oo-q'ooan hēè naka dòm di kg'ui-q'ooan hēéthēé úúa hãa ba. Ncēe khòè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò dtcàrà, táá ne gha gaicara c'ēe kg'uia ba ga kóm sa ba,

²⁰ Ëe ne kò x'áèèa hãa sa kò qómá máá nea hãa khama, ncêe kò ko máá: “Ncêe kg'oo-coa ga ii, a kò ncêem xàbì ba qgóó igaba méé i nxõán cgoa xaoa cg'õòè,” témé sa.

²¹ Eë kò bódè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: “Q'aeen kar tcãèa, a ko cgùru,” témé.

²² Igabaga tu *ëm xàbim koe hàà tama, a Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'õèa hãam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qãè-tcaoa hãase xg'aea hãa koe hààraa.*

²³ A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncêe cg'õèa ne nqarikg'ai koe góá tòóèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khóèan dim Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khóè ne* di tc'ëean koe hààraa.

²⁴ A tu a gataga Jesom koe hààraa, kãbas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hëé naka khóè ne hëéthëé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsarisea hãa koe hààraa, ncêe ko Abelem di c'áòan ka qãè kg'uian kg'ui i.

²⁵ Q'ãa méé tu naka táá Gam Ëe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncêe gane Ëem kò nqõómkg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncêe nqarikg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ta a ba?

²⁶ Gaam ncêem Ëe x'aè ka kò dòma ba cgoa nqõómkg'ai ntcãa-ntcãa ba, igabagam ncêeska nqòòkagu taa hãa, a máá: “Qanega cúí Ra gha nqõómkg'ai cúí ntcãa-ntcãa tamase nqarikg'aian ga hëéthëé ntcãa-ntcãa,” témé ba.

²⁷ Ncêem kg'uim, ncêe ko máá: “Qanega cúí,” témé ba ko kúrúèa hãa zi gúù zia gha ntcãa-ntcãaè a tcg'òòè sa x'ái, nxãasega zi gha gúù zi ntcãa-ntcãaè tite zi qau ka.

²⁸ Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncêe cuiskaga ntcãa-ntcãaè tite ta máàèa hãas gúù sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hëé naka q'áòan hëéthëé cgoa.

²⁹ Gatá dim “Nqari ba dàòà ko cg'õos c'ees khama ii” ke.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13

¹ Qõekua ne khóè ne khama tu ma ncàmku.

² Táá méé tu c'urù guu, táá za guua hãa khóèan x'áéa tu koe qãèse hààkagua ne; gatà hëéan ka i kò c'ëe khóèan c'úùa hãase moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hààkagu ke.

³ Gane Ëe qáé-nquuan koe hàna ne ka tc'ëe-tc'ëese naka Ëe ne hànas téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane Ëe xgáèè ko ne tc'ëe-tc'ëese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

⁴ Wèé khóèan ka méé i séèkuan tcommè nakam kgàrom séèkuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hëé naka wèé cg'árà qhàòan ga hëéthëé ko xgàra ke.

⁵ Kg'õèa tu méé i marian ncàm koe tòósea hãa guu, igaba méé tu wèés gúùs Ëe tu úúa hãa sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:

“Cuiskagar guu tsia hãa tite;

a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,”

témé ke.

⁶ Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùì-kg'ao Me e,

ra cúí gúù ga bèe tite,

* **12:23:** *tchàno ne khóè ne* - Gerika sa ko máá: “xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne,” ncêe “Nqarim ko ma tc'ëe ne khama ma kúrúèa ne khóè ne tchàno ne” ta i ga méèè ne.

dùú ba ga khòè ba kúrú te?"
témé.

⁷Tc'èe-tc'èese tu gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu, ncèe kò Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа tu u xu. Tc'èe-tc'èese nta iis kg'òè sa xu kò kg'òè sa naka tua gaxu dis dtcòm sa serè.

⁸Jeso Krete ba Gam cúim ga Me e, ncãaka dim cárm ka hëé, ncëem cárm ka hëé, naka chõò tamase hëéthëé e.

⁹Táá méé tu cg'ãè na tãáka xгаа-xгаа-kg'áman ka hoàkaguè guu. Gatu di tcáóan gha *Nqarim di* cgómkuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'óoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncèe gane èe ko tc'óó o ne koe cúí hùi ga úú tama a.

¹⁰Altara ba ta úúa hãa, peresiti xu ncèe Juta ne ko còrèm qgáim koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'óó di ba.

¹¹Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan sèè a chìbian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáim koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàòè.

¹²Gaa domkagam kò Jesom igaba thëé gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàràè, nxãasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khòè ne kúrú ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka.

¹³Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè.

¹⁴Ncèe koe ta kúúa ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

¹⁵Ke hààn ta nxãaska wèè x'aè ka Nqari ba dqomàn di dàò-a-máákuan Jesom koe guu na tcg'òóa máá, dàò-a-máákus ncèe cg'òèa ba nxàea tcg'òóan ka ko kg'áms ka kúrú sa.

¹⁶Naka tua táá qãèan kúrúan hëé naka aukuan hëéthëé c'urù guu, gatà ii dàò-a-máákuan kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

¹⁷Gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áman koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khòèm gatu ka gha Nqari ba chòà máám khama ma. Komsana xu naka xu nxãasega tsééa xu qãè-tcaoan cgoa kúrú, tshúù-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuisaga hùi tua hãa tite ke.

¹⁸Còrèa máá xae e, tcáóa xae q'oo koe xae tcoman úúa hãa chìbian xae bóòse tama di i, a xae a ko wèè qgái koe xae gha qãès kg'òè sa kg'òè sa tc'èe ke.

¹⁹Ra ko wèè qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxãasega qháésega kabise a hàà cgae tu u.

Còò di còrèan hëé naka tsgámkaguku zi hëéthëé e

²⁰Chõò tamas qáé-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncèe kaia hãam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabì a óága. Ncëem Nqarim tòókuan di ba méém

²¹wèés gúùs qãè sa máá tu u, naka tu nxãasega èem Gabá tc'èea hãa sa kúrú. Gataga méém Jeso Krete koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chõò tamase méém Jeso Krete ba dqomàmè! Amen.

²²Tíí qõè ga tuè, ghùì-ghuin tcáó tu u ghas tcgãyas xòm sar góá máá tua hãa, a ko dtcàrà tu u qáò-tcaoa tu gha máá si sa.

²³Gatá ka qõesem Timoteom kgoaraèa hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'èe. Ncèè qháèsem kò ko hàà ner gha gam cgoa sí cgae tu u.

²⁴Wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu gatu di xu hëé naka wèé ne tcom-tcomsa ne hëéthëé tu tsgámkagu. Italea di ne ko thëé tsgámkagu tu u.

²⁵Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

JAKOBO

Jakobom dis tcgāya sa Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgāya sa gúù zi kúrú ta ko kg'òèa ta q'oo koe zi di x'àèan úúa hāa. Tcgāyas Jakobom dis ka tsi kò xòmse kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: “Ncèè dtcòm tsi kòo ne méé tsi gataga thēe ēe tsi dtcòma hāa sa kúrú. Kg'uiian hēe naka tsééan hēéthēe méé i qòòa mááku. Tsaris dtcòm sa méés tsari kg'òèan q'oo koe tséé. Tsaris dtcòm sa méés tsari zi tséé-kg'ám zi koe x'áise.”

Tāáka zi gúù zi kam ko kg'ui: qguù sa hēe naka dxàù sa hēe, kúrúá bóòku sa hēe, qāè tchàno-tchanokuan hēe, tākase khòè ne qgóó sa hēe, naka tam di tséé-kg'áman hēe, q'āa di tc'ēean hēe, mēékuan hēe, dqòmsean hēe naka cg'árè-cg'aresean hēe, c'ēe ne bóò a nxàè sa hēe, qáò tcáóan hēe, naka còrèan hēéthēe e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'āa di tc'ēea ne

- dtcòm sa hēe naka tséé zi hēéthēe e

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm sa hēe naka q'āa di tc'ēean hēéthēe e (1:2-8)

- Dxàù sa hēe naka qguù sa hēéthēe e (1:9-11)

- Kúrúá bóòkuan hēe naka qàè-qaekuan hēéthēe e (1:12-18)

- Kóm sa hēe naka kúrú sa hēéthēe e (1:19-27)

- Tāá méé ta tākase khòèan qgóó guu (2:1-13)

- Dtcòm sa hēe naka tséé zi hēéthēe e (2:14-26)

- Dtcòm-kg'ao ba hēe naka tam ba hēéthēe e (3:1-18)

- Dtcòm-kg'ao ba hēe naka nqóó ba hēéthēe e (4:1-5:6)

- Tāáka zi x'àè-kg'am zi (5:7-20)

Dtcòm sa hēe naka q'āa di tc'ēean hēéthēe e (1:2-8)

¹ Tsgámkagu tu ur ko, tí Jakobó ra, qāàr Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra,

nxāa ra ko 12 zi qhàò zi, ncēm nqóóm koe tsaj-tsajisea hāa zi *ncēs tcgāya sa góá máá*.

² Tí qōe ga tuè, ndaka x'aè ga igaba tu ko tāáka zi kúrúá bóòku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qāè-tcaoa máá zi.

³ Q'ana tu hāa, gatu di dtcòmàn di kúrúá bóòkua ne ko qarika-téékagu tu u sa ke.

⁴ Igaba méé i *gatu di qarika tééan tchànos tséé sa kúrú*, naka tu gha nxāasega wèè za ga tchàno ii, naka kààn chìbi ii, naka tua gha c'ēe gúù kaga táá tcàòè guu.

⁵ A ncèè gatu ka c'ēm kòo tc'ēean tcào ne méém Nqarim ncèe ko qāè-tcáóase hēe naka cgómaase hēéthēe wèém khòè ba màa ba dtcàrà, nxāaskam gha mààè e ke.

⁶ Igaba méém dtcòmàn úúa hāase dtcàrà, kái tc'ēe tamase, gaam ēem kái tc'ēe ba tshàan di qhonèan khama ii ke, ncèe ko tc'āán ka xàbùè, a ko kabi-kabise e,

⁷⁻⁸ ēem khòèm kái zi gúù zi ko tc'ēe ba kana gam di zi dàò zi koe kgòe tama ba méém táá tc'ēea máá, cúí gúù gam gha X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'ēea guu khama.

Dxàù sa hēe naka qguù sa hēéthēe e (1:9-11)

⁹ Dtcòm-kg'aom ēe nqāaka hàna ba méém dqòmse, tc'amaka hànas téé-q'oo *ēe Nqarim màà mea hāas domka*.

¹⁰ Gataga méém qguuam khòè ba Nqarim cookg'ai koem nqãaka hàna sa q'ãa, dcãan di x'aan khamam gha ma kaà ke.

¹¹ Cám sa ko kùruan cgoa qaò, a sa a dcãan nqaikagu, i gaan di x'aan tcheè, i gaan di t'òèan kaà khama. Gatagam gha ma qguuam khòè ba ma kaà gam di tsééan koe hãa a.

Kúrúa bóòkuan hěé naka qàe-qaekuan hěéthěé e (1:12-18)

¹² Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khòèm ãe ko kúrúa bóòkuan koe qarika téé ba. Ncèè kúrúa bóòkua nem kò tààa hãa nem gha cábas kg'òèan di sa cábákaguè khama, ncèe Nqarim ãe ncàm Mea hãa ne nqòòkagua hãa sa.

¹³ Khòèm ãe ko kúrúa bóòè a ko chìbian koe tcãàè ba méém táá máá: "Nqari ba ko chìbian koe tcãà te," témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'ãèan ka chìbian koe tcãàè tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khòèan chìbian koe tcana hãa tite ke.

¹⁴ Igaba i ko khòèan ncèeta iim dàòm ka chìbian koe tcãàè: khòè ba ko gam tc'áró-tc'aro di tc'èean ka cg'ãèan koe tcèèa úúè, a sí ntcóms koe qaè.

¹⁵ I ko nxãaska gam di cg'ãè tc'èean ãe i kòo càùse ne chìbian xàm, ne i ko chìbian ãe kai, a x'ooan óá.

¹⁶ Táá méé tu qàe-qaè guu, tí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè.

¹⁷ Wèés kamas cgáé sa hěé, naka wèés abas tchàno sa hěéthěé sara tc'amaka guua, a ko xõa Xòòm x'ààn dim koe guu a, ncèe Gam koe i cúí gúù kabìèa ga kàa a ba, kana sóman khama kabì-kabise tama ba.

¹⁸ Gam di tc'èean koem kò ábà ta a, kg'uim tseeguan dim koe guu a, nxãasega ta gha *Gam di ta khòè ta tc'ãà di ta ii* ka, Gam ka kúrúèa zi gúù zi koe, tc'ãà di tc'òoan xhàràam di khama.

Kóm sa hěé naka kúrú sa hěéthěé e (1:19-27)

¹⁹ Q'ãa méé tu ncèe sa, tí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè. Wèém khòè ba méém qháé ii komsanan koe, naka kg'uian koe ão ii, naka ba ão ii xgòàn koe.

²⁰ Khòèm di xgòà ne Nqarim ko tc'èe tchànoan koe sí tama khama.

²¹ Gaa domka méé tu cg'ãè gúùan kúrúan hěé naka cg'ãèan kaikaguan hěéthěé chòòkagu, naka cg'áré-cg'arese naka *Nqarim dim* kg'uim gatu koe xhàràèa ba hòòà mááse, ncèe kgoara tu um gha di qarian úúa ba.

²² *Nqarim dim* kg'ui ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóms cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese.

²³ Khòèm kò *Nqarim dim* kg'uim dim kóm-kg'ao ba ii, a ba a kúrú-kg'ao ba ii tama nem ncèeta iim khòèm khama ii khama: ncèe ko ábà cgoaèa bas kg'ái sa bóò-kg'áis koe bóò ba.

²⁴ Ntcáàsem ko xg'ara a qõò, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama.

²⁵ Igaba gaam ãe ko tchàno x'àèan koe bóò ba, x'àèan ncèe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxãa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aiè, ncèe x'àèan c'urù tamam kóm-kg'ao ba, igaba kúrú-kg'ao ii ba.

²⁶ A ncèè khòèm kò bóò, dtcòma nem úúa sa ne, igabam ko gam dim tam ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qaè, ne i gam di dtcòman cg'ãa-cg'ana di i.

²⁷ Dtcòms ncèe Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe q'ano a chibi úú tama sa ncèe si i: khãadoma cóán hěé naka dxàe-ntcòan hěéthěé gaan di xháèan koe kòre si i, naka nqõóm koe kàa cg'urise qgóóse sa hěéthěé e.

Táá méé ta khòè ne tãákase qgóó guu (2:1-13)

2

¹ Tíí qõe ga tuè, gatá dim x'ààkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòman úúa hãa, ne méé tu táá tãákase khòèan qgóó guu,

² C'ēedaokam kò gautan di tcàà tshàuan hēé naka t'òè qgáian hēéthēé hānam khòè ba gatu dim còrè-nquum koe tcàà, me gataga dxàuam khòèm cg'āa-cg'ana qgáian hāna ba thēé hàà cgae tu u,

³ tu kò ēe t'òè qgáian hāna ba qāèse qgóó, a bìrí me a máá: “Ncēe qgáian qāè koe ntcōó,” témé, a tu a ēe cg'āa-cg'anasea ba bìrí a máá: “Tsáá méé tsi ēe koe téé,” témé, kana máá “Nqàrè-kg'ama te koe gómankg'ai koe ntcōó,” témé.

⁴ Eēta tu kò hēé ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncēeska cg'āè tc'ēm xgàra-kg'ao ba kúrú hāa!

⁵ Komsana tu, tí qōe ga tu ncàm-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqōómkg'ai koe dxàua ne khòè ne nxára tcg'òóa hāa tama, dtcòman koe ne gha qguù ka, a ne a gha x'aian di ne q'òò-kg'ao ne ii, ncēm kò ēe ncàm Mea ne nqòòkagua hāa a?

⁶ Igaba tu ko dxàua ne khòè ne sau-cgaekagu. A qguù ne tama ne gáé ēe ko nqāaka úú tu u ne, gane tama nea ncēe ko qāé-nquuan koe úú tu u ne?

⁷ A gane tama nea ncēe ko t'òès cg'òès *Krestem di* sa cg'āèkagu ne, ncēe gatu koe kò ēe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka tciè sa?

⁸ A ncēe tseegukaga tu kò *Nqarim di* x'aian di x'àèan qgóóa qaria hāa ne, ncēs ko *Nqarim dis* Tcgāya sa méé khama, a ko máá: “Tsáá ka c'ēe ba méé tsi ncàm, ēe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé, ne tu ko qāèse hēé.

⁹ Igaba tu kò khòè ne tākase qgóó ne tu ko chìbian kúrú, a tu a gha x'àèan ka bòè, chìbi kúrú-kg'ao tu iise.

¹⁰ Dìim wèém ēe ko wèé x'àèan qgóóa qari, igaba ko cúis qgáis koe tsaa a ba wèéan koe ga chìbiga me e khama.

¹¹ Gaam ēe ko máá: “Táá cg'áràn kúrú guu,” témé ba ko gaicara máá: “Táá cg'òo guu,” témé khama. A ncēe cg'áràn tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'òo, ne tsi x'àèan koe chìbi kúrú-kg'ao tsi i.

¹² Dùús wèés ēe tu ko kg'ui a ko kúrús ka méé tu *tc'ēe-tc'ēese*, ncēe gha kgoara tu um x'àè-kg'ám ka tu gha xgàraè sa.

¹³ Nqarim kò hàà ko khòè ne di zi tséé zi bòò q'oo, qāè zi i sa kana tshúù zi i sa, nem gaam ēe kò thòò-xama-máákuan úú tamam koe thòò-xama-máákuan x'áia hāa tite khama. Igaba ēe thòò-xama-máákuan úúa hāam khòè ba chìbi bòè tite.

Dtcòmè tséé tama sa x'óóa hāa (2:14-26)

¹⁴ Dùú sa i ko hùì, tí qōe ga tuè, ncēe khòèm kò ko máá, dtcòma nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di dtcòma nea gha kgoara me?

¹⁵ C'ēedaokam kò tsáá qōe ba kana tsáá qōes igaba qg'aè-cgaea, a tc'òo úú tama tc'òó ne gha a,

¹⁶ me gatu ka c'ēe ba gaa khòèan ka máá: “Tòókuan cgoa qōò, hāa tu gha, a tu a gha tsáú ke,” témé, ēe ko cgáé-q'ooa ne koe qaase gúuan máa ne tamase, ne i ko nxāan dùú sa hùì?

¹⁷ Gatà iim dàòm ka i dtcòman x'óóa hāa, ncēe cúise i kò hàna ne, a tsari tsééan cgoa qōòa mááku tama ne.

¹⁸ Igabagam gha c'ēm khòè ba xòa a máá: “C'ēe khòè nea dtcòman úúa, i c'ēean tsééan úúa,” témé.

Ra gha nxāaska tēè a máá: “X'ái te, ntamam gha ma c'ēm khòè ba dtcòman úú, igabam tsééa ba koe x'ái i tama sa. Nxāaskar gha tíia tiri tsééan koe guu a tiri dtcòman x'ái tsi,” témé.

¹⁹ A dtcòm tsi ko Nqari ba cúí Me e sa?

Qāèse tsi ko hēé, igabaga tsi *tcàoa*, dxāwa tc'ēean ga ko dtcòm, a ia a q'áòan ka cgùru khama.

²⁰ A x'áie kg'oana tsia, tsáá káà tc'ēe tsi khòè tsi, tséé tama dtcòma ne káà hùì i sa?

21 Ntama ba kò ma Abrahamam gatá ka xòò ba Nqarim koe tchàno iise bóòè? Gam di tsééan ka a kò ii, ãem kò ko gam ka cóásem Ísaka ba altaram koe úú ka.

22 Bóò tsi ko, dtcòmà ne kòò gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg'ae sa, i kò gam di dtcòmàn tséé zi ka cg'oè-cg'oeè.

23 Si kò *Nqarim dis* Tcgāya sa tseegukaguè, ncēeta kòò méé sa: “Abrahama ba kò Nqari ba dtcòm, Me Nqari ba gam di dtcòmàn ka tchànóm iise sée me,” témé. Me kò Nqarim dim tcàrà ba ta ma tciè.

24 Bóò tu ko, khòè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànóm iise bóòè, dtcòmòs ka cúí tamase.

25 Rahabes cg'árà-kg'ao sa kò tǎá za guu a ko nqóó ba ntcáà tsara khòè tsara sée, a sa a tǎám dàòm cgoa ts'ǎàkagu tsara a. A ncēeta hēéan ka sa gǎé kò gataga gas di tsééan koe tǎá tchànós iise bóòè?

26 Tc'ēe ba úú tamam tc'áró ba x'óóa hǎa, i gatà iim dàòm ka dtcòmàn ncēe tsééan úú tama a x'óóa hǎa thēé.

Dtcòm-kg'ao ba hēé naka tam ba hēéthēé e (3:1-18)

3

Tam ba xгаа-xгаа ne

1 Tǎá méé tu wèéa tu ga xгаа-xгаа-kg'aoan kúrú guu, tí qōe ga tuè. Q'ana tu hǎa, sita ncēe ko xгаа-xгаа ta ko hàà kaisase thòòse Nqarim ka xgàràè sa ke.

2 Wèéa ta ga ko kǎí chìbian kúrú khama. Ncēè c'ēem kò cúí chìbi ga kúrú tama ãem ko kg'uis gúús koe nem tchànóm khòè me e, kgoana ko a gam dim tc'áróm wèé ba kòre ba.

3 Blian kg'ám-q'oo koe ta ko tóm sa tcǎà, nxāasega i gha komsana ta a ka. Ncēeta hēéan ka ta ko wèé tc'áróan gaan di ga tchàno-tchano.

4 Bóò skepe zi gataga, gatà zi ma kaia igaba, a ko kaia tc'ǎán ka qǒòkaguè, igaba zi ko kaisase cg'árém hìim tchàno-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-kg'aom ko tc'ēem xòèm za qǒò.

5 Gatà iim dàòm kam tam ba cg'árém gúù me e, igabam ko kaia zi gúù zi ka koase.

Tc'ēe naka bóò, kaias hìi-kg'ai sa ko cg'árém c'eem ka dàòè sa.

6 Tam igabam c'ee me e, a cg'ǎès dim nqóó me e. Ncēea me ko ma tséé ga a, gatà cgǎé-q'oo koe, a ba a ko wèém tc'áróm khòèan di ba cg'ǎè-cg'ǎè. C'ees koem ko wèès kg'òès khòèm di sa tcǎà, a ba a ko chòò tamas c'ees dxāwam dis ka tcǎà-dòmme.

7 Khòè ta gha kgoana a xгаа-xгаа wèém kg'oo-coa-qhàò ba hēé, naka tsaràn hēé, naka ncǎà cgoa ko qǒòan hēé, naka tshàn q'oo di gúùan hēéthēé e khama, a ta a gataga xгаа-xгаа ana.

8 Igaba i cúí khòè ga kgoana naka tam ba xгаа-xгаа hǎa tite, sǎa tamam cg'ǎè ba, cg'òoko gúùan ka cg'oèa hǎa ba.

9 Gaam cgoa ta ko X'aigam *Nqarim* Xòò ba dqòm, a ta a ko gaam cgoa Nqarim dis iis koe kúrúèa ne khòè ne cgúí.

10 Dqòm kuan hēé naka cgúí kuan hēéthēéa ko cúís kg'áms koe tcg'oa. Tí qōe ga tuè, ncēe sa méés tǎá gatà ii guu.

11 A tsàùm koe i ga kare tshàn hēé naka tsau tshàn hēéthēé cúí x'aè ka tcg'oa?

12 Tí qōe ga tuè, a faia dis hìi sa ga olife di tc'áróan kúrú, kana sa ga chòó-kg'om dis hìi sa faia di tc'áróan kúrú? Tsau tshàa ne cuiskaga kare tshàn kúrú hǎa tite.

Cám tsara dàò tsara tc'ēan di tsara

¹³ Díi ba tc'ēega baa, a ba a ko kóma q'āa gatu xg'aeku koe? Gam di kg'òèan qāè ka méém x'ái, gam di tsééa ne ko cg'aré-cg'aresean cgoa kúrúè sa, tc'ēean cgoa hēéthēé e.

¹⁴ Igaba tu kò gatu di tcáóan koe xgóam tau ba hēé naka cēèan hēéthēé úúa ne táa koase guu, naka táa tseeguan tshúù-ntcōakagu guu.

¹⁵ Gatà ii tc'ēea nea nqarig'ai koe guu tama, igaba i nqōómkg'ai di i, a khòem di i, a dxāwam di i.

¹⁶ Eē tauan hēé naka cēèan hēéthēé hàna qgài koe, i gha kómku taman hāa khama, naka wèè cg'āè-qhàòan kúrúan hēéthēé e.

¹⁷ Igaba i nqarig'ai koe guua tc'ēean tc'āà dis ka q'ano o, a cam dis ka gataga tòókuan úúa, c'ēe ne khòè ne ka i ko tc'ēe, a i a komsanan koe hēé naka tc'ēea kabian koe hēéthēé kgoarasea hāa, a cgómkuan ka cg'oèa hāa, a i a ko qāè zi tséé zi di tc'òoan màà ta a, a i a khòè ne tākase qgóó tama, a i a kgoarasease ko qgóóse.

¹⁸ Tòókuan di ne khòè ne ncēe ko tòókuan di cgùrian xhàrà ne gha tchànoan tcuù.

Dtcòm-kg'ao ba hēé naka nqōó ba hēéthēé e (4:1–5:6)

4

Nqōó ba ncàm guu

¹ Dùú sa ko ncōoan ghùì, si ko dùú sa x'āàkuan ghùì gatu xg'aeku koe? A gatu ko tc'ēe zi gúù zi tama zia, ncēe ko gatu di tc'ároan koe ncōoan ghùì zi?

² Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'òo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'āà tu ko, a tu a ko ncōoan ghùì. Gúù tu úú tama, Nqari ba tu dtcàrà tama domka.

³ Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, ēe tu ko hòò gúùan tu gha nxāasega ēe tu ko ma gatu tc'ēe khama ma tséékagu ka.

⁴ Cg'árà-kg'ao tuè! A c'úúa tua, nqōóm cgoa ncàmkuane Nqarim cgoa hòreku si i sa? Nxāaska, ncēè nqōóm di tsi ncàm-khoe tsi kò ii ne tsi Nqarim di tsi cg'òo-kg'ao tsi i.

⁵ Nqarim dis Tcgāya sa ko máá: “Tc'ēm ncēm Nqarim gatá koe tòóa hāa ba kaisa zi tc'ēe zi ka cg'oèa hāa,” témé. Ncēe kg'ui ne tseegu u, ná?

⁶ Igabam ko Nqari ba kaisa cgómkuan màà ta a. Gaa domkas ko Nqarim dis Tcgāya sa ncēeta méé:

“Nqari ba ko ēe tcomsea ne ntcoe, igabam ko ēe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuan màà,” témé.

⁷ Ke tu ncēeska Nqarim koe mààse. Dxāwa ba xguì, nakam gha gatu koe guu ná qgóé.

⁸ Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'àa tshàua tu, gatu chibi-kg'ao tuè, naka tu gatu khòè tu cam tc'ēe tu, tcáóa tu q'ano-q'ano.

⁹ Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcāà tcgái-tshàra. Gatu di kg'āèan méé i kabise naka kg'ae ii, naka i gatu di qāè-tcaoan kabise naka tshúù-tcao sa ii.

¹⁰ X'aigam Nqarim cookg'ai koe méé tu cg'aré-cg'arese nakam gha nxāasega kaikagu tu u.

Tsáá ka c'ēe ba xgàra guu

¹¹ Táa méé tu gatu ka c'ēe ne cgoa cg'āèse kg'ui guu, tí qōe ga tuè. Gaam ēe ko qōesem cgoa cg'āèse kg'ui ba kana ko qōese ba xgàra, ba ko x'āèan cgoa cg'āèse

kg'ui, a ko x'áèan xgàra. X'áèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'áèan di tsi tséékagu-kg'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'áèan di tsi xgàra-kg'ao tsi i.

¹² X'áèan hěe naka xgàrakuan hěéthěe dim tcg'òó-kg'ao ba cúí Me e, Gaam ẽe ko kgoara, a ko kobe di qarian úúa ba. Igaba tsi tsáá díí tsia, ncẽe tsáá ka c'ẽe ba ko xgàra tsi?

Táá koase guu

¹³ Hàà tu ncẽeska, gatu ẽe ko máá: “Ncẽe cárn ka kana q'uu ka ta gha ncẽeta iim x'áé-dxoom koe qòò, a síí gaa koe kuri ba x'ãè, a gaa koe síí x'ámágu, a gha nxãasega marian hòò,” témé tu.

¹⁴ Igaba tu q'uu ka dim cárn ka i gha gatu di kg'òèan nta ii sa c'úúa hãa. Nqoara-nqauan khama tu ii khama, ncẽe ko xòm x'aè-coa sée a hãa a, a i a gaia kaà.

¹⁵ Khama tu ga ko ncẽeta mééa: “X'aigam *Nqarim* kò tc'ẽe ne ta gha kg'òè, a ta a ncẽe sa kana ẽe sa kúrú,” témé.

¹⁶ Ncẽe i ii khama, tu ko koase a ko dqomse. Eẽta ii dqomsean wée ga cg'ãè e.

¹⁷ Gaa domkam wèém khòèm ẽe qãè gúuan kúrú q'ana, igaba kúrú u tama ba, nxãa ba chibiga me e.

5

Qguùà khòèan dqàèa ne

¹ Hàà tu ncẽeska, gatu khòè tu ẽe qguùà tu, kg'ae méé tu naka xòò, cg'ãè zi ncẽe ko hàà cgae tu u zi domka.

² Gatu di qguùà ne ts'óóa hãa, i gatu di qgáian tcg'ãàn ka tc'òóèa hãa.

³ Gatu di gautan hěe naka seleferan hěéthěea ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'ái sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di cgàan tc'òóa xgãa. Gatu di x'aian tu tòóa máásea hãa, còò di xu cárn xu u igaba.

⁴ Bòò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncẽe gatu di xhàrán koe kò tséé e, ncẽe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'òóa hãa, i kg'ae-q'ooan ẽe kòo gaa xhàrán khóá ne di X'aigam *Nqarim* qarim wèém tcee-dòm koe tcana hãa.

⁵ Nqõómkg'ai koe tu karean koe hěe, naka qãè-tcaoan koe hěéthěe x'ãèa. Tsáúkagua tu hãa tcáóa tu, *a tu a gha ghòèan ko ma cg'òòè khama ma xgàraè*, cg'òokus dim cárn ka.

⁶ Tchàno khòèan tu ko chibi-chibi a xgàra, a cg'òo, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

Tãáka zi x'áè-kg'am zi (5:7-20)

Qào tcáóa ne

⁷ Gaa domka méé tu qào tcáó ii, tíí qõe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síí tcãà. Bòò, xhàrà-kg'ao ba ko góm ba qãà me xhàrà di tc'òoan tcg'òó. Qào tcáó cgoa am ko, i nxãakg'aiga síí tc'ãà di túúan hěe naka kháóka di túúan hěéthěe tuu.

⁸ Gatu igaba méé tu qào tcáó ii. Qari méé tu ii tcáóa tu koe, X'aigam *Nqarim* di hàà-q'ooa ne cùu u ke.

⁹ Tíí qõe ga tuè, gatu ka c'ẽea ne cgoa méé tu táá káise kg'ui-kg'uisse guu, naka tua gha nxãasega táá xgàraè. Bòò, Xgàra-kg'ao ba nquu-kg'ám koe hãa!

¹⁰ Tíí qõe ga tuè, tc'ẽe-tc'ẽese porofiti xu ncẽe kò X'aigam *Nqarim* cg'òè ka kg'ui xu. Sere-seres iise sée xu, qào tcáó xu khòè xu u kò ii di sa, ẽe xu kòo xgàrase ka.

¹¹ Bòò, ts'ee-ts'eekg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, ẽe kò xgàrakuan di x'aè ka qarika tééa hãa xu. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kóma, a tu a kò X'aigam

Nqari ba còo dis ka dùú sa kúrúá sa bóò. X'aigam *Nqari* ba thõò-xama-máákuan hěé naka cgómkuan hěéthěé ka cg'oèa hãa khama.

¹² Igaba wèè zi gúú zi tc'amkg'ai koe, tí qõe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqõómkg'ai cgoa igaba, kana c'ěe gaisean cgoa ga igaba táá gaise guu. Igaba méés gatu dis 'eè' sa, 'eè' sa ii, nakas gatu dis 'ěe-ěe' sa, 'ěe-ěe' sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcãà guu.

Dtcòmàn di còrèa ne

¹³ Gatu xg'aeku koem kò c'ěe ba qómàn q'oo koe hàna ne méém còrè. A ncèè c'ěem kò qãè-tcaoa hãa ne méém dqòmàn di ciian nxáè.

¹⁴ A ncèè c'ěem kòo gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúlan cgoa tcgàù me, X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm koe,

¹⁵ naka i gha dtcòmàn di còrèan tsàakom khóè ba kg'õèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùì me, a ncèè chìbia nem kò kúrúá hãa nem gha qgóóa máàè e.

¹⁶ Ke tu nxãaska bìríku gatu di chìbia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'õèkaguè. Tchànóm khóèm di còrèa ne kaisa qarian úúa, *Nqari ba ko* gaan koe tséé khama.

¹⁷ Elija ba kò kg'ama khóè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqõómkg'ai koe túúan táá tuu, ngoana kurian hěé naka 6 nxoean hěéthěé e.

¹⁸ Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqõó ba kaisase tc'õoan kúrú.

¹⁹ Tíí qõe ga tuè, ncèè gatu ka c'ěem kò tseeguan hòàra guua hãa, me kò c'ěe ba kabi me ne

²⁰ méém q'ãa, dìím wèém ěe ko chìbi-kg'ao ba gam di dàòan hòàm ko koe kabi ba gha ko kgoara me, táám gha tc'ěea ba cgoa ga igaba x'óóa xgãáse ka, a ba a gha kái chìbian gam di qgóóa máàè.

1 PETERE

Peterem dis tcgãyas tc'ãà di sa

Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxará-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòmàn domka kái xgàrakuan hěe naka xháéan hěéthěe q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùì-ghui tcáo ne, a ko máá, Nqarim nxará tcg'òóà hãa ne khòe ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ěe-tc'ěe ne, ncěe Gam di x'ooan hěe, naka x'ooan koe tēean hěe, naka Gam di hààn hěéthěe di nqòòan màà nea hãa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcěèè. Ncěeta méé ne ma qarika téé naka qáo tcáo. Ncěem nqǒóm koe i ko gane di dtcòmàn kúrúa bóòè, igaba ne gha ěem gha Jeso Krete ba x'áísem cárn ka kabia mààè e.

Qaa-qaasa kg'uiá ne:

- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòò sa
- kg'òèa hãa nxǒá ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqarim di kgoarakua ne (1:3-12)
- Tcom-tcomsase kg'òèa ne (1:13-2:10)
- Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hãa ne (2:11-4:19)
- Cg'áré-cg'aresea ne (5:1-14)

Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

Tsgámkaguku zi

¹ Petere ra a, x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra,

a ra a ko ncěes tcgãya sa Nqarim nxará tcg'òóà mááse ne khòe ne góá máá, ncěe tsai-tsaisea hãa ne, a cg'áè-kg'ao khama x'ãèa hãa ne: xg'aekum Ponto dim koe hěe, naka Galatia dim koe hěe, naka Kapatokia dim koe hěe, naka Asia dim koe hěe, naka Bitunia dim koe hěéthěe hàna ne.

² Nqarim Abo ba nxãakamaga q'ana hãase nxará tcg'òóà mááse tua, Me ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba tcom-tcomsakagu tu u, nxãasega tu gha Jeso Krete ba komsana a Gam di c'áòan cgoa cgàìè ka:

Cgómkuan hěe naka tòókuan hěéthěe méé i gatu koe càùse.

Kg'òèas nqòò sa

³ Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba. Jeso Krete ba x'ooan koe ghùian kam Gam di kaisa thòò-xama-máákuan ka kabase ábà taa hãa, nxãasega ta gha kg'òèas nqòò sa úú ka.

⁴ Ncěe nqòòan ta úúa hãa, nqarikg'ai koe ta gha q'òò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'ãa-cg'anasea hãa tite e. Nqari ba gaa koe tòóà máá tu ana,

⁵ gatu ncěe ko dtcòmàn koe guu a Nqarim di qarian ka qãèse qgóó a kòrèè tu, nxãakg'aiga tu gha sí kgoarakuan hòò ka, ncěe gha còò di xu x'aè xu ka tseegukaga x'áíe e.

⁶ Ncěe gúúan domka tu ko qãè-tcao, gatà i ga ko ma qaase, xòm x'aè-coa ka tu ga ncěeska tãáka zi kúrúa bóòku-qhàò zi ka tshúù-tcaokaguè igabaga.

* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁷ Gazi di tsééa ne gatu di dtcòmàn tseegu ii sa x'ái si i. Gautan igaba, ncêe gha kaàkaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúa bóòè. Gataga méé i dtcòma tu, ncêe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúa bóòè. Nxãaska tu gha Jeso Krestem ko x'áíèm cárn ka dqòmkuhan hêé naka x'ààn hêé naka tcomkuhan hêéthêé hòò.

⁸ Ncêe bóò Me ta ga tu hãa igaba tu ncàma hãa ba, ncêe tu ncêeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm ba, a tu a x'áàko qãè-tcaoan ncêe kg'ui a nxàèè tite cgoa qãè-tcaoa.

⁹ Gatu dis dtcòm s ko qaa sa tu ko hòò khama, ncêe kgoarakuan gatu di tcáóan di sa.

¹⁰ Porofiti xu kò ncêe gatu koe gha hààs cgòmkuhan ka porofita, a xu a kò ncêe kgoarakuan koe tcàa tcáó a qarika qaa a.

¹¹ Kúrúa xu kò bóò, dùútsa x'aè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hànám Tc'êem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseegukagu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'ààn ka hêéthêé e.

¹² I kò gaxu koe x'áísea hãa, ncêe zi gúù zi xu tsééa mááse tama, a ko gatua tsééa máá tu u sa; gúù zi èe tu ko ncêeska bìrìèa zi, èe ne kò èe qãè tchõàn xgaa-xgaa tu u x'aè ka, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tsééa óàèam Tcom-tcomsam Tc'êem ka. Moengelean ga ko ncàma hãa, ncêe zi gúù zi i ga kò bóò sa.

Tcom-tcomsas kg'òè sa (1:13–2:10)

¹³ Tc'êea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'oèase úú cgòmkuhan koe, èe tu gha Jeso Krestem kò x'áíse x'aè ka máàè e.

¹⁴ Komsanako cóán khama méé tu hêé, naka zi cg'ãè zi tc'êe zi táá tc'ãà-cookg'ai tu u guu, èe tu kò Nqari ba tu c'úua hãa x'aè ka kg'aia úua zi.

¹⁵ Igaba èe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèè gúúan èe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii.

¹⁶ Góásea i hãa a ko máá: “Tcom-tcomsa méé tu ii, Tí Ra tcom-tcomsa Ra a ke,” témèè khama.

¹⁷ Ncêe Nqarim, ncêe khóèan tãákase xgàra tama, a ko khóèan di zi tséé-kg'árn zi ka khóèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxãaska ncêem nqõómkg'ai koe tu cg'áè-khoean khama ma x'ãès noose Nqari ba q'ádase kg'òè.

¹⁸ Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò káà hùis kg'òè-kg'árn gatu dis koe x'ámá tcg'òòèa sa, èe tu kò gatu ka tsgõosea xu koe hòò sa. Seleferan hêé kana gautan hêéthêé khama ii zi gúù zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òòè ta ga hãa,

¹⁹ igaba qaa-qaasa c'áòan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chibi úú tama a q'ano ba.

²⁰ Gaam ncêe nxãakamaga nqõóm ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò Nqarim ka q'ãaèa ba, igabam kò còò di xu x'aè xu ka hàà x'áíè ba.

²¹ Gam koe tu ko guu a Nqarim koe dtcòm, ncêe ko x'ooan koe ghùu Me a x'áàkagu Mea ba, nxãasega i gha gatu di dtcòmàn hêé naka nqòòan hêéthêé Nqarim koe hãa ka.

²² Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'anosea hãa, a tu a gatu ka qõesean koe tseegu di ncàman úua, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàmku.

²³ Kabase tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'òèa hãa a chõò tamam kg'uim Nqarim dim koe guu a.

²⁴ Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:

“Wèém khóè ba dcãan khama ii,
i wèé x'ààn gam di, qãáka di zi x'aa zi khama ii.

Dcãa ne ko c'òò,

i x'aan tcheè,

²⁵ igabam ko X'aigam dim kg'ui ba
chòò tamase hãa,”

témé khama. Ncēe ba gaam kg'uim ga me e, ncēe tu kò qāè tchōàn koe guu a xгаа-xгааè ba.

2

¹ Gaa domka méé tu wèé gúùan cg'ǎè koe tcg'òóse, naka táá c'ēe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qāè khóèan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'ēe koe ga cóèku di ii guu.

² Kabase ábàèa cóán khama méé tu ii, *Nqarim di* kg'uian di bílan xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxāasega kai a kgoaraè ka.

³ X'aiga ba qāè Me e sa tu xáma hãa ke.

Kg'òèam nxōá ba hēé nakas tcom-tcomsas qhàò sa hēéthēé e

⁴ *X'aigam* koe hàà, kg'òèa hãam nxōá ba, ncēe ko khóè ne ka bóòà xguìè, igaba kò Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii.

⁵ Ke tu gatu igaba kg'òèa nxōán khama ma tshàoè, naka tua *Tcom-tcomsam* Tc'ēem dim nquu ba ii, *gaa koe* tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'ēem di zi dàòà-mááku zi kúrú, ncēe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qāè-tcaokagu zi.

⁶ *Nqarim dis* Tcgāyas q'oo koe i ko máá:

“Bòò, Sione koer ko nxōá ba tòò,
nxárá tcg'òóèa a qaa-qaasam nxōám tcúú di ba,
me cuiskaga wèém ēe ko Gam koe dtcòm ba,
sau-cgaekaguè tite,”

témèè khama.

⁷ Gatu ēe ko dtcòm tu kam ncēem nxōá ba cgáé me e. Igaba ēe dtcòm tama ne *méé ne ncēe kg'uian komsana, ncēe ko máá:*

“Nxōám ēe tshào-kg'ao xu ka bóòà xguìèa ba,
nxāa ba tcúú dim nxōá ba kúrú,”

témé e.

⁸ Si ko *c'ēe koe gaia máá:*

“Ncēe ba nxōá me e khóè ne gha kúrú ne tcgàba ba,
a khóè ne ko cg'áékagum nxōá me e,”

témé.

Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxāa sa tc'ēea ne mááèa hãas ga si i.

⁹ Igaba tu gatu nxárá tcg'òóèa tu khóè tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhàò sa, Nqarim ka q'òòèa tu khóè tu, nxāasega tu gha cgáé zi gúù zi Nqarim di zi xгаа-xгаа ka, ncēe ko ntcúúan q'oo koe tciaa tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciaa óá tu u ba.

¹⁰ C'ēe x'aè ka tu kò khóè tu tama tu u, igabaga tu ncēeska Nqarim di tu khóè tu u; c'ēe x'aè ka tu kò cgómkuan hòò tama, igaba tu ncēeska cgómkuan hòò hãa.

Dúú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hãa ne (2:11–4:19)

Nqarim di ne tséé-kg'ao ne khama ma kg'òè

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hēé naka tãá nqōó koe guua khóèan hēéthēé khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'ǎè zi tc'ēe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncēe khóèem di tc'ēean cgoa ko x'áàku zi.

¹² Eèta ne ko ma tãá zi qhàò zi di ne cg'ǎè zi gúù zi ko kúrú tu khóè tu khama ma tshúù kg'uian gatu ka kg'ui igaba méé tu gatu gane xg'aeku koe qāèse kg'òè, naka ne nxāasega gatu di zi qāè zi tséé zi bóò, naka Nqari ba ēem gha ko hààm cáim ka x'áàkagu.

¹³ X'aigam *Nqarim* domka méé tu wèé qarian khòèm di koe máàse: x'aigad-xoom koe ga igaba ncêe tc'amaka hàna ba,

¹⁴ kana tc'ãà-cookg'aian koe igaba, ncêe gaam ka tsééa tcg'òóèa a, a ko hàà ãe ko chìbian kúrú ne xgàra, a i a ãe ko qãèan kúrú ne dqòm.

¹⁵ Nqarim di ncàmà ne gatà ii, qãè gúùan kúrúan ka tu gha ãe kóma q'ãa tama a káà tc'ãe khòèan nqookagu.

¹⁶ Kgoarasea ne khòe ne khama méé tu ma kg'òè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i c'ãe cg'ãèan qàbi tcãà guu; kg'òè méé tu Nqarim di tu tséé-kg'ao tu iise.

¹⁷ Wèé khòèan tu tcom. Gatu ka c'èean tu ncàm. Nqari ba tu q'áo. X'aigad-xoo ba tu tcom.

Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa

¹⁸ Qãàn méé i gaan ka q'òðsean wèé tcoman cgoa komsana; ãe qãè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga ãe xgàrà ne koe ga hēéthēé e.

¹⁹ Ncêe c'èem khòèm kò Nqari bam máàsea hãa domka káà chìbise xgàràèa, a ba a qáo tcáo ii, nem gha *Nqari ba* dqòm me.

²⁰ Ncêe chìbian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'ámmè, a tu a qáo tcáo ii ne tua gha gaan domka dqòmme? Igaba ncêe qãèan kúrú domka tu kòo xgàràè, a gaan koe qáo tcáo ii nem gha Nqari ba dqòm tu u.

²¹ Ncêes gúùs domka tu kò tciièa, gatagam kò thēé Krete ba gatu domka xgàràè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxãasega tu gha xùri dàò Me ka,

²² “cúí chìbi ga kúrú tama ba, i ko táá cúí kàaku ga kg'áma ba koe tcg'oa.”

²³ Eëm kò cóèè kam kò táá cóèkuan kabia máá ne, a ba a kò ãem kò xgàràè ka táá bìrí ne, kabisem gha a hàà xgàrà ne sa, igabam kò ãe ko tchànose xgàrà Mem koe máàse.

²⁴ Gam ncêe kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka xgàu hìis koe xgàma hãa ba, nxãasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànóan kg'òèa máá ka. Gam di chìbian ka tu kg'òèkaguèa hãa.

²⁵ Hoàko zi ghùu zi khama tu kò ii, igaba tu ncêeska gatu dim Kòre-kg'aom koe kabisea hãa khama, Q'òè-kg'aom gatu di tc'èean di ba.

3

Khòè zi hēé naka khòè xu hēéthēé e

¹ Khòe saoè, gaam dàòm cúim kaga méé sao gasao di xu khòè xu máàse. Ncêe cúí-kg'áia xu ga kò *Nqarim dim* kg'ui ba dtcòm tama ne, xu ga nxãaska káà kg'uisse gaxu di zi khòè zi di kg'òðan ka kúrúè a dtcòm,

² ncêe nta sao ko ma *Nqari ba* q'áo a tcom-tcomsa ii sa xu kò bóò ne.

³ Gasao di t'òèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóróèa c'òðan hēé, naka gautan cgoa kúrúèa gúùan hãa di hēé, naka t'òè qgáian hãan ka hēéthēé koe.

⁴ Igaba méé sao tcáoá sao q'oo koe t'òè sao ii, t'òèan chòò tama a, qãè a tc'aua tc'èean di i, ncêe Nqarim tcgái q'oo koe kaisase qaa-qaasa a.

⁵ Ncêea gaam dàòm khòè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncêe kò gazi di nqòðan Nqarim koe tòóa hãa zi kò ma t'òè-t'òese ga a, gazi di xu khòè xu máàsean ka khama.

⁶ Sarahs khama méé sao ii, ncêe kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas dim x'aiga ba ta ma tcii me. Ncêe qãè gúùan sao kò kúrú a c'èe gúù kaga q'áòkaguèa tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

⁷ Khòè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'òè naka q'ãa, kg'amka tc'áró zi i sa. Gaxao cgoa zi *Nqarim di* aban kg'òèan di di zi q'òð-kg'ao zi i ke

mée xao tcomkuan cgoa qgóó zi, nxãasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúú kaga xgàèè ka.

Qǎèan kúrú domka xgàrasea ne

⁸ Chõò dis ka mée tu wèè tu ga cúí tc'ěe, naka thõò-xama-mááku, naka ncàmku qõekua hãa khòè khama ma, naka cgómku di ii, naka cg'aré-cg'arese.

⁹ Táá mée tu chìbi sa chìbis cgoa suruta kabi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa kabi guu; igaba mée tu ts'ee-ts'eekg'aikuan cgoa kabi i; gaan domka tu tcièè hãa ke, nxãasega tu gha ts'ee-ts'eekg'aikuan q'òò ka.

¹⁰ *Nqarim dis Tcgãyas ko mée khama a ko máá:*

“Díim wèém ãe gha ko kg'õèan ncàm ba,

a ba a qǎè cáman bóò kg'oana ba

méém gam dim tam ba cg'ǎè gúúan koe hěé

naka kg'áma ba kàa di kg'uian koe hěéthěé xgàè.

¹¹ Cg'ǎè gúúan koe méém tcg'oa naka qǎèan kúrú,

tòókuan méém qaa naka baa x'ǎà máá a.

¹² X'aigam di tcgáía nea ãe tchàno ne koe hàna,

i ko Gam di tceean gane di còrèan komsana,

igaba i X'aigam di kg'áian

ãe ko cg'ǎèan kúrú ne cgoa tsééa xg'ae tama,”

témé.

¹³ Ncèè qǎè gúúan kúrú tu kòo x'ǎà máá ne i gha díin thõò-thõo tu u?

¹⁴ Tchànoan kúrú domka tu ga ko xgàrase igaba tu ts'ee-ts'eekg'aièa hãa. Táá mée tu ãe ne ko bèè sa bèè guu, táá q'aekaguè guu.

¹⁵ Igaba mée tu tcáóa tu koe Kreste ba X'aigam iise nxará tcg'òó naka dqomè Me. Ncèè c'èem khòèm kòo ãe tu úúa hãa nqòòan ka tèè tu u ne mée tu wèè x'ǎè ka xoa me tu gha sa kg'ónòsea máána hãa.

¹⁶ Igaba mée tu qámsean hěé naka tcomkuan hěéthěé cgoa ncèè gúúan kúrú, naka tchàno tcáóan úúa hãa, nxãasega ne gha dùús wées cg'ǎès ãe ne ko gatu ka kg'uis koe, ãe ko Krestem koe qǎèse kg'õèan gatu di ka ko kg'ui ne, saucgae ka.

¹⁷ Gatà ma tu ga ko ma qǎèan kúrú igaba tu gha xgàrase, ncèè Nqarim kòo tc'ěe ne. Ncèes gúú sa cgáé si i, cg'ǎèan kúrú domka xgàrasean ka khama.

¹⁸ Krestem igabam kò cúí q'oro chìbian domka xgàràè khama, tchànóm Khòèm iise tchàno tama ne khòè ne domka, Nqarim koem gha nxãasega úú tu u ka. Ncèè kò tc'áróm koe x'ooan koe tcǎàè, a Tc'èem ka kg'òèkaguè ba.

¹⁹ Gaam Tc'èem koe hãnasem kò síí ãe qǎéèa tc'èean qǎé-nquuan koe xgaa-xgaa.

²⁰ Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'ěe e kò ii, ncèem kò Nqari ba tcóóse ne gha ka qǎò tcáóse qǎà ne, Nowam ko araka ba tshào x'ǎè ka. Cg'orò ne khòè ne 8 ne cúí nea kò arakam koe hàà, a tshàam koe guu a kg'òèkaguè.

²¹ I gaa tshàan tcguù-tcguukus dis x'ái si i, ncèeska igaba ko kg'òèkagu tu u sa, cgáé-q'oom di cg'urian xg'aàra tcg'òós ka tamase, igabas tchànos tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe. X'ooan koe tèes Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u,

²² ncèè nqarikg'ai koe qòò ba, a ba a kg'áòm x'òàm Nqarim dim xòè koe hàna, moengelean hěé naka tc'ǎà-cookg'aian hěé naka qarian hěéthěéa Gam dòm q'oo koe hãa.

4

Nqari ba kg'òèa máá

¹ Ncēm ma Krete ba Gam dim cgàam koe xgàraèa khamaga ma méé tu gatu igaba Gam di tc'èe-kg'áman úúa, gaam ãe cgàam koe xgàraèa hãa ba chibian cgoa xg'ara hãa ke.

² Gaa domkagam ncēeska nqōmkg'ai di kg'ōè-q'ooa ba koe cg'ãè zi tc'èe zi khóèan di zi kg'ōèa máá tama, a ko Nqarim di ncàman kg'ōèa máá.

³ Ncēe nqáéam x'aèm ka tu kò tc'ãà x'aèan kg'ōè a ko tãá zi qhàò zi di ne ko tc'èe sa kúrú khama, a ko cg'áràn kúrúate, cg'ãè zi tc'èe zi hēé, kg'áa nqáésean hēé, nqàrean hēé, kg'áàè ko zi qgái zi koe hãa sa hēé, naka kúrúa mááse di nqàrian dqomàn ncēe ntcoe-ntcoesa hēéthēé e.

⁴ Gane cgoa tu kò táá xg'ae a tchōà úú tamas kg'ōè sa kg'ōè domka ne ko are tu u, a ko gatu ka cg'ãèse kg'ui.

⁵ Igaba ne gha ãe x'ooan hēé naka kg'ōèan hēéthēé xgàran kg'ónòsea máána hãam *Nqarim* koe xqara mááse.

⁶ Ncēs gúus domka i qãè tchōàn ãe x'óóa khóèan koe ga thēé xgaa-xgaaèa hãa khama: nxãasega ne gha cgàam koe khóèan khama ma xgàraè, a ne a gha tc'èem koe Nqarim *ko ma kg'ōè* khama ma kg'ōè ka.

⁷ Wèé zi gúu zi di chōò-q'ooa ne cúu u. Ke tu q'ano-tcáo naka qgóósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka.

⁸ Wèé zi gúu zi tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàmku, ncàmku sa ko kái zi chibi zi qàbia tcãà ke.

⁹ Qãèse méé tu x'áéa tu koe hàakaguku, kg'ui úú tamase.

¹⁰ Eēm ma Nqari ba tãáka dàòan cgoa Gam di cgómkuan máà tua hãa khama méé tu ãe zi máàku zi qãèse tséékagu naka c'èe ne tsééa máá.

¹¹ Ncèè c'èem khóèm kò kg'ui ne méém Nqarim di kg'uiian *ko kg'uim khóèm* khama ma kg'ui. C'èem khóèm kò tséé ne méém Nqarim máà mea qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèé zi qgái zi koe dqomè, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i chōò tamase dqomkuan hēé naka qarian hēéthēé hãa. Amen.

Dtcòm-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne

¹² Ncàm-ncamsa tuè, thōòkas kúrúa bóòkus ãe tu ko xgàraès ka méé tu táá arekaguè guu, c'úúa tuas gúus kúrúse cgae tu u kos khama ma.

¹³ Igaba méé tu qãè-tcao, ncèè tu kò ma Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàrases ka, naka tua gha nxãasega Gam dim x'áàm ko x'áise ka kaisase qãè-tcao.

¹⁴ Krestem dim cg'ōèm domka tu kò cóèè ne tu ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, Tc'èem x'áàm di ba hēé naka Nqarim di ba hēéthēéa gatu koe hãa khama.

¹⁵ Igaba ncèè gatu ka c'èem kò xgàrase ne méém táá cg'ōo-kg'ao ba ii, kana ts'ãà-kg'ao ba ii, kana cg'ãè kúrú-kg'ao ba ii, kana khóè ne di gúuan koe káise tcãàseam khóè ba ii guu.

¹⁶ Gaa domka, Krestem di tsi khóè tsi iise tsi kò xgàraè ne méé tsi táá saucgae guu, igaba méé tsi ãe tsi úúam cg'ōèm domka Nqari ba dqom.

¹⁷ X'aè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum *di ne* cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncèè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne sa gha dùú sa kúrúse ãe Nqarim di qãè tchōàn komsana tama ne koe?

¹⁸ “Ncèè tchànóm khóèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa, ne ia gha nxãaska ãe Nqari-tcáo tamam khóèm koe hēé naka chibi-kg'aom koe hēéthēé dùú sa kúrúse?”

¹⁹ Gaa domka méé ne, ãem ma Nqari ba tc'èea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam Kúrú-kg'ao ba mááse, naka nea qãèan kúrú cgoa *còoka qōò*.

Cg'aré-cg'aresea ne (5:1-14)

5

Kaia ne hēé naka cg'aré ne hēéthēé e

¹ Eē gatu xg'aeku koe hāna xu kaia xu kerekes di xu cgoar ko kg'ui, ncēer tíí thēé gaxu ka c'ēe ii ra. Krestem di xgàrasean tcgáía te cgoa bóòà hāa a gha gataga ncēe ko hàà x'áíè x'ààn koe hāa ra,

² domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá: Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'òé zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáóa xao di tc'ēean domka, ēem ma Nqari ba ncàma hāa khama. Ncēes tséé sa kúrúan di ncàman úúa hāase méé xao kúrú si, surutan qaa tamase.

³ Ghùu zi ēe tshàu q'ooa xao koe tcāàèa hāa, kòre zi xao gha ka zi koe, méé xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba méé xao gazi koe x'áí sa ii.

⁴ Naka xaoa gha nxāasega, ēem ko kaia Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'ààn dis cába sa hòò.

⁵ Gatu ēe cg'aré tu méé tu gataga ēe xu kaia xu komsana. Wèéa tu ga méé tu cg'aré-cg'aresean cgoa hāakaguse gatu ka c'ēea ne koe,

“Nqari ba ko ēe ko bóòse ne xguì igabam ko ēe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuan máà” ke.

⁶ Gaa domka méé tu cg'aré-cg'arese Nqarim dim kaia x'òàm dòm q'oo koe, nxāasegam gha hààkom x'aèm ka ghùu tu u ke.

⁷ Gatu di káise tc'ēe-tc'ēesean wèé ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchòà úúa ke.

⁸ Qgóósea méé tu hāa naka kókòà hāa. Gatu dim cg'òo-kg'aom dxāwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'ēe khóèan qaa, kg'oom gha a.

⁹ Xguì me naka dtcòman koe qarika téé, q'ana tu hāa, ne gatu ka c'ēe ne nqòómkg'ai koe gatà ii xgàrasean koe hāna hāa ke.

¹⁰ Eē tu xòm x'aè-coan xgàrasea hāa qāá koem gha Nqarim wèé cgómkuan di ba, ncēe ko Gam di chòò tama x'ààn koe Jeso Krestem koe tciia úú tu u ba, Gam ka kàba-kàba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose.

¹¹ Qarian méé i Gam koe chòò tamase hāa. Amen.

Còò di zi tsgámkaguku zi

¹² Silefanom* di hùikuan cgoar xòmse góá máá tua hāa, ncēer ko máá tcomsamsam qōe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko nxāea tseegukagu, ncēea Nqarim dis cgómkus tseegu di si i sa. Gaas koe qarika téé.

¹³ Eē Babilone koe hānas kerekes, ncēe gatu cgoa nxará tcg'òóèa sa ko tsgám tu u, me ko gataga thēé tirim cóám Mareko ba tsgám tu u.

¹⁴ Tsgámku tu x'obèkus ncàmkuan dis cgoa.

Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hāa, Krestem koe hāna tu.

* 5:12: *Silefano* - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e.

2 PETERE

Peterem dis tcgãyas cáàm di sa

Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãyas koem kò Petere ba dtcòm-k'ao ne tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-k'ao xu ka q'ãa-q'ãa, naka cg'ãèan gazi xгаа-xгаа zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hêéthêé e.

Petere ba kò gam di ne nxará-k'ao ne ntcàm, tseegu di xгаа-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncêe kò Jeso ba bóða hãa a kóma hãa xu khòè xu ka nxàèe e.

Petere ba ko káise gane êe kò birísea, Krete ba cuiskaga kabise tite témé ne ka ko kg'ui. Krete ba qanega kabise tama, qáò tcáó Me e khama: Cúí-k'áía ne ga gha kaàkaguè sam Nqari ba tc'êe tama, igabam ko wèém khòèm gha chìbian koe tcóóse sa tc'êe (3:9).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'ãèa ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm-k'ao di tcièe ne (1)

- Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-k'ao xu (2)

- Còò dis hààs Krestem di sa (3)

Dtcòm-k'ao di tcièe ne (1)

Tsgámkaguku zi

¹ Tíí ra Simone Petere ra a, qãà a x'áè úú-k'ao^{*} Jeso Krestem di ra.

A ra a ko gatu dtcòm-k'ao tu ncêes tcgãya sa góá máá. Gatá dim Nqari ba hêé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'ao ba hêéthêé di tchànoan koe tu guu a ncêes dtcòm sa hòða, ncêe sixae dis dtcòm khamaga ma cgáé ii sa.

² Cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu xg'aeku koe càùse, Nqari ba hêé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hêéthêé tu gha gatu ka q'ãa ka.

Nqarim dis tciiku sa hêé naka Gam di nxará tcg'òóá máásean hêéthêé e

³ Nqari ba Gam di x'ààn koe hêé naka Gam di qãèan koe hêéthêé tciia óá taa hãa, ta gatá ka q'ãa Mea hãa, a Gam di qarian ka kg'òèan hêé naka Nqari-tcáóan hêéthêé di gúùan wèé máàèa hãa.

⁴ Ncêem dàòm kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòòkaguku zi máà ta a, nxãasega tu gha gaa zi gúù zi koe guu a Nqarim khama ii[†] ka, a tu a cg'ãè zi tc'êe-k'árín zi koe qgóéa tcg'oa, ncêe nqóómkg'ai koe hàna hãa a ko x'oos koe úú tu u zi.

⁵ Ncêe gúùan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòmàn koe qãèan càù, naka gatu di qãèan koe q'ãan càù,

⁶ naka q'ãan koe qãè qgóósean càù, naka qãè qgóósean koe qáò tcáóan càù, naka qáò tcáóan koe Nqari-tcáóan càù,

⁷ naka Nqari-tcáóan koe gatu ka c'èean ncàmàn càù, naka gatu ka c'èean ncàmàn koe ncàmku sa càù.

⁸ Ncêe zi gúù zi tu kò tc'ãðase úúa hãa ne zi gha kúru tu u tu táá káà hùì, igaba tc'áróan kúru, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krete ba qãèse q'ãa ka.

⁹ Igaba ncêe c'èem khòèm kò úú zi tama nem káà tcgái me e, a ko kg'ama cúùse bóò, a gam di chìbian ncíi koem xg'aàèa sa c'urùà hãa.

* **1:1: x'áè úú-k'ao** - Gerika sa ko "apostolo" témé. † **1:4: Nqarim khama ii** - Gerikas ka ta ga gataga ncêeta ma góá kabí a máá: "Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa," témé.

¹⁰ Gaa domka, tí qõe ga tuè, qarika tséé naka tua x'ái, *Nqarim* tcii tua hãa a nxará tcg'òóa mááse tua hãa sa‡. Ncêe zi gúù zi tu kò kúrú ne tu cuiskaga cg'áéa hãa tite ke.

¹¹ Ncêem dàòm ka tu gha chõò tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di koe cgáés hààkaguku sa hòò.

Krestem di x'ààn hēé naka Nqarim dim kg'ui ba hēéthēé e

¹² Gaa domkar gha ko wèé x'aè ka ncêe zi gúù zi ka tc'êe-tc'êe tu u, q'ãa zia tu hãa, a tseeguan êe tu úúa hãa koe qari-qarièa hãa igabaga.

¹³ Tíi ko bóò si tchàno ii sa, ncêem *tc'áróm*§ koer kg'òèa hãas nooser gha tc'êe-tc'êe tu u, a ncêem dàòm ka ntcàm tu u si i.

¹⁴ Xòm x'aè q'oo koer gha nxõo me sar q'ana hãa, ncêem ma gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ma q'ãa-q'ãa tea hãa khama.

¹⁵ A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hãa ne** tu gha wèé x'aè ka ncêe zi gúù zi ka tc'êe-tc'êese sa.

¹⁶ Eẽ xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hēé naka Gam di hàà-q'ooan hēéthēé ka bírí tu u ka xae kò huwa zi chòà†† tama khama; igabaga xae kò tcgáia xae cgoa Gam di kaia x'ààn bóò hãa.

¹⁷ Nqarim Abo ba kò koa Me a dqomè Me khama, ãem kò gatà iim dòm ba kaisase tc'amaka hãam x'ààm koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: “Ncêe ba Tirim Cóá Me e, ncàmàr hãa ba, ncêer Gam koe kaisase qãè-tcaoa hãa ba,” ta ko méé ba.

¹⁸ Sixae ka xae ko ncêem dòm ncêe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóm, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbim koe hãa ka.

¹⁹ Ta porofitian dim kg'ui ba úúa hãa, ncêe tseegukaguèa hãa ba. Qãèse tu gha ko hēé, ncêe tcáóa tu tu kò *ncêem kg'uim* koe tòó ne, ntcùús qgáis koe ko x'àà-x'aas lampis khama, i nxãakg'aiga qõò a síi q'uu, Me Q'úú Tconò ba síi tcáóa tu koe x'áise.

²⁰ Kaisase cgáés gúús q'ãa *méé* tu sa ncêe si i: *Nqarim dis* Tcgãyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hãa tite.

²¹ Porofita ne qanega khòèan di ncàmàn koe guu ta ga hãa khama; igaba i kò Nqarim di khòèan Tcom-tcomsam Tc'êem ka tcéè-tcuièa hãase kg'ui i.

Tshúù-ntcõan di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu (2)

2

¹ Igabaga i kò gataga thēé tshúù-ntcõa di porofitian khòè ne xg'aeku koe hàna hãa, ncêe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcõa di porofitian ma hãa khamaga ma. Ncêe gha tshúù-ntcõa di zi xgaa-xgaa zi cg'òoko zi óága xu, a gha X'aigam ncêe x'amá tcg'òó xua ba xõase xu, a gha gatà hēéan ka kias cg'ãès qháese gha hàà sa tciia óá cgaese.

² Ne gha kái ne gaxu di zi dàò zi cg'áràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dàò ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè.

³ Ncêe xu porofiti xua hõa-hõana-tcaoa hãa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchõà zi chòà máá tu u, nxãasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne nciísega hãa a ko qãà xu, i gaxu di cg'òokuan cúù u, a gha tseegukaga hàà.

‡ **1:10:** x'ái *Nqarim* tcii tua hãa a nxará tcg'òóa mááse tua hãa sa - Gerika sa ko “gatu di tciikuan hēé naka nxará tcg'òókuan hēéthēé qarikagu,” témé. § **1:13:** *tc'áró* - Gerika sa ko *tc'áróm* ka máá: “xgàèkòom nquu ba,” témé. ** **1:15:** *x'óóar ko hãa ne* - Gerika sa ko “qõòar ko hãa ne” témé. †† **1:16:** *chòà* - Gerika sa ko “xùri” témé.

⁴ Nqari ba kò táá moengelean ãe kò chìbian kùrú cgóm, igabam kò chõ tamam c'eem q'oo koe xaoa tcãa a, i gaa koe ntcùús di táúan cgoa qáéa ntcòóea hãa, a hãa a ko xgàrakuan dim cáim ba qãa.

⁵ Nqari ba kò gataga táá ncím nqõó ba cgóm, a kò khòe ne ãe Nqari-tcáo tama ne koe tshãa ba óága, igabam kò Nowa ba hêe naka c'ãe ne 7 ne hêéthêe guu. Nowam ncãe kò tchãnoan dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ba.

⁶ A ba a Nqari ba Sodoma ba hêe naka Gomora ba hêéthêe di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàda cg'õo tsara a, tsara tháúan kùrú, a ãe gha hàà Nqari-tcáo tama ne khòe ne koe x'ái sa kùrú tsara a,

⁷ a kò tchãnom khòem Lote ba kgoara, ncãe kò cg'ãe cau a x'áé-kg'ám úú tama ne khòe ne di qgóósean ka thõòka xháean koe hãa ba.

⁸ Eëm khòem tchãno ba kò gane xg'aeku koe x'ãea hãa, a ba a kò ko cáim xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tsée zi x'áean úú taman di zi ka thõ-xamkaguè, ncãem kò ko gane koe bóo a ko kóm zi.

⁹ Ncãeta i ko ii nem nxãaska X'aiga ba dtcòm-kg'ao nem gha gane di kùrúa bóokuan koe ma kgoara sa q'ana hãa, naka gane ãe cg'ãe cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa hêéthêe e, me gha nxãakg'aiga síi xgàrakuan dim cáim ba tcãa.

¹⁰ Síi gha ncãe sa kaisase kùrúse, gaxu ãe cg'ãe zi gúú zi tcáoá xu ka ncãmmea hãa zi ko kùrú xu koe, ncãe gataga *Nqarim di qarian ntcoea* hãa xu.

Ncãe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xua ko bóo-boose a qari tcúú xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãa-cookg'aian q'ào tama a ko cóe e.

¹¹ Moengelean ncãe qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá ãe *tc'ãa-cookg'aian* chibi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe cóe e.

¹² Igaba xu kò ncãe xu khòe xu qãaka ka di kg'oo-coan ncãe káa tc'ãe khama ma qgóóse, ncãe qgóó i gha a cg'õoè domka xammèa hãa a, a xu a ko c'úúa xu hãa gúúan koe cóekuan nxàe. Gaas cg'õokus ães cúis *kg'oo-coan dis khama iis* kaga xu gha cg'õoè.

¹³ Eẽ xu kùrú hãa thõðan domka xu gha thõðan cgoa suruta kabìe. Gaxu di tc'áróan tc'ãea hãa gúúan xu ko cáiman tée-tãe koe kùrú, a xu a ko nxãan ka qãe-tcaokaguè. Khòe ne xu ko hoàkagu, a ko gatu cgoa xu kòo tc'õó ne sau-sauga zi gúú zi kùrú.

¹⁴ Cg'áràn dim tcgáim cgoa xu ko khòe zi bóo*, a chìbian kùrú chõðkagu tama, a xu a ko gane ãe *gane di dtcòman* koe qari tama ne cg'ãean dis ntcòmns koe tcéea úú, a hoà-hoànan-tcao xu gha sa xgaa-xgaasea hãa. Nxãakamaga xu Nqarim di cgúikuan dòm-q'oo koe hãa.

¹⁵ Tchãnoan dim dàò ba xu guua hãa, a hoàra hãa, a ko Beorem ka cóásem Balame dim dàò ba xùri, ncãe cg'ãe gúúa nem ko kùrú domkam ko surutaè marian ncãmà hãa ba.

¹⁶ Igabam kò gam di cg'ãe cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khòean dim dòm cgoa kg'ui, a porofitim di temean chõðkagu ba.

¹⁷ Ncãe xu khòe xua c'óda hãa xu tsgóre xu khama ii, túú-c'õò zi kiam tc'ãám ka ko xabùèate zi khama xu ii, ncãe ts'ãe-ts'ães dcúú-qom sa tòóa mááea hãa xu.

¹⁸ Gaxu di kg'áma ne dqomsean di kg'uiian ncãe káa hùì ka cg'oèa hãa. Xu ko cg'ãe zi gúú zi tc'áróm ka ncãmmea hãa zi tséekagu, a gazi cgoa ãe nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'ãem dàòm koe tcg'oa khòean gaicara hoàkagu.†

* **2:14:** *Cg'áràn dim tcgáim cgoa xu ko khòe zi bóo* - Gerika sa ko máá: "gaxu di tcgáia nea cg'áràn ka cg'oèa hãa," témé. † **2:18:** Gerika sa ko máá: "Xu ko tc'áróm ka ncãmmea hãa zi gúú zi cg'ãe zi tséekagu, a ko gazi cgoa hoàkagu gane ãe tseeguan dim dàòm koe hoàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne," témé.

¹⁹ Kgoarasean xu ko khòè ne nqòòkagu, ãeta xu gaxu ma cg'òokus di cg'ãè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wèés ãe ko khòè ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama.

²⁰ Ncèè khòèm kò ko nqòóm di cg'ãèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-kg'aom Jeso Krestem q'ãa ka, a kabise a gaicara gaan ka qgóó a tààè, nem nxãaska ãem kòo tshoa-tshoa kam kò hãnas téé-q'oos ka kaisase cg'ãès koe hànaa.

²¹ Eã khòèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kabise na gaicara tcom-tcomsam x'áè-kg'ám, ncèe i kò mààèa hãa ba xoasean ka tamase.

²² Ncèe khòèan koe kúrúsea hãa sa ko ncèe kg'uian nxàea tseegukagu, ncèe ko máá: “Haghú ba ko gam di cg'òèan koe kabise, me ko xg'uum ãe xg'aàèa hãa ba kabise a síi gaicara tcoàn koe dibí-dibise,” témé.

X'aigam Nqarim dim cárn ba (3)

3

¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncèea ncèeska cárn dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèè sara tcgãya sara ncèer goá hãa sara koer gatu di tc'èean ghùì-ghùia hãa, tc'èe-tc'èe tu u tu q'ano zi gúù zi ka tc'èean ka.

² Ra ko tc'èe, kg'uian ncèe nqáèa hãa x'aè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hëé naka x'áè-kg'ámán X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò mààè hëéthéé tu gha tc'èe-tc'èese sa, ncèem kò gatu di xu x'áè úú-kg'ao xu ka máá tu u.

³ Kg'aika dis gúùs ka méé tu q'ãas gúù saa, còo di xu cárn xu ka i gha c'èe ncoi-kg'aoan x'áise, ncèe i gha gaan di kg'òèan gaan di tcáóan ncàma hãa zi gúù zi ka qòòkaguè e, i gha ncoi tu u,

⁴ a gha tèè tu u a máá: “Gaam ãe kò nqòòkagu tua hãa kabisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgòose ga xu nciise x'óóa hãa, igabagas wèés gúù sa qanega ãem kò xg'ao ntcóó a nqóó ba tshoa-tshoase nes ii khamaga ii,” témé.

⁵ Q'ãa tc'èease ga ne ko ncèe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncèe ko máá, nciì kuri ka i kò nqarìkg'aian hãa, me kò nqóó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúse, a kò tshàan ka kúrúè, naka tshàan cgoa hëéthéé, témé e.

⁶ Me kò nqòóm nciì x'aè di ba gaa tshàan ncèe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò tòmè khama.

⁷ Ncèe hàna hãa nqarìkg'aian hëé naka nqóó ba hëéthééa gaam kg'uim ncèem cúim kaga c'ee ba tòóa mààèa hãa. A xgàrakuan dim cárn ba hëé naka Nqari-tcáó tama ne gha hàà cg'òoèm cárn ba hëéthéé tòóa mààèa hãa.

⁸ Igaba ncàm-ncamsa tuè, táá tu cúis gúùs ncèe sa c'urù guu: X'aigam Nqarim kam cúim cárn ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúim cárn khama noo sa.

⁹ X'aiga ba ãem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncèe ne c'èe ne ma tc'èea hãa khama, igabam gatu koe qáò tcáó Me e. A cúì-kg'áía tu ga gha kaàkaguè sa tc'èe tama, igabam ko wèém khòèm gha chibian koe tcóóse sa tc'èe.

¹⁰ Igabam gha X'aigam dim cárn ba ãem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqarìkg'ai ne gha kiam tcéé-tcèem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúù zi c'eem ka cg'òoè, me gha nqóó ba hëé nakas wèés gúùs ãe gam koe hàna sa hëéthéé dàoa cg'òoè!

¹¹ Kháé nxãaska, ncèe wèés gúùs kò ko hàà ncèem dàòm ka cg'òoè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khòè-x'òà tuas gúù saà? Gatu dis kg'òè sa méés tcom-tcomsa ii naka tu Nqari-tcáó hãa tu khòè tu ii,

¹² ãe tu hãa a ko Nqarim dim cáim ba qãà, a ko gaam cáim di hàà-q'ooan qháé-qhae ka. Cáim ncãe gaam ka i gha nqarig'aian c'eean ka dàoa cg'õòè, a tòmtommè, i gha nqarig'ai koe hàna gúùan kùruan ka kgomìse ba.

¹³ Igaba ta gatá hãa a ko ãem Gabá nqòòkagu taà hãa nqarig'aian kaba hãe naka kaba nqòòkg'aian hãéthhãe qãà, ncãe tchãnoan x'ãèa hãa koe.

¹⁴ Gaa domka tu, ncãm-ncamsa tuè, ãe tu hãa a ko ncãe gúùan qãà ka, wèé qaria tu ka kúrú naka tua q'ano ii, naka káà chìbi ii, naka tua Gam cgoa tòókuan úúa hãa.

¹⁵ Tc'ãea tu q'oo koe tu guu naka bóòà q'ãa, gatá dim X'aigam di qáò tcáóa nea ko kgoarasean nxàe sa, ncãem kò ma gatá ka káíkhoem ncãm-ncamsam Paulo ba ma Nqarim ka tc'ãean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga ma.

¹⁶ Gam di zi tcgãya zi wèé zi ãem góáa hãa zi koem ko ncãe zi gúù zi ka tíi ko méés gúùs ga sa kg'ui, zi c'ãe zi qari gúùan ncãe thamkase kóma q'ãèa tama úúa hãa, ne ko c'ãe ne, ncãe xgaa-xgaase ta ga hãa ne hãe naka gane ãe *dtcòman koe* qarika téé tama ne hãéthhãe ko qg'urì zi, ncãe ne ko nxãakamaga c'ãe zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ka hãe khama, a ko cg'õòku sa óága cgaese.

¹⁷ Gaa domka méé tu gatu, ncãm-ncamsa tuè, ncãe zi gúù zi tu nxãakamaga q'ana hãa ke, q'õésea hãa, naka tua x'áè-kg'ám úú tama khóèan di tsãan ka táá hòakaguè, naka gatu dis téé-q'oos ncãe tu gaas koe qarika tães koe tcg'òòè guu.

¹⁸ Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgómkuan hãe naka q'ãan hãéthhãe koe kai. Ncãeska hãe naka chòò tamase hãéthhãe méé i Gam koe dqòmkuan hãa! Amen.

1 JOHANE

Johanem dis tcgãyas tc'ãà di sa

Téé-cookg'ai sa

Tc'ãà dis tcgãyas Johanem di sa cím sara tséé sara kaia sara úúa hãa:

1. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'òè ka.
2. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko dqàè, ãe gha ko tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xùri ne. Ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, ncêem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khòè ba iia hãa tite. Eẽ xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, kgoaraèa tsi kò hãa ne tsi ncêem nqõóm di zi kg'òè-kg'ám zi koe kgoarasea hãa sa; a xu a kò gataga xгаа-xгаа, tseegu di dtcòma nea nqõóm di dtcòm tama a sa, i gúù méé tama, nta ma tsi ga ko ma kg'òè igaba. Igabam ko Johane x'ái, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khòè Me e sa, a ba a ko náa-kg'am a ko máá, wèé ne ãe ko Jesom koe dtcòm, a Nqari ba ncàma hãa ne méé ne gane ka c'èea ne ncàm, témé.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- ncàmku sa
- x'áà ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e
- tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõa sa hëéthëé e
- Krestem koe hãa sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- X'áà ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e (1-2)
- Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxãwam di ne hëéthëé e (3)
- Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëé e (4:1-6)
- Ncàmkuan di tsééa ne (4:7-21)
- Tààs dtcòm di sa (5)

X'áàn hëé naka ntcùúan hëéthëé e (1-2)

Kreste ba kg'òèam dim Kg'ui Me e

¹ Gaas ãe kò nqõóm ko tshoa-tshoase koe guu a hàna hãa, ta gaas ka kóma hãa, a tcgáia ta ka bóda hãa, a tshàua ta cgoa qgóó a xàma hãa sa, nxãas ka xae ko xгаа-xгаа tu u, ncêe kg'òèan dim Kg'ui ba ii sa.

² I kò kg'òèan x'áise; xae kò bóó o, a kò gaan ka nxàea tseegukagu, a xae a kò chòò tama kg'òèan ka xгаа-xгаа tu u, ncêe kò Abom cgoa hãa a, a kò sixae koe x'áise e.

³ Ncêe xae kò kóm, a bóda hãa sa, gaas sixae ko xгаа-xгаа tu us ga si i, nxãasega tu gha sixae cgoa cúis gúù sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúis gúù sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hëé naka Cóásem Jeso Kreste ba hëéthëé di sa ii ka.

⁴ Xae ko ncêes gúù sa góá máá tu u, nxãasega xae gha cg'òèase qãè-tcao ka.

X'áàn hëé naka ntcùúan hëéthëé e

⁵ Xae ncêe tchõàn Gam koe kóma hãa, a ko gaan ka xгаа-xгаа tu u, ncêe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcùú ga káà a, témé e.

⁶ Ncêe Gam cgoa ta cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, ta ta kò méé, igaba ta kò ntcùúan q'oo koe qòò, ne ta ko tshúù-ntcõa, a tseeguan kúrú tama.

⁷ Igaba ncêe x'áàn koe ta kò qòò, ncêem ma Gabá x'áàn koe hãa khama, ne ta gatá ka c'èe ne cgoa cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóam Jesom di c'áàn wèé chibian koe q'ano-q'ano ta a.

⁸ Ncèè káà chìbi ta a, ta ta kòo méé, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe káà a.

⁹ Ncèè chìbia ta ta kòo nxàea tcg'òó, nem tseegu a tchàno Me e, a ba a gha gatá di tchàno taman koe qgóóa máá ta a, a gha thée wèé chìbia ta koe q'ano-q'ano ta a.

¹⁰ Ncèè chìbian ta kúrú tama, ta ta kòo méé, ne ta ko tshúù-ntcõakagu Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe káà me e.

2

Kreste ba gatá dim Tééa-máá-kg'ao Me e

¹ Tiri tu cóá tuè, ncèe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncèè c'èem khòem kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máá-kg'ao ba úúa hãa: ncèe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba.

² Gaam ncèe gatá di chìbian domka dàò-a-máákus iise tcg'òóèa hãa ba, chìbia ta ta gha qgóóa máàè ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thée wèém nqõóm dian kaga hēéthēé e.

³ Ncèè Gam di x'áè-kg'ámán ta kò qgóóa qari ne, ta q'ana hãa, q'ãa Mea ta hãa sa.

⁴ Ncèè c'èem khòem kò máá, Nqari bam q'ana hãa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'ámán qgóó qari tama nem èem khòè ba tshúù-ntcõa-kg'ao me e, i tseeguan gam koe káà a.

⁵ Igabaga díím wèém èe ko Gam dim kg'ui ba qgóóa qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncàmkuwan cg'oèase hàna. Ta ncèes gúùs koe guu a q'ana hãa, Gam koe ta hãa sa.

⁶ Ncèè c'èem khòem kò máá, *Nqarim* koem hàna hãa, témé ne i ko qaase, *Jesom* khamam gha ma kg'òè sa.

Kabam x'áè-kg'ám ba

⁷ Ncàm-ncamsa tuè, kabam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igaba ncíím x'áè-kg'ám me e, ncèe tu kò ncíisega tshoa-tshoases koe úúa hãa ba. Me ncèem x'áè-kg'ám ncíí ba èe tu kómá hãam kg'uim ga me e.

⁸ Ra ko gataga kabam x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncèe *Krestem* koe hée naka gatu koe hēéthēé tseegu ii ba, ntcúú sa ko nqáé, i tseeguan di x'áàn ko nxãakamaga x'áà khama.

⁹ Khòem èe ko máá, x'áàn koem hàna hãa, témé, igaba qõese ba hòrea hãa ba, qanega ntcúúan q'oo koe hàna, ncèeskaga igaba.

¹⁰ Díím wèém èe qõese ba ncàmà ba x'áàn koe hãa, i cúí gúù tcgàbakagu me gha ga káà a.

¹¹ Igaba ncèè c'èem khòem kò qõese ba hòrea hãa, nem ntcúúan q'oo koe hàna, a ba a ko ntcúúan q'oo koe qõò, a c'úúa hãa ndam ko qõò sa, ntcúú ne tcgáí-q'ooa ba kaàkagua hãa khama.

¹² Tiri tu cóá tuè, *Krestem* di cg'òèan domka tu chìbia tu qgóóa máàèa hãa domkar ko góá máá tu u.

¹³ Abo ga xaoè, Gaam èe tshoa-tshoases koe ga guu a hãa ba xao q'ana hãa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba xao tààa hãa domkar ko góá máá xao o.

¹⁴ Cóá tuè, Abo ba tu q'ana hãa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'ãa Mea hãa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, xámse xao hãa domkar ko góá máá xao o, me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hãa, xao gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba tààa hãa.

¹⁵ Táá nqǒó ba ncàm guu kana nqǒóm koe hàna zi gúù zi igaba. Ncèè khòèm kò nqǒó ba ncàmà hãa ne i Abom di ncàmkuan gam koe hãa tama.

¹⁶ Wèé zi gúù zi ãe nqǒómkg'ai koe hàna zia Abom koe guu tama, igaba zi nqǒóm koe guua hãa khama; gúù zi ncèe cgàam ka hëé, naka tcgáim ka hëéthëé ncàmmeà hãa zi hëé naka khòèan ko gaan di kg'òèan q'oo koe dqomse cgoa zi hëéthëé zi.

¹⁷ Me ko nqǒó ba gam koe hàna zi gúù zi cgoa kaà, igabaga diim wèém ãe ko Nqarim ko tc'èe sa kúru ba gha chòò tamase hãa.

Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba

¹⁸ Cóá tuè, còo dim x'aè me e. Kóma tu kò hãa, Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba gha hàà sa, ncèeska igaba i Krestem di ntcoeku-kg'aoan kái hààraa. Gaa domka ta q'ana hãa, còo di x'aè e sa.

¹⁹ Gatá koe ne tcg'oara hãa, igaba ne kò gatá di ne tama ne e. Ncèè gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa hãa khama. Igaba *gane di qòò* nea kò x'ái, cúí-kg'áia ne ga kò gatá di tama sa.

²⁰ Igabam Tcom-tcomsam *Tc'èe* ba gatu koe ntcãa tcãàèa hãa, tu wèé tu *tseeguan* q'ana hãa.

²¹ Tseeguan tu c'úùà hãa domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a, i gataga tseeguan tshúù-ntcõan úúa hãa káà a khama.

²² Díi ba tshúù-ntcõa-kg'ao baa? Khòèm ãe ko xòase a máá: Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eèta iim khòè ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba hëé naka Cóáse ba hëéthëé xòase.

²³ Diim wèém ãe ko Nqarim dim Cóá ba xòase ba ko *Nqarim gatá ka Xòò* ba thëé xòase. Eè ko Nqarim dim Cóám ka nxàea tseegukagu ba thëé *Nqarim gatá ka Xòò* ba úúa hãa.

²⁴ Eè tu tshoa-tshoases koe kóma hãa sa méés wèé x'aè ka gatu koe hãa. Ncèè ãe tshoa-tshoases koe tu kóma hãas kò wèé x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxãaska Nqarim dim Cóám koe hëé naka Xòòm koe hëéthëé wèé x'aè ka hãa.

²⁵ Si ncèe sa nqòòkagu taam hãas ga si i: chòò tamas kg'òè sa.

²⁶ Ncèe sar ko gane ãe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u.

²⁷ Igabam *Kreste ba Gam dim Tc'èe* ba gatu koe ntcãa tcana hãa, Me gatu koe wèé x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khòè ga ga xгаа-xгаа tu u sa; ncèem ko ma Gam dim Tc'èe ba wèés gúù sa ma xгаа-xгаа tu u khamaga ma, i ncèe xгаа-xgaan tseegu u, a tshúù-ntcõa di tama. Ncèem ma xгаа-xгаа tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèé x'aè ka hãa.

²⁸ Ncèeska méé tu cóá tuè, wèé x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxãasega ãem kò ko x'áise ne, kgoarasease hãa, naka táá ãem kò ko hàà ne saucgae guu.

²⁹ Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thëé q'ana hãa diim wèém ãe ko tchànoan kúru ba Gam ka ábàèa hãa sa.

Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxãwam di ne hëéthëé e (3)

3

¹ Tsóágase kaia hãas ncàmku sa ba gáé Abo ba máà taa hãa, ncèe Gam di ta cóá ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqǒó ba c'úù taa hãa, Nqari bam c'úùà hãa khama.

² Ncàm-ncamsa tuè, ncèeska ta Nqarim di ta cóá ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áise tama. Igabaga ta q'ana hãa, ãem kò ko x'áise ne ta gha Gam khama ii sa, ãem ma ii khama ta gha ma bóò Me khama.

³ Me ko diim wèém ãe ncèes nqòò sa Gam koe úúa hãa ba ko q'ano-q'anose, ncèem ma Gabá ma q'ano ii khama.

⁴ Dìim wèém ãe ko chìbian kùrú ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kùrú sa x'áèan komsana tama si i khama.

⁵ Tu q'ana hãa, *Kreste ba kò x'áísea hãa sa*, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta séèa tcg'òó ka, i Gam koe cúí chìbi ga káà a.

⁶ Dìim wèém ãe Gam koe hãa ba *wèé x'aè ka* chìbian kùrú tama. Igaba dìim wèém ãe ko *wèé x'aè ka* chìbian kùrú ba, bóò Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

⁷ Tiri tu cóá tuè, táá hëé naka i cúí khòè ga qàe-qae tu u guu. Gaam ãe ko tchànoan kùrú ba tchàno me e, ãem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma.

⁸ Gaam ãe ko chìbian kùrú ba dxãwam di me e, dxãwa ba nciísega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kùrú khama. Me kò Nqarim dim Cóá ba x'áísea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tsééan kaàkagu ka.

⁹ Dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba *wèé x'aè ka* chìbian kùrú tama, *Nqarim* dis ii-q'oo* sa gam koe hãa khama, me cuiskaga *wèé x'aè ka* chìbian kùrú hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama.

¹⁰ Ncëes gúùs ka ne gha Nqarim di ne cóá ne ndaka ne e sa x'áíse, ne dxãwam di ne cóá ne ndaka ne e sa: dìim wèém ãe tchànoan kùrú tama ba, kana dìim ãe qõese ba ncàm tama ba Nqarim koe guu tama.

Hàà ta ncàmku

¹¹ Ncëe tchòàn tu tshoa-tshoases koe ga kóma hãa: ncëe ncàmku méé ta di i khama.

¹² Táá méé ta Kainem khama ii guu, ncëe kò dxãwam di ii ba, a ba a kò gam ka qõese ba cg'õo ba. Ka ba kò dùús domka cg'õo me? Gam di zi tséé-kg'ám zia kò cg'ãè zi i, i kò qõesem dian tchàno o domka a.

¹³ Tíí qõe ga tuè, táá tu are guu, ncëe nqõóm kò ko hòre tu u ne.

¹⁴ Q'ana ta hãa, x'ooan koe ta tcg'oara hãa a kg'òèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'èe ne ta ncàm hãa domka. Dìim wèém ãe c'èe ba ncàm tama ba x'oos koe hãa.

¹⁵ Dìim wèém ãe gam ka qõese ba hòrea ba, cg'õo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'õo-kg'ao ba gam ka chòò tamas kg'òè sa úú tama sa.

¹⁶ Ncëem dàòm ka ta ncàmku sa q'ana hãa: *Jeso Kreste* ba kò gatá domka kg'òèa ba tcg'òóa máá ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thëé kg'òèa ta gatá ka qõese ga ne domka tcg'òó sa.

¹⁷ Ncëe c'èem khòèm kò x'aian úúa hãa, a ba a ko bóò me gam ka c'èe ba qarian cgoa qgóókua hãa, igabagam kò tc'èe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàmkuan gam koe hãa?

¹⁸ Tiri tu cóá tuè, táá méé ta kg'ama kg'áma ta ka cúí kg'ui naka ko ncàmkuan x'ái guu, igaba méé ta tsééan cgoa hëé naka tseeguan cgoa hëéthëé x'ái i.

¹⁹ Ncëeta hëéan ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncëes gúùs sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáo ta a.

²⁰ Nda koe ga igaba ãe tcáoá ta ko chìbi-chibi ta a koem Nqari ba gatá di tcáoan ka kaia hãa, a ba a wèé gúùan ga q'ana hãa.

²¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncëe tcáoá ta kò chìbi-chibi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa,

²² a ta a gha dùús wèés ãe ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'áman ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúùan kùrú khama.

²³ Me ncëe ga me e Gam dim x'áè-kg'ám ba: Cóásem Jeso Krestem di cg'òèan koe ta gha dtcòm, naka taa ãem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàmku di ba.

²⁴ Ne gane ãe ko Gam di x'áè-kg'áman qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'èem ãem máà taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

* 3:9: *ii-q'oo* - Gerikas ka i ko máá: "cg'uri," téméè.

Tseegu sa hěé naka tshúù-ntcōan hěéthěé e (4:1-6)

4

Tc'ěe xu kúrua bóò sa

¹ Ncàm-ncamsa tuè, táá tu wèé xu tc'ěe xu dtcòm guu, igaba méé tu kg'aia kúrua bóò, ẽe xu tc'ěe xu Nqarim koe guua sa. Káí porofitin tshúù-ntcōan dia nqõómkg'ai koe síía hãa ke.

² Ncěes gúùs ka tu gha Nqarim dim Tc'ěe ba q'ãa: Wèém tc'ěem ẽe ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e,

³ igabam wèém tc'ěem ẽe Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncěem tc'ěe ba Krestem dim ntcoe-kg'aom di me e, ncěe tu kò kómá hãa me gha hàà ba, Me ncěeska nxãakamaga nqõómkg'ai koe hàna hãa ba.

⁴ Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a *tshúù-ntcōan di xu porofiti* xu tààa hãa, *Tc'ěem* ẽe gatu koe hàna ba gaam ẽe nqõómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama.

⁵ Gaxua nqõóm di xu u, khama ẽe xu ko nxàe sa nqõóm di si i, me ko nqõó ba komsana xu.

⁶ Gatáa Nqarim di ta a. Dìím wèém ẽe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ẽe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncěes gúùs ka ta q'ana hãa Tc'ěem tseeguan di ba hěé naka tc'ěem qàe-qaekuan di ba hěéthěé e.

Nqari ba ncàmkuan di Me e (4:7-21)

⁷ Ncàm-ncamsa tuè, hààn ta ncàmku, ncàmku nea Nqarim di i, me dìím wèém ẽe ko c'ěe ba ncàm ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke.

⁸ Gaam ẽe c'ěe ba ncàm tama ba Nqari ba c'úua hãa, Nqari ba ncàmkuan di Me e khama.

⁹ Ncěea Nqarim ma Gam di ncàmkuan gatá koe x'áíá hãa ga a: Gam dim Cóám cúí* bam kò nqõómkg'ai koe tsééa óá, nxãasega ta gha Gam koe guu a kg'òè ka.

¹⁰ Ncěea ncàmkus ii ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàms tama si i, igabagam Gabá gatáa ncàm taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàò-a-máákus iise tcg'òóa máá ta a, hààm gha chìbia ta qg'óóa máá ta a ka.

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, ncěè Nqarim kò ncěeta noose ncàm taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ěe ne ncàm sa.

¹² Cúí khóè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncěè gatá ka c'ěe ne ta kò ncàmà hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàmkuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

¹³ Ncěes gúùs domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim Tc'ěe bam máà taa hãa domka a.

¹⁴ Ta kò bóòà hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba kò Cóáse ba nqõómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka.

¹⁵ Ncěè c'ěem khóèm kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me gabá Nqarim koe hãa.

¹⁶ Ncàmkus ẽem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm khama.

Nqari ba ncàmkuan di Me e, me dìím wèém ẽe ko ncàmkuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa.

¹⁷ Ncěem dàòm ka *ta ko bóò* si ncàmku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cárn ka ta gha kgoarasease hãa, ncěem nqõóm koe ta *Krestem* khama ii khama.

* 4:9: cúí - kana "cúise ábàèa".

¹⁸ Ncàmkuan koe i cúí q'áò ga káà a, igabas ko tchànos ncàmku sa wèé q'áòan ga xhàigu, q'áò sa ko thòòan óá khama. Ncèè c'èem khòèm kò ko q'áò nem tchànos ncàmku sa úú tama.

¹⁹ Ncàmkuan ta úúa hãa, Gabá tc'ãà a ncàm taa hãa domka.

²⁰ Ncèè c'èem khòèm kò ko máá: “Nqari bar ncàma hãa,” témé, igabagam kò gam ka qõese ba hòrea hãa nem tshúù-ntcõa-kg'ao me e. Ncèè gam ka qõesem èem ko bóò bam kò ncàm tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm tite.

²¹ Ta ncèem x'áè-kg'ám ba Gam koe guu a hòò: Eè Nqari ba ncàma hãa ba méém qõese ba gataga thèé ncàm di ba.

Tàas dtcòm di sa (5)

5

Nqarim dim Cóám koe dtcòma ne

¹ Dìim wèém èe ko Jeso ba Krete Me e sa dtcòm ba Nqarim ka ábàèa, me dìim wèém èe cóán ka xòò ba ncàma hãa ba gha thèé èem khòèm di cóán ncàm.

² Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa a ko Gam di x'áè-kg'ámán kúrú ne ta gha ncèem dàòm ka q'ãa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàma hãa sa.

³ Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa ne ta gha Gam di x'áè-kg'ámán qgóóa qari khama, i Gam di x'áè-kg'ámán qóm tama.

⁴ Dìim wèém èe Nqarim ka ábàèa ba nqõóm dim tàa-kg'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm sa nqõó ba ta ko tàa cgoas ga si i.

⁵ Dìi ba nqõóm dim tàa-kg'ao baa? Gaam èe ko dtcòm, Jesom Nqarim dim Cóá ba iim cúí me e.

Jeso ba dìi Me e sa

⁶ Jeso Krete ba Gaam tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa hààram ga Me e. Tshàan cgoa cúim kò hàà tama, igabaga tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa a. Me *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'èe ba tseegu Me e khama.

⁷ Nqoana gúua nea ko nxàea tseegukagu khama:

⁸ Tc'èe ba hèé, naka tshàan hèé, naka c'áòan hèéthèé e; i ncèe gúuan nqoana ko cúis gúu sa nxàe.

⁹ Eès khòè ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòma mááse, igabagas èes Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncèe sa gaas Gam dim Cóám koem kò nxàea tseegukagus ga si i.

¹⁰ Dìim wèém èe ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm; igaba ncèè c'èem khòèm kò Nqarim koe dtcòm tama nem *Nqari ba* tshúù-ntcõa-kg'ao ba kúrú; Nqarim ko Gam dim Cóám ka nxàea tseegukagu sam dtcòm tama khama.

¹¹ Si ncèe sa *Nqarim* ko nxàea tseegukagus ga si i: Chòò tamas kg'òè sam máá taa hãa di sa, si ncèes kg'òè sa Gam dim Cóám koe hãa.

¹² Dìim wèém èe *Nqarim dim* Cóá ba úúa hãa ba kg'òèan úúa hãa, me dìim wèém èe Nqarim dim Cóá ba úú tama ba kg'òèan úú tama.

Chòò tamas kg'òès ka q'ãa sa

¹³ Ncèe zi gúu zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, chòò tamas kg'òè sa tu úúa hãa sa. Gatú ncèe Nqarim dim Cóám dim cg'òèm koe ko dtcòm tur ko nxàe.

¹⁴ Si ncèe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncèè dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncàmán koe guu a nem ko kóm ta a di sa.

¹⁵ A ncèè q'ana ta kò hãa, kóm ta am ko sa, dùús wèés èe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, èe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

¹⁶ Ncèè c'èem khòèm kò gam ka qõese ba bóò, me ko x'ooan koe úú me tama chìbian kúrú, ne méém còrè; Nqari ba gha kg'õèan máà me ke. Gane ãe gane di chìbian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis chìbi sa hàna; gaas chìbi sam gha còrèa máá sar nxàe tama.

¹⁷ Wèés cg'ãè sa chìbi si i, igaba i chìbian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

¹⁸ Q'ana ta hãa, dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba wèé x'aè ka chìbian kúrú tama sa, igabam ko gaam ãe Nqarim ka ábàèa ba kòrese, me gaam ãe cg'ãè tc'èe ii ba thòò-thòo me tite.

¹⁹ Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nqõó ba ãe cg'ãè tc'èe iim di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

²⁰ Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóa ba hààra hãa, a kóma q'ãan di tc'èean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncèe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncèe Gam dim Cóm Jeso Krete ii ba. Ncèe ba tseegu dim Nqari Me e, a chòò tamam kg'õè Me e.

²¹ Tiri tu cóá tuè, kúrú mááseèa nqárian koe méé tu xgàè-kg'amse.

2 JOHANE

Johanem dis tcgãyas cáàm di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncêes tcgãyas cáàm di sa kaiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò “ncam-ncamsas khòè sa hëé naka cóáa sa hëéthëé” góá máá sia hãa – si ko ncêe sa kereke sa hëé naka gaas kerekes di khòèan hëéthëé nxàe.

Johane ba ko ncêes kerekes di ne khòè ne ntcàm, ncàmku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu koe q'ãa-q'ãa ne.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Ncàmkuan di xòèa ne (1-6)

- Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan ka dqàèku sa (7-13)

Tsgámkaguku zi

¹ Kerekes dir kaia ra a,

a ko ncêes tcgãya sa khòès* nxará tcg'òòèa hãa sa hëé naka gas di cóán hëéthëé góá máá, ncêer tseeguan kaga ncàma hãa sa; tíi ka cúí ncàmmè tama sa, igabaga thëé wèé ne ncêe tseeguan q'ana hãa ne ka ncàmmèa hãa sa,

² tseeguan ncêe gatá wèé ta ta koe hãa, a i a gha gatá koe chòò tamase hãa domkar ko máá:

³ Nqarim Abo ba hëé naka Gam ka Cóásem Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgòmkuan hëé naka thòò-xama-máákuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatá koe tseeguan hëé naka ncàmkuan hëéthëé cgoa hãa, témé.

Tseegu sa hëé naka ncàmku sa hëéthëé e

⁴ Eër ko kóm, sari cóán† c'èea ko tseeguan xùri sa, ãem kò ma Abo ba ma x'áèa hãa khamaga ma, kar kò kaisase qãè-tcao.

⁵ Ra ko ncêeska khòè seè, dtcàrà tu u, ncàmku méé ta sa. Kãbam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igabagar ko ncím x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncêe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúa hãa ba.

⁶ Si ncàmku sa ncêe si i: Gam di x'áè-kg'ámán cgoa ta gha kg'òè si i. Ncêe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kóma hãa me ko x'áè-kg'ám ba máá, ncàmkuan cgoa méé tu hãa, témé khamaga ma.

Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan dis dqàèku sa

⁷ Kái xu qàe-qaeku-kg'ao xua nqòómkg'ai koe síia hãa khama, ncêe kò Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatà ii xu khòè xua qàe-qaeku-kg'ao xu u, a xu a Krestem di xu ntcoe-kg'ao xu u.

⁸ Gaa domka méé tu q'òésea hãa, naka tua gha táá ãe xae kúrúa hãa tsééan ka aaguse cgaeè guu, naka tua gha nxãasega cg'òèase surutaè.

⁹ Dím wèém ãe Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari tama, igabaga ko càua mááse e ba Nqari ba úú tama. Igaba díim wèém ãe ko Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hëé naka Cóásem ga ba hëéthëé úúa hãa.

¹⁰ Ncêe c'èem khòèm kò ko hàà cgae tu u, a ncêe xгаа-xgaan xгаа-xгаа tu u tama ne méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcàà guu, kana qãèse hààkagu me guu‡.

¹¹ Díim wèém ãe ko qãèse hààkagu me ba ko gam di zi tséé zi cg'ãè zi koe tsééa xg'ae cgoa me ke.

* **1:1:** khòè sa hëé naka gas di cóán hëéthëé e - ncêe sa ko kereke sa hëé naka kerekes di ne khòè ne hëéthëé nxàe. † **1:4:** sari cóán - ncêe sa ko kerekes di ne khòè ne nxàe. ‡ **1:10:** qãèse hààkagu me guu - Gerika sa ko máá, “tsgámkagu me guu,” témé.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Kái zi gúù zir úúa hãa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar tcgãya ba hěé naka góá hì ba § hěéthěér ga tséékagu sa tc'ěe tama. Igabagar nqòòan úúa hãa, dàra tu ur gha ta síí xg'ae a chóa di i, nxãasega ta gha cg'oèase qãè-tcao ka.

¹³ Sáá kíís nxárá tcg'òóèa hãas di ne cóá nea ** ko tsgámkagu si.

---

§ **1:12:** *góá hì ba* - Gerika sa ko c'ěem kg'ui ba tséékagu ncěe ko máá, tcgáù cgoa di gúúan ntcùú u.

** **1:13:** *Sáá kíís di ne cóá ne* - ncěe sa ko Johanem dis kereke sa hěé naka gas di ne khóè ne hěéthěé nxàe.

3 JOHANE

Johanem dis tcgãyas nqoana di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgãyas nqoana di sa kiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò Gaio ta ko ma tciièm tc'ãà-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hãa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hùian c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tciièm khòèm ka q'ãa-q'ãa me.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Gaio ba ko dqom̀mè (1-8)
- Dioterefese ba ko ntcoèè (9-10)
- Demeterio ba ko koaè (11-12)
- Còo di kg'uia ne (13-15)

Gaio ba ko dqom̀mè

¹ Kerekes dir kaia ra a,

a ra a ko ncēes tcgãya sa tirim ncàm-khoem Gaiom ncēer tseeguan kaga ncàma hãa ba góá máá, a ko máá:

² Tiri tsi ncàm-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèe zi gúù zi gha tsáá koe qãèse qòò, tsi gha qãèse hãa ka, ncēe i ko ma tcáóa tsi qãèse qòò khamaga ma.

³ C'ēe ne dtcòm-kg'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hãa ka nxàea tseegukagu, ēe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'òè khamaga ma. Eēr ko ncēes gúù sa kóm kar kò kaisase qãè-tcao.

⁴ Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'òè sar ko kóm kar ko kaisase qãè-tcao. Ncēes gúù sa nqáéa hãase ko qãè-tcaokagu tes gúù sa káà si i.

Tsééa xg'ae sa hēe naka ntcoeku sa hēéthēe e

⁵ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, wèe zi gúù zi ēe tsi ko dtcòm-kg'ao ne kúrúa máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma tsáá koe táá za guua ne khòè ne e igaba.

⁶ Kerekes di ne khòè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàm-kuan ka nxàea tseegukagu. Ncēè Nqari ba ko qãè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane dim dàòm koe qòòkagu ne, ne tsi gha ko qãèse hēe.

⁷ Nqarim dim cg'òèm domka ne kò qãè tchòàn ne gha xgaa-xgaa ka nqòómkg'ai koe síia hãa, a ne a kò dtcòm-kg'ao tama ne koe táá cúí gúù ga hòà mááse.

⁸ Gaa domka i ko qaase, gatà ii khòèan ta gha x'áéa ta koe qãèse hàakagu sa, nxãasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

Dioterefese ba ko ntcoèè

⁹ Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncēe kò gane dim tc'ãà-cookg'ai bam gha ii sa ncàma hãa ba, táá komsana xae e.

¹⁰ Gaa domka, ncēè hààr kò ko ner gha hàà kereke sa tc'ēe-tc'ēe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'ãè kg'uiian kg'ui. Ncēeta hēéa nea kò tc'ãò me tama, khamam kò nqòó xu koe ko caate ne dtcòm-kg'ao ne táá qãèse hàakagu. A ba a kò gataga thēe gane ēe kò c'ēe ne qãèse hàakagu kg'oana ne xgáè-kg'am, a ba a kerekes koe xhàigu ne.

Demeterio ba ko koaè

¹¹ Tiri tsi ncàm-khoe tseè, táá méé tsi ēe cg'ãè ii sa serè guu, igaba méé tsi ēe qãè ii sa serè. Dím wèém ēe ko ēe qãè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me dím wèém ēe cg'ãè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hãa.

¹² Wèé ne khòè ne hěé, naka tseeguan tc'áro-tc'aro ga hěéthěéa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thěé gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hãa ěe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

Cò di zi tsgámkaguku zi

¹³ Kái zi gúù zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hãa, igabagar ga góá hìi ba* tséékagu sar tc'ěe tama.

¹⁴ Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chóà.

¹⁵ Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm-khoe nea ko tsgámkagu tsi. Gatá di ne ncàm-khoe ne cg'õèa ne ka tsgámkagu.

---

* **1:13:** *góá hìi ba* - Gerika sa ko cam dim kg'ui ba tséékagu ncěe ko máá, tcgáù cgoa di gúùan ntcùú u.

JUTA

Jutam dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Jutam di sa kò góàèa hãa, tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xus gha q'ãa-q'ãa ka. Ncëes tcgãyas koe cúíta iim xg'aeku ba cam dim Peterem koe hãna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxará-kg'aoan ntcãm, “dtcòmς ncëem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máàna hãa sa méé ne x'ãà máá sa.”

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàraku sa

Tcgãyas q'oo koe hãna zi:

- Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (1-16)

- Xгаа-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa (17-25)

Tsgámkaguku zi

¹ Juta ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, a Jakobom ka qõese ra.

Ra ko gane ãe tciièa hãa, a Nqarim Abom ka ncàmmèa hãa, a Jeso Kreste ba tòóa máàèa hãa ne *ncëes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

² Thòò-xama-máákuan hëé, tòókuan hëé naka ncàmkuan hëéthëé méé i gatu koe càùse, témé.

Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu

³ Ncàm-ncamsa tuè, ãetar kò ko ma wèé qaria te ka kgoarakus ncëe ta xg'aea máàna hãas kar ga góá máá tu u sa dqùrì cgae, igabar kò bóò i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu dtcòmς ncëem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máàna hãa sa x'ãà máá.

⁴ C'ëe xu khòè xu, ncëe gaxu di xgàrakuan ka i ncíí x'aè ka kg'uièa hãa xua tc'irì-tc'iri tua a xg'aekua tu koe tcana hãa khama. Ncëe xu khòè xu Nqari-tcáo tama xua Nqarim di cgómkuan qg'urì a cg'áràn kúrú ana hãa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'òðsem cúísega X'aiga ii ba xqase.

⁵ Eèta tu ga ma wèé zi gúù zi ncëe zi ka nxãakamaga q'ana hãa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khòè ne Egepeto koe guu a kgoara, a ães qãá q'oo koe gane ãe kò dtcòm tama ne cg'òos ka tc'ëe-tc'ëe tu u kg'oana hãa.

⁶ Moengelean ncëe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'ãè-q'ooan aagum kò chòò tamase táúan cgoa qáéa ntcóó, i ncëeska igabaga gaa koe ntcùús q'oo koe hãa a ko kaim cam xgàrakuan di ba qãà.

⁷ Sodoma ba hëé, naka Gomora ba hëé, naka ãe nxama-nxama tsaraa hãa xu x'áé-dxoo xu hëéthëéa kò thëé gatà iim dàòm cúím kaga cg'áràn hëé naka tchàno tamam dàòm ka hëéthëé sèèkuan kúrú, a xu a chòò tamam c'eem dis xgàrakus q'oo koe hãa, c'ëe ne koe x'áís iise.

⁸ Ncëem dàòm cúím kaga xu thëé ncëe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xu sòokuri zi úúa hãa, ncëe ko kúrú xu xu gaxu di tc'áróan cg'uri-cg'uri zi, a tc'ãà-cookg'aian xguì, a moengelean cóe zi.

⁹ Moengele xu ka kaim moengelem Mikaelem igabagam kò dxãwa ba cóe bèe, ãem kò ko Moshem dim tc'áróm *gha dín ka séèes* ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò bìrì me a máá: “Nqari ba méém dqàè tsi,” témé.

¹⁰ Igaba xu ko ncëe xu khòè xu wèés gúùs ãe xu kóma q'ãa tamas koe cóèkuan cgoa kg'ui. Kàà tc'ëe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko ãe xu ko xáms ka kg'òè, a xu a ko ncëe zi gúù zi ka kaàkaguè.

¹¹ Tsóágase i gáé gha cg'ǎè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xùria hãa, a xu a marian di ncàmàn ka ãem Balame kúrúa hãas cg'ǎès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú ãem Kora hãéa khama, a xu a gha ãem ma cg'õòèa khamaga ma cg'õòè.

¹² Gatu di kōèan ncàmkuàn di koe xu ko kgoarasea hãase sau-sauga zi gúù zi kúrú, a gaxu cúí xu q'õése hãa. Kàà tshàa zi túú-c'õò zi tc'ǎán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'õoan ko tcuùèm x'aèm ka tc'áróan kúrú tama zi hìi zi khama ii, hìi zi ncēe tōbea zi cgoa q'òèa tcg'òòèa hãa a nxãakamaga x'óóa hãa zi.

¹³ Kōbi-kōbiseko qhonèan tshàa-dxooan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncēe sau-sauga ko x'áise, ncēe tshàa-dxooan di xùbuan ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheèko xu tconò xu khama xu ii, ncēe chõò tamase dcùú-qom sa tòóa mááa hãa xu.

¹⁴ Enokem ncēe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncēe gúùan ka gaxu koe porofita a máá: “Bòò, X'aiga ba ko tcám-tcám *moengelean* Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà,

¹⁵ a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ãe cg'ǎè tcáó ne chìbi-chibi, gane di zi tséé zi cg'ǎè-tcáóan di zi koe, naka ãe cg'ǎè tcáó ne chìbi-kg'ao ne koe hēéthéé e, wèé zi kg'ui zi cg'ǎè zi Gam ka ne kg'uia hãa zi domka,” tam méé.

¹⁶ Ncēe xu khóè xua ko kg'ui-kg'uisse a ko c'èean ncóó. Gaxu di tcáóan ncàma hãa cg'ǎèan xu ko xùri, a xu a ko qãè tamam dàòm ka kg'áma xu cgoa koase, a ko c'èe ne koe qãè-qãese, nxãasega xu gha qãè-qãe-tcáó ne ne c'èe gúù máà xu ka.

Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa

¹⁷ Igabaga tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao* xu, ncēe nqáéa hãa x'aè ka nxàea hãa kg'uiàn ka tc'èe-tc'èese.

¹⁸ Bìrí tu u xu kò a máá: “Còò di xu cáím xu ka i gha ncõiku-kg'aoan hãa, khóèan ncēe ko gaan di cg'ǎè tcáóan ncàma hãa cg'ǎèan xùri i,” témé.

¹⁹ Ncēea gaa ne khóè ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncēe ãe ne gane tc'èea hãas ka i ko kg'òèa ne qõòkaguè ne, ncēe *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba úú tama ne.

²⁰ Igaba tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatu di dtcòmàn ncēe kaisase ts'ee-ts'ee-kg'aièa koe tshàoa ghùise, naka tua Tcom-tcomsam Tc'èem koe còrè,

²¹ naka tua Nqarim di ncàmkuàn qgóóa qari, ãe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm tu u, a chõò tamas kg'òè sa máà tu u sa qãa ka.

²² Gane ãe ko káise tc'èe-tc'èese ne méé tu cgóm;

²³ c'èe ne tu kgoara, c'èean di tshúùan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áòaa hãase c'èe ne cgóm, igabaga méé tu gane di qgáian ga hòre, ncēe gane di tcáóan ka ncàm-mèa hãa cg'ǎèan ka cg'uri-cg'urièa hãa a.

Dqomkuan dim cii ba

²⁴ Nqari ba qarian úúa hãa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. *Gatagam qarian úúa hãa*, kúrú tu um gha, tu hàà qãè-tcaoan cgoa káà chìbise Gam di x'áàn cookg'iaia koe téé.

²⁵ Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dqomkuan hãé, x'aian hãé, qarian hãé naka tc'ǎà-cookg'aian hãéthéé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúím koe chõò tamase hãa, nqõóm tshoa-tshoase tamas cookg'ai koe guu naka ncēeska hãé naka chõò tamase hãéthéé e. Amen.

* **1:17: x'áè úú-kg'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

XGORE-KG'AI Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ai sa Téé-cookg'ai sa

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò góáè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòmàn Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàràèm x'aèm ka. Johane ba ko x'áí, Jeso ba wèé zi gúù zi nqòóm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóá hãa sa, a ba a gataga nxárá-kg'ao ne nqòòkagu, a ghùì-ghui tcáo ne kg'oana.

Ncēes tcgāyas koem ko Nqari ba Gam di ne khòè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Káí zi sere-sere zim kò tséékagu, nxāasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'āa, ne c'ēe ne khòè ne táá kóma q'āa ka.

Ncēes tcgāyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncēe me e, ncēe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còò dis ka Gam di cg'òo-kg'aoan tàà, dxāwam ga ba hēéthēé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khòè ne tcom-tcomsa ne ts'eekg'aian máà - kabam nqarikg'aim koe hēé naka kabam nqòómkg'ai koe hēéthēém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tàà sa, x'áí ne, qari ne, dqòm
- Ghùu-coa ba
- moengele ne
- tcgāya sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- X'áís xgobekg'am ko sa (1)
- Tcgāya zi 7 zi kereke zi koe ko sí zi (2-3)
- Tcgāyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)
- 7 xu torompita xu (8-11)
- Cg'ao-dxoo ba hēé naka càm kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hēéthēé e (12-13)
- Tāáka zi x'áí zi (14-15)
- 7 zi gába zi Nqarim di xgòàn di zi (16)
- Babilonem dis kòbeku sa hēé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēé, tshúù-ntcōa di xu porofita xu hēé, naka dxāwa ba hēéthēé e (17:1-20:10)
- Còò dis xgàraku sa (20:11-15)
- Kabam nqarikg'ai ba hēé naka kabam nqòó ba hēé naka kabam Jerusalem ba hēéthēé e (21:1-22:5)
- Còò di kg'uia ne (22:6-21)

X'áís xgobekg'am ko sa (1)

Tshoa-tshoa dis nxàe sa

¹ Ncēes tcgāya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai. Ncēe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máà Mea, Gam di xu qāa xum gha x'áí, dùú zi gha qháése kúrúse sa ka. Jeso ba kò Gam dim moengele ba Gam dim qāàm Johanem koe tsééa úú a ncēe zi gúù zi ka q'āakagu me.

² Ncēes tcgāyas koem ko Johane wèé zi gúù zi ēem ko bóòà hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di kg'uian hēé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hēéthēé ka.

³ Eē ko ncēes tcgāya sa nxárá ba ts'ee-ts'eekg'aièa, ne gataga ēe ko porofitan di kg'uian ncēe komsana, a ko ēe góásea sa qgóóá qari ne ts'ee-ts'eekg'aièa, x'aè ba cùù me e khama.

Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgámkagu

⁴ Tíia Johane ra ko 7 zi kereke zi nqǒóm Asia dim koe hàna zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hààm *Nqarim koe guua a*, naka 7 xu Tc'ěe xu koe guuan hěé, ncěe ntcǒó-q'ooos Gam di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu,

⁵ naka Jeso Krestem koe guuan hěéthěé e, ncěe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba, tc'ãà a x'ooan koe ghùìèa ba, a ba a Tc'ãà-cookg'aim x'aiga xu nqǒómkg'ai di xu di ba.

Gaam ěe ncàm taa ba, a ba a kò c'áòà ba cgoa chibia ta koe kgoara taa ba,

⁶ a ba a kò x'aian koe hěé naka peresiti ne koe hěéthěé kúrú ta a, Nqarim Gam ka Xòò ba ta gha tsééa máá ka, Gam koe méé i dqómkuan hěé naka qarìan hěéthěé chǒò tamase hãa! Amen.

⁷ Bóò, túú-c'òò zi q'oo koem ko hàà, i gha wèè tçgáían bóò Me, ěe gáo Mean ga hěéthěé e. Zi gha wèé zi qhàò zi nqǒóm di zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

⁸ “Tíi Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, *ncěe sa ko máá: tc'ãà di Ra a, a Ra a còò di Ra a,*” tam ko X'aigam Nqari ba méé, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàà ba, qarim wèè ba.

Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae

⁹ Tíia Johane ra, gatu ka káíkhoè ra, ncěe ko gatu cgoa xgàrakuan Jesom di xgàraèa ra, a ra a gatu khama Nqarim di x'aian dir khòè ra a. Tíi hěé naka gatu hěéthěé méé ta qáo tcáo ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka nxama-nxamaèam nqǒó-coam Patemose ta ko ma tcièem koe tòóèa.

¹⁰ X'aigam *Nqarim* dim cáím kam kò Nqarim dim Tc'ěe ba cg'oè cgae tea, ra kò qãáa te koe c'èem dòm ba kóm me ko torompitam khama ma q'au,

¹¹ a ko máá: “Eě tsi gha bóò sa méé tsi tçgãyas koe góá naka tsia 7 zi kereke zi koe tsééa úú: Efeso koe hěé, naka Semurena koe hěé naka Peregamo koe hěé naka Tiatira koe hěé, naka Saredise koe hěé, naka Filadelefia koe hěé, naka Laodikea koe hěéthěé e,” témé.

¹² Nxãaskar kò tééa kabise, ěe ko kg'ui cgoa tem dòm bar gha bóò ka. Eěr ko tééa kabise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi bóò.

¹³ Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqàè koer kò Khóèm dim Cóám khama iim Khòè ba bóò, me qàòm qgái ba hàna, a ba a dxùua ba koe gauta dim bàne ba xòóa.

¹⁴ Tcúúa ba di c'òòà ne kò q'úú u, ghùuan di c'òòan khama ma, a i a tsǒán khama ma q'úú u, i Gam di tçgáían karukos c'ees khama ii.

¹⁵ Gam di ngàrèa nea kò tchùuèas qanos khama ma x'áà, ncěe kò c'ees q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòma ba tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xamì.

¹⁶ Me kò Gam dim x'òàm kg'áo xòè dim koe 7 zi tçonò zi qgóóa, me kò kg'áma ba koe ts'èem ntcàum cáím kg'ám ba tçg'oa, i kò Gam di kg'áían koaba dis cáms x'áà khama ma tçàà.

¹⁷ Eěr ko bóò Me kar ko ngàrè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam khóèm khama ii a. Me Gam dim kg'áo tshàu ba tíi koe tòò, a ba a máá: “Táá q'áo guu. Tc'ãà di Ra a, a còò di Ra a ke,

¹⁸ a Ra a ěe kg'òèa Ra a, x'óóa Ra kò hãa, igaba bóò, chǒò tamase Ra kg'òèa hãa! A Ra a x'ooan di xgobekg'aman qgóóa, naka x'óóa ne khòè ne dim qgáim dian hěéthěé e.

¹⁹ Góá nxãaska ěe tsi bóòà gúua ne, ncěeska ko kúrúsean hěé naka ncěe zi gúu zi qãá q'oo koe ko hàà kúrúsean hěéthěé e.

20 Eẽ tsi ko bóò Ra qgóóa hãa zi tçonò zi 7 zi hěé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi hěéthěéa tchõàs chòmsea hãas dis x'ái sa ncěe si i: tçonò zi 7 zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi 7 zi kereke zi i.”

Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko síi zi (2–3)

2

Efeso dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

¹ *Me Jeso ba máá:* Efeso koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncěea kg'uian Gaam di ga a, ẽe 7 zi tçonò zi kg'ám x'òàm Gam dim koe qgóóa ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi xg'aeku koe qõòa te ba.

Ncěetam ko méé:

² Gatu di zi tséé zi Ra q'ana, ẽe tu ko qómse tséé zi hěé, naka gatu di qáo tcáóan hěéthěé e. Q'ana Raa, khòean ẽe cg'ãe cau tu tchõà úú cgoa tama sa, a tu a kúrúa bóò khòe xu ẽe ko máá, x'áè úú-kg'ao* xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúù-ntcõa-kg'ao xu ii sa hòò hãa.

³ Qáo tcáóan cgoa tu kò qarika tẽe, a tu a kò qóm cgoa qgóókua hãa Tirim cg'òem domka, a tu a kò táá xhõen-tcáo.

⁴ Igabar ko gatu koe c'ees gúùs tshúù sa bóò, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: “Gatu di ncàmkuian tc'ãà di tu aagua,” témé.

⁵ Tc'ẽe-tc'ẽese *gatu di ncàmkuian kò kg'aia* hãnam qgái ba. Tsóágase tu gáé tshúùse cg'áéa! Tcóóse tu gatu di chibian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hěé tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'òó, ncěe tcóóse tama tu kò hãa ne.

⁶ Igaba tu ncěes gúùs qãès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncěe Tíi ka hòrèa a thěé.

⁷ Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'ẽem ko kereke zi bìrì sa. Gaam ẽe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'òèan dis hùis koe tc'òó, ncěe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

Semurena dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

⁸ *Me Jeso ba máá:* Semurena koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncěea kg'uian Gaam di ga a, ẽe tc'ãà di ba, a còo di ba, ẽe kò x'óóa ba, a ba a kg'òè ba. Ncěetam ko méé:

⁹ Gatu di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hěéthěé e, igaba tu qguà. Q'ana Raa cg'ãe zi gúù zi ẽe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ees xg'aes satanam di si i.

¹⁰ Táá cúí gúù ga q'áo guu ẽe tu gha hàà ko xgàra máàès gúùs ka. Bìrì tu ur ko, dxãwa ba gha c'ẽe-kg'áía tu qáé-nquuan koe tcãà, nxãasega tu gha kúrúa bóòe ka, tu gha 10 cáman xgàraè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábás kg'òèan di sa máà tu u.

¹¹ Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'ẽem ko kereke zi bìrì sa. Gaam ẽe ko tàà ba cuiskaga cam dis x'oos ka thõò-xamkaguèa tite.

Peregamo dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

¹² *Me Jeso ba máá:* Peregamo koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncěea Gaam ẽe ts'èè a cam kg'ám ntcàu ba úúam di kg'uian ga a. Ncěetam ko méé:

¹³ Q'ana Raa nda koe tu x'ãèa sa: satanam dis ntcõó-q'oos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'òèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòmàn Tíi koe táá

* **2:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

ntcoe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxàea-tseegukagu-kg'aom di cáman kaga igaba, ncêe kò satanam x'ãèa hãa koe gatu xg'aeku koe ga cg'õòè ba.

¹⁴ Igabar ko gatu koe c'êe zi gùù zi cg'orò zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòè ne c'êe ne tu êe koe úúa hãa Balame di xгаа-xgaakuan qgóóa hãa ne, ncêe ko Balake ba x'ái, Iseraele di ne khòè nem gha ntama ma chìbian koe tcãà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúa mááseèa hãa nqàrian dàòà mááèa tc'õoan tc'õó, a ne a ko cg'áràn kúrú.

¹⁵ Gataga tu c'êe ne úúa hãa Nikolae ne di xгаа-xgaan qgóóa hãa ne.

¹⁶ Ke nxãaska tcóóse gatu di chìbian koe! Gatà i kò ii tama ne, Ra gha gatu koe qháése sencgaga hàà, a Ra a hàà ncõoan kúrú gane cgoa, kg'áma Te dim ntcàum cgoa.

¹⁷ Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha chómmea tc'õoan mana di máà, a Ra a gha q'úús nxõá sa máà me, i gaas koe kàba cg'õèan góásea, cúí khòè ga c'úúa hãa a, gaam ãe ko sèè sim cúím oose.

Tiatira dis kerekes koe ko qòès tcgãya sa

¹⁸ Me Jeso ba máá: Tiatira koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêea Nqarim dim Cóám di kg'uian ga a, ncêe Gam di tcgálan karukos c'ees khama ii ba, i Gam di nqàrean tchùuèas qanos khama ii. Ncêtam ko méé:

¹⁹ Gatu di zi tséé zi hêé, naka ncàmkuhan hêé naka dtcòmàn hêé, naka tséé-kg'áman hêé, naka qáò tcáóan cgoa qarika tééan gatu di hêéthêé Ra q'anaa. A Ra a q'ana hãa, kg'aika tu thuu ko ma tséé sa tu nqáèa hãa sa, a tu a ko ncêeska kaisase tséé sa.

²⁰ Igabar ko gatu koe c'êe zi gùù zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòès Jesabele sa tu kgoara máána hãa, ncêe ko porofiti si i ta ma tciise sa, si ko xгаа-xгаа a ko Tiri qãàn hòakagua i ko cg'áràn kúrú, a ko tc'õoan ncêe kúrúa mááseèa hãa nqàrian dàòà mááèa tc'õó.

²¹ X'aèa ner máà sia hãa tcóóses gha di i, igabas gas di cg'áràn koe tcóóse tc'êe tama.

²² Khamar gha xaoa tcãà si kgàrom *xháés dim* koe, a Ra a gha ãe ko gas cgoa cg'áràn kúrú ne kaisa xgàrasean koe tcãà, gas di zi dàò-kg'ám zi koe ne kò tcóóse tama ne.

²³ A Ra a gha gas di cóán x'oos cgoa cg'õo. Zi gha wèé zi kereke zi q'ãa Tíí ga Ra a sa, ncêe ko tc'èean hêé naka tcáóan hêéthêé qaara tcg'òó Ra, a Ra a gha wèé ne ãe ne ma tsééa hãa khamaga ma suruta kàbì.

²⁴ Igabar ko c'êe tu Tiatira koe hàna tu (gatu ncêe gas di xгаа-xgaan xùri ta ga hãa tu, a tu a 'satanam di chómsea hãa' ta ko ma tciie kàan xгаа-xgaase ta ga hãa tu) bìrí a ko máá: Cuiskagar c'êe cãà ga dcéékagu tua hãa tite.

²⁵ Igaba méé tu ãe tu úúa hãa sa qgóóa qari nakar gha nxãakg'aiga síí hàà.

²⁶ Eẽ ko tàà ba, a ba a ko Tíí ko tc'êe zi tséé zi qgóóa qari, i nxãakg'aiga síí x'aèa ba xg'ara bar gha tãá zi qhàò zi tc'ãà-cookg'ai di qarian máà,

²⁷⁻²⁸ ãer kò ma Tirim Xõòm koe ma qarian hòòà khama.

'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'ãà-cookg'ai ne.

Góm di zi gàba zi khamam gha ma cg'ám-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tconò sa máà me.

²⁹ Eẽ tceean úúa ba méém kóm, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.

3

Saredise dis kerekes koe ko qòès tcgãya sa

¹ *Me Jeso ba máá:* Saredise koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'uia nea ãe 7 xu Tc'êe xu Nqarim di xu hêe naka 7 zi tconò zi hêéthêe qgóóam di ga a. Ncêetam ko méé: Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Khòe ne ko máá, kg'òèa tua, témé, igaba tu x'óóa.

² Igaba méé tu tãe naka tua cg'aré zi tséé-coa zi ãe qaùà hãa zi qgóóa qari-qari, gaa zi ãe qaùà zia kaà kg'oana ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne zi Nqarim tçgáí q'oo koe tchàno tama khama.

³ Tc'êe-tc'êese méé tu nxãaska, ntama tu ma *Nqarim di zi kg'ui zi hòò* a kómaa sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chìbian koe tçóóse naka Nqarim koe kabise. Kókò tama tu kò hãa ner gha ts'ãà-kg'aom khama ma hàà, tu gha táá q'ãa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

⁴ Gatà i ii igaba tu c'êe ne khòe ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hanase qòò cgoa Te, kg'anoèa nea khama.

⁵ Eë ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hãakagu, a Ra a cuiskaga cg'òèa ba kg'òèan dis tçgãyas q'oo koe tchùua tçg'òóa hãa tite, a Ra a gha cg'òèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hêe naka Gam di xu moengele xu hêéthêe cookg'ai koe nxàea tseegukagu.

⁶ Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'êem ko kereke zi bìrí sa.

Filadelfia dis kerekes koe ko qòòs tçgãya sa

⁷ *Me Jeso ba máá:* Filadelfia koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncêe kg'ui nea Gaam ãe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncêe Dafitem di xgobekg'aman qgóóa ba. Xgobekg'amam kò hãa ne i cúí khòe ga tcêekg'am tama, a tcêekg'amam kò hãa ne i gataga cúí khòe ga xgobekg'am tama ba. Ncêetam ko méé:

⁸ Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bóò, cookg'aia tu koer xgobekg'amseam nquu-kg'ám ba tòóa, ncêe cúí khòe ga tcêekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'aré qarian tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóóa qaria, a tu a kò Tirim cg'òè ba táá c'úúse.

⁹ Bóò, c'êe ne ncêe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u, ãe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshúù-ntcõa-kg'ao ne e. Bóò, kúru ner gha ne hàà gatu nqàrè-kg'am koe qom, a ne a gha q'ãa, ncàm tuar hãa sa.

¹⁰ Tiri x'áè-kg'áman, ncêe kòò máá, qáò tçáóan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóóa qaria, khamar gha gataga kgoara tu u cg'ãèan dim cáím koe, ncêe ko wèém nqòóm koe hàà ba, hààm gha ãe nqòómkg'ai koe x'ãèa ne kúrua bóò ka.

¹¹ Sencgagar ko hàà; ãe tu úúas gúú sa méé tu qarika qgóó, naka i nxãasega táá cúí khòe ga tàà dis cábá sa gatu koe séèa tçg'òó guu, *ncêe tàà hãam khòèm ko máàè sa.*

¹² Eë ko tàà bar gha nquu ba ko ghùì-ghuim hì ba kúru, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tçg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'òèan góá naka Tirim Nqarim dim x'áé-dxoom di cg'òèan hêéthêe e, kabam Jerusalem di i, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tçg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kabas cg'òès Tiri sa gaam koe góá.

¹³ Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'êem ko kereke zi bìrí sa.

Laodikea dis kerekes koe ko qòòs tçgãya sa

¹⁴ *Me Jeso ba máá:* Laodikea koe hãnas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncēe kg'uia nea Amene *ta ko ma tcièm* di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxàea-tseegukagu-kg'aom di i, Gaam ncēe Nqarim Gam koe guu a wèé guùan kúrúa hãa ba. Ncēetam ko méé:

¹⁵ Gatu di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòo tc'ēe, qgàisa tu ga ii kana kùrusa ii sa!

¹⁶ X'oòsa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa tama, khama Ra ko kg'ám q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'òó tu u.

¹⁷ Nxàe tu kò a máá: “Qguùà taa, a ta a qguùan hòòà, a cúí guù ga tcào tama,” témé khama, igaba tu tshùù qgài koe tu hãa sa c'úùà, a cgómga tu u, a dxàua, a kàà tcgáí tu u, a gataga qgáí ga hãa tama sa.

¹⁸ Dào bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'eean cgoa xgõéèa a, naka tua nxãasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáían x'ámá ncēe tu gha hãa a, nxãasega i gha sau-cgaean kàà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgáí di nxúian x'ámá, tcgáí tu koe tu gha tcgaù u, bóò tu gha ka.

¹⁹ Wèé ne ãer ncàma hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcãà tcáo naka gatu di chìbian koe tcóóse.

²⁰ Bóò! Ncēe ga Ra nquu-kg'ám koe téé-tēe a ko xg'ám-xg'am. Ncēe c'ēe khòe ko dòma Te kóm a ko nquu-kg'ám ba xgobekg'am ner gha tcãà a tc'òó cgoa a, i tc'òó cgoa Te.

²¹ Eẽ ko tàà bar gha qarian máà, Tíí cgoam gha Tiris ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcõó di i, ncēer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ma ntcõe khama.

²² Eẽ tceean úúà ba méém kóm, Tc'ēem ko kereke zi bìrí sa.

Tcgãyas 7 zi guù zi tc'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi guù zi úúà sa (4-7)

4

Nqari ba hēe naka Ghùu-coa ba hēéthēe tsara ko dqom̃mè

¹ Ncēe zi guù zi qãá q'oo koer kò bóò, kar kò nqarikg'ai koe bóò, me nquu-kg'ám ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam khama xam̃ dòm̃ ba, ncēer ko kg'aia kómá hãa ba kg'ui cgoa te a máá: “Qaò naka ncēe koe hàà, nakar x'ái tsi, dùú sa gha ncēe zi guù zi qãá q'oo koe kúrúse sa,” témé ba.

² Ra gaa x'aè kaga Tc'ēem ka tcãàè, ka bóò, x'aian dis ntcõó-q'oo sa kò nqarikg'ai koe tòòèa, i c'ēe Khòe gas koe ntcõe.

³ Eẽ ko ntcõóa-ntcõem di bóòse-q'ooa nea ko t'òès nxõás jasepere di sa hēe naka saredio di sa hēéthēe di sara khama ii, si gaas ntcõó-q'oos x'aian di sa dòro-qhãóm ka nxama-nxamaèa, ncēe kò nxõás t'òès emerelete dis khama ii ba.

⁴ Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis koe zi kò 24 zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi nxama-nxamaèa, xu kò ncēe zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcõóa-ntcõe, a xu a q'úú qgáían hãna, a tcúúà xu koe x'aian di cában gautan di cábaa.

⁵ Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu a tcg'oa, tcēe-tcēean hēe naka túúan di kg'ui-q'ooan hēéthēe e, i kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe 7 xu karuko xu c'ee-kg'ám xu hàna a ko x'áà, ncēea kò 7 xu Tc'ēe xu Nqarim di xu xu u.

⁶ Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis cookg'ai koem kò tshàa ba hàna, ts'óó-c'óán di q'ám-q'ooan khama ii ba, q'ám me e kò ii, q'áms nxõás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa wèé dxùukg'aia sa koe 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka nxama-nxamaèa, tcgáían gaan dia kò cookg'aian koe hēe naka qãán koe hēéthēe cg'oèa.

⁷ Tc'ãà dim kg'oo-coa ba kò gàm khama ii, cà m di ba kò ghòè-coam khama ii, me nqoana di ba khòèan dis kg'áís khama iis kg'ái sa úúa, 4 di ba kò tsãékos xães khama ii.

⁸ I kò ncêe 4 kg'oo-coan wèé ga 6 tcgàmàn úúa, a wèé qgàian gaan di koe kái tcgáian úúa, tcgàmàn ka nqãaka ga hêéthêé e, wèém koaba ba hêé naka ntcùu ba hêéthêé i ko ncêeta ma nxàèan cgoa chòò tama:

“Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa, tcom-tcomsa Me e
X'aigam Nqari ba, qarim wèé ba,
ncêe kò kg'aiga hàna ba,
a ba a *ncêeskaqa* hàna ba,
a ba a ko hàà ba,”
témé.

⁹ A ãe i ko gaa kg'oo-coan ãe tcoman máà Me, a ko kaikagu Me, a ko qãè-tcaoa máà Me, Gaam ãe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõóa-ntcõe ba, ncêe ko chòò tamase kg'òè ba,

¹⁰ ka xu kò 24 xu kaia xu cg'áé, ãe ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcõóa-ntcõem cookg'ai koe, a dqomè Me, ncêe ko chòò tamase kg'òè ba. Gaxu di cábán x'aian di xu ko tcg'òó a gaas ntcõó-q'oos x'aian dis cookg'ai koe tòó, a xu a máá:

¹¹ “Kg'ano Tsi ia,
sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè,
dqomkuan hêé, naka tcoman hêé,
naka qarian hêéthêé Tsi gha máàè sa,
Tsáá Tsia wèé zi gúù zi kúrúá hãa khama,
zi Tsari ncàman ka hàna hãa, a ko kúrúé,”
témé.

5

Tcgãya sa hêé naka Ghùu-coa ba hêéthêé e

¹ Ra kò bóò kg'áòm tshàum koe, Gaam ãe kò x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõem di ba, Me tcgãya sa qgóóa, q'ooa sa koe hêé naka qãáa sa koe hêéthêé kò góásea sa, si 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcêekg'am zi cgoa tcêekg'ammèa. ² A ra a kò qarim moengele ba bóò, me ko kaim dòm cgoa nxàe a ko máá: “Díí ba tcgãyas xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúùan tc'àmà-tcêekg'am si ko q'òàa tcg'òó ka hêéthêé e?” témé.

³ Igaba i kò nqarikg'ai koe hêé naka nqõómkg'ai koe hêé naka nqõóm ka nqãaka ga hêéthêé koe cúí khòè ga káà a, tcgãya sa ga xgobekg'am kana ga bóò q'oo si i.

⁴ Ra kò kaisase kg'ae, cúí khòè ga kò táá hòèè khama, kg'anoa a tcgãya sa xgobekg'ama ne kana bóò q'ooa sa.

⁵ Me kò nxãaska kaia xu ka c'ãe ba bìrí te a máá: “Táá kg'ae guu! Bóò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tòbem Dafitem di ba, nxãa ba tààa. Tcgãya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka ães tc'àmà-tcêekg'am cgoaèa gúùan 7 hêéthêé e,” témé.

⁶ X'aian dis ntcõó-q'oo sa hêé naka 4 kg'oo-coan hãa koe hêé naka kaia xu xg'aeku koe hêéthêé ra kò Ghùu-coa ba bóò Me téé-têe, cg'òoèa hãa khama ii a, 7 nxãà nem kò úúa, 7 tcgáian hêéthêé e, ncêe kò 7 xu Tc'ãe xu Nqarim di xu ii i, ncêe kò wèém nqõóm koe tsééa úúèa xu.

⁷ Qõòm kò a síí tcgãya sa sèè, Gaam ãe kò x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõem dim kg'áòm x'òàm xòè koe.

⁸ Eèm ko tcgãya sa séèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu hêé, naka 24 xu kaia xu hêéthêé Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé. Wèèa ne kò zómá* zi hêé naka

* **5:8: zómá** - Gerika sa ko “harepa” témé, cii cgoa dis gúùs zómás khama iis ka.

gàba zi qãè hm̀m̀ xg'ã̀ò gú̀ùan ka cg'oèa zi gautan di zi hěéthěé qgóóa, ncěe ko tcom-tcomsa ne di còrè ii i.

⁹ Xu kò k̄abam cii ba nxáè a máá:
 “Kg'anoèa Tsi hãa, tcgãya sa séèan ka,
 a gaas tc'àmà-tcěekg'am cgoaèa gú̀ùan xgobekg'am,
 cg'õoèa Tsi kò hãa khama,
 a Tsi a kò khóè ne Tsari c'à̀òan cgoa
 x'ámá tcg'òó a Nqari ba máà,
 wèé zi qhàò zi koe guu a,
 naka wèé t̄aman koe hěé,
 naka wèé ne khóè ne koe hěé,
 naka wèé zi xg'ae zi koe hěéthěé e,
¹⁰ a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne peresiti ne e,
 gatá dim Nqari ba ne gha tsééa máá ka,
 ta nqõómkg'ai koe tc'ã̀a-cookg'ai,”
 ta xu ma nxáè.

¹¹ Kar kò bóò, a ra a kái xu moengele xu di dòman kóm, ncěe kò kaisase kái ii xu, nxáràè tite zi tcám-tcám zi khama noo xu. Ncěe kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa hěé naka kg'oo-coan hěé naka kaia xu hěéthěé nxama-nxama hãa xu,

¹² xu kò kaian dòm cgoa máá:

“Kg'anoèa baa
 Ghùu-coam ncěe kò cg'õoèa hãa ba,
 qaria nem gha hòò ka,
 naka x'aian hěé,
 naka q'ã̀a di tc'ěean hěé,
 naka kaian hěé,
 naka tcoman hěé,
 naka x'à̀an hěé
 naka dqòm̄kuan hěéthěé e!”
 témé.

¹³ Ra kò nxãaska wèé gú̀ùan ẽe kg'õèa hãa kóm, ncěe nqarikg'ai koe hěé naka nqõómkg'ai koe hěé, naka nqõóm ka nqãaka hěé, naka tshàa-dxooan koe hěéthěé hàna a, wèéan ẽe gaan koe hàna a, i ko máá:

“Gaam ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba hěé
 naka Ghùu-coa ba hěéthěé
 méé i dqòm̄kuan máàè,
 naka tcoman hěé,
 naka x'à̀an hěé,
 naka qarian hěéthěé e,
 chõò tamase!”
 téméè.

¹⁴ I kò 4 kg'oo-coan máá: “Amen!” témé. Xu kò kaia xu cg'áé, a xu a dqòm̄.

6

7 zi gú̀ù zi tc'à̀mà ko tcěekg'am zi

¹ Nxãaskar kò bóò, ẽem ko Ghùu-coa ba 7 zi gú̀ù zi tc'à̀mà ko tcěekg'am zi ka c'ẽe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu ka c'ẽe ba kóm, me túúm dim dòm cgoa ko kg'ui khama xam̀ a ko máá: “Hàà!” témé.

² Kar kò bóò, q'úúm bìi ba, me ẽe qábì mea ba nxòo sa qgóóa, a ko x'aian dis cába sa máàè, a ba a kò tààa hãase qõò, a gha síi tàà.

³ Eẽm ko gaia cím̄ dis gú̀ùs tc'à̀mà ko tcěekg'am sa xgobekg'am kar kò cím̄ dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

⁴ Me kò nxãaska c'ëem bìi ba tcg'oa, c'ees khama ma ncoà ba. Gam dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàèa, tòókua nem gha nqõómkg'ai koe séèa tcg'òó di i, nxãasega ne gha khòè ne cg'õoku ka, a ba a kò kiam ntcàu ba máàèa hãa.

⁵ Eëm ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. Ghùì-kg'air ko kar kò ntcùúm bìi ba hëé naka gam dim qábì-kg'ao ba hëéthëé bóò, me qóman ko tc'ãò-tc'ãò sara gúù sara tshàu q'ooa ba koe qgóóa hãa.

⁶ Ra kò nxãaska kg'uim khama xams gúù sa kóm kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: “Cúím cáím di suruta ne gha cúím tshàu-q'oom di péréan máà tsi, i gha cúím cáím di surutan nqoana tshàu-q'oo zi di maberean máà tsi, igabaga táá olife di nxúian hëé naka gõéan hëéthëé ko kúru hian cg'õo guu!” témé.

⁷ Eëm ko gaia 4 dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé.

⁸ Ghùì-kg'air ko kar kò tsãám bìi ba bóò. Eë kò qábì meam di cg'òèa nea ko x'oo o, i kò ãe x'óóa ne khòè ne di x'ãè-q'ooan ko xùri me, i kò wèéan ga 4 xòèan nqõómkg'ai di koe guu a cúím xòèm koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'õo ka, naka xábàs cgoa hëé, naka tcìian cgoa hëé, naka qãáka di kg'oo-coan nqõómkg'ai di cgoa hëéthëé e.

⁹ Eëm ko gaia 5 dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò ãe Nqarim dim kg'uim ncëe ne kò nxàea tseegukagua hãam domka cg'òèa hãa ne di tc'ëean altaram ka nqãaka bóò.

¹⁰ Kiam dòm cgoa ne kò q'aua tcg'òó, a máá: “Oo, tc'amaka hàna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm naka táá ão guu, naka nqõóm di ne khòè ne qháése xgàra, naka sita di c'áòan kabi ãe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe!” témé.

¹¹ Me kò wèém khòè ba q'úúm qgái ba máàè, a bìriè, cg'árése ne gha qãà* sa, i nxãakg'aiga sí nxáráse-q'ooan gane ka c'ëe ne qãà ne dian hëé, naka qõese ga ne dian hëéthëé tc'ãò, ncëe gha hàà cg'òèe ne, ncëe ne kò ma gane hëéèa khama.

¹² A ãem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqõó ba kaisase cgùru, si kò cáím sa kabise a ntcùúm qgáím khama ma ntcùú, me kò nxoe ba kabise a c'áòan khama ma ncoà.

¹³ Zi kò nqarikg'ai di zi tconò zi nqõómkg'ai koe tcheè, ncëe i ko ma faia dis hìis di tc'áróan kg'oarà ma tcheè khama ma, kiam tc'ãám kas kòo ntcãa-ntcãè ne.

¹⁴ I kò nqarikg'aian qabese, tcgãyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèé xàbian hëé naka tshàam ka nxama-nxamaèa nqõó-coan wèé hëéthëé ntcãa-ntcãase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

¹⁵ Xu kò nxãaska nqõómkg'ai di xu x'aiga xu hëé, naka kaia xu khòè xu hëé, naka tc'ãà-cookg'ai xu hëé, naka ãe qguúan hëé naka qarian hëé, naka wèé ne khòè ne c'ëe ne, qãà ne kana ãe qãà tama ne gane hëéthëéa kò nxõán di kòman koe hëé naka xàbian di nxõán koe hëéthëé tcãa a xài.

¹⁶ A ne a kò xàbian hëé naka nxõán hëéthëé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chóm ta a tcgái-q'ooa ba koe Gaam ãe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõóa-ntcõè ba, naka gataga chóm ta a Ghùu-coam di xgòàn koe.

¹⁷ Gatsara di xgòàn dim cáím kaia hãa ba hààraa ke, ka i gha dìin kgoana a q'óá me?”

7

144,000 khòèan Iseraele di i

* 6:11: qãà - Gerika sa ko “sãa” témé.

¹ Ncēes gúùs qǎá q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqǒóm di zi huku zi 4 zi koe tééa-tēe, a xu a kò 4 tc'ǎán nqǒómkg'ai di qgóóa hãa, nxãasega i gha táá cúí tc'ǎá ga nqǒómkg'ai koe tc'ǎá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèé hìian koe ga igaba.

² A ra a kò moengelem c'ēe ba bóò, me ko cáms ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcãà-tshàus koe x'ái sa úúa, Nqarim kg'òèa hãam di sa, khòè ne koem gha x'áis khama ma tòó sa, me kò kaia hãam dòm cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncēe ko qarian máàèa hãa xu, nqǒó ba xu gha cg'òo ka, naka tshàa-dxooan hēéthēé e,

³ a ba a ko máá: “Táá nqǒó ba cg'òo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hìian ga igaba, naka ta gha nxãakg'aiga sí x'ái sa tòó, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aoan còo koe,” témé.

⁴ Ra kò nxãaska ēe kò x'ái sa tòó cgaeèa ne di nxáráse-q'ooan kóm: 144,000 ne khòè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khòè ne di zi wèé zi koe guu a.

⁵ 12,000 ne kò Jutam dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa, ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa, naka 12,000 ne hēé Gatem dis qhàòs koe,

⁶ naka 12,000 ne hēé Aserem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēé Nafetalim dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēé Manasem dis qhàòs koe,

⁷ naka 12,000 ne hēé Simonem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēé Lefim dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēé Isakarem dis qhàòs koe,

⁸ naka 12,000 ne hēé Sebulonem dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēé Josefam dis qhàòs koe, naka 12,000 ne hēéthēé Benjamenem dis qhàòs koe, nxãa nea kò x'ái sa tòó cgaeèa.

Wèé xu nqǒó xu di ne khòè ne

⁹ Ncēe zi gúù zi qǎá q'oo koer ko bóò, kar kò kaias xg'aes khòè ne di sa bóò, ncēe cúí khòè kaga nxáràè tite sa, wèé zi qhàò zi koe guu a, naka wèé zi xg'ae zi koe hēé, naka khòè ne koe hēé, naka tam xu koe hēéthēé e. Ne x'aian dis ntcǒó-q'ooos cookg'ai koe hēé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hēéthēé tééa-tēe, a ne a q'úú qgái-dxooan hana, a hìian di nxãan tshàu q'ooa ne koe qgóóa.

¹⁰ A ne a kò kiam dòm cgoa q'aua tcg'òó a máá: “Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua, ncēe x'aian dis ntcǒó-q'ooos koe ntcǒóa-ntcǒe ba, naka Ghùu-coam koe hēéthēé e,” témé.

¹¹ Xu kò wèé xu moengele xu x'aian dis ntcǒó-q'oo sa hēé naka kaia xu hēé naka 4 kg'oo-coan kg'òèa kò hãa koe hēéthēé tééa nxama-nxama. Ne kò x'aian dis ntcǒó-q'ooos cookg'ai koe tcúúa ne cgoa qámse, a Nqari ba dqòm,

¹² a máá:

“Amen!

Dqòmkuhan hēé

x'áàn hēé

q'ãan di tc'ēean hēé

qǎè-tcaoa-máákuan hēé

tcomkuan hēé

qarian hēé

naka kiam hēéthēé

méé i chòò tamase

gatá dim Nqarim di ii.

Amen!”
témé.

¹³ Me kò kaia xu ka c'ëe ba kg'ui cgoa te a máá: “Díí ga nea ncëe ne, q'úú qgáí-dxooan hana ne, a ne a nda koe guua?” témé.

¹⁴ Ra kò birí me a máá: “Kaia hãa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé. Me kò birí te a máá: “Ncëe nea gane ãe kaias xgàrakus koe guua hãa ne ne e. Gane di qgáí-dxooa ne ne xg'aàra hãa, a kúrú u i q'úú u Ghùu-coam di c'àòan cgoa.

¹⁵ Gaa domkaga
ne x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis cookg'ai koe hãa,
a ko dqomè Me,
koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e,
Gam dim tempelem koe hãa a,
Me gha Gaam
ãe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba
hãa cgoa ne
a gha kòre ne*.

¹⁶ Cuiskaga ne gaicara xabà hãa tite,
a cáma hãa tite.
Cám sa cuiskaga dàò ne tite,
kana c'ëe kùruan ncëe kaisa ga igaba.

¹⁷ Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama,
x'aian dis ntcõó-q'oos nqàè koe hãa ba,
a ba a gha chùia úú ne kg'òèan di tshàan di tsgórèan koe,
Me gha Nqari ba wèém tcgáí-tshàram
gane di tcgáían di ba tchùua tcg'òó,” tam méé.

7 xu torompita xu (8-11)

8

7 dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am sa ko xgobekg'ammè

¹ Eëm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúùs tc'àmà ko tcëekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhái-qhái ba xóé, aoaram di nqàè-q'ooan khama noo x'aèa ne.

² Kar ko 7 xu moengele xu ncëe ko Nqarim cookg'ai koe téé-tëe xu bóò, xu ko 7 torompitan máàè.

³ Me kò c'ëem moengelem qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan úúa hãas gãbas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hãa ba altaram koe hàà téé, a kò qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan kái máàè, nxãasegam gha wèé ne ãe tcom-tcomsa ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncëe x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hànam koe tcheè e ka.

⁴ I kò qãè hm̀m̀ xg'ãòs dàò-a-máákus di ts'énèan hëé naka ãe tcom-tcomsa ne di còrèan hëéthëé ãe kò Nqarim cookg'ai koe tãem moengelem di tshàuan koe guu a qaò.

⁵ Me kò nxãaska moengele ba qãè-hm̀m̀ xg'ãò gúùan úúa hãas gàba sa séè, a altaram koe guua c'eean ka cg'oè-cg'oe si, a ba a nqõómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hëé naka ts'oo-q'ooan hëé naka túú-tebean hëé, naka nqõóm di cgùru-q'ooan hëéthëé kúrúse.

7 xu torompita xu

⁶ Xu kò nxãaska 7 xu moengele xu ncëe kò 7 torompitan qgóóa hãa xu kg'ónòse, q'aukagu u xu gha ka.

* **7:15:** *hãa cgoa ne a gha kòre ne* - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,” témé.

⁷ Tc'ãà dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsõà sa hěe naka c'ees ncěe kò c'áòan cgoa xg'aea hãa sa hěéthěé xóé. Si kò nqõómkg'ai koe tcheèè, me kò nqoana xòèan nqõómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hìian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wèè dcãan tsãá ga dào.

⁸ Me kò cáàm dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si ko c'ěes gúu sa tshàa-dxooan koe xaoa tcãàè, kaiam xàbìm khama noo sa, ncěe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'áòan kúrú,

⁹ si kò nqoana dtcõoan tshàa-dxooan q'oo koe x'ãèa hãa kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcõo sa x'óó, si kò nqoana dtcõoan skepean di koe guu a cúís dtcõo sa kòbèè.

¹⁰ Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a kaiam tconò ba cg'áé, a ko x'áà, karuko c'ee-kg'ám khama ma, a ba a kò nqoana xòèan tshàan di koe hěé, naka tshàan di tsgòrèan koe hěéthěé cúím xòèm koe guu a tcheè.

¹¹ Gaam tconòm di cg'òèa ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòèm tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàam ka kái khóèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

¹² Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cáms di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me nqoana xòèan tconò zi di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, nxãasegam gha cúím xòè ba táá x'áà ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koaban di koe guu a cúím xòè ba táá x'áàn hòò, i ntcùúan ka gataga ii.

¹³ Kar kò nxãaska bóò, a kóm si ko xãe sa ěes ko nqarikg'ai nqáè koe tsãéa te ka kaiam dòm cgoa kg'ae a ko máá: "Nqoana xu moengele xu kg'ónòsea máána hãa, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'ãè ii, cg'ãè ii, cg'ãè ii, gane ěe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne ka," témé.

9

¹ Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqõómkg'ai koe tcheèa hãam tconò ba bóò. Me ko chõò-q'oo úú tamam haém di kòman di xgobekg'aman máàè.

² Chõò-q'oo úú tamam haém dim kòm bam kò xgobekg'am, i kò kaiam c'eam di khama ii ts'énèan gaam kòm koe tcg'oa, si kò cáám sa hěé naka nqõóm-nqáè hěéthěé gaam kòm koe tcg'oara hãa ts'énèan ka ntcùúkaguè.

³ I kò tcòman ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqõómkg'ai koe hàà, a i a kò nqõómkg'ai koe xg'árian di qarian khama noo qarian máàè.

⁴ A i a ko bìrìè, nqõómkg'ai di dcãa ne i gha táá cg'õo sa, kana c'ěe gúúan ěe tsãá ga igaba, kana c'ěe hìian ga igaba, gabà méé i khóèan cg'õo, ncěe Nqarim dis x'ái sa còoan gaan di koe úú tama a.

⁵ Kgoara i kò máàè tama, cg'õo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoèan kaisase xgáè ne sa, i kò gaan di xgáèku-q'ooan xg'árim dian khama xam, ěe i kò khóèan kaá ne.

⁶ Eě xu cáám xu ka i gha khóèan x'ooan qaa, igaba i hòò o tite. X'ooa ne i gha tc'ěe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

⁷ Tcòman ncěea kò ncõo sa kg'ónòa máàèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúúan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cábán x'aian di khama ii gúúan úúa, i kò gaan di kg'áian khóèan dian khama ii.

⁸ I gaan di c'òòan khóès di c'òòan khama ii, i gaan di xõóan gàman di xõóan khama ii.

⁹ Gaan di dxùuan koe i kò dxùua tsi koe ko xgáèa máá tsi gúùan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàmàn di ts'oo-q'ooan kái zi bìi kara zi dian khama xam, ncêe ko ncõoan xàà zi.

¹⁰ A i a kò xg'árian di khama ii tsáóan úúa, a i a kòo gaa tsáóan cgoa kaá, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khóèan ko 5 nxoean thòò-thõo o.

¹¹ Gaan dim x'aiga ba kò chòò-q'oo úú tamam haém dim moengele me e. Gam di cg'òèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tciè, *ncêe sa ko 'cg'òo sa' témé.*

¹² Tc'ãà dis cg'ãè sa nqáèa hãa, bóò, cam cg'ãèa ne ko qanega hàà, ncêe zi gúù zi qãá q'oo koe.

¹³ Me kò nxãaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxãaska dòm ba kóm, gautan dim altaram di xu 4 xu nxãà xu koe guua ba, ncêe kò Nqarim cookg'ai koe hãa ba.

¹⁴ Me ko 6 dim moengelem ncêe ko torompita ba qgóóa ba bìri a máá: "Moengele xu 4 xu ncêe tshàam kaia Eferatase dim koe qáèèa xu méé tsi kgoara," témé.

¹⁵ Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cáman kg'ónò mááèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hêé, naka kuri ba hêéthêé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koe xu gha guu a cúis xg'ae sa cg'òo ka.

¹⁶ Bìian qábìla hãa xu ncõo-kg'ao xu di nxáráse-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxáráse-q'ooa xu kóm.

¹⁷ Ncêea ra kò ma tiris x'áiès koe bìi xu ma bóò ga a: qábì-kg'ao xua kò dxùua tsi ko xgáèa máá gúùan úúa hãa, ncêe kò c'eean khama ma nqò a, a safirean khama ma kaisase tsãá a, a i a salefan khama ma dà-m-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàmàn di tcúúan khama ii, i kò c'eean hêé, naka ts'énèan hêé, naka salefan hêéthêé gaxu di kg'áman koe tcg'oa.

¹⁸ Nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koes kò guu a cúis xg'ae sa cg'òè, ncêe zi xgàraku zi thòòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hêé, naka ts'énèan ka hêé, naka salefan ka hêéthêé e, ncêe kò kg'áma xu koe tcg'oa a.

¹⁹ Bìian di qaria ne kò kg'áman gaan di koe hêé, naka tsáóan gaan di koe hêéthêé hàna khama. Gaan di tsáóa ne kò cg'aoan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khóèan thòò-thõo.

²⁰ C'èe ne khòè ne kò gazi xgàraku zi thòòka zi ka táá cg'òè, igaba ne kò táá gane kúrúa hãa gúùan koe tcóóse, a kò dxáwa tc'èean dqomàn táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárian hêéthêé e, ncêe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hêé, naka tcg'aian hêé, naka nxõán hêé, naka hìian hêéthêé e, ncêe bóò ga hêé tama a, kana kóm ga hêé tama a, kana qòò ga hêé tama a.

²¹ A ne a kò táá tcóóse gane di cg'òokuan koe hêé, naka tsóòan kúrúan koe hêé, naka cg'áràn koe hêé, naka gane di ts'àn koe ga hêéthêé e.

10

Moengele ba hêé naka tcgãya-coa sa hêéthêé e

¹ Ra kò nxãaska c'èem moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa. Túú-c'òòs kam kò qàbièa, a dòro-qhãó ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòo kg'áia ba cáms khama ma x'áà, i c'òáa ba nquu ba ko ghùì-ghuim hìim karua ko qaòm khama ii.

² Tshàua ba koem kò tcgãya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hãa sa. Gam dim nqàrèm kg'àò xòè di bam kò tshàam tc'amkg'ai koe tòóa, a dxàe xòè di ba nqòómkg'ai koe tòóa.

³ Kaisam q'au bam kò tcg'òó, gàman di kg'ae-q'ooan khama xam ba. Eẽm ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uia ts'oo.

⁴ Eẽ zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe guuam dòm ba kóm me ko máá: “Tc'àmà-tcëekg'ama tòó ães gúús 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi mééa hãa sa naka táá góá si guu!” témé.

⁵ Me kò nxãaska moengelem ncëer kò bóò me tshàa tc'amkg'ai koe hëé naka nqõómkg'ai koe hëéthëé tééa-tëe ba, kg'àò xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghù.

⁶ A ba a Gaam ãe chõò tamas kg'õè sa ko kg'õèm cgoa gaise, ncëe nqarikg'ai hëé naka gaa koe hàna gúúan hëé, naka nqõómkg'ai hëé naka gaa koe hàna gúúan hëé, naka tshàa-dxooan hëé naka gaan koe hàna gúúan hëéthëé kúrúa hãa ba, a ba a máá: “Cúí ão ga gha káa a,

⁷ igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cáím xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchõàs chómsea hãa sa tcg'oa a kúrúse, ãem kò ma Gam di xu qãà xu porofiti xu ma xгаа-xгаа sia khama,” témé.

⁸ Me nxãaska dòm ncëer ko nqarikg'ai koe kóma hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: “Qõò naka sí ãe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshàam tc'amkg'ai koe hëé naka nqõómkg'ai koe hëéthëé tééa-tëem moengelem tshàu q'oo koe séè,” témé.

⁹ Ra kò moengelem koe sí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máà te sa, me bìrí te a máá: “Séè si naka tc'óó si. Kg'au si i gha ii ncãaa tsi koe, igabas gha kg'ám-q'ooa tsi koe kare ii, dènean khama ma,” témé.

¹⁰ Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe séè, a tc'óó si, si kò kg'ám-q'ooa te koe dènean khama ma kare, igaba ãer ko tc'óó sia xg'ara ka i kò ncãà-q'ooa te kg'au.

¹¹ Ra kò nxãaska bìrié a máá: “Gaicara méé tsi porofita, kái ne khòè ne ka hëé, naka kái zi qhàò zi ka hëé, naka kái xu tam xu ka hëé, naka kái xu x'aiga xu ka hëéthëé e,” témé.

11

Cám tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara

¹ Ra kò nxãaska qáò-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom hì ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a bìrié a máá: “Tëe naka sí tempelem Nqarim dim di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão, naka altara ba hëé, naka gaa koe hãa a ko dqomè ne hëéthëé nxàrà.

² Igaba tempelem ka tchàa koe hànam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoean tcom-tcomsam x'áé-dxoo ba náà.

³ Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cáím tsara qarian máà, tsara gha saka di qgáían hãa a 1,260 cáímán porofita.”

⁴ Ncëe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hì tsara a, a cáím tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncëe wëem nqõóm dim X'aigam Nqarim cookg'ai koe tééa-tëe tsara.

⁵ A ncëe c'ëe khóèan kò thõò-thõo tsara a kg'oana ne i ko c'eean kg'ám-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'õo-kg'aoan cg'õo. Ncëea ãe thõò-thõo tsara a kg'oana khóèan gha ma cg'õòè ga a.

⁶ Qarian tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcëekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitan di cáímán ka, a tsara a tshàan koe qarian úúa, kabi i tsara gha i c'áòan kúrú di i, a tsara a gha nqõó ba xg'ám wèè cg'ãèan cgoa, ãe tsara ga ko ma tc'ëe khama ma.

⁷ Eẽ tsara ko Nqarim di kg'uian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncëe chõò-q'oo úú tamam hãém koe ko tcg'oa ba qarucgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'õo tsara a.

⁸ I gha gatsara di tc'áróan kaiam x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncêe q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncêe gatsara dim X'aigam *Nqarim* xgàuèa koe.

⁹ Nqoana cáman hêé naka cúim cáim di nqáè-q'ooan hêéthêé ka ne gha khòe ne ncêe qhàò zi koe hêé naka xg'ae zi koe hêé naka tam xu koe hêé, naka nqôó xu koe guua ne hêéthêé, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xguì tc'áman koe tsara gha xòòè sa,

¹⁰ ne gha ãe nqôómkg'ai koe x'ãèa hãa ne tc'amkg'aia tsara koe qãè-tcao, a ne a gha kòe sa kúrú, a aban tsééa mááku, ncêe tsara porofiti tsara kò ãe nqôómkg'ai koe x'ãèa hãa ne qóm ba qgóókagua hãa khama.

¹¹ Igaba i kò nqoana cáman hêé naka cúim cáim di nqáè-q'ooan hêéthêé qãá q'oo koe *Nqarim* koe guua kg'òèan di sònòan tcãà cgae tsara a, tsara kò nqàrèa tsara cgoa tãe a téé, i kò kaisa q'áòan tcãà cgae gane ãe kò bóò tsara a ne.

¹² Nxãaska tsara kò c'èem dòm kaisa ba kóm, nqarikg'ai koe guua ba, me ko bìrí tsara a a máá: “Ncêe koe tsao q'ábà qaò,” témé. Tsara túú-c'òòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qaò, ne kò gatsara di ne cg'òo-kg'ao ne bóò tsara a.

¹³ Gaam x'aèm kam kò nqôó ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúim xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khòèan gaam nqôóm di cgùru-q'ooan ka cg'òòè, ne kò c'èe ne kaisas q'áòs ka tcãàè, a ne a nqarikg'ai dim *Nqari* ba dqòm.

¹⁴ Cáim dis cg'ãè sa nqáéa hãa, igaba bóò, nqoana dis cg'ãè sa ko sencgaga hàà.

7 dim torompita ba

¹⁵ Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòm xu nqarikg'ai koe kómse, a xu a ko máá:

“Nqôómkg'ai di x'aia ne
gatá dim X'aigam *Nqarim* di x'aian kúrú,
naka *nqòòkaguèa hãam* Krestem di hêéthêé e,
Me gha chòò tamase X'aiga ba ii,”
témé.

¹⁶ Xu kò nxãaska 24 xu kaia xu, ãe kò *Nqarim* cookg'ai koe gaxu di ntcôó-q'ooan x'aian di koe ntcòe xu kg'áa xu cgoa qámse, a *Nqari* ba dqòm,

¹⁷ a máá:
“X'aiga Tsi *Nqari* Tsi *Qari* Tsi wèé Tseè,
ncêe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi,
qãè-tcao xae ko máá Tsi,
kaia qarian Tsari Tsi séèa hãa khama,
a Tsi a tshoa-tshoa a tc'ãà-cookg'aia hãa.

¹⁸ *Nqôóm di zi* qhàò zia kò xgòà,
igaba i Tsari xgòàn hààraa,
naka ãe x'óóa hãa ne xgàra di x'aèan hêéthêé e.
Tsari ne qãà ne, ncêe porofiti ne hêé
naka tcom-tcomsa ne hêé naka wèèa ne
ãe ko Tsarim cg'òè ba q'áò ne hêéthêé
Tsi gha *qãèan cgoa* suruta,
cg'aréan ga hêé naka kaian ga hêéthêé e.
A Tsi a gha ãe ko nqôó ba cg'òo ne hàà cg'òo,”
ta xu méé.

¹⁹ Me kò nxãaska *Nqarim* dim tempelem nqarikg'ai koe hàna ba xgob-ekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káá ba bóòse Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrúse, naka ts'oo-q'ooan hêé, kg'ui-q'ooan gaan di hêé, nqôóm di cgùruan hêé naka kaisas tsòà sa hêéthêé e.

Cg'ao-dxoo ba hěe naka cam kg'oo-coa tsara cg'õo ko tsara hěéthěe e (12-13)

12

Khòe sa hěe naka kái tcúú a kaim cg'aom ncoà ba hěéthěe e

¹ Kaia, a are-aresas x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncěe khòes kò cáms khama ii qgáian hana sa, me kò nxoe ba nqàrèa sa ka nqãaka hana, si kò x'aian dis cábas 12 tconòan úúa sa tcúúa sa koe hana.

² Ncãa nes kò úúa, a ábà qàe koe hãa, a ábàn di thõðan úúa, khamas kòo kg'ae.

³ Si kò c'ees x'ái sa gaicara nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, ncoàm cg'ao-dxoom kaim 7 tcúúan hěe naka 10 nxãan hěéthěe úúa ba hana, a kò 7 cában x'aian di tcúúa ba koe úúa.

⁴ Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae zi nqarikg'ai di tconòan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'òó, a nqõómkg'ai koe tcheèagu. Kam kò nxãaska cg'ao-dxoo ba khòes èe ábà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxãasegam gha gas dim cóá ba ãem ko ábà kaga tóm ka.

⁵ Si kò kg'àòm cóá ba ábà, ncěe ko hàà nqõóm di zi qhàò zi wèé zi qano dxòm cgoa tc'ãa-cookg'ai ba. Igabam kò gas dim cóá ba ntcàuè, a ba a Nqarim koe úúè, Gam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe.

⁶ Si kò khòe sa bèe a qãáka qgóéa síí, Nqarim x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá sia hãa koe, ncěe gaa koes gha hãa, a 1,260 cáman xáròè koe.

Mikaele ba ko cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku

⁷ Si ncõo sa nqarikg'ai koe tēe. Mikaele ba hěe naka gam di xu moengele xu hěéthěe kò cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku. Me kò cg'ao-dxoo ba hěe naka gam di xu moengele xu hěéthěe gaxu cgoa x'ãàku.

⁸ Igabam kò cg'ao-dxoo ba tààè, i nxãaska x'ãè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà.

⁹ Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncěe ncíí, a dxãwa me e ta ko ma tciè, a satana ii, a wèém nqõóm dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqõómkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

¹⁰ Ra kò nxãaska kaim dòm ba nqarikg'ai koe kóm, me ko máá:

“Ncéeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,
i Gam di qarian hààraa,
naka Gam di x'aian hěé,
naka qarian Gam dim nqòðkaguèa hãam Krestem di hěéthěe e.
Gatá ka qõese ga ne dim chibi-chibi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,
ncěe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe
koaba ba hěe naka ntcúú ba hěéthěe chibi-chibi ne ba.

¹¹ Ghùu-coam di c'àðan cgoa hěe
naka Nqarim di kg'uian tsegukaguan ka hěéthěe ne tàà mea hãa;
a kò gane dis kg'òè sa táá tòóa mááse,
igabaga ne kò x'óóan kg'ónòsea máána hãa.

¹² Gaa domka méé tu qãè-tcao, oo nqarikg'aiè,
naka gatu èe gaa koe x'ãèa hãa tu hěéthěe e!
Igaba i gha cg'ãè ii gatu ka, oo nqõókkg'aiè,
naka tshàa-dxooan hěéthěe e,
dxãwa ba gatu koe xoana hãa,
kaisa xgòàn cgoa khama.

Q'anam hãa gam di x'aèa ne xòm m sa khama!”
tam méé.

¹³ Eëm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqõómkg'ai koem xaoa xòóèa sa, kam kò kg'àòm cóá ba ábà hãas khòe sa qae.

¹⁴ Igabas kò khòè sa tcgàmà tsara kaias xâes di tsara máàè, nxãasegas gha cg'ao ba tsãéa guu, a qãáka sí hãa ka, qgàim kg'ónòas kò máàèam koe, qgàim ncêes kò sí hãa a x'ae ba xáròè ba, kuri tsara hêé, naka kurim nqáè-q'oo hêéthêé e.

¹⁵ Me kò cg'ao ba khòè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàan kg'áma ba koe guu a tcg'òó, nxãasega i gha xgàia tcg'òó si ka.

¹⁶ Igabam kò nqòó ba khòè sa hùì, a ba a kg'áma ba xgobekg'am, a ãem tshàam ncêem ko cg'ao-dxoo ba kg'áma ba koe guu a tcg'òó ba tòm.

¹⁷ Me cg'ao-dxoo ba khòès koe kaisase xgòà, a ba a kò tcg'oa a sí wèé cóáa sa cgoa ga ncõoan kúrú, gane ãe ko Nqarim di x'àèan qgòóa qaria ne, a ko wèé x'ae ka Jeso ba tseegukagu ne.

¹⁸ Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di góman koe téé.

13

Tc'ãà dim kg'oo-coa ba

¹ Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxãàn hêé, naka 7 tcúuan hêé, naka 10 cában x'aian di hêéthêé kò nxãaa ba koe úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'òèan wèé tcúúa ba koe úúa.

² Kg'oo-coam ãer kò bóò ba kò q'òèm khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hêé naka gam di ntcòó-q'ooan x'aian di hêé naka kaia tsééan di qarian hêéthêé gaam kg'oo-coa ba máà.

³ Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'ãe sa cg'ãès xg'am sa úúa, x'óoam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am sa kaia sa ts'iria hãa, me kò wèém nqòó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri.

⁴ Ne kò khòè ne cg'ao-dxoo ba dqom, qaria bam kò kg'oo-coa ba máà khama, a ne a kò gataga kg'oo-coa ba dqom, a ko máá: “Díina kg'oo-coam khama ii? Díina gha gam cgoa ncõoan kúrú?” témé.

⁵ Kg'oo-coa ba kò kg'áman máàè, dqomsean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hêéthêé e. Me kò qarian máàè, 42 nxoea nem gha gam di tsééan kúrú ka.

⁶ Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'òèa ba cóè, a ba a Nqarim x'ãèa hãa qgái hêé naka gane ãe nqarikg'ai koe x'ãèa hãa ne hêéthêé cóè.

⁷ Qaria nem kò máàè, ãe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncõoan kúrú di i, a tàà ne e. A ba a kò wèém nqòóm di zi qhàò zi tc'amkg'ai koe hêé, khòè ne koe hêé, naka tam xu koe hêé, naka xg'ae zi koe hêéthêé qarian máàè.

⁸ Ne gha wèé ne ãe nqòómkg'ai koe x'ãèa hãa ne dqom me, ncêe nqòóm dis tshoa-tshoases koe i kò guu a cg'òèa ne kg'òèan dis tcgãyas koe góáè tama ne, Ghùu-coam ncêe kò cg'òèam dis koe.

⁹ Ncêè khòèm kò tceean úúa hãa ne méém kóm:

¹⁰ Ncêè c'ãem khòèm gha qáèès kòo qaase

nem gha qáèè,

a ncêè c'ãem khòèm gha ntcàum cgoa cg'òèès kò qaase

nem gha ntcàum cgoa cg'òèè.

Ncêe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm, témé.

Cám dim kg'oo-coa ba

¹¹ Ra kò nxãaska c'ãem kg'oo-coa ba bóò, me nqòómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãàn khamam kò ma cám nxãàn úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui.

¹² A kò tc'ãà dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèé tsééan gam di ga kúrú. A ba a nqǒǒ ba hěé naka nqǒómkg'ai koe x'ãèa hãa ne hěéthěé kúrú ne tc'ãà dim kg'oo-coa ba dqǒm, ncěe gam dis xg'am̄s ncěe x'óóam ga kò hãas xg'ao ts'irì ba.

¹³ Me kaia a *are-aresa zi x'ái zi kúrú*, a ba a khòè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqǒómkg'ai koe hàà c'ee ba kúrú.

¹⁴ Gaa zi x'ái zi cgoam kò nqǒómkg'ai koe x'ãèa ne khòè ne qàe-qae, x'ái zi ncěem kò tc'ãà dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máàèa hãa, kúrú zim gha ka zi. A ba a kò nqǒómkg'ai koe x'ãèa ne khòè ne bìrí, kg'oo-coa ba mée ne sere-sere sa kúrúa máá sa, ncěe kò ntcàum cgoa thòò-thòòèa igaba kg'òèa ba.

¹⁵ Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'ãán máà, si sònò di i, nxãasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane ãe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqǒm tama ne kúrú ne cg'òè ka.

¹⁶ Wèé ne khòè nem kò chùì, kg'áò xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'ái sa tòò cgaèè ka. (Cg'árén ga hěé naka kaian ga hěé, qguàan ga hěé naka dxàuan ga hěé, kgoarasean ga hěé naka qãàn ga hěéthěé e.)

¹⁷ Nxãasega i gha táá cúí khòè ga c'ees gúù sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'ái sa úú tama a, ncěe kò gaam kg'oo-coam di cg'òè ii sa, kana cg'òèa ba di nxáráse-q'oo ii sa.

¹⁸ Ncěes gúù sa ko tc'ëean qaa. A ncěè c'ëem khòèm kò tc'ëega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxáráse-q'oo ba nxará xg'ae. Khòèm dim nxáráse-q'oo me e ke, me gam dim nxáráse-q'oo ba 666 me e.

Tãáka zi x'ái zi (14–15)

14

Ghùu-coa ba hěé naka Gam di ne khòè ne hěéthěé e

¹ Ra kò nxãaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbim koe tééa-těe, i kò 144,000 khòèan Gam cgoa hàna, ncěe kò còoa ne koe Gam di cg'òèan hěé naka Gam ka xòòm di cg'òèan hěéthěé góásea ne.

² Ra kò c'ëem ts'oom nqarikg'ai koe guua hãa ba kóm, me tòè ko tshàn khama xam̄, a kaia kg'ui-q'ooan túúan di khama xam̄. Ncěer kò kóma hãam dòm ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xam̄, ne ko gane di harepan cii.

³ Ne kò x'aian dis ntcǒó-q'oos cookg'ai koe hěé naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu cookg'ai koe hěé naka kaia xu cookg'ai koe hěéthěé kabam cii ba nxáè. Cúí khòè ga kò cii ba táá xgaa-xgaase, ãe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncěe kò nqǒómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òóèa hãa ne.

⁴ Ncěe xua ãe kò táá khòè zi cgoa xóé xu khòè xu u, q'ano iise xu kò qgóósea hãa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèé qgáian ãem ko qǒò koe xùri. Khòè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òóèa hãa, tc'ãà di tc'áróan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hěéthěé e.

⁵ Gane di kg'áman koe i kò cúí tshùù-ntcǒa ga táá hòèè, káà chibi ne e kò ii khama.

Nqoana xu moengele xu

⁶ Ra kò nxãaska c'ëem moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai nqáè koe ko tsãéa te, a chòò tama qãè tchòàn úúa, a ko ãe nqǒómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe hěé naka *nqǒóm di zi qhàò* zi wèé zi koe hěé, naka wèé zi xg'ae zi koe hěé, naka taman koe hěé, naka khòè ne koe hěéthěé nxàe e.

⁷ Kaiam dòm cgoam kò máá: “Nqari ba q'áò naka x'áakagu Me. Gam di xgàrakuan dim x'aè ba hààraa ke, naka dqǒm Me Gaam ãe nqarikg'ai hěé naka nqǒókkg'ai hěé, naka tshàa-dxooan hěé, naka wèé qgáian tshàn ko tcg'oa hěéthěé kúrúa hãa ba,” témé.

⁸ Me kò c'ëem moengelem cam di ba xùri me, a máá: “Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncëe *nqôóm di zi qhàò zi wèé zi kúrú zi gôéan kg'áà* hãa ba, cg'áràn kúrú di i, Nqarim di xgòàn ko óága gôéa ne,” témé.

⁹ Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kiam dòm cgoa kg'ui a máá: “Ncëe c'ëem khòem kò kg'oo-coa ba hëé naka gam dis sere-sere sa hëéthëé ko dqòm, a x'ái sa còoa ba koe kana tshàua ba koe úúa nem

¹⁰ gha gaam igaba thëé Nqarim di xgòàn di gôéan kg'áà, ncëe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di xgòàn dis koe ntcãaèa a. C'eean cgoa hëé naka salean hëéthëé cgoam gha tcom-tcomsa xu moengele xu hëé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hëéthëé thò-thòe.

¹¹ I gha gane di thò-thòeàn di ts'énèan chò tamase qaò, ne sãa di x'aèan úú tama, koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e, gane ãe ko kg'oo-coa ba hëé naka sere-serea ba hëéthëé dqòm ne, naka wèém ãe cg'òèa ba dis x'ái sa hòà ne hëéthëé e.”

¹² Ncëe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòe ne Nqarim di ne méé ne qarika téé, témé - gane ãe ko Nqarim di x'aèan hëé naka Jesom di dtcòman hëéthëé qgóóa qari ne.

¹³ Ra kò dòm ba kóm me nqarikg'ai koe guua hãa a ko máá: “Ncëe sa góá: Ts'ee-ts'eekg'aièa nea ãe ko Nqarim koe x'óó ne, ncëem x'aèm koe guu a,” témé. Me Tcom-tcomsam Tc'ëe ba máá: “Eè, *ts'ee-ts'eekg'aièa nea*, sãa ne gha gane di tsééan koe, i gha gane di tsééan xùri ne khama!” témé.

Nqôóm di tcuùè-q'ooa ne

¹⁴ Bòòr kò, a cookg'aia te koe q'úús túú-c'òò sa bóò. Gaas túú-c'òòs koe kò ntcòe ba kò Khòem dim Cóm khama ii, a gautan dis cábas x'aian di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba tshàua ba koe úúa.

¹⁵ Me kò c'ëem moengele ba tempelem koe guu a tcg'oa, a kiam dòm cgoa gaam ãe kò túú-c'òòs koe ntcòe ba q'au, a ko máá: “Tsarim xgào ba tcãà naka gaam cgoa tcuù, tcuùan dim x'aè ba hààraa hãa, *nqôómkg'ai* dian ncëe tcuùè ko ne kaisase x'ãéa hãa ke,” témé.

¹⁶ Me kò nxãaska gaam ãe túú-c'òòs koe ntcòe ba xgào ba *nqôómkg'ai* koe nqáékagu, me nqôó ba tcuùè.

¹⁷ Me kò c'ëem moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba qgóóa.

¹⁸ Me kò c'ëem moengele ba altaram koe guu a tcg'oa, moengelem ncëe c'eean koe qarian úúa ba, me kò gaam ãe kò ts'èèm xgào ba qgóóa ba kiam dòm cgoa tcii, a máá: “Tsarim xgào ba tcãà naka *nqôóm di kg'oman* di tc'áróan tcuù cgoa me, gaan di tc'áróa ne x'ãéa hãa ke,” témé.

¹⁹ Me kò moengele ba nxãaska gam dim xgào ba *nqôómkg'ai* koe nqáékagu, a ba a *nqôómkg'ai* di kg'oman tcuù, a gôéan ko kúrúès qgáìs ncëe Nqarim di xgòàn di iis koe xaoa tcãà a.

²⁰ I kò kg'oman x'áé-dxoom ka tchàa koe náà tò-m-tommè, gôéan ko kúrúès qgáìs koe, i c'áòan gaas qgáìs koe guu a tòè, a càùse, a bì di tòm kgòrean ko téé khama noose síí, 300 kilomitar di qáò-q'ooan khama noose.

15

7 xu moengele xu di zi cg'ãè zi chò di zi

¹ Ra kò nxãaska c'ëes kias are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe bóò: moengele xu 7 xu ncëe kò 7 cg'ãèan úúa xu - ncëe chò di i, gaan koe i kò Nqarim di xgòàn chò khama.

² Ra kò c'ëes gúù sa bóò, tshàm ts'óó-c'òán khama ii ba, me c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ãe kò kg'oo-coa ba tàà hãa ne hëéthëé bóò,

kg'oo-coam ncēe kò sere-sere sa kúrúa mááèa hãa, i kò cg'òèa ba nxáráse-q'oom ka x'áíèa ba. Tshàam qàe koe ne kò téé-tēe, Nqarim máa nea hãa zi harepa zi qgóóa hãase.

³ Ne kò Moshem dim cii ba nxàè, Nqarim dim qãa ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hēéthēe e, a ko máá:

“Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a.

Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wèe Tseè!

Tsari dàòà nea tchàno a tseegu u,

oo, X'aiga Tsi *nqǒóm di zi qhàò* zi di Tseè!

⁴ Dìina gha táá q'áò Tsi,

oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè,

a cg'òèa Tsi táá x'áàkagu?

Tsáá Tsia cúísega tcom-tcomsa Tsi i.

Nqǒóm di zi qhàò zi wèe zia gha hàà

a Tsáá cookg'ai koe dqòm khama,

tchàno tsééan Tsaria x'áísea hãa khama,”

témé.

⁵ Ncēes gúùs qãá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba bóò, xhàro-dxoom ncēe Nqarim kò khòè ne cgoa kg'uim koe, me nqàè koe hànám qgáì ba xgobekg'amsea.

⁶ Xu kò gaxu moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'ãèan cgoa tempelem koe tcg'oa. Q'úú qgáìan tcaàko xu kò hàna, a kò gautan di bànean dxùua xu koe qáéa.

⁷ Me kò 4 xu kg'oo-coa xu cg'òèa hãa xu ka c'èe ba nxãaska 7 xu moengele xu gautan di zi gàba zi 7 zi máà, chòò tamase ko kg'òèm Nqarim di xgòàn ka kò cg'òèa hãa zi.

⁸ Me kò tempele ba Nqarim di x'ààn hēe naka Gam di qarian hēéthēe koe guua ts'énèan ka cg'òè-cg'oeè. I kò cúí khòè ga tempelem koe tcàà tama, i nxãakg'aiga qǒò a sí 7 cg'ãèan moengele xu 7 xu di chòòkaguè.

7 zi gàba zi Nqarim di xgòàn di zi (16)

16

¹ Ra kò nxãaska kaiam dóm tempelem koe guua hãa ba kóm, me ko moengele xu 7 xu bìrì a ko máá: “Qòò xao naka nqǒómkg'ai koe sí Nqarim di xgòàn di zi gàba zi 7 zi ntcãagu,” témé.

² Me kò tc'ãà dim moengele ba qǒò a sí gam dis gàbas dian nqǒómkg'ai koe ntcãagu, zi kò cg'ãè a thòò zi chibi zi khòè ne koe tcg'oa, èe kò kg'oo-coam dis x'ái sa úúa ne hēe naka gam dis sere-sere sa kòo dqòmà máá ne hēéthēe e.

³ Me kò cààm dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcãagu tshàa-dxooan koe, i tshàan kabise a x'óóam khòèm di c'àòan khama ii, i kò tshàan q'oo koe hàna kg'òèa gúùan wèe ga x'óó.

⁴ Me kò nqoana dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcãagu tshàa xu koe hēe, naka wèe qgáìan tshàan ko tcg'oa koe hēéthēe e, i kò kabise a c'àòan kúrú.

⁵ Ra kò tshàan dim moengele ba kóm, me ko máá:

“Tchàno Tsi i,

Tsáá ncēe hàna

a kò kg'aiga hàna Tsi,

ncēe tcom-tcomsa Tsi,

xgàrakuan ncēe koe Tsi tchàno Tsi i.

⁶ Tcom-tcomsa ne hēe naka porofiti xu hēéthēe

di c'àòà ne ne kò ntcãàgua,

Tsi kò c'àòan máà ne ne kg'áà,

ēe ne kòo ma qaa khama
gane di zi tséé zi cgoa,
 tam méé.

⁷ Ra kò altara ba kórí, me ko xoa a ko máá:
 “Èè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wèè Tseè,
 Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,”
 témé.

⁸ Me kò 4 dim moengele ba gam dis gàbas dian cáms koe ntcãagu, si kò qarian máàè, khòèa nes gha c'eean cgoa dàò di i.

⁹ Ne kò khòè ne cáms di kùruan kaia ka dàdè, a kò Nqarim di cg'òèan cóè, Gaam ēe ncēe zi cg'ãè zi di qarian kò úúa hãa ba, a ne a kò táá chibi bóòse a kabise a Nqari ba dqom.

¹⁰ Me kò 5 dim moengele ba gam dis gàbas dian kg'oo-coam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcãagu, i kò gam di x'aian ntcúú-ntcuuè. Ne kò khòè ne thòòan ka kaán tam,

¹¹ a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thòòan hēè naka chibian hēéthēè domka cóè. A kò táá ēe ne kúrúa hãa zi gúú zi koe chibi bóòse.

¹² Me kò 6 dim moengele ba gam dis gàbas dian Eferatase dim tshàam kiam koe ntcãagu, i gaam tshàam di tshàan kaà, nxãasegam gha dàòm cáms ko tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka.

¹³ Ra kò ngoana cg'ãè tc'ēean bóò, ncēe ko cg'ao-dxoo ba hēè, naka kg'oo-coa ba hēè, naka porofitim tshúù-ntcõa ba hēéthēè xu kg'ám q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii.

¹⁴ Tc'ēean ncēea kò dxãwan di i, a kò *are-aresa zi x'ái zi kúrú*, a kò wèém nqõóm di xu x'aiga xu koe síí, nxãasega i gha síí ncõos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cámi kiam ka.

¹⁵ (*Nqari ba ko máá*: “Bóò, ts'ãà-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ēe kókò a qgáia ba qgóóa kg'ónòa ba, táám gha nxãasega qg'aè-cgaease qõòate ka, a ba a khòè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hãa ka,” témé.)

¹⁶ Ncēe tc'ēea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgám ēe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tcièm koe.

¹⁷ Me kò 7 dim moengele ba gam dis gàbas dian tc'ãán q'oo koe ntcãagu, me kò kiam dòm ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aian dis ntcõó-q'oos koe a máá: “Xg'araa ia,” témé.

¹⁸ I nxãaska túú-teben hēè naka ts'oo-q'ooan hēè naka túúan di kg'ui-q'ooan hēè naka nqõóm di cgùruan hēéthēè kúrúse. Ncēes cgùru sa kò kaisase kaia, si qanega gatà iis gúú sa kúrúse tama, khòèan nqõómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a.

¹⁹ Me kò x'áé-dxoom kaia ba ngoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò *nqõóm di zi qhàò* zi di x'áé-dxooan cg'áé. Me kò Nqari ba kiam Babilone ba tc'ēe-tc'ēese, a ba a gõéan dis kubis Gam di xgòàn kaia di sa máà me.

²⁰ I kò tshàam ka nxama-nxamaèa nqõó-coan wèéan ga gari a kaà, i kò cúí xàbì ga táá hòòse.

²¹ I kò kaia tsòàn nqarikg'ai koe guu a khòè ne koe tcheè, 50 qóm-q'oo khama noo qóman kò úúa a. Ne kò khòè ne ncēes gúús cg'ãès tsòàn dis domka Nqari ba cóè, ncēes cg'ãè sa kò kaisase tshúú si i khama.

Babilonem di cg'áé-q'ooan hēè, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēè, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hēè, naka dxãwa ba hēéthēè e (17-20:10)

17

Cg'árà-kg'ao sa hěé naka kg'oo-coa ba hěéthěé e

¹ Kam kò nxāaska 7 zi gāba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'ěe ba hàà cgae te, a hàà bìrí te a máá: “Hàà nakar hàà kaias cg'árà-kg'aos di xgàrasean x'ái tsi, ncěe kái tshàan tc'amkg'ai koe ntcōe sa!

² Ncěe x'aiga xu nqōómkg'ai di xu gas cgoa cg'áràn kúrúa hāa sa, ne kò nqōóm di ne x'āè-kg'ao ne gas di cg'áràn di gōéan nqàre sa,” témé.

³ Kam kò nxāaska tc'ěem koe séè te, a qāáka úú te. Ra kò khóè sa bóò si ncoàm kg'oo-coam tc'amkg'ai koe ntcōe, ncěe gam koe i kò Nqari ba ko cóè cg'òèan cg'oèa hāa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxāàn hěéthěé e.

⁴ Si kò khóè sa tsāase ncoàse hāna, a kòo gautan ka hěé, naka t'òè zi nxōá zi ka hěé, naka tcāako nxōán cgoa kúrúea qg'amān ka hěéthěé x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg'āè zi gúù zi hěé naka gas di cg'áràn di cg'urian hěéthěé ka cg'oèa hāa.

⁵ Gas di còoan koe i kò chómseas gúù sa ko nxàe cg'òèan góásea:

“KAIAS BABILONE SA,
CG'ÁRÀ-KG'AO ZI KA XÕÒ SA
NAKA CG'ĀÈ ZI NQÕÓMKG'AI DI ZI HĚÉTHĚÉ DI SA,”

ta ma góásea a.

⁶ Ra kò khóè sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c'áòan ka nqàrea hāa, gane ěe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c'áòa ne.

Eěr ko bóò si kar kò kaisase are.

⁷ Igabam kò moengele ba bìrí te a ko máá: “Dùús domka tsia area? Ncěes khóès di zi gúù zi chómseas zir gha bìrí tsi, naka ěes qábìà hāam kg'oo-coam 7 tcúúan hěé naka 10 nxāàn hěéthěé úúam di zi hěéthěé e.

⁸ Kg'oo-coam ěe tsi ko bóò ba kò hànaa, igabam ncěeska káà me e, a ba a gha hàà chōò-q'oo úú tamam hāém q'oo koe guu a qaò, a gha tcg'oa a sí kaàkaguè. Nqōómkg'ai di ne x'āè-kg'ao ne, ncěe gane di cg'òèan nqōóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe góàè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hāa, igabam ncěeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

⁹ “Ncěes gúù sa tsi kò kóma q'āa kg'oana ne i ko tc'ěean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbì xu u, ncěes ko khóè sa gaxu koe ntcōe xu.

¹⁰ Gataga xu 7 xu tcúú xu 7 xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg'áé, me c'ěe ba qanega x'aiga me e, me c'ěe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg'orò x'aè-coan cúí ga hāa.

¹¹ Kg'oo-coam ncěe kò hànaa ba, a ncěeska káà ii ba, nxāa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'ěe me e, a ba a gha sí cg'òèe.

¹² “I nxāaska 10 nxāàn ěe tsi kò bóò o, nxāan 10 xu x'aiga xu u, ncěe qanega x'aian máàè ta ga hāa xu, igaba xu gha hàà cúím aoara ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò.

¹³ Ncěe xua cúís tc'ěe sa úúa, a ko gaxu di qarian hěé naka gaxu di tsééan di qarian hěéthěé kg'oo-coa ba máà.

¹⁴ Ncōoan xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kiam X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ěe tcièa, a nxará tcg'òòèa, a tcom-tcomsa ne ne e,” tam moengele ba méé.

¹⁵ A ba a bìrí te a máá: “Tshàan ěe tsi kò bóò, ěe cg'árà-kg'aos gaan koe ntcōa-ntcōe e, nxāa nea kái ne khóè ne hěé, naka xg'ae zi hěé, naka nqōóan di zi qhàò zi hěé, naka tām xu hěéthěé e.

¹⁶ Nxãà xu 10 xu ãe tsi ko bóò xu hãe naka kg'oo-coa ba hãethãea gha cg'árà-kg'ao sa hòre. Cg'ãa-cg'anasekagu si i gha, a qg'aè-cgaekagu si, a gha cgàaa sa kg'oo, a c'eean cgoa dàò si.

¹⁷ Nqari ba tcáóa xu koe tcãà ana hãa khama, Gam ko tc'ãe sa xu gha kúrú, a gha cúí tc'ãe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxãakg'aiga síí Nqarim di kg'uian tseegukaguè ka.

¹⁸ Khóès ãe tsi ko bóò sa kiam x'áé-dxoo me e, ncãe nqõómkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

18

Babilonem di cg'áé-q'ooa ne

¹ Ncãe zi guú zi qãá q'oo koer kò c'ãem moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, kaia qarian úúa ba, me kò nqõó ba gam di x'áàn ka x'áà-x'aaè.

² Kiam dòm cgoam kò kg'ui a ko máá:

“Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba!

Dxãwan x'ãea hãa qgàa nem kúrú,
naka wèe zi tc'ãe zi cg'ãe zi di x'ãe-q'ooan hãethãe e,
x'ãe-q'ooan wèes tsarás kg'ooè tamas di hãe,
naka x'ãe-q'ooan wèem kg'oo-coam kg'ooè tama,
a hòrèam di hãethãe e.

³ Nqõóm di zi qhàò zi wèe zia

gas di cg'áràn di xgòà gõéan kg'áà hãa,
xu nqõómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'áràn kúrú,
xu nqõómkg'ai di xu x'amágu-kg'ao xu qguúa hãa,
gas di xaù-q'ooan kaia ka,”
témé.

⁴ Ra kò nxãaska c'ãem dòm ba nqarikg'ai koe guu a kóm, me ko máá:

“Tiri tu khòe tuè, tcg'oaragu si,
gas di chìbian koe tu gha táá tcãà ka,
naka tua gha nxãasega táá gas di xgàràèan koe tcãà.

⁵ Gas di chìbia nea dtcõoa qdòkaguèa khama,
a nqarikg'aian koe ga síí,

Me Nqari ba gas di cg'ãe cauan tc'ãe-tc'ãesea hãa.

⁶ Kabise naka máà si,
ães ko ma gasa máà tua khamaga ma,
naka cam q'oro suruta si gas di tsééan koe.

Cam q'oro cg'oè-cg'oea máá si,
kubis ães kò cg'oè-cg'oeas koe.

⁷ Ees kò ma x'áàkaguse a kãrean máàsea hãa
khama noose xgàra si

naka thõòan máà si.
Tcáóa sa koes ko máá:

'X'aigas dxàe sa ntcõe,
dxàe-ntcõar tama ra a,
cuiskagar thõò-tcaoa hãase kg'aea tite,'
témé khama.

⁸ Gaa domka i gha gas di cg'ãèan cúim cam ka hàà:
tcìian hãe naka tshúù-tcaoan hãe, naka xàbàn hãethãe e.

Si gha c'eean cgoa dàdè,
X'aigam Nqari ba qarian úúa,
ncãe ko xgàra si ba khama,”
tam méé.

⁹ Eẽ xu ko nqõóm di xu x'aiga xu, ncẽe kò gas cgoa cg'áràn kúrú, a kòo nqõómkg'ai di karean gas cgoa tc'óó xu, dào-q'ooa sa di ts'énèan bóò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thõòkase kg'ae cgae si.

¹⁰ Nqúù ka xu gha téé, gas di thõòan di q'áòan domka, a xu a gha máá:

“Haò, cg'ãè i gha ii!

Cg'ãè i gha ii, haò, kaim x'áé-dxoo ba!

Haò, Babilone ba, qarian dim x'áé-dxoo ba!

Cúim aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan hààraa!”

témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Xu gha nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu kg'ae, a thõòkase kg'ae cgae si, cúi khòè ga gaxu di gúùan gaicara x'ámá hãa tite khama:

¹² gauta di gúùan hẽé, naka selefera dian hẽé, naka t'òè nxõán hẽé, naka tcaàko nxõán hẽé, naka q'úú qgáian hẽé, naka tsãáse ncoà qgáian hẽé, naka tcaàko qgáian hẽé, naka ncoà qgáian hẽé, naka wèé hìi-qhàòan qãè hm̀m̀-*xg'ãò* hẽé, naka tcgoà di nxãan cgoa kúrúèa zi gúù-qhàò zi wèé zi hẽé, naka kaisa marian ko tc'óà hìian cgoa kúrúèa zi gúù-qhàò zi wèé zi hẽé, naka tcg'aian hẽé, naka qanoan hẽé, naka tc'úúan úúa nxõán hẽé,

¹³ naka kinamone hẽé, naka tsòòberean hẽé, naka qãè hm̀m̀-*xg'ãò* gúùan tcgáùse di hẽé, naka tshãán hẽé, naka qãè hm̀m̀-*xg'ãò* gúùan hẽé, naka gõéan hẽé, naka nxúian hẽé, naka péréan hẽé, naka xháràèa péréan hẽé, naka ghòèan hẽé, naka ghùuan hẽé, naka bìian hẽé, naka kara zi hẽé, naka qãan hẽé, naka khòèan di kg'òèan hẽéthẽé e.

¹⁴ Ncẽeta ne gha méé: “Wèé cgùrian ncẽe sari tcáóan kò xgónèa hãa ne tcg'oa cgae sia. Wèé qguùan hẽé naka gúù zi wèé zi t'òè-t'òe si ko zi hẽéthẽéa kaàraa hãa, a cuiskaga gaicara hòèè tite,” témé.

¹⁵ X'ámágu-kg'ao xu ncẽe kò ncẽe zi gúù zi x'ámágu xu, a kò gaas koe qguù xu, nxãa xua gha gas di thõòan di q'áòan domka nqúù ka téé, a gha kg'ae, a kaisase thõòkase kg'ae cgae si,

¹⁶ a máá:

“Haò, cg'ãè i gha ii!

Cg'ãè i gha ii, haò, kaim x'áé-dxoom

ncẽe q'úús qgáí sa hãnas *khòès khama* ii ba,

tsãáse ncoàse hãna sa,

a ko gautan ka hẽé, naka t'òè nxõán ka hẽé

naka tcaàko nxõán ka hẽéthẽé tcaà sa!

¹⁷ Cúim aoaram ka

i ncãa wèé x'aian ncẽe ga cg'ãa-cg'anasekaguè!”

témé.

Me gha wèém chùi-kg'aom skepean di ba hẽé naka q'ábà-kg'ao ba hẽé naka skepean ko qõòkagu xu hẽé naka wèé xu èe ko tshàan q'oo koe x'ámágu xu hẽéthẽé nqúù ka téé.

¹⁸ A gha èe xu kòo dào-q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òó, a xu a gha máá: “Ndakam x'áé-dxoo ba kò ncẽem x'áé-dxoom kaim khama ii?” témé.

¹⁹ A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn tcheè, èe xu ko kg'ae, a ko thõòkase kg'ae ka, a ko q'au a ko máá:

“Haò, cg'ãè i gha ii,

cg'ãè i gha ii, haò kaim x'áé-dxoo ba.

Wèé ne èe skepe zi tshàan q'oo koe úúa ne gam koe qguù,

gam di qguùan ka!

Cúim aoaram kam cg'ãa-cg'anasekaguèa,”

ta xu méé.

20 Qǎè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarikg'aiè,
oo tcom-tcomsa tuè,
naka x'áè úú-kg'ao xao hěé naka porofiti xao hěéthěé e,
Nqari ba gatu domka xgàrakuan máà sia ke!

21 Me kò nxāaska c'ēm moengelem qari ba kiam nxōá-dxoom khama noom
nxōá ba ghùì, a ba a tshàam q'oo koe xàbù tcāà me, a máá:
“Gatagam gha ma Babilonem,
kiam x'áé-dxoo ba ma qarika xàbù tcāè,
a ba a gha gaia táá hòdè.

22 Ciiàn harepa cii-kg'ao ne di hěé
naka nxàè-kg'ao ne di hěé,
naka fulutu cii-kg'ao ne di hěé
naka torompita cii-kg'ao ne di hěéthěéa
cuiskaga gaicara sáá koe kómsea hāa tite;
i cúì xom-kg'aoan
ncēe xommè ko zi gúù zi di ga
cuiskaga gaicara sáá koe hòdèsea hāa tite;
i cuiskaga sáá koe
gái cgoa dis nxōás di gái-q'ooan kómsea hāa tite.

23 Cuiskaga i lampian di x'ààn
gaicara sáá koe x'àà hāa tite.
Séè-kg'ao ba hěé naka séèè kos khòè sa hěéthěé khara
di kg'ui-q'ooa ne
cuiskaga sáá koe gaicara kómsea hāa tite.
Sáá koe ko x'ámágu ne khòè nea kò *dqòm*se khama
nqōómkg'ai di ne kaia ne khòè ne e sa,
zi kò *nqōóm di zi qhàò* zi wèé zi
sari tsòòan cg'ǎè ka hqàkaguè,
24 i kò gas koe porofiti xu hěé
naka tcom-tcomsa ne hěé,
naka wèé ne èe nqōómkg'ai koe cg'ōèa ne di c'àòan hěéthěé hòdèse,”
témé.

19

Kái ne khòè ne ko nqarikg'ai koe Nqari ba dqòm

1 Ncēe zi gúù zi qǎá q'oo koer kò khòè ne kái ne dis xg'aes di kg'ui-q'ooan
khama xam̀s nxòbò sa nqarikg'ai koe kóm, ne ko máá:
“Halleluya!

Kgoarakuan hěé
naka x'àà ba hěé
naka qarian hěéthěéa
gatá òim Nqarim di i.

2 Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o khama.
Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hāa,
ncēe kò nqōó ba gas di cg'áràn ka cg'ǎè-cg'ǎe sa.
Gam di qǎàn di c'àòa nem kabia máá sia hāa,”
témé.

3 Ne kò gaicara q'au a máá:
“Halleluya!
Gas koe guua hāa ts'énèa ne ko chòò tamase qaò,”
témé.

⁴ Kaia xu 24 xu hěe naka kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu 4 xu hěéthěéa kò cg'áé, a Nqari ba dqom, ncēe kò x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõe ba. A xu a kò máá: “Haleluya! Amen”
témé.

Ghùu-coam dis sée sa

⁵ Me kò nxãaska x'aian dis ntcõó-q'ooos koe dòm ba guu, a ko máá:
“Gatá dim Nqari ba dqom,
gatu wèé tu tsée-kg'ao tu Gam di tu,
gatu ēe ko q'àò Me tu,
cg'aréa tu ga hěe naka kaia tu ga hěéthěé e,”
témé.

⁶ Ra kò nxãaska khòè ne kái ne dis xg'aes khama xam kg'ui-q'ooan kóm, si tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xam, naka kg'ui-q'ooan kaisa túúan di hěéthěé e, ne ko q'au a ko máá:
“Haleluya!

X'aigam gatá dim Nqarim
ncēe Qarim wèé ba tc'ãà-cookg'aia.

⁷ Hàà naka ta qãè-tcao, naka x'áàn máà Me!
Ghùu-coam dis sée sa hààraa ke,
si Gam dis khòè sa kg'ónòsea hãa.

⁸ Thamka qgáían q'úús kò máàè,
x'áàko, a q'ano o, hãas gha ka,”
ta ne méé. (Q'úú qgáía ne kò tchàno zi tsée zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

⁹ Me kò nxãaska moengele ba bìrí te a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ēe séèkuan dis tc'õos dqòa dis Ghùu-coam dis koe tcièa ne! ta ma góá,” témé. A ba a càù a máá: “Ncēe nea tseegu di kg'uian Nqarim di i,” témé.

¹⁰ Ncēes gúús kar kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a ra a dqom me. Igabam kò bìrí te a máá: “Táá ēeta hěe guu! Tsáá cgoa gar qãà ra a, naka tsáá qõe ga ne cgoa ga hěéthěé e, ncēe ko wèé x'aè ka Jesom ka nxàea tseegukagu ne, ke Nqari ba dqom! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'ēm ka kúrúèa, porofitam gha sa ke,” témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Ra kò nqarìkg'aian bóò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bì ba bóò, Me kò gam dim qábì-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciè. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúù zi bóò a ncõoan kúrú.

¹² Gam di tcgáía nea kò karukos c'ees khama ii, i Gam di tcúúan koe kái cábán x'aian di hàna. Gam koe góáseas cg'õè sam kò úúa, ncēe ko cúí khòè kaga c'ùùèa hãa, igaba Gam cúím ka q'ãàèa hãa sa.

¹³ Qáòm qgáí bam kò hàna, c'àòan koe kò tcãàèa ba, i Gam di cg'õèan Nqarim dim kg'ui me e.

¹⁴ Ne kò nqarìkg'ai di ne ncõo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bì xu qábìa hãa, a thamka qgáían hàna, q'úú a q'ano o.

¹⁵ Kg'ám-q'ooa ba koem kò ts'èem xgào-dxoo ba tcg'oa, gaam cgoam gha nqõóm di zi qhàò zi thõò-thõo ba, a ba a gha qano dim dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai ne, a ba a gha gõéan ko kúrúès qgáí sa Nqarim Qarim wèem di kaia xgòàn domka náà tòm-tom.

¹⁶ Gam dim qgáím koe hěe naka cùbia ba koe hěéthěés kò ncēes cg'õè sa góásea:

“X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,
NAKA KAIA XU X'AIGA XU
DIM KAIAM X'AIGA BA,”

ta ma góásea hãa.

¹⁷ Ra kò nxãaska moengele ba bóò, me cáms koe téé-têe, a ba a kò nqarikg'ai nqàe koe ko tsãea te zi tsará zi kiam dòm cgoa tcii, a ko máá: “Hàà, naka ta kaias dqòà dis tc'òos Nqarim di sa xg'aea máá,

¹⁸ naka hàà cgàan x'aiga xu di kg'oo, cgàan tc'ãà-cookg'ai xu di hêé, naka cgàan qariga xu khòe xu di hêé, cgàan bìian di hêé, naka bìi qábì-kg'ao xu di hêé, naka wèé khòean di cgàan hêé: ãe kgoarasea ne hêé naka qãà ne hêé, cg'aréan ga hêé naka kaian ga hêéthêé di i,” tam méé.

¹⁹ Ra kò nxãaska kg'oo-coa ba hêé naka x'aiga xu nqòóan di xu hêéthêé bóò, naka gaxu di ncõo-kg'aoan hêéthêé e, xu ncõo sa xg'aea máána hãa, bìim dim Qábì-kg'aom cgoa naka Gam di xu ncõo-kg'ao xu cgoa hêéthêé e.

²⁰ Igabam kò kg'oo-coa ba qgòóe a qáé-nquuan koe tcãàe, naka tshúù-ntcõam porofiti ba hêéthêé e, ncêe kò gaam cookg'ai koe *are-aresa zi x'ái zi kúrú* ba. (Ncêe zi x'ái zi cgoam kò gane ãe ko kg'oo-coam dis x'ái sa úúa hãa, a kò gam dis sere-sere sa dqòm ne qàe-qae.) Gatsara cam tsara kò kg'òèa hãase xaoa tcãàe, salefan di c'eean karuko dim tèbem q'oo koe.

²¹ Xu kò ãe qàua hãa xu cg'òòe, bìi ba qábiam kg'ám koe tcg'oara hãam xgàò-dxoom cgoa, zi kò wèé zi tsará zi gaxu di cgàan ka xg'ãàkaguè.

20

1,000 xu kuri xu

¹ Ra kò moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, a tshàua ba koe chõò-q'oo úú tamam hãém di xgobekg'aman qgòóa, naka kiam táù-dxoo ba hêéthêé e.

² Me kò cg'ao-dxoo ba ntcàu, gaam ãem nciím cg'ao ba, a dxãwa ii, a satana ii ba, a ba a 1,000 kurian qáé me,

³ a ba a chõò-q'oo úú tamam hãém q'oo koe xaoa tcãà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'àmà-tcèekg'am, nxãasegam gha táá gaicara *nqòóm di zi qhàò zi qàe-qae* ka, i nxãakg'aiga sí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'aè qãá q'oo koe i ko qaase, cg'arésem gha kgoaraè sa.)

⁴ Kar kò nxãaska x'aian di zi ntcõó-q'oo zi bóò, ncêe gazi koe i kò ãe xgàrakuan di qarian máàèa ne ntcõóa-ntcõe zi. Ra kò khòe ne di tc'èean bóò, ncêe kò Jesom ka nxàea tseegukagua hãa domka hêé, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kò xgaa-xgaa hêéthêé domka ko q'ãe tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis sere-seres igaba ne kò táá dqòmà máá, a ne a kò Gam dis x'ái sa còoa ne koe hêé kana tshàua ne koe hêéthêé táá tòó cgaèe. Kg'òè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ãà-cookg'ai.

⁵ Ne c'èe ne khòe ne x'óóa kò hãa ne táá gaicara kg'òè, i nxãakg'aiga sí 1,000 kurian chõò. Ncêe sa x'ooan koe tées tc'ãà di si i.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane ãe x'ooan koe tées tc'ãà dis koe hàna ne! Ncêe ne khòe ne koes cam dis x'oo sa qari úú tama, igaba ne gha Nqari ba hêé naka Krete ba hêéthêé di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian Gam cgoa tc'ãà-cookg'ai.

Satana ba ko tàè

⁷ Eè i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-nquus koe guu a kgoaraè.

⁸ A ba a gha tcg'oa a sí nqòóm di chõò-q'ooan 4 koe hàna zi qhàò zi qàe-qae, *nqòò tsara* Goge ba hêé naka Magoge ba hêéthêé di tsara, a ncõoan xg'ae-xg'aea máá ne. Gane di nxárase-q'ooa nea tshàam qàe di góman di nxõá-coan khama noo.

⁹ Wèém nqõóm koe ne gha qõòate, a ne a gha sí kgoara-cgae-q'ooos ãe tcom-tcomsa ne di sa nxama-nxama, naka ncàm-ncamsam x'áé-dxoo ba hěéthěe e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hàà dàòà cg'õo ne.

¹⁰ Me kò dxāwam, ncēe kò qàe-qae ne ba, c'eean hěe naka salefan hěéthěe dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè, ncēe kg'oo-coa ba hěe naka tshúù-ntcōan dim porofiti ba hěéthěe tsara hāa koe, xu gha koaba ba hěe naka ntcúú ba hěéthěe chõò tamase thõò-thõòè.

Còo dis xgàraku sa (20:11-15)

Tcgāyas kg'õèan di sa hěe naka c'ēe zi tcgāya zi hěéthěe e

¹¹ Ra kò nxāaska kaias q'úús ntcōó-q'ooos x'aian di sa hěe naka Gaam ãe kò gaas koe ntcōe ba hěéthěe bóò. Nqõómkg'ai hěe naka nqarikg'ai hěéthěe kò Gam hāa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòdè.

¹² Ra kò ãe kò x'óóa hāa ne bóò, kaia ne hěe naka cg'aré ne hěéthěe e, ne x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe téé-tēe. Zi kò tcgāya zi hěe naka c'ēs tcgāyas kg'õèan di sa hěéthěe xgobekg'ammè. Ne kò ãe x'óóa hāa ne ãe ne kúrúa hāa zi gúù zi koe guu a xgàràè, tcgāya zi koe i ko ma góásea hāa khama ma.

¹³ I kò tshàa-dxooan khòè ne ãe gaan koe x'óóa hāa ne tcg'òò, si x'oo sa hěe naka x'óóa ne khòè ne dis qgài sa hěéthěe sara ãe ko gasara koe hāa ne x'óóa hāa ne khòè ne tcg'òò, me kò wèém khòè ba ãem kúrúa hāas gúùs koe guu a xgàràè.

¹⁴ Sara kò x'oo sa hěe naka x'óóa ne khòè ne dis qgài sa hěéthěe sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè. Si ncēe sa cààm dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa.

¹⁵ Ncēè c'ēm khòèm di cg'õèan kò kg'õèan dis tcgāyas q'oo koe hòòse naka góásea hāa tama, nem kò c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcāàè.

Kabam nqarikg'ai ba hěe naka kabam nqõókg'ai ba hěe naka kabam Jerusalema ba hěéthěe e (21-22:5)

21

¹ Ra kò nxāaska kabam nqarikg'ai ba hěe naka kabam nqõókg'ai hěéthěe bóò, tc'āà dim nqarikg'ai ba hěe naka nqõókg'ai ba hěéthěe kò nqáea hāa khama, me tshàa ba kààraa hāa.

² Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, kabam Jerusalema ba bóò, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xōa, a ba a sèèè kos khòès khama ii, t'òè qgáian gas dim khòè ba hana máana sa.

³ Ra kò kiam dòm x'aian dis ntcōó-q'ooos koe guua ba kóm, me ko máá: “Bóò, Nqarim di x'áea ne ncēeska khòè ne cgoa hāa, Me gha gane cgoa x'āè. Gam di ne khòè ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hāa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii.

⁴ Wèém tcgái-tshàra bam gha tcgáia ne koe tchùu, si gha x'oo sa hěe, naka tshúù-tcaoan hěe, naka kg'aeane hěe, naka thõòan hěéthěe kaà, kg'aika zi gúù zia nqáea hāa khama,” témé.

⁵ Me kò Gaam ãe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe kò ntcōóa-ntcōe ba máá: “Bóò, wèè zi gúù zir ko kúrú zi kaba!” témé. A ba a ko gataga máá: “Ncēs gúù sa góá tòò, ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke,” témé.

⁶ A ba a ko bìrí te, a ko máá: “Xg'ara i hāa! Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hěe naka chõò-q'oo sa hěéthěe e. Eē cáma hāa ner gha tshàan dim dòm koe guu a máà, kg'õèan di tshàan di ba, surutakagu ne tamase.

⁷ Eē ko tàà ba gha ncēe zi gúù zi q'õò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóá ba ii.

⁸ Igaba ãe q'ào ne hěé, naka ãe tcom-tcomsa tama ne hěé, naka cg'ãè cau ne hěé, naka cg'õo-kg'ao ne hěé, naka cg'árà-kg'ao ne hěé, naka tsóò-kg'ao ne hěé, naka kúrú mááse di nqárian ko dqom̄ ne hěé, naka wèé tshúù-ntcõa-kg'aoan hěéthěé di qgáia ne gha karuko c'eean dim tēbem salefan dim q'oo koe hãa. Ncēe sa cam̄ dis x'oo si i.

Kabam Jerusalema ba

⁹ Me nxãaska 7 xu moengele xu, ncēe kò 7 cg'ãèan chõò di ka cg'oèa zi gàba zi 7 zi qgóóa xu ka c'ēe ba hàà cgae te a bìrí te a máá: “Hàà, nakar sèèè kos khòe sa x'ái tsi, Ghùu-coam ka dxàe sa,” témé.

¹⁰ A ba a kò Tc'ēem koe sèè a kaiaam xàbim qádòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'ái te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xõa,

¹¹ x'ààn Nqarim di úú a, a kò t'õès nxõás jasepere dis khama ma kaisase tcaà, q'úúse q'ám sa tcaàko nxõán q'ám khama ma.

¹² Kaiaam xhàrom qádò bam úúa, a 12 zi heke-kg'ám zi úúa, a ba a heke-kg'ám zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'ám zi koe 12 zi qhàò zi di cg'õèan Iseraele di xu cóá xu di góáèa.

¹³ Nqoana zi heke-kg'ám zi ko cáms ko tcg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi tcg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi dtcēè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi cáms ko tcheè xòè za hàna.

¹⁴ Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxõá zi tshoa-tshoas di zi tc'amkg'ai koe tshàoèa, i kò gazi koe 12 cg'õèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áè úú-kg'ao xu 12 xu di i.

¹⁵ Moengelem ncēe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'ãò-tc'ãò cgoa di ba qgóóa, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'ámian hěé naka gam di xhàroan hěéthěé tc'ãò-tc'ãò cgoa ba.

¹⁶ X'áé-dxoo ba kò wèé 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèé dxùukg'aia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'ãò-tc'ãò, i qádò-q'ooa ba 2,400 kilomitara* khama noo, i dxùukg'aia ba hěé naka cookg'aia ba hěé naka qhùria ba hěéthěé cúíta noo.

¹⁷ Me nxãaska moengele ba xhàro ba tc'ãò-tc'ãò, i kò qádò-q'ooa ba 60 mitara a†, khòèan di nxará-q'ooan ka, ncēem kò moengele ba tséékagu u.

¹⁸ Xhàro ba t'õè nxõán cgoa tshàoèa, jasepere ta ko ma tciè e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'õán khama ma q'ano me e.

¹⁹ Nxõá zi ncēe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi tc'amkg'ai koe tshàoèa zi kò wèès nxõá-qhàòs cgoa t'õè-t'õèèa. Tc'ãà dia nea kò jasepere e, i cam̄ dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e,

²⁰ i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolete e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e.

²¹ Heke-kg'ám zi 12 zia kò 12 xu tcaàko xu nxõá xu cgoa kúrúèa, si kò wèès heke-kg'ám sa cúim tcaàkom nxõám cgoa kúrúèa. Kaiaam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'õán khama ma q'ám me e.

²² X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wèè ba hěé naka Ghùu-coa ba hěéthěé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama.

²³ X'áé-dxoo ba kò x'ààn cáms di kana nxoem di ga qaa tama, x'áákagu me gha a, Nqarim di x'àà nea kò x'ààn máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i.

* **21:16: 2,400 kilomitara** - Gerika sa ko máá: “12,000 qádò-q'ooa ne,” témé. † **21:17: i kò qádò-q'ooa ba 60 mitara a** - Gerika sa ko máá: “144 qádò-q'ooan x'õàm di khama noo,” témé.

²⁴ Zi gha *nqōóm di zi qhàò* zi gam di x'ààn koe qōò, xu gha *nqōóm di xu x'aiga* xu gaxu di x'aian gam koe óá.

²⁵ I kò gam di heke-kg'áman cáin *chōò q'oo* koe tcēekg'ammè tite, ntcùúa ne gha gaa koe káà a khama.

²⁶ X'ààn hēé naka qhàò zi di x'aian hēéthēéa gha gam koe óáè.

²⁷ Cuiskaga i cúí gùù q'ano tama, kana diim ēe sau-cgaekagu ko gùàn ko kúrú ba, kana tshùù-ntcōan ko kúrú ba gam koe tcāà tite, igaba ēe gane di cg'ōèan Ghùu-coam dis tcgāyas kg'ōèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

22

Kg'ōèan dim tshàa ba

¹ Kam kò *nxāaska moengele ba* tshàan kg'ōèan di úúam tshàa ba x'ái te, me tcaàkos nxōás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcōó-q'oos Nqarim dis koe hēé naka Ghùu-coam dis koe hēéthēé guu a ko

² x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntcāna xōa. Si kò kg'ōèan dis hìi sa wèé dxùukg'aian tshàam di koe hāa, a ko 12 tc'áróan tc'ōoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'òó. Gaas hìis di tōara nea kò *nqōóm di zi qhàò* zi kg'òèkagu di i. ³ I gaicara cuiskaga cgúikuan hāa tite. Si gha x'aian dis ntcōó-q'oos Nqarim di sa hēé naka Ghùu-coam di sa hēéthēé x'áé-dxoom koe hāa, i gha Gam di qāàn tsééa máá Me.

⁴ Kg'áía ba ne gha bóò, i gha cg'ōèa ba còoa ne koe góáse.

⁵ Ntcùú nea gaicara hāa tite, ne lampian di x'ààn hēé naka cáms di x'ààn hēéthēé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'ààn máà ne khama. Chōò tamase ne gha x'aiga ne ii.

Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)

⁶ Me moengele ba bìrì te a máá: “Ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncēe porofiti xu di xu tc'ēe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me síí ncēe gha qháése hàà kúrúè zi gùù zi ka Gam di qāàn x'ái,” témé.

⁷ *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháéser gha sencgaga síí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam ēe ko porofitan di kg'uiian ncēes tcgāyas di qgóóa qari ba,” témé.

⁸ Tíía Johane ra gaar kómáar ga ra a, a ra a ncēe zi gùù zi bóò ra. A ēer ko kóm a ko bóò zi kar kò moengelem ncēe kò x'ái te ziam nqàrè-kg'am koe cg'áé, dqòm mer gha ka.

⁹ Igabagam kò bìrì te a máá: “Táá ēeta hēé guu! Tsáá khamagar ma qāà ra a, naka tsáá qōea xu porofiti xu khamaga ma hēé, naka ncēes tcgāyas di ne wèé ne ēe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hēéthēé e, ke Nqari ba dqòm!” témé.

¹⁰ A ba a bìrì te a máá: “Táá porofitan di kg'uiian ncēes tcgāyas di tcēekg'am guu, *ncēe zi gùù zi gha hàà kúrúse* x'aèa nea cùu u ke.

¹¹ Eē ko cg'āèan kúrú ba méém qanega cg'āèan kúrú, nakam wèém ēe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka ēe ko qāèan kúrú ba méém qanega qāèan kúrú, nakam ēe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii,” témé.

¹² *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháéser gha sencgaga síí, a gha Tiri surutan cgoa síí, a gha síí wèém khòè ba ēem ma tsééa hāa khamaga ma suruta.

¹³ Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'āà di Ra a, a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hēé naka chōò-q'oo sa hēéthēé e,” témé.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ēe ko qgáía ne xg'aà ne, nxāasega ne gha kg'ōèan dis hìis *di tc'áróan tc'òó* di qarian úú, a ne a gha heke-kg'áman koe tcāà a x'áé-dxoom koe síí ka.

¹⁵ Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hěé, naka cg'árà-kg'aoan hěé, naka cg'õo-kg'aoan hěé, naka kúrúá mááseèa hãa nqàrian ko còrè ne hěé, naka wèé ne ãe tshúù-ntcõan ncàma hãa a ko kúrú u ne hěéthěé e.

¹⁶ “Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hãa, hààm gha kereke zi koe ncēe zi gúù zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra Tòbe Ra a, a Dafitem dir Cóa Ra a, a Ra a kaisase ko x'áàr q'uu tconò Ra a thěé,” tam méé.

¹⁷ *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba hěé naka sée-kg'ao sa hěéthěéa ko máá: “Hàà!” témé.

Naka ãe ko kóm ba méém máá: “Hàà!” témé.

Weém ãe cáma hãa ba méém hàà, nakam wèém ãe ko tc'ēe ba, kg'õèan dim tshàam surutaè tama ba sée.

¹⁸ Weém khóèm ãe ko ncēes tcgāyas di porofitan di kg'uiian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: ncēè c'ēem khóèm kò c'ēe gúùan gaan koe càua mááse, nem gha Nqari ba ncēes tcgāyas koe góáèa hãa cg'ãèan càua máá me,

¹⁹ a ncēè c'ēem khóèm kò ncēes tcgāyas porofitan dis koe c'ēe kg'uiian séèa tcg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'õèan dis hìis koe hěé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hěéthěé séèa tcg'òó, ncēes tcgāyas koe góáèa a.

²⁰ Gaam ãe ko gazi gúù zi nxàea tseegukagu ba ko máá: “Eè, sencgagar gha síí,” témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!

²¹ X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.